

พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ เล่ม ๑ ภาค ๓ - หน้าที่ 1

พระวินัยปิฎก

เล่ม ๑ ภาค ๓

มหาวิภังค์ ปฐมภาค

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

เตรสภังค์

ท่านทั้งหลาย ก็กรรมคือสังฆาติเสส ๑๓ ลิกขาบทเหล่านี้แล
มาสู่อุเทศ.

สังฆาติเสส ลิกขาบทที่ ๑

เรื่องพระเสยยสกะ

[๓๐๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับอยู่ ณ พระ-
เชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น
ท่านพระเสยยสกะ ไม่ยินดีประพฤติพรหมจรรย์ เพราะความกระสันนั้น
เธอจึงชুবดมเสร้าหมอง มีผิวพรรณคล้ำ มีผิวเหลืองขึ้น ๆ มีร่างกาย
สะพรั่งด้วยเอ็น ท่านพระอุทายีได้เห็นท่านพระเสยยสกะ ชুবดมเสร้า-
หมอง มีผิวพรรณคล้ำ มีผิวเหลืองขึ้น ๆ มีร่างกายสะพรั่งด้วยเอ็น
ครั้งแล้วจึงได้ถามว่า อาวุโส เสยยสกะ เพราะเหตุไร คุณจึงชুবดม
เสร้าหมอง มีผิวพรรณคล้ำ มีผิวเหลืองขึ้น ๆ มีร่างกายสะพรั่งด้วยเอ็น
คุณจะไม่ยินดีประพฤติพรหมจรรย์กระมังหนอ

ท่านพระเสขยสะรับสารภาพว่า จริงอย่างนั้น ขอรับ

ท่านพระอุทายีแนะนำว่า คุณก่อนคุณเสขยสะ ถ้าอย่างนั้น คุณจง
ฉันอาหารให้พอแก่ความต้องการ จำวัดให้พอแก่ความต้องการ สร้างน้ำ
ให้พอแก่ความต้องการ ครั้นฉันอาหาร จำวัด สร้างน้ำ พอแก่ความ
ต้องการแล้ว เมื่อใดความกระสันบังเกิดแก่คุณ ราคะรบกวนจิตคุณ
เมื่อนั้นคุณจงใช้มือพยายามปล่อยขอสุจิ

เส. ทำเช่นนั้น ควรหรือ ขอรับ

อุ. ควรซิ คุณ แม้ผมก็ทำเช่นนั้น

ต่อมา ท่านพระเสขยสะฉันอาหารพอแก่ความต้องการ จำวัดพอ
แก่ความต้องการ สร้างน้ำพอแก่ความต้องการ ครั้นฉันอาหาร จำวัด
สร้างน้ำพอแก่ความต้องการแล้ว เมื่อใดความกระสันบังเกิด ราคะรบกวน
จิต เมื่อนั้นก็ใช้มือพยายามปล่อยขอสุจิ สมัยต่อมา ท่านเสขยสะได้เป็นผู้
มีผิวพรรณ มีอินทรีย์อัมเอิบ มีสีหน้าสดใสม มีฉวีวรรณผุดผ่อง จึงพวก
ภิกษุสหายของท่านพระเสขยสะถามท่านพระเสขยสะว่า อาวุโส เสขยสะ
เมื่อก่อนคุณชุบหอมเสรำหมอง มีผิวพรรณคล้ำ มีผิวเหลืองขึ้น ๆ มีร่างกาย
สะพร่งด้วยเอ็น เดียวนี้คุณมีผิวพรรณ มีอินทรีย์อัมเอิบ มีสีหน้าสดใสม
มีฉวีวรรณผุดผ่อง คุณทำอะไรฉันหรือ

เส. ผมไม่ได้ทำยาฉัน แต่ผมฉันอาหารพอแก่ความต้องการ จำวัด
พอแก่ความต้องการ สร้างน้ำพอแก่ความต้องการ ครั้นฉันอาหาร สร้างน้ำ
จำวัดพอแก่ความต้องการแล้ว เมื่อใดความกระสันบังเกิดแก่ผม ราคะ
รบกวนจิตผม เมื่อนั้นผมก็ใช้มือพยายามปล่อยขอสุจิ

ภ. อาวุโส เสยสกะ คุณพยายามปล่อยอสุจิ ด้วยมือซึ่งเป็นเครื่อง
ฉันอาหารที่เขาถวายด้วยศรัทธาเทียวหรือ

เส. เป็นอย่างนั้น ขอรับ

บรรดาภิกษุที่มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ
ผู้ใคร่ต่อศึกษา ต่างก็ฟังโทษติเตียนโพนทะนาว่า "ไหนท่านพระเสยสกะ
จึงได้ใช้มือพยายามปล่อยอสุจิเล่า ภิกษุเหล่านั้นพากันติเตียนท่านพระ-
เสยสกะโดยอเนกปริยาย แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นกัมมุนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่าน
เสยสกะว่า คุณก่อนเสยสกะ ข่าว่า เธอใช้มือพยายามปล่อยอสุจิ
จริงหรือ

ท่านเสยสกะทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษ การกระทำ
ของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้
ไม่ควรทำ ไฉนเธอจึงได้ใช้มือพยายามปล่อยอสุจิเล่า

คุณก่อนโมฆบุรุษ ธรรมอันเราแสดงแล้วโดยอเนกปริยาย เพื่อ
คลายความกำหนัด ไม่ใช่เพื่อมีความกำหนัด เพื่อความพราด ไม่ใช่
เพื่อความประกอบ เพื่อความไม่ถึอมนั้น ไม่ใช่เพื่อมีความถึอมนั้น มิใช่
หรือ เมื่อธรรมชื่อนั้น อันเราแสดงแล้ว เพื่อคลายความกำหนัด
เธอยังจักคิดเพื่อมีความกำหนัด เราแสดงเพื่อความพราด เธอยังจัก

คิดเพื่อความประกอบ เราแสดงเพื่อความไม่ถ้อยมั่น เธอยังจักคิดเพื่อมีความถ้อยมั่น

ดูก่อนโมฆบุรุษ ธรรมอันเราแสดงแล้วโดยอนกปริยาย เพื่อเป็นที่สำรอกแห่งราคะ เพื่อเป็นสร่างแห่งความเมา เพื่อเป็นที่บรรเทาความระหายนะ เพื่อเพิกถอนอาลัย เพื่อเข้าไปตัดวัฏฏะ เพื่อสิ้นแห่งตัณหา เพื่อคลายกำหนด เพื่อความดับทุกข์ เพื่อความไม่มีกิเลสเครื่องร้อยรัด มิใช่หรือ

ดูก่อนโมฆบุรุษ การละกาม การกำหนดรู้ความหมายในกาม การกำจัดความระหายนะในกาม การเพิกถอนความตริกอันเกี่ยวข้องกับกาม การระงับความกตัญญูเพราะกาม เราบอกไว้แล้วโดยอนกปริยาย มิใช่หรือ

ดูก่อนโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

(พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงติเตียนท่านพระเสยยสะโดยอนกปริยาย ดังนี้แล้ว) ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบารุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่นำ

เลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย
ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่
ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ เพื่อข่มบุคคลผู้ก่อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๕. ๑. ปล่อยสูกะเป็นไปด้วยความจงใจ เป็นสังฆาทิเสส

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุ
ทั้งหลาย ด้วยประการฉะนี้.

เรื่องพระเสยยสกะ จบ

เรื่องภิกษุหลายรูป

[๓๐๒] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายจันโทชนะอันประณีตแล้ว
จำวัดปล่อยสติไม่มีสัมปชัญญะ เมื่อเธอจำวัดปล่อยสติไม่มีสัมปชัญญะ อสุจิ

เคลื่อนโดยฝน เธอมีความรังเกียจว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติ
สิกขาบทไว้ว่า ปล่อยสูกะเป็นไปด้วยความจงใจ เป็นสังฆาทิเสส แต่
อสุจิของพวกเราเคลื่อนโดยฝน ทั้งเจตนาความฝืนนี้จะว่ามีก็ได้ ชะรอย
พวกเราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแต่
พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เจตนานี้มีอยู่ แต่นั้น
เป็นอัมพโหหาริก

ทรงบัญญัติพระอนุบัญญัติ

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกระทำธรรมิกถา ในเพราะเหตุ
เป็นเก้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า
คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุ
ทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ...

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระอนุบัญญัติ

๕. ๑. ก. ปล่อยสูกะเป็นไปด้วยความจงใจ เว้นไว้แต่ฝน
เป็นสังฆาทิเสส.

เรื่องภิกษุหลายรูป

สิกขาบทวิภังค์

[๓๐๓] บทว่า เป็นไปด้วยความจงใจ ความว่า รู้อยู่ รู้คืออยู่ จงใจ
ตั้งใจละเมิด.

บทว่า สุกกะ อธิบายว่า สุกกะมี ๑๐ อย่าง คือ สุกกะสีเขียว ๑
สุกกะสีเหลือง สุกกะสีแดง ๑ สุกกะสีขาว ๑ สุกกะสีเหมือนเปรียง ๑
สุกกะสีเหมือนน้ำท่า ๑ สุกกะสีเหมือนน้ำมัน ๑ สุกกะสีเหมือนนมสด ๑
สุกกะสีเหมือนนมส้ม ๑ สุกกะสีเหมือนเนยใส ๑

การกระทำสุจิให้เคลื่อนจากฐานตริสเรียกว่า การปล่อย ชื่อว่า
การปล่อย.

บทว่า เว้นไว้แต่ฝืน ก็ว่า ยกเว้นความฝืน.

บทว่า สังฆาทิเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาสเพื่ออาบัตินั้น
ได้ ชักเข้าหาอาบัติเดิมได้ ให้มันต์ได้ เรียกเข้าหมู่ได้ ไม่ใช่คณะมาก
รูปด้วยกัน ไม่ใช่บุคคลรูปเดียว เพราะฉะนั้น จึงตริสเรียกว่า สังฆา-
ติเสส คำว่า สังฆาทิเสส เป็นการขนานนาม คือเป็นชื่อของหมวด
อาบัตินั้นแล แม้เพราะเหตุนี้ จึงตริสเรียกว่า สังฆาทิเสส.

บทภาษณีย์

(อุบาย ๔)

[๓๐๔] ภิกษุปล่อยสุกกะในรูปภายใน ๑ ปล่อยสุกกะในรูปภายใน
นอก ๑ ปล่อยสุกกะในรูปทั้งที่เป็นภายในทั้งที่เป็นภายนอก ๑ ปล่อยเมื่อ
ยังสะเอวให้ไหวในอากาศ ๑

(กาล ๕)

ปล่อยเมื่อเวลาเกิดความกำหนัด ๑ ปล่อยเมื่อเวลาปวดอุจจาระ
ปล่อยเมื่อเวลาปวดปัสสาวะ ๑ ปล่อยเมื่อเวลาต้องลม ๑ ปล่อยเมื่อเวลา
ถูกบุ้งชน ๑

(ความประสงค์ ๑๐)

ปล่อยเพื่อประสงค์ความหายโรค ๑ ปล่อยเพื่อประสงค์ความสุข ๑
ปล่อยเพื่อประสงค์เป็นยา ๑ ปล่อยเพื่อประสงค์ให้ทาน ๑ ปล่อยเพื่อ
ประสงค์เป็นบุญ ๑ ปล่อยเพื่อประสงค์บุญชายัญ ๑ ปล่อยเพื่อประสงค์ไป
สวรรค์ ๑ ปล่อยเพื่อประสงค์เป็นพืช ๑ ปล่อยเพื่อประสงค์จะทดลอง ๑
ปล่อยเพื่อประสงค์ความสนุก ๑

(วัตถุประสงค์ ๑๐)

ปล่อยสุกกะสีเขียว ๑ ปล่อยสุกกะสีเหลือง ๑ ปล่อยสุกกะสีแดง ๑
ปล่อยสุกกะสีขาว ๑ ปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง ๑ ปล่อยสุกกะสีเหมือน
น้ำท่า ๑ ปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด ๑ ปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม
ปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส ๑. ปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน ๑

[๓๐๕] บทว่า รูปภายใน ได้แก่ รูปที่มีวิญญาณครอง เป็น
ภายใน.

บทว่า รูปภายนอก ได้แก่ รูปที่มีวิญญาณครอง หรือรูปที่ไม่มี
วิญญาณครอง เป็นภายนอก.

บทว่า รูปทั้งที่เป็นภายในทั้งที่เป็นภายนอก ได้แก่ รูปทั้งสองนั้น.

บทว่า เมื่อยังสะเอวให้ไหวในอากาศ คือ เมื่อพยายามในอากาศ
องค์กำเนิดเป็นอวัยวะใช้การได้.

บทว่า เมื่อเวลาเกิดความกำหนัด คือ เมื่อถูกราคะบีบคั้นแล้ว
องค์กำเนิดเป็นอวัยวะใช้การได้.

บทว่า เมื่อเวลาปวดอุจจาระ คือ เมื่อปวดอุจจาระ องค์กำเนิด
เป็นอวัยวะใช้การได้.

บทว่า เมื่อเวลาปวดปัสสาวะ คือเมื่อปวดปัสสาวะ องค์กำหนด เป็นอวัยวะใช้การได้.

บทว่า เมื่อเวลาต้องลม คือเมื่อลมโชนแล้ว องค์กำหนดเป็น อวัยวะใช้การได้.

บทว่า เมื่อเวลาถูกบุงขน คือเมื่อถูกบุงขนเบียดเบียนแล้ว องค์ กำหนดเป็นอวัยวะใช้การได้.

บทว่า เพื่อประสงค์ความหายโรค คือเพื่อหวังว่าจักเป็นคนไม่มีโรค.

บทว่า เพื่อประสงค์ความสุข คือเพื่อหวังว่าจักยังสุขเวทนาให้เกิด.

บทว่า เพื่อประสงค์เป็นยา คือเพื่อนุ่งว่าจักเป็นยา.

บทว่า เพื่อประสงค์ให้ทาน คือเพื่อมุ่งว่าจักให้ทาน.

บทว่า เพื่อประสงค์เป็นบุญ คือเพื่อมุ่งว่าจักเป็นบุญ.

บทว่า เพื่อประสงค์บูชาชย คือเพื่อมุ่งว่าจักบูชาชย.

บทว่า เพื่อประสงค์ไปสวรรค์ คือเพื่อมุ่งว่าจักได้ไปสวรรค์.

บทว่า เพื่อประสงค์เป็นพืช คือเพื่อมุ่งว่าจักเป็นพืช.

บทว่า เพื่อประสงค์ทดลอง คือเพื่อมุ่งว่าจักทดลองดูว่า สุกกะ จักเป็นเขียว สีเหลือง สีแดง สีขาว สีเหมือนเปรี๊ยะ สีเหมือนน้ำท่า สีเหมือนน้ำมัน สีเหมือนนมสด สีเหมือนน้ำมันหรือสีเหมือนเนยใส.

บทว่า เพื่อประสงค์ความสนุก คือมีความมุ่งหมายจะเล่น.

สุทธกิสังฆาทิเสส

อุบาย ๔ อย่าง

[๓๐๖] ภิกษุจงใจ พยายาม ในรูปภายใน สุกกะเคลื่อน ต้อง อาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม ในรูปภายนอก สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม ในรูปทั้งที่เป็นภายใน ทั้งที่เป็นภายนอก
สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เมื่อยังสะเอวให้ไหวในอากาศ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

กาล ๕ อย่าง

ภิกษุจงใจ พยายาม เมื่อเวลาเกิดความกำหนัด สุกกะเคลื่อน ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เมื่อปวดอุจจาระ สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เมื่อเวลาปวดปัสสาวะ สุกกะเคลื่อน ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เมื่อเวลาต้องลม สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เมื่อเวลาถูกบุ้งขน สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ความประสงค์ ๑๐ อย่าง

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อประสงค์ความหายโรค สุกกะเคลื่อน ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อประสงค์ความสุข สุกกะเคลื่อน ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อประสงค์เป็นยา สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อประสงค์ให้ทาน สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อประสงค์เป็นบุญ สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อประสงค์บูชาสัตบุรุษ สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อประสงค์ไปสวรรค์ สุกกะเคลื่อน ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อประสงค์เป็นพืช สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อประสงค์ทดลอง สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อประสงค์ความสนุก สุกกะเคลื่อน ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส

วัตถุประสงค์ ๑๐ อย่าง

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสี่เขียวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสี่เหลืองเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสี่แดงเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสี่ขาวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรี๊ยะเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่าเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมันเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสดเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้มเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใสเคลื่อน ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

สุทธกสังฆาทิเสส จบ

ขัณฑจักร

มีความประสงค์อย่างเดียวนามูล หมวดที่ ๑

[๓๐๗] ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรคและเพื่อความสุข
สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรคและเพื่อเป็นยา สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรคและเพื่อให้ทาน สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรคและเพื่อเป็นบุญ สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรคและเพื่อบูชาัญญ สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรคและเพื่อไปสวรรค์ สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรคและเพื่อเป็นพืช สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรคและเพื่อทดลอง สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรคและเพื่อความสนุก สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักร มีความประสงค์อย่างเดียวกันเป็นมูล หมวดที่ ๑ จบ

พัทธจักร

มีความประสงค์อย่างเดียวกันเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๓๐๘] ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุขและเพื่อเป็นยา สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุขและเพื่อให้ทาน สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุขและเพื่อเป็นบุญ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุขและเพื่อบุชายัญ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุขและเพื่อไปสวรรค์ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุขและเพื่อเป็นพีช สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุขและเพื่อทดลอง สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุขและเพื่อความสนุก สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุขและเพื่อความหายโรค สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีความประสงค์อย่างเดียวนั้นมูล หมวดที่ ๒

[๓๐๕] ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยาและเพื่อให้ทาน สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยาและเพื่อเป็นบุญ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยาและเพื่อบุชายัญ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยาและเพื่อไปสวรรค์ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยาและเพื่อเป็นพืช สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยาและเพื่อทดลอง สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยาและเพื่อความสนุก สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยาและเพื่อความหายโรค สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยาและเพื่อความสุข สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีความประสงค์อย่างเดียวนั้นเป็นมูล หมวดที่ ๓

[๓๑๐] ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทานและเพื่อเป็นบุญ สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทานและเพื่อบูชาญญ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทานและเพื่อไปสวรรค์ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทานและเพื่อเป็นพีช สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทานและเพื่อทดลอง สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทานและเพื่อความสนุก สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทานและเพื่อความหายโรค สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทานและเพื่อความสุข สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทานและเพื่อเป็นยา สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พิทธจักร

มีความประสงค์อย่างเดียวนั้นเป็นมูล หมวดที่ ๔

[๓๑๑] ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญและเพื่อบูชาัญญ สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญและเพื่อไปสวรรค์ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญและเพื่อเป็นพีช สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญและเพื่อทดลอง สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญและเพื่อความสนุก สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญและเพื่อความหายโรค สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญและเพื่อความสุข สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญและเพื่อเป็นยา สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญและเพื่อให้ทาน สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พุทธรจักร

มีความประสงค์อย่างเดียวนั้น มหวัตถุที่ ๕

[๓๑๒] ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบูชาขัณฑและเพื่อไปสวรรค์ สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบูชาขัณฑและเพื่อเป็นพืช สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบูชาขัณฑและเพื่อทดลอง สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบุชายัญญและเพื่อความสนุก สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบุชายัญญและเพื่อความหายโรค สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบุชายัญญและเพื่อความสุข สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบุชายัญญและเพื่อเป็นยา สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบุชายัญญและเพื่อให้ทาน สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบุชายัญญและเพื่อเป็นบุญ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พิทธีจกร

มีความประสงค์อย่างเดียวนั้นเป็นมูล หมวดที่ ๖

[๓๑๓] ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์และเพื่อเป็นพืช สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์และทดลอง สุกกะเคลื่อน ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์และเพื่อความสนุก สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์และเพื่อความหายโรค สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์และเพื่อความสุข สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์และเพื่อเป็นยา สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์และเพื่อให้ทาน สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์และเพื่อเป็นบุญ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์และเพื่อบูชาญญ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีความประสงค์อย่างเดียวนั้นมูล หมวดที่ ๗

[๓๑๔] ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพืชและเพื่อทดลอง สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพืชและเพื่อความสนุก สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพืชและเพื่อความหายโรค และสุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพืชและเพื่อความสุข สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพืชและเพื่อเป็นยา สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพืชและเพื่อให้ทาน สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพืชและเพื่อบุญ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพืชและเพื่อบุญชายัญ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพืชและเพื่อไปสวรรค์ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีความประสงค์อย่างเดียวกันเป็นมูล หมวดที่ ๘

[๓๑๕] ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลองและเพื่อความสนุก สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลองและเพื่อความหายโรค สุกกะ
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม พยายามทดลองและเพื่อความสุข สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลองและเพื่อเป็นยา สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลองและเพื่อให้ทาน สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลองและเพื่อเป็นบุญ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลองและเพื่อบูชาสัตต สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลองและไปสวรรค์ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลองและเพื่อเป็นพีช สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พิทธจักร

มีความประสงค์อย่างเดียวนั้นเป็นมูล หมวดที่ ๕

[๓๑๖] ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสนุกและเพื่อความหายโรค
สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสนุกและเพื่อความสุข สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสนุกและเพื่อเป็นยา สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสนุกและเพื่อให้ทาน สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสนุกและเพื่อเป็นบุญ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสนุก และเพื่อบูชาัญญ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสนุกและเพื่อไปสวรรค์ สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสนุกและเพื่อเป็นพีช สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสนุกและเพื่อทดลอง สุกกะเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร มีความประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล จบ

แม้ขันธจักรและพัทธจักรมีความประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูลเป็น
ก็พึงทราบโดยนี้แล.

ขันธจักร

มีความประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล

[๑๑๗] ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข
และเพื่อเป็นยา สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข และเพื่อ
ให้ทาน สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข และเพื่อ
เป็นบุญ สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข และเพื่อ
บุญช้ายัญ สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข และเพื่อ
ไปสวรรค์ สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข และเพื่อ
เป็นพีช สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข และเพื่อ
ทดลอง สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข และเพื่อ
ความสนุก สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ขัณทจักร มีความประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล จบ

พัทธจักร

มีความประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๑๑๘] ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา และ
เพื่อให้ทาน สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา และเพื่อเป็นบุญ
สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา และเพื่อบุญช้ายัญ
สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา และเพื่อไปสวรรค์
สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา และเพื่อเป็นพืช
ตูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา และเพื่อทดลอง
ตูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา และเพื่อความสนุก
ตูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา และเพื่อความหายโรค
ตูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีความประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๒

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยา เพื่อให้ทาน และเพื่อเป็นบุญ
ตูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยา เพื่อให้ทาน และเพื่อบูชาสัตถุ
ตูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยา เพื่อให้ทาน และเพื่อไปสวรรค์
ตูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยา เพื่อให้ทาน และเพื่อเป็นพืช
ตูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยา เพื่อให้ทาน และเพื่อทดลอง
ตูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยา เพื่อให้ทาน และเพื่อความสนุก
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยา เพื่อให้ทาน และเพื่อความ
หายโรค ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นยา เพื่อให้ทาน และเพื่อความสุข
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีความประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๓

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทาน เพื่อเป็นบุญ และเพื่อบูชาญ
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทาน เพื่อเป็นบุญ และเพื่อไปสวรรค์
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทาน เพื่อเป็นบุญ และเพื่อเป็นพืช
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทาน เพื่อเป็นบุญ และเพื่อทดลอง
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทาน เพื่อเป็นบุญ และเพื่อความสนุก
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทาน เพื่อเป็นบุญ และเพื่อความ
หายโรค ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทาน เพื่อเป็นบุญ และเพื่อความสุข
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อให้ทาน เพื่อเป็นบุญ และเพื่อเป็นยา
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีความประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๔

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชาญ และเพื่อไปสวรรค์
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชาญ และเพื่อเป็นพืช
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญเพื่อบูชาญ และเพื่อทดลอง
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชาญ และเพื่อความสนุก
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชาญ และเพื่อความ
หายโรค ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชาญ และเพื่อความสุข
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชาญ และเพื่อเป็นยา
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชาญ และเพื่อให้ท่าน
สูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีความประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๕

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบูชาญ เพื่อไปสวรรค์ และเพื่อเป็นพีช
สูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบูชาญ เพื่อไปสวรรค์ และเพื่อทดลอง
สูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบูชาญ เพื่อไปสวรรค์ และเพื่อความสนุก
สูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบูชาญ เพื่อไปสวรรค์ และเพื่อความ
หายโรค สูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบูชาญ เพื่อไปสวรรค์ และเพื่อความสุข
สูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบูชาญ เพื่อไปสวรรค์ และเพื่อเป็นยา
สูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบูชาญ เพื่อไปสวรรค์ และเพื่อให้ท่าน
สูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อบูชาญ เพื่อไปสวรรค์ และเพื่อเป็นบุญ
สูกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีความประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๖

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์ เพื่อเป็นพีช และเพื่อทดลอง
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์ เพื่อเป็นพีช และเพื่อความสนุก
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์ เพื่อเป็นพีช และเพื่อความ
หายโรค ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์ เพื่อเป็นพีช และเพื่อความสุข
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์ เพื่อเป็นพีช และเพื่อเป็นยา
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์ เพื่อเป็นพีช และเพื่อให้ทาน
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์ เพื่อเป็นพีช และเพื่อเป็นบุญ
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อไปสวรรค์ เพื่อเป็นพีช และเพื่อบูชาสัตถุ
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีความประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๗

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพีช เพื่อทดลอง และเพื่อความสนุก
ศุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพีช เพื่อทดลอง และเพื่อความ
หายโรค สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพีช เพื่อทดลอง และเพื่อความสุข
สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพีช เพื่อทดลอง และเพื่อเป็นยา
สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพีช เพื่อทดลอง และเพื่อให้ทาน
สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพีช เพื่อทดลอง และเพื่อเป็นบุญ
สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพีช เพื่อทดลอง และเพื่อบูชาสัตถุ
สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อเป็นพีช เพื่อทดลอง และเพื่อไปสวรรค์
สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีความประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๘

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลอง เพื่อความสนุก และเพื่อความ
หายโรค สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลอง เพื่อความสนุก และเพื่อความสุข
สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลอง เพื่อความสนุก และเพื่อเป็นยา
สูกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลอง เพื่อความสนุก และเพื่อให้ท่าน
สูกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลอง เพื่อความสนุก และเพื่อเป็นบุญ
สูกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลอง เพื่อความสนุก และเพื่อบูชาัย
สูกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลอง เพื่อความสนุก และเพื่อไปสวรรค์
สูกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อทดลอง เพื่อความสนุก และเพื่อเป็นพืช
สูกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร มีความประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล จบ

[๓๑๕] วัณทจักร และพัทธจักร มีความประสงค์ ๓ อย่างเป็นมูล
วัณทจักรและพัทธจักร มีความประสงค์ ๔ อย่างเป็นมูล
วัณทจักรและพัทธจักร มีความประสงค์ ๕ อย่างเป็นมูล
วัณทจักรและพัทธจักร มีความประสงค์ ๖ อย่างเป็นมูล
วัณทจักรและพัทธจักร มีความประสงค์ ๗ อย่างเป็นมูล
วัณทจักรและพัทธจักร มีความประสงค์ ๘ อย่างเป็นมูล
วัณทจักรและพัทธจักร มีความประสงค์ ๙ อย่างเป็นมูล

นักปราชญ์พึงทำตามแบบนี้แล.

ขันตจักรและพัทธจักร

มีความประสงค์ทุกอย่างเป็นมูล ดังต่อไปนี้:-

[๓๒๐] ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา เพื่อให้ทาน เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชาัญญ เพื่อไปสวรรค์ เพื่อเป็นพืช เพื่อทดลอง และเพื่อความสนุก สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ขันตจักรและพัทธจักร มีความประสงค์ทุกอย่างเป็นมูล จบ

ขันตจักร

มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวนั้น

[๓๒๑] ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว และสุกกะสีเหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว และสุกกะสีแดง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว และสุกกะสีขาว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว และสุกกะสีเหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว และสุกกะสีเหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียวและสุกกะสีเหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว และสุกกะสีเหมือนนมสด เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียวและสุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว และสุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑ์จักร มีวัตุประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล จบ

พัทธจักร

มีวัตุประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๑๒๒] ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีแดง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีขาว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีเหมือนเปรียง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีเหมือนน้ำท่า
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีเหมือนน้ำมัน
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีเหมือนนมสด เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีเหมือนนมส้ม
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีเหมือนเนยใส
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีเขียว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวนับมูล หมวดที่ ๒

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง และสุกกะสีขาว เคลื่อน ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง และสุกกะสีเหมือนเปรียง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง และสุกกะสีเหมือนน้ำท่า เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง และสุกกะสีเหมือนน้ำมัน เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง และสุกกะสีเหมือนนมสด เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง และสุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง และสุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง และสุกกะสีเขียว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง และสุกกะสีเหลือง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันเป็นมูล หมวดที่ ๓

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหมือนเปรียง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหมือนน้ำท่า เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหมือนน้ำมัน เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหมือนนมสด เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหมือนเนยใส
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว และสุกกะสีเขียว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหลือง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว และสุกกะสีแดง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันเป็นมูล หมวดที่ ๔

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง และสุกกะสีเหมือนน้ำท่า
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง และสุกกะสีเหมือน
น้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง และสุกกะสีเหมือนนมสด
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง และสุกกะสีเหมือนนมส้ม
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง และสุกกะสีเหมือนเนยใส
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง และสุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง และสุกกะสีเหลือง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง และสุกกะสีแดง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง และสุกกะสีขาว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักร

มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๕

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า และสุกกะสีเหมือนน้ำมัน
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า และสุกกะสีเหมือนนมสด
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า และสุกกะสีเหมือนนมส้ม
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า และสุกกะสีเหมือนเนยใส
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า และสุกกะสีเขียวเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า และสุกกะสีเหลือง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า และสุกกะสีแดง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า และสุกกะสีขาว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า และสุกกะสีเหมือน
เปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีวัตรอุปสงฆ์อย่างเดียวกันเป็นมูล หมวดที่ ๖

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน และสุกกะสีเหมือนนมสด
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน และสุกกะสีเหมือนนม
ต้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน และสุกกะสีเหมือน
เนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน และสุกกะสีเขียว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน และสุกกะสีเหลือง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน และสุกกะสีแดง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน และสุกกะสีขาว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน และสุกกะสีเหมือน
เปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน และสุกกะสีเหมือน
น้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันเป็นมูล หมวดที่ ๗

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด และสุกกะสีเหมือน
นมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด และสุกกะสีเหมือน
เนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด และสุกกะสีเขียว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด และสุกกะสีเหลือง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด และสุกกะสีแดง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด และสุกกะสีขาว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด และสุกกะสีเหมือน
เปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด และสุกกะสีเหมือน
น้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด และสุกกะสีเหมือน
น้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีวัตรอุปประสงค์อย่างเดียวเป็นมูล หมวดที่ ๘

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม และสุกกะสีเหมือน
เนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม และสุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม และสุกกะสีเหลือง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม และสุกกะสีแดง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม และสุกกะสีขาว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม และสุกกะสีเหมือน
เปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม และสุกกะสีเหมือน
น้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม และสุกกะสีเหมือน
น้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม และสุกกะสีเหมือนนม
สด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวนับมูล หมวดที่ ๕

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส และสุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส และสุกกะสีเหลือง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส และสุกกะสีแดง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส และสุกกะสีขาว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส และสุกกะสีเหมือน
เปรี้ยว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส และสุกกะสีเหมือน
น้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส และสุกกะสีเหมือน
น้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส และสุกกะสีเหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส และสุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักรมีวัตตอุปประสงค์อย่างเดียวนับมูล จบ

แม้ชั้นพัทธจักร และพัทธจักร มีวัตตอุปประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูลเป็นต้น ก็พึงทราบโดยนัยนี้แล.

ชั้นพัทธจักร

มีวัตตอุปประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล

[๓๒๓] ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีแดง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีขาว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีเหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีเหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีเหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีเหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว สุกกะสีเหลือง และสุกกะสี
เหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว สุกกะสีเหลือง และสุกกะสี
เหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ขัณฑจักร มีวัตุประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล จบ

พัทธจักร

มีวัตุประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๓๒๔] ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง สุกกะสีแดง และ
สุกกะสีขาว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง สุกกะสีแดง และสุกกะสี
เหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง สุกกะสีแดง และสุกกะสี
เหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง สุกกะสีแดง และสุกกะสี
เหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง สุกกะสีแดง และสุกกะสี
เหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง สุกกะสีแดง และสุกกะสี
เหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง สุกกะสีแดง และสุกกะสี
เหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหลือง สุกกะสีแดง และสุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีวัตตอุปประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๒

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหมือน
เปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหมือน
น้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหมือน
น้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหมือน
นมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหมือน
นมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหมือน
เนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง สุกกะสีขาว และสุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีแดง สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหลือง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีวัตรอุปประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๓

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว สุกกะสีเหมือนเปรียง และ
สุกกะสีเหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว สุกกะสีเหมือนเปรียง และ
สุกกะสีเหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว สุกกะสีเหมือนเปรียง และ
สุกกะสีเหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว สุกกะสีเหมือนเปรียง และ
สุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว สุกกะสีเหมือนเปรียง และ
สุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว สุกกะสีเหมือนเปรียง และ
สุกกะสีเขียว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว สุกกะสีเหมือนเปรียง และ
สุกกะสีเหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีขาว สุกกะสีเหมือนเปรียง และ
สุกกะสีแดง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีวัตรอุปสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๔

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง สุกกะสีเหมือนน้ำท่า
และสุกกะสีเหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง สุกกะสีเหมือนน้ำท่า
และสุกกะสีเหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง สุกกะสีเหมือนน้ำท่า
และสุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง สุกกะสีเหมือนน้ำท่า
และสุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง สุกกะสีเหมือนน้ำท่า
และสุกกะสีเขียว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง สุกกะสีเหมือนน้ำท่า
และสุกกะสีเหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง สุกกะสีเหมือนน้ำท่า
และสุกกะสีแดง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง สุกกะสีเหมือนน้ำท่า
และสุกกะสีขาว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีวัตุประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๕

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า สุกกะสีเหมือนน้ำมัน
และสุกกะสีเหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า สุกกะสีเหมือนน้ำมัน
และสุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า สุกกะสีเหมือนน้ำมัน
และสุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า สุกกะสีเหมือนน้ำมัน
และสุกกะสีเขียว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า สุกกะสีเหมือนน้ำมัน
และสุกกะสีเหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า สุกกะสีเหมือนน้ำมัน
และสุกกะสีแดง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า สุกกะสีเหมือนน้ำมัน
และสุกกะสีขาว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า สุกกะสีเหมือนน้ำมัน
และสุกกะสีเหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พุทธจักร

วัตถุประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๖

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน สุกกะสีเหมือนนมสด
และสุกกะสีเหมือนนมข้น เคลื่อนต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน สุกกะสีเหมือนนมสด
และสุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน สุกกะสีเหมือนนมสด
และสุกกะสีเขียว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน สุกกะสีเหมือนนมสด
และสุกกะสีเหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน สุกกะสีเหมือนนมสด
และสุกกะสีแดง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน สุกกะสีเหมือนนมสด
และสุกกะสีขาว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน สุกกะสีเหมือนนมสด
และสุกกะสีเหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน สุกกะสีเหมือนนมสด
และสุกกะสีเหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีวัตตอุปประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๗

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด สุกกะสีเหมือนนมส้ม
และสุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด สุกกะสีเหมือนนมส้ม
และสุกกะสีเขียว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด สุกกะสีเหมือนนมส้ม
และสุกกะสีเหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด สุกกะสีเหมือนนมส้ม
และสุกกะสีแดง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด สุกกะสีเหมือนนมส้ม
และสุกกะสีขาว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด สุกกะสีเหมือนนมส้ม
และสุกกะสีเหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด สุกกะสีเหมือนนมส้ม
และสุกกะสีเหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด สุกกะสีเหมือนนมส้ม
และสุกกะสีเหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร

มีวัตุประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล หมวดที่ ๘

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม สุกกะสีเหมือนเนยใส
และสุกกะสีเขียว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม สุกกะสีเหมือนเนยใส
และสุกกะสีเหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม สุกกะสีเหมือนเนยใส
และสุกกะสีแดง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม สุกกะสีเหมือนเนยใส
และสุกกะสีขาว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม สุกกะสีเหมือนเนยใส
และสุกกะสีเหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม สุกกะสีเหมือนเนยใส
และสุกกะสีเหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม สุกกะสีเหมือนเนยใส
สุกกะสีเหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม สุกกะสีเหมือนเนยใส
และสุกกะสีเหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร มีวัตตูประสงค์ ๒ อย่างเป็นมูล จบ

[๓๒๕] ชั้นทจักรและพัทธจักร มีวัตตูประสงค์ ๓ อย่างเป็นมูล

ชั้นทจักรและพัทธจักร มีวัตตูประสงค์ ๔ อย่างเป็นมูล

ชั้นทจักรและพัทธจักร มีวัตตูประสงค์ ๕ อย่างเป็นมูล

ชั้นทจักรและพัทธจักร มีวัตตูประสงค์ ๖ อย่างเป็นมูล

ชั้นทจักรและพัทธจักร มีวัตตูประสงค์ ๗ อย่างเป็นมูล

ชั้นทจักรและพัทธจักร มีวัตตูประสงค์ ๘ อย่างเป็นมูล

ชั้นทจักรและพัทธจักร มีวัตตูประสงค์ ๙ อย่างเป็นมูล

นักปราชญ์พึงทำตามแบบนี้แล.

ชั้นทจักรและพัทธจักร

มีวัตตูประสงค์ทุกอย่างเป็นมูล ดังต่อไปนี้:-

[๓๒๖] ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะสีเขียว สุกกะสีเหลือง สุกกะ
สีแดง สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหมือนเปรียง สุกกะสีเหมือนน้ำท่า

สุกกะสีเหมือนน้ำมัน สุกกะสีเหมือนนมสด สุกกะสีเหมือนนมส้ม และ
สุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ขันทจจักรและพัทธจจักร มีวัตถุประสงค์ทุกอย่างเป็นมูล จบ

อุภโตพัทธมิตตจจักร

[๓๒๖] ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค และสุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข สุกกะ
เขียว และสุกกะสีเหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข และเพื่อ
เป็นยา สุกกะสีเขียว สุกกะสีเหลือง และสุกกะสีแดง เคลื่อน ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา
และเพื่อให้ทาน สุกกะสีเขียว สุกกะสีเหลือง สุกกะสีแดง และสุกกะ
สีขาว เคลื่อน ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา
เพื่อให้ทาน และเพื่อเป็นบุญ สุกกะสีเขียว สุกกะสีเหลือง สุกกะสีแดง
สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อ
เป็นยา เพื่อให้ทาน เพื่อเป็นบุญ และเพื่อบูชายัญญู สุกกะสีเขียว สุกกะ
สีเหลือง สุกกะสีแดง สุกกะสีขาว สุกกะสีเหมือนเปรียง และสุกกะสี
เหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา
เพื่อให้ทาน เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชาัญญ และเพื่อไปสวรรค์ สุกกะสีเขียว
สุกกะสีเหลือง สุกกะสีแดง สุกกะสีขาว และสุกกะสีเหมือนเปรียง สุกกะ
สีเหมือนน้ำท่า และสุกกะสีเหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา
เพื่อให้ทาน เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชาัญญ เพื่อไปสวรรค์ และเพื่อเป็นพืช
สุกกะสีเขียว สุกกะสีเหลือง สุกกะสีแดง สุกกะสีขาว สุกกะสีเหมือนเปรียง
สุกกะสีเหมือนน้ำท่า สุกกะสีเหมือนน้ำมัน และสุกกะสีเหมือนนมสด
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา
เพื่อให้ทาน เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชาัญญ เพื่อไปสวรรค์ เพื่อเป็นพืช
และเพื่อทดลอง สุกกะสีเขียว สุกกะสีเหลือง สุกกะสีแดง สุกกะสีขาว
สุกกะสีเหมือนเปรียง สุกกะสีเหมือนน้ำท่า สุกกะสีเหมือนน้ำมัน สุกกะ
สีเหมือนนมสด และสุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม เพื่อความหายโรค เพื่อความสุข เพื่อเป็นยา
เพื่อให้ทาน เพื่อเป็นบุญ เพื่อบูชาัญญ เพื่อไปสวรรค์ เพื่อเป็นพืช
เพื่อทดลอง และเพื่อความสนุก สุกกะสีเขียว สุกกะสีเหลือง สุกกะ
สีแดง สุกกะสีขาว สุกกะสีเหมือนเปรียง สุกกะสีเหมือนน้ำท่า สุกกะ
สีเหมือนน้ำมัน สุกกะสีเหมือนนมสด สุกกะสีเหมือนนมส้ม และสุกกะสี
เหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

อุกโกตพัททมิสสกัจกร จบ

ขัณฑจักร

[๓๒๘] ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีเหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีแดง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีขาว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียวพยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ขัณฑจักร จบ

พัทธจักร

[๓๒๕] ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีแดง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาติเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีขาว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาติเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาติเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาติเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาติเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาติเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาติเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาติเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีเขียวเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาติเสส.

พัทธจักร จบ

กัจฉิจักร

กัจฉิจักร หมวดที่ ๑

[๓๓๐] ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีขาว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยกะสีแดง พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีเขียว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีเหลือง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

กัจฉิจักร หมวดที่ ๒

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเขียว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเหลือง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีแดง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

[พึงทราบจักรทั้งหลายอย่างนี้]

กัจฉจักร หมวดที่ ๓

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสี
เหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสี
เหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสี
เหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสี
เหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสี
เหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสี
เขียว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสี
เหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสีแดง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสีขาว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

กัจฉิจักร หมวดที่ ๔

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสี
เหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสี
เหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสี
เหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสี
เหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสีเหลือง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสีแดง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสีขาว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสี
เหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

กัจฉจักร หมวดที่ ๕

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสี
เหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสี
เหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสี
เหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสี
เหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสีแดง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสีขาว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสี
เหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสี
เหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

กุจฉิจักร หมวดที่ ๖

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสี
เหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสี
เหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสี
เหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสีแดง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสีขาว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสี
เหมือนเปรี้ยว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสี
เหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสี
เหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

กัจฉิจักร หมวดที่ ๗

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสีเหมือน
เนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสี
เหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสีแดง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสีขาว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสี
เหมือนเปรี้ยว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสี
เหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสี
เหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสี
เหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

กุณฉัจฉกร หมวดที่ ๘

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยสด พยายาม สุกกะสี
เหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะสี
แดง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะสีขาว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะสี
เหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะสี
เหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะสี
เหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะสี
เหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะสี
เหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

กุจฉิจักร จบ

ปิฎฉิจักร

ปิฎฉิจักร รอบที่ ๑

[๓๓๑] ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสี
เขียว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีเขียว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเขียว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะสีเขียว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ปฎิจจจักร รอบที่ ๑ จบ

ปฎิจจจักร รอบที่ ๒

[๓๓๒] ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสี
เหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเหลือง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสี
เหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสีเหลือง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสี
เหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสี
เหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสี
เหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะสี
เหลือง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีเหลือง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ปฏิจัจกร รอบที่ ๒ จบ

ปฏิจัจกร รอบที่ ๓

[๓๓๓] ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีแดง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสีแดง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสีแดง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสีแดง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสีแดง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสีแดง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะสีแดง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีแดง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีแดง เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ปิฎกจักษุ รอบที่ ๓ จบ

ปิฎกจักษุ รอบที่ ๔

[๓๓๔] ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม
สุกกะสีขาว เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อย สุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสีขาว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสีขาว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสีขาว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสีขาว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะสีขาว
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีขาวเคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีขาว เคลื่อน
'ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีขาว เคลื่อน
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ปิฎกจักษุ รอบที่ ๔ จบ

ปิฎกจักษุ รอบที่ ๕

[๓๓๕] ภิกษุใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม
สุกกะสีเหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสี
เหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสี
เหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสี
เหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะสี
เหมือนเปรียง เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเหมือนเปรียง
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ปฏิจจกร รอบที่ ๕ จบ

ปฏิจจกร รอบที่ ๖

[๓๓๖] ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะ
สีเหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสี
เหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสี
เหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะสี
เหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำท่า
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสี
เหมือนน้ำท่า เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ปฏิจฉกร รอบที่ ๖ จบ

ปฏิจฉกร รอบที่ ๗

[๓๓๗] ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม
สุกกะสีเหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสี
เหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะ
สีเหมือนน้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเหมือนน้ำมัน
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า ปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสีเหมือน
น้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสีเหมือน
น้ำมัน เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ปฏิฐิจักร รอบที่ ๗

ปฏิฐิจักร รอบที่ ๘

[๓๓๘] ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม
สุกกะสีเหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะ
สีเหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีเหมือน
นมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด
เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสีเหมือน
นมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสีเหมือนนมสด เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ปฎิจจจักร รอบที่ ๘ จบ

ปฎิจจจักร รอบที่ ๙

[๓๓๕] ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเนยใส พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสีเหมือนนมส้ม เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ปฏิญจจักร รอบที่ ๕ จบ

ปฏิญจจักร รอบที่ ๑๐

[๓๘๐] ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเขียว พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหลือง พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีแดง พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีขาว พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนเปรียง พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำท่า พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนน้ำมัน พยายาม สุกกะสีเหมือนเนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมสด พยายาม สุกกะสีเหมือน
เนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจว่า จักปล่อยสุกกะสีเหมือนนมส้ม พยายาม สุกกะสีเหมือน
เนยใส เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ปฏิญจจักร รอบที่ ๑๐ จบ

ปฏิญจจักร จบ

[๓๔๑] ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะเคลื่อน ต้องอาบัติ สังฆาทิเสส

ภิกษุจงใจ พยายาม สุกกะไม่เคลื่อน ต้องอาบัติอุตุลัจจัย

ภิกษุจงใจ ไม่พยายาม สุกกะเคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุจงใจ ไม่พยายาม สุกกะไม่เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุไม่จงใจ พยายาม สุกกะเคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุไม่จงใจ พยายาม สุกกะไม่เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุไม่จงใจ ไม่พยายาม สุกกะเคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุไม่จงใจ ไม่พยายาม สุกกะไม่เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๓๔๒] ภิกษุมือสุจิกเคลื่อนเพราะฝน ๑ ภิกษุไม่ประสงค์จะให้
อสุจิกเคลื่อน ๑ ภิกษุวิกถจริต ๑ ภิกษุมิจิตฟุ้งซ่าน ภิกษุผู้กระสับ-
กระส่ายเพราะเวทนา ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติ.

วินีตวัตถุ

คาถาแสดงชื่อเรื่อง

[๓๔๓] เรื่องฝัน เรื่องถ่ายอุจจาระ เรื่องถ่ายปัสสาวะ
เรื่องตริกถึงกามวิตก เรื่องอาบน้ำร้อน เรื่องทายา
เรื่องเกาอัมตะ เรื่องเดินทาง เรื่องหนังหุ้มองค์กำเนิด
เรื่องเรือนไฟ เรื่องขา เรื่องสามเณร
เรื่องสามเณรหลัก เรื่องหนีบด้วยขา เรื่องบีบด้วยกำมือ
เรื่องแอนในอากาศ เรื่องตัดกาย เรื่องเพ่งองค์กำเนิด
เรื่องสอดเข้าช่องคาล เรื่องสีกับไม้ เรื่องอาบน้ำทวนกระแสด
เรื่องเล่นโคลน เรื่องลุยน้ำ เรื่องเล่นไถลกัน
เรื่องลุยสระบัว เรื่องสอดเข้าในทราย เรื่องสอดเข้าในนม
เรื่องตักน้ำรด เรื่องสืบนที่นอน เรื่องสีกับนิ้วแม่มี.

เรื่องฝัน

[๓๔๔] ก็โดยสมัยนั้นแล อสุจิของภิกษุรูปหนึ่งเคลื่อนเพราะฝัน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว กระทบหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ อสุจิเคลื่อนเพราะฝัน ไม่ต้องอาบัติ.

เรื่องถ่ายอุจจาระ

[๓๔๕] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งกำลังถ่ายอุจจาระอยู่ อสุจิเคลื่อนแล้ว เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว กระทบหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อนเลย พระพุทธเจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ.

เรื่องถ่ายปีศาจ

[๓๔๖] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งกำลังถ่ายปีศาจอยู่ อสุจิเคลื่อนแล้ว เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว กระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อนเลย พระพุทธเจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ.

เรื่องตริกถึงกามวิตก

[๓๔๗] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งกำลังตริกถึงกามวิตกอยู่ อสุจิเคลื่อนแล้ว เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว กระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อนเลย พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ ภิกษุตริกถึงกามวิตก ไม่ต้องอาบัติ.

เรื่องอาบน้ำร้อน

[๓๔๘] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งกำลังอาบน้ำร้อนอยู่ อสุจิเคลื่อนแล้ว เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

กระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า
คูก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อนเลย พระพุทธ-
เจ้าข้า

ภ. ภิกษุผู้ไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ.

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน
กำลังอาบน้ำร้อน อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติ
สังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ
ตรัสถามว่า คูก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คูก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน
กำลังอาบน้ำร้อนอยู่ แต่อสุจิไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้อง
อาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระ
ภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คูก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แค่ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

เรื่องทายา

[๓๕๕] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีแผลที่องค์กำเนิด เมื่อ
เธอกำลังทายา อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติ
สังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้น แด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ
ตรัสถามว่า คูก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์ให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีแผลที่องค์กำเนิด เธอมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน กำลังทาย อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีแผลที่องค์กำเนิด เธอมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน กำลังทายา แต่อสุจิไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย.

เรื่องเกาอัมพะ

[๓๕๐] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งกำลังเกาอัมพะ อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. ภิกษุผู้ไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิกเคลื่อน
กำลังเกาอันทะ อสุจิกเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติ
สังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ
ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิกเคลื่อน
กำลังเกาอันทะ แต่อสุจิกไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้อง
อาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระ
ภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

เรื่องเดินทาง

[๓๕๑] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งกำลังเดินทาง อสุจิกเคลื่อน
เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึง
กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอ
คิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความจุประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิกเคลื่อน
กำลังเดินทางไป อสุจิกเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติ

สังฆาทิเสสแล้ว กระทบงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ
ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อุสุจิกเคลื่อน
กำลังเดินทาง แต่อุสุจิไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติ
สังฆาทิเสสแล้วกระทบงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ
ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติตุลลัจฉัย.

เรื่องหนังหุ้มองค์กำเนิด

[๓๕๒] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งจับหนังหุ้มองค์กำเนิด ถ่าย
ปัสสาวะอยู่ อุสุจิกเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆา-
ติเสสแล้วกระทบงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัส
ถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธ-
เจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อุสุจิกเคลื่อน
จับหนังหุ้มองค์กำเนิด ถ่ายปัสสาวะอยู่ อุสุจิกเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจ
ว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระทบงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่
พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน จับหนังหุ้มองค์กำเนิด ถ่ายปีศาจวาอยู่ แต่อุจิไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

เรื่องเรือนไฟ

[๑๕๓] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งกำลังผิงเกลียวห้องอยู่ในเรือนไฟ อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน ผิงเกลียวห้องอยู่ในเรือนไฟ อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว กรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิกเคลื่อน ผิงเกลียวห้องอยู่ในเรือนไฟ แต่ออสุจิกไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่าเราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

[๓๕๔] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งกำลังทำบริกรรมหลังให้พระอุปัชฌายะอยู่ในเรือนไฟ ออสุจิกเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่าเราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิกเคลื่อน ทำบริกรรมหลังให้พระอุปัชฌายะอยู่ในเรือนไฟ ออสุจิกเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่าเราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิกเคลื่อน ทำ

บริกรรมหลังให้อุปัชฌายะอยู่ในเรือนไฟ อสุจิไม่เคลื่อน เธอได้มีความ
รังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้น
แต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

เรื่องขา

[๓๕๕] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งทำองค์กำเนิดให้เสียดสีขา
อยู่ อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว
กระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า
คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธ-
เจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน
ทำองค์กำเนิดให้เสียดสีขาอยู่ อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เรา
ต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มี
พระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน ทำ
องค์กำเนิดให้เสียดสีขาอยู่ แต่อสุจิไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า

เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

เรื่องสามเณร

[๓๕๖] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน ได้บอกสามเณรรูปหนึ่งว่า พ่อสามเณร เธอจงมาจับองค์กำเนิดของฉัน สามเณรได้จับองค์กำเนิดของภิกษุนั้นแล้ว อสุจิของภิกษุนั้นเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว .

เรื่องสามเณรกลับ

[๓๕๗] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งได้จับองค์กำเนิดของสามเณรผู้นอนกลับ อสุจิของภิกษุนั้นเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ.

เรื่องหนีบด้วยขา

[๓๕๘] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่ง หนีบองค์กำเนิดด้วยขาทั้งสอง อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน หนีบองค์กำเนิดด้วยขาทั้งสอง อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน หนีบองค์กำเนิดด้วยขาทั้งสอง แต่อสุจิไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

เรื่องบีบด้วยกำมือ

[๓๕๕] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งบีบบองค์กำเนิดด้วยกำมือ อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน บีบบองค์กำเนิดด้วยกำมือ อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน บีบบองค์กำเนิดด้วยกำมือ แต่อสุจิไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติ
กัลลัจจัย.

เรื่องแอนในอากาศ

[๓๖๐] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสฺจุเคลื่อน ยังสะเอวให้ไหวในอากาศ อสฺจุเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสฺจุเคลื่อน ยังสะเอวให้ไหวในอากาศ แต่อสฺจุไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

เรื่องตัดกาย

[๓๖๑] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งกำลังตัดกายอยู่ อสฺจุเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน
กำลังคัดกายอยู่ อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติ
สังฆาทิเสสแล้ว กระทบงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ
ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน
กำลังคัดกายอยู่ แต่อสุจิไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้อง
อาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระทบงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้น แด่พระผู้มีพระ
ภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติ
ถุลลัจจัย.

เรื่องเพ่งองค์กำเนิด

[๓๖๒] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนดเพ่งองค์
กำเนิดของมาตุคาม อสุจิของภิกษุนั้นเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า
เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระทบงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มี
พระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุมีความกำหนด ไม่ควรเพ่งองค์กำเนิดของ
มาตุคาม รูปใดเพ่ง ต้องอาบัติทุกกฏ.

เรื่องสอดเข้าช่องดาล

[๓๖๓] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสฺจิกเคลื่อน สอดองค์กำเนิดเข้าช่องดาล อสฺจิกเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสฺจิกเคลื่อน สอดองค์กำเนิดเข้าช่องดาล แต่อสฺจิกไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

เรื่องสีกับไม้

[๓๖๔] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสฺจิกเคลื่อน สือกักกำเนิดกับไม้ อสฺจิกเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสฺจิกเคลื่อน
สิ่งก่อกำเนิดกับไม้ แต่อสฺจิกไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้อง
อาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระ
ภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุ
ถัจจย.

เรื่องอาบนํ้าทวนกระแสด

[๓๖๕] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งอาบนํ้าทวนกระแสด อสฺจิก
เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ
จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ
เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธ
เจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสฺจิกเคลื่อน
อาบนํ้าทวนกระแสด อสฺจิกเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติ
สังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ
ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสฺจิกเคลื่อน
อาบนํ้าทวนกระแสด แต่อสฺจิกไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้อง
อาบตีสงฆาติเสสแล้วระมั่งหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระ
ภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบตีสงฆาติเสส แต่ต้องอาบตีดุล
ถัจจย.

เรื่องเล่นโคลน

[๓๖๖] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งเล่นอยู่ในโคลน อสฺจิก
เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบตีสงฆาติเสสแล้วระมั่งหนอ
จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ
เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธ-
เจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบตีส

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสฺจิกเคลื่อน
เล่นอยู่ในโคลน อสฺจิกเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบตีส
งฆาติเสสแล้วระมั่งหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ
ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบตีสงฆาติเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน
เล่นอยู่ในโคลน แต่อุจิไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้อง
อาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระ
ภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุ
ถัจจย.

เรื่องลูยน้า

[๓๖๗] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งลูยน้าอยู่ อสุจิเคลื่อน เธอ
ได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบ
ทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิด
อย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธ
เจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน
ลูยน้าอยู่ อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส
แล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า
คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้สุจิตเคลื่อน
ลุดน้ำอยู่ แต่สุจิตไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆา-
ติเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัส
ถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาติเสส แต่ต้องอาบัติอุถลัจฉัย.

เรื่องเล่นไถลกัน

[๓๖๘] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งเล่นไถลกันอยู่ อสุจิตเคลื่อน
เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาติเสสแล้วกระมังหนอ จึง
กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอ
คิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธ-
เจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้สุจิตเคลื่อน
เล่นไถลกันอยู่ อสุจิตเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติ
สังฆาติเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ
ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาติเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้สุจิตเคลื่อน
เล่นไถลกันอยู่ แต่สุจิตไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติ

สังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ
ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุ-
ถัจจย.

เรื่องอุยสระบัว

[๓๖๕] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งลุดอยู่ในสระบัว อสุจิ
เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ
จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอ
คิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธ-
เจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิลเคลื่อน
ลุดอยู่ในสระบัว อสุจิลเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติ
สังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ
ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิลเคลื่อน
ลุดอยู่ในสระบัว แต่อสุจิลไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้อง

อาบัติสังฆาติเสสแล้วระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาติเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย.

เรื่องสอดเข้าไปในทราย

[๓๗๐] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน สอดองค์กำเนิดเข้าไปในทราย อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาติเสสแล้วระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาติเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน สอดองค์กำเนิดเข้าไปในทราย แต่อสุจิไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาติเสสแล้วระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาติเสสแล้ว แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย.

เรื่องสอดเข้าไปในนม

[๓๗๑] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสุจิเคลื่อน สอดองค์กำเนิดเข้าไปในนม อสุจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า

เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสฺจิกเคลื่อน สอดองค์กำเนิดเข้าในตม แต่อสฺจิกไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติ ฤคัลลิจัย.

เรื่องตักน้ำรด

[๓๗๒] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งตักน้ำรดองค์กำเนิด อสฺจิกเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะให้เคลื่อน ไม่ต้องอาบัติ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสฺจิกเคลื่อน ตักน้ำรดองค์กำเนิด อสฺจิกเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสฺจฺจเคลื่อน
ตักน้ำรดองค์กำเนิด แต่อสฺจฺจไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้อง
อาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระ-
ภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติ
ถุลลัจจัย.

เรื่องสืบที่นอน

[๓๗๓] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสฺจฺจ
เคลื่อน สียงค์กำเนิดบนที่นอน อสฺจฺจเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า
เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มี-
พระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้อสฺจฺจเคลื่อน
สียงค์กำเนิดบนที่นอน แต่อสฺจฺจไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เรา
ต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มี-
พระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย.

เรื่องสีกับนิ้วแม่มือ

[๓๗๔] ก็สมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้สูจิเคลื่อน
สีกิ่งกำเนิดกับนิ้วแม่มือ อสูจิเคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้อง
อาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระ-
ภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะให้สูจิเคลื่อน
สีกิ่งกำเนิดกับนิ้วแม่มือ แต่สูจิไม่เคลื่อน เธอได้มีความรังเกียจว่า
เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระ-
ผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เธอคิดอย่างไร

ภ. ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะให้เคลื่อน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ จบ

สมันตปาสาทิกาแปล อรรถกถาพระวินัย

มหาวิภังควรรณนา

ภาค ๒

ไตรสกัณฑวรรณนา

ไตรสกะ (หมวด ๑๓) ท่านพระธรรมสังคหอาจารย์
ทั้งหลาย ได้ร้อยกรองไว้ในลำดับแห่งปาราชิกกัณฑ์
มีการพรรณนาบทที่ยังไม่มีในก่อน ดังต่อไปนี้

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑

สุกกวิสัฏฐิสิกขาบทวรรณนา

[แก้อรรถปฐมบัญญัติเรื่องพระเสยยสกะ]

บัณฑิตพึงทราบวินิจฉัยในคำว่า โดยสมัยนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้า
ประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคฤหบดี เขตพระ-
นครสาวัตถี. ก็ในสมัยนั้นแล ท่านพระเสยยสกะไม่ยินดีประพฤติ
พรหมจรรย์นี้ ดังต่อไปนี้.

คำว่า อายสุมา เป็นคำไพเราะ.

บทว่า เสยยสโก เป็นชื่อ ของภิกษุรูปนั้น.

คำว่า อนภริโต ความว่า เป็นผู้มิเจตฟุ้งซ่าน คือ ถูกความ
เร่าร้อนเพราะกำหนดในกามแผดเผาอยู่ แต่ไม่ปรารถนาความเป็นคฤหัสถ์.

ชื่อว่า โส เตน กิโส โหติ ความว่า พระเสยยสกะนั้นยอมเป็นผู้ฟ่ายผอม เพราะความเป็นผู้ไม่ยินดีนั้น.

ในคำว่า อทุกฺธา โข อายสุมา อูทายี นี้ มีวินิจฉัยดังนี้:-

บทว่า อูทายี เป็นชื่อของพระเถระนั้น. จริงอยู่ พระเถระชื่อ โสทฺทายีนี้ เป็นอุปัชฌาย์ ของพระเสยยสกะ เป็นผู้มีส่วนเปรียบด้วยเนื้อดิน คือ เป็นภิกษุโลเลรูปใดรูปหนึ่งหนึ่ง บรรดาภิกษุผู้ตามประกอบเหตุแห่งความเกียจคร้าน มีความเป็นผู้มีความหลับนอนเป็นที่มายินดีเป็นต้น.

บทว่า กจฺจิ โน ตฺวํ ไชความว่า กจฺจ นฺ ตฺวํ แปลว่าท่าน..... ละหรือหนอ. ฟังทราบวินิจฉัย ในคำมีอาทิว่า ยาวทตฺถ ญฺญชฺ ดังต่อไปนี้:- ความต้องการมีประมาณเพียงใด ชื่อว่า ยาวทตฺถ (เท่าที่ต้องการ). มีคำอธิบายว่า เธอมีความประสงค์ด้วยโภชนะประมาณเท่าใด, คือ เธอต้องการประมาณเท่าใด, จงบริโภคประมาณเท่านั้น, หรือว่า เธอปรารถนาเพื่อจะหลับในเวลากลางคืน หรือกลางวัน สิ้นกาลประมาณเท่าใด, จงหลับสิ้นกาลประมาณเท่านั้น เธอปรารถนาการชโลมกายด้วยดินเหนียวเป็นต้น ขัดสีด้วยเป้งเป็นต้น แล้วอาบน้ำประมาณเท่าใด, จงอาบน้ำประมาณเท่านั้น, ไม่มีประโยชน์ด้วยบาฬี อรรถกถา ข้อวัตรปฏิบัติ หรือด้วยกรรมฐาน.

คำว่า ยทา เต อนภริติ อุปฺปชฺชติ ความว่า ในกาลใด ความกระสัน คือ ความเป็นผู้มีจิตฟุ้งซ่าน ด้วยอำนาจแห่งความกำหนัด ในกาม เกิดแก่เธอ.

คำว่า ราโธ จิตฺตํ อนุทฺธเสติ ความว่า กามราคะย่อมกำจัด
ทำลาย คือ ชัดสายจิตไปมา และทำจิตให้เหี่ยวแห้ง.

ชื่อว่า ตทา หตฺเถน อุปกฺกมิตฺวา อสุจิ โมเจहि มีความว่า
ในกาลนั้น เธอจงเอามือพยายามกระทำการไปล่อยอสุจิ, จริงอยู่ด้วยการ
กระทำอย่างนี้ เอกัคคตาจิต จักมีแก่เธอ อุปัชฌาย์พราสาทสอนเธออย่างนี้
เช่นกับคนโง่สอนคนโง่ คนโง่สอนคนโง่ฉะนั้น.

(แก้บรรคปฐมบัญญัติเรื่องภิกษุหลายรูป)

คำว่า เตสํ ๑ เป ๑ โอกฺกมฺตานํ มีความว่า เมื่อภิกษุเหล่านั้น
ละสติสัมปชัญญะจำวัด. ในค่านั้น มีวินัยจัตยดังนี้:- เมื่อภิกษุทั้งหลาย
กำลังจำวัด ภวังควารที่เป็นอภัยกฤตเป็นไปอยู่, สติสัมปชัญญะวาระ
จะคลาดไป แม้ก็จริง; ถึงกระนั้น ในการจำวัด ภิกษุควรทำมนสิการ.
ภิกษุเมื่อจะจำวัดในกลางวัน พึงจำวัดพร้อมด้วยความอุตสาหะว่า เรา
จักจำวัดชั่วเวลาที่ผมของภิกษุผู้สงฆ์นี้ ยังไม่แห้ง แล้วจักลุกขึ้น ดังนี้
จะจำวัดในเวลากลางคืน พึงเป็นผู้มีความอุตสาหะจำวัดว่า เราจักหลับ
สิ้นส่วนแห่งราตรี ชื่อมีประมาณเท่านี้ แล้วลุกขึ้นในเวลาที่จะดวงจันทร์
หรือดวงดาวโคจรมาถึงสถานที่ชื่อนี้.

อีกอย่างหนึ่ง พึงกำหนดกรรมฐานอย่างหนึ่ง ในบรรดากรรมฐาน
ทั้ง ๑๐ มีพุทธานุสติเป็นต้น หรือกรรมฐานที่ใจชอบอย่างอื่น แล้ว
จึงจำวัด. ก็เมื่อภิกษุกระทำเช่นนั้น ท่านเรียกว่า มีสติสัมปชัญญะ คือ
ไม่ละสติและสัมปชัญญะจำวัด, ก็ภิกษุเหล่านั้นเป็นคนโง่ โทเล มีส่วน
เปรียบด้วยเนื้อดิน ไม่ได้กระทำอย่างนั้น. ด้วยเหตุนี้ พระธรรม-
สังคณาจารย์ทั้งหลาย จงกล่าววว่า เตสํ ๑ เป ๑ โอกฺกมฺตานํ ดังนี้.

ชื่อว่า อตฺถิ เจตฺถ เจตนา อุปฺลพฺภติ มีความว่า ก็ความจงใจ
ยินดีในความฝัน มีอยู่ คือหาได้อยู่.

ชื่อว่า อตฺถสฺสา ภกฺขเว เจตนา สฺวา จ โข อพฺโพหาริกา
มีความว่า ลูกก่อนภิกษุทั้งหลาย! เจตนาเป็นเหตุยินดี นี้ มีอยู่, แต่
เจตนาอันนั้นแล ชื่อว่า เป็นอพโพหาริก คือ ไม่เป็นองค์แห่งอาบัติ เพราะ
บังเกิดในฐานอันไม่ใช่วิสัย.

พระผู้มีพระภาคเจ้า ครั้นทรงแสดงความที่เจตนาในความฝันเป็น
อพโพหาริก ด้วยประการอย่างนี้แล้ว จึงทรงบัญญัติสิกขาบทพร้อมทั้ง
อนุบัญญัติว่า ภิกษุทั้งหลาย! ก็แล เธอทั้งหลาย พึงสวดสิกขาบทนี้
อย่างนี้ว่า การปล่อยสุกคะเป็นไปด้วยความจงใจ เว้นไว้แต่ฝัน เป็น
สังฆาทิเสส ดังนี้.

[อธิบายสิกขาบทวิภังค์ ว่าด้วยสัตถเจตนิกาศัพท์]

ในสิกขาบทนั้น มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้:- เจตนาแห่งการปล่อย
สุกคะนั้น มีอยู่; เหตุนั้น การปล่อยสุกคะนั้น จึงชื่อว่า สัตถเจตนา
(มีเจตนา), สัตถเจตนาอันนั้นแหละชื่อสัตถเจตนิกา. อีกอย่างหนึ่ง ความจงใจ
ของการปล่อยสุกคะนั้น มีอยู่; เหตุนั้น การปล่อยสุกคะนั้น จึงชื่อว่า
สัตถเจตนิกา (มีความจงใจ). การปล่อยสุกคะมีความจงใจ เป็นของ
ภิกษุใด, ภิกษุนั้นเป็นผู้รู้ คิด รู้สีกตัว, และการปล่อยสุกคะนั้น ของ
ภิกษุนั้น เป็นการแกล้ง คือ ฝ่าฝืนล่วงละเมิด; เพราะเหตุนั้น เพื่อ
แสดงแต่ใจความเท่านั้น ไม่ทำความเอื้อเฟื้อในพยัญชนะ พระผู้มีพระ-
ภาคเจ้าจึงตรัสบทภาษณะแห่งบทว่า สตฺถเจตนิกา นั้น อย่างนี้ว่า อาการ
ที่รู้ คือ รู้สีก แกล้ง คือ ฝ่าฝืน ล่วงละเมิด (ชื่อว่ามี ความจงใจ).

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **ชานนุโต** ได้แก่ รู้ยู่่ว่า เรากำลังพยายาม.

บทว่า **สญชานนุโต** ได้แก่ รู้สึกตัวยู่่ว่า เรากำลังปล่อยสุกกะอธิบายว่า รู้พร้อมกับอาการที่พยายามและความรู้ที่นั่นนั่นเอง.

บทว่า **เจจจ** ได้แก่ แกล้ง คือ จงใจ ด้วยอำนาจเจตนา คือความยินดีในการปล่อย.

บทว่า **อภิวิตริตฺวา** ได้แก่ เมื่อฝ่าฝืนด้วยอำนาจความพยายามส่งจิตอันปราศจากความรังเกียจไป.

บทว่า **วิตุกฺโกโม** มีคำอธิบายว่า ความล่วงละเมิดใดของภิกษุผู้ประพฤต้อย่างนั้น ความล่วงละเมิดนี้ นั่น เป็นใจความสุดยอดแห่งสัตยเจตนิกาศัพท์.

บัดนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสคำว่า **สุกฺกนฺติ ทส สุกฺกานิ** เป็นต้น ก็เพื่อแสดงสุกกะและการปล่อย ในบทว่า **สุกฺกวิสฺฐจฺจิ** นี้ โดยจำนวนและโดยความต่างแห่งสีก่อน. ในจำนวนและความต่างแห่งสีนั้น พึงทราบความต่างแห่งสีมีสีเขียว เป็นต้น โดยความต่างแห่งที่อาศัยของสุกกะทั้งหลาย และโดยความเป็นต่าง ๆ แห่งธาตุ. การสละชื่อว่า การปล่อย ก็คำว่า ปล่อยนี้ โดยใจความ เป็นการทำให้เคลื่อนจากฐาน. ด้วยเหตุ นั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า กิริยาที่ทำให้เคลื่อนจากฐานเรียกว่าปล่อย. ในคํานั้น พระอาจารย์ทั้งหลายกำหนดฐานแห่งสุกกะไว้ ๓ ส่วน คือ กระทบเบา ๑ สะเอาจ ๑ กาย ๑. ได้ยินว่า พระอาจารย์รูปหนึ่งกล่าวว่า กระทบเบาเป็นฐานของสุกกะ. รูปหนึ่งกล่าวว่า สะเอาจเป็นฐานของสุกกะ. รูปหนึ่งกล่าวว่า กายทั้งสิ้น.

ใน ๓ อาจารย์นั้น ภาษิตของรูปที่ ๓ กล่าวชอบ. เพราะว่าเว้น ที่ซึ่ง ผม ขน เล็บ และฟัน พ้น จากเนื้อ และอุจจาระปัสสาวะ น้ำลายน้ำมูก และหนังที่แห้งเสียแล้ว กายแม้ทั้งหมดที่เหลือซึ่งมีหนัง และเนื้ออันโลหิตเดินได้ตลอด เป็นฐานของกายประสาท ภาวะชีวิตินทรีย์และดีไม่เป็นฝัก และเป็นฐานของน้ำสมภพเหมือนกัน. จริงอย่างนั้น น้ำสมภพ ย่อมไหลออกทางหมวดหมู่ทั้งสองของข้างทั้งหลาย ที่ถูกความ กัดคลุ้มด้วยราคะครอบงำแล้ว. และพระเจ้ามหาเสนาะผู้ทรงกัดคลุ้มด้วย ราคะ ไม่ทรงสามารถจะอดทนกำลังน้ำสมภพได้ จึงรับสั่งให้ผ่าต้นพระ- พากุด้วยมีด ทรงแสดงน้ำสมภพ ซึ่งไหลออกทางปากแผล ฉะนั้นแล.

ก็บรรดาว่าทะเล่านั้น ในวาทะของอาจารย์ที่หนึ่ง เมื่อภิกษุ พยายามที่นิมิตด้วยความยินดีจะให้เคลื่อน แมลงวันน้อย ๆ ตัวหนึ่งพึง คืบน้ำอสุจิมิประมาณเท่าใดได้ เมื่ออสุจิมิประมาณเท่านั้นมาตรว่าเคลื่อน จากกระเพาะเบา ไหลลงสู่คลองปัสสาวะ จะออกข้างนอกก็ตาม ไม่ออก ก็ตาม เป็นสังฆาทิเสส. ในวาทะของอาจารย์ที่สองก็เหมือนกัน เมื่อ อสุจิมิมาตรว่าเคลื่อนจากสะดือไหลสู่คลองปัสสาวะเป็นสังฆาทิเสส. ใน วาทะของอาจารย์ที่สาม ก็เหมือนกัน เพราะยังกายทั้งสิ้นให้ห้วนไหว เมื่ออสุจิมิมาตรว่าเคลื่อนออกจากกายนั้น ไหลลงสู่คลองปัสสาวะ จะออก ข้างนอกก็ตาม ไม่ออกก็ตาม เป็นสังฆาทิเสส. ก็แลความไหลลงสู่คลอง ปัสสาวะ. ท่านกล่าวไว้ใน การไปปล่อยสุกกะนี้ ก็เพราะ เป็นของที่ใคร ๆ ไม่พึงอาจจะกลั้นห้ามเสียในระหว่างได้.

จริงอยู่ อสุจิมิเคลื่อนจากฐานแล้ว ย่อมลงสู่คลองปัสสาวะเป็นแน่; เพราะฉะนั้น ในการไปปล่อยสุกกะนี้ พึงทราบอาบัติ ด้วยเหตุเพียงให้

เคลื่อนจากฐานเท่านั้น. และอาบัตินั้นแล ย่อมมีแก่ภิกษุผู้พยายามที่นิมิต
เท่านั้น. ส่วนในการทำหัตถบิภกรรม ปาทบิภกรรม และคัตตบิภกรรม
ถ้าแม้เอนอสุจิเคลื่อนก็ไม่ใช่อาบัติ. นี้เป็นวินิจฉัยทั่วไปแห่งอาจารย์ทั้ง-
ปวง.

[อธิบายเหตุให้เกิดความฝัน ๔ อย่าง]

ในคำว่า อลฺยตฺรฺ สุปีนฺนตา นี้มีวินิจฉัยดังนี้:-

สุปีนนั้นแหละ ชื่อสุปีนนั้นตะ มีคำอธิบายว่า ยกเว้น คือ
นำความฝันนั้นออกไปเสีย. ก็แล บุคคลเมื่อจะฝันนั้น ย่อมฝันเพราะเหตุ
๔ ประการคือ เพราะธาตุกำเรบ ๑ เพราะเคยทราบมาก่อน ๑ เพราะ
เทวดาสังหรณ์ ๑ เพราะบุญนิมิต ๑.

บรรดาเหตุ ๔ อย่างนั้น คนผู้มีธาตุกำเรบ เพราะประกอบด้วย
ปัจจัยอันทำให้ดีเป็นต้นกำเรบ ชื่อว่า ย่อมฝัน เพราะธาตุกำเรบ. และ
เมื่อฝัน ย่อมฝันต่าง ๆ เช่นเป็นเหมือนตกจากภูเขา เหมือนเหาะไป
ทางอากาศ และเหมือนถูกเนื้อร้าย ช้างร้าย และโจรเป็นต้น ไล่ติดตาม.
เมื่อฝันเพราะเคยทราบมาก่อน ชื่อว่า ย่อมฝันถึงอารมณ์ที่ตนเคยเสวยมา
แล้วในกาลก่อน. พวกเทวดาย่อมนำอารมณ์มีอย่างต่าง ๆ เข้าไป เพื่อ
ความเจริญบ้าง เพื่อความเสื่อมบ้าง เพราะเป็นผู้มุ่งความเจริญบ้าง
เพราะเป็นผู้มุ่งความเสื่อมบ้าง แก่บุคคลผู้ฝัน เพราะเทวดาสังหรณ์ ผู้นั้น
ย่อมฝันเห็นอารมณ์เหล่านั้นด้วยอนุภาพของพวกเทวดานั้น. เมื่อบุคคล
ฝันเพราะบุญนิมิต ชื่อว่า ย่อมฝันที่เป็นบุญนิมิตแห่งความเจริญบ้าง แห่ง
ความเสื่อมบ้าง ซึ่งต้องการจะเกิดขึ้น ด้วยอำนาจแห่งบุญและบาป
เหมือนพระมารดาของพระโพธิสัตว์ ทรงพระสุบินนิมิตในการที่จะได้

พระโอรสจะนั้น, เหมือนพระโพธิสัตว์ทรงมหาสุบิน ๕ และเหมือน
พระเจ้าโกศลทรงพระสุบิน ๑๖ ประการจะนั้นแล.

บรรดาความฝัน ๔ อย่างนั้น ความฝันที่คนฝัน เพราะธาตุกำเริบ
และเพราะเคยทราบมาก่อนไม่เป็นจริง. ความฝันที่ฝันเพราะเทวดา
สังหรณ์ จริ่งก็มี เหลวไหลก็มี, เพราะว่าพวกเทวดาโกรธแล้ว ประสงค์
จะให้พินาศโดยอุบาย จึงแสดงให้เห็นวิปริตไปบ้าง. ส่วนความฝันที่คนฝัน
เพราะบุญนิमित เป็นความจริงโดยส่วนเดียวแล. ความแตกต่างแห่ง
ความฝัน แม้เพราะความแตกต่างแห่งมูลเหตุทั้ง ๔ อย่างนี้ละกันก็มี
ได้เหมือนกัน. ก็แลความฝันทั้ง ๔ อย่างนี้ นั้น พระเสขะและปุถุชน
เท่านั้น ย่อมฝันเพราะยังละวิปलाสไม่ได้. พระอเสขะทั้งหลาย ย่อมไม่ฝัน
เพราะท่านละวิปलाสได้แล้ว.

ถามว่า ก็บุคคลเมื่อฝันนั้น หลับ ฝัน หรือตื่นฝัน หรือว่าไม่หลับ
ไม่ตื่นฝัน.

แก้วว่า ในเรื่องความฝันนี้ ท่านควรกล่าวเพิ่มอีกสักเล็กน้อย.
ชั้นแรก ถ้าคนหลับฝันก็ต้องขัดแย้งกับพระอภิธรรม. เพราะว่า คน
หลับด้วยภวังคจิต. ภวังคจิตนั้น ห้ามรูปนิमितเป็นต้นเป็นอารมณ์หรือ
สัมปยุตด้วยราคะเป็นต้นไม่. ก็เมื่อบุคคลฝัน จิตทั้งหลายเช่นนี้ ย่อม
เกิดขึ้นได้. ถ้าบุคคล ตื่นฝัน ก็จะต้องขัดแย้งกับพระวินัย. เพราะว่า
คนตื่นฝันเห็นสิ่งใด, เขาเห็นสิ่งนั้น ด้วยสัพโพหาริกจิต* (ด้วยจิตตามปกติ).
ก็ชื่อว่า อนาบัติ ย่อมไม่มีในเพราะความล่วงละเมิด-ที่ภิกษุทำด้วยสัพโพ-
* วิมตฺวาโนทนีฎีกา, สัพโพหาริกจิตเตนาคิ ปฎิพุทธุสส ปกตวิถิจิตเตน แปลว่า บทว่า
ด้วยสัพโพหาริกจิต นั้น คือ ด้วยวิถิจิตตามปกติของคนผู้ตื่นอยู่.

หาริกจิต แต่เมื่อผู้กำลังฝันทำการล่วงละเมิด เป็นอนาบัติโดยส่วนเดียว
แท้. ถ้าบุคคลไม่หลับไม่ตื่นฝัน ชื่อว่าใคร ๆ จะฝันไม่ได้ และเมื่อ
เป็นอย่างนั้น ความฝันก็ต้องไม่มีแน่. จะไม่มีได้. เพราะเหตุไร ?
เพราะคนผู้ถูกความหลับคลุมถึงครอบงำ จึงฝัน. สมจริงดังคำที่พระ-
นาคเสนเถระกล่าวไว้ว่า มหาบพิตร ! คนถูกความหลับคลุมถึงหลับครอบงำ
จึงฝันแล.

บทว่า **กปิมิทฺฐปรโต** แปลว่า ประกอบด้วยความหลับคลุมถึง
หลับ. เหมือนอย่างว่า ความหลับของลิงเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว นิ่งใจ,
ความหลับใจเปลี่ยนแปลงเร็ว เพราะเคลื่อนกล่นด้วยจิตเป็นกุศลเป็นต้น
บ่อย ๆ ก็ฉนั้นนั่น คือ มีการตื่นขึ้นจากภวังค์บ่อย ๆ ในเวลาความ
หลับใจเป็นไป บุคคลผู้นั้นประกอบด้วยความหลับนั้น ย่อมฝันได้
เพราะเหตุฉนั้น ความฝันนี้ จึงเป็นกุศลบ้าง เป็นอกุศลบ้าง เป็น
อัพยากฤตบ้าง. บรรดาความฝัน ๓ อย่างนั้น ความฝันของผู้ที่ฝันว่า
กำลังทำการไหว้พระเจดีย์ ฟังธรรมและแสดงธรรมเป็นต้น ฟังทราบ
ว่าเป็นกุศล, ของผู้ที่ฝันว่า กำลังทำบาป มีการฆ่าสัตว์เป็นต้น
ฟังทราบว่า เป็นอกุศล, ความฝันที่ฝันไปจากองค์สอง ฟังทราบว่า
เป็นอัพยากฤต ในขณะที่แห่งอาวัชชนจิตและตทารัมมณจิต. ความฝันนี้
นั้นไม่สามารถเพื่อจะชักปฏิสนธิมาได้ เพราะเจตนามีวัตถุอ่อนกำลัง แต่
ในปวัตติกาล อังกุศลและอกุศลเหล่าอื่นสนับสนุนแล้ว ย่อมให้วิบากได้
จะให้วิบากได้แม้ก็จริง ถึงอย่างนั้น เจตนาในความฝัน ก็จัดเป็น
อัพโพหาริกทีเดียว เพราะบังเกิดในฐานะอันมิใช่วิสัย. เพราะเหตุฉนั้น
ท่านพระอุบาลีจึงกล่าวว่า **เว้นไว้แต่ฝัน.**

[อธิบายคำว่าสังฆาทิเสส]

คำว่า **สังฆาทิเสส** เป็นชื่อของกองอาบัตินี้. เพราะเหตุนี้ ผู้ศึกษาพึงทราบสัมพันธในสิกขาบทนี้ว่า การปล่อยสุกจะมีความจงใจเว้นความฝืนอันใด, อันนี้เป็นกองแห่งอาบัติชื่อสังฆาทิเสส. ก็แลเนื้อความเฉพาะคำในบทว่า **สังฆาทิเสส** นี้ ว่า สงฆ์อันภิกษุพึงปรารณาในกรรมเบื้องต้น และในกรรมที่เหลือแห่งกองอาบัตินั้น; เพราะฉะนั้น กองอาบัตินั้น จึงชื่อสังฆาทิเสส. มีคำอธิบายอย่างไร ? มีคำอธิบายว่า ภิกษุต้องอาบัตินี้แล้วพึงปรารณาสงฆ์ เพื่อประโยชน์แก่ปริวาสในกรรมเบื้องต้นแห่งการออกจากอาบัติ ของผู้ใคร่จะออก และเพื่อประโยชน์แก่การให้มานัต หรือเพื่อประโยชน์แก่การให้มานัตรวมกับมุลายปฏิกัสนา ในกรรมอันเป็นท่ามกลาง เพื่อประโยชน์แก่อัพทานในกรรมที่สุด ซึ่งเหลือจากกรรมเป็นเบื้องต้น เพราะว่า บรรดากรรมเหล่านี้ กรรมเมื่อนั่ง เว้นสงฆ์เสียแล้ว ใคร ๆ ไม่สามารถจะทำได้. สงฆ์อันภิกษุพึงปรารณาในกรรมเบื้องต้น และกรรมที่เหลือแห่งกองอาบัตินั้น. เพราะฉะนั้น กองอาบัตินั้น จึงชื่อว่าสังฆาทิเสส.

ก็แล เพื่อไม่เอื้อเพื่อพยัญชนะ แสดงแต่ใจความเท่านั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสบทภาชนะแห่งบทว่า **สังฆาทิเสส** นั้น ดังนี้ว่า สงฆ์แล ย่อมให้ปริวาส เพื่ออาบัตินั้น ย่อมชักเข้าหาอาบัติเดิม ย่อมให้มานัต ย่อมอัพทาน, ไม่ใช่ภิกษุมารูป ไม่ใช่บุคคลผู้เดียว; เพราะเหตุนี้ อาบัตินั้น ท่านจึงเรียกว่า **สังฆาทิเสส**. และตรัสเหตุแห่งคำไว้ในกัมภีร์ปริวารว่า

อาบัติที่เรากล่าวว่า สังฆาทิเสส, ท่านจงฟังอาบัตินั้น
ตามที่ได้กล่าวแล้ว, สงฆ์ท่านนั้น ย่อมให้ปริวาส ย่อมชักเข้า
หาอาบัติเดิม ย่อมให้มานัต ย่อมอัปทาน; เพราะเหตุนี้
อาบัตินั้น บัณฑิตเรียกว่า สังฆาทิเสส.

สองบทว่า ตสุเสว วา อาปตฺตินิกายสุตฺต มีความว่า (อีกอย่างหนึ่ง
กรรมเป็นชื่อสำหรับเรียก) ประชุมแห่งอาบัตินั้นนั่นเอง. ในพระบาลีนั้น
อาบัตินี้ มีเพียงตัวเดียว แม้ก็จริง, ถึงอย่างนั้นนิกายศัพท์ท่านกล่าวด้วย
รูปศัพท์ หรือด้วยโวหารที่เรียกส่วนทั้งหลายรวมกัน อย่างขันธศัพท์
ในคำว่า เวทนาขันธหนึ่ง วิญญานขันธหนึ่ง ดังนี้ เป็นต้น.

พระผู้มีพระภาคเจ้า ครั้นทรงจำแนกสิกขาบทที่พระองค์ทรงอุเทศ
ไว้ตามลำดับอย่างนั้นแล้ว บัดนี้ จึงตรัสคำว่า อชฺฌตฺตฺรูป โมเจติ เป็น
อาทิ เพื่อแสดงอุบาย กาล ความประสงค์และวัตถุประสงค์แห่งความประสงค์ของ
ภิกษุผู้ถึงการปล่อยสุกคะนี้

[อธิบายบทภาษานี้ว่าด้วยเหตุให้ปล่อยสุกคะ]

จริงอยู่ ในส่วนทั้ง ๔ มีอุบายเป็นต้นนี้ อุบายทรงแสดงแล้ว
ด้วย ๔ บท มีอชฺฌตฺตฺรูปเป็นต้น เพราะว่า ภิกษุพึงปล่อยในรูปภายใน
บ้าง ในรูปภายนอกบ้าง ในรูปทั้งสองบ้าง พึงแ่นเวยในอากาศปล่อย
บ้าง. อุบายอื่นนอกจากนี้ ย่อมไม่มี. ในอุบายนั้น ภิกษุพยายามปล่อย
ในรูปที่ดี พยายามปล่อยด้วยรูปที่ดี พึงทราบว่ "ปล่อยในรูปทั้งนั้น"
เพราะว่าเมื่อมีรูป เธอจึงปล่อยได้, ไม่ได้รูป ปล่อยไม่ได้ ฉะนั้นแล.

ส่วนกาลทรงแสดงด้วย ๕ บท มีรากะอุปถัมภ์เป็นต้น. จริงอยู่

เมื่อความที่องคชาตใด เป็นของควรแก่การงาน มีอยู่ ภิกษุจึงปล่อยได้, องคชาตนั้นย่อมเป็นของควรแก่การงาน ในกาลที่ราคะอุปถัมภ์เป็นต้น (ในเวลาที่มีความกำหนัดหนุนเป็นต้น) กาลอื่นนอกจากนี้ ย่อมไม่มี เพราะว่า เว้นจากกาลที่ราคะอุปถัมภ์เป็นต้นนั้นเสียแล้ว กาลต่างชนิด มีเวลาเข้าเป็นต้นจะเป็นที่กำหนดในการให้เคลื่อนหาได้ไม่. ความประสงค์ ทรงแสดงด้วย ๑๐ บท มีบทว่า อโรคฺยตุถาย เป็นต้น. จริงอยู่ ภิกษุ ย่อมให้เคลื่อนตามชนิดแห่งความประสงค์เห็นปานนี้. หาใช่โดยประการ อย่างอื่นไม่, ส่วนวัตถุแห่งความประสงค์ที่ ๕ ทรงแสดงด้วย ๑๐ บท มีนิตบพเป็นต้น. จริงอยู่ ภิกษุเมื่อจะทดลอง ย่อมทดลองด้วยอำนาจ แห่งสีเขียวเป็นต้นอย่างใดอย่างหนึ่ง สิ้นพันจากสีเหล่านั้นไปย่อมไม่มี ฉะนั้นแล.

ต่อไปนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสคำว่า อหฺมตฺตฺรฺเปติ อหฺมตฺตฺรฺปา- ทินฺนฺรูป เป็นต้น เพื่อประกาศบททั้งหลายมีอหฺมตฺตฺรฺบพเป็นต้น เหล่านี้ฉนั้นแล. บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า อหฺมตฺตฺรฺปาตินฺนฺรูป คือ ในรูปต่างชนิด มีมือเป็นต้นของตน.

บทว่า พหิทฺธฺรฺปาตินฺนฺ คือ ในรูปเช่นนั้นเหมือนกันของคนอื่น.

บทว่า อนุปาตินฺนฺ คือ ในรูปต่างชนิด มีช่องลูกคาลประตูป เป็นต้น.

บทว่า ตทฺภเย คือ ในรูปทั้งของตนและของคนอื่น. การให้ สุกกะเคลื่อนนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสด้วยอำนาจความพยายามในรูป ทั้งสอง. การให้สุกกะเคลื่อน ย่อมมีได้ แม้ในความพยายามรวมกัน โดยรูปของตน และโดยอนุปาตินฺนฺรูป.

สองบทว่า **อากาศ วายมนุตตส** ความว่า ไม่พยายามโดยรูป
อะไร ๆ เลย สายองคชาตโดยประโยค คือ การแอนเอวในอากาศ
อย่างเดียว.

บทว่า **รากุปตุมุเก** ความว่า ในเวลาองคชาตเกิดความกำหนัด
เพราะราคะมีกำลัง หรือเพราะความกำหนัด มีอธิบายว่า เมื่อองคชาต
เกิดความแข็งตัวขึ้นแล้ว.

สองบทว่า **กมุมนิย โหติ** ความว่า องคชาตเป็นอวัยวะควรแก่
การงานในอันให้เคลื่อน คือ เหมาะแก่การพยายามในอัมมัตตรูปเป็นต้น.

บทว่า **อุจจาสิญคปาณกทฎฐุปตุมุเก** ความว่า เมื่อองคชาต
ถูกหนุนให้เกิดความกำหนัดเพราะบุงฺขนกัถ. ที่ชื่อว่าบุงฺขน เป็นสัตว์
เล็ก ๆ มีขน, องคชาตอันขนของสัตว์เล็ก ๆ เหล่านั้นถูกต้อง ก็รู้สึกคัน
แล้วแข็งตัว (?) ในบาลีนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า "เพราะถูก
บุงฺกัถ" (ก็) เพราะขนเหล่านั้น ย่อมสำเร็จเหมือนกัถองคชาต. แต่
โดยใจความ มีอธิบายว่า เพราะถูกขนของบุงฺขนแทงเอา.

คำว่า **อโรโค ภวิสฺสามิ** ความว่า เราให้สุกกะเคลื่อนแล้วจักเป็น
ผู้หายโรค.

คำว่า **สุขเวทนํ อุปปาทสฺสามิ** ความว่า สุขเวทนาอันใดย่อมมี
เพราะการให้เคลื่อน คือ เพราะเกิดการปล่อย และเพราะสุกกะเคลื่อน
แล้วเป็นปัจจัย, เราจักยังสุขเวทนานั้น ให้เกิดขึ้น.

คำว่า **ภสฺสขํ ภิสฺสติ** ความว่า สุกกะที่เราให้เคลื่อนแล้วนี้ จัก
เป็นยาบางชนิดทีเดียว.

คำว่า ทานํ ทสฺสามิ ความว่า เราทำให้เคลื่อนแล้ว จักให้ทาน แก่สัตว์เล็ก ๆ มีแมลงและมด เป็นต้น .

คำว่า ปุณฺณํ ภวิสฺสตี ความว่า เมื่อเราปล่อยให้เป็นทานแก่แมลง เป็นต้น จักเป็นบุญ.

คำว่า ยถุณฺณํ ยชิสฺสสามิ ความว่า เราทำให้เคลื่อนแล้ว จักบูชา ยัญแก่พวกแมลง เป็นต้น, มีอธิบายว่า เราจักกล่าววทมนต์อะไรบางอย่าง แล้วให้.

คำว่า สกฺกํ คมิสฺสสามิ ความว่า เราจักไปสวรรค์ด้วยการที่ปล่อยให้ทานแก่พวกแมลง เป็นต้น ด้วยบุญ หรือด้วยยัญวิธี.

คำว่า วิหํ ภวิสฺสตี ความว่า จักเป็นพืชเพื่อทารกผู้เป็นหน่อแห่ง วงศ์สกุล. อธิบายว่า ย่อมปล่อยโดยประสงค์นี้ว่า บุตรจักเกิดด้วยพืช ของเรานี้.

บทว่า วิมฺสตุถาย คือ เพื่อต้องการรู้.

ในคำว่า นิลํ ภวิสฺสตี เป็นต้น บัณฑิตพึงทราบใจความอย่างนี้ว่า เราจักรู้ก่อนว่า สุกกะที่ปล่อยแล้ว จักเป็นสีเขียว หรือสีอย่างใด อย่างหนึ่ง มีสีเหลือง เป็นต้น.

บทว่า จิตฺตฺวาธิปฺปาโย คือ ขวนขวายในการเล่น. มีคำอธิบายว่า ภิภุชฺช่อมปล่อยเล่นโดยความประสงค์นั้น ๆ.

[อธิบายสุทธกสังฆาทิเสส]

บัดนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรงแสดงอาการที่ภิภุชฺชให้สุกกะ เคลื่อนต้องอาบัติและจำนวนชนโคอาบัติ ด้วยอำนาจแห่งบทเหล่านั้น

ทั้งหมด ในพระดำรัสที่ตรัสไว้ว่า **อชฺฌตฺตฺรฺเป โมเจติ** เป็นต้น จึงตรัสพระดำรัสมีอาทิว่า ภิภุจฺใจ คือ พยายามในรูปภายใน, สุกกะเคลื่อน ต้องสังฆาทิเสส ดังนี้.

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **เจเตติ** ความว่า ย่อมจงใจว่า สุกกะเคลื่อน ด้วยเจตนาที่ถึงความยินดีในการให้เคลื่อน.

บทว่า **อุปกฺกมฺติ** ความว่า ย่อมกระทำความพยายามอันสมควรแก่ความจงใจนั้น.

บทว่า **มุจฺจติ** ความว่า เมื่อภิภุจฺใจอยู่อย่างนั้น พยายามด้วยความพยายามอันสมควรแก่ความจงใจนั้น สุกกะย่อมเคลื่อนจากฐาน.

คำว่า **อาปฺตฺติ สงฺฆาทิเสสฺสุต** ความว่า ย่อมเป็นอาบัติชื่อสังฆาทิเสส แก่ภิกษุหนึ่ง ด้วยองค์ ๓ เหล่านี้. แม้ใน ๒๘ บทที่เหลือมีบทว่า **พหิทฺวารุเป** เป็นต้น ก็นัยนี้.

ก็ในปัญจะทั้ง ๔ นี้ บัณฑิตพึงนำอาบัติสองพันตัวออกแสดง. แสดงอย่างไร? คือ เมื่อภิกษุปล่อยสุกกะสี่เขียวเพื่อประสงค์ความไม่มีโรค ในเวลาเกิดความกำหนัดในรูปภายในก่อน ย่อมเป็นอาบัติตัวเดียว, เป็นอาบัติ อีก ๕ ตัว ด้วยอำนาจปล่อยสุกกะสี่เหลืองเป็นต้นในรูปภายในนั้นแล เพื่อประสงค์ความไม่มีโรค ในเวลาที่มีความกำหนัด; ฉะนั้น จึงรวมเป็นอาบัติ ๑๐ ตัว. เหมือนอย่างว่า เพื่อประสงค์ความไม่มีโรค มีอาบัติ ๑๐ ตัว ฉนฺใด, เพื่อประสงค์ ๕ บท มีสุขบทเป็นต้น ก็มีอาบัติ ๑๐ ตัว เพราะแบ่งออกไปแต่ละบทเป็นบทละ ๑๐ ตัว ๆ ฉนฺนั้น. อาบัติ ๕๐ ตัว เหล่านี้ และอาบัติ ๑๐ ตัวก่อน ด้วยประการอย่างนี้; ฉะนั้น จึงเป็นอาบัติ ๑๐๐ ตัว ในเวลาเกิดความกำหนัดก่อน. เหมือนอย่างว่า ในเวลา

เกิดความกำหนัด มีอาบัติ ๑๐๐ ตัว ฉันทใด, แม้ในเหตุหนุณ ๔ อย่าง มีปวดอุจจาระเป็นต้น ก็มีอาบัติ ๔๐๐ ตัว เพราะแบ่งเหตุหนุณแต่ละอย่าง ออกไปเป็นอย่างละ ๑๐๐ ตัว ๆ ฉันทนั้น. อาบัติ ๔๐๐ ตัวเหล่านี้ และ อาบัติ ๑๐๐ ตัวก่อนดังกล่าวมานี้ จึงเป็นอาบัติ ๕๐๐ ตัว ด้วยอำนาจ แห่งเหตุหนุณ ๕ อย่าง ในรูปภายในก่อน. เหมือนอย่างว่าในรูปภายใน มีอาบัติ ๕๐๐ ตัว ฉันทใด, ในรูปภายนอกมีอาบัติ ๕๐๐ ตัว ในรูปทั้งที่เป็นภายในทั้งที่เป็นภายนอก มีอาบัติ ๕๐๐ ตัว, เมื่อภิกษุแ่่นสะเเวใน อากาศ มีอาบัติ ๕๐๐ ตัว ฉันทนั้น, บัณฑิตพึงทราบ อาบัติทั้งหมด ๒,๐๐๐ ตัว ด้วยอำนาจปัจจัยกะทั้ง ๔ ด้วยประการฉะนี้.

[อธิบายขันฑจักรและพัทธจักรเป็นต้น]

บัดนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสพระบาลีมีความวิจิตรไปด้วยชนิด แห่งขันฑจักรและพัทธจักรเป็นต้นว่า เพื่อความหายโรคและเพื่อความ สุข ดังนี้ ก็เพื่อแสดงว่า เมื่อมีการปล่อยสูกะให้เคลื่อนด้วยความ พยายามโดยความจงใจ ของภิกษุผู้จับ (องคชาต) ตามลำดับ หรือผิด ลำดับ หรือเบื่องต่ำใน ๑๐ บท มีบทว่า **อาโรกฺยตุถาย** เป็นต้นก่อน แล้วจับเบื่องบนก็ดี จับเบื่องบนแล้วจับเบื่องต่ำก็ดี จับทั้งสองข้างแล้ว หยุดอยู่ที่ตรงกลางก็ดี จับที่ตรงกลางแล้วขยับไปทั้งสองข้างก็ดี จับให้มี มุตรรวมกันทั้งหมดก็ดี ชื่อว่าความผิดที่หมาย ย่อมไม่มี.

ในพระบาลีนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสขันฑจักรอันหนึ่ง ประกอบ อาโรคยบท ด้วยทุกๆ บท อย่างนี้ว่า เพื่อความหายโรคและเพื่อ

ความสุข เพื่อความหายโรคและเพื่อเกสัช ดังนี้ เป็นต้น ทรงประกอบ
สุขบทเป็นต้นด้วยทุก ๆ บท นำมาจนถึงบทเป็นลำดับที่ล่วงไปแห่งตน ๆ
แล้วตรัส ๕ พัทธจักร, ด้วยประการดังกล่าวมานี้ จึงเป็นจักรมีมูลเดียว
กัน ๑๐ จักร. จักรเหล่านั้นกับด้วยจักรมีมูลสองเป็นต้น อันผู้ศึกษาพึง
ทราบให้พิสดาร โดยความไม่มงงาย. ส่วนใจความในเอกมูลจักรแม้นี้
ปรากฏชัดแล้วแล. และตรัสจักรทั้งหลาย แม้นในสุกกะสีเจียวเป็นต้น
โดยนัยมีอาทิว่า ภิกษุจงใจ พยายามปล่อยสุกกะสีเจียวและสีเหลือง
ดังนี้ เหมือนใน ๑๐ บท มีบทว่า เพื่อความหายโรค เป็นต้น
ฉะนั้น. แม้อักรเหล่านั้น ก็ควรทราบให้พิสดารโดยความไม่มงงาย. ส่วน
ใจความแม้อักรทั้งหลายเหล่านั้น ก็ปรากฏชัดแล้วเหมือนกัน. ตรัส
มิสสกจักรอันหนึ่งอีกประกอบบทหลังกับบทหน้าอย่างนี้ คือ บทหนึ่งกับ
บทหนึ่ง สองบทกับสองบท ฯลฯ สิบบทกับสิบบทว่า **อาโรคุยตุลลฺย
นึลลฺย อาโรคุยตุลลฺย สุขตุลลฺย นึลลฺย ปิตกฺลฺย** ดังนี้ เป็นต้น.

บัดนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสจักรโดยนัยมีอาทิว่า ภิกษุจงใจ
พยายามว่า 'เราจักปล่อยสุกกะสีเจียว' แต่สุกกะสีเหลืองเคลื่อน ดังนี้
เพื่อแสดงนัยมั่น เพราะเมื่อภิกษุจงใจพยายามว่า " จักปล่อยสุกกะสีเจียว"
ครั้นสุกกะสีเจียวเป็นต้นเคลื่อนก็ดี จงใจพยายามด้วยอำนาจแห่งสุกกะสี-
เหลืองเป็นต้น ครั้นสุกกะสีเหลืองเป็นต้นนอกนี้ เคลื่อนก็ดี ไม่มีความ
ผิดสังเกตเลย. ต่อจากนั้น ทรงประกอบบทหลังทั้งหมดด้วย ๕ บท มี
นึลลบทเป็นต้น แล้วตรัสให้ชื่อว่า **กุจฺฉิจักร**. ต่อจากนั้น ทรงประกอบ
๕ บท มีปิตกบทเป็นต้น เข้าด้วยนึลลบทเพียงบทเดียว แล้วตรัสให้ชื่อว่า
ปิฏฺฐิจักร. ต่อจากนั้น ทรงประกอบ ๕ บทมีโลหิตกะเป็นต้น เข้าด้วย

ปีตกบพเดียวเท่านั้น แล้วตรัสเหตุยปฏิญญจักร. ทรงประกอบ ๕ บท ๆ นอกนี้ แม้กับด้วยโลหิตกบพเป็นต้นอย่างนั้น แล้วตรัส ๘ จักรแม่เหล่าอื่น; เพราะฉะนั้น พึงทราบปฏิญญจักรมีคติ ๑๐ อย่าง ด้วยประการฉะนี้.

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงครุกาบัติน้อยอย่างเดียว โดยพิสดารด้วยอำนาจแห่งจักรมิใช่ช้อยมีชฉนทจักรเป็นต้นอย่างนี้แล้ว เพื่อจะทรงแสดงครุกาบัติน้อยอย่างเดียวนั้น ด้วยอำนาจแห่งองค์เท่านั้น จึงตรัสคำเป็นต้นว่า ย่อมจงใจ ย่อมพยายาม, สุกกะเคลื่อน ดังนี้.

บรรดานัยเหล่านั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสครุกาบัติน้อยพร้อมด้วยองค์ ๓ ในเพราะพยายามปล่อยอสุจิแห่งภิกษุผู้จงใจ เพื่อต้องการความหายโรคเป็นต้น ในเวลาเกิดมีความกำหนดเป็นต้น ในอัมมัตตรูปเป็นต้น แม้โดยนัยก่อนนั้นแล. ตรัสลหุกาบัติน้อย คือ อาบัติน้อยสำเร็จด้วยองค์ ๒ ในเมื่อไม่มีการปล่อยแห่งภิกษุผู้จงใจและพยายามโดยนัยที่สอง. ตรัสอนาปัตติโดย ๖ นัย มีนัยว่า จงใจไม่พยายาม อสุจิเคลื่อน ดังนี้เป็นต้น. ก็ความต่างแห่งอาบัติน้อยและอนาปัตตินี้ ละเอียด สุขุม เพราะฉะนั้น พระวินัยชรรควรกำหนดหมายให้ดี ครั้นกำหนดให้ดีแล้ว ถูกซักถามถึงความรังเกียจ พึงบอกอาบัติน้อยหรืออนาปัตติน้อยหรือพึงกระทำวินัยกรรม. จริงอยู่ พระวินัยชรรเมื่อกำหนดไม่ได้ ทำลงไป ย่อมถึงความลำบาก และไม่สามารถจะแก้ไขซึ่งบุคคลเช่นนั้นได้ คุณหมคนผู้ไม่รู้ต้นเหตุแห่งโรคแล้วปรุงยาจะนั้น.

วิธีกำหนดในอธิการว่าด้วยความต่างแห่งอาบัติน้อยและอนาปัตติน้อยดังต่อไปนี้:- ภิกษุผู้มาเพราะความรังเกียจ อันพระวินัยชรรพึงถามจนถึง ๓ ครั้งว่า ท่านต้องด้วยประโยคไหน ด้วยความกำหนดไหน. ถ้า

ครั้งแรกเธอกล่าวอย่างหนึ่ง แล้วภายหลังกล่าวยีกอย่างหนึ่ง ไม่กล่าวโดย
ทางเดียว, ฟังกล่าวเตือนเธอว่า ท่านไม่พูดทางเดียวพูดเฉียงไป, เรา
ไม่อาจเพื่อจะทำวินัยกรรมแก่ท่านได้, ท่านจงไปแสวงหาความสวัสดีเถิด.
ก็ถ้าเธอกล่าวยืนยันโดยทางเดียวเท่านั้นถึง ๓ ครั้ง, กระทำตบให้แจ้งตาม
ความเป็นจริง, ถ้าคับนั้น พระวินัยธรพึงพิจารณาประโยค ๑๑ ด้วย
อำนาจแห่งระคะ ๑๑ อย่าง เพื่อวินิจฉัย อาบัติ อนาบัติ คุรุอาบัติและ
ลหุอาบัติของเธอ.

[อธิบายระคะและประโยค ๑๑ อย่าง]

บรรดาระคะและประโยค ๑๑ นั้น ระคะ ๑๑ เหล่านี้ คือ ความ
ยินดีเพื่อจะให้เคลื่อน ๑ ความยินดีในขณะเคลื่อน ๑ ความยินดีในเมื่อ
อสุจิเคลื่อนแล้ว ๑ ความยินดีในเมถุน ๑ ความยินดีในผัสสะ ๑ ความ
ยินดีในความคัน ๑ ความยินดีในการดู ๑ ความยินดีในกิริยานั่ง ๑ ความ
ยินดีในคำพูด ความรักอาศัยเรือน ๑ ความยินดีด้วยกิ่งไม้ที่พึงหักได้ ๑.

ในระคะ ๑๑ อย่างนั้น ฟังทราบวินิจฉัยดังนี้:- ความยินดีเพื่อจะ
ให้สูกะเคลื่อน ชื่อว่า โมงนัสสาทะ. ความยินดีในขณะอสุจิเคลื่อน ชื่อว่า
มูจนัสสาทะ. ความยินดีในเมื่ออสุจิเคลื่อนแล้ว ชื่อว่า มุตตัสสาทะ.
ความยินดีในเมถุน ชื่อว่า เมถุนัสสาทะ. ความยินดีในผัสสะ ชื่อว่า
ผัสสัสสาทะ. ความยินดีในความคัน ชื่อว่า กัณฑวนัสสาทะ. ความยินดี
ในการดู ชื่อว่า ทัสสนัสสาทะ. ความยินดีในกิริยานั่ง ชื่อว่า นิสัสซัสส-
สาทะ. ความยินดีในถ้อยคำ ชื่อว่า วาจัสสาทะ. ความรักอาศัยเรือน

ชื่อว่า เกหสิตเปมะ. รุกขาวัยวะอย่างใดอย่างหนึ่ง มีดอกไม้และผลไม้ เป็นต้นที่เขาหักเอามาจากป่า ชื่อว่า วนกังคิยะ (ของขวัญ).

กัปปรรดาบททั้ง ๑๑ นี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสราคะ โดยยกความ ยินดีที่สัมปยุตเป็นประธานด้วย ๕ บท ตรัส โดยสรูปด้วยบทเดียว, ตรัส โดยวัตถุด้วยบทเดียว. จริงอยู่ วนกังคะ เป็นที่ตั้งแห่งราคะ, ไม่ใช่ เป็นตัวราคะทีเดียว. แต่ประโยชน์ (ในการปล่อย) พระวินัยชรพึงทราบ ด้วยอำนาจแห่งราคะเหล่านี้ โดยนัยดังจะกล่าวต่อไปนี้:-

ในความยินดีเพื่อจะให้สึกกะเคลื่อน พึงทราบวินิจฉัยดังนี้:- เมื่อ ภิภุจงใจและยินดีอยู่ด้วยโมจนัสสาทเจตนา พยายาม, อสุจิเคลื่อนเป็น สังฆาทิเสส, เมื่อภิภุจงใจและยินดีอยู่ด้วยเจตนาอย่างนั้นเหมือนกัน พยายาม. แต่อสุจิไม่เคลื่อน เป็นถุลลัจจัย. ถ้าว่าในเวลาอน ภิภุ เป็นผู้กัถคกุ่มด้วยราคะ เอาขาอ่อน หรือกำมือบีบองคชาตให้แน่นแล้ว หลับไปทั้งที่ยังมีความอุตสาหะ เพื่อต้องการจะปล่อย ก็เมื่อภิภุหลับ อยู่ อสุจิเคลื่อน, เป็นสังฆาทิเสส, ถ้าหากว่า เธอยังความกัถคกุ่มด้วย ราคะให้สงบโดยมนสิการอสุกะ มีใจบริสุทธิ์หลับไป, แต่เมื่ออสุจิเคลื่อน ขณะเธอหลับ ก็เป็นอนาบัติ.

ในความยินดีขณะเคลื่อน พึงทราบวินิจฉัยดังนี้:- ภิภุยินดีอสุจิ ที่กำลังเคลื่อนโดยธรรมดาของมัน ไม่พยายาม, อสุจิเคลื่อน เป็นอนาบัติ ก็ถ้าหากว่า เธอยินดีอสุจิที่กำลังจะเคลื่อนยอมพยายาม, เมื่ออสุจิเคลื่อน แล้วด้วยความพยายามนั้น เป็นสังฆาทิเสส. ในมหาปัจจกริกล่าววว่า เมื่อ อสุจิเคลื่อนโดยธรรมดาของมัน เธอจับองคชาตไว้ด้วยคิดว่า 'อย่าเปื้อน ฟ้ากาสาวะ หรือ เสนาสนะ' ไปสู่ที่มีน้ำ เพื่อทำความสะอาด ย่อมควร.

ในความยินดีเมื่ออสุจิเคลื่อนแล้ว พึงทราบวินิจฉัยดังนี้:- เมื่ออสุจิเคลื่อน คือ เคลื่อนจากฐานโดยธรรมชาติของมันแล้ว เมื่อภิกษุยินดีภายหลัง อสุจิเคลื่อนเว้นจากความพยายาม เป็นอนาบัติ. ถ้าเธอยินดีพยายามที่นิमितเพื่อต้องการให้เคลื่อนอีก แล้วให้เคลื่อน, เป็นสังฆาทิเสส.

ในความยินดีในเมถุน พึงทราบวินิจฉัยดังนี้:- ภิกษุจับมาตุคามด้วยความกำหนัดในเมถุน อสุจิเคลื่อนเพราะประโยชน์นั้น เป็นอนาบัติ แต่การจับต้อง (มาตุคาม) เช่นนั้น เป็นทุกกฏ. เพราะเป็นประโยชน์แห่งเมถุนธรรม เมื่อถึงที่สุด เป็นปาราชิก. ถ้าหากภิกษุกำหนดด้วยความกำหนัดในเมถุน กลับยินดี พยายามที่นิमित เพื่อต้องการจะปล่อย แล้วปล่อย, เป็นสังฆาทิเสส. พึงทราบวินิจฉัยในความยินดีในผัสสะ ดังต่อไปนี้:- ผัสสะมี ๒ อย่าง ผัสสะที่เป็นภายใน ๑ ผัสสะที่เป็นภายนอก ๑. พึงทราบวินิจฉัยในผัสสะที่เป็นภายในในก่อน:- เมื่อภิกษุเล่นนิमितของคนโดยคิดว่า เรา รู้จักว่า ดึง หรือ หย่อนก็ดี โดยความชุกชกก็ดี อสุจิเคลื่อน เป็นอนาบัติ. ถ้าเธอเล่นอยู่ยินดี พยายามที่นิमित เพื่อประสงค์จะปล่อย แล้วปล่อย, เป็นสังฆาทิเสส.

ส่วนในผัสสะภายนอก พึงทราบวินิจฉัยดังนี้:- เมื่อภิกษูลูบคลำอวัยวะน้อยใหญ่ของมาตุคาม และสวมกอดด้วยความกำหนัดในการเคล้าคลึงกาย อสุจิเคลื่อน เป็นอนาบัติ. แต่เธอต้องกายสังสัคคสังฆาทิเสส. ถ้าว่า ภิกษุกำหนดด้วยความกำหนัดในการเคล้าคลึงกายกลับยินดี พยายามในนิमितเพื่อต้องการปล่อย แล้วปล่อย, เป็นสังฆาทิเสส แม้เพราะการปล่อยสุกจะเป็นปัจจัย .

ฟังทราบวินิจฉัยความยินดีในความคัน ดังนี้:- เมื่อภิกษุเกานิมิต
ที่กำลังคัน ด้วยอำนาจแห่งหิตด้านและหิตเปื่อย ผื่นคัน และสัตว์เล็ก
เป็นต้น อย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยความยินดีในความคันเท่านั้น อสุจิ
เคลื่อน เป็นอนาบัติ. ภิกษุกำหนดด้วยความยินดีในความ กลับยินดี
พยายามในนิมิต เพื่อต้องการจะปล่อย แล้วปล่อย เป็นสังฆาติเสส.

ฟังทราบวินิจฉัยความยินดีในการดู ดังนี้:- ภิกษุเพ่งดูโอกาสอัน
ไม่สมควร (กามนิค) ของมาตุคามบ่อย ๆ ด้วยอำนาจความยินดีในการดู
อสุจิเคลื่อน เป็นอนาบัติ. แต่เป็นทุกกฎเพราะเพ่งดูที่ไม่ใช่โอกาสอัน
สมควรแห่งมาตุคาม. ถ้าภิกษุกำหนดด้วยความยินดีในการดู กลับยินดี
พยายามในนิมิต เพื่อต้องการจะปล่อย แล้วปล่อย เป็นสังฆาติเสส.

ฟังทราบวินิจฉัยความยินดีในการนั่ง ดังนี้:- เมื่อภิกษุนั่งด้วย
ความกำหนดยินดีการนั่งในที่ลับกับมาตุคาม อสุจิเคลื่อน เป็นอนาบัติ.
แต่พระวินัยธร ฟังปรับเธอด้วยอาบัติที่ต้องเพราะการนั่งในที่ลับเป็น
ปัจจัย. ถ้าภิกษุกำหนดด้วยความยินดีในการนั่ง แล้วกลับยินดี พยายาม
ที่นิมิตเพื่อต้องการจะปล่อย แล้วปล่อย, เป็นสังฆาติเสส.

ฟังทราบวินิจฉัยในความยินดีในคำพูด ดังนี้:- ภิกษุพูดเกี่ยว
มาตุคาม ด้วยคำพูดพาดพิงเมถุนด้วยความกำหนดยินดีในถ้อยคำ อสุจิ
เคลื่อน เป็นอนาบัติ. แต่เธอต้องสังฆาติเสส เพราะวาจาชั่วหยาบ. ถ้า
ภิกษุกำหนดด้วยความยินดีในถ้อยคำแล้ว กลับยินดี พยายามที่นิมิต เพื่อ
ต้องการจะปล่อย แล้วปล่อย เป็นสังฆาติเสส.

ฟังทราบวินิจฉัยในความรักอาศัยเรือน ดังนี้:- เมื่อภิกษุอุบค้ำ
และสวมกอดบ่อย ๆ ซึ่งมารดาด้วยความรักฐานมารดาก็ดี ซึ่งพี่สาว น้อง

สาวด้วยความรักฉันพี่สาวน้องสาวก็ดี อสุจิเคลื่อน เป็นอนาบัติ แต่เป็น
ทุกกฎ เพราะถูกต้องด้วยความรักอาศัยเรือนเป็นปัจจัย. ถ้าหากว่า ภิกษุ
กำหนดด้วยความรักอาศัยเรือนแล้วกลับยินดี พยายามที่นิमितเพื่อต้องการ
จะปล่อย ปล่อย เป็นสังฆาติเสส.

พึงทราบวินิจฉัยในวนกัณะ (ของขวัณ) ดังนี้:- หญิงกับชายย่อม
สังบรรณาการ (ของขวัณ) มีชนิด คือ หมากพลู ของหอมดอกไม้ และ
เครื่องอบกลิ่นเป็นต้นไร ๆ ไปให้กันและกัน เพื่อต้องการความมีสันถว-
ไมตรีที่มั่นคง นี้ชื่อว่า วนกัณะ. ถ้า มาตุคามส่งของขวัณเช่นนั้น ไปให้
แก่ภิกษุผู้เข้าสู่ตระกูล ผู้อยู่ใกล้ชิดกันบางรูป, และเมื่อเธอกำหนดหนักว่า
ของนี้หญิงชื่อนั้นส่งมาให้ ดังนี้แล้ว เธอมีอุบลคำของขวัณเล่น
บ่อย ๆ อสุจิเคลื่อน เป็นอนาบัติ. ถ้าว่า ภิกษุกำหนดหนักในวนกัณะ
แล้วกลับยินดี พยายามที่นิमितเพื่อประสงค์จะปล่อย ปล่อย, เป็น
สังฆาติเสส. ถ้าแม้ เมื่อภิกษุพยายาม แต่อสุจิไม่เคลื่อน เป็นอุตถัจจ.

พระวินัยธรพึงพิจารณาประโยค ๑๑ เหล่านี้ ด้วยอำนาจแห่งระคา
๑๑ เหล่านี้แล้ว กำหนดอาบัติ หรืออนาบัติ ด้วยประการอย่างนี้ ครั้น
กำหนดดีแล้ว ถ้าเป็นครุกาบัติ พึงบอกว่า "เป็นครุกาบัติ" ถ้าเป็น
ลหุกาบัติ พึงบอกว่า "เป็นลหุกาบัติ" และพึงกระทำวินัยกรรมให้
สมควรแก่อาบัติเหล่านั้น ๆ. จริงอยู่ วินัยกรรมที่ทำแล้วอย่างนี้ ชื่อว่า
เป็นกรรมที่ทำดีแล้ว คุณหมอรู้อสมุฏฐานแห่งโรคแล้วปรุงยาจะนั้น และ
ยอมเป็นไปเพื่อความสวัสดิแก่บุคคลผู้นั้น.

พึงทราบวินิจฉัยในคำว่า เจตติ น อุปกมตติ เป็นต้น ดังนี้:-
ภิกษุจงใจด้วยเจตนายินดีที่จะปล่อย แต่ไม่พยายาม อสุจิเคลื่อน ไม่เป็น

อาบัติ. ภิกษุถูกความยินดีในการปล่อยบิณฑบาตแล้ว จงใจว่า "ไหนหนอ ! อสุจิจะพึงเคลื่อน" แต่ไม่พยายาม, อสุจิไม่เคลื่อน ไม่เป็นอาบัติ. ภิกษุไม่จงใจด้วยความยินดีในการปล่อย พยายามด้วยความยินดีในผัสสะก็ดี ด้วยความยินดีในการคั่นก็ดี อสุจิเคลื่อนไม่เป็นอาบัติ. ภิกษุไม่จงใจอย่างนั้นเหมือนกัน แต่พยายาม อสุจิไม่เคลื่อนไม่เป็นอาบัติ. ภิกษุเมื่อตริกถึงวิตก ไม่จงใจ ไม่พยายาม เพื่อต้องการปล่อย แต่อสุจิเคลื่อน, ไม่เป็นอาบัติ. ถ้าแม้เมื่อภิกษุนั้นตริกถึงกามวิตกอยู่ อสุจิไม่เคลื่อน. คำนี้ เป็นคำที่ชักมาอ้างในอรรถกถาโบราณว่า ภิกษุไม่จงใจ ไม่พยายาม อสุจิไม่เคลื่อน ไม่เป็นอาบัติ ดังนี้.

คำว่า **อนาปคฺติ สุปินนุเตน** ความว่า เมื่อภิกษุหลับแล้ว ฝันเหมือนว่าเสพเมถุนธรรมก็ดี ฝันเหมือนว่าถึงความเคล้าคลึงกาย (มาตุคาม) เป็นต้นก็ดี ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้มีอสุจิเคลื่อนเพราะเหตุในความฝันนั้นเลย. แต่เมื่อเจตนายินดีบังเกิดในความฝัน ถ้าหากเป็นวิสัยของเธอ.* อย่าพึงเคลื่อนไหว ไม่พึงเอามือจับนิมิตเล่น แต่เพื่อจะรักษาผ้ากาสาและผ้าปูที่นอน จะเอาอุ้งมือจับ ไปสู่ที่มีน้ำ เพื่อทำความสะอาด ควรอยู่.

บทว่า **นโมจนธาปฺปายสุส** มีความว่า เมื่อภิกษุใด พอกนิมิตด้วยเกสัชก็ดี กระทำการถ่ายอุจจาระเป็นต้นก็ดี ไม่มีความประสงค์ในการให้เคลื่อน อสุจิเคลื่อน, ไม่เป็นอาบัติแม้แก่ภิกษุนั้น. ไม่เป็นอาบัติ แม้แก่ภิกษุบ้างทั้งสองจำพวก. ในสิกขาบทนี้ พระเสยสกะเป็นต้นบัญญัติ. ไม่เป็นอาบัติ แก่พระเสยสกะผู้เป็นต้นบัญญัตินั้น ฉะนั้นแล.

บทภาษณียวรรณา จบ

* โยชนาปาฐะ ๑/๔๓๔. สจฺจสฺสโยติ สเจ อสุส ภิกฺขุสุส อวิสโย.

ฟังทราบวินิจฉัยในสมณฐานเป็นต้น ดังนี้:- สิกขาบทนี้ มีสมณฐานคุณปฐมปาราชิกสิกขาบท ย่อมตั้งขึ้นทางกายกับจิตเป็นกิริยา เป็นสัตตัญญาวิโมกข์ สจิตตกะ โลกวัชชะ กายกรรม อกุศลจิต มีเวทนา ๒ โดยเป็นสุขเวทนาและอุเบกขาเวทนาทั้งสองแล.

วินีตวัตถุในสังฆาติเสส สิกขาบทที่ ๑

บรรดาวินีตวัตถุทั้งหลาย เรื่องความฝืนมโนดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้ว ในอนุบัญญัตินั้นแล. เรื่องถ้อยอุจจาระปัสสาวะหลายเรื่อง มีเนื้อความชัดเจนทั้งนั้น.

ในเรื่องวิตก บทว่า กามวิตกํ ได้แก่ ความตรึกถึงกามที่อาศัยเรือน. ในเรื่องกามวิตกนั้น ตรัสอนาบัติไว้แม้โดยแท้, ถึงกระนั้น ภิกษุไม่ควรตกอยู่ในอำนาจแห่งวิตก. เรื่องน้ำร้อนเรื่องแรกง่ายแล. ในเรื่องที่ ๒ ภิกษุนั้นใคร่เพื่อจะปล่อย เอน้ำร้อนสาดแล้วสาดอีกซึ่งนิमितแล้วอาบน้ำ. ด้วยเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงปรับอาบัติแก่เธอ. ในเรื่องที่ ๓ เป็นอุลลัจจัยเพราะมีความพยายาม. เรื่องยาและเรื่องเกา มีเนื้อความกระจ่างทั้งนั้นแล.

ฟังทราบวินิจฉัยในมคควัตถุหลายเรื่อง ดังนี้:- เมื่อภิกษุรูปแรกมีขาลำกำลังเดินทาง อสุจิได้เคลื่อน เพราะความเสียดสีในที่แคบ ไม่เป็นอาบัติแก่เธอ เพราะไม่มีความประสงค์ในการให้เคลื่อน. สำหรับรูปที่สอง อสุจิได้เคลื่อนอย่างนั้นเหมือนกัน แต่เป็นสังฆาติเสส เพราะมี

ความประสงค์ในการให้เคลื่อน. รูปที่สาม อสุจิไม่เคลื่อน แต่เป็นอุล-
ลัจจัย เพราะมีความพยายาม. เพราะเหตุนี้ ภิภษกำลังเดินทาง เมื่อ
ความกัฏฐกัฏฐเกิดขึ้น ไม่ควรเดินทาง พึงหยุดเดิน ยังจิตให้สงบโดย
มนสิการในอสุภเป็นต้น กำหนดกรรมฐานด้วยจิตบริสุทธิ์ แล้วจึงเดิน
ต่อไป ถ้าหยุดยืนแล้วไม่อาจบรรเทาได้ พึงแหวะออกจากหนทาง นั่ง
บรรเทาแล้วเดินกำหนดกรรมฐานด้วยจิตบริสุทธิ์นั้นแล.

ในเรื่องฝึกหัวไส้หลายเรื่อง พวกภิกษุเหล่านั้น จับหัวไส้*ให้แน่น
ปล่อย (เบา) ให้เต็มแล้ว ๆ ถ่ายปัสสาวะ เหมือนพวกเด็กชาวบ้าน.

ในเรื่องเรื้อนไฟเมื่อภิกษุขังท้องอยู่ มีความประสงค์จะให้เคลื่อนก็ดี
ไม่ประสงค์จะให้เคลื่อนก็ดี เมื่ออสุจิเคลื่อนแล้ว เป็นอนาบัติเหมือนกัน.
เมื่อกระทำปริกรรมอยู่ อสุจิเคลื่อนด้วยอำนาจแห่งการขังนิमितให้เคลื่อน
ไหว เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงปรับอาบัติในฐานะแห่งอาบัติ.

ในเรื่องเสียดสีด้วยขาหลายเรื่อง ท่านกล่าวไว้ในกรุงนทีอรรธกถา
อย่างนี้ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าปรับอาบัติแก่ภิกษุเหล่าใด, ภิกษุเหล่านั้น
บังจิตพึงทราบว่าเป็นเสียดสีอยู่โดยรอบองคชาต ให้ถูกต้ององคชาตนั้น
แล้ว. เรื่องสามเณรเป็นต้น มีเนื้อความกระจำทั้งนั้น.

ในเรื่องตัดกาย คำว่า กาย ฌมฺเภนฺตฺสฺส มีความว่า เมื่อภิกษุ
นั่งนานหรือนอนนานก็ดี กระทำนวักรรมก็ดี แล้วตัดกายเพื่อแก้ความ
เมื่อยขบ.

*สารัตถทีปนี ๒/๒๖. วตฺถิ ทพฺหิ คเหตุวาติ อญฺจตฺสฺส อญฺจ ปสฺสวานิคุมฺมจฺจเน จมฺม
ทพฺหิ คเหตุวา แปลว่า ชื่อว่า จับหัวไส้ให้แน่นนั้น ได้แก่ จับที่ปลายองคชาต คือ หน้ใน
ที่ซึ่งปัสสาวะไหลออกให้แน่น

ฟังทราบวินิจฉัยในเรื่องเพ่งดู ดังนี้:- แม้อ้าวว่า หญิงนั้นนุ่งผ้าตั้งร้อยชั้น ภิกษุยื่นข้างหน้าก็ตาม ข้างหลังก็ตาม เพ่งดูว่า "นิมิตอยู่ในโอกาสชื่อนี้" เป็นทุกกแท้. ก็เมื่อเพ่งดูนิมิตแห่งพวกเด็กหญิงชาวบ้านผู้ไม่นุ่งผ้า จะต้องกล่าวอะไรเล่า? ในนิมิตแม่แห่งสัตว์เดียรัจฉานก็มีนัยเหมือนกันนี้. แต่เมื่อภิกษุไม่เหลียวไปข้างโน้นข้างนี้ เพ่งดูโดยประโยชน์เดียว แม้อตลอดทั้งวัน ก็เป็นทุกกฏตัวเดียวเท่านั้น. เมื่อเหลียวดูทางโน้นและทางนี้ เพ่งดูแล้ว ๆ เล่า ๆ เป็นทุกกฏทุก ๆ ประโยค. พระวินัยธร ไม่ฟังปรับด้วยอำนาจแห่งการลืมตาและหลับตา (กะพริบตา). เมื่อเพ่งดูโดยบังเอิญ กลับพิจารณาแล้วตั้งอยู่ในสังวรอีก เป็นอนาบัติ. เมื่อละสังวรนั้นแล้ว เพ่งดูอีก เป็นทุกกฏทีเดียว. เรื่องช่องลูกคาล เป็นต้น มีเนื้อความกระจ่างทั้งนั้น .

ในเรื่องอาบน้ำหลายเรื่อง พระผู้มีพระภาคเจ้าปรับอาบัติแก่พวกภิกษุผู้เอานิมิตฟาดกระแสน้ำ. แม้เรื่องน้ำโคลนหลายเรื่อง ก็มีนัยเหมือนกันนี้. ก็ในเรื่องน้ำโคลนนี้ น้ำโคลนท่านเรียกว่า อุทฺถุชละ. เรื่องอื่น ๆ นอกนี้ทั้งหมดเรื่องวังในน้ำ เป็นต้น บัณฑิตฟังทราบโดยอุบายนี้เหมือนกัน. ส่วนความแปลกกัน ในเรื่องบุปผาวลีย์ดังต่อไปนี้:- ถึงว่าจะไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ไม่มีความประสงค์ในอันให้เคลื่อน. แต่กระนั้นก็เป็นทุกกฏ เพราะการเล่นเป็นปัจจัย ดังนี้แล.

สุกกวิสัทธิศึกษาบวรธรรมนา ในอรรถกถาพระวินัย

ชื่อสมันตปาสาทิกา จบ

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๒

เรื่องพระอุทายี

[๓๙๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นท่านพระอุทายีอยู่ในป่า วิหารของท่านงดงาม น่าดู น่าชม มีห้องกลาง มีระเบียบโดยรอบ เตี้ยตั้งผูกหมอน จัดไว้เรียบร้อย น้ำฉ่ำ น้ำใช้ ตั้งไว้ดีแล้ว บริเวณเตียนสะอาด ประชาชนเป็นอันมากพากันมาชมวิหารของท่านพระอุทายี แม้พราหมณ์คนหนึ่งกับภรรยาที่เข้าไปหาท่านพระอุทายี แล้วได้กล่าวกะท่านว่า พวกผมอยากชมวิหารของท่าน ท่านพระอุทายีกล่าวเชยวว่า ถ้าเช่นนั้น เชยชมเถิดพราหมณ์ แล้วถือลูกดาลไขลิมผลักบานประตูเข้าไป

แม้พราหมณ์นั้นก็ตามหลังท่านพระอุทายีเข้าไป ส่วนพราหมณีตามหลังพราหมณ์เข้าไป ขณะนั้น ท่านพระอุทายีเดินไปเปิดบานหน้าต่างบางตอน ปิดบานหน้าต่างบางตอนรอบห้อง แล้วย้อนมาทางหลัง จับอวัยวะน้อยใหญ่ของพราหมณ์นั้น

ครั้ง พราหมณ์นั้นสนทนากับ ท่านพระอุทายีแล้ว ก็ลากลับไป พราหมณ์นั้นดีใจเปล่งวาจาแสดงความยินดีว่า พระสมณะเธอสายพระศากยบุตรเหล่านี้ อยู่ในป่าเช่นนี้ ยังมีอธยาศัยดี แม้ท่านพระอุทายีอยู่ในป่าเช่นนี้ ก็ยังมีอธยาศัยดี

เมื่อพราหมณ์กล่าวอย่างนั้นแล้ว พราหมณีได้กล่าวกะพราหมณ์นั้นว่า พระอุทายีจะมีอธยาศัยดีแค่ไหน เพราะพระอุทายีได้จับอวัยวะน้อยใหญ่ของดิฉันเหมือนที่ท่านจับดิฉัน

พอได้ทราบดังนั้น พราหมณ์จึงเพ่งโทษติเตียนโพนทะนาว่า พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้ เป็นผู้ไม่ละอาย ทูศีล พุคเทจ พระสมณะเหล่านี้ยังจักปฏิญาณว่า เป็นผู้ประพฤติธรรม ประพฤติเรียบร้อย ประพฤติพรหมจรรย์ พุคจริง มีศีล มีกัลยาณธรรม ดังนี้เล่า ความ เป็นสมณะของพระสมณะเหล่านี้ไม่มี ความเป็นพราหมณ์ของพระสมณะเหล่านี้ไม่มี ความเป็นสมณะของพระสมณะเหล่านี้พินาศแล้ว ความเป็นพราหมณ์ของพระสมณะเหล่านี้พินาศแล้ว ความเป็นสมณะของพระสมณะเหล่านี้จะมีแต่ไหน ความเป็นพราหมณ์ของพระสมณะเหล่านี้จะมีแต่ไหน พระสมณะเหล่านี้ปราศจากความเป็นสมณะแล้ว พระสมณะเหล่านี้ปราศจากความเป็นพราหมณ์แล้ว ไฉนพระสมณอุทายี จึงได้จับต้องอวัยวะ น้อยใหญ่ของภรรยาเรา ต่อไปกุลสตรี กุลธิดา กุลกุมารี สะใภ้ผู้มีสกุล กุลทาสี จักไม่กล้าไปสู่อารามหรือวิหาร เพราะถ้าไป พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านั้น ก็จะมีประทุษร้ายเขา

ภิกษุทั้งหลายได้ยินพราหมณ์นั้น เพ่งโทษติเตียนโพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละอาย มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ต่อศึกษา ต่างก็เพ่งโทษติเตียนโพนทะนาว่า ไฉนท่านพระอุทายี จึงได้ถึงกายสังสัคคะกับมาตุคามเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า รับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ใน เพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถาม

ท่านพระอุทายีว่า คุณก่อนอุทายี ข่าว่าเธอถึงกายสังสัคคะกับมาตุคาม
จริงหรือ

ท่านพระอุทายีทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษ การกระทำ
ของเธอนั้นไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้
ไม่ควรทำ โฉนเธอจึงได้ถึงกายสังสัคคะกับมาตุคามเล่า

คุณก่อนโมฆบุรุษ ธรรมอันเราแสดงแล้วโดยอนกปริยาย เพื่อ
คลายความกำหนัด ไม่ใช่เพื่อมีความกำหนัด เพื่อความพราก ไม่ใช่
เพื่อความประกอบ เพื่อความไม่ถ่อมมัน ไม่ใช่เพื่อมีความถ่อมมัน
มิใช่หรือ เมื่อธรรมชื่อนั้น อันเราแสดงแล้วเพื่อคลายความกำหนัด
เธอยังจักคิดเพื่อมีความกำหนัด เราแสดงเพื่อความพราก เธอยังจัก
คิดเพื่อความประกอบ เราแสดงเพื่อความไม่ถ่อมมัน เธอยังจักคิดเพื่อ
มีความถ่อมมัน

คุณก่อนโมฆบุรุษ ธรรมอันเราแสดงแล้วโดยอนกปริยาย เพื่อ
เป็นที่ส่ารอกระคะ เพื่อเป็นที่สร้างงามมา เพื่อบรรเทาความกระหาย
เพื่อเพิกถอนอาลัย เพื่อเข้าไปตัดวิญญะ เพื่อสิ้นตัณหา เพื่อคลาย
ความกำหนัด เพื่อความดับทุกข์ เพื่อความไม่มีกิเลสเครื่องร้อยรัด
มิใช่หรือ

การการละกามเราก็บอกแล้ว การกำหนดรู้ความหมายในการ การ
กำจัดความกระหายในกาม การเพิกถอนความตรีกอันเกี่ยวข้องกับกาม
การระงับความกตัตถกุ่มเพราะกาม เราก็บอกไว้แล้วโดยอนกปริยาย
มิใช่หรือ

ดูก่อนโฆณบรูช การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความ
เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุม-
ชนที่เลื่อมใสแล้ว อันที่แท้ การกระทำของเธอนั้นนั้น เป็นไปเพื่อความไม่
เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของ
ชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ครั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงดิเตียนท่านพระอุทายีโดยอเนกปริยาย
แล้ว ทรงติโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบ้ำรุงยาก
ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ
เกียจคร้าน ทรงสรรเสริญคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็น
คนบ้ำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด
อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียรโดยอเนก-
ปริยาย แล้วทรงทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่
เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑
เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๖. ๒. อนึ่ง ภิกษุใดกำหนดแล้ว มีจิตแปรปรวนแล้ว ถึง
ความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม คือจับมือก็ตาม จับช่องผมก็ตาม
ลูบคลำอวัยวะอันใดอันหนึ่งก็ตาม เป็นสังฆาติเสส.

เรื่องพระอุทายี จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๓๗๖] บทว่า อนึ่ง... ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มีการ
งานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติ
อย่างใด มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม
เป็นนวกะก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม ผู้นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า
อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า ทรงผืนผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา
ชื่อว่า ภิกษุ โดยปฏิญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า
ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสาร-

ธรรม ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้แล้วด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ บรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุนี้ใด ที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้แล้วด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบควรแก่ฐานะ ภิกษุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงประสงคฺว่า ภิกษุ ในอรรถนี้.

ที่ชื่อว่า กำหนดแล้ว คือ มีความยินดี มีความเพ่งเล็ง มีจิตปฏิพัทธ์.

บทว่า แปรปรวนแล้ว ความว่า จิตที่ถูกราคะข้อมแล้ว ก็แปรปรวน ที่ถูกโทสะประทุษร้ายแล้วก็แปรปรวน ที่ถูกโมหะให้ลุ่มหลงแล้วก็แปรปรวน แต่ที่ว่าแปรปรวนโนอรรถนี้ ทรงประสงคฺจิตที่ถูกราคะข้อมแล้ว.

ที่ชื่อว่า มาตุคาม ใค้แก่ หญิงมนุษย์ ไม่ใช่หญิงยักษ์ ไม่ใช่หญิงเปรต ไม่ใช่สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย โดยที่สุด แม่เด็กหญิงที่เกิดในวันนั้น ไม่ต้องพูดถึงหญิงผู้ใหญ่.

บทว่า กัป คือ ด้วยกัน.

คำว่า ถึงความเคล้าคลึงด้วยกาย คือ ที่เรียกกันว่าความประพฤติล่วงเกิน.

ที่ชื่อว่า มือ คือ หมายถึงแต่ข้อศอกถึงปลายเล็บ.

ที่ชื่อว่า ช้องผม คือ เป็นผมล้วนก็มี แขนด้วยด้ายก็มี แขนด้วยดอกไม้อีกก็มี แขนด้วยเงินก็มี แขนด้วยทองก็มี แขนด้วยแก้วมุกดาหาก็มี แขนด้วยแก้วมณีก็มี.

ที่ชื่อว่า อวัยวะ คือ เว้นมือและช้องผมเสีย นอกนั้นชื่อว่าอวัยวะ.

[๓๗๗] ที่ชื่อว่า **ลูบคลำ** คือ ถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ
อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง.

[๓๗๘] ที่ชื่อว่า **ถูก** คือ เพียงถูกต้อง ที่ชื่อว่า **คลำ** คือ จับ
เบา ๆ ไปข้างโน้นข้างนี้ ที่ชื่อว่า **ลูบลง** คือ ลูบลงเบื้องล่าง ที่ชื่อว่า
ลูบขึ้น คือ ลูบขึ้นเบื้องบน ที่ชื่อว่า **ทับ** คือ กดลงข้างล่าง ที่ชื่อว่า **อุ้ม**
คือ ยกขึ้นข้างบน ที่ชื่อว่า **นุด** คือ ร้งมา ที่ชื่อว่า **ผลัก** คือ ผลักไป
ที่ชื่อว่า **กด** คือ จับอวัยวะกดลง ที่ชื่อว่า **บีบ** คือ บีบกับวัตถุบางอย่าง
ที่ชื่อว่า **จับ** คือ จับเฉย ๆ ที่ชื่อว่า **ต้อง** คือ เพียงต้องตัว.

[๓๗๙] บทว่า **สังฆาทิเสส** ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส
เพื่ออาบัตินั้นได้ ชักเข้าอาบัติเดิมได้ ให้มานัตได้ เรียกเข้าหมู่ได้ ไม่ใช่
คณะมารูปด้วยกัน ไม่ใช่บุคคลรูปเดียว เพราะฉะนั้น จึงตรัสเรียกว่า
สังฆาทิเสส คำว่า สังฆาทิเสส เป็นการขนานนาม คือเป็นชื่อของ
อาบัตินิกายนั้นแล แม้เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่า สังฆาทิเสส.

บทภาษณีย์

ภิกษุเปยยาล สตรี-กายต่อกาย

[๓๘๐] สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด
และถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง
ซึ่งกายนั้นของสตรี ด้วยกาย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสงสัย มีความกำหนด และถูก คลำ ลูบลง
ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรี
ด้วยกาย ต้องอาบัติอุลลัจจัย

สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิต มีข้อกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรี ด้วยกาย ต้องอาบัติอุลลัจจัย

สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญเป็นบุรุษ มีข้อกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกาย นั้นของสตรี ด้วยกาย ต้องอาบัติอุลลัจจัย

สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน มีข้อกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรี ด้วยกาย ต้องอาบัติอุลลัจจัย

บัณฑิต-กายต่อกาย

บัณฑิตหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญเป็นบัณฑิต มีข้อกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบัณฑิตด้วยกาย ต้องอาบัติอุลลัจจัย

บัณฑิตหนึ่ง ภิกษุมีความสงสัย มีข้อกำหนด และถูก กล่าว ลูบขึ้น ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้น ของบัณฑิต ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ

บัณฑิตหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษ มีข้อกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบัณฑิต ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ

บัณฑิตหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน มีความ กำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับต้อง ซึ่งกายนั้นของบัณฑิต ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ

บัณฑิตคนหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญเป็นสตรี มีความกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ท้อง ซึ่งกายนั้นของบัณฑิตด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษ-กายต่อกาย

บุรุษหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษ มีความกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกาย นั้นของบุรุษ ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษหนึ่ง ภิกษุมีความสงสัย มีความกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบุรุษ ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน มีความกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบุรุษ ด้วยกายต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่ง กายนั้นของบุรุษ ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญเป็นบัณฑิต มีความกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบุรุษ ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉาน-กายต่อกาย

สัตว์ดิรัจฉานหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน มีความ กำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ

จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสัตว์ดิรัจฉาน ด้วยกายต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉานหนึ่ง ภิกษุมีความสงสัย มีความกำหนด และถูก
คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกาย
นั้นของสัตว์ดิรัจฉาน ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉานหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญเป็นสตรี มีความกำหนด
และถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง
ซึ่งกายนั้น ของสัตว์ดิรัจฉาน ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉานหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญเป็นบัณฑิต มีความ
กำหนด และถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ
จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสัตว์ดิรัจฉาน ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉานหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญเป็นบุรุษ มีความกำหนด
และถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง
ซึ่งกายนั้นของสัตว์ดิรัจฉาน ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ.

สตรีสองคน-กายต่อกาย

[๓๘๑] สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มี
ความกำหนด และถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด
บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีทั้งสองคน ด้วยกาย ต้องอาบัติ
ตั้งฆาติเสส ๒ ตัว

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสงสัยสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด
และถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง
ซึ่งกายนั้นของสตรีทั้งสองคน ด้วยกาย ต้องอาบัติตุลัจฉัย ๒ ตัว

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญเป็นบัณฑิตทั้งสองคน มีความ

กำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ่ม นุด ผลัก กด บีบ จับ
ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีทั้งสองคน ด้วยกาย ต้องอาบัติอุลลัจจัย ๒ ตัว
สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญเป็นบุรุษทั้งสองคน มีความ
กำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ่ม นุด ผลัก กด บีบ
จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีทั้งสองคน ด้วยกายต้องอาบัติอุลลัจจัย ๒ ตัว
สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองคน มี
ความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ่ม นุด ผลัก กด
บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีทั้งสองคน ด้วยกาย ต้องอาบัติ
อุลลัจจัย ๒ ตัว

บั้นเฑาะก์สองคน-กายต่อกาย

บั้นเฑาะก์ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบั้นเฑาะก์ทั้งสองคน มี
ความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ่ม นุด ผลัก กด
บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบั้นเฑาะก์ทั้งสองคน ด้วยกาย ต้องอาบัติ
อุลลัจจัย ๒ ตัว

บั้นเฑาะก์ ๒ คน ภิกษุมีความสงสัย บั้นเฑาะก์ทั้งสองคน มีความ
กำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ่ม นุด ผลัก กด บีบ
จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบั้นเฑาะก์ทั้งสองคน ด้วยกาย ต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๒ ตัว

บั้นเฑาะก์ ๒ คน ภิกษุสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสองคน มีความกำหนด
และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ่ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง
ซึ่งกายนั้นของบั้นเฑาะก์ทั้งสองคน ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บั้นเฑาะก์ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองคน

มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด
บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบัณฑิตทั้งสองคน ด้วยกาย ต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๒ ตัว

บัณฑิต ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มี
ความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด
บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบัณฑิตทั้งสองคน ด้วยกาย ต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษสองคน-กายต่อกาย

บุรุษ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสองคน มีความ
กำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ
จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบุรุษทั้งสองคน ด้วยกายต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๒ คน ภิกษุมีความสงฆ์บุรุษทั้งสองคน มีความกำหนด
และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง
ซึ่งกายนั้นของบุรุษทั้งสองคน ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองคน มี
ความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด
บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบุรุษทั้งสองคน ด้วยกาย ต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญเป็นสตรีทั้งสองคน มีความ
กำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ
จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบุรุษทั้งสองคน ด้วยกาย ต้องอาบัติ ทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตทั้งสองคน มีความ

กำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ
ต้อง ซึ่งกายนั้นของบุรุษทั้งสองคน ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉานสองตัว-กายต่อกาย

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง
ตัว มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก
กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองตัว ด้วยกาย
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว ภิกษุมีความสงสัยสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองตัว มี
ความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด
บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองตัว ด้วยกาย ต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว ภิกษุมีความสำคัญเป็นสตรีทั้งสองตัว มี
ความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด
บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองตัว ด้วยกาย ต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตทั้งสองตัว
มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด
บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้น ของสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองตัว ด้วยกาย ต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว ภิกษุมีความสำคัญเป็นบุรุษทั้งสองตัว มี
ความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด
บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองตัว ด้วยกาย ต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๒ ตัว

สตรี บัณเฑาะก์-กายต่อกาย

[๑๘๒] สตรีหนึ่ง บัณเฑาะก์หนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี ทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีและบัณเฑาะก์ทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติสังฆาทิเสส

สตรีหนึ่ง บัณเฑาะก์หนึ่ง ภิกษุมีความทั้งสองคน มีความ กำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีและบัณเฑาะก์ทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติ ทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรีหนึ่ง บัณเฑาะก์หนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ ทั้งสองคนมีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีและบัณเฑาะก์ทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติอุลลัจจัย ๒ ตัว

สตรีหนึ่ง บัณเฑาะก์หนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญเป็นบุรุษทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้น ของสตรีและบัณเฑาะก์ทั้งสอง ด้วยกาย ต้อง อาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรีหนึ่ง บัณเฑาะก์หนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญเป็นบุรุษทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีและบัณเฑาะก์ทั้งสอง ด้วยกาย ต้อง อาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี บุรุษ-กายต่อกาย

สตรีหนึ่ง บุรุษหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญ ว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีและบุรุษทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติสังฆาทิเสส

สตรีหนึ่ง บุรุษหนึ่ง ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีและบุรุษทั้งสอง ด้วยกายต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรีหนึ่ง บุรุษหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายของสตรีและบุรุษทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรีหนึ่ง บุรุษหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญเป็นบุรุษทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีและบุรุษทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรีหนึ่ง บุรุษหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีและบุรุษทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ศีร์จมาณ-กายต่อกาย

สตรีหนึ่ง ศีร์จมาณหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสอง มีความกำหนดและถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีและศีร์จมาณทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติสังฆาติเสส

สตรีหนึ่ง ศีร์จมาณหนึ่ง ภิกษุมีความสงสัยทั้งสอง มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีและศีร์จมาณทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรีหนึ่ง ศีร์จมาณหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้งสอง มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีและศีร์จมาณทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรีหนึ่ง ศีร์จมาณหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญเป็นบุรุษทั้งสอง มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีและศีร์จมาณทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรีหนึ่ง ศีร์จมาณหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นศีร์จมาณทั้งสอง มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีและศีร์จมาณทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

บัณเฑาะก์ บรูษ-กายต่อกาย

บัณเฑาะก์หนึ่ง บรูษหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบัณเฑาะก์และบรูษทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

บัณเฑาะก์หนึ่ง บรูษหนึ่ง ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบัณเฑาะก์และบรูษทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์หนึ่ง บรูษหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบรูษทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบัณเฑาะก์และบรูษทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์หนึ่ง บรูษหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบัณเฑาะก์และบรูษทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์หนึ่ง บรูษหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบัณเฑาะก์และบรูษทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บั้นเฑาะก์ สัตว์ดิรัจฉาน-กายต่อกาย

บั้นเฑาะก์หนึ่ง สัตว์ดิรัจฉานหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็น
บั้นเฑาะก์ทั้งสอง มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม
นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้น ของบั้นเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน
ทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

บั้นเฑาะก์หนึ่ง สัตว์ดิรัจฉานหนึ่ง ภิกษุมีความสงสัยทั้งสอง มี
ความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด
บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบั้นเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ด้วยกาย
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บั้นเฑาะก์หนึ่ง สัตว์ดิรัจฉานหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษ
ทั้งสอง มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด
ผลัก กด บีบ จับต้อง ซึ่งกายนั้นของบั้นเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน
ทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บั้นเฑาะก์หนึ่ง สัตว์ดิรัจฉานหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์
ดิรัจฉานทั้งสอง มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม
นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบั้นเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน
ทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บั้นเฑาะก์หนึ่ง สัตว์ดิรัจฉานหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี
ทั้งสอง มีความกำหนด และถูก คล้ำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด
ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบั้นเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉาน
ทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ สัตว์ดิรัจฉาน-กายต่อกาย

บุรุษหนึ่ง สัตว์ดิรัจฉานหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญเป็นบุรุษทั้งสอง มีความกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบุรุษและสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษหนึ่ง สัตว์ดิรัจฉานหนึ่ง ภิกษุมีความสงสัยทั้งสอง มีความกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้น ของบุรุษและสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษหนึ่ง สัตว์ดิรัจฉานหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง มีความกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้น ของบุรุษและสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษหนึ่งสัตว์ดิรัจฉานหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสอง มีความกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบุรุษและสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติ ทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษหนึ่ง สัตว์ดิรัจฉานหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญเป็นบัณฑิตทั้งสอง มีความกำหนด และถูก กล่าว ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของบุรุษและสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว.

สตรี-กายต่อของเนื่องด้วยกาย

[๓๘๓] สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้นของสตรี ด้วยกาย ต้องอาบัติถุลลัจจัย

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้นของสตรีทั้งสองคน ด้วยกาย ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว

สตรีหนึ่ง บัณเฑาะก์หนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้นของสตรีและบัณเฑาะก์ทั้งสองคน ด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติถุลลัจจัย

สตรี-ของเนื่องด้วยกายต่อกาย

สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรี ด้วยของเนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติถุลลัจจัย

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่ง กายนั้นของสตรีทั้งสองคน ด้วยของเนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว

สตรีหนึ่ง บัณเฑาะก์หนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ

จับ ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้นของสตรีและบัณฑิตทั้งสองคน ด้วย
ของเนื่องด้วยกายต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี-ของเนื่องด้วยกายต่อของเนื่องด้วยกาย

สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และถูก
คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งของเนื่อง
ด้วยกายนั้นของสตรี ด้วยของเนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญเป็นสตรีทั้งสองคน มีความ
กำหนด และถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ
ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้นของสตรีทั้งสองคน ด้วยของเนื่องด้วยกาย
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรีหนึ่ง บัณฑิตหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน
มีความกำหนด และถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ
จับ ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้น ของสตรี และบัณฑิตทั้งสองคน
ด้วยของเนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรี-ของที่โยนต่อกาย

สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และถูก
ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรี ด้วยของที่โยนไป ต้องอาบัติทุกกฏ

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความ
กำหนด และถูก ต้อง ซึ่งกายนั้น ของสตรีทั้งสองคน ด้วยของที่โยนไป
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรีหนึ่ง บัณฑิตหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน

มีความกำหนด และถูก ต้อง ซึ่งกายนั้นของสตรีและบัณฑิตทั้งสองคน
ด้วยของที่โยนไป ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรี-ของที่โยนต่อเนื่องด้วยกาย

สตรีหนึ่ง ภิกษุสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และถูก ต้อง
ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้นของสตรี ด้วยของที่โยนไป ต้องอาบัติทุกกฏ

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความ
กำหนด และถูก ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้นของสตรีทั้งสองคน ด้วย
ของที่โยนไป ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรีหนึ่ง บัณฑิตหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน
มีความกำหนด และถูก ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้นของสตรีและ
บัณฑิตทั้งสองด้วยของที่โยนไป ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรี-ของที่โยนต่อของที่โยน

สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และถูก
ต้อง ซึ่งของที่โยนมานั้นของสตรี ด้วยของที่โยนไป ต้องอาบัติทุกกฏ

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความ
กำหนด และถูก ต้อง ซึ่งของที่โยนมานั้นของสตรีทั้งสอง ด้วยของที่โยน
ไป ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรีหนึ่ง บัณฑิตหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน
มีความกำหนด และถูก ต้อง ซึ่งของที่โยนมานั้นของสตรีและบัณฑิต
ทั้งสองด้วยของที่โยนไป ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว.

ภิกษุเปยยาล จบ

อิทธิเปยยาล

สตรี-กายต่อกาย

[๓๘๔] สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และสตรี ถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของภิกษุด้วยกาย ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติสังฆาติเสส

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความ กำหนด และสตรีทั้งสอง ถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของภิกษุ ด้วยกาย ภิกษุมีความประสงค์ จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ๒ ตัว

สตรีหนึ่ง บัณเฑาะก์ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และทั้งสองคน ถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของภิกษุ ด้วยกาย ภิกษุมีความประสงค์ จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติ สังฆาติเสส

สตรี-กายต่อของเนื่องด้วยกาย

สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และสตรี ถูก คลำ ลูบขึ้น ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งของ เนื่องด้วยกายนั้นของภิกษุ ด้วยกาย ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายาม ด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติถุลลัจจัย

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความ กำหนด และสตรีทั้งสองคน ถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก

กค บีบ จับ ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้นของภิกษุ ด้วยกาย ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติอุตุลัจจัย ๒ ตัว

สตรีหนึ่ง บัณเฑาะก์หนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน ความกำหนด และทั้งสองคน ถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กค บีบ จับ ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้นของภิกษุ ด้วยกาย ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุตุลัจจัย

สตรี-ของเนื่องด้วยกายต่อกาย

สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญ เป็นสตรี มีความกำหนด และสตรี ถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กค บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้นของภิกษุ ด้วยของเนื่องด้วยกาย ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติอุตุลัจจัย

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และสตรีทั้งสองคน ถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กค บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้น ของภิกษุ ด้วยของเนื่องด้วยกาย ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติอุตุลัจจัย ๒ ตัว

สตรีหนึ่ง บัณเฑาะก์หนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญ เป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และทั้งสองคน ถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กค บีบ จับ ต้อง ซึ่งกายนั้น ของภิกษุ ด้วยของเนื่องด้วยกาย

ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติ
ทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี-ของเนื่องด้วยกายต่อของเนื่องด้วยกาย

สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญ ว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และสตรี
ถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งของ
เนื่องด้วยกายนั้นของภิกษุ ด้วยของเนื่องด้วยกาย ภิกษุมีความประสงค์
จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติทุกกฏ

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญ ว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด
และสตรีทั้งสองคน ถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด ผลัก กด บีบ
จับ ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้นของภิกษุ ด้วยของเนื่องด้วยกาย ภิกษุ
มีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๒ ตัว

สตรีหนึ่ง บัณเฑาะก์หนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญ ว่าเป็นสตรีทั้งสองคน
มีความกำหนด และทั้งสองคน ถูก คลำ ลูบลง ลูบขึ้น ทับ อุ้ม นุด
ผลัก กด บีบ จับ ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้นของภิกษุ ด้วยของ
เนื่องด้วยกาย ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรี-ของที่โยนต่อกาย

สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญ ว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และสตรี
ถูก ต้อง ซึ่งกายนั้นของภิกษุ ด้วยของที่โยน ไป ภิกษุมีความประสงค์จะ
เสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติทุกกฏ

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และสตรีทั้งสองคน ถูก ต้อง ซึ่งกายนั้นของภิกษุ ด้วยของที่โยนไป ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรีหนึ่ง บัณเฑาะก์หนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และทั้งสองคน ถูก ต้อง ซึ่งกายนั้น ของภิกษุ ด้วยของที่โยนไป ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรี-ของที่โยนต่อของเนื่องด้วยกาย

สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และสตรี ถูก ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้น ของภิกษุ ด้วยของที่โยนไป ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติทุกกฏ

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และสตรีทั้งสองคน ถูก ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้นของภิกษุ ด้วยของที่โยนไป ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรีหนึ่ง บัณเฑาะก์หนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และทั้งสองคน ถูก ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายนั้นของภิกษุ ด้วยของที่โยนไป ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรี-ของที่โยนต่อของที่โยน

สตรีหนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญ ว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และสตรี

ถูก ต้อง ซึ่งของที่โยนมานั้นของภิกษุ ด้วยของที่โยนไป ภิกษุมีความ
ประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่ ต้องอาบัติทุกกฏ

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความ
กำหนด และสตรีทั้งสองคน ถูก ต้อง ซึ่งของที่โยนมานั้นของภิกษุ ด้วย
ของที่โยนไป ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะ
อยู่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรีหนึ่ง บัณเฑาะก์หนึ่ง ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน
มีความกำหนด และทั้งสองคน ถูก ต้อง ซึ่งของที่โยนมานั้นของภิกษุ
ด้วยของที่โยนไป ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบ
ผัสสะอยู่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว.

อิติปิเยยาล จบ

[๓๘๕] ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะ
อยู่ ต้องอาบัติสังฆาติเสส

ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ พยายามด้วยกาย แต่ไม่รู้ตอบผัสสะ
ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ แต่ไม่พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่
ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุมีความประสงค์จะเสพ แต่ไม่พยายามด้วยกาย และไม่รู้ตอบ
ผัสสะ ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุมีความประสงค์จะให้พ้น พยายามด้วยกาย รู้ตอบผัสสะอยู่
ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุมีความประสงค์จะให้พ้น พยายามด้วยกาย แต่ไม่รู้ตบผัสสะ
ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุมีความประสงค์จะให้พ้น แต่ไม่พยายามด้วยกาย รู้ตบผัสสะ
อยู่ ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุมีความประสงค์จะให้พ้น แต่ไม่พยายามด้วยกาย และไม่รู้
ตบผัสสะ ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๓๘๖] ภิกษุไม่จงใจถูกต้อง ๑ ภิกษุถูกต้องด้วยไม่มีสติ ๑ ภิกษุ
ไม่รู้ ๑ ภิกษุไม่ยินดี ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุผู้กระสับกระส่ายเพราะ
เวทนา ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

วินิตวัตถุ

คาถาแสดงชื่อเรื่อง

[๓๘๗] เรื่องมารดา เรื่องบิดา เรื่องพี่ เรื่องน้อง เรื่องชานา
เรื่องยักษิ เรื่องบัณฑิตเขากั เรื่องสตรีหลับ เรื่องสตรีตาย เรื่องสัตว์
ดิรัจฉานตัวเมีย เรื่องตุ๊กตาไม้ เรื่องบุคคลต่อ ๆ กัน เรื่องสะพาน เรื่อง
หนทาง เรื่องต้นไม้ เรื่องเรือ เรื่องเชือก เรื่องท่อนไม้ เรื่องคัน
ด้วยบาตร เรื่องไหว้ เรื่องพยายามแต่มิได้จับต้อง.

เรื่องมารดา

[๓๘๘] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งจับต้องมารดาด้วยความรัก
ฉันทมารดา เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมัง

หนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ

เรื่องธิดา

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งจับต้องธิดาด้วยความรักฉันธิดา เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ

เรื่องพี่น้องหญิง

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่ง จับต้องพี่น้องหญิงด้วยความรักฉันพี่น้องหญิง เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ.

เรื่องชายา

[๓๘๕] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่ง ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับปุราณทุติยิกา เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้น แด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

เรื่องยักษิณี

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่ง ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับนางยักษิณี เธอได้มีความว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ

จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย

เรื่องบัณเฑาะก์

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่ง ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับ บัณเฑาะก์ เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว กระทบง หนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย

เรื่องสตรีหลับ

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่ง ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับสตรี นอนหลับ เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว กระทบง หนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

เรื่องสตรีตาย

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่ง ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับสตรี ตายแล้ว เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว กระทบง หนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย

เรื่องสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่ง ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับสัตว์ ดิรัจฉานตัวเมีย เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว กระทบง หนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้น แด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อน ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติ ทุกกฏ

เรื่องตุ๊กตาไม้

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่ง ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับตุ๊กตาไม้ เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องทุกกฏ

เรื่องจุดต่อ ๆ กัน

[๓๕๐] ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีจำนวนมากเอาแขนต่อ ๆ กันโอบพาภิกษุรูปหนึ่งไป ภิกษุนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอยินดีไหม

ภ. ข้าพระพุทธเจ้าไม่ยินดี พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ ภิกษุผู้ไม่ยินดี ไม่ต้องอาบัติ.

เรื่องสะพาน

[๓๕๑] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด เขย่าสะพานที่สตรีขึ้นเดิน เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ.

เรื่องหนทาง

[๓๕๒] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งพบสตรีเดินสวนทางมา มีความกำหนัด ได้กระทบไหล่ เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว กระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว.

เรื่องต้นไม้

[๑๕๓] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนด ได้เขย่าต้นไม้ที่สตรีขึ้น เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว กระทบงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ.

เรื่องเรือ

[๑๕๔] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนด โคลงเรือที่สตรีลงนั่ง เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระทบงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ.

เรื่องเชือก

[๑๕๕] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนด กระตุกเชือกที่สตรีรับไว้ เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระทบงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย

เรื่องท่อนไม้

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุหนึ่งจุดท่อนไม้ที่สตรีถือไว้ เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระทบงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

เรื่องดันด้วยบาตร

[๑๕๖] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนด ดันสตรีไป

ด้วยบาตร เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมัง
หนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ
เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย

เรื่องไห้ว

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนัด ยกเท้าขึ้นถูกต้อง
สตรีผู้กำลังไห้ว เธอได้มีความรังเกียจว่า เราไม่ต้องสังฆาทิเสสแล้ว
กระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อน
ภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

เรื่องพยายามแต่มิได้จับต้อง

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งพยายามว่าจะจับสตรี แต่มิได้จับต้อง
เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึง
กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ.

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๒ จบ

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๒

กายสังคคสิกขาบทพรรณนา

กายสังคคสิกขาบทว่า เตน สมเยน พุทุโธ ภควา เป็นอาทิ
ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป ในกายสังคคสิกขาบทนั้น มีการพรรณนาบท
ที่ยังไม่ชัดเจน ดังต่อไปนี้:-

[แก้อรธปฐมบัญญัติเรื่องพระอุทายี]

สองบทว่า อรณฺเณ วิหฺรติ ความว่า ไม่ใช่อยู่ในป่าแผนกหนึ่ง
ต่างหาก คือ อยู่ที่สุดแดนข้างหนึ่งแห่งพระวิหารเขตวันนั่นเอง.

สองบทว่า มชฺเณ กพฺโกลิ ความว่า ก็ที่ตรงกลางวิหารของท่าน
พระอุทายีนั่น มีห้อง.

บทว่า สมฺนุตาปริยาคาโร ความว่า ก็โดยรอบห้องนั้น มีระเบียบ
โรงกลมเป็นเครื่องล้อม. ได้ยินว่า ห้องนั้น ท่านพระอุทายีสั่งให้เป็น
ห้อง ๔ เหลี่ยมจตุรัสที่ตรงกลาง โดยมีโรงกลมเป็นระเบียบล้อมในภาย
นอก อย่างที่คนทั้งหลายอาจเพื่อจะเดินเวียนรอบภายในได้ที่เดียว.

บทว่า สุปฺปลยฺสตี แปลว่า จัดตั้งไว้เรียบร้อย. อธิบายว่า เพียง
ดังนั้น จัดวางไว้โดยประการใด ๆ และในโอกาสใด ๆ จึงจะก่อให้เกิด
ความเลื่อมใส ให้ชาวโลกยินดี, ท่านได้จัดตั้งไว้โดยประการนั้น ๆ ใน
โอกาสนั้น ๆ. แท้จริง ท่านพระอุทายีนั่น จะกระทำกิจแม้สักอย่างหนึ่ง
โดยยกข้อวัตรขึ้นเป็นประธานก็หามิได้.

ข้อว่า เอกจฺเจ วาตปาเน ความว่า เปิดหน้าต่างทั้งหลายที่เมื่อ
ปิดแล้วมีความมืด ปิดหน้าต่างทั้งหลายที่เมื่อเปิดแล้วมีแสงสว่าง.

ข้อว่า อํ วตฺเต ตา พฺราหฺมณํ ตํ พฺราหฺมณํ เอตทโวจ
ความว่า เมื่อพราหมณ์นั้นกล่าวสรรเสริญอย่างนี้ นางพราหมณีนั่นเข้าใจ
ว่า พราหมณ์นี้เลื่อมใสแล้ว ชะรอยอยากจะบวช เมื่อจะเปิดเผยอาการ
ที่น่าบัดสีนั้นของตน แม้ควรปกปิดไว้ มีความมุ่งหมายจะตัดรอนศรัทธา

ของพราหมณ์นั้นอย่างเดียว จึงได้กล่าวคำมีอาทิว่า **กูโต ตสฺส อุพารตุตตา*** นี้

ในบทว่า **อุพารตุตตา** นั้น มีวิเคราะห์ว่า ตน (อชฺชยาศึย) ของผู้นั้น โอปาร (ดี); เพราะเหตุนี้ จึงชื่อว่า มีตนอันโอพาร. ภาวะแห่งบุคคลผู้มีตนอัน โอพารนั้น ชื่อว่า **อุพารตุตตา**.

พึงทราบวินิจฉัยในคำว่า **กฺลิตฺตฺถิ** เป็นต้นต่อไป:-

หญิงแม่เจ้าเรือนทั้งหลาย ชื่อว่า **กฺลสฺตริ**. พวกลูกสาวของตระกูลผู้ไปกับบุรุษอื่นได้ ชื่อว่า **กฺลสฺธิดา**. พวกหญิงวัยรุ่นมีใจยังไม่หนักแน่น เรียกชื่อว่า **กฺลสมารี**. หญิงสาวที่เขานำมาจากตระกูลอื่น เพื่อเด็กหนุ่มในตระกูล เรียกชื่อว่า **กฺลสฺตฺตฺตฺตา**.

(อธิบายลักษณะทวิภังค์ว่าด้วยอุกราคะครอบงำ)

บทว่า **โอดิตฺตฺตฺตฺ** นั้น ได้แก่ ผู้อันราคะซึ่งเกิดในภายในครอบงำแล้ว ประหนึ่งสัตว์ทั้งหลาย ที่ถูกยักษ์เป็นต้นข่มขึ้นเอาไว้ฉะนั้น. อีกอย่างหนึ่ง เมื่อไม่พิจารณากำหนดอยู่ในฐานะที่นำกำหนด ชื่อว่ายังหลงสู่ความกำหนดเอง ดังสัตว์ที่ไม่พิจารณาคกลมเป็นต้นฉะนั้น. ก็คำว่า **โอดิตฺตฺตฺ** นี้ เป็นชื่อของภิกษุผู้สะพรั่งด้วยราคะเท่านั้น แม้โดยประการทั้งสอง; เพราะฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสบทภาษณะแห่งบทว่า **โอดิตฺตฺตฺ** นั้น อย่างนี้ว่า ผู้กำหนดนัก ผู้มีความเพ่งเล็ง ผู้มีจิตปฏิพัทธ์ ชื่อว่า ผู้ถูกราคะครอบงำ.

*บาลี เป็นอุพารตา.

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **สารตุโต** ได้แก่ ผู้กำหนดจัด ด้วย
กายสังสัคคราคะ.

บทว่า **อเปกฺขวา** ได้แก่ ผู้มีความเพ่งเล็ง ด้วยความมุ่งหมายใน
กายสังสัคคะ.

บทว่า **ปฏฺิพฺพทฺุจฺจิตฺโต** ได้แก่ ผู้มีจิตผูกพันในวัตถุนั้น ด้วยกาย
สังสัคคราคะนั้นแหละ.

บทว่า **วิปริณฺเตน** มีความว่าจิตที่ละปกติ กล่าวคือภวังคสันตติ
ที่บริสุทธิเสีย เป็นไปโดยประการอื่น จัดว่าแปรปรวนไปผิดรูป หรือ
เปลี่ยนแปลงไปผิดรูป. อธิบายว่า จิตเปลี่ยนแปลงอย่างไร ชื่อว่าผิดรูป,
มีจิตเปลี่ยนแปลงไปอย่างนั้น. ก็เพราะเหตุที่จิตนั้นไม่ล่วงเลยความประ-
กอบพร้อมด้วยกิเลส มีรากะเป็นต้นไปได้; ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า
เมื่อตรัสบทภาษณะแห่งบทว่า **วิปริณฺตํ** นั้น โดยนัยเป็นต้นว่า **วิปริณฺตฺนฺติ**
รตุตฺมฺปิ จิตฺตํ แล้วจะทรงแสดงอรรถที่ประสงค์ในสิกขาบทนี้ในที่สุด จึง
ตรัสว่า ก็แต่ว่า จิตที่กำหนดแล้ว ชื่อว่าจิตแปรปรวน ซึ่งประสงค์ใน
อรรถนี้.

บทว่า **ตทฺุหฺขตา** ได้แก่ เด็กหญิงที่เกิดในวันนั้น คือ สักว่าเกิด
ยังมีสีเป็นขึ้นเนื้อสด. จริงอยู่ ในเพราะเกล้าคลึงกายกับเด็กหญิง แม้เห็น
ปานนี้ ก็ย่อมเป็นสังฆาทิเสส, ในเพราะก้าวล่วงด้วยเมถุน ย่อมเป็น
ปาราชิก, และในเพราะยินดีด้วยรโหณิสัชชะ ย่อมเป็นปาจิตติย.

บทว่า **ปฺเลว** ได้แก่ ก่อนทีเดียว.

สองบทว่า **กายลฺลํสฺกฺคํ สฺมาปฺชฺเชยฺย** มีความว่า ฟังถึงความ
ประชิดกายมีจับมือเป็นต้น คือ ความเป็นผู้เกล้าคลึงด้วยกาย. ก็กาย-

สังสัคคะของภิกษุผู้เข้าถึงความเคล้าคลึงด้วยกายนั้นแหละ โดยใจความ
ย่อมเป็นอัชฌาจาร คือ ความประพฤติล่วงแดนแห่งสำรวมด้วยอำนาจ
ราคะ; เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าเมื่อจะทรงแสดงเนื้อความโดย
ย่อแห่งสองบทนั้น จึงตรัสบทภาชนะว่า เราเรียกอัชฌาจาร.

บทว่า หตุตุคฺคาหิ วา เป็นต้น เป็นบทจำแนกของสองบทนั้น
ท่านแสดงโดยพิสดาร ในสิกขาบทนี้. พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสคำเป็นต้น
ว่า หตุโต นาม กุปฺปริ อุปาทย เพื่อแสดงวิภาคแห่งอวัยวะ มีมือ
เป็นต้น ในบทภาชนะนั้น.

บรรดาบทเหล่านั้น สองบทว่า กุปฺปริ อุปาทย มีความว่า หมายถึง
ถึงที่ต่อใหญ่ที่สอง (ตั้งแต่ข้อศอกลงไป). แต่ในที่อื่นตั้งแต่ต้นแขนถึง
ปลายเล็บ จัดเป็นมือ. ในที่นี้ ประสงค์ตั้งแต่ข้อศอกพร้อมทั้งปลาย
เล็บ.

บทว่า สฺตุทฺเตสฺสานิ ได้แก่ ผมที่ไม่เจือด้วยด้ายเป็นต้น คือ
ผมล้วน ๆ นั่นเอง. คำว่า ช้อง นี้ เป็นชื่อของมัดผมที่ถักด้วยผม ๓
เกลียว.

บทว่า สฺตุตฺตมิสฺสุตา ได้แก่ ช้องที่เขาเอาด้าย ๕ สี แฉมในผม.

บทว่า มาลามิสฺสุตา ได้แก่ ช้องที่เขาแฉมด้วยดอกมะลิเป็นต้น
หรือถักด้วยผม ๓ เกลียว. อีกอย่างหนึ่ง ถ้าผมที่แฉมด้วยดอกไม้อย่าง
เดียว แม้ไม่ได้ถัก ก็พึงทราบว่าเป็น ช้อง ในที่นี้.

บทว่า หิริญฺญมิสฺสุตา ได้แก่ ช้องที่แฉมด้วยระเบียบกหาปณะ.

บทว่า สฺวญฺญมิสฺสุตา ได้แก่ ช้องที่ประดับด้วยสายสร้อยทองคำ
หรือด้วยสังวาลเป็นต้น.

บทว่า มุตตามิสฺสา ได้แก่ ช่องที่ประดับด้วยแก้วมุกดา.

บทว่า มณิสฺสา ได้แก่ ช่องที่ประดับด้วยแก้วมณีร้อยด้าย. จริงอยู่ เมื่อภิกษุจับช่องชนิดใดชนิดหนึ่งในช่องเหล่านี้เป็นสังฆาติเสสทั้งนั้น. ความพ้นไม่มีแก่ภิกษุผู้แก้ตัวว่า ข้าพเจ้าได้จับช่องที่เจือ.

ส่วนผม เป็นอันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงถือเอาด้วยเวณิสฺสพฺพ ในบทว่า เวณิกฺคาหํ นี้. เพราะเหตุนั้น แม้ภิกษุใดจับผมเส้นเดียว, แม้ภิกษุนั้น ก็เป็นอาบัติเหมือนกัน.

ร่างกายที่เหลือ เว้นมือและช่องผมมีประการทุกอย่าง ซึ่งมีลักษณะดังที่กล่าวแล้ว ในคำว่า หุตฺถยฺจ เวณฺญฺจ ฐเปตฺวา นี้ ฟังทราบว่าจะว่า อวัยวะ บรรดาอวัยวะมีมือเป็นต้น ที่กำหนดแล้วอย่างนี้ การจับมือ ชื่อว่า หัตถ์คคาหะ. การจับช่องผม ชื่อว่า เวณิกคาหะ. การลูบคลำสรีระที่เหลือ ชื่อว่า การลูบคลำอวัยวะอันใดอันหนึ่งก็ตาม อรรถนี้ว่า ภิกษุใด ฟังถึงการจับมือก็ตาม การจับช่องผมก็ตาม การลูบคลำอวัยวะอย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม, เป็นกองอาบัติสังฆาติเสสแก่ภิกษุนั้น ดังนี้ เป็นใจความแห่งสิกขาบท.

[อรรถกถาธิบายบทภาษานี้ว่าด้วยการจับมือเป็นต้น]

อนึ่ง การจับมือก็ดี การจับช่องผมก็ดี การลูบคลำอวัยวะที่เหลือก็ดี ทั้งหมดโดยความต่างกันมี ๑๒ อย่าง เพราะฉะนั้น เพื่อแสดงความต่างกันนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสบทภาษนะแห่งบทว่า หัตถ์คคาหะ เป็นต้นนั้น โดยนัยมีอาทิว่า อามสนา ปรามสนา ดังนี้.

บรรดาบทว่า อามสนา เป็นต้นนั้น ๒ บทที่พระผู้มีพระภาคเจ้า
ตรัสว่า อามสนา นาม อามกุฎมตตา และว่า จุปนฺนนาม ผุฏฺฐมตฺตานิ
มีความแปลกกันดังต่อไปนี้ การถูกต้อง คือ การเสียดสีในโอกาสที่
ถูกต้องเท่านั้น ไม่ถึงกับเลยโอกาสที่ถูกต้องไป ชื่อว่า อามสนา. จริงอยู่
การเสียดสีนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกว่า อามกุฎมตฺตานิ. กิริยาสักว่า
ถูกต้องไม่เสียดสี ชื่อว่า จุปนฺนัง. ถึงแม้ในบทเดียวกันนั่นเองที่พระผู้มี-
พระภาคเจ้าตรัสไว้ ในนิเทศแห่ง อุมมสนา และ อุลลจนฺนา ว่า อุตฺถ
อูจฺจารณา ดังนี้ ก็มีความแปลกกันดังต่อไปนี้:- บทที่ ๑ ตรัสด้วย
สามารถแห่งกายของคนถูกต้องข้างบนกายของหญิง. บทที่ ๒ ตรัสด้วย
สามารถแห่งการยกกายของหญิงขึ้น. บทที่เหลือ ปรากฏชัดแล้วแล.

บัดนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรงแสดงประเภทแห่งอาบัติโดย
พิสดาร ด้วย สามารถแห่งบทเหล่านี้ ของภิกษุผู้ถูกราคะครอบงำแล้วมีจิต
แปรปรวน ถึงความเคล้าคลึงกาย จึงตรัสคำเป็นต้นว่า หญิง ๑ ภิกษุ
มีความสำคัญว่าเป็นหญิง ๑ มีความกำหนด ๑ เคล้าคลึงกายด้วยกายกับ
หญิงนั้น ๑ ดังนี้.

พึงทราบวินิจฉัยบทเหล่านั้น ดังนี้:- คำว่า ภิกฺขุ จ นํ อิตฺถิยา
กาเยน กายํ ความว่า ภิกษุ นั้นมีความกำหนด ๑ มีความสำคัญเป็น
หญิง ๑ (เคล้าคลึงกายของหญิง) ด้วยกายของตน บทว่า นํ เป็นเพียง
นิบาต. อีกอย่างหนึ่ง ความว่า (เคล้าคลึง) กายนั้น คือ กายต่างด้วยมือ
เป็นต้นของหญิงนั้น.

คำว่า อามสฺติ ปรามสฺติ ความว่า ก็ภิกษุประพฤติล่วงละเมิด
โดยอาการแม้อย่างหนึ่ง บรรดาการจับต้องเป็นต้นเหล่านี้ล้วนแล ต้อง

สังฆาทิเสส, ในการจับต้องเป็นต้นนั้น เมื่อภิกษุจับต้องคราวเดียวเป็น
อَابัตติตัวเดียว, เมื่อจับต้องบ่อย ๆ เป็นสังฆาทิเสสทุก ๆ ประโยค. แม้
เมื่อลูบคลำ หากว่า ไม่ปล่อยให้พ้นจากกายเลย สาย ย้าย ไซ่ มือก็ดี
กายก็ดี ของตนไปข้างโน้น ข้างนี้, เมื่อลูบคลำอยู่ แม้ตลอดทั้งวัน ก็
เป็นอَابัตติตัวเดียวเท่านั้น. ถ้าปล่อยให้พ้นจากกายแล้ว ๆ เล่า ๆ ลูบคลำ
เป็นอَابัตติทุก ๆ ประโยค. เมื่อลูบลง ถ้าไม่ให้พ้นจากกายเลย ลูบตั้งแต่
กระหม่อมของหญิงลงไปจนถึงหลังเท้า ก็เป็นอَابัตติเพียงตัวเดียว. ก็ ถ้าว่า
ถึงที่นั้น ๆ บรรดาที่มีท้องเป็นต้น ปล่อยให้ (มือ) แล้วลูบลงไป เป็น
อَابัตติทุก ๆ ประโยค.

พึงทราบวินิจฉัยแม้ในการลูบขึ้น ดังนี้:- เมื่อภิกษุลูบขึ้นตั้งแต่เท้า
ไปจนถึงศีรษะ ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน.

พึงทราบวินิจฉัยการทับลง ดังนี้:- เมื่อภิกษุจับมาตุคามที่ผม
แล้วกดลง กระทำอัมมาจารตามปรารณา มีการจับเป็นต้นแล้วปล่อยให้
เป็นอَابัตติตัวเดียว. เมื่อภิกษुकดหญิงที่เสยขึ้นแล้ว ให้ก้มลงบ่อย ๆ เป็น
อَابัตติทุก ๆ ประโยค.

พึงทราบวินิจฉัยแม้ในการอุ้ม ดังนี้:- เมื่อภิกษุจับมาตุคามที่ผม
ก็ดี ที่มีมือทั้งสองก็ดี ให้ลุกขึ้น มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน.

พึงทราบวินิจฉัยในการจุด ดังนี้:- ภิกษुकุมมาตุคามให้หันหน้ามา
หาตน ยังไม่ปล่อยให้ (มือ) เพียงใด เป็นอَابัตติตัวเดียวเพียงนั้นแล เมื่อ
ปล่อยให้วาง (มือ) แล้วกลับจุดมาแม้อีก เป็นอَابัตติทุก ๆ ประโยค.

พึงทราบวินิจฉัยในการผลัก ดังนี้:- ก็เมื่อภิกษุจับที่หลังมาตุคาม
ลับหลังแล้วผลักไป มีนัยเช่นนี้เหมือนกัน.

พึงทราบวินิจฉัยในการกค ดังนี้:- เมื่อภิกษุจับที่มือ หรือที่แขน มาตุคามให้แน่นแล้ว เดินไปแม้สิ้นระยะโยชน์หนึ่ง เป็นอาบัติเพียงตัวเดียว. เมื่อปล่อยจับ ๆ เป็นอาบัติทุกๆ ประโยค, พระมหาสุมเถระกล่าวว่า เมื่อไม่ปล่อยถูกต้อง หรือสวมกอดก็ดี ปล่อย ๆ เป็นอาบัติทุก ๆ ประโยค ฝ่ายพระมหาปทุมเถระกล่าวว่า การจับเดิมนั้นแหละเป็นประมาณ, เพราะเหตุนั้น ภิกษุยังไม่ปล่อย (มือ) トラบาใด เป็นอาบัติเพียงตัวเดียว トラบนั้น.

พึงทราบวินิจฉัยในการบิภ ดังนี้:- เมื่อภิกษุบิภด้วยฝ่าก็ดี เครื่องประดับก็ดี ไม่ถูกต้องตัวเป็นถูลัจจัย, เมื่อถูกต้องตัว เป็นสังฆาติเสส เป็นอาบัติตัวเดียวโดยประโยคเดียว, เป็นอาบัติต่าง ๆ ด้วยประโยคต่าง ๆ กัน. ในการจับและถูกต้อง แม้เมื่อไม่กระทำวิการอะไร ๆ อื่น ย่อมต้องอาบัติแม้ด้วยอาการเพียงจับ เพียงถูกต้อง.

บรรดาอาการ มีการจับต้องเป็นต้นนี้ อย่างกล่าวมานี้ เมื่อภิกษุ มีความสำคัญในหญิงว่าเป็นผู้หญิง ประพฤติล่วงละเมิดด้วยอาการแม้อย่างหนึ่ง เป็นสังฆาติเสส. เป็นถูลัจจัยแก่ภิกษุผู้มีความสงสัย แม้ภิกษุ สำคัญในหญิงว่าเป็นบัณฑิต เป็นบุรุษ และเป็นศิรัจฉาน ก็เป็นถูลัจจัยเหมือนกัน. เป็นถูลัจจัยแก่ภิกษุผู้มีความสำคัญในบัณฑิตว่าเป็นบัณฑิต เป็นทุกกฏแก่ภิกษุผู้มีความสงสัย. สำหรับภิกษุผู้สำคัญ (ในบัณฑิต) ว่าเป็นบุรุษ เป็นศิรัจฉาน และเป็นหญิงเป็นทุกกฏเหมือนกัน. ภิกษุมีความสำคัญในบุรุษว่า เป็นบุรุษก็ดี มีความสงสัยก็ดี มีความสำคัญว่า เป็นหญิง เป็นบัณฑิต เป็นสัตว์ศิรัจฉานก็ดี เป็นทุกกฏทั้งนั้น. แม้ในสัตว์ศิรัจฉาน ก็เป็นทุกกฏโดยอาการทุกอย่างเหมือนกันแล. บัณฑิต

พึงกำหนดอาบัติเหล่านี้ ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในเอกมุลกันแล้ว
ทราบอาบัติทีคุณ แม้ในทวีมุลกัน ที่ตรัสโดยอุบายนี้ และโดยอำนาจ
แห่งคำว่า เทว อิตฺถิโย ทฺวินฺนํ อิตฺถินํ เป็นต้น.

เหมือนอย่างว่า ในหญิง ๒ คน พึงทราบสังฆาติเสส ๒ ตัว ฉนฺได
ในหญิงหลายคน พึงทราบสังฆาติเสสมากตัว ฉนฺนํ. จริงอยู่ ภิกษุใด
เอาแขนทั้งสองรวบจับหญิงมีจำนวนมากคนที่ยื่นรวมกันอยู่ ภิกษุนั้นต้อง
สังฆาติเสสมากตัว ด้วยการนับจำนวนหญิงที่ตนถูกต้อง ต้องถูกลัจจัย
ด้วยการนับหญิงที่อยู่ตรงกลาง. จริงอยู่ หญิงเหล่านั้นย่อมเป็นอันภิกษุ
นั้นจับต้องด้วยของเนื่องด้วยกาย.

อนึ่ง ภิกษุใด จับนิ้วมือ หรือผมของหญิงจำนวนมากรวมกัน,
ภิกษุนั้น พระวินัยชรอย่านับนิ้วมือ หรือเส้นผมปรับ พึงนับหญิงปรับ
ด้วยสังฆาติเสส และเธอย่อมต้องถูกลัจจัยด้วยการนับหญิงทั้งหลายผู้มี
นิ้วมือและผมอยู่ตรงกลาง. จริงอยู่ หญิงเหล่านั้น ย่อมเป็นผู้อันภิกษุนั้น
จับต้องแล้ว ด้วยของที่เนื่องด้วยกาย แต่เมื่อภิกษุรวบจับหญิงเป็นอัน
มาก ด้วยของที่เนื่องด้วยกาย มีเชือกและผ้าเป็นต้น ย่อมต้องอาบัติถูกล-
ัจจัย ด้วยการนับหญิงทั้งหมดที่อยู่ภายในวงล้อมนั้นแล. ในมหาปัจจรี
ท่านปรับทุกกฎ ในพวกหญิงที่ไม่ได้ถูกต้องด้วย. บรรดานัยก่อนและนัย
ที่ท่านกล่าวไว้ในมหาปัจจรีนั้น เพราะขึ้นชื่อว่า การจับต้องของเนื่อง
ด้วยกาย กับของเนื่องด้วยกาย ไม่มีในบาลี; เพราะฉะนั้นแล นัยก่อน
ที่ท่านรวบรวมของเนื่องด้วยกายทั้งหมดเข้าด้วยกัน กล่าวไว้ในมหา-
อรรถกถาและกฐนที ปรากฏว่าถูกต้องกว่าในอธิการนี้.

ก็ภิกษุใดมีความกำหนดจัดเท่ากัน ในหญิงทั้งหลายผู้ยื่นเอามือจับ มือกันอยู่ตามลำดับ จับหญิงหนึ่งที่มีมือ, ภิกษุนั้นย่อมต้องอาบัติสังฆาทิเสสตัวเดียว ด้วยสามารถแห่งหญิงคนที่ตนจับ, ต้องอาบัติอุลลัจจัยหลายตัว ตามจำนวนแห่งหญิงนอกนี้ โดยนัยก่อนนั้นแล. ถ้าว่าภิกษุนั้นจับหญิงนั้น ที่ผ้า หรือที่ดอกไม้อันเป็นของเนื่องด้วยกาย ย่อมต้องอาบัติอุลลัจจัยมากตัว ตามจำนวนแห่งหญิงทั้งหมด. เหมือนอย่างว่า ภิกษุรวบรวมจับหญิงทั้งหลาย ด้วยเชือกและผ้าเป็นต้น ย่อมเป็นอันจับต้องหล่อนแม้ทั้งหมด ด้วยของเนื่องด้วยกาย ฉนั้นใดแล, แม้ในอธิการนี้ หญิงทั้งหมดก็เป็นอันภิกษุจับต้องแล้ว ด้วยของเนื่องด้วยกาย ฉนั้นนั้นเหมือนกัน ฉะนี้แล.

ก็ถ้าว่า หญิงเหล่านั้นยื่นจับกันและกันที่ชายผ้า, และภิกษุนี้จับหญิงคนแรกในบรรดาหญิงเหล่านั้น ที่มีมือ, เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสด้วยอำนาจแห่งหญิงคนที่ตนจับ, ต้องทุกกฏหลายตัวตามจำนวนแห่งหญิงนอกนี้ โดยนัยก่อนนั้นแล. ด้วยว่า ของที่เนื่องด้วยกายกับของที่เนื่องด้วยกายของหญิงเหล่านั้นทั้งหมด เป็นอันภิกษุนั้นจับต้องแล้ว โดยนัยก่อนเหมือนกัน. ก็ถ้าแม้ว่า ภิกษุนั้นจับหญิงนั้นเฉพาะของที่เนื่องด้วยกายเท่านั้น, ต้องทุกกฏหลายตัวตามจำนวนแห่งหญิงนอกนี้ โดยนัยถัดมานั้นเอง.

ก็ภิกษุใด เบียดผู้หญิงที่นุ่งผ้าหนา ถูกผ้าด้วยกายสังสัคคราคะ, ภิกษุนั้นต้องอุลลัจจัย เบียดผู้หญิงที่นุ่งผ้าบางถูกผ้า, ถ้าว่าในที่ซึ่งถูกกันนั้น ขนของผู้หญิงที่ลอดออกจากรูผ้าถูกภิกษุ หรือขนของภิกษุแยงเข้าไปถูกหญิง หรือขนทั้งสองฝ่ายถูกกันเท่านั้น, เป็นสังฆาทิเสส. เพราะว่า

แม้ถูกรูปที่มีวิญญาณครอง หรือไม่มีวิญญาณครอง (ของหญิง) ด้วยกรรม-
ชรูปที่มีวิญญาณ (ของตน) ก็ดี ถูกรูปที่มีวิญญาณครอง หรือไม่มี-
วิญญาณครอง (ของหญิง) ด้วยผมเป็นต้น แม้ไม่มีวิญญาณครองก็ดี ย่อม
ต้องสังฆาติเสสเหมือนกัน. ในการที่ชนต่อชนถูกกันนั้น ในกรุนที่กล่าวว่
พึงนับชนปรับสังฆาติเสส. แต่ในมหาอรรคถกถาว่า ไม่ควรนับชน
ปรับอาบัติ, ภิกษุนั้นต้องสังฆาติเสสตัวเดียวเท่านั้น ส่วนภิกษุไม่ปลูาด
นอนบนเตียงของสงฆ์ จึงควรนับชนปรับอาบัติ. คำของพระอรรคถา
นั้นแหละชอบ. เพราะว่า อาบัตินี้ปรับด้วยอำนาจแห่งหญิง ไม่ใช่ปรับ
ด้วยอำนาจแห่งส่วน ฉะนั้นแล.

[ความต่างกันแห่งมติของพระเถระ ๒ รูป]

ในอธิการนี้ท่านตั้งคำถามว่า ก็ภิกษุใด คิดว่า จักจับขอเนื่อง
ด้วยกาย แล้วจับกายก็ดี คิดว่า จักจับกาย แล้วจับขอเนื่องด้วยกายก็ดี
ภิกษุนั้นจะต้องอาบัตินี้หรือไม่ ?

พระสุเมธเถระตอบก่อนว่า ต้องอาบัติตามวัตถุเท่านั้น. ได้ยินว่า
ลัทธิของท่านมีดังนี้:-

วัตถุ ๑ สัญญา ๑ ราคะ ๑ ความรับรู้ผัสสะ ๑ เพราะ -
ฉะนั้น ควรปรับครุกาบัตินี้ ที่กล่าวแล้วในนิเทศตามที่ทรง
อธิบายไว้.

ในกาลานี้ วัตถุ นั้น ได้แก่ ผู้หญิง. สัญญา นั้น ได้แก่ ความสำคัญว่า
เป็นผู้หญิง. ราคะ นั้น ได้แก่ ความกำหนดในการเคล้าคลึงด้วยกาย. ความ
รับรู้ผัสสะ นั้น ได้แก่ ความรู้สึกผัสสะในการเคล้าคลึงด้วยกาย. เพราะ-

ฉะนั้น ภิกษุใดมีความสำคัญว่าเป็นผู้หญิง ด้วยความกำหนด ในอันเคล้า-
คลึงด้วยกาย คิดว่า จักจับของเนื่องด้วยกาย แม้พลาดไปถูกกาย, ภิกษุ
นั้น ต้องสังฆาติเสส เป็นโทษหนักแท้, ฝ่ายภิกษุ นอกนี้ ต้องถูกลัจจัย
ฉะนี้แล.

ฝ่ายพระมหาปทุมเถระ กล่าวว่

เมื่อความสำคัญผิดไป และการจับ ก็พลาดไป อาบัติ
หนักในนิเทศตามที่ทรงอธิบายไว้ ย่อมไม่ปรากฏในการจับ
นั้น.

ลัทธิของท่านเล่ามีดังนี้:- จริงอยู่ ท่านปรับสังฆาติเสสแก่ภิกษุผู้มี
ความสำคัญในผู้หญิงว่าเป็นผู้หญิง, แต่ความสำคัญว่าเป็นผู้หญิง อันภิกษุนี้
ให้คลาดเสีย, ความสำคัญในของเนื่องด้วยกายว่าเป็นของเนื่องด้วยกาย อัน
เธอให้เกิดขึ้นแล้ว, ก็แม้เธอจับของเนื่องด้วยกายนั้น ท่านปรับถูกลัจจัย.

อนึ่ง การจับเล่า อันภิกษุ ก็ให้คลาดเสีย เธอไม่ได้จับของ
เนื่องด้วยกายนั้น แต่ได้จับผู้หญิง; เพราะฉะนั้น สังฆาติเสส ชื่อว่ายัง
ไม่ปรากฏ ในเพราะการจับนี้ เพราะไม่มีความสำคัญว่าเป็นผู้หญิง, ถู-
ลัจจัย ชื่อว่าไม่ปรากฏ เพราะของเนื่องด้วยกาย เธอก็ไม่ได้จับ, แต่ปรับ
เป็นทุกกฏ เพราะเธอถูกด้วยกายสังสัคราคะ, จริงอยู่ เมื่อถูกวัตถุเช่นนี้
ด้วยกายสังสัคราคะ คำว่า ไม่เป็นอาบัติ ไม่มี; เพราะฉะนั้น จึงเป็น
ทุกกฏแท้.

ก็แล พระมหาสุเมธเถระ ครั้นกล่าวคำนี้แล้ว จึงกล่าวจตุกกะนี้ว่า
ภิกษุคิดว่า จักจับรูปที่มีความกำหนด แล้วจับรูปที่มีความกำหนด เป็น
สังฆาติเสส, คิดว่า จักจับรูปที่ปราศจากความกำหนด แล้วจับรูปที่

ปราศจากความกำหนด เป็นทุกกฏ คิดว่า จักจับรูปที่มีความกำหนด
ไพล่ไปจับรูปที่ปราศจากความกำหนด เป็นทุกกฏ คิดว่า จักจับรูปที่ปราศ-
จากความกำหนด ไพล่ไปจับรูปที่มีความกำหนด เป็นทุกกฏเหมือนกัน.

พระมหาปทุมเถระกล่าวแล้วอย่างนี้ แม้ก็จริง, ถึงอย่างนั้นในวาทะ
ของพระเถระทั้งสองนี้ ก็วาทะของพระมหาสุเมธเถระเท่านั้น ย่อมสมด้วย
พระบาลีนี้ว่า ผู้หญิง ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นผู้หญิง ๑ มีความ
กำหนด ๑ ถูก คำ จับ ต้อง ซึ่งของเนื่องด้วยกายของผู้หญิงด้วยกาย
ต้องอาบัติอุลลัจจัย และด้วยวินิจฉัยในอรรถกถามีอาทิว่า ก็ภิกษุใด เอา
แขนทั้งสองรวบจับหญิงหลายคนที่ยืนรวมกันอยู่, ภิกษุนั้น ต้องสังฆาติเสส
เท่ากับจำนวนหญิงที่ตนถูกต้อง ดังนี้.

ก็ถ้าว่า การจับ ชื่อว่าคลาดไป ด้วยความคลาดแห่งสัญญาเป็นต้น
จะพึงมีไซ้, พระผู้มีพระภาคเจ้า พึงตรัสความแปลกแห่งบาลี โดยนัย
เป็นต้นว่า กายปฏิกฤษฏจ โหติ กายสญฺญิ จ ดังนี้บ้าง เหมือนตรัสไว้
ในบาลีเป็นต้นว่า ปณฺทโก จ โหติ อิตฺถิสญฺญิ ดังนี้. ก็เพราะความ
แปลกกันนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าไม่ตรัสไว้แล้ว; ฉะนั้น ความเป็นตาม
วัตถุว่า เมื่อมีความสำคัญในผู้หญิงว่าเป็นผู้หญิง เป็นสังฆาติเสสแก่ภิกษุ
ผู้ถูกต้องผู้หญิง, เป็นอุลลัจจัย แก่ภิกษุผู้ถูกต้องของเนื่องด้วยกาย ดังนี้
เท่านั้น ย่อมถูก.

จริงอยู่ แม้ในมหาปัจจริ ท่านกล่าวว่า เมื่อหญิงดำห่มผ้าสีเขียว
นอน ภิกษุคิดว่า จักเบียดกาย แล้วเบียดกาย เป็นสังฆาติเสส, คิดว่า
จักเบียดกาย แล้วเบียดผ้าสีเขียว เป็นอุลลัจจัย, คิดว่า จักเบียดผ้าเขียว
แล้วเบียดผ้าเขียว เป็นอุลลัจจัย.

กั้วัตถุมิสสกนฺนีนีไค ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ โดยนัยมีคำว่า
อิตุถิ จ ปญฺทโก จ เป็นต้น, ในมิสสกกั้วัตถุเมื่อนั้น อาบัติทั้งหลายที่
พระองค์ตรัสไว้ ด้วยอำนาจความสำคัญ และความสำคัญผิดในวัตถุ อัน
ผู้ไม่มุงภายในพระบาฬี ฟังทราบ.

ส่วนในวาระว่าด้วยของเนื่องด้วยกายกับกาย เมื่อภิกษุมีความสำคัญ
ในผู้หญิงว่าเป็นผู้หญิง และจับของเนื่องด้วยกาย เป็นอุลลัจจัย, ใน
บั้นเพาะกั้วที่เหลื่อ เป็นทุกกฏทุก ๆ บท, แม้ในวาระว่าด้วยกายกับของ
เนื่องด้วยกาย ก็มีนัยเหมือนกันนี้.

ในวาระว่าด้วยของเนื่องด้วยกายกับของที่เนื่องด้วยกาย และในวาระ
ทั้งหลาย มีวาระว่าด้วยกายกับของที่ซัดไป เป็นต้น คงเป็นทุกกฏแก่ภิกษุ
นั้น เหมือนกันทุก ๆ บท.

แต่วาระเป็นอาทิว่า "อิตุถิ จ โหติ อิตุถิสญฺญิ สารตุโต จ อิตุถิ
จ นํ ภิกฺขุสุสฺส กายเณ กายํ" พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสด้วยอำนาจแห่งความ
กำหนดจัด ของมาตุคามในภิกษุ.

บรรดาบทเหล่านั้น หลายบทว่า อิตุถิ จ นํ ภิกฺขุสุสฺส กายเณ กายํ
มีความว่า หญิงผู้มีความกำหนดจัดในภิกษุ จึงไปยังโอกาสที่เธอนั่ง หรือ
นอน แล้วจับถูกกายของภิกษุนั้นด้วยกายของตน.

ชื่อว่า เสวนาธิปฺปาโย กายเณ วายมฺติ ผลฺลุตฺ ปฏฺวิฆานาติ มี
ความว่า ภิกษุซึ่งหญิงนั้นจับต้องแล้ว หรือถูกต้องอย่างนั้นแล้ว เป็นผู้มีความ
ประสงค์ในอันเสพ ถ้ายับ หรือไหวกาย แม้น้อยหนึ่ง เพื่อรับรู้
ผัสสะ, เธอต้องสังฆาติเสส.

ต้องอาบัติสังฆาติเสส ๒ ตัว ในบทว่า หญิง ๒ คน นี้. ในหญิง

และบัณฑิตก็เป็นทุกกฏกับสังฆาติเสส. ด้วยอุบายนี้ คำว่า ผู้หญิงถูกนิสัคคิยวัตถุ, ภิกษุมีความประสงค์ในอันเสพพยายามด้วยกาย, แต่ไม่รับรู้ผัสสะ ต้องทุกกฏ ดังนี้ ยังมีอยู่ เพียงใด, ชนิดต้องอาบัติ ฟังทราบตามนัยก่อนนั้นแหละ เพียงนั้น.

ก็แล ในคำนี้ ชื่อว่า กายน วายมตี น จ ผลสุตฺต ปฏฺวิชานาติ ความว่า ภิกษุเห็นผู้หญิงขว้างดอกไม้ หรือผลไม้ที่ตนขว้างไป ด้วยดอกไม้ หรือผลไม้สำหรับขว้างของหล่อน จึงทำกายวิการ คือ กระดิกนิ้ว หรือยกคิ้ว หรือหิ้วตา หรือทำวิการเห็นปานนั้นอย่างอื่น ภิกษุนี้เรียกว่า พยายามด้วยกาย แต่ไม่รับรู้ผัสสะ. แม้ภิกษุนี้ชื่อว่า ต้องทุกกฏ เพราะมีความพยายามด้วยกาย. ผู้หญิง ๒ คน ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว, บัณฑิตกับผู้หญิง ต้องทุกกฏ ๒ ตัวเหมือนกัน.

[อธิบายอาบัติและอนาบัติโดยลักษณะ]

พระผู้มีพระภาคเจ้า ครั้นทรงแสดงชนิดแห่งอาบัติโดยพิสดาร ด้วยอำนาจแห่งวัตถุอย่างนี้แล้ว บัดนี้จะทรงแสดงอาบัติและอนาบัติโดยย่อด้วยอำนาจลักษณะ จึงตรัสคำว่า เสวนาธิปฺปาโย เป็นอาทิ.

บรรดานัยเหล่านั้น นัยแรกเป็นสังฆาติเสสด้วยครบองค์ ๑ คือ ภิกษุเป็นผู้อันหญิงถูกต้องมืออยู่ ๑ มีความประสงค์ในอันเสพ พยายามด้วยกาย ๑ รับรู้ผัสสะ ๑ นัยที่สองเป็นทุกกฏ ด้วยครบองค์ ๒ คือ พยายามเหมือนในการถูกนิสัคคิยวัตถุด้วยนิสัคคิยวัตถุ ๑ เพราะไม่รับรู้ผัสสะเหมือนในการไม่ถูกต้อง ๑. นัยที่ ๓ ไม่เป็นอาบัติแก่เธอผู้ไม่พยายามด้วยกาย.

จริงอยู่ ภิกษุใดมีความประสงค์จะเสพ แต่มีการนั่ง รับรู้ ก็ยินดี

เสวยผัสสะอย่างเดียว, ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุ นั้น เพราะไม่มีอาบัติในอาการ
สักว่า จิตตูปบาท.

ส่วนนัยที่ ๔ แม้ความรู้ผัสสะก็ไม่มี เหมือนในการถูกนิสสัคตีย-
วัตถุ ด้วยนิสสัคตียวัตถุ, มีแต่สักว่าจิตตูปบาทอย่างเดียวกันเท่านั้น; เพราะ-
เหตุ นั้น จึงไม่เป็นอาบัติ. ไม่เป็นอาบัติในเพราะอาการทั้งปวง ของ
ภิกษุผู้ประสงค์จะให้พ้น.

ก็แล ในฐานะนี้ พึงทราบอธิบายว่า ภิกษุใดถูกผู้หญิงจับ จะ
ให้หญิงนั้นพ้นจากสรีระของตน จึงผลัด หรือ ตี, ภิกษุนี้ ชื่อว่า
พยายามด้วยกาย รับรู้ผัสสะ. ภิกษุใดเห็นผู้หญิงกำลังมาใคร่จะพ้นจาก
หญิงนั้น จึงตวาดให้หนีไป, ภิกษุนี้ ชื่อว่า พยายามด้วยกาย แต่ไม่
รับรู้ผัสสะ. ภิกษุใดเห็นทมิฬชาติเช่นนั้นเลื้อยขึ้นบนกาย แต่ไม่สลัดด้วย
คิดว่า มันจก่อย ๆ ไป, มันถูกราสลัดเข้า จะพึงเป็นไปเพื่อความ
พินาศ, หรือรู้ว่าหญิงที่เดียวถูกตัว แต่นิ่งเฉย ทำเป็นไม่รู้เสียด้วยคิดว่า
หญิงนี้รู้ว่า ภิกษุนี้ ไม่มีความต้องการเรา แล้วจกหนีไปเองแหละ หรือ
ภิกษุหนุ่มถูกผู้หญิงมีกำลังกดไว้แน่น แม้อาการนี้ แต่ต้องนิ่งเฉย
เพราะถูกยึดไว้มั่น ภิกษุนี้ ชื่อว่า ไม่ได้พยายามด้วยกาย แต่รับรู้ผัสสะ.
ส่วนภิกษุใดเห็นผู้หญิงมา แล้วเป็นผู้นิ่งเฉยเสียด้วยคิดว่า หล่อนจงมาก่อน,
เราจักตี หรือผลัดหล่อนแล้วหนีไปเสียจากนั้น ภิกษุนี้ พึงทราบว่า มี
ความประสงค์จะพ้นไปไม่พยายามด้วยกาย ทั้งไม่รับรู้ผัสสะ.

บทว่า **อสนฺยจิจฺจ** มีความว่า ไม่จงใจว่า เราจักถูกผู้หญิงคนนี้
ด้วยอุบายนี้. จจริงอยู่ เพราะไม่จงใจอย่างนั้น เมื่อภิกษุแม้ถูกต้องตัว
มาตุคามเข้าในคราวที่รับบาตรเป็นต้น ย่อมไม่เป็นอาบัติ.

บทว่า อสติยา มีความว่า ภิกษุเป็นผู้ส่งใจไปในที่อื่น คือ ไม่มี
ความนึกว่า เราจักถูกต้องมาตุคาม เพราะไม่มีสติอย่างนี้ ไม่เป็นอาบัติ
แก่ภิกษุผู้ถูกต้องในเวลาเหยียดมือและเท้าเป็นต้น.

บทว่า อชานนุตตส มีความว่า ภิกษุเห็นเด็กหญิงมีเพศคล้าย
เด็กชาย ไม่รู้ว่า เป็นผู้หญิง ถูกต้องด้วยกรณีกิจบางอย่างเท่านั้น ไม่
เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ไม่รู้ว่า เป็นผู้หญิง และถูกต้องด้วยอาการอย่างนี้.

บทว่า อสาทิยนุตตส มีความว่า ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ไม่ยินดี
การเคล้าคลึงด้วยกาย เหมือนไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุที่ถูกรู้หญิงจับแขนกัน
และกันห้อมล้อมพาเอาไปจะนั้น ภิกษุบ้ำเป็นต้น มีนัยดังกล่าวแล้วแล.
และพระอุทายีเถระเป็นอาทิกำมิกะในสิกขาบทนี้ ไม่เป็นอาบัติแก่ท่านผู้
เป็นอาทิกำมิกะนั้น ฉะนั้นแล.

บทภาษณียวรรณนาจบ

บรรดาสมฺภูฐานเป็นต้น สิกขาบทนี้ มีสมฺภูฐานคฺจปฐฺมปาราชิก
สิกขาบท ย่อมเกิดขึ้นทางกายกับจิต เป็นกิริยา สัญญาวิโมกข์ สจิตตกะ
โลกวัชชะ กายกรรม อกุศลจิต มีเวทนา ๒ โดยเป็นสุขเวทนาและ
อุเบกขาเวทนาทั้งสองแล.

วินิตวัตถุในสังฆาติเสตสิกขาบทที่ ๒

พึงทราบวินิจฉัย ในวินิตวัตถุทั้งหลายต่อไปนี้:-

สองบทว่า มาตุยา มานุเปเปเมน ความว่า ย่อมจับต้องกาย
ของมารดาด้วยความรักฉันมารดา. ในเรื่องลูกสาวและพี่น้องสาว ก็มี

นัยนี้เหมือนกัน. ในพระบาลีนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าปรับอาบัติทุกกฏ เหมือนกันทั้งนั้น แก่ภิกษุผู้จับต้อง ด้วยความรักอาศัยเรือนว่า ผู้นี้เป็นมารดาของเรา นี่เป็นธิดาของเรา นี่เป็นพี่น้องสาวของเรา เพราะขึ้นชื่อว่าผู้หญิงแม่ทั้งหมด จะเป็นมารดาก็ตาม เป็นธิดาก็ตาม เป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์ทั้งนั้น.

ก็เมื่อภิกษุระลึกถึงพระอาณานิ ของพระผู้มีพระภาคเจ้า ถ้าเห็นว่า เห็นมารดาถูกกระแสน้ำพัดไป ไม่ควรจับต้องด้วยมือเลย. แต่ภิกษุผู้ฉลาด ฟังนำเรือ หรือแผ่นกระดาน หรือท่อนกล้วย หรือท่อนไม้เข้าไปให้ เมื่อเรือเป็นต้นนั้นไม่มี แม่ฟ้ากาสาจะนำไปวางไว้ข้างหน้า แต่ไม่ควรกล่าววา จงจับที่นี่. เมื่อท่านจับแล้ว ฟังสาวมาด้วยทำในใจว่า เราสาวบริขารมา. ก็ถ้ามารดาแล้ว ฟังไปข้างหน้า ๆ แล้วพลบโยนว่า อย่ากลัว ถ้ามารดาถูกน้ำพัดไปรีบขึ้นคอ หรือจับที่มีมือของภิกษุผู้เป็นบุตร ภิกษุอย่าฟังสลดว่า หลีกหนีไป หญิงแก่ ฟังส่งไปให้ถึงบก. เมื่อมารดาติดหล่มก็ดี ตกกลงไปในบ่อก็ดี มีนัยเหมือนกันนี้. อธิบายว่า ภิกษุฟังนุกขึ้น แต่อย่าฟังจับต้องเลย.

[อธิบายวัตถุที่เป็นอนามาต]

ก็มีใช้แก่ร่างกายของมาตุคามอย่างเดียวเท่านั้น เป็นอนามาต แม้ฝ้านุ่งและผ้าห่มก็ดี สิ่งของเครื่องประดับก็ดี จนชั้นเสวียนหญาก็ตาม แหวนใบตาลก็ตาม เป็นอนามาตทั้งนั้น. ก็แลฝ้านุ่งและผ้าห่มนั้นตั้งไว้เพื่อต้องการใช้เป็นเครื่องประดับเท่านั้น. ก็ถ้าหากว่ามาตุคามวางฝ้านุ่งหรือผ้าห่มไว้ในที่ใกล้เท้า เพื่อต้องการให้เปลี่ยนเป็นจิวร ฝ้านั้น

สมควร. ก็บรรดาเครื่องประดับ ภัณฑะที่เป็นกัปปิยะ มีเครื่องประดับศิระ
เป็นต้น อันมาตุคามถวายว่า ท่านเจ้าคะ ขอพระคุณท่านโปรดรับสิ่งนี้
เถิด ภิกษุควรรับไว้ เพื่อเป็นเครื่องใช้ มีฝักมิดโกนและเข็มเป็นต้น.
ส่วนภัณฑะที่ทำด้วยทอง เงิน และแก้วมุกดาเป็นต้น เป็นอนามาสแท้
ถึงแม้เขาถวาย ก็ไม่ควรรับ.

อนึ่ง มิใช่แต่เครื่องประดับที่สวมร่างกาย ของหญิงเหล่านั้น
อย่างเดียวกันนั้น จะเป็นอนามาส. ถึงรูปไม้ก็ดี รูปงาก็ดี รูปเหล็กก็ดี
รูปดินบุกก็ดี รูปเขียนก็ดี รูปที่สำเร็จด้วยรัตนะทุกอย่างก็ดี ที่เขากระทำ
ตั้งฐานแห่งหญิง ชั้นที่สุดแม้รูปที่ปั้นด้วยแป้ง ก็เป็นอนามาสทั้งนั้น.
แต่ได้ของที่เขาถวายว่า สิ่งนี้จึงเป็นของท่าน เว้นของที่สำเร็จด้วยรัตนะ
ทุกอย่าง ทำลายรูปที่เหลือ น้อมเอาสิ่งพึงควรเป็นเครื่องอุปกรณ์เข้าไป
เครื่องอุปกรณ์ และสิ่งพึงควรใช้สอย เข้าในของสำหรับใช้สอยเพื่อ
ประโยชน์แก่การใช้สอย ควรอยู่.

อนึ่ง แม้รัชชาติ ๗ ชนิด ก็เป็นอนามาสเช่นเดียวกับรูปสตรี
ฉะนั้น. เพราะฉะนั้น เมื่อเดินไปกลางทุ่งนา อย่าเดินจับต้องเมล็ด
รัชชาติแม้ที่เกิดอยู่ในทุ่งนานั้นไปพลาง. ถ้ามีรัชชาติที่เขาตากไว้
ที่ประตูเรือน หรือที่หนทาง และด้านข้างมีทางเดิน อย่าเดินเหยียบ
ย่ำไป. เมื่อทางเดินไม่มี พึงอธิษฐานให้เป็นทางแล้วเดินไปเถิด. คน
ทั้งหลายปลาตอาสนะถวายบนกองรัชชาติในละแวกบ้าน จะนั่งก็ควร.
ชนบางพวกเทรัชชาติกองไว้ในโรงฉัน ถ้าอาจจะให้นำออกได้ ก็พึง
ให้นำออก ถ้าไม่อาจ อย่าเหยียบย่ำรัชชาติ พึงตั้งตั่ง ณ ส่วนข้างหนึ่ง

แล้ว นั่งเถิด. ถ้าไม่มีโอกาส พวกชาวบ้านปูลาดอาสนะถวายตรง
ท่ามกลางสัญชาตินั้นเอง ฟังนั่งเถิด. แม้ในสัญชาติที่อยู่บนเรือ ก็มีนัย
อย่างนี้เหมือนกัน. เมื่อปรัณชาติมีถั่วเขียวและถั่วเหลืองเป็นต้นก็ดี ผลไม้
มีตาลและขนุนเป็นต้นก็ดี ที่เกิดในที่นั้น ภิกษุไม่ควรจับเล่น. แม้ใน
อปรัณชาติและผลไม้ที่ชาวบ้านรวมกองไว้ ก็มีนัยเช่นนี้เหมือนกัน. แต่
การที่ภิกษุจะถือเอาผลไม้ที่หล่นจากต้นในป่า ด้วยตั้งใจว่า จักให้แก่
พวกอนุสัมบัน ควรอยู่.

[ว่าด้วยรัตนะ ๑๐ ประการ]

บรรดารัตนะ ๑๐ ประการเหล่านี้ คือ มุกดา มณี ไพฑูรย์ สังข์
ศิลา ประพาฬ เงิน ทอง ทับทิม บุษราคัม มุกดาตามธรรมชาติ
ยังไม่ได้เจียรไนและเจาะ ภิกษุจะจับต้องได้อยู่ อาจารย์บางพวกกล่าวว่า
รัตนะที่เหลือ เป็นอนามาส แต่ในมหาปิฎกท่านกล่าวว่า มุกดา ที่
เจียรไนแล้วก็ดี ที่ยังไม่เจียรไนก็ดี เป็นอนามาส และภิกษุรับเพื่อ
ประโยชน์เป็นมูลค่าแห่งสิ่งของ ย่อมไม่ควร แต่จะรับเพื่อเป็นยาแก้คน
เป็นโรคเรื้อน ควรอยู่. มณีชนิดสีเขียวและเหลืองเป็นต้น แม้ทั้งหมด
โดยที่สุดจนกระทั่งแก้วผลึกธรรมชาติที่เขาขัด เจียรไนและกลึงแล้ว เป็น
อนามาส. แต่มณีตามธรรมชาติพ้นจากบ่อเกิด ท่านกล่าวว่า ภิกษุจะรับ
เอาไว้เพื่อเป็นมูลค่าแห่งสิ่งของมีบาตรเป็นต้น ก็ควร. แม้มณีนั่น ท่าน
ห้ามไว้ในมหาปิฎก. กระจกแก้ว ที่เขาหุงทำไว้อย่างเดียวเท่านั้น ท่าน
กล่าวว่า ควร. แม้ในไพฑูรย์ ก็มีวินิจฉัยเช่นเดียวกันกับแก้วมณี. สังข์

จะเป็นสังข์สำหรับเป่า (แตรสังข์) กัจฉี ที่เขาขัดและเจียรระไนแล้ว กัจฉี ประดับด้วยรัตนะ (ขลิบด้วยรัตนะ) กัจฉี เป็นอนามาส. สังข์สำหรับตักน้ำดื่มที่ขัดแล้ว กัจฉี ยังมีได้ขัด กัจฉี เป็นของควรจับต้องได้แท้. อนึ่ง รัตนะที่เหลือ ภิกษุจะรับไว้ เพื่อใช้เป็นยาหยอดตาเป็นต้น กัจฉี เพื่อเป็นมูลค่าแห่งสังข์ของ กัจฉี ควรอยู่.

ศิลา ที่ขัดและเจียรระไนแล้ว ประดับด้วยรัตนะ มีสีเหมือนถั่วเขียวเท่านั้น เป็นอนามาส. ศิลาที่เหลือ ภิกษุจะถือเอามาเพื่อใช้เป็นหินลับมีดเป็นต้น ก็ได้. ในคำนี้ อาจารย์บางพวกกล่าวว่า บทว่า รัตนลัญจตุตา ได้แก่ ศิลาที่หลอมผสมปนกับทองคำ.

แก้วประพาฬที่ขัดและเจียรระไนแล้ว เป็นอนามาส. ประพาฬที่เหลือเป็นอามาส (ควรจับต้องได้) และภิกษุจะรับไว้ เพื่อใช้จ่ายเป็นมูลค่าแห่งสังข์ของ ควรอยู่. แต่ในมหาปัจจุริกกล่าวว่า ประพาฬที่ขัดแล้วก็ตาม มิได้ขัดก็ตาม เป็นอนามาสทั้งนั้น และจะรับไว้ไม่สมควร.

เงินและทอง แม้เขาทำเป็นรูปพรรณทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นอนามาส และเป็นของไม่ควรรับไว้ จำเดิมแต่ยังเป็นแร่. ได้ยินว่า อัครราชโอรสให้สร้างพระเจดีย์ทองส่งไปถวายพระมหาปทุมเถระ. พระเถระห้ามว่าไม่ควร ดอกปทุมทองและดาวทองเป็นต้น มีอยู่ที่เรือนพระเจดีย์, แม้สิ่งเหล่านั้นก็เป็นอนามาส แต่พวกภิกษุผู้เฝ้าเรือนพระเจดีย์ตั้งอยู่ในฐานะเป็นผู้ทิ้งรูปิยะ เพราะเหตุนี้ ท่านจึงกล่าวว่า ภิกษุเหล่านั้นจะลูบคลำดูก็ควร. แต่คำนั้น ท่านห้ามไว้ในกุรุนที. ท่านอนุญาตเพียงเท่านั้นว่า จะชำระหยากเยื่อที่พระเจดีย์ทองควรอยู่. ท่านกล่าวไว้ในอรรถกถาทั้งปวง

ว่า แม้อโลหะที่กะไหล่ทอง* ก็มีคติทองคำเหมือนกัน จัดเป็นอนามาส. ส่วนเครื่องใช้สอยในเสนาสนะ เป็นกัปปิยะทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น เครื่องบริวารประจำเสนาสนะ แม้ทุกอย่างที่ทำด้วยทองและเงิน เป็นอนามาส (ควรจับต้องได้). พวกชาวบ้านสร้างมณฑปแก้ว เป็นสถานที่แสดงพระธรรมวินัยแก่ภิกษุทั้งหลาย มีเสาแก้วผลึก ประดับประดับด้วยพวงแก้ว. การที่ภิกษุทั้งหลาย จะเก็บรักษาเครื่องอุปกรณ์ทั้งหมดในรัตนมณฑปนั้น ควรอยู่.

ทับทิมและบุษราคัม ที่ขัดและเจียรระไนแล้ว เป็นอนามาส ที่ยังไม่ได้ขัดและเจียรระไนอยู่นี้ ท่านกล่าวว่า เป็นอนามาส ภิกษุจะรับไว้เพื่อใช้เป็นมูลค่าแห่งสิ่งของ ควรอยู่. แต่ในมหาปัจจุริกกล่าวว่า ทับทิมและบุษราคัมที่ขัดแล้วก็ดี ที่ยังมีได้ก็ดี เป็นอนามาส โดยประการทุกอย่าง และภิกษุจะรับไว้ ไม่ควร.

เครื่องอาวุธทุกชนิด เป็นอนามาส แม้เขาถวาย เพื่อประโยชน์ จำหน่ายเป็นมูลค่าแห่งสิ่งของก็ไม่ควรรับไว้ ชื่อว่า การค้าขายศัสตรา ย่อมไม่สมควร. แม้คันธนูล้วน ๆ ก็ดี สายธนูก็ดี ประดักก็ดี ขอส้าง

* วิมตฺติวินทนีฎฺฐิการ. อารกฺกุโลหนฺติ สุวณฺณวรุโณ กิตฺติมโลหวิเสโส. ติวิธณฺหิ กิตฺติมโลหํ กัสมโลหํ วฏฺฏโลหํ หารกฺกุโลหนฺติ ตตฺถ ตปฺตมฺเพ มิสฺเสตฺวา กตํ กัสมโลหํ นาม. แปลว่า โลหะเทียม มิสฺเสตฺวา กตํ วฏฺฏโลหํ. รสตมฺเพ มิสฺเสตฺวา กตํ หารกฺกุโลหํ นาม. แปลว่า โลหะเทียม พิเศษมีสีเหมือนทองคำ ชื่อว่า อารกฺกุโลหะ. ก็ โลหะทำเทียมมี ๓ อย่าง คือ กัสมโลหะ วัฏฺฏโลหะ หารกฺกุโลหะ. บรรดาโลหะเหล่านั้น โลหะที่เขาผสมดีบุก และทองแดง ชื่อว่า กัสมโลหะ. ที่เขาทำผสมตะกั่วและทองแดง ชื่อว่า วัฏฺฏโลหะ. ที่เขาทำ ผสมปรอทและทองแดง ชื่อว่า หารกฺกุโลหะ. แม้ในสารัตถทีปนี ๓/๓๕ ก็ขยายความโดย ทำนองนี้ผู้ชำระ. น่าจะเป็น สัมฤทธิ์.

ก็ดี โดยที่สุดแม้มีดและขวานเป็นต้น ที่เขาทำโดยสังเขปเป็นอาวุธก็เป็น
อนามาส. ถ้ามีใคร ๆ เอาหอก หรือโตมรมาวางไว้ในวิหาร เมื่อจะชำระ
วิหาร ฟังส่งข่าวไปบอกแก่พวกเจ้าของว่า จงนำไปเสีย. ถ้าพวกเขา
ไม่นำไป อย่าให้ของนั้นยับเยียน ฟังชำระวิหารเถิด. ภิกษุพบเห็น
ดาบก็ดี หอกก็ดี โตมรก็ดี ตกอยู่ในสนามรบ ฟังเอาหินหรือของอะไร ๆ
ค่อยดาบเสียแล้ว ถู้อเอาไปเพื่อใช้ทำเป็นมีดควรอยู่. ภิกษุจะแยกแม่ของ
นอกนี้ออกแล้ว ถู้อเอาของบางอย่างเพื่อใช้เป็นมีด บางอย่างเพื่อใช้เป็น
ไม้เท้าเป็นต้น ควรอยู่. ส่วนว่าเครื่องอาวุธที่เขาถวายว่า ขอท่านจงรับ
อาวุธนี้ไว้ ภิกษุจะรับแม้ทั้งหมดด้วยตั้งว่า เราจักทำให้เสียหายแล้ว
กระทำให้เป็นกบปียกัณฑ์ดังนี้ควรอยู่.

เครื่องจับสัตว์ มีแหทอดปลาและข่ายคั่นกนกเป็นต้นก็ดี เครื่อง
ป้องกันลูกศร มีโล่และตาข่ายเป็นต้นก็ดี เป็นอนามาสทุกอย่าง.
ก็บรรดาเครื่องดักสัตว์ และเครื่องป้องกันลูกศรที่ได้มาเพื่อเป็นเครื่อง
ใช้สอย ทีแรก ตาข่ายภิกษุจะถือเอาด้วยตั้งใจว่า เราจะผูกขึงไว้หรือพัน
เป็นฉัตรไว้เบื้องบนแห่งอาสนะ หรือพระเจดีย์ ควรอยู่. เครื่องป้องกัน
ลูกศรแม้ทั้งหมด ภิกษุจะรับไว้เพื่อใช้เป็นมูลค่าแห่งของ ก็สมควร.
เพราะว่า เครื่องป้องกันลูกศรนั้น เป็นเครื่องกัณการเบียดเบียนจาก
คนอื่น ไม่ใช่เป็นเครื่องทำการเบียดเบียน ฉะนั้นแล, จะรับโล่ด้วย
จงใจว่า เราจักทำเป็นภาชนะใส่ไม้สีฟัน ดังนี้ ก็ควร.

เครื่องดนตรีมีพิณและกลองเป็นต้น ที่ขึงด้วยหนัง เป็นอนามาส.
แต่ในกรณีที่ท่านกล่าวไว้ว่า ตัวกลอง (หนังชะเนาะขึ้นกลอง) ก็ดี ตัวพิณ

(สายซึ่งพิน) ก็ดี รางเปล่าก็ดี* หนึ่งเขาปิดไว้ที่ขอบปากก็ดี คั้นพินก็ดี เป็นอนามาสมแม่ทั้งสิ้น. จะซึ่งเอง หรือให้คนอื่นเขาซึ่งก็ดี จะประโคนเอง หรือให้คนอื่นเขาประโคนก็ดี ไม่ได้ทั้งนั้น. แม่เห็นเครื่องดนตรีที่พวกมนุษย์กระทำการบูชา แล้วทิ้งไว้ที่ลานพระเจดีย์ อย่าทำให้เคลื่อนที่เลย ฟังกวาดไปในระหว่างๆ. แต่ในมหาปัจจรี ท่านกล่าวว่า ในเวลาเทหยากเยื่อ ฟังนำไปโดยกำหนดว่าเป็นหยากเยื่อแล้ววางไว้ ณ ส่วนข้างหนึ่ง ควรอยู่. แม้จะรับไว้เพื่อใช้เป็นมูลค่าแห่งสิ่งของ ก็ควร. แต่ที่ได้มาเพื่อต้องการจะใช้สอย จะถือเอาเพื่อต้องการทำให้เป็นบริขารนั้นๆ โดยตั้งใจอย่างนี้ว่า เราจักทำรางพินและหุ่นกลองให้เป็นภาชนะใส่ไม้สีฟัน หนึ่งจักทำให้เป็นฝักมิด แล้วกระทำตามที่ตั้งใจอย่างนั้นๆ ควรอยู่.

เรื่องภรรยาเก่า มีอรรถชัดเจนทีเดียว. ฟังทราบวินิจฉัยในเรื่องนางยักษิณี ดังนี้:- แม้ถ้าว่า ภิกษุถึงความเคล้าคลึงกายกับนางเทพีของท้าวปรนิมมิตวสวัตติ ก็ต้องถูกล้างขย้อย่างเดียว.

เรื่องบั้นเพาะกั และเรื่องหญิงหลับ ปราภฏแล้วแล.

*สารัตถทีปนี ๓/๓๖. แก้วว่า เกรีสงฆาโกฏิ สงฆาภูตจุมเกริ. วิณาสงฆาโกฏิ สงฆาภูตจุมวิณา. จุมวินทุชานัน เกริวิณานเมต อธิวจนัน ตุจจโปกขรนติ อวินทุชจุมมิ เกริโปกขริ วิณาโปกขรณจ. แปลว่า กลองที่ขึ้นหนังแล้ว ชื่อว่า เกริสังฆาภูชะ. พินที่ซึ่งสายแล้ว ชื่อว่า วิณาสังฆาภูชะ. คำทั้งสองนี้ เป็นชื่อแห่งกลองที่ขึ้นหนังและพิน - ที่ซึ่งสายแล้ว. ในที่บางแห่งว่า หนึ่งชะเนาะขึ้นกลอง ชื่อว่า เกริสังฆาภูชะ สายซึ่งพิน ชื่อว่า วิณาสังฆาภูชะ ก็มี ดังในวิมตวิโนทนีฎีกา อ้างถึงอรรถถาฎรูนที แก้วไว้ว่า เกรืออาทินัน วินทุชโปกขรณสมุโห เกริวิณาสงฆาโกฏิ เวทิตพุพ. ฟังทราบว่ ประชุมเครื่องอุปกรณขึ้นกลองเป็นต้น ชื่อว่า เกริวิณาสังฆาภูชะ. รางกลองและรางพินที่ยังไม่ได้ขึ้นหนังและซึ่งสาย ชื่อว่า ตุจจโปกขระ. ผู้ชำระ.

พึงทราบวินิจฉัยในเรื่องหญิงตาย ดังนี้:- เป็นอุลลัจจัยในเวลาพอจะเป็นปาราชิก นอกจากนั้น เป็นทุกกฏ.

พึงทราบวินิจฉัยในเรื่องดิรัจฉาน ดังนี้:- (เกล้าค้ำกาย) กับนางนาคมาณวิกาก็ดี กับนางสุบรรณมาณวิกาก็ดี กับนางกินรีก็ดี กับแม่โคก็ดี เป็นทุกกฏทั้งนั้น.

พึงทราบวินิจฉัยในเรื่องตุ๊กตาไม้ ดังนี้:- มิใช่กับไม้อย่างเดียวเท่านั้น โดยที่สุดแม่ในรูปหญิงที่เขาเขียนจิตรกรรมไว้ ก็เป็นทุกกฏเหมือนกัน. เรื่องบิบบังคับภิกษุ มีอรรถกระจายทั้งนั้น.

พึงทราบวินิจฉัยในเรื่องสะพาน ดังนี้:- สะพานที่คนเดินได้ จำเพาะคนเดียวก็ตาม สะพานที่เป็นทางเกวียนข้ามก็ตามที่ เพียงแต่ภิกษุกระทำประโยชน์ด้วยตั้งใจว่า เราจักเขย่าสะพาน ดังนี้ จะเขย่าก็ตาม ไม่เขย่าก็ตาม เป็นทุกกฏ เรื่องหนทาง ปราภุชัคแล้วแล.

พึงทราบวินิจฉัยในเรื่องต้นไม้ ดังนี้:- ต้นไม้เป็นไม้ใหญ่ขนาดเท่าต้นหว้าใหญ่ก็ตาม เป็นต้นไม้เล็กก็ตาม ภิกษุอาจเพื่อเขย่าก็ตาม ไม่อาจเพื่อจะเขย่าก็ตาม เป็นทุกกฏ เพราะเหตุเพียงแต่มีความพยายามแม้ในเรื่องเรือ ก็มีนัยเช่นนี้เหมือนกัน.

พึงทราบวินิจฉัยในเรื่องเชือก ดังนี้:- ภิกษุอาจเพื่อจะดึงเชือกให้เคลื่อนจากฐานได้ เป็นอุลลัจจัยในเพราะเชือกนั้น. เชือกชนิดใดเป็นเชือกเส้นใหญ่ ย่อมไม่เคลื่อนไหวจากฐาน แม้เพียงเล็กน้อยเป็นทุกกฏในเพราะเชือกนั้น. แม้ในขอนไม้ก็มีนัยเช่นนี้เหมือนกัน. จริงอยู่ แม้ต้นไม้ใหญ่ที่ล้มลงบนพื้นดิน ก็ทรงถือเอาแล้วด้วยทัณฑศัพท์เหมือนกันในเรื่องขอนไม้นี้. เรื่องบาตรปราภุชัคแล้วแล.

พึงทราบวินิจฉัยในเรื่องไหว้ ดังนี้:- หญิงผู้ประสงค์จะนวดเท้า ทั้งสองไหว้ ภิกษุพึงห้าม พึงปกปิดเท้าไว้ หรือพึงนั่งเฉยเสีย. ด้วยว่า ภิกษุผู้หนึ่งเฉย แม้จะยินดี ก็ไม่เป็นอาบัติ.

เรื่องสุดท้าย ปรากฏชัดแล้วแล.

กยสังสัคควรรณา ในอรรถกถาพระวินัย
ชื่อสมันตปาสาทิกา จบ ด้วยประการฉะนี้

สังฆาติเสสติกขาบทที่ ๓

เรื่องพระอุทายี

[๓๕๗] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น ท่านพระอุทายีอยู่ในวิหารชายป่า สตรีเป็นอันมากได้พากันไปสู่อาราม มีความประสงค์จะชมวิหาร จึงเข้าไปหาท่านพระอุทายีกราบเรียนว่า พวกดิฉัน ประสงค์จะชมวิหารของพระคุณเจ้า เจ้าคะ

จึงท่านพระอุทายีเชิญสตรีเหล่านั้นให้ชมวิหารแล้ว กล่าวมุงัจจ-มรรค ปัสสาวมรรค ของสตรีเหล่านั้น ชมบ้าง ดิบบ้าง ขอบ้าง อ้อนวอน บ้าง ถามบ้าง ย้อนถามบ้าง บอกบ้าง สอนบ้าง คำบ้าง สตรีเหล่านั้น จำพวกที่หน้าด่าน ฐานนั่งลง ไม่มียางอาย บ้างยิ้มแย้ม บ้างๆ พุดชู้ว บ้างก็ซิกซี้ บ้างก็เย้ยกับท่านพระอุทายี ส่วนจำพวกที่มีความละอายใจ ก็เลี้ยวออกไป แล้วโพนทนาภิกษุทั้งหลายว่า ท่านเจ้าข้า คำนี้ไม่สมควร

ไม่เหมาะ แม้สามีดิฉันพูดอย่างนี้ ดิฉันยังไม่ปรารถนา ก็นี้ประโยชน์
อะไรด้วยท่านพระอุทายี

ภิกษุทั้งหลาย บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด
มีความรังเกียจผู้ใคร่ต่อเสกขา ต่างก็เพ่งโทษติเตียนโพนทะนาว่า ไฉน
ท่านพระอุทายีจึงได้พูดเคาะมาตุคาม ด้วยวาจาอันชั่วหยาบเล่า แล้ว
กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า.

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วตรัสสอบถามท่าน
พระอุทายีว่า คุณก่อนอุทายี ข่าว่าเธอพูดเคาะมาตุคาม ด้วยวาจา
อันชั่วหยาบ จริงหรือ

ท่านพระอุทายีทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า ก่อนโมฆบุรุษ การกระทำ
ของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ
ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ ไฉนเธอจึงได้พูดเคาะมาตุคาม ด้วยวาจา
อันชั่วหยาบเล่า

คุณก่อนโมฆบุรุษ ธรรมอันเราแสดงแล้วโดยอนกปริยายเพื่อ
คลายความกำหนัด ไม่ใช่เพื่อความกำหนัด เพื่อความพราก ไม่ใช่
เพื่อความประกอบ เพื่อความไม่ถึมมั่น ไม่ใช่เพื่อมีความถึมมั่น
มิใช่หรือ เมื่อธรรมชื่อนั้น อันเราแสดงแล้ว เพื่อคลายความกำหนัด
เธอยังจักคิดมีเพื่อมีความกำหนัด เราแสดงเพื่อความพราก เธอยังจัก

คิดเพื่อความประกอบ เราแสดงเพื่อความไม่ถ้อยมั่น เธอยังจักคิด เพื่อมีความถ้อยมั่น

ดูก่อนโมฆบุรุษ ธรรมอันเราแสดงแล้วโดยอนกปริยายเพื่อ เป็นที่สำรอกแห่งราคะ เพื่อเป็นที่สร้างความเมา เพื่อเป็นที่ดับสูญ แห่งความกระหาย เพื่อเป็นที่หลุดถอนแห่งอาลัย เพื่อเป็นที่เข้าไปตัด แห่งวิภูษะ เพื่อเป็นที่สิ้นแห่งตัณหา เพื่อคลายกำหนด เพื่อความ ดับทุกข์ เพื่อปราศจากตัณหาเครื่องร้อยรัด มิใช่หรือ

ดูก่อนโมฆบุรุษ การละกาม การกำหนดรู้ความหมายในกาม การกำจัดความกระหายในกาม การเพิกถอนความตริกอันเกี่ยวกับกาม การระงับความกตักลุ่มเพราะกาม เราบอกไว้แล้วโดยอนกปริยาย มิใช่หรือ

ดูก่อนโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความ เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของ ชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อ ความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นไป อย่างอื่นของตนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนท่านพระอุทายีโดยอนกปริยายดังนี้ แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบารุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ เกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่ นำเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอนกปริยาย

ทรงกระทำกรรมมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมกับเรื่องนั้น
แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้
เก้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกัน
อาวาระอันจะเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสนะอันจักบังเกิดใน
อนาคต ๑ เพื่อความเต็มใสของชุมชนที่ยังไม่เต็มใส ๑ เพื่อความ
ตั้งมั่น แห่งพระสังฆกรรม ๑ เพื่อถือความพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนั้นว่าดังนี้:-

พระปฐมบัญญัติ

๗.๓. อนึ่ง ภิกษุใด กำหนดแล้ว มีจิตแปรปรวนแล้ว พุด
เคาะมาตุคาม ด้วยวาจาชั่วหยาบ เหมือนชายหนุ่มพุดเคาะหญิงสาว
ด้วยวาจาพาดพิงเมถุน เป็นสังฆาทิเสส.

เรื่อง พระอุทายี จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๓๕๘] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มีการ
งานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด

มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง..ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า พระพฤติภิกขาจารียวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ทรงผืนผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ โดยปฏิญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสารธรรม ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกัน อุปสมบทให้ด้วยฉัตตจิตตุดตกรรม อันไม่กำเริบควรแก่ฐานะ บรรดาภิกษุ. เหล่านี้ ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยเหนือฉัตตจิตตุดตกรรมอันไม่กำเริบควรแก่ฐานะนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงประสงค์ว่า ภิกษุ ในอรรถนี้.

ที่ชื่อว่า กำหนดแล้ว คือ มีความยินดี มีความเพ่งเล็ง มีจิตปฏิบัติ-
บทว่า แปรปรวนแล้ว ความว่า จิตแม้อันระคะย้อมแล้ว ก็แปรปรวน แม้อันโทสะประทุษร้ายแล้ว ก็แปรปรวน แม้อันโมหะให้ลุ่มหลงแล้ว ก็แปรปรวน แต่ที่ว่า แปรปรวนแล้ว ในอรรถนี้ ทรงประสงค์จิตอันระคะย้อมแล้ว.

ที่ชื่อว่า มาตุคาม ได้แก่ หญิงมนุษย์ ไม่ใช่หญิงยักษ์ ไม่ใช่หญิงเปรต ไม่ใช่สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย เป็นหญิงที่รู้เดียงสา สามารถทราบถ้อยคำที่เป็นสุภาสิตทุกภายิต วาจาชั่วหยาบ และสุภาพ.

วาจา ชื่อว่า **ชั่วหยาบ** ได้แก่ วาจาที่พาดพิงวจนรรค ปัสสาวนรรค และเมถุนธรรม.

บทว่า **พุดเคาะ** คือ ที่เรียกกันว่า ประพุดติลวงเกิน.

คำว่า เหมือนชายหนุ่มหญิงสาว ได้แก่ เด็กชายรุ่นกับเด็กหญิงรุ่น คือหนุ่มกับสาว ชายบริโศคกามกับหญิงบริโศคกาม.

บทว่า **ด้วยวาจาพาดพิงเมถุน** ได้แก่ ถ้อยคำที่เกี่ยวข้องด้วยเมถุนธรรม.

บทว่า **สังฆาทิเสส** ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาสเพื่ออาบัตินั้น ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต เรียกเข้าห่ม ไม่ใช่คณะมากรูปด้วยกัน ไม่ใช่บุคคลรูปเดียว เพราะฉะนั้น จึงตรัสเรียกว่า **สังฆาทิเสส** คำว่า **สังฆาทิเสส** เป็นการขนานนาม คือเป็นชื่อของอาบัตินิกายนั้นแล แม้เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่า **สังฆาทิเสส**.

บทภาษณีย์

มาติกา

[๓๕๕] มุ่งมรรคทั้งสอง พุดชม กิติ พุดติ กิติ พุดขอ กิติ พุดอ้อนวอน กิติ ถาม กิติ ย้อนถาม กิติ บอก กิติ สอน กิติ ดำ กิติ.

[๔๐๐] ที่ชื่อว่า **พุดชม** คือ ชม พรรณนา สรรเสริญ มรรค ทั้งสอง.

ที่ชื่อว่า **พุดติ** คือ ดำ ว่า ตีเตียน มรรคทั้งสอง.

ที่ชื่อว่า **พูดขอ** คือ พูดว่า โปรดให้แก่เรา โปรดยกให้แก่เรา ควรจะให้แก่เรา ดังนี้ เป็นต้น.

ที่ชื่อว่า **พูดอ่อนน้อม** คือ พูดว่า เมื่อไรมารดาของเธอจักเสื่อมใส เมื่อไรบิดาของเธอจักเสื่อมใส เมื่อไรเทวดาของเธอจักเสื่อมใส เมื่อไรโอกาสดีจักมีแก่เธอ เมื่อไรเวลาดีจักมีแก่เธอ เมื่อไรยามดีจักมีแก่เธอ เมื่อไรฉันจักได้เมถุนธรรมของเธอ ดังนี้ เป็นต้น.

ที่ชื่อว่า **ถาม** คือ ถามว่า เธอให้เมถุนธรรมแก่สามีอย่างไร ให้แก่ชู้อย่างไร ดังนี้ เป็นต้น.

ที่ชื่อว่า **ย่อนถาม** คือ สอบถามดูว่า ข่าว่า เธอให้เมถุนธรรมแก่สามีอย่างนี้หรือ ให้แก่ชู้อย่างนี้หรือ ดังนี้ เป็นต้น.

ที่ชื่อว่า **บอก** คือ ถูกเขาถามแล้วบอกว่า เธอจงให้อย่างนี้ เมื่อให้อย่างนี้ จักเป็นที่รักใคร่และพอใจของสามี ดังนี้ เป็นต้น.

ที่ชื่อว่า **สอน** คือ เขาไม่ได้ถาม บอกเองว่า เธอจงให้อย่างนี้ เมื่อให้อย่างนี้ จักเป็นที่รักใคร่และพอใจของสามี ดังนี้ เป็นต้น.

ที่ชื่อว่า **ค่า** คือ ค่าว่า เธอเป็นคนไม่มีนิमित เธอเป็นคนสักแต่ว่า มีนิमित เธอเป็นคนไม่มีโลहित เธอเป็นคนมีโลहितเสมอ เธอเป็นคนมีฟ้าضبเสมอ เธอเป็นคนขำร่า เธอเป็นคนมีเดือย เธอเป็นบัณฑิตทาก์หญิง เธอเป็นคนกล้าผู้ชาย เธอเป็นคนผ่า เธอเป็นคนสองเพศ ดังนี้ เป็นต้น.

สตรี

[๔๐๑] สตรี ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี ความกำหนดและพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรี ชนก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ่อน-

วอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติสังฆา-
ทิสเสส

สตรี ภิกษุมีความสงสัย มีความกำหนัด และพูดพาดพิงถึงทวาร
หนัก ทวารเบา ของสตรี ชมก็ดี กัดดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี
ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบ้นเฑาะก์ มีความกำหนัด และ
พูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรี ชมก็ดี ดิก็ดี ขอกก็ดี
อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้อง
อาบัติอุลลัจจัย

สตรี ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษ มีความกำหนัด และพูด
พาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรี ชมก็ดี ดิก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอน
ก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน มีความกำหนัด และ
พูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรี ชมก็ดี ดิก็ดี ขอกก็ดี
อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติ
อุลลัจจัย

บ้นเฑาะก์

บ้นเฑาะก์ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบ้นเฑาะก์ มีความกำหนัด
และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบ้นเฑาะก์ ชมก็ดี ดิก็ดี
ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี
ต้องอาบัติอุลลัจจัย

บัณเฑาะก์ ภิกษุมีความสงสัย มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึง ทวารหนัก ทวารเบา ของบัณเฑาะก์ ชมก็ดี กัฏฐิ์ดี ขอก็ดี อ้อนวอน กัฏฐิ์ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

บัณเฑาะก์ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษ มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบัณเฑาะก์ ชมก็ดี กัฏฐิ์ดี ขอก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

บัณเฑาะก์ ภิกษุที่มีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบัณเฑาะก์ ชมก็ดี ตีก็ดี อ้อนวอน กัฏฐิ์ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษ

บุรุษ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษ มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษ ชมก็ดี ตีก็ดี ขอก็ดี อ้อนวอน กัฏฐิ์ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษ ภิกษุมีความสงสัย มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษ ชมก็ดี ตีก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน มีความกำหนดและพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษ ชมก็ดี ตีก็ดี ขอก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และพูด
พูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ่อนวอน
ก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิต มีความกำหนด และ
พูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษ ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี
อ่อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้อง
อาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉาน

สัตว์ดิรัจฉาน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน มีความ
กำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสัตว์ดิรัจฉาน ชม
ก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ่อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอน
ก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติ ทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉาน ภิกษุมีความสงสัย มีความกำหนด และพูดพาดพิง
ถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสัตว์ดิรัจฉาน ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ่อน-
วอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติ
ทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉาน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และ
พูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสัตว์ดิรัจฉาน ชมก็ดี ตีก็ดี
ขอกก็ดี อ่อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี
ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉาน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิต มีความกำหนด
และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสัตว์ดิรัจฉาน ชมก็ดี ตีก็ดี

ขอกี้ดี อ้อนวอนกี้ดี ถามกี้ดี ย้อนถามกี้ดี บอกรี้ดี สอนกี้ดี คำกี้ดี
ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉาน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษ มีความกำหนด และ
พูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสัตว์ดิรัจฉาน ชมกี้ดี ดิกี้ดี ขอ
กี้ดี อ้อนวอนกี้ดี ถามกี้ดี ย้อนถามกี้ดี บอกรี้ดี สอนกี้ดี คำกี้ดี
ต้องอาบัติทุกกฏ.

สตรี ๒ คน

[๔๐๒] สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มี
ความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีทั้งสองคน
ชมกี้ดี ดิกี้ดี ขอกี้ดี อ้อนวอนกี้ดี ถามกี้ดี ย้อนถามกี้ดี บอกรี้ดี
สอนกี้ดี คำกี้ดี ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองคน มีความกำหนด และพูด
พาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีทั้งสองคน ชมกี้ดี ดิกี้ดี ขอกี้ดี
อ้อนวอนกี้ดี ถามกี้ดี ย้อนถามกี้ดี บอกรี้ดี สอนกี้ดี คำกี้ดี ต้องอาบัติ
กุกัลลัจจัย ๒ ตัว

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตทั้งสองคน มีความ
กำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีทั้งสองคน
ชมกี้ดี ดิกี้ดี ขอกี้ดี อ้อนวอนกี้ดี บอกรี้ดี สอนกี้ดี คำกี้ดี ต้อง
อาบัติกุกัลลัจจัย ๒ ตัว

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสองคน มีความ
กำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีทั้งสองคน ชม

กัฏฐิ กัฏฐิ ขอกัฏฐิ อ้อนวอนกัฏฐิ ฌามกัฏฐิ ย้อนฌามกัฏฐิ บอวกัฏฐิ สอน
กัฏฐิ ค่ำกัฏฐิ ต้องอาบัติอุถลัจฉัย ๒ ตัว

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองคน มี
ความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีทั้งสองคน
ชมกัฏฐิ กัฏฐิ ขอกัฏฐิ อ้อนวอนกัฏฐิ ฌามกัฏฐิ ย้อนฌามกัฏฐิ บอวกัฏฐิ
สอนกัฏฐิ ค่ำกัฏฐิ ต้องอาบัติอุถลัจฉัย ๒ ตัว

บั้นเพาะกั ๒ คน

บั้นเพาะกั ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบั้นเพาะกัทั้งสองคน
มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบั้นเพาะกั
ทั้งสองคน ชมกัฏฐิ กัฏฐิ ขอกัฏฐิ อ้อนวอนกัฏฐิ ฌามกัฏฐิ ย้อนฌามกัฏฐิ
บอวกัฏฐิ สอนกัฏฐิ ค่ำกัฏฐิ ต้องอาบัติอุถลัจฉัย ๒ ตัว

บั้นเพาะกั ๒ คน ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองคน มีความกำหนด
และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบั้นเพาะกัทั้งสองคน ชมกัฏฐิ
กัฏฐิ ขอกัฏฐิ อ้อนวอนกัฏฐิ ฌามกัฏฐิ ย้อนฌามกัฏฐิ บอวกัฏฐิ สอนกัฏฐิ
ค่ำกัฏฐิ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บั้นเพาะกั ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสองคน มี
ความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบั้นเพาะกั
ทั้งสองคน ชมกัฏฐิ กัฏฐิ ขอกัฏฐิ อ้อนวอนกัฏฐิ ฌามกัฏฐิ ย้อนฌามกัฏฐิ
บอวกัฏฐิ สอนกัฏฐิ ค่ำกัฏฐิ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บั้นเพาะกั ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองคน
มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบั้นเพาะกั
ทั้งสองคน ชมกัฏฐิ กัฏฐิ ขอกัฏฐิ อ้อนวอนกัฏฐิ ฌามกัฏฐิ ย้อนฌามกัฏฐิ
บอวกัฏฐิ สอนกัฏฐิ ค่ำกัฏฐิ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บั้นเฑาะก์ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบั้นเฑาะก์ทั้งสองคน ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกรก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๒ คน

บุรุษ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษสองคน มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษทั้งสองคน ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกรก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๒ คน ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองคน มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษทั้งสองคน ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกรก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองคน มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษทั้งสองคน ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกรก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษทั้งสองคน ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกรก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบั้นเฑาะก์ทั้งสองคน มีความ

กำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษทั้งสองคน
ชมก็ดี กี้ดี ขอกี้ดี อ้อนวอนกี้ดี ถามกี้ดี ย้อนถามกี้ดี บอกกี้ดี
สอนกี้ดี คำกี้ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง
ตัว มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสัตว์
ดิรัจฉานทั้งสอง ชมกี้ดี ดิกี้ดี ขอกี้ดี อ้อนวอนกี้ดี ถามกี้ดี ย้อนถาม
ดี บอกกี้ดี สอนกี้ดี คำกี้ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองตัว มีความกำหนด
และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ชมกี้ดี
กี้ดี ขอกี้ดี อ้อนวอนกี้ดี ถามกี้ดี ย้อนถามกี้ดี บอกกี้ดี สอนกี้ดี
คำกี้ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองตัว มี
ความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสัตว์ดิรัจฉาน
ทั้งสอง ชมกี้ดี ดิกี้ดี ขอกี้ดี อ้อนวอนกี้ดี ถามกี้ดี ย้อนถามกี้ดี
บอกกี้ดี สอนกี้ดี คำกี้ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตทั้งสองตัว
ความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสัตว์ดิรัจฉาน
ทั้งสอง ชมกี้ดี ดิกี้ดี ขอกี้ดี อ้อนวอนกี้ดี ถามกี้ดี ย้อนถามกี้ดี
บอกกี้ดี สอนกี้ดี คำกี้ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสองตัว มี
ความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสัตว์ดิรัจฉาน

ทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอ
กก็ดี สอนก็ดี ค่าก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว.

สตรี - บัณเฑาะก์

[๔๐๓] สตรี ๑ บัณเฑาะก์ ๑ ภิกษุมีความสำคัญเป็นสตรีทั้งสอง
คน มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรี
และบัณเฑาะก์ทั้งสองคน ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี
ย้อนถามก็ดี บอกลงก็ดี สอนก็ดี ค่าก็ดี ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตรี ๑ บัณเฑาะก์ ๑ ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองคน มีความกำหนด
และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีและบัณเฑาะก์ทั้งสองคน
ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกลงก็ดี สอน
กลงก็ดี ค่าก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ บัณเฑาะก์ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้งสองคน
มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีและ
บัณเฑาะก์ทั้งสองคน ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี
ย้อนถามก็ดี บอกลงก็ดี สอนกลงก็ดี ค่าก็ดี ต้องอาบัติอุลลัจจัย ๒ ตัว

สตรี ๑ บัณเฑาะก์ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสองคน มี
ความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีและ
บัณเฑาะก์ทั้งสองคน ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อน-
ถามก็ดี บอกลงก็ดี สอนกลงก็ดี ค่าก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ บัณเฑาะก์ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง
คน มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรี

และบัณฑิตทั้งสองคน ชมก็ดี ดิถีก็ดี ขอกก็ดี อ่อนนอนก็ดี ถามก็ดี ย้อน
ถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี-บุรุษ

สตรี ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความ
กำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีและบุรุษทั้งสอง
คน ชมก็ดี ดิถีก็ดี ขอกก็ดี อ่อนนอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี
สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติสังฆาทิเสส

สตรี ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองคน มีความกำหนด และ
พูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีและบุรุษทั้งสองคน ชมก็ดี
ดิถีก็ดี ขอกก็ดี อ่อนนอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี
คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตทั้งสองคน มี
ความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีและบุรุษ
ทั้งสองคน ชมก็ดี ดิถีก็ดี ขอกก็ดี อ่อนนอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี
บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสองคน มีความ
กำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีและบุรุษทั้งสอง
คน ชมก็ดี ดิถีก็ดี ขอกก็ดี อ่อนนอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี
สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองคน
มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีและบุรุษ

ทั้งสองคน ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี
บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ กับอุลลัจจัย

สตรี-สัตว์ดิรัจฉาน

สตรี สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสอง มี
ความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีและ
สัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อน
ถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติสังฆาทิเสส

สตรี ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสงสัยทั้งสอง มีความกำหนด
และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีและสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง
ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอน
ก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตทั้งสอง
มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีและ
สัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อน-
ถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสอง มี
ความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีและ
สัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อน-
ถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้ง
สอง มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของสตรี
และสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี

ย่อนถามก็ดี บอกรก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติ
ถุลลัจจัย

บัณเฑาะก์-บุรุษ

บัณเฑาะก์ ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้งสอง
คน มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบัณเฑาะก์
และบุรุษทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย่อนถาม
ก็ดี บอกรก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติถุลลัจจัย

บัณเฑาะก์ ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองคน มีความกำหนด
และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบัณเฑาะก์และบุรุษทั้งสอง
ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย่อนถามก็ดี บอกรก็ดี
สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสองคน มี
ความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบัณเฑาะก์แล
บุรุษทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย่อนถามก็ดี
บอกรก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติ ทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้ง
สองคน มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของ
บัณเฑาะก์และบุรุษทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี
ย่อนถามก็ดี บอกรก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มี
ความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบัณเฑาะก์

และบุรุษทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถาม
ก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บั้นเพาะก-สัตว์ดิรัจฉาน

บั้นเพาะก ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบั้นเพาะก
ทั้งสอง มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของ
บั้นเพาะกและสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองงง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี
ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ กับ
อาบัติอุลลัจจัย

บั้นเพาะก ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสงสัยทั้งสอง มีความ
กำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบั้นเพาะกและสัตว์
ดิรัจฉานทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถาม
ก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บั้นเพาะก ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสอง
มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบั้นเพาะก
และสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี
ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บั้นเพาะก ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน
ทั้งสอง มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของ
บั้นเพาะกและสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองงง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี
ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บั้นเพาะก ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสอง
มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบั้นเพาะก

และสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ชมก็ดี ดิก็ดี ขอก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี
ย่อนถามก็ดี บอก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ- สัตว์ดิรัจฉาน

บุรุษ ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสอง มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษและสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ชมก็ดี ดิก็ดี ขอก็ดี ย้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย่อนถามก็ดี บอก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสงสัยทั้งสอง มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษและสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ชมก็ดี ดิก็ดี ขอก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย่อนถามก็ดี บอก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ไม่ต้องทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษและสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ชมก็ดี ดิก็ดี ขอก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย่อนถามก็ดี บอก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสอง มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษและสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ชมก็ดี ดิก็ดี ขอก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย่อนถามก็ดี บอก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตทั้งสอง มีความกำหนด และพูดพาดพิงถึงทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษและ

สัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อน
ถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว.

ไ้รากขวัณฺ-เหนือเข้า

[๔๐๔] อนึ่ง สตรี ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด
และพูดพาดพิงถึงอวัยวะเบื้องบนไ้รากขวัณฺลงมา อวัยวะเบื้องต่ำเหนือเข้า
ในรูป เว้น ทวารหนัก ทวารเบา ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี
ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติถุลลัจจัย

บัณเฑาะก์ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และพูด
พาดพิงถึงอวัยวะเบื้องบนไ้รากขวัณฺลงมา อวัยวะเบื้องต่ำเหนือเข้าขึ้นไป
เว้นทวารหนัก ทวารเบา ของบัณเฑาะก์ ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอน
ก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และพูดพาด
พิงถึงอวัยวะเบื้องบนไ้รากขวัณฺลงมา อวัยวะเบื้องต่ำเหนือเข้าในรูป
เว้น ทวารหนัก ทวารเบา ของบุรุษ ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอน
ก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉาน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และ
พูดพาดพิงถึงอวัยวะเบื้องบนไ้รากขวัณฺลงมา อวัยวะเบื้องต่ำเหนือเข้า
ขึ้นไป เว้นทวารหนัก ทวารเบา ของสัตว์ดิรัจฉาน ชมก็ดี ตีก็ดี
ก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี
ต้องอาบัติทุกกฏ

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความ
กำหนด และพูดพาดพิงถึงอวัยวะเบื้องบนไ้รากขวัณฺลงมา อวัยวะ

เบื้องต่ำเหนือเข้าขึ้นไป เว้นทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีทั้งสอง ชม
กัถิ ติกัถิ ขอกัถิ อ้อนวอนกัถิ ถามกัถิ ย้อนถามกัถิ บอวกัถิ สอน
กัถิ ค่ำกัถิ ต้องอาบัติอุตุลัจฉัย ๒ ตัว

สตรี ๑ บัณเฑาะก์ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มี
ความกำหนด และพูดพาดพิงถึงอวัยวะเบื้องบนใต้รากขวัญลงมา อวัยวะ
เบื้องต่ำเหนือเข้าขึ้นไป เว้นทวารหนัก ทวารเบา ของสตรีและบัณเฑาะก์
ทั้งสอง ชมกัถิ ติกัถิ ขอกัถิ อ้อนวอนกัถิ ถามกัถิ ย้อนถามกัถิ บอ
กัถิ สอนกัถิ ค่ำกัถิ ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุตุลัจฉัย.

เหนือรากขวัญ-ใต้เข้า

[๔๐๕] สตรี ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และ
พูดพาดพิงถึงอวัยวะเบื้องต่ำใต้เข้าลงมา ของสตรี ชมกัถิ ติกัถิ ขอกัถิ
อ้อนวอนกัถิ ถามกัถิ ย้อนถามกัถิ บอวกัถิ สอนกัถิ ค่ำกัถิ ต้องอาบัติ
ทุกกฏ

บัณเฑาะก์ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และ
พูดพาดพิงถึงอวัยวะเบื้องบนเหนือรากขวัญขึ้นไป อวัยวะเบื้องต่ำใต้เข้า
ลงมา ของบัณเฑาะก์ ชมกัถิ ติกัถิ ขอกัถิ อ้อนวอนกัถิ ถามกัถิ
ย้อนถามกัถิ บอวกัถิ สอนกัถิ ค่ำกัถิ ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษ ภิกษุมีความสำคัญ ว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และพูดพาด
พิงถึงอวัยวะเบื้องบนเหนือรากขวัญขึ้นไป อวัยวะเบื้องต่ำใต้เข้าลงมา
ของบุรุษ ชมกัถิ ติกัถิ ขอกัถิ อ้อนวอนกัถิ ถามกัถิ ย้อนถามกัถิ
บอวกัถิ สอนกัถิ ค่ำกัถิ ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์วิธรรณาน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และ

พุดพาดพึงถึงอวัยวะเบื้องบนเหนือรากขวัญขึ้นไป อวัยวะเบื้องต่ำได้เข้า
ลงมา ของสัตว์ดิรัจฉาน ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี
ย่อนถามก็ดี บอกรก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด
และพุดพาดพึงถึงอวัยวะเบื้องบนเหนือรากขวัญขึ้นไป อวัยวะเบื้องต่ำได้
เข้าลงมา ของสตรีทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี
ย่อนถามก็ดี บอกรก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรี ๑ บัณเฑาะก์ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน นี้
ความกำหนด และพุดพาดพึงถึงอวัยวะเบื้องบนเหนือรากขวัญขึ้นไป
อวัยวะเบื้องต่ำได้เข้าลงมา ของสตรีและบัณเฑาะก์ทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี
ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย่อนถามก็ดี บอกรก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ขอเนื้องด้วยกาย

สตรี ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และพุดพาดพึง
ถึงของที่เนื้องด้วยกาย ของสตรี ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี
ถามก็ดี ย่อนถามก็ดี บอกรก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

บัณเฑาะก์ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และพุด
พาดพึงถึงของที่เนื้องด้วยกาย ของบัณเฑาะก์ ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี
อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย่อนถามก็ดี บอกรก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติ
ทุกกฏ

บุรุษ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และพุดพาด
พึงถึงของที่เนื้องด้วยกาย ของบุรุษ ชมก็ดี ตีก็ดี ขอกก็ดี อ้อนวอนก็ดี

ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉาน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และ
พุดพาดพิงถึงของที่เนื่องด้วยกาย ของสัตว์ดิรัจฉาน ชมก็ดี ตีก็ดี ขอก็ดี
อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติ
ทุกกฏ

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด
และพุดพาดพิงถึงของที่เนื่องด้วยกาย ของสตรีทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอ
ก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถามก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรี ๑ บัณเฑาะก์ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มี
ความกำหนด และพุดพาดพิงถึงของที่เนื่องด้วยกาย ของสตรีและ
บัณเฑาะก์ทั้งสอง ชมก็ดี ตีก็ดี ขอก็ดี อ้อนวอนก็ดี ถามก็ดี ย้อนถาม
ก็ดี บอกก็ดี สอนก็ดี คำก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

อนาปัตติวาร

[๘๐๖] ภิกษุผู้มุ่งประโยชน์ ๑ ภิกษุผู้มุ่งธรรม ๑ ภิกษุผู้มุ่งสั่ง-
สอน ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล

วินิตวัตถุ

อุทานคาถา

[๘๐๗] เรื่องสี่แดง เรื่องชนแข็ง เรื่องชนรก เรื่องชน
หยาบ เรื่องขนยาว เรื่องนาหว่าน เรื่องหนทางราบรื่น เรื่อง
มีศรัทธา เรื่องให้ทาน อย่างละ ๓ เรื่อง เรื่องทำงาน ๓ เรื่อง.

วินีตวัตถุ

เรื่องสีแดง

[๔๐๘] ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีผู้หนึ่งห่มผ้ากัมพลใหม่สีแดง ภิกษุรูปหนึ่ง มีความกำหนด พุคเคาะว่า น้องหญิง เธอมีสีแดงแท้ นางไม่เข้าใจความหมาย ตอบว่า เจ้าคะ ผ้ากัมพลใหม่สีแดงค่ะ ภิกษุรูปนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า ดูก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ

เรื่องขนแข็ง

ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีผู้หนึ่งห่มผ้ากัมพลขนแข็ง ภิกษุรูปหนึ่ง มีความกำหนด พุคเคาะว่า น้องหญิง เธอมีขนแข็งแท้ นางไม่เข้าใจความหมาย ตอบว่า เจ้าคะ ผ้ากัมพลมีขนแข็งค่ะ ภิกษุรูปนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า ดูก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ

เรื่องขนรก

ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีผู้หนึ่งห่มผ้ากัมพลชักใหม่ ภิกษุรูปหนึ่ง ความกำหนด พุคเคาะว่า น้องหญิง เธอมีขนรก นางไม่เข้าใจความหมาย ตอบว่า เจ้าคะ ผ้ากัมพลชักใหม่ค่ะ ภิกษุรูปนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่อง นั้น แด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า ดูก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ

เรื่องขนหยาบ

ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีผู้หนึ่งห่มผ้ากัมพลขนหยาบ ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนด พุดเคาะว่า น้องหญิง เธอมีขนหยาบ

นางไม่เข้าใจความหมาย ตอบว่า เจ้าคะ ผ้ากัมพลขนหยาบคะ

ภิกษุรูปนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้น แต่พระผู้มีพระภาคเจ้าฯ ตรัสว่า ลูก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ.

เรื่องขนยาว

[๔๐๕] ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีผู้หนึ่งห่มผ้ามีขนยาว ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนด พุดเคาะว่า น้องหญิง เธอมีขนยาว

นางไม่เข้าใจความหมาย ตอบว่า เจ้าคะ ผ้าห่มมีขนยาวคะ

ภิกษุรูปนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าฯ ตรัสว่า ลูก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ.

เรื่องนาหว่าน

[๔๑๐] ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีผู้หนึ่งหว่านข้าวในนาแล้วกลับมา ภิกษุรูปหนึ่งมีความกำหนด พุดเคาะว่า น้องหญิง เธอหว่านนาแล้วหรือ

นางไม่เข้าใจความหมาย ตอบว่า หว่านแล้วเจ้าคะ แต่ยังไม่ได้กลบคะ

ภิกษุรูปนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าฯ ตรัสว่า ลูก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ.

เรื่องหนทางราบรื่น

[๔๑๑] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งพบนางปริพาชิกาเดินสวนทางมา มีความกำหนัด พุดเคาะว่า น้องหญิง หนทางของเธอราบรื่นดอกหรือ

นางไม่เข้าใจความหมาย ตอบว่า เจ้าคะภิกษุ ท่านจักเดินไปได้
ภิกษุรูปนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

เรื่องมีศรัทธา

[๔๑๒] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่ง มีความกำหนัด พุดเคาะสตรีผู้หนึ่งว่า น้องหญิง เธอเป็นคนมีศรัทธา จะถวายของที่เธอให้สามีกแก่พวกฉันบ้างไม่ได้หรือ

สตรีนั้นถามว่า ของอะไรเจ้าขา

ภิกษุตอบว่า เมถุนธรรม จ๊ะ

ภิกษุรูปนั้น มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

เรื่องให้ทาน

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่ง มีความกำหนัด พุดเคาะสตรีผู้หนึ่งว่า น้องหญิง เธอเป็นคนมีศรัทธา ทำไมไม่ถวายทานที่เลิศแก่พวกฉันบ้าง

สตรีนั้นถามว่า อะไรเจ้าขา ชื่อว่าทานที่เลิศ

ภิกษุตอบว่า เมถุนธรรม จ๊ะ

ภิกษุรูปนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมง
หนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ
เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว.

เรื่องทำงาน ๓ เรื่อง

[๔๑๓] ๑. ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีผู้หนึ่งกำลังทำงานอยู่ ภิกษุ
รูปหนึ่งมีความกำหนัด พุคเคาะว่า นื่องหญิง หยุดเถิด ฉันจักทำเอง
นางไม่เข้าใจความหมาย ภิกษุนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆา-
ติเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า
คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ

๒. ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีผู้หนึ่งกำลังทำงานอยู่ ภิกษุรูปหนึ่งมี
ความกำหนัด พุคเคาะว่า นื่องหญิง นังลงเถิด ฉันจักทำเอง นางไม่
เข้าใจความหมาย ภิกษุนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว
กรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อน
ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ

๓. ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีผู้หนึ่งกำลังทำงานอยู่ ภิกษุรูปหนึ่งมี
ความกำหนัด พุคเคาะว่า นื่องหญิง จงนอนเสียเถิด ฉันจักทำเอง
นางไม่เข้าใจความหมาย ภิกษุนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆา-
ติเสสแล้วกรรมงหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า
ก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ.

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๓ จบ

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๓

ทฎฐุตถวาจาสิกขาบทวรรณนา

ทฎฐุตถวาจาสิกขา บทว่า เตน สมเยน พุกุโธ ภควา เป็นต้น
ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:-

พึงทราบวินิจฉัยในทฎฐุตถวาจาสิกขาบทนั้นดังนี้

[อธิบาย สิกขาบทวิภังค์ สังฆาทิเสสที่ ๓]

บทว่า อาทิสฺส แปลว่า มุ่งถึง.

หลายบทว่า วณฺณมฺปิ ภณฺติ เป็นต้น จักมีแจ้งข้างหน้า.

บทว่า อจฺฉินฺนกา แปลว่า ขาดความเกรงบาป.

บทว่า ชฺชุตฺติกา แปลว่า ผู้มีมารยา.

บทว่า อหิริกาโย แปลว่า ผู้ไม่มีความอาย.

บทว่า โอลฺลสฺสนฺติ แปลว่า แย้มพรายแล้ว หัวเราะเบา ๆ.

บทว่า อุลฺลปฺนฺติ ความว่า ย่อมกล่าวถ้อยคำทะลอม มีประการ
ต่าง ๆ ยกย่องโดยนัยเป็นต้นว่า โอ! พระคุณเจ้า.

บทว่า อูชฺชคฺคฺชนฺติ แปลว่า ย่อมหัวเราะลั่น.

บทว่า อูปฺผณฺนฺเทนฺติ ความว่า กระทบการเยาะเย้ยโดยนัยเป็นต้น
ว่า นี่เป็นบัณฑิตเท่าะก็ นี่ มิใช่ผู้ชาย.

บทว่า สาทฺตุโต แปลว่า กำหนดแล้ว ด้วยความกำหนด โดย
อำนาจแห่งความพอใจในวาจาชั่วหยาบ.

บทว่า อเปกฺขฺวา ปฏฺิพฺพุชฺชิตฺโต มีนัยดังกล่าวแล้วนั้นแล. ใน
สิกขาบทนี้ พึงประกอบบราคะด้วยอำนาจแห่งความยินดีในวาจาอย่างเดียว.

พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรงแสดงมาตุคามที่ทรงประสงค์ในคำ
ว่า มาตุคาม^๑ พุณฺณจุลาหิ^๒ ราชหิ^๓ นี้ จึงตรัสคำว่า มาตุคาโม เป็นอาทิ.

บรรดาบทเหล่านั้น ด้วยคำว่า เป็นหญิงที่รู้เพียงสา สามารถทราบ
ถ้อยคำที่เป็นสุภามิตทุกภามิต วาจาชั่วหยาบและสุภาพได้ นี้ท่านพระ-
อุบาลีแสดงว่า หญิงที่เป็นผู้ฉลาด สามารถเพื่อจะทราบถ้อยคำที่เป็น
ประโยชน์และไร้ประโยชน์ ถ้อยคำที่พาดพิงอสังกรรมและสังกรรมทรง
ประสงค์เอาในสิกขาบทนี้, ส่วนหญิงที่โง่เขลาเบาปัญญาแม้เป็นผู้ใหญ่
ก็ไม่ทรงประสงค์เอาในสิกขาบทนี้.

บทว่า โสภาเสยฺย ความว่า พึงพูดเคาะ คือ พูดพาดพิงอสัง-
กรรม มีประการต่าง ๆ ก็เพราะชื่อว่า การพูดเคาะของภิกษุผู้พูดอย่างนี้
โดยความหมาย เป็นอัชฌาจาร คือ เป็นความประพฤติล่วงละเมิดเขต
แดนแห่งความสำรวมด้วยอำนาจแห่งระคะ; เพราะฉะนั้น พระผู้มีพระ-
ภาคเจ้า เมื่อจะทรงแสดงเนื้อความนั้น จึงตรัสว่า บทว่า โสภาเสยฺย
คือ ที่เรียกว่า อัชฌาจาร.

คำว่า ต ในคำว่า ยถาคต^๑ นี้ เป็นเพียงนิบาต. ความว่า เหมือน
ชายหนุ่มพูดเคาะหญิงสาวฉะนั้น.

คำเป็นต้นว่า เทว มคฺเค อาทิสุต^๑ ดังนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัส
แล้ว เพื่อทรงแสดงอาการที่เป็นเหตุให้เป็นสังฆาภิเสส แก่ภิกษุผู้พูดเคาะ
(หญิง).

[อธิบายบทภาษณีย์ สังฆาภิเสสที่ ๓]

บรรดาบทเหล่านั้น สองบทว่า เทว มคฺเค ได้แก่ วจมรรคกับ

ปัสสาวมรรค. คำที่เหลือปรากฏแล้วแต่แรกในอุเทศนั้นแล. ก็ในอุเทศ
คำว่า พุคฺชม คือ พุควา เธอเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยลักษณะของหญิง
คือด้วยศุภลักษณะ, อาบัติยังไม่ถึงที่สุดก่อน. พุควา วัจจมรรคและ
ปัสสาวมรรคของเธอเป็นเช่นนี้, เธอเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยลักษณะของ
สตรี คือด้วยศุภลักษณะเช่นนี้ ด้วยเหตุเช่นนั้น, อาบัตีย่อมถึงที่สุด คือ
เป็นสังฆาทิเสส.

ก็สองบทว่า วมุณฺเติ ปลัสฺสติ นี้ เป็นไวพจน์ของบทว่า พุคฺชม.

บทว่า ชุํเสติ ความว่า ย่อมพุดกระทบกระเทียบด้วยประดัก คือ
วาจา.

บทว่า วมุณฺเติ แปลว่า พุดรุกราน.

บทว่า ครหฺติ แปลว่า ย่อมกล่าวโทษ.

แต่เมื่อยังไม่พุดเชื่อมต่อกับ ๑๑ บท มีบทว่า อนิมิตฺตํ เป็นต้น
ซึ่งมาในบาลีข้างหน้า อาบัตียังไม่ถึงที่สุด, ถึงแม้เชื่อมแล้ว เมื่อพุดเชื่อม
ด้วย ๓ บทเหล่านี้ว่า เธอเป็นคนมีเดือย, เธอเป็นคนผ่า, เธอเป็นคน ๒
เพศ ดังนี้เท่านั้น ในบรรดา ๑๑ บทเหล่านั้น จึงเป็นสังฆาทิเสส. แม้
ในการพุดขอว่า เธอจงให้แก่เรา อาบัตียังไม่ถึงที่สุด ด้วยคำพุดเพียง
เท่านั้น ต่อเมื่อพุดเชื่อมด้วยเมถุนธรรมอย่างนี้ว่า เธอจงให้เมถุนธรรม
เป็นสังฆาทิเสส. แม้ในคำพุดอื่นว่า เมื่อไรมารดาของเธอจักเลื่อมใส
เป็นต้น อาบัตียังไม่ถึงที่สุด ด้วยคำพุดเพียงเท่านั้น แต่เมื่อพุดเชื่อมด้วย
เมถุนธรรม โดยนัยเป็นต้นว่า เมื่อไรมารดาของเธอจักเลื่อมใส, เมื่อไร
เราจักได้เมถุนธรรมของเธอ หรือว่า เมื่อมารดาของเธอเลื่อมใสแล้ว
เราจักได้เมถุนธรรม ดังนี้ เป็นสังฆาทิเสส. แม้ในคำถามเป็นต้นว่า เธอ

ให้แก่สามีอย่างไร ? เมื่อพูดคำว่า เมถุนธรรม เท่านั้น จึงเป็นสังฆา-
ทิสส หาเป็นโดยประการอื่นไม่. แม้ในคำพูดสอบถามว่า ได้ยินว่า
เธอให้แก่สามีอย่างนี้หรือ ก็มีนัยเหมือนกันนี้.

พึงทราบวินิจฉัยในการบอกดังนี้:- สอนบทว่า ปุณฺณโร ภคฺติ มิ
ความว่า ภิกษุถูกผู้หญิงถามว่า เมื่อให้อย่างไร จึงจะเป็นที่รักของสามี ?
แล้วบอก. ก็ในการบอกนั้น แม้เมื่อพูดว่า จงให้อย่างนี้ เมื่อให้อย่างนี้
อาบัติยังไม่ถึงที่สุด, แต่เมื่อเชื่อมด้วยเมถุนธรรมเท่านั้น โดยนัยเป็นต้น
ว่า เธอจงให้ จงน้อมเข้าไป ซึ่งเมถุนธรรมอย่างนี้, เมื่อให้ เมื่อน้อม
เข้าไปซึ่งเมถุนธรรมอย่างนี้ จะเป็นที่รัก เป็นสังฆาทิสส. แม้ในการ
กล่าวสอน ก็มีนัยเหมือนกันนี้.

วินิจฉัยอีกโกสนิเทศ พึงทราบดังนี้:-

บทว่า อนิมิตฺตาสฺสึ แปลว่า เธอเป็นคนปราศจากนิमित. มีอธิบาย
ว่า ช่องปีศาจของเธอมีประมาณเท่าธุกุกุญแจเท่านั้น.

บทว่า นิमितฺตมตฺตาสฺสึ แปลว่า นิमितสตรีของเธอ ไม่เต็มบริบูรณ์,
มีอธิบายว่า สักแต่ว่าเป็นที่หมายรู้เท่านั้น.

บทว่า อโลหิตา แปลว่า มีช่องคลอดแห้ง.

บทว่า ชฺวโลหิตา แปลว่า มีช่องคลอดที่เปียกชุ่มไปด้วยโลหิต
เป็นนิตย์.

บทว่า ชฺวโจลา แปลว่า มีฝ้าลุ่มจุกอยู่เป็นนิตย์. มีอธิบายว่า
เธอใช้ผ้าซับเสมอ.

บทว่า ปกฺขมฺรฺนฺตฺติ แปลว่า ย่อมไหลออก. มีอธิบายว่า น้ำมูตร
ของเธอไหลออกอยู่เสมอ.

บทว่า **ติจิริณี** แปลว่า มีเนื้อเดียวยื่นออกมาข้างนอก. หุญงที่ไม่มี
มีนิมิตเลย ท่านเรียกว่า หุญงบัณเฑาะก์, หุญงที่มีหนวดและเครา รูปร่าง
คล้ายผู้ชาย ท่านเรียกว่า หุญงคล้ายผู้ชาย.

บทว่า **สมฺภนฺนา** ความว่า มีช่องทวารหนัก และช่องทวารเบา
ปนกัน.

บทว่า **อุกฺโขตฺตพฺยณฺชฺนา** ความว่า เป็นผู้ประกอบด้วยเพศทั้งสอง
คือ เครื่องหมายเพศสตรี ๑ เครื่องหมายเพศบุรุษ ๑.

ก็บรรดา ๑๑ บทเหล่านั้น ๓ บทล้วน ๆ นี้ คือ เธอมีเดือย, เธอ
เป็นคนดำ, เธอเป็นคนสองเพศ เท่านั้น ย่อมถึงที่สุด. ๓ บทนี้ และ
๓ บทก่อน ๆ คือ บทว่าด้วยวัจจมรรคปัสสาวมรรค และเมถุนธรรม
รวมเป็น ๖ บทล้วน ๆ ทำให้เป็นอาบัติได้ ด้วยประการฉะนี้.

บทที่เหลือเป็นต้นว่า เธอเป็นคนไม่มีนิมิต ซึ่งเชื่อมในบทว่าไม่มี
นิมิต ด้วยเมถุนธรรมไม่แล้วนั้นแล โดยนัยเป็นต้นว่า เธอจงให้เมถุนธรรม
แก่เรา หรือว่า เธอเป็นคนไม่มีนิมิต จงให้เมถุนธรรมแก่เรา ฟังทราบ
ว่า เป็นบทก่อนให้เป็นอาบัติได้.

บัดนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรงแสดงชนิดแห่งอาบัติโดยพิสดาร
ด้วยสามารถแห่งอาการมีการพุดชมเป็นต้นเหล่านี้ พาดพิงถึงวัจจมรรค
และปัสสาวมรรค ของภิกษุผู้กำหนด มีจิตแปรปรวนพุดเคาะมาตุคาม
จึงตรัสคำว่า **อิตุถิ จ โหติ อิตุถิสญฺญิ** เป็นต้น เนื้อความแห่งบทเหล่า-
นั้น ฟังทราบตามนัยที่กล่าวแล้ว ในกายสังสัคคะนั้นแล. ส่วนความ
แปลกกัน ดังต่อไปนี้:-

บทว่า อรฺกขกั คือ เบื้องต่ำตั้งแต่รากขวัญลงมา.

บทว่า อุกฺกษานุณฺทลั คือ เบื้องบนตั้งแต่มณฑลเข้าขึ้นไป.

บทว่า อุกฺกขกั คือ บนตั้งแต่รากขวัญขึ้นไป.

บทว่า อโรฆานุณฺทลั คือ ต่ำตั้งแต่มณฑลเข้าลงไป.

ก็รากขวัญ (ไหปลาร้า) และมณฑลเข้า สงเคราะห์เข้าในเขตแห่ง
ทุกกฏ เฉพาะในสิกขาบทนี้ เหมือนในกายสังสัคคะของนางภิกษุณี แท้จริง
พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ย่อมทรงบัญญัติครุกาบัติ ให้มีส่วนเหลือหามิได้แล

บทว่า กายปฏิพัฑฺธ ได้แก่ ผ้าบัง ดอกไม้บัง เครื่องประดับบ้าง.

[ว่าด้วยอนาปัตติวาร]

บทว่า อตุลฺปุเรฺกขารสฺส ความว่า ผู้กล่าวอรรถแห่งบทเป็นต้นว่า
อนิมิตฺตาลี หรือผู้ทำการสาธยายอรรถกถา.

บทว่า ฆมฺมุปุเรฺกขารสฺส ความว่า ผู้บอก หรือสาธยายพระบาลี
อยู่. เมื่อภิกษุมุ่งอรรถ มุ่งธรรม กล่าวอย่างนี้ ชื่อว่า ไม่เป็นอาบัติแก่
ผู้มุ่งอรรถ และมุ่งธรรม.

บทว่า อนุสฺตานิปุเรฺกขารสฺส ความว่า เมื่อภิกษุมุ่งสั่งสอนกล่าว
อย่างนั้นว่า ถึงบัดนี้ เธอก็เป็นคนไม่มีนิमित, เป็นคนสองเพศ เธอพึง
ทำความไม่ประมาทเสีย แต่บัดนี้, เธออย่าเป็นเหมือนอย่างนี้ต่อไปเลย
ชื่อว่า ไม่เป็นอาบัติแก่ผู้มุ่งคำสอน. ส่วนภิกษุใด เมื่อบอกบาลีแก่พวก
นางภิกษุณี ละทำนองพูดตามปกติเสีย หัวเราะเยาะพูดขำๆ อยู่ว่า เธอ
เป็นคนมีเดือย, เป็นคนผ่า, เป็นคนสองเพศ, ภิกษุนั้น เป็นอาบัติแท้.

ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุบ้า. พระอุทายีเถระเป็นต้นบัญญัติ ในสิกขาบทนี้
ไม่เป็นอาบัติแก่ท่านผู้เป็นต้นบัญญัติฉะนี้แล.

บทภาษณียวรรณา จบ

บรรดาปกิณกะมีสมณฐานเป็นต้น สิกขาบทนี้มีสมณฐาน ๓ ย่อม
เกิดขึ้นทางกายกับจิต ๑ ทางวาจากับจิต ๑ ทางกายวาจากับจิต ๑ เป็น
กิริยา สัญญาวิโมกข์ สจิตตกะ โลกวัชชะ กายกรรม วจีกรรม อกุศลจิต
มีเวทนา ๒ ฉะนี้แล.

วินิตวัตถุในตติยสังฆาทิเสส

บรรดาวินิตวัตถุ พึงทราบวินิจฉัยในเรื่องโลหิต ดังนี้:- ภิกษุนั้น
กล่าวหมายถึงนิมิตที่มีโลหิตของหญิง, หญิงนอกนี้ไม่รู้; เพราะฉะนั้น
จึงเป็นทุกกฏ.

บทว่า กกุสโลมฺ แปลว่า มีขนมากด้วยขนสั้น ๆ.

บทว่า อากิณฺณโลมฺ แปลว่า มีขนรุงรัง.

บทว่า ขรโลมฺ แปลว่า มีขนกระด้าง.

บทว่า ทิมโลมฺ แปลว่า มีเส้นขนไม่สั้น (ขนยาว). คำทั้งหมด
ภิกษุเหล่านั้นกล่าวหมายถึงนิมิตของหญิงทั้งนั้น.

ภิกษุนั้นกล่าวหมายถึงอสังกรรมว่า เธอหว่านนาแล้วหรือ? หญิง
นั้นไม่เข้าใจ จึงกล่าวว่า (หว่านแล้ว) แต่ยังไม่ได้กลบเจ้าค่ะ !

พืชที่ชื่อว่ากลบแล้ว ได้แก่ พืชที่เขาให้ตั้งขึ้นใหม่ (ให้หว่านซ่อม) ในโอกาสที่พืชทั้งหลายตั้งไม่ติด (ไม่งอก) หรือในโอกาสที่มีพืชถูกพวกแมลงทำให้เสียหาย แล้วราดให้เสมอด้วยน้ำ ในนาหว่านมีน้ำ (และ) พืชที่เขาเกลี้ยให้เสมอด้วยคราดมีฟัน ๘ ซี่ซ้ำอีก เพื่อต้องการทำให้พืชทั้งหลาย ที่ตกลงไปไม่สม่ำเสมอ ให้สม่ำเสมอในนาหว่านที่ดอน. บรรดาพืชเหล่านั้น หญิงนี้กล่าวหมายเอาพืชอย่างใดอย่างหนึ่ง.

ในเรื่องทาง คำว่า ทางของเชอรารบรินดอกหรือ ? ภิกษุนี้กล่าว หมายถึงทางองคชาต. คำที่เหลือมีเนื้อความกระจ่างทั้งนั้นแล.

ทฎฐุตถวาจาสิกขาบทธรรณนา ในอรรถกถาพระวินัย

ชื่อสมันตปาสาทิกา จบ

สังฆาติเสตสิกขาบทที่ ๔

เรื่องพระอุทายี

[๔๑๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น ท่านพระอุทายีเป็นพระกุลุปะในพระนครสาวัตถี เข้าไปสู่สกุลเป็นอันมาก ครั้งนั้นมีสตรีหม้ายผู้หนึ่ง รูปร่าง น่ารัก น่าชม ครั้นเวลาเช้า ท่านพระอุทายีครองอันตราวาสกแล้วถือบาตรและจีวรเดินไปทางเรือนของสตรีหม้ายนั้น ครั้นแล้วนั่งเหนืออาสนะที่เขาจัดถวาย จึงสตรีหม้ายนั้นเข้าไปหาท่านพระอุทายี กราบแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ท่านพระอุทายี ได้ยังสตรีหม้ายนั้น ให้เห็นแจ้ง สมทาน อาจหาญ ไร่เร่งด้วยธรรมิกถา

ครั้นแล้วสตรีหม้ายนั้นได้กล่าวปวารณาท่านพระอุทายีว่า โปรคบอกเถิด
เจ้าข้า ต้องการสิ่งใดซึ่งดิฉันสามารถจัดหาถวายพระคุณเจ้าได้ คือ จีวร
บิณฑบาต เสนาสนะ เกสัชบริวารอันเป็นปัจจัยของภิกษุไซ้

พระอุทายีขอรับรองว่า นื่องหญิง ปัจจัยเหล่านั้น ไม่เป็นของหาได้
ยากสำหรับฉัน ขอจงให้ของที่หาได้ยากสำหรับฉันเถิด
สตรีหม้ายถามว่า ของอะไร เจ้าข้า

อ. เมถุนธรรม จีระ

ส. พระคุณเจ้าต้องการหรือ เจ้าคะ

อ. ต้องการ จีระ

สตรีหม้ายนั้นกล่าวว่า นิมนต์มาเถิด เจ้าคะ แล้วเดินเข้าห้อง
เล็กผ้าสาฎกนอนหงายบนเตียง

ทันใดนั้น ท่านพระอุทายีตามเข้าไปหานางถึงเตียง ครั้นแล้วถ่ม
เขพระรด พูดว่า ใครจักถูกต้องหญิงถ้อย มีกลิ่นเหม็นนี้ได้ ดังนี้แล้ว
หลีกไป

จึงสตรีหม้ายนั้นเพ่งโทษว่า พระสมณะเชื้อสายพระศาสดายบุตร
เหล่านี้ เป็นผู้ไม่ละอาย ทูศีล พุคเทิจ พระสมณะเหล่านี้ยังจักปฎิญาณ
ว่า เป็นผู้ประพฤดิธรรม ประพฤติเรียบร้อย ประพฤติพรหมจรรย์ พุค
จริง มีศีล มีกัลยาณธรรม ดังนี้เล่า ติเตียนว่า ความเป็นสมณะของ
พระสมณะเหล่านี้ไม่มี ความเป็นพราหมณ์ของพระสมณะเหล่านี้ไม่มี
ความเป็นสมณะของพระสมณะเหล่านี้พินาศแล้ว ความเป็นพราหมณ์ของ
พระสมณะเหล่านี้พินาศแล้ว ความเป็นสมณะของพระสมณะเหล่านี้ จะมี
แต่ไหนด ความเป็นพราหมณ์ของพระสมณะเหล่านี้ จะมีแต่ไหนด และ

โพนทะนาว่า พระสมณะเหล่านี้ขาดจากความเป็นสมณะแล้ว พระสมณะเหล่านี้ขาดจากความเป็นพราหมณ์แล้ว โฉนพระสมณะอุทายีจึงได้ขอเมถุนธรรมต่อเราด้วยตนเอง แล้วถ่มเขพระรด พูคว่า ใครจักถูกต้องหญิงถ้อยมีกลิ่นเหม็นนี้ได้ ดังนี้แล้วหลีกไป เรามีอะไรชั่วช้า เรามีอะไรที่มีกลิ่นเหม็น เราเลวกว่าหญิงคนไหน อย่างไร ดังนี้

แม้สตรีเหล่านี้ก็ฟังโทษว่า พระสมณะเธอสายพระศากยบุตรเหล่านั้น เป็นผู้ไม่ละอาย ทูศีล พุคเทจ พระสมณะเหล่านั้น ยังจักปฎิญาณว่า เป็นผู้ประพฤติธรรม ประพฤติเรียบร้อย ประพฤติพรหมจรรย์ พุคจริง มีศีล มีกัลยาณธรรม ดังนี้แล้ว ตีเตียนว่า ความเป็นสมณะของพระสมณะเหล่านั้นไม่มี ความเป็นพราหมณ์ของพระสมณะเหล่านั้นไม่มี ความเป็นสมณะของพระสมณะเหล่านั้นพินาศแล้ว ความเป็นพราหมณ์ของพระสมณะเหล่านั้นพินาศแล้ว ความเป็นสมณะของพระสมณะเหล่านี้ จะมีแต่ที่ไหน ความเป็นพราหมณ์ของพระสมณะเหล่านี้ จะมีแต่ไหน และโพนทะนาว่า พระสมณะเหล่านี้ ขาดจากความเป็นพระสมณะแล้ว พระสมณะเหล่านั้นขาดจากความเป็นพราหมณ์แล้ว โฉนพระอุทายีจึงได้ขอเมถุนธรรมต่อสตรีนี้ด้วยตนเอง แล้วจึงถ่มเขพระรด พูคว่า ใครจักถูกต้องหญิงถ้อยมีกลิ่นเหม็นนี้ได้ ดังนี้ แล้วหลีกไป นางคนนี้มีอะไรชั่วช้า นางคนนี้มีอะไรที่มีกลิ่นเหม็น นางคนนี้เลวกว่าสตรีคนไหน อย่างไร คนนี้

ภิกษุทั้งหลายได้ยินสตรีพวกนั้นฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละอาย มีความรังเกียจ ใครต่อลิกขา ต่างก็ฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนท่านพระอุทายี จึงได้

กล่าวคุณ แห่งการบำเรอตนด้วยกามในสำนักมาตุคามเล่า แล้วกราบทูล
เรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า รับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ใน
เพราะเหตุเป็นกัณฺฐานั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถาม
ท่านพระอุทายีว่า ดูก่อนอุทายี ข้าว่า เธอกล่าวคุณแห่งการบำเรอตน
บำเรอด้วยกาม ในสำนักมาตุคามจริงหรือ

ท่านพระอุทายีทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูก่อนโมฆบุรุษ การ
กระทำของเธอ นั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของ
สมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนเธอจงได้กล่าว คุณแห่งการ
บำเรอตนด้วยกาม ในสำนักมาตุคามเล่า

ดูก่อนโมฆบุรุษ ธรรมอันเราแสดงแล้วโดยอเนกปริยาย
เพื่อคลายความกำหนัด ไม่ใช่เพื่อความกำหนัด เพื่อความ
พราศ ไม่ใช่เพื่อความประกอบ เพื่อความไม่ถ้อยมั่น ไม่ใช่
เพื่อความถ้อยมั่น มิใช่หรือ เมื่อธรรมชื่อนั้น อันเราแสดง
แล้ว เพื่อคลายความกำหนัด เธอยังจักคิดเพื่อมีความกำหนัด
เราแสดงเพื่อความพราศ เธอยังจักคิดเพื่อความประกอบ เรา
แสดงเพื่อความไม่ถ้อยมั่น เธอยังจักคิดเพื่อมีความถ้อยมั่น

ดูก่อนโมฆบุรุษ ธรรมอันเราแสดงแล้วโดยอเนกปริยาย
เพื่อเป็นที่สัารอกแห่งราคะ เพื่อเป็นที่สร้างแห่งความเมา
เพื่อเป็นที่ดับสูญแห่งความกระหาย เพื่อเป็นที่หลุดถอนแห่ง

อาลัย เพื่อเป็นที่เข้าไปตัดแห่งวิภังค์ เพื่อเป็นที่สิ้นแห่งตัณหา เพื่อคลายความกำหนัด เพื่อความดับทุกข์ เพื่อปราศจาก ตัณหาเครื่องร้อยรัดมิใช่หรือ

ดูก่อนโหมมบุรุษ การละกาม การกำหนดรู้ความหมาย ในกาม การกำจัดความกระหายในกาม การเพิกถอนความตริภิก อันเกี่ยวกับกาม การระงับความก่อกวนเพราะกาม เรา บอกไว้แล้วโดยอเนกปริยาย มิใช่หรือ

ดูก่อนโหมมบุรุษ การกระทำของเขอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเขอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนท่านพระอุทายีโดยอเนกปริยาย ดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเล็งยาก ความเป็นคน บำรุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่นำเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย แล้วทรงกระทำ ธรรมมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติ

สิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ
คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑
เพื่อข่มบุคคลผู้ก่อกาย เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็น
ที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน เพื่อ
กำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของ
ชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่
เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้น
แสดงอย่างนั้น ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๘. ๔. อนึ่ง ภิกษุใด กำหนดแล้ว มีจิตแปรปรวนแล้ว
กล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักมาตุคาม ด้วย
ถ้อยคำพาดพิงเมถุนว่า น้องหญิง สตรีใด บำเรอผู้ประพฤติ
พรหมจรรย์ มีศีล มีกัลยาณธรรม เช่นเรา ด้วยธรรมนั้น
นั้นเป็นยอดแห่งความบำเรอทั้งหลาย เป็นสังฆาภิเสก

เรื่องพระอุทายี จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๔๑๕] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มี
การงานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติ

อย่างไร มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่าง เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...
ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า พระพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า ทรงผินผ้าที่ถูกระพุทติแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า
ภิกษุ โดยปฏิญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า
ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสาธารณธรรม
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า
เป็นพระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกัน
อุปสมบทให้แล้วด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบควรแก่ฐานะ บรรดา
ภิกษุเหล่านั้น ภิกษุนี้ใด ที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้แล้วด้วย
ญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ภิกษุนี้ พระผู้มีพระ-
ภาคเจ้าทรงประสงค์ว่า ภิกษุ ในอรรถนี้.

ที่ชื่อว่า กำหนดแล้ว คือ มีความยินดี มีความเพ่งเล็ง มีจิต
ปฏิบัติ.

บทว่า แปรปรวนแล้ว ความว่า จิตที่ถูกราคะข้อมแล้วก็แปรปรวน
ที่ถูกโทสะประทุษร้ายแล้วก็แปรปรวน ที่ถูกโมหะให้ลุ่มหลงแล้วก็แปร
ปรวน แต่ที่ว่าแปรปรวนในอรรถนี้ ทรงประสงค์จิตที่ถูกราคะข้อมแล้ว.

ที่ชื่อว่า มาตุคาม ได้แก่ หญิงมนุษย์ ไม่ใช่หญิงยักษ์ ไม่ใช่

หญิงปรต ไม่ใช่สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย เป็นหญิงที่รู้เดียงสา สามารถทราบถึงถ้อยคำเป็นสุภายิต ทุพภายิต วาจาชั่วหยาบ และสุภาพ.

บทว่า ในสำนักมาตุคาม คือ ในที่ใกล้มาตุคาม ในที่ไม่ห่างมาตุคาม.

บทว่า กามของตน ได้แก่ ความใคร่ของตน เหตุของตน ความประสงค์ของตน การบำเรอของตน.

บทว่า นั้นเป็นยอด คือนั้นเป็นเลิศ ประเสริฐ สูงสุด อุดมเยี่ยม.

บทว่า สตรีใด ได้แก่ นางกษัตริย์ พราหมณี หญิงแพศย์ หรือหญิงศูทร.

บทว่า เช่นเรา คือ เป็นกษัตริย์ก็ตาม เป็นพราหมณ์ก็ตาม เป็นแพศย์ก็ตาม เป็นศูทรก็ตาม.

บทว่า มีศีล คือ เว้นขาดจากปาณาติบาต เว้นขาดจากอทินนาทาน เว้นขาดจากมุสาวาท.

บทว่า ผู้ประพฤติ พรหมจรรย์ คือ ผู้เว้นขาดจากเมถุนธรรม ที่ชื่อว่า มีกัลยาณธรรม คือ เป็นผู้ชื่อว่ามิธรรมงาม เพราะศีลนั้นและเพราะพรหมจรรย์นั้น.

บทว่า ด้วยธรรมนั้น คือ ด้วยเมถุนธรรม.

บทว่า บำเรอ คือ อภิรมย์.

บทว่า ด้วยถ้อยคำพาดพิงเมถุน คือ ด้วยถ้อยคำที่เกี่ยวด้วยเมถุนธรรม.

บทว่า สังฆาทิเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาสเพื่ออาบัตินั้น ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต เรียกเข้าหมู ไม่ใช่คณะมารูปด้วยกัน

ไม่ใช่บุคคลรูปเดียว เพราะฉะนั้น จึงตรัสเรียกว่า **สังฆาทิเสส** คำว่า
สังฆาทิเสส เป็นการขนานนาม คือเป็นชื่อของอาบัติในกายนั้นแล แม้
เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่า **สังฆาทิเสส**.

บทภาษณีย์

สตรีคนเดียว

[๔๑๖] สตรี ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และ
กล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรี ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตรี ภิกษุมีความสงสัย มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการ
บำเรอกามของตนในสำนักสตรี ต้องอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตะกะ มีความกำหนด และ
กล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรี ต้องอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษ มีความกำหนด และกล่าว
คุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรี ต้องอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน มีความกำหนด และ
กล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรี ต้องอาบัติอุลลัจจัย

บัณฑิตะกะคนเดียว

บัณฑิตะกะ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตะกะ มีความกำหนด
และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบัณฑิตะกะ ต้องอาบัติ
อุลลัจจัย

บัณฑิตะกะ ภิกษุมีความสงสัย มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่ง
การบำเรอกามของตนในสำนักบัณฑิตะกะ ต้องอาบัติทุกกฏ

บัณเฑาะก์ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษ มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบัณเฑาะก์ ต้องอาบัติทุกกฏ

บัณเฑาะก์ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบัณเฑาะก์ ต้องอาบัติทุกกฏ

บัณเฑาะก์ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบัณเฑาะก์ ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษคนเดียว

บุรุษ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษ มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบุรุษ ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษ ภิกษุมีความสงสัย มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบุรุษ ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบุรุษ ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบุรุษ ต้องอาบัติทุกกฏ

บุรุษ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบุรุษ ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉานตัวเดียว

สัตว์ดิรัจฉาน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสัตว์ดิรัจฉาน ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉาน ภิกษุมีความสงสัย มีความกำหนด และกล่าวคุณ
แห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสัตว์ดิรัจฉาน ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉาน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรี มีความกำหนด และ
กล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสัตว์ดิรัจฉาน ต้องอาบัติทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉาน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิต มีความกำหนด
และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสัตว์ดิรัจฉาน ต้องอาบัติ
ทุกกฏ

สัตว์ดิรัจฉาน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษ มีความกำหนด และ
กล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสัตว์ดิรัจฉาน ต้องอาบัติ
ทุกกฏ.

สตรี ๒ คน

[๔๑๗] สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มี
ความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีทั้งสอง
ต้องอาบัติสังฆาติเสส ๒ ตัว

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองคน มีความกำหนด และกล่าว
คุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีทั้งสอง ต้องอาบัติถุลลัจจัย
๒ ตัว

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตทั้งสองคน มีความ
กำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีทั้งสอง ต้อง
อาบัติถุลลัจจัย ๒ ตัว

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสองคน มีความ

กำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีทั้งสอง
ต้องอาบัติอุลลัจจัย ๒ ตัว

สตรี ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองคน มี
ความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีทั้งสอง
ต้องอาบัติอุลลัจจัย ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๒ คน

บัณเฑาะก์ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้งสองคน
มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบัณเฑาะก์
ทั้งสอง ต้องอาบัติอุลลัจจัย ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๒ คน ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองคน มีความกำหนด
และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบัณเฑาะก์ทั้งสอง ต้อง
อาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสองคน มีความ
กำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบัณเฑาะก์ทั้งสอง
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองคน
มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบัณเฑาะก์
ทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความ
กำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบัณเฑาะก์ทั้งสอง
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๒ คน

บุรุษ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสองคน มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบุรุษทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๒ คน ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองคน มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบุรุษทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองคน มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบุรุษทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบุรุษทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๒ คน ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตทั้งสองคน มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบุรุษทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองตัว มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองตัว มีความกำหนด

และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ต้อง
อาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองตัว มี
ความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสัตว์
ดิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตทั้งสองตัว
มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสัตว์
ดิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สัตว์ดิรัจฉาน ๒ ตัว ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสองตัว มี
ความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสัตว์ดิรัจฉาน
ทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

สตรี-บัณฑิต

สตรี ๑ บัณฑิต ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน
มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีและ
บัณฑิตทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติสังฆาทิเสส

สตรี ๑ บัณฑิต ๑ ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองคน มีความกำหนด
และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีและบัณฑิตทั้งสอง
ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ บัณฑิต ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตทั้งสองคน
มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีและ
บัณฑิตทั้งสอง ต้องอาบัติอุลลัจจัย ๒ ตัว

สตรี ๑ บัณฑิต ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสองคน

มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของคนในสำนักสตรีและ
บัณฑิตุภะกัทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ บัณฑิตุภะกั ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง
คน มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรี
และบัณฑิตุภะกัทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี-บุรุษ

สตรี บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน มีความ
กำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีและบุรุษ
ทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติสังฆาทิเสส

สตรี ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองคน มีความกำหนด และ
กล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีและบุรุษทั้งสอง ต้อง
อาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตุภะกัทั้งสองคน
มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีและ
บุรุษทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสองคน มีความ
กำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีและบุรุษ
ทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานทั้งสองคน
มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีและ
บุรุษทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี-สัตว์ดิรัจฉาน

สตรี ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสอง มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีและ สัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติสังฆาทิเสส

สตรี ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสงสัยทั้งสอง มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีและสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตทั้งสอง มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามในสำนักสตรี และสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสอง มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักสตรีและ สัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

สตรี ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ทั้งสอง มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนัก สตรีและสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

บัณฑิต-บุรุษ

บัณฑิต ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณฑิตทั้งสอง มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบัณฑิตและ บุรุษทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

บัณฑิต ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสงสัยทั้งสองคน มีความกำหนด

และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบัณเฑาะก์ และบุรุษ
ทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสองคน
มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบัณเฑาะก์
และบุรุษทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๑ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน
ทั้งสองคน มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนใน
สำนักบัณเฑาะก์และบุรุษทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ บุรุษ ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสองคน
มีความกำหนด กล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบัณเฑาะก์และ
บุรุษทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์-สัตว์ดิรัจฉาน

บัณเฑาะก์ ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์
ทั้งสอง มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนัก
บัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติอุลลัจจัย

บัณเฑาะก์ ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสงสัยทั้งสอง มีความ
กำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบัณเฑาะก์และ
สัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษ
ทั้งสอง มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนัก
บัณเฑาะก์และสัตว์ดิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๑ สัตว์ดิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์

ศิรัจฉานทั้งสอง มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตน
ในสำนักบัณเฑาะก์และสัตว์ศิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บัณเฑาะก์ ๑ สัตว์ศิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสอง
มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบัณเฑาะก์
และสัตว์ศิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ-สัตว์ศิรัจฉาน

บุรุษ ๑ สัตว์ศิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบุรุษทั้งสอง มี
ความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบุรุษและ
สัตว์ศิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๑ สัตว์ศิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสงสัยทั้งสอง มีความกำหนด
และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบุรุษและสัตว์ศิรัจฉานทั้ง
สอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ สัตว์ศิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสัตว์ศิรัจฉาน
ทั้งสอง มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนัก
บุรุษและสัตว์ศิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๑ สัตว์ศิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นสตรีทั้งสอง
มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบุรุษและ
สัตว์ศิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

บุรุษ ๑ สัตว์ศิรัจฉาน ๑ ภิกษุมีความสำคัญว่าเป็นบัณเฑาะก์ทั้งสอง
มีความกำหนด และกล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักบุรุษและ
สัตว์ศิรัจฉานทั้งสอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว.

อนาปัตติวาร

[๔๑๘] ภิกษุกล่าวว่า ขอท่านจงบำรุงด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และเกศขบริหาร อันเป็นปัจจัย ของภิกษุใช้ ดังนี้ เป็นต้น ๑ ภิกษุวิกลจริต ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

วินิตวัตถุ

อุทานคาถา

[๔๑๙] เรื่องหญิงหมั้นว่าทำไฉนจะได้บุตร เรื่องหญิงมีบุตรดี เรื่องเป็นที่รัก เรื่องมิโชคดี เรื่องจะถวายอะไรดี เรื่องจะอุปัฏฐากด้วยอะไรดี เรื่องไฉนจึงได้ไปสุคติ.

วินิตวัตถุ

เรื่องหญิงหมั้นว่าทำไฉนจะได้บุตร

[๔๒๐] ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีหมั้นคนหนึ่งได้ถามภิกษุกุลุปกะว่า ท่านเจ้าขา ทำไฉน ดิฉันจึงจะมีบุตร

ภิกษุนั้นตอบว่า น้องหญิง ถ้าเช่นนั้นเธอจงถวายทานที่เลิศ

ส. อะไร เจ้าคะ ชื่อว่า ทานที่เลิศ

ภ. เมถุนธรรม จีระ

ภิกษุรูปนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

เรื่องหญิงมีบุตรถึ

ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีผู้หนึ่งมีบุตรถึ ได้ถามภิกษุกุลุปกะว่า ท่าน
เจ้าข้า ทำไฉน ดิฉันจึงจะไม่มีบุตร

ภิกษุนั้นตอบว่า น้องหญิง ถ้าเช่นนั้นเธอจงถวายทานที่เลิศ

ส. อะไร เจ้าคะ ชื่อว่า ทานที่เลิศ

ภ. เมถุนธรรม จ๊ะ

ภิกษุรูปนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมัง
หนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ
เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

เรื่องเป็นที่รัก

ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีผู้หนึ่งได้ถามภิกษุกุลุปกะว่า ท่านเจ้าข้า
ทำไฉนดิฉันจึงจะเป็นที่รักของสามี

ภิกษุนั้นตอบว่า น้องหญิง ถ้าเช่นนั้นเธอจงถวายทานที่เลิศ

ส. อะไรเจ้าคะ ชื่อว่าทานที่เลิศ

ภ. เมถุนธรรม จ๊ะ

ภิกษุรูปนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมัง
หนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ
เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

เรื่องมีโชคดี

ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีผู้หนึ่งได้ถามภิกษุกุลุปกะว่า ท่านเจ้าข้า
ทำไฉนดิฉันจึงจะ โชคดี

ภิกษุตอบว่า น้องหญิง ถ้าเช่นนั้น เธอจงถวายทานที่เลิศ

ส. อะไร เจ้าคะ ชื่อว่า ทานที่เลิศ

ภ. เมถุนธรรม จ๊ะ

ภิกษุรูปนั้น มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมัง
หนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า ลูกก่อนภิกษุ
เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

เรื่องจะถวายอะไรดี

ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีผู้หนึ่งได้ถามภิกษุสุภกะว่า ท่านเจ้าข้า
ดิฉันจะถวายอะไรแก่พระคุณเจ้าดี

ภิกษุรูปนั้นตอบว่า น้องหญิง เธอจงถวายทานที่เลิศ

ส. อะไร เจ้าคะ ชื่อว่า ทานที่เลิศ

ภ. เมถุนธรรม จ๊ะ

ภิกษุรูปนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว กรรมัง
หนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า ลูกก่อนภิกษุ
เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

เรื่องจะอุปัฏฐากด้วยอะไร

ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีผู้หนึ่งได้ถามภิกษุสุภกะว่า ท่านเจ้าข้า
ดิฉันจะอุปัฏฐากพระคุณเจ้าด้วยอะไรดี

ภิกษุรูปนั้นตอบว่า น้องหญิง เธอจงอุปัฏฐากด้วยทานที่เลิศ

ส. อะไร เจ้าคะ ชื่อว่า ทานที่เลิศ

ภ. เมถุนธรรม จ๊ะ

ภิกษุรูปนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมัง
หนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า ดูก่อนภิกษุ
เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

เรื่องไหนจึงจะไปสูคติ

ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีผู้หนึ่งได้ถามภิกษุกุลุปกะว่า ท่านเจ้าข้า
ทำไฉนดิฉันจึงจะได้ไปสูคติ

ภิกษุนั้น ตอบว่า นื่องหญิง ถ้าเช่นนั้นเธอจงถวายทานที่เลิศ

ส. อะไร เจ้าคะ ชื่อว่า ทานที่เลิศ

ภ. เมถุนธรรม จ๊ะ

ภิกษุรูปนั้นมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกรรมัง
หนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า ดูก่อนภิกษุ
เธอต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว.

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๔ จบ

พรรณนาสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๔

อรรถกถาปาริจยสิกขาบทว่า เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เป็นต้น
ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:-

วินัยในอรรถกถาปาริจยสิกขาบทนั้น ฟังทราบดังนี้:-

[แก้บรรณปฐมบัญญัติเรื่องพระอุทายี]

บทว่า กุลุปโก ความว่า เป็นผู้เข้าไปใกล้จิตตระกูล คือ เป็นผู้
ชวนชวายเป็นนิตย์ในการเข้าหาตระกูล เพื่อต้องการปัจจัย ๔.

บทว่า **จีวรปิณฑุทปาคเสนาสนคิลานปัจจยเกสชฺชปริกฺขาริ** ได้แก่ จีวร ปิณฑุทปาค เสนาสนะ และคิลานปัจจยเกสชฺชปริกฺขาร. ก็ในบทว่า **คิลานปัจจยเกสชฺชปริกฺขาริ** นี้ พึงทราบวินิจฉัยดังนี้:- ที่ชื่อว่าปัจจย เพราะอรรถว่า ทำการบำบัด. คำว่า ปัจจย เป็นชื่อแห่งเกสชอันสบาย ชนิดใดชนิดหนึ่ง. ชื่อว่ากรรมของหมอ เพราะหมอนั้นอนุญาต ฉะนั้น จึงชื่อว่า เกสช คิลานปัจจยด้วย เกสชด้วย ชื่อว่า คิลานปัจจยเกสช. มีคำอธิบายว่า การงานของหมอมีน้ำมัน น้ำผึ้ง และน้ำอ้อยเป็นต้น ชนิดใด ชนิดหนึ่ง เป็นที่สบายแก่คนไข้. ก็เครื่องล้อม ท่านเรียกว่า บริหาร ในคำเป็นต้นว่า เมืองเป็นอันเขาล้อมคิแล้วด้วย เครื่องล้อมเมือง ๗ ชั้น^๑ ดังนี้. เครื่องประดับท่านก็เรียกว่า บริหาร ในคำเป็นต้นว่า รถมีเครื่องประดับขาว มีฉานเป็นเพลา มีความเพียรเป็นลือ^๒ ดังนี้. เครื่องค้ำจุน ท่านเรียกว่า บริหาร ในประโยคเป็นต้นว่า เครื่องค้ำจุนชีวิตแม่เหล่านี้ อันบรรพชิตพึงแสวงหา^๓ ดังนี้. ในบทว่า **คิลานปัจจยเกสชฺชปริกฺขาริ** นี้ย่อมควรทั้งเครื่องค้ำจุน ทั้งเครื่องล้อม.

แท้จริง คิลานปัจจยเกสชนั้น เป็นเครื่องล้อมชีวิตบ้าง เพราะไม่ให้ช่องแก่ความเกิดขึ้น แห่งอาพาธอันจะยังชีวิตให้พินาศ เป็นเครื่องค้ำจุนบ้าง เพราะเป็นเหตุให้ชีวิตนั้น เป็นไปได้นาน เพราะฉะนั้น จึงเรียกว่า บริหาร พึงทราบเนื้อความอย่างนั้นว่า คิลานปัจจยเกสชนั้นด้วย เป็นบริหารด้วย โดยนัยดังกล่าวมานี้ เพราะฉะนั้น จึงชื่อว่า คิลานปัจจย เกสชบริหาร. ซึ่งคิลานปัจจยเกสชบริหารนั้น.

๑. อจ. สตุตถก. ๒๓/๑๐๓. ๒. ถี. มหาวาร. ๑๕/๓. ๓. ม. ม. ๑๒/๒๑๒.

บทว่า วสลิ แปลว่า เลว คือ ชั่วช้า. อีกนัยหนึ่ง ผู้ที่ชื่อว่า
วสละ เพราะอรรถว่า ไหลออกมา. อธิบายว่า ย่อมหลังออก.

บทว่า นิฏฐหิตฺวา แปลว่า บ้วนขะพะให้ตกไป

ด้วยคำว่า กิสฺสาหิ เกน หายามิ ดังนี้ หุญฺญินฺนแสดงว่า เรา
จะดี้อยกว่าหุญฺญินฺนคนไหน? ว่าโดยอะไร? คือ ว่าโดยโภคะก็ตาม โดย
เครื่องแก้แต่งตัวก็ตาม โดยรูปร่างก็ตาม หุญฺญินฺนชื่ออะไรเล่า? จะเป็นผู้ดียิ่ง
ไปกว่าเรา.

บทว่า สนฺตฺติเก แปลว่า ยืนอยู่ในที่ใกล้เคียง คือ ในที่ไม่ไกล
โดยรอบ. แม้ด้วยบทภาษณะ ท่านก็แสดงเนื้อความอย่างนี้เหมือนกัน.

บทว่า อุตฺตกามปาริจฺริยา ความว่า การบำเรอด้วยกาม กล่าวคือ
เมถุนธรรม ชื่อว่า กามปาริจฺริยา. การบำเรอด้วยกามเพื่อประโยชน์
แก่ตน ชื่อว่า อุตฺตกามปาริจฺริยา. อีกอย่างหนึ่ง การบำเรอที่ตนใคร่
คือ ปรรารถนา เพราะฉะนั้น จึงชื่อว่า อุตฺตกามา. อธิบายว่า อันภิกษุ
เองปรรารถนาแล้วด้วยอำนาจแห่งความกำหนด ในเมถุน การบำเรอนั้นด้วย
อันตนให้ใคร่ด้วย เพราะฉะนั้น จึงชื่อว่า อุตฺตกามปาริจฺริยา. แห่งการ
บำเรอด้วยกามเพื่อประโยชน์แก่ตน (หรือแห่งการบำเรออันตนใคร่) นั้น.

[อธิบายลักษณะบทวิถังค์จตุตถสังฆาทิเสส]

สองบทว่า วณฺณฺ ภาเสยฺย ความว่า ฟังประกาศคุณ คืออานิสงส์.
ในอรรถวิถังค์ทั้งสองนั้น เพราะในอรรถวิถังค์นี้ว่า การบำเรอกามเพื่อ
ประโยชน์ตน ได้ใจความ คือ กาม ๑ เหตุ ๑ การบำเรอ ๑ พยัญชนะ
ยังเหลือ ในอรรถวิถังค์นี้ว่า การบำเรอนั้นด้วย อันตนใคร่ด้วย ชื่อ

อรรถกถาปริจจยา ได้ใจความ คือ ความประสงค์ การบำเรอ ๑
พญชชนะยังเหลือ เพราะเหตุนี้ เพื่อไม่ทำความเอื้อเฟื้อในพญชชนะแสดง
แต่ใจความเท่านั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสบทภาชนะว่า คือ เป็นเหตุ
แห่งตน เป็นที่ประสงค์แห่งตน. จริงอยู่ เมื่อตรัสคำว่า การบำเรอตน
บัณฑิตทั้งหลายจักทราบว่าการบำเรอด้วยกาม เพื่อประโยชน์แก่ตน ท่าน
กล่าวแล้วว่าด้วยคำมีประมาณเท่านี้ แม้เมื่อท่านกล่าวคำว่า การบำเรอตน
ซึ่งเป็นที่ประสงค์แห่งตน บัณฑิตทั้งหลาย ก็จักทราบว่าการบำเรอ
ที่ตนใคร ด้วยอรรถว่า ที่ตนต้องการประสงค์ ท่านกล่าวด้วยคำมี
ประมาณเท่านี้.

บัดนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า จะทรงแสดงอาการในการสรรเสริญ
คุณแห่งการบำเรอตนด้วยกายนั้น จึงตรัสคำว่า **เอตทกคฺ** เป็นอาทิ คำนั้น
มีเนื้อความชัดเจนทีเดียว ทั้งโดยอุเทศทั้งโดยนิเทศ.

ส่วนบทสัมพันธ์ และวินิจฉัยอาบัติในสิกขาบทนี้ ฟังทราบดังนี้:-

คำว่า **เอตทคฺ** ๗เป ๗ **ปริจเรยุย** มีความว่า หญิงในพึงบำเรอ
ผู้ประพฤติพรหมจรรย์มีศีล มีกัลยาณธรรมเช่นเรา ด้วยธรรมนั้น
ขึ้นชื่อว่าการบำเรอใด ของหญิงนั้น ผู้บำเรอผู้ประพฤติพรหมจรรย์
เช่นเราอย่างนั้น, การบำเรอเป็นยอดของการบำเรอทั้งหลาย.

สองบทว่า **เมถุนุปัสสิเตน สงฺฆาติเสส** มีความว่า ภิกษุใด
เมื่อกล่าวคุณแห่งการบำเรอตนด้วยกามอย่างนั้น ฟังกล่าวด้วยคำพาดพิง
เมถุนจิง ๆ คือ หมายเฉพาะเมถุนจิง ๆ เป็นสังฆาติเสสแก่ภิกษุนั้น.

บัดนี้ ท่านปรับสังฆาติเสส แก่ภิกษุผู้กล่าวด้วยคำพาดพิงเมถุน
เท่านั้น; เพราะเหตุนี้ จึงไม่เป็นสังฆาติเสสแม้แก่ภิกษุผู้กล่าวคุณแห่ง

การบ่าเรอ ด้วยถ้อยคำมีอาทิอย่างนี้ว่า ฉันก็เป็นกษัตริย์ หล่อนก็เป็นกษัตริย์ นางกษัตริย์สมควรให้แก่กษัตริย์ เพราะมีชาติเสมอกัน แต่เป็นสังฆาติเสสแก่ภิกษุผู้กล่าวปริยายแหม่มาก มีคำว่า ฉันก็เป็นกษัตริย์ หล่อนก็เป็นกษัตริย์ เป็นต้น แล้วกล่าวด้วยถ้อยคำพาดพิงเมตุนจ้ง ๆ อย่างนี้ว่า หล่อนสมควรให้เมตุนแก่นัน.

คำว่า **อิตุถิ จ โหติ** เป็นต้น มีนัยดังกล่าวไว้ในก่อนนั้นแล พระอุทานเถระเป็นอาทิก็มีกะในสิกขาบท ไม่เป็นอาบัติแก่ท่านผู้เป็นอาทิก็มีกะจะนี้แล.

บทภาษณียวรรณา จบ

ปกิณกะทั้งปวงมีสมุฏฐานเป็นต้น เหมือนทูลจุลลวาจาสิกขาบท. แม้วินิตวัตตทั้งหลาย ก็มีอรรถชัดเจนทั้งนั้น ด้วยประการนี้.

พรรณนาสังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๔ จบ

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๕

เรื่องพระอุทายี

[๔๒๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นแล ท่านพระอุทายีเป็นพระกุลุปะในพระนครสาวัตถี เข้าไปสู่สกุลเป็นอันมาก ที่ตนเห็นว่ามีแก่ชายนุ่มน้อยยังไม่มีภรรยา หรือเด็กหญิงสาวน้อยยังไม่มีสามี ย่อมพรรณนาคุณสมบัติของเด็กหญิงสาวน้อยในสำนักมารดาบิดาของเด็กชายนุ่มน้อยว่า เด็กหญิงสาวน้อยของสกุลโน้น มีรูปงาม น่าดู น่าชม คมคาย มีแวจฉลาด มีไหวพริบดี ขยัน ไม่เกียจคร้าน เด็กหญิงสาวน้อยนั้นสมควรแก่เด็กชายนุ่มน้อยนี้ มารดาบิดาของเด็กชายนุ่มน้อยกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านเจ้าข้า คนเหล่านั้นไม่รู้จักพวกข้าพเจ้าว่าเป็นใคร หรือเป็นพรรคพวกของใคร ท่านเจ้าข้า ถ้าพระคุณเจ้ากรุณา พุคทาบทามให้ พวกข้าพเจ้าจะขอร้องเด็กหญิงสาวน้อยนั้นมาให้แก่เด็กชายนุ่มน้อยนี้ และพรรณนาคุณสมบัติของเด็กชายนุ่มน้อยในสำนักมารดาบิดาของเด็กหญิงสาวน้อยว่า เด็กชายนุ่มน้อยของสกุลโน้น มีรูปงาม น่าดู น่าชม คมคาย มีแวจฉลาด มีไหวพริบดี ขยัน ไม่เกียจคร้าน เด็กชายนุ่มน้อยนั้นสมควรแก่เด็กหญิงสาวน้อยนี้ มารดาบิดาของเด็กหญิงสาวน้อยกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านเจ้าข้า คนเหล่านั้นไม่รู้จักพวกข้าพเจ้าว่าเป็นใคร หรือเป็นพรรคพวกของใคร ฝ่ายหญิงจะพูดชมว่า คุณ ๆ ก็อยู่ ท่านเจ้าข้า ถ้าพระคุณเจ้ากรุณาช่วยพุดให้เขาขอร้อง พวกข้าพเจ้าจะยอมยกเด็กหญิงสาวน้อยนี้แก่เด็กชายนุ่มน้อยนั้น โดยอุบายนี้แล ท่านพระอุทายีให้มารดาบิดาของเจ้าหนุ่มเจ้าสาวทำอาวาทมงคลบ้าง วิวาหมงคลบ้าง พุดให้ขอร้องกันบ้าง.

[๔๒๒] สมัยต่อมา ธิดาของสตรีหม้ายคนหนึ่ง มีรูปงาม น่าดู น่าชม พวกสาวกของอาชีวกชาวบ้านอื่น มาพุดกะสตรีหม้ายนั้นดังนี้ว่า ข้าแต่แม่ ขอแม่จงกรุณายกเด็กหญิงสาวน้อยนี้ให้แก่เด็กชายหนุ่มน้อยของพวกเขาข้าพเจ้าเถิด

สตรีหม้ายนั้นตอบดังนี้ว่า คุณขา ดิฉันไม่ทราบว่าคุณเป็นใคร หรือเป็นพรรคพวกของใคร อนึ่งเล่า เด็กหญิงสาวน้อยนี้ ก็เป็นธิดาคนเดียวของดิฉัน และจะต้องไปอยู่บ้านอื่น ดิฉันจะยกให้ไม่ได้

คนทั้งหลายซักถามสาวกของอาชีวกเหล่านั้นว่า ท่านทั้งหลายมาธุระอะไร

พวกสาวกของอาชีวกชี้แจงว่า พวกข้าพเจ้ามาขอธิดาของหญิงหม้ายชื่อโน้น ในตำบลบ้านนี้ให้แก่เด็กชายหนุ่มน้อยของพวกเขาข้าพเจ้า นางตอบอย่างนั้นว่า คุณขา ดิฉันไม่ทราบว่าคุณเป็นใคร หรือเป็นพรรคพวกของใคร อนึ่งเล่า เด็กหญิงสาวน้อยนี้ก็เป็นธิดาคนเดียวของดิฉัน และจะต้องไปอยู่บ้านอื่น ดิฉันจะยกให้ไม่ได้

คนพวกนั้นแนะนำว่า พวกคุณไปขอธิดาต่อหญิงหม้ายนั้นทำไม ไปพุดกะท่านพระอุทายีหรือ ท่านพระอุทายีจักช่วยพุดให้เขายกให้เอง

จึงพวกสาวกของอาชีวกเหล่านั้นเข้าไปหาท่านพระอุทายี ครั้นแล้ว ได้เรียนท่านพระอุทายีว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า พวกข้าพเจ้าขอธิดาของหญิงหม้ายชื่อโน้นในบ้านนี้ให้แก่เด็กชายหนุ่มน้อยของพวกเขาข้าพเจ้า นางตอบอย่างนี้ว่า คุณขา ดิฉันไม่ทราบว่าคุณเป็นใคร หรือเป็นพรรคพวกของใคร อนึ่งเล่า เด็กหญิงสาวน้อยก็เป็นธิดาคนเดียวของดิฉัน และจะต้องให้อยู่บ้านอื่น ดิฉันจะยกให้ไม่ได้ ข้าแต่พระคุณเจ้า

ขอพระคุณเจ้าได้โปรดช่วยพูดให้หญิงหม้ายนั้น อมยกธิดาให้แก่เด็กชาย
หนุ่มน้อยของพวกเขาข้าพเจ้าด้วยเถิด

ลำดับนั้น ท่านพระอุทายีเข้าไปหาสตรีหม้ายนั้น ครั้นแล้วได้ถาม
สตรีหม้ายนั้นว่า ทำไมเธอจึงไม่ยอมยกธิดาให้แก่คนเหล่านั้นเล่า

สตรีหม้ายนั้นตอบว่า เพราะดิฉัน ไม่ทราบว่า คนเหล่านั้นเป็นใคร
หรือเป็นพรรคพวกของใคร อนึ่งเล่า เด็กหญิงสาวน้อยนี้เป็นธิดาคนเดียว
ของดิฉัน และจะต้องไปอยู่บ้านอื่น ดิฉันจึงไม่ยอมยกให้เจ้าค่ะ

อุ. จงให้แก่คนเหล่านั้นเถิด คนเหล่านี้ฉันรู้จัก

ส. ถ้าพระคุณเจ้ารู้จัก ดิฉันยอมยกให้เจ้าค่ะ

จึงสตรีหม้ายนั้นได้ยกธิดาให้แก่สาวกของอาชีวกเหล่านั้น ครั้น
พวกสาวก องอาชีวกเหล่านั้น นำเด็กหญิงสาวน้อยนั้นไปแล้ว ได้เลี้ยงดู
อย่างสะใภ้ชั่วเดือนเดียวเท่านั้น ต่อแต่นั้นก็เลี้ยงดูอย่างทาสี

สาวน้อยร้องทุกข์

[๔๒๓] ต่อมา สาวน้อยนั้นส่งทูตไปในสำนักมารดาว่า ดิฉัน
ตกทุกข์ได้ยาก ไม่ได้รับความสุข พวกสาวกของชีวกได้เลี้ยงดูดิฉัน อย่าง
สะใภ้ชั่วเดือนเดียวเท่านั้น ต่อแต่นั้นมาก็เลี้ยงดูอย่างทาสี ขอให้คุณแม่
ดิฉันมารับดิฉันไป

พอทราบข่าว สตรีหม้ายนั้นจึงเข้าไปหาพวกสาวกของอาชีวก ครั้น
แล้วได้กล่าวดังนี้ว่า ท่านทั้งหลายโปรดอย่าเลี้ยงดูสาวน้อยนี้อย่างทาสี
โปรดเลี้ยงดูอย่างสะใภ้เถิดเจ้าค่ะ

สาวกของอาชีวกเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า พวกเราไม่ได้รับรองและ
ตกลงไว้กับท่าน พวกเรารับรองและตกลงไว้กับสมณะต่างหาก ท่าน
จงไป เราไม่รู้จักท่าน

ครั้งสตรีหม้ายนั้นถูกพวกสาวกของอาชีวกเหล่านั้นรุกรานแล้ว ได้กลับมายังพระนครสาวัตถิตตามเดิม

แม้ครั้งที่สอง สาวน้อยนั้นก็ได้อ้างทูตไปในสำนักมารดาว่า ดิฉันตกทุกข์ได้ยาก ไม่ได้รับความสุข พวกสาวกของอาชีวกได้เลี้ยงดิฉันอย่างสะใภ้ชั่วเดือนเดียวเท่านั้น ต่อแต่นั้นมาก็เลี้ยงดูอย่างทาสี ขอให้คุณแม่ดิฉันมารับดิฉันไป

จึงสตรีหม้ายนั้นเข้าไปหาท่านพระอุทายี ครั้นแล้วได้เรียนท่านพระอุทายีว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ลูกสาวของดิฉัน ตกทุกข์ได้ยาก ไม่ได้รับความสุข พวกสาวกของอาชีวกได้เลี้ยงดูนางอย่างสะใภ้ชั่วเดือนเดียวเท่านั้น ต่อแต่นั้นมาก็เลี้ยงดูอย่างทาสี พระคุณเจ้าควรพุดขอรับรองว่า ลูกก่อนท่านทั้งหลาย ขอท่านทั้งหลายโปรดอย่าได้เลี้ยงดูสาวน้อยนี้อย่างทาสี โปรดเลี้ยงดูอย่างสะใภ้เถิด

ดังนั้น ท่านพระอุทายีจึงเข้าไปหาสาวกของอาชีวกเหล่านั้น ครั้นแล้วได้กล่าวดังนี้ว่า ลูกก่อนท่านทั้งหลาย ขอท่านทั้งหลายโปรดอย่าเลี้ยงดูสาวน้อยนี้อย่างทาสี โปรดเลี้ยงดูอย่างสะใภ้เถิด

พวกสาวกของอาชีวกเหล่านั้น กล่าวอย่างนี้ว่า เราไม่ได้รับรองและตกลงไว้กับท่าน เรารับรองและตกลงไว้กับหญิงหม้ายต่างหาก สมณะต้องเป็นผู้ไม่ขวนขวาย สมณะต้องเป็นสมณะที่ดี เชิญท่านไปเถิด เราไม่รู้จักท่าน

ครั้นท่านพระอุทายีถูกพวกสาวกของอาชีวกเหล่านั้นรุกรานแล้ว ได้กลับมายังพระนครสาวัตถิตตามเดิม

แม้ครั้งที่สาม สาวน้อยนั้นก็ได้อ้างทูตไปในสำนักมารดาว่า ดิฉัน

ตกทุกข์ได้ยาก ไม่ได้มีความสุข พวกสาวกของอาชีวกได้เลี้ยงดูฉัน
อย่างสะกั้วเดือนเดือนเท่านั้น ต่อแต่นั้นมาก็เลี้ยงดูอย่างทาสี ขอให้
คุณแม่ฉันมารับฉันไป

แม้สตรีหม้ายนั้น ก็ได้เข้าไปหาท่านพระอุทายเป็นครั้งที่สอง แล้ว
ได้เรียนท่านพระอุทายเป็นดังนี้ว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ข้าว่า ลูกสาวของ
ฉันตกทุกข์ได้ยาก ไม่ได้มีความสุข พวกสาวกของอาชีวกได้เลี้ยงดูนาง
อย่างสะกั้วเดือนเดือนเท่านั้น ต่อแต่นั้นมาก็เลี้ยงดูอย่างทาสี พระ-
คุณเจ้าควรพูดของรื่องว่า ลูกก่อนท่านทั้งหลาย ขอท่านทั้งหลายโปรด
อย่าได้เลี้ยงดูสาวน้อยนี้อย่างทาสี โปรดเลี้ยงดูอย่างสะกั้วเกิด

ท่านพระอุทายิกกล่าวว่า ฉันดูพวกสาวกของอาชีวกเหล่านั้นรุกราน
มาครั้งหนึ่งแล้ว เจริญเธอไปเถิด ฉันไม่ไปละ

นิทานและสรรเสริญพระอุทายี

[๔๒๔] ครั้งนั้น สตรีหม้ายจึงฟังโทษติเตียนโพนทะนาว่า ลูกสาว
ของเราตกทุกข์ได้ยาก ไม่ได้มีความสุข เพราะแม่ผัวชั่ว พ่อผัวชั่ว
และสามีชั่วฉันใด ขอให้ท่านพระอุทายีจงตกทุกข์ได้ยาก อย่าได้มีความสุข
สุขฉันนั้นเถิด แม้สาวน้อย นั้นก็ฟังโทษติเตียนโพนทะนาว่า เราตกทุกข์
ได้ยาก ไม่ได้มีความสุข เพราะแม่ผัวชั่ว พ่อผัวชั่ว และสามีชั่วฉันใด
ขอท่านพระอุทายีจงตกทุกข์ได้ยาก อย่าได้มีความสุขฉันนั้นเถิด แม้
สตรีเหล่านี้ บรรดาที่ไม่พอใจด้วยแม่ผัว พ่อผัว หรือสามี ต่างก็
กล่าวแข่งชกอย่างนั้นว่า เราตกทุกข์ได้ยาก ไม่ได้มีความสุข เพราะแม่ผัว
ชั่ว พ่อผัวชั่ว และสามีชั่วฉันใด ขอให้ท่านพระอุทายีจงตกทุกข์ได้ยาก
อย่าได้มีความสุขฉันนั้นเถิด ส่วนสตรีบรรดาที่ได้ยินดีด้วยแม่ผัว พ่อผัว

หรือสามี ต่างก็อำนวยการอย่างนี้ว่า เราสบาย สมบูรณ์ พูนสุข เพราะแม่ฟัวดี และสามีดี ฉันทโค ขอให้ท่านพระอุทายี จงสบาย สมบูรณ์ พูนสุข ฉันทโคเกิด.

[๔๒๕] ภิกษุทั้งหลาย ได้ยินสตรีบางพวกกล่าวแข่งชกอยู่บางพวก อำนวยการอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ใครต่อศึกษา ต่างก็เพ่งโทษติเตียนโพนทะนาว่า ไฉนท่านพระอุทายี จึงได้ถึงความเป็นผู้ชกสื่อเถ่า แล้วกราบทูลเนื้อความนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า.

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระอุทายีว่า ดูก่อนอุทายี ข่าว่า เธอถึงความเป็นผู้ชกสื่อจริงหรือ

ท่านพระอุทายีทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูก่อนโมฆบรูช การกระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ ฉันทโคจงได้ถึงความเป็นผู้ชกสื่อเถ่า

ดูก่อนโมฆบรูช การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อครามเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อครามไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

พระผู้พระภาคเจ้า ทรงติเตียนท่านพระอุทายีโดยอเนกปริยายดังนี้
แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบำรุงยาก
ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ
เกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย
ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่
น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย
ทรงทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่
ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ เพื่อข่มบुरुษผู้เกื้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัตถธรรม เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แล พวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ว่าดังนี้:-

พระปฐมบัญญัติ

๕.๕. อนึ่ง ภิกษุใด ถึงความเป็นผู้ชักสื่อ บอกความประสงค์
ของบुरुษแก่สตรีก็ดี บอกความประสงค์ของสตรีแก่บुरुษก็ดี ในความ
เป็นเมียก็ตาม ในความเป็นชู้ก็ตาม เป็นสังฆาภิเสส.

ก็สักขาบนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติแล้ว แก่
ภิกษุทั้งหลาย ด้วยประการฉะนี้

เรื่องพระอุทายี จบ

เรื่องนักเลงหญิง

[๔๒๖] ก็โดยสมัยนั้นแล พวกนักเลงหญิงหลายคนพากันไปเที่ยว
รื่นเริงในสวน ได้ส่งชายสื่อไปในสำนักหญิงแพศยาคนหนึ่งว่า ขอให้
นางมา พวกเราจักพากันเที่ยวรื่นเริงในสวน หญิงแพศยานั้นได้ตอบไป
อย่างนี้ว่า ข้าแต่ นาย ดิฉันไม่ทราบ ว่า พวกท่านเป็นใคร หรือเป็น
พรรคพวกของใคร อนึ่ง ดิฉันมีเครื่องแต่งกายมาก มีเครื่องประดับ
เรือนมาก และจะต้องไปนอกเมือง ดิฉันไปไม่ได้ ครั้นแล้วชายสื่อ
นั้น ได้แจ้งเรื่องนั้น แก่นักเลงหญิงเหล่านั้น

เมื่อชายสื่อแจ้งอย่างนั้นแล้ว บุรุษคนหนึ่งได้กล่าวแก่นักเลงเหล่า
นั้นว่า ท่านทั้งหลาย พวกท่านไปอ่อนนอนหญิงแพศยานั้นทำไม ควร
บอกพระอุทายีมีดีหรือ ท่านพระอุทายีจักส่งมาให้เอง

เมื่อบุรุษนั้นกล่าวอย่างนั้นแล้ว อุบาสกคนหนึ่งได้กล่าวแก่บุรุษผู้นั้น
ว่า คุณอย่าได้พูดอย่างนั้น การกระทำเช่นนั้นไม่สมควรแก่พระสมณะ
เชื้อสายพระศากยบุตร ท่านพระอุทายีจักไม่ทำเช่นนั้น

เมื่ออุบาสกนั้นกล่าวอย่างนั้นแล้ว นักเลงหญิงเหล่านั้น ได้พากัน
ว่า ท่านพระอุทายีจักทำหรือไม่ทำ แล้วเข้าไปหาท่านพระอุทายีกล่าว
ดังนี้ว่า ข้าแต่พระภาคเจ้า พวกข้าพเจ้าพากันไปเที่ยวรื่นเริงในสวน
ได้ส่งชายสื่อไปในสำนักหญิงแพศยาชื่อนั้นว่า ขอให้นางมา พวกเรา
จักพากันเที่ยวรื่นเริงในสวน นางตอบอย่างนั้นว่า ข้าแต่ นาย ดิฉันไม่

ทราบว่าคุณทั้งหลายเป็นใคร หรือเป็นพรรคพวกของใคร อนึ่ง ดิฉันมีเครื่องแต่งกายมาก มีเครื่องประดับเรือนมาก และจะต้องไปนอกเมือง ดิฉันไปไม่ได้ ข้าแต่พระเจ้า ขอพระเจ้าได้โปรดส่งหญิงแพศยานั้นไปให้สำเร็จประโยชน์ด้วยเถิด ขอรับ

ลำดับนั้น ท่านพระอุททายีเข้าไปหาหญิงแพศยานั้น ครั้นแล้วได้ถามหญิงแพศยานั้นดังนี้ว่า ทำไมเธอจึงไม่ไปหาคนเหล่านี้เล่า

หญิงแพศยานั้นตอบว่า ดิฉันไม่ทราบว่า คนเหล่านั้นเป็นใคร หรือเป็นพรรคพวกของใคร อนึ่ง ดิฉันมีเครื่องแต่งตัวมาก มีเครื่องประดับเรือนมาก และจะต้องไปนอกเมือง ดิฉันไปไม่ได้ เจ้าค่ะ

อุ. จงไปหาคนเหล่านี้เถิด คนเหล่านั้นฉันรู้จัก

ญ. ถ้าพระเจ้ารู้จัก ดิฉันจะไป เจ้าค่ะ

ครั้งนั้น นักเลงหญิงเหล่านั้น ได้พาหญิงแพศยานั้นไปเที่ยวสวน จึงอุบาสกนั้นฟังโทษติเตียนโพนทนาว่า ไฉนท่านอุททายีจึงได้ถึงความเป็นผู้ชักสื่ออันจะพึงอยู่ร่วมชั่วขณะหนึ่งเล่า ภิกษุทั้งหลายได้ยินอุบาสกนั้นฟังโทษติเตียนโพนทนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ต่อสิกขา ต่างก็ฟังโทษติเตียนโพนทนาว่า ไฉน ท่านพระอุททายีจึงได้ถึงความเป็นผู้ชักสื่ออันจะพึงอยู่ร่วมชั่วขณะหนึ่งเล่า แล้วกราบทูลเนื้อความนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติอนุบัญญัติ

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นกัมมัตถ์นั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระอุททายีว่า คุณก่อนอุททายี ข้าว่า เธอถึงความเป็นผู้ชักสื่ออันจะพึงอยู่ร่วมชั่วขณะหนึ่ง จริงหรือ

ท่านพระอุทายีทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนเธอจึงได้ถึงความเป็นผู้ชักสื่ออันจะพึงอยู่ร่วมชั่วขณะหนึ่งเล่า คุณก่อนโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของตนบางที่เลื่อมใสแล้ว

ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงติเตียนท่านพระอุทายีโดยอเนกปริยายแล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบารุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ทรงทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลายแล้ว รับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ...

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แล พวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระอนุบัญญัติ

๕.๕. ก. อนึ่ง ภิกษุใดลงความเป็นผู้ชักสื่อ บอกความประสงค์
ของบรูษแก่สตรีก็ดี บอกความประสงค์ของสตรีแก่บรูษก็ดี ในความ
เป็นเมียก็ตาม ในความเป็นชู้ก็ตาม โดยที่สุด บอกแม่แก่หญิงแพศยา
อันจะพึงอยู่ร่วมชั่วขณะ เป็นสังฆาทิเสส.

เรื่องนักเลงหญิง จบ

ลักษณะทวิถก

[๔๒๗] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มีการงาน
อย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกตติอย่างใด
มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะ
ก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า ทรงผืนผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า
ภิกษุ โดยปฏิญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่าเป็นเอหิภิกขุ ชื่อว่า
ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสารธรรม
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า

เป็นพระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกัน อุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะบรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุที่พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้.

คำว่า ถึงความเป็นผู้ชักสื่อ ความว่า ถูกสตรีวานไปในสำนักบวช หรือถูกบวชวานไปในสำนักสตรี.

คำว่า บอกความประสงค์ของบวชแก่สตรีก็ดี คือ แจ้งความปรารถนาของชายแก่หญิงก็ดี.

คำว่า บอกความประสงค์ของสตรีแก่บวชก็ดี คือ แจ้งความประสงค์ของหญิงแก่ชายก็ดี.

คำว่า ในความเป็นเมียก็ตาม คือ บอกว่า เธอจักเป็นเมีย.

คำว่า ในความเป็นชู้ก็ตาม คือ บอกว่า เธอจักเป็นชู้.

คำว่า โดยที่สุด บอกแม่แก่หญิงแพศยาอันจะพึงอยู่ร่วมชั่วขณะ คือ บอกว่า เธอจักเป็นภรรยาชั่วคราว.

บทว่า สังฆาทิเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาสเพื่ออาบัตินั้น ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต เรียกเข้าหมู ไม่ใช่คณะมากรูปด้วยกัน ไม่ใช่บุคคกรูปเดียว เพราะฉะนั้น จึงเรียกว่า สังฆาทิเสส คำว่า สังฆาทิเสส เป็นการขนานนาม คือ เป็นชื่อของอาบัตินิกายนั้นแล แม้เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่า สังฆาทิเสส.

บทภาษณีย์ มาติกา

สตรี ๑๐ จำพวก

[๔๒๘] สตรี ๑๐ จำพวก คือ สตรีที่มีมารดาปกครอง สตรี
มีบิดาปกครอง ๑ สตรีที่มีมารดาบิดาปกครอง ๑ สตรีที่มีพี่น้องชาย
ปกครอง ๑ สตรีที่มีพี่น้องหญิงปกครอง ๑ สตรีที่มีญาติปกครอง ๑ สตรี
มีโคตรปกครอง ๑ สตรีมีธรรมคุ้มครอง ๑ สตรีมีคู่มั่น สตรีมี
กฎหมายคุ้มครอง ๑.

ภรรยา ๑๐ จำพวก

[๔๒๙] ภรรยา ๑๐ จำพวก คือ ภรรยาสินไถ่ ๑ ภรรยาที่อยู่
ด้วยความเต็มใจ ภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ๑ ภรรยาที่อยู่เพราะผ้า ๑
ภรรยาที่สมรส ๑ ภรรยาที่ถูกปลงเทริด ภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็น
ทั้งภรรยา ๑ ภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างทั้งเป็นภรรยา ภรรยาชเลย
ภรรยาชั่วคราว ๑.

มาติกาวิภังค์

[๔๓๐] สตรีที่ชื่อว่า มีมารดาปกครอง ได้แก่ สตรีที่มีมารดา
คอยระวัง ควบคุม ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

สตรีที่ชื่อว่า มีบิดาปกครอง ได้แก่ สตรีที่มีบิดา คอยระวัง
ควบคุม ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

สตรีที่ชื่อว่า มีมารดาปกครอง ได้แก่ สตรีที่มีมารดาบิดา
คอยระวัง ควบคุม ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

สตรีที่ชื่อว่า มีพี่น้องชายปกครอง ได้แก่ สตรีที่มีพี่น้องชาย
คอยระวัง ควบคุม ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

สตรีที่ชื่อว่า มีพี่น้องหญิงปกครอง ได้แก่ สตรีที่มีพี่น้องหญิง
คอยระวัง ควบคุม ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

สตรีที่ชื่อว่า มีญาติปกครอง ได้แก่ สตรีที่มีญาติคอยระวัง ควบคุม
ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

สตรีที่ชื่อว่า มีโคตรปกครอง ได้แก่ สตรีที่มีบุคคลร่วมสกุล
คอยระวัง ควบคุม ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

สตรีที่ชื่อว่า มีธรรมคุ้มครอง ได้แก่ สตรีที่มีสธรรมมิกทั้งหลาย
คอยระวัง ควบคุม ห้ามปราม ให้อยู่ในอำนาจ

สตรีที่ชื่อว่า มีคู่หมั้น ได้แก่ สตรีที่มีผู้หมั้นไว้แต่ในครรรค์ โดย
ที่สุด แม้สตรีที่ถูกบุรุษสวมด้วยพวงดอกไม้ ด้วยมันหมายว่า สตรีคนนี้
เป็นของเรา

สตรีที่ชื่อว่า มีกฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ สตรีที่มีพระราชกษัตริย์
ทรงกำหนดอาชญาไว้ว่า บุรุษใดถึงสตรีผู้มีชื่อนี้ ต้องได้รับอาชญาเท่านี้

[๔๓๑] ภรรยาที่ชื่อว่า สิ้นใจ ได้แก่ สตรีที่บุรุษช่วยมาด้วยทรัพย์
แล้วให้อยู่ร่วม

ภรรยาที่ชื่อว่า อยู่ด้วยความเต็มใจ ได้แก่ สตรีที่บุรุษคู่รัก ให้
อยู่ร่วม

ภรรยาที่ชื่อว่า อยู่เพราะสมบัติ ได้แก่ สตรีที่บุรุษยกสมบัติให้
แล้วให้อยู่ร่วม

ภรรยาที่ชื่อว่า **อยู่เพราะผ้า** ได้แก่ สตรีที่บุรุษมอบผ้าให้แล้ว
ให้อยู่ร่วม

ภรรยาที่ชื่อว่า **สมรส** ได้แก่ สตรีที่บุรุษจับต้องภวชนน้ำด้วยกัน
แล้วให้อยู่ร่วม

ภรรยาที่ชื่อว่า **ถูกลงเทริด** ได้แก่ สตรีที่บุรุษปลงเทริดลง แล้ว
ให้อยู่ร่วม

ภรรยาที่ชื่อว่า **เป็นคนใช้** ได้แก่ สตรีที่เป็นทั้งคนรับใช้ เป็น
ทั้งภรรยา

ภรรยาที่ชื่อว่า **เป็นลูกจ้าง** ได้แก่ สตรีที่เป็นทั้งคนทำงาน เป็น
ทั้งภรรยา

ภรรยาที่ชื่อว่า **เชลย** ได้แก่ สตรีที่เรียกว่า ถูกนำมาเป็นเชลย

ภรรยาที่ชื่อว่า ภรรยาชั่วคราว ได้แก่ สตรีที่เรียกว่า เป็นภรรยา
ชั่วคราว.

๑. ธนัถกัตาจักร

นิกเขปบท

[๔๑๒] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่
ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี

มีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษ
ผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าไป บอกสตรี
มีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษ
ผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอกต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษ
ผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี

มีกรรมคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีคู้หมั้น ผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

นิกเขปบท จบ

ธนักรกิตาจักร

ขัณฑจักรมีสตรีคนหนึ่งเป็นมูล

[๔๓๓] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ ว่า ข่าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้และสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอ
ท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีธรรมคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีคู่หมั้นผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่าน

ทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านทั้งหลาย จงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักร จบ

ธนักรกิตาจักร

พัทธจักร มีสตรีคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๔๓๔] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ ข่าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอ
ท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามอบก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอ
ท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามอบก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกรรมคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอ
ท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก
และกลับมามอบก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีคู่หมั้นผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่าน
ทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก
และกลับมามอบก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามอบก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอ

๔ ท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร หมวดที่ ๑ จบ

ธนักกิตาจักร

พัทธจักร มีสตรีคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๒

[๔๑๕] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีที่บิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็น ภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกรรมค้ำครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีคู่หมั้นผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอ
ท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกฎหมายค้ำครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้า
ว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ
นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร หมวดที่ ๒ จบ

ธนักีตาจักร

พัทธจักร มีสตรีคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๓

[๔๖๖] บรูษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องหญิงปกครอง ผู้ชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บรูษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บรูษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีพี่น้องชาย ปกครองผู้ชื่อนี้ และสตรีมีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บรูษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกรรมคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บรูษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีคู่หมั้นผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า
ของท่านทั้งหลาย จงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า
ข่าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ
นำไปบอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักร หมวดที่ ๓ จบ

ธนักกีตาจักร

พัทธจักร มีสตรีคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๔

[๔๓๗] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีมีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า

ข่าวว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าวว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกรรมคุ่มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าวว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีคู่มั้นผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าวว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกฎหมายคุ่มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าวว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าวว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า
ข้าว่าของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ
นำไปบอก และกลับมามอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า
ข้าว่าของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ
นำไปบอก และกลับมามอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร หมวดที่ ๔ จบ

ธนักกิตาจักร

พัทธจักร มีสตรีคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๕

[๔๓๘] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีมีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ของท่านทั้งหลาย จงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำ
ไปบอก และกลับมามอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกรรมคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอ

ท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีคู่หมั้นผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักร หมวดที่ ๕ จบ

ธนักกิตาจักร

พัทธจักร มีสตรีคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๖

[๔๓๕] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีมีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกรรมคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า
ข้าว่า ขอท่านทั้งหลาย จงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับ
คำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีคู่หมั้นผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่าน
ทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก
และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกฎหมายปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า

ขอท่านทั้งหลาย จงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอ
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร หมวดที่ ๖ จบ

ธนักกิตาจักร

พัทธจักร มีสตรีคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๗

[๔๔๐] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีมีกรรมคุมครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีคู่หมั้นผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีกรรมคุมครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกฎหมายคุมครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีกรรมคุมครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีกรรมคุมครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอ

ท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีธรรมคຸ້ມครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีธรรมคຸ້ມครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีธรรมคຸ້ມครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีธรรมคຸ້ມครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอ
ท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
ธรรมคຸ້ມครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอ
ท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร หมวดที่ ๗ จบ

ธนักกีตาจักร

พัทธจักร มีสตรีคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๘

[๔๔๑] บรูษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีคู้หมั้นผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีภักขหมายคู้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บรูษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีคู้หมั้นผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บรูษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีคู้หมั้น ผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บรูษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีคู้หมั้นผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บรูษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีคู้หมั้นผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีคู่มั้นผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีคู่มั้นผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีคู่มั้นผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีคู่มั้นผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกรรมคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พัทธจักร หมวดที่ ๘ จบ

ธนักกิตาจักร

พัทธจักร มีสตรีคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๕

[๔๔๒] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า

ข่าวว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าวว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี กฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าวว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าวว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าวว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าวว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมามอบก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีธรรมคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำ
ไปบอก และกลับมามอบก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
กฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีคู่หมั้น ผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ของท่าน
ทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก
และกลับมามอบก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พัทธจักร หมวดที่ ๕ จบ

ขันฑจักร และพัทธจักร แห่งธนัถิกิตาจักร

มีสตรีคนหนึ่งเป็นมูล จบ

[๔๔๑] ขันฑจักรและพัทธจักรแห่งธนัถิกิตาจักรมีสตรี ๒ คน
เป็นมูล

ขันฑจักร และพัทธจักร แห่งธนัถิกิตาจักร มีสตรี ๓ คนเป็นมูล

ขันฑจักร และพัทธจักร แห่งธนัถิกิตาจักร มีสตรี ๔ คนเป็นมูล

ขันฑจักร และพัทธจักร แห่งธนัถิกิตาจักร มีสตรี ๕ คนเป็นมูล

ขันฑจักร และพัทธจักร แห่งธนัถิกิตาจักร มีสตรี ๖ คนเป็นมูล

ขันฑจักร และพัทธจักร แห่งธนัถิกิตาจักร มีสตรี ๗ คนเป็นมูล

ขันฑจักร และพัทธจักร แห่งธนักรีกคัจกร มีสตรี ๘ คนเป็นมุล
ขันฑจักร และพัทธจักร แห่งธนักรีกคัจกร มีสตรี ๕ คนเป็นมุล
นักรปราชญ์ฟังทำตามแบบนี้แล.

ธนักรีกคัจกร

พัทธจักร มีสตรี ๑๐ คนเป็นมุล

[๔๔๔] บรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมี
มารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมี
พี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีโคตร
ปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีธรรมะคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีคู่มั่นผู้มีชื่อนี้
และสตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็น
ภรรยาสินไถ่ ของบรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามอบ
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ธนักรีกคัจกร จบ

๒. จัณฑาลินิจกร

นิกเขปบท

[๔๔๕] บรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาที่อยู่

ด้วยความเต็มใจ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส...ขันฑจักร...พัทธจักร...

ฉันทวาสินีจักร จบ

๓. โภควาสินีจักร

นิกเขปปบท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส...ขันฑจักร...พัทธจักร...

โภควาสินีจักร จบ

๔. ปญฺวาสินีจักร

นิกเขปปบท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... ขันฑจักร...พัทธจักร...

ปญฺวาสินีจักร จบ

๕. โอทปัตตกีนีจักร

นิกเขปปบท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี

มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาที่สมรส ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆา-
ทิสเสส... ทัณฑจักร...พัทธจักร...

โอทปัตตกนิจักร จบ

๖. โภกจุมพญาจักร

นิเขปบท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาที่ถูกต้องพลกเทริด
ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ-
สังฆาทิสเสส... ทัณฑจักร...พัทธจักร...

โภกจุมพญาจักร จบ

๗. ทาสีภริยาจักร

นิเขปบท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้
เป็นทั้งภรรยา ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมา
บอก ต้องอาบัติสังฆาทิสเสส... ทัณฑจักร...และพัทธจักร...

ทาสีภริยาจักร จบ

๘. กัมมการีภริยาจักร

นิเขปบท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้าง
เป็นทั้งภรรยาของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ ว่า นำไปบอก และกลับมา
บอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... ัณฑจจักร...พัทธจักร...

กัมมการีภริยาจักร จบ

๙. ธชาภญาจักร

นิเขปบท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาชเลศ ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆา-
ติเสส... ัณฑจจักร...พัทธจักร...

ธชาภญาจักร จบ

๑๐. มุหุตติกาจักร

นิเขปบท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆา-
ติเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆา-
ติเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ-
สังฆาติเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาชั่วคราว
ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ-
สังฆาติเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาชั่วคราว
ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ-
สังฆาติเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ-
สังฆาติเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของ

บุรุษผู้มีชื่อนี้ ศึกษารับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีกรรมคุ่มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ศึกษารับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติ-
สังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีคู่หมั้น ผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มี
ชื่อนี้ ศึกษารับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีกฎหมายคุ่มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ศึกษารับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติ-
สังฆาทิเสส.

นิกเขปบท จบ

มุหุตติกาจักร

ขันฑจักร มีสตรีคนหนึ่งเป็นมูล

[๔๔๖] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า
ข้าว่า ขอท่านทั้งหลาย จงเป็นภรรยาชั่วคราว สองบุรุษผู้มีชื่อนี้ ศึกษ
รับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี

มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำ
ไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำ
ไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำ
ไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอ
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า
ของท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำ
ไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกรรมकु้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า

ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีคู่หมั้นผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มูหุตติกาจักร

พัทธจักร มีสตรีคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๔๔๗] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี มีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ ...

...สตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้...

...สตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้...
...สตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้...
...สตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกรรมคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ ...
...สตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีคู่หมั้นผู้มีชื่อนี้ ..
...สตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกฎหมายคุ้มครอง ผู้มี
ชื่อนี้ ...

...สตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า
ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุ
รับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาติเสส.

มุลย่อ*

มุลหุตติกาจักร

พัทธจักร มีสตรีคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๕

[๔๔๘] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า
ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุ
รับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาติเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้...

...สตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีมารดาปกครอง
ผู้มีชื่อนี้...

* พัทธจักร มีสตรีคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๒- หมวดที่ ๘ ท่านย่อไว้.

...สตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องชายปกครอง
ผู้มีชื่อนี้ ...

...สตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีพี่น้องหญิงปกครอง
ผู้มีชื่อนี้ ...

...สตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีญาติปกครองผู้มี
ชื่อนี้ ...

...สตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีโคตรปกครองผู้มี
ชื่อนี้ ...

...สตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีธรรมคุ้มครองผู้มี
ชื่อนี้ ...

...สตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีคู่มั่นผู้มีชื่อนี้ว่า
ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุ
รับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ขัณฑจักร และพัทธจักร แห่งมฤตติกจักร

มีสตรีคนหนึ่งเป็นมูล จบ

[๔๔๕] ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งมฤตติกจักร มีสตรี ๒ คน
เป็นมูล

ขัณฑจักร และพัทธจักร แห่งมฤตติกจักร มีสตรี ๓ คนเป็นมูล

ขัณฑจักร และพัทธจักร แห่งมฤตติกจักร มีสตรี ๔ คนเป็นมูล

ขัณฑจักร และพัทธจักร แห่งมฤตติกจักร มีสตรี ๕ คนเป็นมูล

ขัณฑจักร และพัทธจักร แห่งมฤตติกจักร มีสตรี ๖ คนเป็นมูล

ชั้นจักษุ และพัทธจักษุ แห่งมูหุตติกัจกร สตรีมี ๗ คนเป็นมูล

ชั้นจักษุ และพัทธจักษุ แห่งมูหุตติกัจกร มีสตรี ๘ คนเป็นมูล

ชั้นจักษุ และพัทธจักษุ แห่งมูหุตติกัจกร มีสตรี ๙ คนเป็นมูล

นักปราชญ์พึงทำตามแบบนี้แล

มูหุตติกัจกร

พัทธจักษุ มีสตรี ๑๐ คนเป็นมูล

[๔๕๐] บรูษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีกรรมกุ่มครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีกุ่มันผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีกฎหมายกุ่มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาชั่วคราวของบรูษผู้มีชื่อนี้ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

มูหุตติกัจกร จบ

๑. มาตุรัจฉิตัจกร

นิกเขปบท

[๔๕๑] บรูษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่

ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

บรูษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความ
เต็มใจของบรูษผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ...

...เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า ของบรูษผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาที่สมรส ของบรูษผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ..

...เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ...

...เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ...

...เป็นภรรยาเชลย ของบรูษผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาชั่วคราว ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก
และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

มาตุรักขิตาจักร

๑. ขันขจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล

[๔๕๒] บรูษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจง
ไปบอกสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยา
สินไถ่ และเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับ
คำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินได้ และ
เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ของผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า...

...เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่สมรส...

...เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด...

...ภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา...

...เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา...

...เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาเชลย...

...เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้

ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

มาตุรค์จิตาจักร

พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๔๕๑] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาที่อยู่
ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้
ภิกษุรับคำ นำไปบอกและกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความ
เต็มใจ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า ของบุรุษผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่สมรส...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้
เป็นทั้งภรรยา...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้าง
เป็นทั้งภรรยา...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาเซลดย...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาชั่วคราว...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาสินไถ่ ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆา-
ทิสเสส.

มุลย่อ*

มาตุรักจิตาจักร

พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๕

[๔๕๔] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาชั่วคราว
และเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก
และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิสเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาชั่วคราว และ
เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้...

*พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๒-หมวดที่ ๘ ท่านย่อไว้.

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ของบุรุษ
ผู้มีชื่อนี้ ...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า ของบุรุษผู้มี
ชื่อนี้ ...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่สมรส ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด ของบุรุษ
ผู้มีชื่อนี้ ...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา
ของบุรุษผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา
ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาเฉลย ของบุรุษผู้มีชื่อนี้
ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ขัณฑจักร และพัทธจักร แห่งมาตุรัรักขิตาจักร

มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล จบ

[๔๕๕] ขัณฑจักรและพัทธจักร แห่งมาตุรัรักขิตาจักร มีภรรยา
๒ คน เป็นมูล

ขัณฑจักร และพัทธจักร แห่งมาตุรัรักขิตาจักร มีภรรยา ๓ คน
เป็นมูล

ขัณฑจักร และพัทธจักร แห่งมาตุรัรักขิตาจักร มีภรรยา ๔ คน
เป็นมูล

ชั้นจกักร และพัทธจกักร แห่งมาตุรักรจิตาจกักร มีภรรยา ๕ คน
เป็นมุล

ชั้นจกักร และพัทธจกักร แห่งมาตุรักรจิตาจกักร มีภรรยา ๖ คน
เป็นมุล

ชั้นจกักร และพัทธจกักร แห่งมาตุรักรจิตาจกักร มีภรรยา ๗ คน
เป็นมุล

ชั้นจกักร และพัทธจกักร แห่งมาตุรักรจิตาจกักร มีภรรยา ๘ คน
เป็นมุล

ชั้นจกักร และพัทธจกักร แห่งมาตุรักรจิตาจกักร มีภรรยา ๙ คน
เป็นมุล

นักปราชญ์ฟังทำตามแบบนั้นแล.

มาตุรักรจิตาจกักร

พัทธจกักร มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมุล

[๔๕๖] บรูษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสิน-
ไถ่ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ เป็น
ภรรยาที่อยู่เพราะผ้า เป็นภรรยาที่สมรส เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็น
ทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาเชลย
และเป็นภรรยาชั่วคราว ของบรูษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และ
กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาติเสส.

มาตุรักรจิตาจกักร จบ

๒. ปิตุรัทจิตาจักร

นิกเขปบท

[๔๕๗] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินได้ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ-
สังฆาทิเสส...ขันฑจักร...พัทธจักร...

ปิตุรัทจิตาจักร จบ

๓. มาตاپิตุรัทจิตาจักร

นิกเขปบท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินได้ ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ.
สังฆาทิเสส...ขันฑจักร...พัทธจักร...

มาตاپิตุรัทจิตาจักร จบ

๔. ภาตุรัทจิตาจักร

นิกเขปบท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินได้ ขอ

บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส...ขันฑจักร...พัทธจักร...

ภาตุรักรัทธิตาจักร จบ

๕. ภคินีรักรัทธิตาจักร

นิกเขปบท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีพี่น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ-
สังฆาทิเสส...ขันฑจักร...พัทธจักร...

ภคินีรักรัทธิตาจักร จบ

๖. ญาตุรักรัทธิตาจักร

นิกเขปบท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษ
ผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆา-
ติเสส...ขันฑจักร...พัทธจักร...

ญาตุรักรัทธิตาจักร จบ

๗. โคตตรักขิตาจักร

นิกเขปปท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีโคตรปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินได้ ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส...ขันฑจักร...พัทธจักร...

๘. รัชมรรักขิตาจักร

นิกเขปปท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีธรรมคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินได้ ของบุรุษ
ผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมานอก ต้องอาบัติสังฆา.
ติเสส...ขันฑจักร...พัทธจักร...

รัชมรรักขิตาจักร จบ

๙. สตาร์กขาจักร

นิกเขปปท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีคู่มั่นผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินได้ ของบุรุษผู้มีชื่อ

นี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส...
ขัณฑจักร...พัทธจักร...

สารักขาจักร จบ

๑๐. สปริทัณฑ์จักร

นิกเขปบท

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
กฏหมายคัมภรอนผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่ ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ-
สังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
กฏหมายคัมภรอนผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความ
เต็มใจ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ...

...เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ...

...เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า ของบุรุษผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาที่สมรส ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ...

...เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด ของบุรุษผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา ของบุรุษผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา ของบุรุษผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาเชลย ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ...

... เป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก
และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

สปริทัณฑาจักร

ขัณฑจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล

[๔๘๘] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีกฐหมายคัมครองผู้มีชื่อนี้ ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำนำไปบอก และกลับมานอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีกฐหมายคัมครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะฝ้า...

...เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่สมรส...

...เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่ถูกลงเทริด...

...เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา...

...เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา...

...เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาเชลย...

...เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้
ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สปริทัณฑาจักร

พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๑

[๔๘๙] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีกฐหมายคัมครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข่าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยา

ที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้
ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีกฎหมายคุ้มครองมีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความ
เต็มใจ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า ของบุรุษผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่สมรส...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้
เป็นทั้งภรรยา...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้าง
เป็นทั้งภรรยา...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาชเลย ...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาชั่วคราว...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาสินไถ่ ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆา-
ติเสส.

มุลยย่อ*

สปีทัศนทาจักร

พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๕

[๔๖๐] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป

* พัทธจักรมีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๒-หมวดที่ ๘ ท่านย่อไว้.

บอกสตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า ของบุรุษผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่สมรส ของบุรุษผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา ของบุรุษผู้มีชื่อนี้...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา ของบุรุษผู้มีชื่อนี้...

... เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาเชลย ของบุรุษผู้มีชื่อนี้
ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งสปริทัณฑาทจักร

มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล จบ

[๔๖๑] ชั้นทจกร และพัทธจกรแห่งสปริทัณฑจกร มีภรรยา ๒
คนเป็นมูล

ชั้นทจกร และพัทธจกร แห่งสปริทัณฑจกร มีภรรยา ๓ คน
เป็นมูล

ชั้นทจกร และพัทธจกร แห่งสปริทัณฑจกร มีภรรยา ๔ คน
เป็นมูล

ชั้นทจกร และพัทธจกร แห่งสปริทัณฑจกร มีภรรยา ๕ คน
เป็นมูล

ชั้นทจกร และพัทธจกร แห่งสปริทัณฑจกร มีภรรยา ๖ คน
เป็นมูล

ชั้นทจกร และพัทธจกร แห่งสปริทัณฑจกร มีภรรยา ๗ คน
เป็นมูล

ชั้นทจกร และพัทธจกร แห่งสปริทัณฑจกร มีภรรยา ๘ คน
เป็นมูล

ชั้นทจกร และพัทธจกร แห่งสปริทัณฑจกร มีภรรยา ๙ คน
เป็นมูล

นักปราชญ์พึงทำตามแบบนี้แล.

สปริทัณฑจกร

พัทธจกร มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมูล

[๔๖๒] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยา

สินไถ่ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า เป็นภรรยาที่สมรส เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาเชลย และเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

สปริทัณฑจักร จบ

อุกโตพัทธจักร

มีสตรีและภรรยารวมกันข้างละหนึ่ง

[๔๖๓] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านจงเป็นภรรยาสินไถ่ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

อุกโตพัทธกจักร

มีสตรีและภรรยารวมกันข้างละ ๒

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

อุกโตพัทธกัจจกร

มีสตรียะภรรยารวมกันข้างละ ๓

บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรี
มีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ และสตรีผู้มีมารดา
บิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยาสินได้
เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส.

อุกโตพัทธกัจจกร มีสตรียะภรรยารวมกันข้างละ ๔

อุกโตพัทธกัจจกร มีสตรียะภรรยารวมกัน ข้างละ ๕

อุกโตพัทธกัจจกร มีสตรียะภรรยารวมกัน ข้างละ ๖

อุกโตพัทธกัจจกร มีสตรียะภรรยารวมกันข้างละ ๗

อุกโตพัทธกัจจกร มีสตรียะภรรยารวมกัน ข้างละ ๘

อุกโตพัทธกัจจกร มีสตรียะภรรยารวมกันข้างละ ๙

นักปราชญ์พึงทำตามแบบนี้แล.

อุกโตพัทธกัจจกร

มีสตรียะภรรยารวมกันข้างละ ๑๐

[๘๖๔] บุรุษวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีมีมารดาปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมี
มารดาบิดาปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีพี่น้องชายปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีพี่

น้องหญิงปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีญาติปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีโคตร
ปกครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีกรรมคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ สตรีมีคู่มั่นผู้มีชื่อนี้ และ
สตรีมีกฎหมายคุ้มครองผู้มีชื่อนี้ว่า ข้าว่า ขอท่านทั้งหลายจงเป็นภรรยา
สิ้นไถ่ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ
เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า เป็นภรรยาที่สมรส เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด
เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็น
ทั้งภรรยา เป็นภรรยาเชลย และเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้
ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

อุกโตพัทธกัจจกร

ปฐิสเปยยาล

๑. ปฐิสมาตุจัจกร

นิกเขปบท

[๔๖๕] มารดาของบุรุษวานภิกษุว่า...ฉันทจัจกร...พัทธจัจกร...

ปฐิสมาตุจัจกร จบ

๒. ปฐิสปีตุจัจกร

นิกเขปบท

บิดาของบุรุษวานภิกษุว่า...ฉันทจัจกร...พัทธจัจกร...

ปฐิสปีตุจัจกร จบ

๓. ปุริสมาตาปีตุจกัร

นิกเขปปบท

มาดาบิดาของบุรุษวานภิกษุว่า...ขันตจกัร...พัทธจกัร...

ปุริสมาตาปีตุจกัร จกัร

๔. ปุริสภาคุจกัร

นิกเขปปบท

พี่น้องชายของบุรุษวานภิกษุว่า..ขันตจกัร...พัทธจกัร...

ปุริสภาคุจกัร จบ

๕. ปุริสภคินีจกัร

นิกเขปปบท

พี่น้องหญิงของบุรุษวานภิกษุว่า...ขันตจกัร...พัทธจกัร...

ปุริสภคินีจกัร จบ

๖. ปุริสญาติกัร

นิกเขปปบท

ญาติของบุรุษวานภิกษุว่า...ขันตจกัร...พัทธจกัร...

ปุริสญาติกัร จบ

๗. ปุริสโคตตจักร

นิกเขปบท

โคตรของบุรุษวานภิกษุว่า...ขันตจักร...พัทธจักร...

ปุริสโคตตจักร จบ

๘. ปุริสสหรัหมิกจักร

นิกเขปบท

สหรัหมิกของบุรุษวานภิกษุว่า...ขันตจักร...พัทธจักร...

ปุริสสหรัหมิกจักร จบ

นักปราชญ์พึงยังปุริสเปยยาลให้พิสดาร อุทโตพัทธกจักรก็พึงให้
พิสดาร คุณนัยที่มีมาแล้วข้างต้นนั้นแล.

ปุริสเปยยาล จบ

อิติเปยยาล

๑. มาตุรักจิตามาตุจักร

นิกเขปบท

[๔๖๖] มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระ-
คุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยา
สินได้ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้อง
อาบัติสังฆาติเสส

มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอ
พระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วย
ความเต็มใจ ของนุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอ
พระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่อยู่เพราะ
สมบัติ ของนุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส

มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอ
พระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่อยู่เพราะ
ผ้า ของนุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส

มารดาของสตรีมีมารดาปกครองว่า ภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอ
พระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่สมรส
ของนุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอ
พระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่ถูกปลง
เทริด ของนุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส

มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอ
พระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่เป็นทั้ง

คนใช้เป็นที่ภรรยาของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นที่ภรรยาของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาเชลย ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาชั่วคราวของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มาตุรัจฉิตามาคัจจกร

ขัณฑัจจกร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมด

[๔๖๗] มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาสินได้และเป็นภรรยาอยู่ด้วยความเต็มใจ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ...

...เป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า...

...เป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาที่สมรส...

...เป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด...

...เป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา...

...เป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา...

...เป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาเชลย...

...เป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้

ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

มาตุรัจฉิตามาตุจักร

พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๔๖๘] มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่สมรส...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาถูกปลงเทริด...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้
เป็นทั้งภรรยา...

... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้าง
เป็นทั้งภรรยา...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาเซลด...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาชั่วคราว...

...เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษ
ผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มุลย่อ *

มาตุรักจิตามาตุจักร

พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๕

[๔๖๕] มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระ
คุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยา
ชั่วคราว และเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไป
บอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอ
พระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาชั่วคราว
และเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ..

* พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๒- หมวดที่ ๘ ท่านย่อไว้

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่สมรส...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา...

...เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาเชลย ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุ
รับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ขันตจจกรและพัทธจกรแห่งมาตุรัจักขิตามาตุจกร

มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล จบ

แม้ขันตจจกรและพัทธจกรแห่งมาตุรัจักขิตามาตุจกร มีภรรยา ๒ คน
เป็นมุล ตลอดถึงขันตจจกรและพัทธจกรแห่งมาตุรัจักขิตามาตุจกร มีภรรยา
๕ คนเป็นมุล

นักปราชญ์ก็พึงทำตามแบบนี้แล.

มาตุรัจักขิตามาตุจกร

พัทธจกร มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมุล

[๔๗๐] มารดาของสตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระ
คุณเจ้า ขอพระคุณ เจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยา
สินไถ่ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ
เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า เป็นภรรยาที่สมรส เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด

เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้าง
ทั้งภรรยา เป็นภรรยาเชลย และเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้
ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

มาตุรฺกจิตามาตุจฺกร จบ

๒. ปีตุรฺกจิตาปีตุจฺกร

นิกเขปบท

[๔๗๑] บิดาของสตรีมีบิดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า
ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาสินได้
ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

บิดาของสตรีมีบิดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอ
พระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วย
ความเต็มใจ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า...
เป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้ง
คนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา.. เป็น
ภรรยาเชลย... เป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำ
ไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส...ฉันทจฺกร...พัทธจฺกร...

ปีตุรฺกจิตาปีตุจฺกร จบ

๓. มาตาศิปุตรรักจิตตามาตาศิปุตรจักร

นิกเขปบท

มารดาบิดาของสตรีมีมารดาบิดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มารดาบิดาของสตรีมีมารดาบิดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาเฉลย ... เป็นภรรยาชั่วคราวของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ...ฉันทจักร... พัทธจักร...

มาตาศิปุตรรักจิตตามาตาศิปุตรจักร จบ

ภาตุตรรักจิตาภาตุตรจักร

นิกเขปบท

พี่น้องชายของสตรีมีพี่น้องชายปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอกแล้วกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พี่น้องชายของสตรีมีพี่น้องชายปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่! เพราะผ้า... เป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาเชลย... เป็นภรรยาชั่วคราว ของนุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... ๖๓๗ จักร... พัทธจักร...

ภาตฺฐกัจิตาภาตฺฐจักร จบ

๕ ภคินีรักจิตาภคินีจักร

นิกเขปบท

พี่น้องหญิงของสตรีมีพี่น้องหญิงปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระ... คุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ ของนุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พี่น้องหญิงของสตรีมีพี่น้องหญิงปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระ... คุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่ เพราะผ้า... เป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้ง

ภรรยา... เป็นภรรยาเฉลย... เป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้
ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... ฆณฑ-
จักร... พัทธจักร...

ภคินีรักจิตาภคินีจักร จบ

๖. ญาตริรักจิตาญาตจักร

นิกเขปบท

ญาติของสตรีมีญาติปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอ
พระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาสินได้ ของ
บุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

ญาติของสตรีมีญาติปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอ
พระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วย
ความเต็มใจ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า...
เป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้ง
คนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็น
ภรรยาเฉลย... เป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำ
ไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... ฆณฑจักร... พัทธ-
จักร...

ญาตริรักจิตาญาตจักร จบ

๓. โคตตรักขิตาโคตตจักร

นิกเขปบท

โคตรทั้งหลายของสตรีมีโคตรปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ ของนุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

โคตรทั้งหลายของสตรีมีโคตรปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาเชลย... เป็นภรรยาชั่วคราว ของนุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... ชัณฑจักร... พัทธจักร...

โคตตรักขิตาโคตตจักร จบ

๔. ชัมมรักขิตาสหชัมมิกจักร

นิกเขปบท

สหธรรมิกทั้งหลายของสตรีมีธรรมคຸ້ມครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็น

ภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมากบอก
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สหธรรมิกทั้งหลายของสตรีมีกรรมคุ้มครองวานภิกษุว่า ข้าแต่
พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็น
ภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยา
ที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็น
ภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้ง
ภรรยา... เป็นภรรยาเชลย... เป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้
ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... จันท-
จักร... พัทธจักร...

ธัมมรักขิตาสหัมมิกจักร

๕. สารักขาปฐิจจักร

นิกเขปบท

คู่หมั้นของสตรีมีคู่หมั้นวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณ-
เจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษ
ผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

คู่หมั้น ของสตรีมีคู่หมั้นวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระ-
คุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความ
เต็มใจ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า...
เป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้ง
คนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็น

ภรรยาเฉลย...เป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... ชันทจักร...พัทธจักร...

สารักขาปฐิสจักร จบ

๑๐. สปริทัมทาปฐิสจักร

นิกเขปบท

พระราชผู้ตรากฎหมายของสตรีมีกฎหมายคุ้มครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พระราชผู้ตรากฎหมายของสตรีมีกฎหมายคุ้มครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาเฉลย... เป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

สปริทัมทาปฐิสจักร จบ

สปริทัมทาปฐิสจักร

๘ ชันทจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล

[๘๗๒] พระราชผู้ตรากฎหมายของสตรีมีกฎหมายคุ้มครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิง

นั้น จะขอเป็นภรรยาสินได้ และภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พระราชาสูตฺรากลุฬายของสตรีมีกฎหมาย คຸ້ມครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า.. เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาเชลย... เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาชั่วคราวของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

สปริทัณฑาปริสัจจกร

พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๔๗๑] พระราชาสูตฺรากลุฬายของสตรีมีกฎหมาย คຸ້ມครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พระราชาสูตฺรากลุฬายของสตรีมีกฎหมาย คຸ້ມครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็น

ภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาชั้วคราว... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

มุลย่อ*

สปริทัณฑาปุริสจักร

พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๕

[๔๗๔] พระราชาผู้ตรากฎหมายของสตรีมีกฎหมายคุ้มครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาชั้วคราว และภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

พระราชาผู้ตรากฎหมายของสตรีมีกฎหมายคุ้มครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาชั้วคราว และเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ... เป็นภรรยาชั้วคราว และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาชั้วคราว และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยาชั้วคราว และเป็นภรรยาที่สมรส...

* พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๒- หมวดที่ ๘ ท่านย่อไว้

เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด.. เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาชั่วคราว และ เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาชั่วคราว และ เป็นภรรยาเชลยของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งสปริทัณฑาปุริสจักร

มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล จบ

แม้ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งสปริทัณฑาปุริสจักร มีภรรยา ๒ คน เป็นมุล ตลอดถึงขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งสปริทัณฑาปุริสจักรมีภรรยา คนเป็นมุล นักปราชญ์ก็พึงทำตามแบบนี้แล.

สปริทัณฑาปุริสจักร

พัทธจักร มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมุล

[๔๙๕] พระราชาผู้ตรากฎหมายของสตรีมีกฎหมายคุ้มครองวาน ภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า หญิงนั้นจะขอเป็นภรรยาสินได้ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า เป็นภรรยาที่สมรส เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาเชลย และเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สปริทัณฑาปุริสจักร จบ

๑. มาตุรักจิตาจักร

นิกเขปบท

[๔๗๖] สตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ข้าพระคุณเจ้า จงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาเซลด... เป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

มาตุรักจิตาจักร

ขันทจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล

[๔๗๗] สตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ และ เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ของพระคุณเจ้า จงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉัน จะขอเป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาที่อยู่

เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด เป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้ เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาเชลย ... เป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาชั่วคราวของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

มาตุรักจิตาจักร

พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมูล หมวดที่ ๑

[๔๗๘] สตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้า จงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้ เป็นทั้งภรรยา.. เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็น

ภรรยาเฉลย... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาชั่วคราว
เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้
ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

มุลย่อ*

มาตุรักรัทธิจักร

พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๕

[๔๕๕] สตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอ
พระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาชั่วคราว และ
เป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับ
มามาก. ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้า
จงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉัน จะขอเป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยา
ที่อยู่ด้วยความเต็มใจ... เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะ
สมบัติ... เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยา
ชั่วคราว และเป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยา
ที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็น
ทั้งภรรยา เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็น
ทั้งภรรยา.. เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาเฉลย ของบุรุษผู้มีชื่อนี้
ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ขัณฑจักรและพัทธจักรแห่งมาตุรักรัทธิจักร

มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล จบ

*พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๒-หมวดที่ ๘ ท่านย่อไว้

แม้ขันฑจักรและพัทธจักรแห่งมาตุรักจิตาจักร มีภรรยา ๒ คน
เป็นมูลเป็นต้น นักปราชญ์ก็พึงทำตามแบบนี้แล.

มาตุรักจิตาจักร

พุทธรักจิตาจักร มีภรรยา ๑๐ คนเป็นมูล

[๔๘๐] สตรีมีมารดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอ
พระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ เป็น
ภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ เป็นภรรยาที่อยู่
เพราะผ้า เป็นภรรยาที่สมรส เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด เป็นภรรยาที่
เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา เป็น
ภรรยาเชลย และเป็นภรรยาชั่วคราว ของนุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ
นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

มาตุรักจิตาจักร จบ

๒. ปีตุรักจิตาจักร

นิกเขปบท

[๔๘๑] สตรีมีบิดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอ
พระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ ของ
นุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

สตรีมีบิดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้า
จงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ...

เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยาที่
สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้ง
ภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาเชลย ...
เป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และ
กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... ฆัตถจกักร... พัทธจกักร...

ปิตุรัคจิตาจักร จบ

๓. มาตาศิคุรคจิตาจักร

นิกเขปนท

สตริมีมารดาบิดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระ-
คุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาสินได้ ของบุรุษ
ผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส

สตริมีมารดาบิดาปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระ-
คุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความ
เต็มใจ...เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็น
ภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้
เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยา
เชลย ... เป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก
และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... ฆัตถจกักร... พัทธจกักร...

มาตาศิคุรคจิตาจักร

๔. ภาตุรักจิตาจักร

นิกเขปบท

สตริมีพีพี่น้องชายปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ ของนุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตริมีพีพี่น้องชายปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาเชลย ... เป็นภรรยาชั่วคราว ของนุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... ฆันฑจักร...พัทธจักร...

ภาตุรักจิตาจักร จบ

๕. ภคินีรักจิตาจักร

นิกเขปบท

สตริมีพีพี่น้องหญิงปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ ของนุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตริมีพีพี่น้องหญิงปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความ

เต็มใจ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ.. เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้ เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาเฉลย ... เป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... ฆณฑจักร... พัทธจักร...

ภคินีรักขิตาจักร จบ

๖. ญาตริรักขิตาจักร

นิกเขปบท

สตรีมีญาติปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้า จงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาสินได้ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตรีมีญาติปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้า จงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาเฉลย... เป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... ฆณฑจักร... พัทธจักร...

ญาตริรักขิตาจักร จบ

๗. โคตตรักจิตาจักร

นิกเขปบท

สตริมีโคตรปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ของพระคุณเจ้า
จงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ ของนุรุษผู้มีชื่อนี้
ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตริมีโคตรปกครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ของพระคุณเจ้า
จงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ...
เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยา
ที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้ง
ภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา.. เป็นภรรยาเชลย...
เป็นภรรยาชั่วคราว ของนุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และ
กลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... ฉันทจักร... พัทธจักร...

โคตตรักจิตาจักร จบ

๘. รัชมรักจิตาจักร

นิกเขปบท

สตริมีธรรมคຸ້ມครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ของพระคุณเจ้า
จงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ ของนุรุษผู้มีชื่อนี้
ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตริมีธรรมคຸ້ມครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ของพระคุณเจ้า
จงไปบอกนุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ...เป็น

ภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยาที่สมรส...
เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา
เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาเชลย... เป็นภรรยา
ชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... ฆณฑจักร... พัทธจักร...

ธัมมรักขิตาจักร

๕. สारักขาจักร

นิกเขปบท

สตริมีคู้หมั้นวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุ
รับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตริมีคู้หมั้นวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ... เป็น
ภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า...เป็นภรรยาที่สมรส...
เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา
เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาเชลย... เป็นภรรยา
ชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส... ฆณฑจักร... พัทธจักร...

สารักขาจักร จบ

๑๐. สปริทัณฑ์จกักร

นิกเขปบท

สตริมีกภูมหายคัมครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตริมีกภูมหายคัมครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้ เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาเชลย... เป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

นิกเขปบท จบ

สปริทัณฑ์จกักร

พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล

[๔๘๒] สตริมีกภูมหายคัมครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ และเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตริมีกภูมหายคัมครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป บอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาสินไถ่ และเป็น

ภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ...เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า...
เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาสินได้ และเป็น
ภรรยาที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้
เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้ง
ภรรยา... เป็นภรรยาสินได้ และเป็นภรรยาเชลย... เป็นภรรยาสินได้
และเป็นภรรยาชั่วคราว ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และ
กลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

สปริทัณฑาจักร

พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๑

[๔๘๓] สตริมีกภูหมายกุมครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า
ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความ
เต็มใจและเป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ
นำไปบอก และกลับมากบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

สตริมีกภูหมายกุมครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระ-
คุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความ
เต็มใจ และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ
และเป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยา
ที่ถูกปลงเทริด... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่เป็น
ทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาที่
เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็น
ภรรยาเชลย ... เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาชั่วคราว...

เป็นภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ และเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้
ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

มุลย่อ*

สปริทัณฑาทจักร

พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๕

[๔๘๔] สตรีมีกฎหมายคุ้มครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า
ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาชั่วคราว
และเป็นภรรยาสินไถ่ ของบุรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และ
กลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

สตรีมีกฎหมายคุ้มครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระ-
คุณเจ้าจงไปบอกบุรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาชั่วคราว และเป็น
ภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ... เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่อยู่
เพราะสมบัติ... เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่อยู่เพราะผ้า... เป็น
ภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่สมรส... เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็น
ภรรยาที่ถูกปลงเทริด... ภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งคนใช้
เป็นทั้งภรรยา... เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็น
ทั้งภรรยา... เป็นภรรยาชั่วคราว และเป็นภรรยาเฉลย ของบุรุษผู้มีชื่อนี้
ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมามาก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

ขัณฑจักรและพัทธจักแห่งสปริทัณฑาทจักร

มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล จบ

*พัทธจักร มีภรรยาคนหนึ่งเป็นมุล หมวดที่ ๒- หมวดที่ ๘ ท่านย่อไว้.

ชั้นจกักรและพัทธจกักรแห่งสปริทัณฑจกักร มีภรรยา ๒ คนเป็นมูล
’เป็นต้น นักปราชญ์พึงทำตามแบบนี้แล.

สปริทัณฑจกักร

พัทธจกักรมีภรรยา ๑๐ คนเป็นมูล

[๘๘๕] สตรีมีกฐหมายค้อมครองวานภิกษุว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า
ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกบรุษผู้มีชื่อนี้ว่า ดิฉันจะขอเป็นภรรยาสินได้ เป็น
ภรรยาที่อยู่ด้วยความเต็มใจ เป็นภรรยาที่อยู่เพราะสมบัติ เป็นภรรยาที่
อยู่เพราะผ้า เป็นภรรยาที่สมรส เป็นภรรยาที่ถูกปลงเทริด เป็นภรรยา
ที่เป็นทั้งคนใช้เป็นทั้งภรรยา เป็นภรรยาที่เป็นทั้งลูกจ้างเป็นทั้งภรรยา
เป็นภรรยาเชลย และเป็นภรรยาชั่วคราว ของบรุษผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ
นำไปบอก และกลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

สปริทัณฑจกักร

จกักรเปยยาลทั้งมวล จบ

ภิกษุรับคำ

[๘๘๖] ภิกษุรับคำ นำไปบอก กลับมามอบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ภิกษุรับคำ นำไปบอก ไม่กลับมามอบอก ต้องอาบัติตุลลัจฉัย
ภิกษุรับคำ ไม่นำไปบอก กลับมามอบอก ต้องอาบัติตุลลัจฉัย
ภิกษุรับคำ ไม่นำไปบอก ไม่กลับมามอบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุไม่รับคำ

ภิกษุไม่รับคำ นำไปบอก กลับมามอบอก ต้องอาบัติตุลลัจฉัย

ภิกษุไม่รับคำ นำไปบอก ไม่กลับมาบอก ต้องอาบัติทุกกฏ
ภิกษุไม่รับคำ ไม่นำไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติทุกกฏ
ภิกษุไม่รับคำ ไม่นำไปบอก ไม่กลับมาบอก ไม่ต้องอาบัติ.

บุรุษตั้งภิกษุหลายรูป

[๔๘๘] บุรุษตั้งภิกษุหลายรูปด้วยกันไว้ว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าทั้งหลายจงไปบอกสตรีผู้มีชื่อนี้ ภิกษุทุกรูปรับคำ ทุกรูปนำไปบอก ทุกรูปกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกรูป

บุรุษตั้งภิกษุหลายรูปด้วยกันไว้ว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าทั้งหลายจงไปบอกสตรีผู้มีชื่อนี้ ภิกษุทุกรูปรับคำ ทุกรูปนำไปบอก ให้รูปหนึ่งกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกรูป

บุรุษตั้งภิกษุหลายรูปด้วยกันไว้ว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าทั้งหลายจงไปบอกสตรีผู้มีชื่อนี้ ภิกษุทุกรูปรับคำ ให้รูปหนึ่งนำไปบอก ทุกรูปกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกรูป

บุรุษตั้งภิกษุหลายรูปด้วยกันไว้ว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าทั้งหลายจงไปบอกสตรีผู้มีชื่อนี้ ภิกษุทุกรูปรับคำ ให้รูปหนึ่งนำไปบอก แล้วให้รูปหนึ่งกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกรูป

บุรุษตั้งภิกษุรูปเดียว

บุรุษตั้งภิกษุรูปเดียวไว้ว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก และกลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษสั่งภิกษุรูปเดียวไว้ว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ นำไปบอก แต่ให้ภิกษุอันเตวาสิกกลับมา
บอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษสั่งภิกษุรูปเดียวไว้ว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ ให้ภิกษุอันเตวาสิกไปบอก แต่กลับมาบอก
ด้วยตนเอง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

บุรุษสั่งภิกษุรูปเดียวไว้ว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไป
บอกสตรีผู้มีชื่อนี้ ภิกษุรับคำ ให้ภิกษุอันเตวาสิกไปบอก ภิกษุอันเตวาสิก
ไปบอก แล้วกลับมาบอกนอกเรื่อง ต้องอาบัติอุลลัจจัยทั้งสองรูป.

ภิกษุจัดการสำเร็จและบอกเคลื่อนตลาด

[๔๘๘] ภิกษุไปจัดการสำเร็จ กลับมาบอกเคลื่อนตลาด ต้อง
อาบัติอุลลัจจัย

ภิกษุไปบอกเคลื่อนตลาด กลับมาจัดการสำเร็จ ต้องอาบัติอุลลัจจัย

ภิกษุไปจัดการสำเร็จ กลับมาจัดการสำเร็จ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุไปบอกเคลื่อนตลาด กลับมาบอกเคลื่อนตลาด ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๔๘๙] ภิกษุผู้ไปด้วยกรรมกิจของสงฆ์ก็ดี ของเจดีย์ก็ดี ของ
ภิกษุผู้อาพาธก็ดี ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติ.
แล.

วินีตวัตถุ

อุทานคาถา

[๔๕๐] เรื่องสตรีหลับ เรื่องสตรีตาย เรื่องสตรีย้ายบ้าน เรื่องผู้มีช้สตรี เรื่องสตรีบัณฑิตเอก เรื่องชกโยงสามภรรยาผู้ทะเลาะให้กินดีและเรื่องการชกสื่อบัณฑิตเอก

วินีตวัตถุ

เรื่องสตรีหลับ

[๔๕๑] ก็โดยสมัยนั้นแล บุรุษคนหนึ่งสั่งภิกษุรูปหนึ่งไว้ว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีผู้มีชื่อนี้ ภิกษุนั้นไปถามคนทั้งหลายว่า สตรีผู้มีชื่อนี้ไปไหน เขาตอบว่า หลับ ขอรับ เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ

เรื่องสตรีตาย

ก็โดยสมัยนั้นแล บุรุษคนหนึ่งสั่งภิกษุรูปหนึ่งไว้ว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีผู้มีชื่อนี้ ภิกษุนั้นไปถามคนทั้งหลายว่า สตรีผู้มีชื่อนี้ไปไหน เขาตอบว่า ตายเสียแล้ว ขอรับ เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ

เรื่องสตรีย้ายบ้าน

ก็โดยสมัยนั้นแล บุรุษคนหนึ่งตั้งภิกษุรูปหนึ่งไว้ว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีผู้มีชื่อนี้ ภิกษุนั้นไปตามคนทั้งหลายว่า สตรีผู้มีชื่อนี้ไปไหน เขาตอบว่า ย้ายไปแล้ว ขอรับ เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ

เรื่องผู้มีใจสตรี

ก็โดยสมัยนั้นแล บุรุษคนหนึ่งตั้งภิกษุรูปหนึ่งไว้ว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีผู้มีชื่อนี้ ภิกษุนั้นไปตามคนทั้งหลายว่า สตรีผู้มีชื่อนี้ไปไหน เขาตอบว่า ไม่ใช่สตรี ขอรับ เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ

เรื่องสตรีบ้นเทาะกั

ก็โดยสมัยนั้นแล บุรุษคนหนึ่งตั้งภิกษุรูปหนึ่งไว้ว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงไปบอกสตรีผู้มีชื่อนี้ ภิกษุนั้นไปตามคนทั้งหลายว่า สตรีผู้มีชื่อนี้ไปไหน เขาตอบว่า เป็นสตรีบ้นเทาะกั ขอรับ เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติทุกกฏ.

เรื่องชักโยงสามิภรรยาผู้ทะเลาะให้คืนดี

[๔๕๒] ก็โดยสมัยนั้นแล สตรีคนหนึ่งทะเลาะกับสามิ แล้วได้ไปยังเรือนมารดา ภิกษุกลุ่มปะได้ชักโยงให้คืนดีกันแล้ว เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้วกระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เขาหย่ากันแล้วหรือ

ภ. เขายังไม่ได้หย่ากัน พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ เพราะเขายังไม่ทันหย่ากัน.

เรื่องการชักสื่อในบัณเฑาะก์

[๔๕๓] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งถึงการชักสื่อในบัณเฑาะก์แล้ว เธอได้มีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว กระมังหนอ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ๆ ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย.

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๕ บท

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๕

สัตถุจรีตตสิกขาบทวรรณนา

สัตถุจรีตตสิกขาบทว่า เตน สมเยน พุทุโธ ภควา เป็นต้น
ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:-

ในสัตถุจรีตตสิกขาบทนั้น พึงทราบวินิจฉัยดังนี้:-

[แก้อรธปฐมบัญญัติเรื่องพระอุทายี]

บทว่า ปญฺหิตา ได้แก่ ผู้ประกอบด้วยความเป็นผู้ฉลาด คือผู้มีปัญญาเป็นเครื่องดำเนินไป.

บทว่า พยุตฺตา ได้แก่ ผู้ประกอบด้วยความเป็นผู้สามารถ คือ เป็นผู้รู้รอบาย ผู้กล้าหาญ.

บทว่า เมธาวิณี ความว่า เป็นผู้ประกอบด้วยปัญญาทำให้คนอื่น เห็นแล้วเห็นเล่า.

บทว่า ทกฺขา คือ เป็นผู้เฉียบแหลม.

บทว่า อนลฺลา คือ เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียร.

บทว่า จนฺนา แปลว่า เหมาะสม.

บทว่า กิสุมี วิย มีอธิบายว่า ดูเหมือนจะเป็นการยาก คือ ดูจะเป็นความเสีย ดูจะเป็นข้อที่น่าละอายแก่พวกข้าพเจ้า.

สองบทว่า กุมาริกาย วตฺตุ ความว่า การที่จะพูดเพราะเหตุ แห่งเด็กหญิงว่า พวกท่านจงรับเอาเด็กหญิงนี้ไป (ดูเป็นการยาก).

บรรดาอวาหะเป็นต้น ที่ชื่อว่า อวาหะ ได้แก่ การนำเด็กสาว มาจากตระกูลอื่น เพื่อเด็กหนุ่ม. ที่ชื่อว่า วิวาหะ ได้แก่ การส่งเด็กสาว ของคนไปสู่ตระกูลอื่น.

บทว่า วาเรยฺยานิ ความว่า การสู่ขอว่า พวกท่านจงให้เด็กหญิง สาวน้อยแก่เด็กชายหนุ่มน้อยของพวกเรา หรือทำการกำหนดวัน ฤกษ์ และยาม.

บทว่า ปุราณคณฺภิกฺยา ความว่า ภรรยาของหมอดู (โหร) คนหนึ่ง. หญิงนั้น เมื่อหมอดูนั้นยังมีชีวิตอยู่ ปรากฏชื่อว่า คณฺภิกิ . และเมื่อหมอดู ตายแล้ว ถึงอันนับว่า ปุราณคณฺภิกิ.

บทว่า ติโรคาโม ได้แก่ นอกบ้าน. อธิบายว่า บ้านอื่น.

บทว่า มนุสฺสา ได้แก่ พวกชาวบ้านผู้รู้ความที่พระอุทายีเป็นผู้
ชอบชวนขายในการชักสื่อนี้ .

บทว่า สุนฺธิสฺสโณเคน ความว่า พวกสาวกของอาชีวกเหล่านั้น
ใช้สอยหญิงนั้น อย่างที่คนทั้งหลายจะพึงใช้สอยหญิงสะไก้ มีการให้
หุงภัตให้เต็มแกง และการให้เลี้ยงดูเป็นต้น.

หลายบทว่า ตโต อปรน ทาสีโณเคน ความว่า แต่ล่วงไป
ได้ ๑ เดือน พวกสาวกของอาชีวกเหล่านั้นใช้สอยนางนั้น ด้วยการ
ใช้สอยอย่างที่คนทั้งหลายจะพึงใช้สอยทาสี มีการทำนา เทหยากเยื่อ
และตักน้ำเป็นต้น.

บทว่า ทุคฺคตา คือ เป็นผู้ยากจน, อีกอย่างหนึ่ง ความว่า
ไปสู่ตระกูลที่ตนไปแล้ว เป็นผู้ตกทุกข์ได้ยาก.

หลายบทว่า มายฺโย อิมํ ภูมาริกํ ความว่า คุณอย่าใช้สอย
เด็กหญิงนี้ อย่างใช้สอยทาสีเลย.

ด้วยบทว่า อาหารูปหาโร พวกสาวกของอาชีวกแสดงว่า การ
รับรองและการตกลง คือการรับและการให้ พวกเราไม่ได้รับมา ไม่
ได้มอบให้อะไร ๆ ก็คือว่า พวกเราไม่มีการซื้อขาย คือ การค้าขาย
กับท่าน.

คำว่า สมณฺณ ภิตฺพุพฺ อพฺยวณฺเณน สมฺโณ อสฺส สฺสฺสสมฺโณ
มีความว่า พวกสาวกของอาชีวก รุกฺรานพระอุทายีเดระนั้นอย่างนี้ว่า
ธรรมดาว่า สมณะ ต้องเป็นผู้ไม่ชวนขาย คือต้องเป็นผู้ไม่พยายาม
ในการทำงานเช่นนี้ ด้วยว่า สมณะผู้เป็นอย่างนี้ พึงเป็นสมณะที่ดี แล้ว
กล่าวว่ ไปเสียเถิดท่าน พวกเราไม่รู้จักท่าน.

บทว่า **สขุชิต** ความว่า เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยเครื่องอุปกรณ์ทุกอย่าง หรือเป็นผู้ตกแต่งประดับประดาแล้ว.

บทว่า **ชุตตา** ได้แก่ พวกนักเลงหญิง.

บทว่า **ปริจาเรนฺตา** ความว่า ยังอินทรีย์ทั้งหลายให้เที่ยวรื่นเริง ในอารมณ์มีรูปเป็นต้น ที่เปลิดเปล็นใจโดยรอบค้ำน อย่างโน้นอย่างนี้, มีอธิบายว่า เล่นอยู่ คือยินดีอยู่.

บทว่า **อพฺภูตมกฺสุ** ความว่า พวกนักเลงกระทำการพนันกันว่า ถ้าพระอุทายีจักทำ ท่านชนะพนันเท่านี้ ถ้าจักไม่ทำ เราจักแพ้พนันเท่านี้ ท่านกล่าวไว้ในมหาปจจรีว่า ก็การกระทำพนันกัน ไม่ควรแก่ภิกษุทั้งหลาย, ถ้าภิกษุใดกระทำ, ผู้แพ้จะต้องเสียให้แก่ภิกษุนั้น.

เวลาไม่นาน เรียกว่า ดังขณะ (ขณะนั้น) ในคำว่า **กถิ หิ นาม** **อยโย อุทายิ ตฺงฺขณิกิ** นี้. บทว่า **ตฺงฺขณิกิ** ได้แก่ การชักสื้อ มีการทำหน้าที่ชั่วกาลไม่นาน.

[อธิบายการเที่ยวชักสื้อ]

คำว่า **สญฺจริตฺตํ สนาปชฺเชยฺย** ความว่า ฟังถึงภาวะเที่ยวชักสื้อ ก็เพราะภิกษุผู้ถึงภาวะชักสื้อนั้น ถูกใคร ๆ ส่งไปแล้ว จำจะต้องไปในที่บางแห่ง, หญิงและชายที่ท่านประสงค์เอาในสิกขาบทนี้ โดยพระบาลีเป็นต้นว่า **อิตุถียา วา ปุริสมตี** ข้างหน้านั้นแหละ. ฉะนั้น เพื่อจะทรงแสดงอรรถนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสบทภาชนะแห่งคำว่า **อิตุถียา วา ปุริสมตี** นั้น อย่างนี้ว่า ภิกษุถูกหญิงวานไปในสำนักผู้ชาย หรือว่าถูกผู้ชายวานไปในสำนักแห่งหญิง ดังนี้.

ในคำว่า อติธยา วา ปุริสมตี ปุริสสุธ วา อติธมตี นี้
บัณฑิตพึงทราบบาลีที่เหลือว่า อโรเจยฺย แปลว่า พึงบอก. ด้วยเหตุ
นั้นนั่นแล ในบทภาชนะแห่งบทว่า ปุริสสุธ วา อติธมตี นั้น
พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสคำว่า ย่อมบอกความประสงค์ของชายแก่หญิง
บอกความประสงค์ของหญิงแก่ชาย ดังนี้.

บัดนี้ เมื่อจะทรงแสดงประโยชน์ คือ ความประสงค์ ความต้อง
การ อธิษาศัย ความพอใจ ความชอบใจ ของชายและหญิงเหล่านั้น
ที่ภิกษุบอก จึงตรัสว่า ในความเป็นเมียก็ตาม ในความเป็นชู้ก็ตาม.

บรรดาบททั้งสองนั้น บทว่า ชายคฺตฺเน คือ ในความเป็นเมีย.

บทว่า ชารคฺตฺเน คือ ในความเป็นชู้ อธิบายว่า เมื่อภิกษุ
บอกความประสงค์ของชายแก่หญิง ชื่อว่าย่อมบอกในความเป็นเมีย, เมื่อ
บอกความประสงค์ของหญิงแก่ชาย ชื่อว่าย่อมบอกในความเป็นชู้. อีก
นัยหนึ่ง เมื่อบอกความประสงค์ของชายนั้นแหละแก่หญิง ชื่อว่าบอก
ในความเป็นเมีย คือ ในความเป็นภรรยาถูกต้องตามกฎหมายบ้าง ใน
ความเป็นชู้ คือ ในความเป็นมิชฌาจารบ้าง. ก็เพราะว่า ภิกษุเมื่อจะบอก
ความเป็นเมียและเป็นชู้นี้ จำจะต้องกล่าวคำมีอาทิว่า นัยว่า เธอจักต้อง
เป็นภรรยาของชายนั้น, ฉะนั้น เพื่อจะแสดงอาการแห่งความเป็นถ้อยคำ
จำเป็นต้องกล่าวนั้น จึงตรัสบอกบทภาชนะแห่งบททั้งสองนั้นว่า คำว่า
ในความเป็นเมีย คือ เธอจักเป็นภรรยา, คำว่า ในความเป็นชู้ คือ เธอ
จักเป็นชู้ ดังนี้.

โดยอุบายนี้นั่นแล แม้ในการบอกความประสงค์ของหญิงแก่ชาย

บัณฑิตพึงทราบอาการที่ภิกษุจำเป็นต้องกล่าวว่า เธอจักเป็นผัว, เธอจักเป็นสามี, ชักเป็นชู้.

สองบทว่า **อนุตมโธ ตชณิกายปี** มีความว่า หญิงที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกว่า **ตชณิกา** เพราะผู้นชายพึงอยู่ร่วมเฉพาะในขณะนั้น คือ เพียงชั่วครู่, ความว่า เป็นเมียเพียงชั่วคราว โดยกำหนดอย่างต่ำที่สุดทั้งหมด. เมื่อภิกษุบอกความประสงค์ของชายอย่างนี้ว่า เธอจักเป็นเมียชั่วคราว แก่หญิงเมื่อนั้น ก็เป็นสังฆาติเสส. โดยอุบายนี้นั้นแล แม้ภิกษุผู้บอกความประสงค์ของหญิงแก่ชายอย่างนี้ว่า เธอจักเป็นผัวชั่วคราว บัณฑิตพึงทราบว่า ต้องสังฆาติเสส.

[อธิบายหญิง ๑๐ จำพวก]

บัดนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า เพื่อทรงแสดงหญิงจำพวกที่ทรงประสงค์ในคำว่า **อิตุลียา วา ปุริสมตี** นี้ โดยประเภทแล้ว ทรงแสดงชนิดแห่งอาบัติ ด้วยอำนาจความเป็นผู้ชักสื่อ ในหญิงเหล่านั้น จึงตรัสคำว่า **ทส อิตุลियो** เป็นต้น.

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **มาตุรฺกจิตา** ได้แก่ หญิงที่มารดา รักษา คือ มารดารักษาโดยประการที่จะสำเร็จการอยู่ร่วมกับผู้ชายไม่ได้ ด้วยเหตุนั้น ท่านพระอุบาลีจึงกล่าวแม้บทภาชนะแห่งบทว่า **มาตุรฺกจิตา** นั้นว่า มารดาขอมรักษาคุ้มครอง ยังตนให้ทำความเป็นใหญ่ ยังอำนาจให้เป็นไป.

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **รฺกจิตา** ความว่า ไม่ให้ไปในที่ไหน ๆ. บทว่า **โคเปติ** ความว่า ขอมกักไว้ในที่คุ้มครอง โดยประการที่ชายเหล่านี้จะไม่เห็น.

สองบทว่า **อิสฺสรียิ กาเรติ** ความว่า ห้ามการอยู่คามอำเภोजแห่ง
หญิงนั้น พระพฤติข่มขี้.

สองบท **วสํ วตุเตติ** ความว่า ยังอำนาจของตนให้เป็นไปใน
เบื้องบนแห่งหญิงนั้นอย่างนี้ว่า เจ้าจงทำสิ่งนี้, อย่าได้ทำอย่างนี้. แม้
หญิงทั้งหลาย มีหญิงที่บิคารรักษาเป็นต้น ก็พึงทราบโดยอุบายนี้.

โคตร หรือ ธรรม ย่อมรักษาไม่ได้, แต่ว่า หญิงอันชนผู้มี
โคตรเสมอกัน และอันชนผู้ประพฤติธรรมร่วมกัน คือ ชนผู้บวชอุทิศ
พระศาสดาพระองค์เดียวกัน และชนผู้นับเนื่องในขณะเดียวกัน รักษาแล้ว
ท่านเรียกว่า หญิงอันโคตรรักษา หญิงอันธรรมรักษา. เพราะฉะนั้น
ท่านจึงกล่าววทภาษณะแห่งบทเหล่านั้น โดยนัยเป็นต้นว่า **สโคตฺตา
รกฺขนฺติ**. หญิงที่เป็นไปกับด้วยอารักขา ชื่อว่า หญิงมีอารักขา. หญิง
เป็นไปกับด้วยอาชญาครอบ ชื่อว่า หญิงมีอาชญารอบ. นิเทศแห่งหญิง
เหล่านั้นปรากฏชัดแล้วแล. บรรดาหญิง ๑๐ จำพวกนี้ เฉพาะสองพวก
หลังเท่านั้นเมื่อคบหาชายอื่นยอมเป็นมิถิลาจารย์, พวกนอกนี้หาเป็นไม.

บรรดาหญิงที่เขาซื้อด้วยทรัพย์เป็นต้น หญิงที่เขาซื้อมาด้วยทรัพย์
น้อยบ้าง มากบ้าง ชื่อว่า **ชนกฺกิตฺตา** ก็เพราะหญิงนั้น เพียงเขาซื้อมา
ด้วยทรัพย์เท่านั้น ยังไม่ซื้อว่าเป็นภรรยา, แต่ที่ซื้อว่าภรรยา ก็เพราะเขา
ซื้อมาเพื่อประโยชน์แก่การอยู่ร่วม, ฉะนั้น ในนิเทศแห่งบทว่า **ชนกฺกิตฺตา**
นั้น พระอุบาลีเถระจึงกล่าววว่า ชายซื้อมาด้วยทรัพย์แล้วให้อยู่.

หญิงใด ย่อมอยู่ด้วยความพอใจ คือ ด้วยความยินดีของตน,
เหตุนั้น หญิงนั้น ชื่อว่า **ฉันทวาลินี**. ก็เพราะเหตุที่หญิงนั้นยอมเป็น
ภรรยาด้วยเหตุสักว่าความพอใจของตนฝ่ายเดียว ก็ห้ามมิได้, แต่ที่ชื่อว่า

เป็นภรรยา เพราะเป็นผู้อันชายรับรองแล้ว, ฉะนั้น ในนิเทศแห่งบทว่า **จนฺทวาสนิ** นั้น ท่านจึงกล่าวว่า ชายที่รัก ย่อมยังหญิงที่รักให้อยู่.

หญิงใด ย่อมอยู่ด้วยโกคะ. เหตุนั้น หญิงนั้น ชื่อว่า **โกคะวาสนิ**. คำว่า **โกคะวาสนิ** นั้น เป็นชื่อแห่งหญิงในชนบท ผู้ได้อุปกรณ์แห่งเรือน มีครก สากเป็นต้น แล้วเข้าถึงความเป็นภรรยา.

หญิงใด ย่อมอยู่ด้วยแผ่นผ้า, เหตุนั้น หญิงนั้น ชื่อว่า **ปฏวาสนิ**. คำว่า **ปฏวาสนิ** นั้น เป็นชื่อแห่งหญิงเชิงใจ ผู้ได้เพียงผ้านุ่งบ้าง ผ้าห่มบ้าง แล้วเข้าถึงความเป็นภรรยา.

คำว่า **โทยปตุตฺตนิ** นั้น เป็นชื่อแห่งหญิงผู้ที่หมูญาติยังมีของคู่บ่าวสาวให้จุ่มลงในถาดน้ำ ถาดเดียวกัน แล้วกล่าวว่า เจ้าทั้งสองจงปรองดองไม่แตกกันคุณน้ำนี้เกิด ดังนี้ แล้วกำหนดถือเอา. แม้ในนิเทศแห่งบทว่า **โทยปตุตฺตนิ** นั้น พึงทราบเนื้อความอย่างนี้ว่า ญาติให้ชายนั้น จับภาชนะน้ำร่วมกับหญิงนั้น แล้วให้อยู่.

เทริดของสตรีนั้นอันบุรุษนำลง คือ ปลงลงแล้ว เหตุนั้น สตรีนั้น ชื่อว่า **โภภฺจุมฺพฺภา**, คือ บรรดาสตรีทั้งหลาย มีสตรีขายฟันเป็นต้น คนใดคนหนึ่ง. คำว่า **โภภฺจุมฺพฺภา** นั้น เป็นชื่อแห่งสตรีผู้ที่บุรุษยกเทริดลงจากศีรษะ แล้วให้อยู่ในเรือน.

บทว่า **ทาสี จ** ได้แก่ สตรีเป็นทั้งทาสี ทั้งภรรยาของตน. สตรีผู้ทำงานในเรือนเพื่อค่าจ้าง ชื่อว่า สตรีทำงาน, บุรุษบางคนไม่มีความต้องการด้วยภรรยาของตน จึงสำเร็จการครองเรือนกับสตรีนั้น; สตรีนี้ ท่านเรียกว่า สตรีผู้ทำงานด้วย เป็นภรรยาด้วย.

สตรีผู้อันชงนำมาแล้ว ชื่อว่า **ธชาภฺภา**. มีคำอธิบายว่า สตรี

ผู้อันกองทัพยกธงขึ้นแล้วไปโจมตีเขตแดนของปรปักษ์แล้วนำมา บุรุษ
บางคนทำสตรีนั้นให้เป็นภรรยา, สตรีนี้ชื่อว่า **ธชาหญา** สตรีที่บุรุษ
พึงอยู่ร่วมเพียงชั่วครู่หนึ่ง มีนัยดังกล่าวแล้วนั้นแล. เป็นมิถาจารย์แก่
สตรีทั้ง ๑๐ จำพวกนี้ ในเพราะคบหาชายอื่น. ก็ในสตรีทั้ง ๓๐ จำพวกนี้
เป็นมิถาจารย์แก่พวกบุรุษ, และก็เป็นการชักสื่อแก่ภิกษุด้วย.

[อธิบายนิทฺเทปบทเรื่องชายวานภิกษุ]

บัดนี้ พึงทราบวินิจฉัยในคำว่า **ปุริโส ภิกขุ ปกิณฺหาติ** เป็นอาทิ
ดังต่อไปนี้:-

ภิกษุนั้นรับคำที่ชายนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านโปรดไปพูดกะหญิง
ที่มารดาปกครองชื่อนี้ว่า ได้ยินว่า หล่อนจงเป็นภรรยาสินไถ่ของชาย
ชื่อนี้ ดังนี้ ด้วยล้นวาจาด้วยอาการอย่างใดอย่างหนึ่งว่า คีละอุบาสก ?
หรือว่าจงสำเร็จ หรือว่าเราจักบอก หรือด้วยกายวิการมีพยักศิระยะเป็นต้น
ชื่อว่า **รับ**.

ครั้นรับอย่างนั้นแล้ว ไปยังสำนักหญิงนั้น บอกคำสั่งนั้น ชื่อว่า
บอก.

เมื่อคำสั่งนั้นอันเธอบอกแล้ว หญิงนั้นรับว่า คีละ หรือห้ามเสีย
หรือนิ่งเสีย เพราะอายุก็ตามที, ภิกษุกลับมาบอกข่าวนั้นแก่ชายนั้น ชื่อว่า
กลับมาบอก. ด้วยอาการเพียงเท่านี้เป็นสังฆาติเสส เพราะครบองค์ ๓
กล่าวว่า **รับคำ บอก กลับมาบอก**. แต่หญิงนั้น จะเป็นภรรยาของชาย
นั้นหรือไม่ ก็ตามที นั้นไม่ใช่เหตุ พระมหาปทุมเถระกล่าวว่า ก็ถ้า
ภิกษุนั้น อันชานวานไปยังสำนักของหญิงที่มารดาปกครอง ไม่พบหญิงนั้น
จึงบอกคำสั่งนั้นแก่มารดาของหญิงนั้น ชื่อว่าบอกนอกคำสั่ง, เพราะฉะนั้น

จึงคิดสังเกต. ฝ่ายพระมหาสุเมธระกล่าวว่ จะเป็นมารดา หรือบิดา ก็ตามที ฐันทีสุดแม่เป็นทาสีในเรือน หรือผู้อื่นคนใดคนหนึ่ง จักยัง กิริยานั้นให้สำเร็จได้, เมื่อคำสั่งนั้นอันภิกษุนั้น แม่บอกแล้วแก่ผู้นั้น เป็นอันบอกแล้วทีเดียว, เพราะฉะนั้น คงเป็นอาบัติเหมือนกัน ในเวลา ครอบงศ์ ๓, ภิกษุใดใครจะกล่าวว่ พุทธ ปจจุขามิ พิงกล่าวผิตไปว่ **ธมฺม ปจจุขามิ** ลิกขาพิงเป็นอันเชอลาแล้วมิใช่หรือ ชื่อนี้ ฉันใด, อีกอย่างหนึ่ง ภิกษุใครจะกล่าวว่ **ปรหม ฌาน สมปาชฺขามิ** พิงกล่าว ผิตไปว่ **พุตฺติย ฌาน สมปาชฺขามิ** เธอพิงเป็นผู้ต้องปาราชิกแท้มิใช่หรือ ชื่อนี้ ฉันใด, คำเป็นเครื่องยังอุปไมยให้ถึงพร้อมนี้ ก็ฉันนั้น.

ทีคำของพระสุเมธระนั้นแหละ สมด้วยบทนี้ว่ ภิกษุรับแต่ให้ อันเตวาสิกบอก แล้วกลับมาบอกด้วยตนเอง ต้องสังฆาทีเสส, เพราะ- ฉะนั้น คำของท่านเป็นอันกล่าวชอบแล้ว.

เมื่อภิกษุอันชายสั่งว่ ท่านโปรดบอกหญิงอันมารดาปกครอง แล้ว ไปบอกแม่แก่ชนอื่นมีมารดาเป็นต้น ผู้สามารถจะบอกแก่หญิงนั้นได้, ความผิตสังเกตย่อมไม่มี ฉันใด; ในเมื่อควรจะบอกว่ ได้ยินว่ หล่อนจง เป็นภรรยาสินไถ่ของชายชื่อนี้ แม่เมื่อภิกษุบอกด้วยอำนาจคำว่ ผู้อยู่ ร่วมด้วยความพอใจ เป็นต้น คำใดคำหนึ่ง ทีตรัสไว้ในบาลีอย่างนี้ว่ ได้ยินว่ หล่อนจงเป็นภรรยา ผู้อยู่ด้วยความพอใจของชายชื่อนี้ หรือ ด้วยอำนาจคำทั้งหลาย แม้ทีไม่ได้ตรัสไว้แต่แสดงความอยู่ร่วมกันมีอาที อย่างนี้ว่ ได้ยินว่ หล่อนจงเป็นภรรยา ชายา ปชาบดี มารดาของบุตร แม่เรือน แม่เจ้าเรือน แม่ครัว นางบำเรอ หญิงบำเรอกาม ของชาย

ชื่อนี้ ดังนี้ คำใดคำหนึ่ง ความผิดสังเกต ย่อมไม่มี ฉะนั้นแล. คง
เป็นอาบัติแท้ เพราะครบองค์ ๓.

แต่เมื่อภิกษุอันชราวานว่า โปรคบอกหญิงที่มารดาปกครอง แล้วไป
บอกหญิงเหล่าอื่นมีหญิงที่บิดาปกครองเป็นต้น คนใดคนหนึ่ง ผิดสังเกต.
แม้ในบทว่า **ปิตุรกุจิต্তิ พุรุหิ** เป็นต้น ถิ่นนี้แหละ. อันที่จริง ความ
แปลกกันในบทว่า **ปิตุรกุจิต্তิ พุรุหิ** เป็นต้นนี้ ก็เพียงความต่างแห่ง
เปยยาล ด้วยอำนาจแห่งจักร มีเอกมูลจักร และทมูลจักรเป็นต้น
และด้วยอำนาจแห่งคนเดิม มีอาทิอย่างนี้ คือมารดาของชราวานภิกษุ,
มารดาของหญิงอันมารดาปกครองชราวานภิกษุ, หญิงที่มารดาปกครองชราวาน
ภิกษุเท่านั้น. แต่ความแปลกกันนั้น ผู้ศึกษาอาจทราบได้ ตามแนวแห่ง
พระบาลีนั่นเอง เพราะมีนัยดังได้กล่าวไว้แล้วในก่อน เพราะเหตุนี้
ข้าพเจ้าจึงมิได้ทำความเอื้อเพื่อเพื่อแสดงวิภาคแห่งความแปลกกันนั้น.

ก็ใน ๒ จตุกกะ มีคำว่า **ปฏิกุคฺคหตฺติ** เป็นอาทิ ในจตุกกะ
ที่ ๑ เป็นสังฆาติเสส เพราะครบองค์ ๓ ด้วยบทต้น เป็นอุลลัจจัย
เพราะครบองค์ ๒ ด้วยบทท่ามกลาง, เป็นทุกกฏ เพราะครบองค์ ๑
ด้วยบทเดียวสุดท้าย. ในจตุกกะที่ ๒ เป็นอุลลัจจัย เพราะครบองค์ ๒
ด้วยบทต้น, เป็นทุกกฏ เพราะครบองค์ ด้วยสองบทท่ามกลาง,
ไม่เป็นอาบัติ เพราะไม่มีองค์ ด้วยบทเดียวสุดท้าย.

[อธิบายเรื่องภิกษุรับคำของหญิงผู้วานเป็นต้น]

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **รับ** ได้แก่ รับคำสั่งของผู้วาน.

บทว่า **บอก** ได้แก่ ไปสู่ที่ซึ่งเขาวานไปแล้ว บอกคำสั่งนั้น.

บทว่า **กลับมามอบ** ได้แก่ กลับมามอบแก่ผู้วานซึ่งเป็นต้นเดิม.

บทว่า **ไม่กลับมา** ได้แก่ บอกแล้วหลีกไปจากที่นั่นเสีย.

บทว่า **ไม่บอก แต่กลับมามอบ** ได้แก่ ผู้อันชยวานว่า ท่านโปรดไปบอกหญิงชื่อนี้ รับคำสั่งของเขาว่า ได้ซี แล้วจะลืมเสีย หรือไม่ลืมคำสั่งนั้นก็ตาม ไปสู่สำนักของหญิงนั้นด้วยกรณียกิจอย่างอื่น นั่งกล่าวคำข้างเล็กน้อย, ด้วยอาการเพียงเท่านี้ ท่านเรียกว่า **รับแต่ไม่บอก**.

ลำดับนั้น หญิงนั้นพูดเองกะภิกษุนั้นว่า ได้ยินว่า อุปัฏฐากของท่านอยากได้ดิฉัน ดังนี้, กรันพูดอย่างนี้แล้ว จึงพูดว่า ดิฉันจักเป็นภรรยาของเขา หรือว่าจักไม่เป็น ก็ดี, ภิกษุนั้นไม่รับรอง ไม่คัดค้าน คำของหญิงนั้น นั่งเฉยเสีย ลุกจากที่นั่งมายังสำนักของชายนั้นบอกข่าวนั้น, ด้วยอาการเพียงเท่านี้ ท่านเรียกว่า ชื่อว่า **ไม่บอก แต่กลับมาบอก**.

บทว่า **ไม่บอก ไม่กลับมาบอก** ได้แก่ รับในเวลาที่ยกคำสั่งอย่างเดียวเท่านั้น, แต่ว่า ไม่ทำกิจสองอย่างนอกนี้.

บทว่า **ไม่รับ แต่บอก กลับมามอบ** ได้แก่ ชายบางคนกล่าวถ้อยคำเห็นปานนั้น ในที่ซึ่งภิกษุยืนอยู่ หรือที่ซึ่งนั่งอยู่ ภิกษุแม้อันเขาไม่ได้วานเลย แต่เป็นดังถูกเขาวาน จึงไปยังสำนักของหญิง แล้วบอกโดยนัยเป็นต้นว่า ได้ยินว่า หล่อนจงเป็นภรรยาของชายชื่อนี้ แล้วกลับมามอบความชอบใจ หรือไม่ชอบใจปองหญิงนั้นแก่ชายนี้. ภิกษุบอกแล้วกลับมาบอกโดยนัยนั้นนั่นแหละ ท่านเรียกว่า **ไม่รับ แต่บอก** และกลับมาบอก ภิกษุผู้ไปแล้วโดยนัยนั้นนั่นแล แต่ไม่บอก ฟังถ้อยคำของหญิงนั้นพูดแล้ว มาบอกแก่ชายนี้ ตามนัยที่กล่าวแล้ว ในบทที่ ๓ แห่งปฐม-

จตุกกะ ท่านเรียกว่า **ไม่รับ ไม่บอก แต่กลับมาบอก**. บทที่ ๔
ชัดเจนแล้วแล. นัยทั้งหลายเป็นต้นว่า วานกิกษุมากหลาย ชัดเจนแล้ว
เหมือนกัน. เหมือนอย่างว่า กิกษุแม่หลายรูปด้วยกัน ย่อมต้องอาบัติ
ในเพราะวัตถุเดียว ฉันใด, ฟิงทราบอาบัติมากหลายในเพราะวัตถุมาก
หลาย แม่แห่งกิกษุรูปเดียว ฉันนั้น.

เป็นอย่างไร? ชายวานกิกษุว่า ท่านขอรับ! ขอท่านโปรดไป
ที่ปราสาทชื่อโน้น มีหญิงประมาณ ๖๐ หรือ ๗๐ คน, ท่านโปรดบอก
หญิงเหล่านั้นว่า ได้ยินว่า พวกหล่อนจงเป็นภรรยาของชายชื่อนี้ กิกษุ
นั้นรับแล้ว ไปที่ปราสาทนั้นทีเดียว บอกแล้วนำขาวนั้นกลับมาอีก
เธอต้องอาบัติเท่าจำนวนหญิง. จริงอยู่ แม้ในคัมภีร์ปริวาร พระผู้มีพระ
ภาคเจ้าก็ได้ตรัสคานี้ไว้ว่า

**กิกษุพึงต้องครุกอบัติ ที่ยังทำคืนได้ทั้งหมด
พร้อมกันทั้ง ๖๔ ตัว ด้วยสักว่าย่างเท้าเดินไป และ
กล่าวด้วยวาจา ปัญหานี้ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกัน
แล้ว.**

ได้ยินว่า ปัญหานี้ ท่านอาศัยอำนาจแห่งอรรถนี้กล่าวแล้ว. ส่วน
คำว่าอาบัติ ๖๔ ตัว ในคำถาม พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัส เพื่อความสละ
สลวยแห่งถ้อยคำ. แต่เมื่อกิกษุทำอย่างนั้น ย่อมต้องอาบัติตั้ง ๑๐๐ ตัวก็ได้
ตั้ง ๑,๐๐๐ ตัวก็ได้ฉนั้นแล.

เหมือนอย่างว่า เป็นอาบัติมากหลายในเพราะหญิงมากหลายแก่
กิกษุรูปเดียว ที่ชายคนเดียววานไป ฉันใด, ชายคนเดียว วานกิกษุมาก
หลายไปยังสำนักของหญิงคนเดียว, เป็นสังฆาทิเสส แก่กิกษุทั้งหมดทุกรูป
ฉันนั้น.

ชายคนเดียว วานภิกษุมารูปด้วยกันไปยังสำนักของหญิงจำนวน
มากด้วยกัน เป็นสังฆาติเสสตามจำนวนหญิง. ชายมากคนด้วยกัน วาน
ภิกษุรูปเดียวไปยังสำนักของหญิงคนเดียว เป็นสังฆาติเสสตามจำนวน
ของชาย. ชายมากคนด้วยกัน วานภิกษุรูปเดียวไปยังสำนักของหญิงมาก
คนด้วยกัน เป็นสังฆาติเสสตามจำนวนวัตถุ. ชายมากคนด้วยกัน วาน
ภิกษุมารูปด้วยกันไปยังสำนักหญิงคนเดียว เป็นสังฆาติเสสตามจำนวน
วัตถุ. ชายมากคนด้วยกัน วานภิกษุมารูปไปยังสำนักแห่งหญิงมากคน
ด้วยกัน เป็นสังฆาติเสสตามจำนวนวัตถุ. แม้ในคำว่า หญิงคนเดียว
วานภิกษุรูปเดียว เป็นต้น ก็มีนัยเหมือนกันนี้. ก็ในสังญจิริตตสิกขาบทนี้
ชื่อว่า ความเป็นผู้ถูกส่วน และไม่ถูกส่วนกันไม่เป็นประมาณ. เมื่อภิกษุ
ทำการชักสื่อ แก่บิดามารดาก็ดี แก่สหธรรมิกทั้ง ๕ ก็ดี เป็นอาบัติ
ทั้งนั้น. จตุกกะว่า ชายวานภิกษุว่า ไปเถิดท่านขอรับ ท่านกล่าวไว้
เพื่อแสดงชนิดแห่งอาบัติ ด้วยอำนาจแห่งองค์.

ในบทท่ายแห่งจตุกกะนั้น ฟังทราบวินิจฉัยดังนี้:-

หลายบทว่า อันเตวาสิกบอกแล้ว กลับมาบอกภายนอก มีความ
ว่า อันเตวาสิกมาแล้วไม่บอกแก่อาจารย์ ไปเสียทางอื่นบอกแก่ชายผู้นั้น.

หลายบทว่า อาปตติ อูภินฺนุํ อุลลจฺยสฺส มีความว่า เป็นอุล-
ลัจจัยแก่อาจารย์ด้วยองค์ ๒ คือ เพราะคำรับ ๑ เพราะใช้ให้บอก ๑.
เป็นอุลลัจจัยแก่อันเตวาสิกด้วยองค์ ๒ คือ เพราะบอก ๑ เพราะกลับมา
บอก ๑. คำที่เหลือ ปราภุชฺชิตฺถแล.

สองบทว่า **คจฺจนฺโต สมฺปาเทติ** ได้แก่ รับ และบอก.

สองบทว่า **อาคจฺจนฺโต วิสฺวาเทติ** ได้แก่ ไม่กลับมาบอก.

สองบทว่า **คจฺจนฺโต วิวาเทติ** ได้แก่ ไม่รับ.

สองบทว่า **อาคจฺจนฺโต สมฺปาเทติ** ได้แก่ บอก และกลับมาบอก.

ในบททั้งสองอย่างนี้ เป็นอุลลัจจัยด้วยองค์ ๒. ในบทที่ ๓ เป็นอาบัติ, ในบทที่ ๔ ไม่เป็นอาบัติ.

ในคำว่า **อนาปฺตติ สงฺฆสฺส วา เจตียสฺส วา คิลานสฺส วา กรณิ-**
เยน คจฺจนฺติ อุมฺมุตฺตกสฺส อาทิกมฺมิกสฺส นี้ พึงทราบวินิจฉัยดังนี้:- I

อุปฺสธาคาร หรือการงานอะไร ๆ ของภิกษุสงฆ์ที่ทำความไว้มีอยู่, อุบาสกวานภิกษุไปยังสำนักของอุบาสิกา หรืออุบาสิกาวานภิกษุไปยังสำนักของอุบาสก เพื่อต้องการอาหารและค่าแรงงานสำหรับพวกคนงาน (พวกช่าง) ในการสร้างอุปฺสธาคารเป็นต้นนั้น, เมื่อภิกษุไปด้วยกรณีะของสงฆ์เช่นนี้ ไม่เป็นอาบัติ. แม้ในเจตยกรรมที่กำลังทำ ก็มีนัยเหมือนกัน. ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้อันอุบาสกวานแล้ว ไปยังสำนักของอุบาสิกา หรือผู้อันอุบาสิกาวานแล้ว ไปยังสำนักของอุบาสก แม้เพื่อต้องการยาสำหรับภิกษุอาพาธ. ภิกษุบ้าและภิกษุผู้เป็นอาทิกัมมิกะ มีนัยดังกล่าวแล้วนั้นแล.

บรรดาปกิณกะมีสมุฏฐานเป็นต้น ลิกขาบทนี้ มีสมุฏฐาน ๖ เมื่อภิกษุรับข่าวสารด้วยกายวิการมีผงกศีระเป็นต้น ไปบอกด้วยห้วแม่มีมือ แล้วกลับมาบอกด้วยห้วแม่มีมือ, อาบัติเกิดโดยลำพังกาย. เมื่อใคร ๆ กล่าวแก่ภิกษุผู้หนึ่งที่หอนันว่า หญิงชื่อนี้ จักมา, ท่านพึงทราบจิตของนางแล้วรับว่า คีละ บอกกะนางผู้มาหา เมื่อนางกลับไปแล้ว บอกในเมื่อ

ชายนั้นกลับมาหา, อาบัติเกิดโดยลำพังวาจา. แม้เมื่อภิกษุรับคำสั่งด้วยวาจาว่า ได้ซิ แล้วไปยังเรือนของหญิงนั้นด้วยกรณีอื่น หรือพบหญิงนั้นในเวลาไปทีอื่น แล้วบอกด้วยเปล่งวาจานั้นแล ยังไม่หลีกไปจากที่นั้น ด้วยเหตุอื่นนั่นเอง บังเอิญพบชายคนนั้นเข้าอีกแล้วบอก, อาบัตีย่อมเกิดโดยลำพังวาจาอย่างเดียว. แต่อาบัตีย่อมเกิดโดยทางกายและวาจา แม้แก่พระจิณาสพผู้ไม่รู้พระบัญญัติ.

เป็นอย่างไร? ก็ถ้าว่า มารดากับบิดาของภิกษุนั้นโกรธกันเป็น ผู้หย่าร้างขาดกันแล้ว. ก็บิดาของพระเถระนั้น พุคกะภิกษุนั้นผู้มายังเรือนว่า แน่ะลูก! โยมมารดาของท่านทิ้งโยมผู้แก่เฒ่าไปสู่ตระกูลญาติเสียแล้ว, ขอท่านไปส่งข่าวให้โยมมารดานั้น (กลับมา) เพื่อปรนนิบัติโยมเถิด. ถ้าภิกษุนั้นไปพุคกะโยมมารดานั้นแล้วกลับมาบอกข่าวการมา หรือไม่มาแห่งโยมมารดานั้น แก่โยมบิดา เป็นสังฆมาทิสเสส.

๓ สมุฏฐานนี้ เป็นอจิตตกสมุฏฐาน แต่เมื่อภิกษุทราบพระบัญญัติแล้ว ถึงความชักสือโดยนัยทั้ง ๓ นี้แหละ อาบัตีย่อมเกิดทางกายกับจิต ๑ ทางวาจากับจิต ๑ ทางกายวาจากับจิต ๑. ๓ สมุฏฐานนี้ เป็นสจิตตกสมุฏฐาน ด้วยจิตที่รู้พระบัญญัติ. เป็นกิริยาโนสัจญญาวิโมกข์ ปัณณัตติวัชชะ กายกรรม วจกรรม และในสิกขาบทนี้ มีจิต ๓ ดวง ด้วยสามารถแห่งกุศลจิตเป็นต้น มีเวทนา ๓ ด้วยสามารถแห่งสุขเวทนาเป็นต้น ฉะนี้แล.

บรรดาวินีตวัตถุทั้งหลาย ใน ๕ เรื่องข้างต้น เป็นทุกกฏ เพราะเป็นแต่เพียงรับ.

ในเรื่องทะเลาะกัน มีวินัจฉัย ดังนี้:-

บทว่า สมุทมนีย อกาสิ ความว่า ให้หญิงนั้นยินยอมแล้ว ได้
กระทำบ้านให้เป็นสถานที่ควรกลับไปอีก.

บทว่า นาลันนียา มีอรรถว่า ยังไม่หย่าร้างกัน. จริงอยู่ หญิง
ได้อันสามีทิ้งแล้วในชนบทใด ๆ โดยประการใด ๆ ย่อมพ้นภาวะเป็น
ภรรยา, หญิงนี้ท่านเรียกว่า ผู้หย่าร้างกัน. แต่หญิงคนนี้มีไซ้ผู้หย่าร้าง
กัน. นางทะเลาะกันด้วยเหตุบางประการแล้วไปเสีย. ด้วยเหตุนั้นแล ใน
เรื่องทะเลาะกันนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า ไม่เป็นอาบัติ. ก็เพราะ
พระผู้มีพระภาคเจ้าปรับอุลลัจจัย ในนางยักษิณี เพราะกายสังสัคคะ;
ฉะนั้น แม้ในทฎฐตสิกขาบทเป็นต้นนี้ นางยักษิณีและนางเปรต บัณฑิต
พึงทราบว่าเป็นวัตถุแห่งอุลลัจจัยเหมือนกัน. แต่ในอรรถกถาทั้งหลาย
ท่านไม่ได้วิจารณ์ไว้. คำที่เหลือทุก ๆ เรื่อง มีอรรถกระจำงทั้งนั้นแล.

สังฆจรีตตสิกขาบทวรรณนา

สังฆาติเสตสิกขาบทที่ ๖

เรื่องภิกษุชาวรัฐอาฬวี

[๔๕๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ประทับอยู่ ณ
พระเวฬุวัน อันเป็นสถานที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เขตพระนคร
ราชคฤห์ ครั้นนั้น ภิกษุทั้งหลายชาวรัฐอาฬวี สร้างกุฎีซึ่งมีเครื่องอุปกรณ์
อันตนขอเขามาเอง อันหาเจ้าของมิได้ เป็นส่วนเฉพาะตนเอง ใหญ่ไม่มี
กำหนด กุฎีเหล่านั้นจึงไม่สำเร็จ เธอต้องมีการวิงวอน มีการขอเขาอยู่

รำไปว่า ท่านทั้งหลายจงให้บุรุษ จงให้แรงบุรุษ จงให้โค จงให้เกวียน
จงให้มิด จงให้ขวาน จงให้ผึ้ง จงให้จอบ จงให้สิ่ว จงให้เถาว์ลย์
จงให้ไม้ไผ่ จงให้หญ้ามุงกระต่าย จงให้หญ้าปล้อง จงให้หญ้าสามัญ
จงให้ดิน ดังนี้ เป็นต้น ประชาชนที่ถูกเบียดเบียนด้วยการวิงวอน ด้วยการขอ
พอเห็นภิกษุทั้งหลายแล้ว หวาดบ้าง สะดุ้งบ้าง หนีไปเสียบ้าง
เดินเลียงไปเสียทางอื่นบ้าง เมินหน้าเสียบ้าง ปิดประตูเสียบ้าง แม้พบ
แม่โคเข้าก็หนี สำคัญว่าพวกภิกษุ.

[๔๕๕] ครั้งนั้น ท่านพระมหากัสสปเจ้าพรรษาอยู่ในพระนคร-
ราชคฤห์ แล้วออกเดินทางมุ่งไปรัฐอาฬวี เทียวจาริกไปโดยลำดับถึงรัฐ
อาฬวีแล้ว ทราบว่าท่านพักอยู่ที่อัครคาวเจดีย์ในรัฐอาฬวีนั้น ครั้นเวลา
เช้า ท่านพระมหากัสสปครองอันตราวาสกแล้ว ถือบาตรจีวรเข้าไปบิณฑ-
บาตในรัฐอาฬวี ประชาชนเห็นท่านพระมหากัสสปแล้วหวาดบ้าง สะดุ้ง
บ้าง หลบหนีไปบ้าง เดินเลียงไปทางอื่นบ้าง เมินหน้าบ้าง ปิดประตู
บ้านบ้าง ครั้นท่านพระมหากัสสปเที่ยวบิณฑบาตไปในรัฐอาฬวี เวลา
หลังอาหารกลับจากบิณฑบาตแล้ว เรียกภิกษุทั้งหลายมาถามว่า ท่าน
ทั้งหลาย เมื่อก่อนรัฐอาฬวีนี้มีอาหารบริบูรณ์ หาบิณฑบาตได้ง่าย ภิกษุ
สงฆ์ครองชีพด้วยการถือบาตรแสวงหา ก็ทำได้ง่าย มาบัดนี้รัฐอาฬวี
อัครคาวเจดีย์หาบิณฑบาตได้ยาก ภิกษุสงฆ์จะครองชีพด้วยการถือบาตร
แสวงหาก็อำไม่ได้ง่าย อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นปัจจัย ให้รัฐอาฬวีนี้เป็น
ดังนี้ จึงภิกษุเหล่านั้นกราบเรียนเรื่องนั้นให้ท่านพระมหากัสสปทราบแล้ว.

[๔๕๖] คราวนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับ อยู่ในพระนครราช-
คฤห์ตามพระพุทธานุชากริรมย์แล้ว เสด็จจาริกโดยหนทางอันจะไปสู่รัฐอาฬวี

เมื่อเสด็จจาริกโดยลำดับ ได้เสด็จถึงรัฐอาฬวีแล้ว ทราบว่าพระองค์ประทับอยู่ที่อัครคาวเจดีย์ในรัฐอาฬวีนั้น จึงท่านพระมหากัสสปเข้าไปเฝ้า ถวายบังคมแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ได้กราบทูลเนื้อความนั้นแด่ พระผู้มีพระภาคเจ้า.

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ในเพราะเหตุเป็นแกมุลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามภิกษุชาวรัฐอาฬวีว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า พวกเธอให้สร้างกุฏิ ซึ่งมีอุปกรณ์ที่ตนต้องขอเขามาเอง อันหาเจ้าของมิได้ เป็นส่วนเฉพาะตนเอง ใหญ่ไม่มีกำหนด กุฏิเหล่านั้นจึงไม่สำเร็จ พวกเธอจึงต้องมีการวิงวอน มีการขอเขายู่อ่าไปว่า ท่านทั้งหลายจงให้บุรุษ จงให้แรงบุรุษ จงให้โค จงให้เกวียน จงให้มิด จงให้ขวาน จงให้ผึ้ง จงให้จอบ จงให้สิ่ว จงให้เถาวัลย์ จงให้ไม้ไผ่ จงให้หญ้ามุงกระต่าย จงให้หญ้าปล้อง จงให้หญ้าสามัญ จงให้ดิน ดังนี้เป็นต้น ประชาชนที่ถูกเบียดเบียนด้วยการวิงวอน ด้วยการขอ พอเห็นภิกษุทั้งหลายเข้า บ้างก็หวาด บ้างก็สะดุ้ง บ้างก็หลบหนีไป บ้างก็เลี้ยงไปทางอื่น บ้างก็เมินหน้า บ้างก็ปิดประตูบ้าน แม้พบบแม่โคก็หลบหนี สำคัญว่าพวกภิกษุ ดังนี้ จริงหรือ.

ภิกษุเหล่านั้น ทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า.

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของ

สมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนพวกเธอจึงได้ให้สร้างกุฎีซึ่งมีเครื่อง
อุปกรณ์ที่ตนต้องขอเขามาเอง อันหาเจ้าของมิได้ เป็นส่วนเฉพาะตน
ใหญ่ไม่มีกำหนดเล่า กุฎีเหล่านั้นจึงไม่สำเร็จ พวกเธอจึงต้องมีการ
วิงวอน มีการขอเขาอยู่ร่ำไปว่า ท่านทั้งหลายจงให้บุรุษ จงให้แรง
บุรุษ จงให้โค จงให้เกวียน จงให้มีด จงให้ขวาน จงให้ผึ้ง จงให้
จอบ จงให้สิ่ว จงให้เถาวัลย์ จงให้ไม้ไผ่ จงให้หญ้ามุงกระต่าย
จงให้หญ้าปล้อง จงให้หญ้าสามัญ จงให้ดิน ดังนี้เป็นต้น คู่ก่อน
โมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความ
เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุม
ชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของพวกเธอนั้นเป็นไปเพื่อ
ความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่าง
อื่น ของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงคติเยนภิกษุชาวรัฐอาฬวีโดยอเนก
ปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคน
บำรุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุก
คลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคน
บำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด
อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียรโดยอเนก
ปริยายแล้ว ทรงกระทำธรรมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสม
แก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่าดังนี้:-

เรื่องฤาษีสองพี่น้อง

[๔๕๗] คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย เรื่องเคยมีมาแล้ว ฤาษีสองพี่น้อง

เข้าอาศัยแม่น้ำคงคาสำนักอยู่ ครั้งนั้น มณีกัณฐนาคราชขึ้นจากแม่น้ำคงคาเข้าไปหาฤๅษีผู้เฒ่า ครั้นแล้ววงด้วยขนาด ๗ รอบ แผ่พังพานใหญ่อยู่บนศิรষะ เพราะความกลัวนาคราชนั้น ฤๅษีผู้เฒ่าได้ชุบผอม เสร์้าหมอง มีผิวพรรณคล้ำ มีผิวเหลืองขึ้น ๆ มีตัวสะพรั่งด้วยเอ็น ฤๅษีผู้เฒ่าเห็นฤๅษีผู้เฒ่าชุบผอม เสร์้าหมอง มีผิวพรรณคล้ำ มีผิวเหลืองขึ้น ๆ มีตัวสะพรั่งด้วยเอ็น จึงได้ไต่ถามว่า เหตุไรเธอจึงชุบผอม เสร์้าหมอง มีผิวพรรณคล้ำ มีผิวเหลืองขึ้น ๆ มีตัวสะพรั่งด้วยเอ็น

น. ท่านพี่ มณีกัณฐนาคราชขึ้นจากแม่น้ำคงคา เข้ามาหาข้าพเจ้า ณ สถานที่นี้ ครั้นแล้ววงข้าพเจ้าด้วยขนาด ๗ รอบ แผ่พังพานใหญ่บนศิรষะ เพราะความกลัวนาคราชนั้น ข้าพเจ้าจึงได้ชุบผอม เสร์้าหมอง มีผิวพรรณคล้ำ มีผิวเหลืองขึ้น ๆ มีตัวสะพรั่งด้วยเอ็น

พ. ท่านต้องการไม่ให้นาคราชนั้นมาหรือ

น. ข้าพเจ้าต้องการไม่ให้นาคราชนั้นมา

พ. ท่านเห็นนาคราชนั้นมีอะไรบ้าง

น. เห็นมีแก้วมณีประดับอยู่ที่คอ

พ. ถ้าเช่นนั้น ท่านจงขอแก้วมณีกะนาคราชนั้นว่า ท่านจงให้แก้วมณีแก่ข้าพเจ้า ๆ ต้องการแก้วมณี

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ครั้นมณีกัณฐนาคราชขึ้นจากแม่น้ำคงคาเข้าไปหาฤๅษีผู้เฒ่า หยุดอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ฤๅษีผู้เฒ่าได้กล่าวขอแก้วมณี กะมณีกัณฐนาคราชาว่า ขอท่านจงให้แก้วมณีแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าต้องการแก้วมณี จึงมณีกัณฐนาคราชารำพึงว่า ภิกษุขอแก้วมณี

ภิกษุต้องการแก้วมณี แล้วได้รับกลับไป แม้ครั้งที่สอง มณีกัณฐนาคราช
ขึ้นจากแม่น้ำคงคาเข้าไปหาฤาษีผู้น้อง ๆ เห็นมณีกัณฐนาคราชมาแต่ไกล
ได้กล่าวขอแก้วมณี กะมณีกัณฐนาคราชว่า ขอท่านจงให้แก้วมณีแก่
ข้าพเจ้า ๆ ต้องการแก้วมณี จึงมณีกัณฐนาคราชรำพึงว่า ภิกษุขอ
แก้วมณี ภิกษุต้องการแก้วมณี แล้วได้กลับแต่ที่ไกลนั้นเที่ยว แม้ครั้ง
ที่สาม มณีกัณฐนาคราชกำลังจะขึ้นจากแม่น้ำคงคา ฤาษีผู้น้องได้เห็น
มณีกัณฐนาคราชกำลังไหลขึ้นจากแม่น้ำคงคา ก็ได้กล่าวขอแก้วมณี กะมณี-
กัณฐนาคราชว่า ขอท่านจงให้แก้วมณีแก่ข้าพเจ้า ๆ ต้องการแก้วมณี
ขณะนั้นมณีกัณฐนาคราชได้กล่าวตอบฤาษีผู้น้องด้วยคาถา ความว่า
ดังนี้:-

ข้าวน้ำ ที่ตียิ่ง มากหลาย บังเกิดแก่ข้าพเจ้า เพราะเหตุ
แห่งแก้วมณีดวงนี้ ข้าพเจ้าจะให้แก้วนั้นแก่ท่านไม่ได้ ท่าน
เป็นคนขจัด ข้าพเจ้าจักไม่มาสู่อาศรมของท่านอีกแล้ว.

ท่านขอแก้วกะข้าพเจ้า ทำให้ข้าพเจ้าสะดุ้งกลัว ดังคน
หนุ่มถือดาบซึ่งลับดีแล้วบนหินลับ ข้าพเจ้าจักไม่ให้แก้วนั้น
แก่ท่าน ๆ เป็นคนขจัด ข้าพเจ้าจักไม่มาสู่อาศรมของท่าน
อีกแล้ว.

ครั้งนั้นมณีกัณฐนาคราชได้หลีกไป พลังรำพึงว่า ภิกษุขอแก้ว
มณี ภิกษุต้องการแก้วมณี ได้หลีกไปอย่างนั้นแล้ว ไม่กลับมาอีก ดูก่อน
ภิกษุทั้งหลาย ต่อมาฤาษีผู้น้องได้ชุบผอม เสรีหมอง มีผิวพรรณคล้ำ
มีผิวเหลืองขึ้น ๆ มีตัวสะพรั่งด้วยเอ็นยิ่งกว่าเก่า เพราะไม่ได้เห็นนาค-

ราชผู้ว่าคนั้น ฤๅษีผู้พี่ได้เห็นฤๅษีผู้น้องชูปหอม เสร้าหมอง มีผิวพรรณ
คล้ำ มีผิวเหลืองขึ้น ๆ มีตัวสะพรั่งด้วยเอ็นยิ่งกว่าเก่า จึงได้ถามดูว่า
เพราะเหตุไรท่านจึงชูปหอม เสร้าหมอง มีผิวพรรณคล้ำ มีผิวเหลือง
ขึ้น ๆ มีตัวสะพรั่งด้วยเอ็นยิ่งกว่าเก่า ฤๅษีผู้น้องตอบว่า เพราะไม่ได้
เห็นนาคราชผู้ว่าคนั้น จึงฤๅษีผู้พี่ได้กล่าวกะฤๅษีผู้น้องด้วยคาถา ความว่า
ดังนี้:-

**บุคคลรู้ว่าสิ่งใดเป็นที่รักของเขา ไม่ควรขอตั้งนั้น อนึ่ง
คนยอมเป็นที่เกลียดชัง ก็เพราะขอจัด นาคที่ถูกพราหมณ์
ขอแก้วมณี จึงไม่มาให้พราหมณ์นั้นเห็นอีกเลย.**

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย การวิงวอน การขอ ไม่เป็นที่พอใจของ
สัตว์ดิรัจฉานในเหล่านั้นแล้ว ก็จะป่วยกล่าวไปใยถึงหมู่มนุษย์เล่า.

เรื่องนกฝูงใหญ่

[๔๕๘] คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย เรื่องเคยมีมาแล้ว ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ใน
ไพร่สมณแห่งหนึ่งแถบภูเขาหิมพานต์ ณ สถานที่ไม่ห่างไพร่สมณที่นั่น
มีหนองน้ำใหญ่ ครั้นนั้นนกฝูงใหญ่ กลางวันเที่ยวหาอาหารที่หนองน้ำนั้น
เวลาเย็นเข้าอาศัยไพร่สมณที่นั่นสำนักอยู่ ภิกษุนั้นรำคาญเพราะเสียงนกฝูง
นั้น จึงเข้าไปหาเรา ครั้นกราบไหว้เราแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง
เราได้ถามภิกษุนั้นว่า คู่ก่อนภิกษุ ยังพอนอยู่หรือ ยังพอครองอยู่หรือ
เธอเดินทางมาด้วยความลำบากน้อยหรือ ก็นี่เธอมาจากไหนเล่า

ภิกษุกราบทูลว่า ยังพอนอยู่ ยังพอครองอยู่ พระพุทธเจ้าข้า

ข้าพระพุทธเจ้าเดินทางมาด้วยความลำบากเล็กน้อย พระพุทธเจ้าข้า มี
ไพร่สมณห์ใหญ่อยู่แถบภูเขาหิมพานต์ ณ สถานที่ไม่ห่างไพร่สมณห์นั้นแล
มีหนองน้ำใหญ่ ครั้นเวลากลางวัน นกฝูงใหญ่เที่ยวหาอาหารที่หนองน้ำ
นั้น เวลาเย็นก็เข้าอาศัยไพร่สมณห์นั้นสำนักอยู่ ข้าพระพุทธเจ้าถูกเสียงนก
ฝูงนั้นรบกวน จึงหนีมาจากไพร่สมณห์นั้น พระพุทธเจ้าข้า

ก. คุณก่อนภิกษุ ก็ขอต้องการจะไม่ให้นกฝูงนั้นมาหรือ

ข. ข้าพระพุทธเจ้าต้องการไม่ให้นกฝูงนั้นมา พระพุทธเจ้าข้า

ก. คุณก่อนภิกษุ ถ้าเช่นนั้นเธอจงกลับไปที่ไพร่สมณห์นั้น เข้าอาศัย
ไพร่สมณห์นั้นแล้ว ในปฐมยามแห่งราตรี จงประกาศ ๓ ครั้ง ว่าดังนี้
แน่ะนกผู้เจริญทั้งหลาย นกทั้งหลายที่อาศัยในไพร่สมณห์นี้มีประมาณเท่าใด
จงฟังเราๆ ต้องการชน นกทั้งหลายจงให้ชนแก่เราคนหนึ่งชน ใน
มัชฌิมยามแห่งราตรี ก็จงประกาศ ๓ ครั้ง ว่าดังนี้ แน่ะนกผู้เจริญทั้งหลาย
นกทั้งหลายที่อาศัยอยู่ในไพร่สมณห์นี้ มีประมาณเท่าใด จงฟังเราๆ ต้อง
การชน นกทั้งหลายจงให้ชนแก่เราคนหนึ่งชน ในปัจฉิมยามแห่งราตรี
ก็จงประกาศ ๓ ครั้ง ว่าดังนี้ แน่ะนกเจริญทั้งหลาย นกทั้งหลายที่อาศัย
อยู่ในไพร่สมณห์นี้ มีประมาณเท่าใด จงฟังเราๆ ต้องการชน นกทั้งหลาย
จงให้ชนแก่เราคนหนึ่งชน จึงภิกษุรูปนั้นกลับไปที่ไพร่สมณห์นั้น เข้า
อาศัยไพร่สมณห์นั้นแล้ว ในปฐมยามแห่งราตรี ประกาศ ๓ ครั้ง ว่าดังนี้
แน่ะนกผู้เจริญทั้งหลาย... ในมัชฌิมยามแห่งราตรี ประกาศ ๓ ครั้ง ว่า
ดังนี้ แน่ะนกผู้เจริญทั้งหลาย... ในปัจฉิมยามแห่งราตรี ประกาศ ๓ ครั้ง
ว่าดังนี้ แน่ะนกผู้เจริญทั้งหลาย... ครั้นนกฝูงนั้นทราบว่ ภิกษุขอชน

ภิกษุต้องการชน ดังนี้ ได้หลีกไปจากไพรศณห์นั้น ได้หลีกไปอย่างนั้น
เที่ยว ไม่กลับมาอีก

คูก่อนภิกษุทั้งหลาย ขึ้นชื่อว่าการวิงวอน การขอ จักไม่ได้เป็น
ที่พึงใจของพวกสัตว์ดิรัจฉานเหล่านั้นแล ก็จะไปยกกล่าวไปไยเล่าถึง
หมู่สัตว์ที่เกิดมาเป็นมนุษย์.

เรื่องรัฐบาลกุลบุตร

[๔๙๕] คูก่อนภิกษุหลาย เรื่องเคยมีมาแล้ว บิดาของรัฐบาล
กุลบุตร ได้กล่าวถามรัฐบาลกุลบุตรด้วยคาถา ความว่าดังนี้:-

แน่ะพ่อรัฐบาล เออ ก็คนเป็นอันมากที่พากันมาขอเรา เรา
ไม่รู้จัก ไฉนเจ้าไม่ขอเรา.

รัฐบาลกุลบุตรได้กล่าวตอบบิดาด้วยคาถา ความว่าดังนี้:-

คนผู้ขอ ย่อมไม่เป็นที่รักของผู้ถูกขอ ฝ่ายคนผู้ถูกขอ
เมื่อไม่ให้ ก็ย่อมไม่เป็นที่รักของผู้ขอ เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้า
จึงไม่ขอท่าน ขออย่าให้ข้าพเจ้าเป็นที่เกลียดชังของท่านเลย.

คูก่อนภิกษุทั้งหลาย รัฐบาลกุลบุตรนั้นยังได้กล่าวตอบอย่างนี้
กะบิดาของตนแล้ว ก็จะไปยกกล่าวไปไยเล่าถึงคนอื่นต่อคนอื่น.

[๕๐๐] คูก่อนภิกษุทั้งหลาย โภคสมบัติของคฤหัสถ์รวบรวมได้
ยาก แม้ได้มาแล้วก็ยังยากที่จะตามรักษา คูก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย
เมื่อโภคสมบัติ นั้นอันพวกคฤหัสถ์รวบรวมได้ยาก แม้เขาได้มาแล้วก็ยัง
ยากที่จะตามรักษาอย่างนี้ พวกเธอได้มีการวิงวอน มีการขอเขาบ่อย
ครั้ง หลายคราวแล้วว่า ขอท่านทั้งหลายจงให้คน จงให้แรงงาน จง

ให้โค จงให้เกวียน จงให้มีค จงให้ขวาน จงให้ผึ้ง จงให้จอบ
จงให้สิ่ว จงให้เถาว์ถั่ว จงให้ไม้ไผ่ จงให้หญ้ามุงกระต่าย จงให้
หญ้าปล้อง จงให้หญ้าสามัญ จงให้ดิน ดังนี้เป็นต้น การกระทำของ
พวกเรานั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส
หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การ
กระทำของพวกเรานั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนภิกษุชาวรัฐอาฬวีโดยอเนกปริ-
ยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบารุง
ยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี
ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคน
บารุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด
อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนก
ปริยาย แล้วทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสม
แก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัย์อำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะเกิดในปัจจุบัน เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมรส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง

ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนั้น ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๑๐. ๖. อนึ่ง ภิกษุผู้จะสร้างกุฏิอันหาเจ้าของมิได้ เฉพาะ
ตนเอง ด้วยอาการขอเอาเอง พึงสร้างให้ได้ประมาณ ประมาณในการ
สร้างกุฏินั้นดังนี้ โดยยาว ๑๒ กืบ โดยกว้างในร่วมใน ๙ กืบ ด้วย
กืบสุด พึงนำภิกษุทั้งหลายไปเพื่อแสดงที่ ภิกษุเหล่านั้นพึงแสดง
ที่อันไม่มีผู้จองไว้ อันมิขานรอบ หากภิกษุสร้างกุฏิด้วยอาการขอเอา
เอง ในที่อันมีผู้จองไว้ อันหาขานรอบมิได้ หรือไม่นำภิกษุทั้งหลาย
ไปเพื่อแสดงที่ หรือสร้างให้ล่วงประมาณ เป็นสังฆาทิเสส.

เรื่องภิกษุชาวรัฐอาฬวี จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๕๐๑] ที่ชื่อว่า อาการขอเอาเอง คือ ขอเองซึ่งคนก็ดี แรง
งานก็ดี โคนก็ดี เถียนก็ดี มีดก็ดี ขวานก็ดี ฝักก็ดี จอบก็ดี สิวก็ดี
เถาว์ลย์ก็ดี ไม้ไผ่ก็ดี หญา่มงกระต่ายก็ดี หญาปล้องดี หญาสามัญก็ดี
ดินก็ดี.

ที่ชื่อว่า กุฏิ ได้แก่ ที่อยู่ซึ่งโบกฉาบปูนไว้เฉพาะภายในก็ตาม ซึ่ง
โบกฉาบปูนไว้เฉพาะภายนอกก็ตาม ซึ่งโบกฉาบปูนไว้ทั้งภายในทั้งภาย
นอกก็ตาม.

บทว่า สร้าง คือ ทำเองก็ตาม ใ้ให้เขาทำก็ตาม.

บทว่า อันหาเจ้าของมิได้ คือ ไม่มีใคร ๆ อื่น ที่เป็นสตรีก็ตาม
บุรุษก็ตาม คฤหัสถ์ก็ตาม บรรพชิตก็ตาม เป็นเจ้าของ.

บทว่า เฉพาะตนเอง คือ เพื่อประโยชน์ส่วนตัว.

คำว่า พึงสร้างให้ได้ประมาณ ประมาณในการสร้างกุณินันต์นี้
โดยยาว ๑๒ คืบ ด้วยคืบสุคต นั้น คือ วัดนอกฝาผนัง.

คำว่า โดยสร้างในรวมใน ๗ คืบ นั้น คือ วัดรวมในฝาผนัง.

[๕๐๒] คำว่า พึงนำภิกษุทั้งหลายไปเพื่อแสดงที่ นั้น มีพระ-
พุทธาธิบาย ไว้ว่าดังนี้ ภิกษุผู้จะสร้างกุณินันต์ พึงให้แผ้วถางพื้นที่ที่จะสร้าง
กุณินันต์เสียก่อน แล้วเข้าไปหาสงฆ์ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุทั้งหลายผู้แก่พรรษากว่า แล้วนั่งกระโหย่งประณมมือกล่าวอย่างนี้ว่า
ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าใคร่จะสร้างกุณินันต์อันหาเจ้าของมิได้ เฉพาะตนเอง ด้วย
อาการขอเอาเอง ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้นขอสงฆ์ให้ตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้าง
กุณินันต์ พึงขอแม่ครั้งที่สอง พึงขอแม่ครั้งที่สาม ถ้าสงฆ์ทั้งหมดจะอุตสาหะ
ไปตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกุณินันต์ ก็พึงไปตรวจดูด้วยกันทั้งหมด ถ้าไม่
อุตสาหะ ในหมู่สงฆ์นั้น ภิกษุเหล่าใดฉลาดสามารถจะรู้ได้ว่า เป็นสถาน
มีผู้จองไว้หรือไม่ เป็นสถานมีขานเดินได้รอบหรือไม่ สงฆ์พึงขอสมมติ
ภิกษุเหล่านั้นไปแทนสงฆ์

วิธีสมมติ

ก็แล สงฆ์พึงสมมติอย่างนั้น คือ ภิกษุผู้ฉลาดผู้สามารถพึงประกาศ
ให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

กรรมวาจาขอสมมติให้ภิกษุตรวจดูพื้นที่

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมิชื่อนี้ผู้นี้ เป็นผู้ใคร่จะสร้างกุฏิอันหาเจ้าของมิได้ เฉพาะตนเอง ด้วยอาการขอเอาเอง เธอขอสงฆ์ให้ตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิ ถ้าความพร้อมพร้อมของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุทั้งหลายมิชื่อนี้และมิชื่อนี้ เพื่อตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิของภิกษุมิชื่อนี้ นี่เป็นญัตติ ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมิชื่อนี้ผู้นี้ เป็นผู้ใคร่จะสร้างกุฏิอันหาเจ้าของมิได้ เฉพาะตนเอง ด้วยอาการขอเอาเอง เธอขอสงฆ์ให้ตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิ สงฆ์สมมติภิกษุทั้งหลายมิชื่อนี้และมิชื่อนี้ เพื่อตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิของภิกษุมิชื่อนี้ การสมมติภิกษุทั้งหลายมิชื่อนี้และมิชื่อนี้ เพื่อตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิของภิกษุมิชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด ภิกษุทั้งหลายมิชื่อนี้และมิชื่อนี้ อันสงฆ์สมมติแล้ว เพื่อตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิของภิกษุมิชื่อนี้ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้.

วิธีแสดงพื้นที่

[๕๐๓] ภิกษุทั้งหลายผู้อันสงฆ์สมมติแล้วเหล่านั้น พึงไป ณ ที่นั้น ตรวจดูพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิ พึงทราบว่าเป็นสถานมีผู้จองไว้ หรือเป็นสถานไม่มีผู้จองไว้ เป็นสถานมีขานเดินได้รอบ หรือเป็นสถานไม่มีขานเดินได้รอบ ถ้าเป็นสถานมีผู้จองไว้ ทั้งไม่มีขานเดินได้รอบ พึงบอกว่า อย่าสร้างลงในที่นี้ ถ้าเป็นสถานไม่มีผู้จองไว้ทั้งมีขานเดินได้รอบ พึงแจ้งแก่สงฆ์ว่า เป็นสถานไม่มีผู้จองไว้ทั้งมีขานเดินได้รอบ ภิกษุผู้จะสร้างกุฏิ นั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุทั้งหลาย

ผู้แก่พรรษาว่า แล้วนั่งกระโห่งประนมมือกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าใคร่จะสร้างกุฏิอันหาเจ้าของมิได้ เฉพาะตนเอง ด้วยอาการขอเอาเอง ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้นขอสงฆ์ให้แสดงพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิ ฟังขอแม่ครั้งที่สอง ฟังขอแม่ครั้งที่สาม ภิกษุผู้ฉลาดผู้สามารถฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุกขกรรมวาจา ว่าดังนี้

กรรมวาจาขอสงฆ์ให้แสดงพื้นที่

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมิชื่อนี้ผู้นี้ใคร่จะสร้างกุฏิอันหาเจ้าของมิได้ เฉพาะตนเอง ด้วยอาการขอเอาเอง เธอขอสงฆ์ให้แสดงพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิ ถ้าความพร้อมพรังของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงแสดงพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิแก่ภิกษุมิชื่อนี้ นี้เป็นญัตติ ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมิชื่อนี้ผู้นี้ใคร่จะสร้างกุฏิอันหาเจ้าของมิได้ เฉพาะตนเอง ด้วยอาการขอเอาเอง เธอขอสงฆ์ให้แสดงพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิ สงฆ์แสดงพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิแก่ภิกษุมิชื่อนี้ การแสดงพื้นที่ที่จะสร้างกุฏิของภิกษุมิชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด พื้นที่ที่จะสร้างกุฏิของภิกษุมิชื่อนี้ อันสงฆ์แสดงแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุุนั้นจึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้.

[๕๐๔] ที่ชื่อว่า อันมิผู้จง คือ เป็นที่อาศัยของมด เป็นที่อาศัยของปลวก เป็นที่อาศัยของหนู เป็นที่อาศัยของงู เป็นที่อาศัยของแมลงป่อง เป็นที่อาศัยของตะขาบ เป็นที่อาศัยของช้าง เป็นที่อาศัยของม้า เป็นที่อาศัยของราชสีห์ เป็นที่อาศัยของเสือโคร่ง เป็นที่อาศัยของเสือเหลือง เป็นที่อาศัยของหมี เป็นที่อาศัยของสุนัขป่า เป็นที่อาศัย
*สุนัขป่าในทะเลทราย, เสือดาวก็ว่า.

ของสัตว์ดิรัจฉานบางเหล่า เป็นสถานใกล้ที่นา เป็นสถานใกล้ตะแลงแกง เป็นสถานใกล้ที่ทรมานนักโทษ เป็นสถานใกล้สุสาน เป็นสถานใกล้ที่สวน เป็นสถานใกล้ที่หลวง เป็นสถานใกล้โรงช้าง เป็นสถานใกล้โรงม้า เป็นสถานใกล้เรือนจำ เป็นสถานใกล้โรงสุรา เป็นสถานใกล้ที่สุนัขอาศัย เป็นสถานใกล้ถนน เป็นสถานใกล้หนทางสี่แยก เป็นสถานใกล้ที่ชุมนุมชน หรือเป็นสถานใกล้ทางที่เดินไปมา นี้ชื่อว่าสถานอันมีผู้จองไว้.

[๕๐๕] ที่ชื่อว่า **อันหาซานรอบมิได้** คือ เกวียนที่เขาเทียมวัวแล้ว ตามปกติ ไม่สามารถจะเวียนได้ บันไดหรือพะองไม่สามารถจะทอดเวียนไปได้ โดยรอบ นี้ชื่อว่า สถานอันหาซานรอบมิได้.

[๕๐๖] ที่ชื่อว่า **อันไม่มีผู้จองไว้** คือ ไม่เป็นที่อาศัยของมด ไม่เป็นที่อาศัยของปลวก ไม่เป็นที่อาศัยของหนู ไม่เป็นที่อาศัยของงู ไม่เป็นที่อาศัยของแมลงป่อง ไม่เป็นที่อาศัยของตะขาบ ไม่เป็นที่อาศัยของช้าง ไม่เป็นที่อาศัยของม้า ไม่เป็นที่อาศัยของราชสีห์ ไม่เป็นที่อาศัยของเสือโคร่ง ไม่เป็นที่อาศัยของเสือเหลือง ไม่เป็นที่อาศัยของหมี ไม่เป็นที่อาศัยของสุนัขป่า ไม่เป็นที่อาศัยของสัตว์ดิรัจฉานบางเหล่า ไม่เป็นสถานใกล้ที่นา ไม่เป็นสถานใกล้ที่ไร่ ไม่เป็นสถานใกล้ตะแลงแกง ไม่เป็นสถานใกล้ที่ทรมานนักโทษ ไม่เป็นสถานใกล้สุสาน ไม่เป็นสถานใกล้ที่สวน ไม่เป็นสถานใกล้ที่หลวง ไม่เป็นสถานใกล้โรงช้าง ไม่เป็นสถานใกล้โรงม้า ไม่เป็นสถานใกล้เรือนจำ ไม่เป็นสถานใกล้โรงสุรา ไม่เป็นสถานใกล้ที่สุนัขอาศัย ไม่เป็นสถานใกล้ถนน ไม่เป็นสถานใกล้หนทางสี่แยก ไม่เป็นสถานใกล้ที่ชุมนุมชน หรือไม่เป็นสถานใกล้ทางที่เดินไปมา นี้ชื่อว่า สถานอันไม่มีผู้จองไว้.

[๕๐๓] ที่ชื่อว่า **อันมิชานรอบ** คือ เกวียนที่เขาเทียมวัวแล้ว ตามปกติสามารถจะเวียนไปได้ บันไดหรือพะองก็สามารถจะทอดเกวียนไปได้โดยรอบ นี่ชื่อว่า **สถานอันมิชานรอบ**.

[๕๐๔] ที่ชื่อว่า **อาการขอเอาเอง** อธิบายว่า ขอเอง ซึ่งคนก็ดี แรงงานก็ดี โคนี่ก็ดี เกวียนก็ดี มีดก็ดี ขวานก็ดี ฝึ้งก็ดี จอบก็ดี สิวก็ดี เป็นต้น

ที่ชื่อว่า **ภุมิ** ได้แก่ ที่อยู่ซึ่งโบกฉาบปูนไว้เฉพาะภายในก็ตาม ซึ่งโบกฉาบปูนไว้เฉพาะภายนอกก็ตาม ซึ่งโบกฉาบปูนไว้ทั้งภายในทั้งภายนอกก็ตาม.

บทว่า **สร้าง** คือ ทำเองก็ตาม ใช้ให้เขาทำก็ตาม.

สองพากย์ว่า หรือนำภิกษุทั้งหลายไปเพื่อแสดงที่ หรือสร้าง ให้ล่วงประมาณ เป็นสังฆาภิเสส ความว่า ไม่ขอให้สงฆ์แสดงสถานที่สร้างภุมิด้วยญัตติตุคกรรมวาจาก็ตาม สร้างเองหรือใช้ให้เขาสร้างให้เกินกำหนด แม้เพียงเส้นผมเดียว โดยส่วนยาวหรือโดยส่วนกว้างก็ตาม ต้องอาบัติทุกกฏทุกประโยคที่ทำ ยังอิฐอีกก้อนหนึ่งจะเสร็จต้องอาบัติถุลลัจจัย ก้อนที่สุดเสร็จ ต้องอาบัติสังฆาภิเสส.

บทว่า **สังฆาภิเสส** ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาสเพื่ออาบัตินั้น ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต เรียกเข้าห่ม ไม่ใช่คณะมารูปด้วยกัน ไม่ใช่บุคคลรูปเดียว เพราะฉะนั้น จงตรัสเรียกว่า **สังฆาภิเสส** คำว่า **สังฆาภิเสส** เป็นการขนานนาม คือเป็นชื่อของอาบัตินิกายนั้นแล แม้เพราะเหตุนี้ จงตรัสเรียกว่า **สังฆาภิเสส**.

บทภาษณีย์

พื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้

[๕๐๕] ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

พื้นที่อันสงฆ์แสดงให้

ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ.

สร้างเกินประมาณ

[๕๑๐] ภิกษุสร้างกุฏิ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ต้อง
อาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส ๑ ตัว

สร้างเท่าประมาณ

ภิกษุสร้างกุฏิ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ต้อง
อาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ไม่ต้อง
อาบัติ.

พื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ

[๕๑๑] ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประ-
มาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติ
สังฆาทิเสส ๒ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ มีผู้
จองไว้ มีชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว.

พื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ

[๕๑๒] ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆาน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ.

สร้างกุฏิ มีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้

[๕๑๓] ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ
ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาติเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ต้อง
อาบัติสังฆาติเสส ๑ ตัว

สั่งสร้างกุฏิ มีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ต้อง
อาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ต้องอาบัติ
สังฆาติเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ต้อง
อาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ไม่ต้อง
อาบัติ

สั่งสร้างกุฏิ เขาสร้างเกินประมาณ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้

แก่เธอ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว
กับอาบัติสังฆาติเสศ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับ
อาบัติสังฆาติเสศ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ เกินประมาณ ไม่มีผู้จอง ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว
กับอาบัติสังฆาติเสศ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติสังฆาติเสศ
๑ ตัว

สั่งสร้างกุฏิ เขาสร้างเท่าประมาณ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สั่งสร้างกุฏิมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้

แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มี
ชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาติเสส ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ มี
ชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับ อาบัติสังฆาติเสส ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่
มีชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาติเสส ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีชาน
รอบ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ๒ ตัว

สั่งสร้างกุฏิมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีชาน
รอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ มีชานรอบ
ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้
แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มี
ชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ.

หลีกไป ไม่ได้สั่ง พื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้

[๕๑๔] ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ ฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และ

จงให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้
แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

หลีกไป ไม่ได้สั่ง สงฆ์แสดงที่ให้

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และ
จงให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์
แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และ
จงให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์
แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และ
จงให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์
แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และ
จงให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์
แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ

หลีกไป ไม่ได้สั่ง เขาสร้างเกินประมาณ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่

ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุณินั้นจงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มี
ชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎิให้แก่เธอ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่
มีชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฎิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุณินั้นจงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มี
ชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎิให้แก่เธอ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ มี
ชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฎิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุณินั้นจงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มี
ชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎิให้แก่เธอ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้
ไม่มีชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฎิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุณินั้นจงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มี
ชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎิให้แก่เธอ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้
มีชานรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

หลีกไป ไม่ได้สั่ง เขาสร้างเท่าประมาณ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฎิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุณินั้นจงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มี
ชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎิให้แก่เธอ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มี
ชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฎิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุณินั้นจงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มี

ชานรอบด้วย ผู้รับสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นจงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มีชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นจงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มีชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ไม่ต้องอาบัติ

หลีกไป ไม่ได้สั่ง พื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ จงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มีชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ จงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มีชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ จงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มีชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ จงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มีชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

หลีกไป ไม่ได้สั่ง พื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ จงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มีชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ จงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มีชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ จงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ จงให้ได้ประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และจงให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ.

สร้างผิดคำสั่ง พื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้

[๕๑๕] ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฏิให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอกว่า ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และ

ให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้
แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฏิให้
แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้น
ฟังไปเอง หรือฟังส่งทูตไปบอกว่า ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ และ
อย่าให้มีผู้จองไว้ด้วย ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และ
ให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้
แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้าง
กุฏิให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ
ภิกษุนั้นฟังไปเอง หรือฟังส่งทูตไปบอกว่า ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้
และมีฆานรอบด้วย ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และ
ให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้
แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฏิ
ให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ
ภิกษุนั้นฟังไปเอง หรือฟังส่งทูตไปบอกว่า ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้
ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

สร้างผิดคำสั่ง พื้นที่อันสงฆ์แสดงให้

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และ

ให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฏิให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอกว่า ต้องไม่มีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฏิให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอกว่า ต้องไม่มีผู้จองไว้ ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฏิให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอกว่า ต้องมีฆานรอบด้วย ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ อย่าให้มีผู้จองไว้ และ

ให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดง ให้ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ.

ตั้งเท่าประมาณ เขาสร้างเกินประมาณ

[๕๑๖] ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องเท่าประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฏิให้แก่เรา เกินประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอก ว่า ต้องเท่าประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องเท่าประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฏิให้แก่เรา เกินประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอก ว่า ต้องเท่าประมาณ และอย่าให้มีผู้จองไว้ด้วย ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องเท่าประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าว เขาสร้างกุฏิให้แก่เรา เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอก ว่า ต้องเท่า

ประมาณ และให้มีฆานรอบด้วย ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก
ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฎีให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
สั่งไว้ว่า กุฎีนั้นต้องเท่าประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย
ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎีให้แก่เธอ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ
ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฎีให้แก่เรา เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้
มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอก ว่า ต้องเท่าประมาณ
ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

สั่งเท่าประมาณ เขาสร้างเท่าประมาณ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฎีให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ได้สั่งไว้ว่า กุฎีนั้นต้องเท่าประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบ
ด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎีให้แก่เธอ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ
ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฎีให้แก่เรา เท่าประมาณ มีผู้จองไว้
ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอก ว่า ต้องไม่มีผู้
จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้อง
อาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฎีให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ได้สั่งไว้ว่า กุฎีนั้นต้องเท่าประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบ
ด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎีให้แก่เธอ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ
ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฎีให้แก่เรา เท่าประมาณ มีผู้จองไว้
มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอก ว่า ต้องไม่มีผู้จองไว้
ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องเท่าประมาณ อย่าให้มีผู้จองไว้ และให้มีชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฏิให้แก่เรา เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอก ว่า ต้องมีชานรอบ ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องเท่าประมาณ อย่าให้จองไว้ และให้มีชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ไม่ต้องอาบัติ

สั่ง พื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ เขาไม่สร้างตามสั่ง

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และให้มีชานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฏิให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอก ว่า ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และให้มีชานรอบด้วย ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ต้อง

ไม่มีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุ นั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฏิให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูต ไปบอก ว่า ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ และต้องไม่มี ผู้จองไว้ด้วย ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ไม่มีผู้ จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่ อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุ นั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฏิให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึง ส่งทูตไปบอก ว่า ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ และให้ มีฆานรอบด้วย ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกัน สร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ ได้สั่งว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ต้องไม่มี ผู้จองไว้และให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่ อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้น ทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฏิให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกิน ประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไป บอกว่า ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้และต้องเท่าประมาณด้วย ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ.

สังข์ พื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ เขาสร้างตามสังข์

ภิกษุสังข์ว่า จงช่วยกันสร้างกุฎิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สังข์ไว้ว่า กุฎินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้และให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฎิให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอกว่าจะต้องมีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสังข์ว่า จงช่วยกันสร้างกุฎิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สังข์ไว้ว่า กุฎินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ต้องไม่มีผู้จองไว้และให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้น ทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฎิให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอกว่าจะต้องมีผู้จองไว้ ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสังข์ว่า จงช่วยกัน สร้างกุฎิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สังข์ไว้ว่า กุฎินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างกุฎิให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือ

พึงส่งทูตไปบอกว่า ต้องมีฆานรอบ ถ้าไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก
ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ
ต้องไม่มีผู้จองไว้ และให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ
ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ
ไม่ต้องอาบัติ.

ทำผิดคำสั่ง พื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้

[๕๑๗] ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไป
เสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้
และให้มีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์
มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ
๓ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้
และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้
แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้
และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้
แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ
๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว.

ทำผิดคำสั่ง พื้นที่อันสงฆ์แสดงให้

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ.

ทำผิดคำสั่ง เกินประมาณ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องเท่าประมาณ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และต้องมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๓ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องเท่าประมาณ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้น ต้องเท่าประมาณ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องเท่าประมาณ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว.

ทำผิดคำสั่ง เท่าประมาณ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องเท่าประมาณ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องเท่าประมาณ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องเท่าประมาณ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องเท่าประมาณ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ.

ทำผิดคำสั่ง พื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๔ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่

ที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง
ต้องอาบัติทุกกฏ ๓ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ต้อง
ไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่
อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุ
ผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๓ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ต้อง
ไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่
อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว.

ทำผิดคำสั่ง พื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ต้อง
ไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่
อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ต้อง
ไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่

ที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง
ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ต้อง
ไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่
ที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง
ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่
ได้สั่งไว้ว่า กุฏินั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องเท่าประมาณ ต้อง
ไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่
ที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ

พื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ทำค้ำ

[๕๑๘] ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีก
ไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้
มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้ำไว้ เธอกลับมา ฟังให้กุฏินั้น
แก่ภิกษุรูปอื่น หรือพังรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น
หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆา-
ทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้
มีฆานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้ำไว้ เธอกลับมา ฟังให้กุฏินั้นแก่ภิกษุรูปอื่น

หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้ว
สร้างใหม่ คืออาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้
ไม่มีฆานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้างไว้ เธอลับมา พึ่งให้กุฏินั้นแก่ภิกษุรูปอื่น
หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้ว
สร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้
มีฆานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้างไว้ เธอลับมา พึ่งให้กุฏินั้นแก่ภิกษุรูปอื่น
หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้ว
สร้างใหม่ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

พื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ทำค้าง

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้
ไม่มีฆานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้างไว้ เธอลับมา พึ่งให้กุฏินั้นแก่ภิกษุรูปอื่น
หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้ว
สร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้
มีฆานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้างไว้ เธอลับมา พึ่งให้กุฏินั้นแก่ภิกษุรูปอื่น

หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้ว
สร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้
ไม่มีฆานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้างไว้ เธอลับมา พึงให้กุฏินั้นแก่ภิกษุรูปอื่น
หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ได้ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสีย
แล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้
มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ.

เกินประมาณ ทำค้าง

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ
ถ้าเมื่อเขาทำค้างไว้ เธอลับมา พึงให้กุฏินั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อ
เสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาติเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ถ้า
เมื่อเขาทำค้างไว้ เธอลับมา พึงให้กุฏินั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อเสีย
แล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้อง
อาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาติเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย

ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎีให้แก่เธอ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้ำไว้ เธอกลับมา ฟังให้กุฎินั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาติเสศ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฎีให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎีให้แก่เธอ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้ำไว้ เธอกลับมา ฟังให้กุฎินั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติสังฆาติเสศ ๑ ตัว.

เท่าประมาณ ทำค้ำ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฎีให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎีให้แก่เธอ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้ำไว้ เธอกลับมา ฟังให้กุฎินั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฎีให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎีให้แก่เธอ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้ำไว้ เธอกลับมา ฟังให้กุฎินั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้ว สร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฎีให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฎีให้แก่เธอ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ

ถ้าเมื่อเขาทำค้างไว้ เธอกลับมา ฟังให้ภิกษุอื่นแก้ภิกษุรูปอื่น หรือฟังรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก้ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ.

พื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ ทำค้าง

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้างไว้ เธอกลับมา ฟังให้ภิกษุอื่นแก้ภิกษุรูปอื่น หรือฟังรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก้ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้างไว้ เธอกลับมา ฟังให้ภิกษุอื่นแก้ภิกษุรูปอื่น หรือฟังรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก้ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้างไว้ เธอกลับมา ฟังให้

กฏินั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาติเสส ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกฐินให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างกฐินให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ เกินประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้ำไว้ เธอกลับมา พึงให้กฐินนั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ๒ ตัว.

พื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ ทำค้ำ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกฐินให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างกฐินให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้ำไว้ เธอกลับมา พึงให้กฐินนั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกฐินให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างกฐินให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้ำไว้ เธอกลับมา พึงให้กฐินนั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกฐินให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างกฐินให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ถ้าเมื่อเขาทำค้ำไว้ เธอกลับมา พึงให้กฐิน

นั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ถ้าไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างกุฏิให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างกุฏิให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ เท่าประมาณ ไม่มีผู้จองไว้ มีชานรอบ ไม่ต้องอาบัติ.

สร้างค้าง สร้างต่อ

[๕๑๕] กุฏิที่ตนสร้างค้างไว้ ภิกษุสร้างต่อให้สำเร็จด้วยตนเอง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

กุฏิที่ตนสร้างค้างไว้ ภิกษุให้คนอื่นสร้างต่อให้สำเร็จ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

กุฏิที่คนอื่นสร้างค้างไว้ ภิกษุสร้างต่อให้สำเร็จด้วยตนเอง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

กุฏิที่คนอื่นสร้างค้างไว้ ภิกษุให้คนอื่นสร้างต่อให้สำเร็จ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

อนาปัตติวาร

[๕๒๐] ภิกษุสร้างถ้ำ ๑ ภิกษุสร้างคูหา ๑ ภิกษุสร้างกุฏิหญ้า ๑ ภิกษุสร้างกุฏิเพื่อภิกษุอื่น ๑ เว้นอาคารอันเป็นที่อยู่เสีย ภิกษุสร้างนอกจากนั้น ๑ ภิกษุวิกถจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๖ จบ

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๖

กฏีกาสิกขาบทวรรณนา

กฏีกาสิกขาบทว่า เตน สมเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป. ในกฏีกาสิกขาบทนั้น พึงทราบวินิจฉัยดังนี้:-

[แก้บรรลพฐมบัญญัติเรื่องภิกษุชาวแคว้นอาฬวี]

บทว่า อาฬวกา มีความว่า พวกเด็กหนุ่มเกิดในแคว้นอาฬวี ชื่อว่า อาฬวกา. เด็กหนุ่มเหล่านั้น แม้ในเวลาบวชแล้ว ก็ปรากฏชื่อว่า อาฬวกา เหมือนกัน. ท่านกล่าวคำว่า อาฬวกา ภิกษุ หมายถึงเอาภิกษุชาวแคว้นอาฬวีเหล่านั้น.

บทว่า สลฺยฺจิกายโ ได้แก่ มีเครื่องอุปกรณ์อันตนขอเขาเอามาเอง.

บทว่า การานเปฺนฺติ ได้แก่ กระทำเองบ้าง ใช้ให้คนอื่นทำบ้าง. ได้ยินว่า พวกภิกษุเหล่านั้น ทอดทิ้งธุระทั้งสอง คือ วิปัสสนาธุระและคันถธุระ ยกนวัตรแทนนั้นขึ้นเป็นธุระสำคัญ.

บทว่า อสฺสฺสามิกายโ ได้แก่ ไม่มีผู้เป็นใหญ่, อธิบายว่า เว้นจากผู้สร้างถวาย.

บทว่า อตฺตฺตฺยฺเทสิคายโ ได้แก่ เฉพาะตนเอง, อธิบายว่า อันภิกษุปรารภเพื่อประโยชน์แก่ตน.

บทว่า อปฺปฺปมาณิกายโ ได้แก่ ไม่มีประมาณกำหนด*ไว้ว่าอย่างไรว่า

* กฏีกาวิมติและสารัตถทีปนี เป็น อปฺปฺปฺริจฺจินฺนปฺปมาณาโย แปลว่า ไม่ได้กำหนดประมาณไว้, หรือไม่มีกำหนดและไม่มีประมาณ.

จักถึงความสำเร็จด้วยเครื่องอุปกรณ์เพียงเท่านี้ หรือขยายกว้างยาวไม่มีประมาณ อธิบายว่า ใหญ่ไม่มีประมาณ.

ภิกษุเหล่านี้ มีการขอร้องเท่านั้นมาก การงานอื่น มีน้อย เพราะเหตุนี้ จึงชื่อว่าเป็นมากไปด้วยการขอร้อง. พวกภิกษุเหล่านั้นเป็นผู้มากด้วยการขอ ก็พึงทราบอย่างนี้. แต่โดยใจความในสองบทว่า ยาจนพหุลา วิญญตฺติพหุลา นี้ ไม่มีเหตุแตกต่างกัน. คำนั้นเป็นชื่อรองพวกภิกษุผู้วอนขอหลายครั้งว่า ท่านจงให้คน. จงให้หัตถกรรมที่คนต้องทำ (แรงงาน). บรรดาคนและหัตถกรรมนั้น จะขอคน โดยความขาดมูลไม่ควร. จะขอว่า พวกท่านจงให้คนเพื่อประโยชน์แก่การร่วมมือ เพื่อประโยชน์แก่การทำงาน ควรอยู่. หัตถกรรมที่คนพึงกระทำท่านเรียกว่า แรงงาน, จะขอแรงงาน ควรอยู่.

[วิญญตฺติกาว่าด้วยการออกปากขอ]

ขึ้นชื่อว่าหัตถกรรมมิใช่เป็นวัตถุบางอย่าง, เพราะเหตุนี้ หัตถกรรมนั้น เว้นการงานส่วนตัวของพวกพรานเนื้อและชาวประมงเป็นต้น เสีย ที่เหลือเป็นกบปียะทั้งหมด. เมื่อเขาถามว่า ท่านมาทำไมขอรับ? มีการงานที่ใครจะต้องทำหรือ? หรือว่า ไม่ถาม จะขอ ก็ควร. ไม่มีโทษ เพราะการขอเป็นปัจฉัย. เพราะเหตุนี้ พวกพรานเนื้อเป็นต้น ภิกษุไม่ควรขอกิจการส่วนตัวเขา. ทั้งไม่ได้กำหนดให้แน่นอนลงไป ไม่ควรขอว่า พวกท่านจงให้หัตถกรรม. เพราะพวกพรานเนื้อเป็นต้นนั้น ถูกภิกษุขออย่างนั้นแล้ว จะต้องรับคำว่า ได้ ขอรับ! แล้วนิมนต์ภิกษุให้กลับไป พึงฆ่าเนื้อมาถวายได้ แต่ควรขอกำหนดลงไปว่า ในวิหาร มีกิจการบางอย่างจำต้องทำ, พวกท่านจงให้หัตถกรรมในวิหารนั้น. การ

ที่ภิกษุจะขอหัตถกรรมบางอย่างกะชวานา หรือคนอื่นแม้ผู้ขวนขวายใน
การทำงานของตน ซึ่งถือเอาเครื่องอุปกรณ์ มีผาดและไถเป็นต้น กำลัง
เดินไปเพื่อไถนาที่ดี เพื่อหว่านก็ดี เพื่อเกี่ยวก็ดี สมควรแท้.

ส่วนผู้ใด เป็นคนกินเดน หรือเป็นคนว่างงานอื่นบางคน ผู้คุย
แต่เรื่องไร้ประโยชน์ หรือเอาแต่หลับนอนอยู่, แม้ไม่ขอร้องคนเห็นปานนี้
จะกล่าวว่า เฮ้ย! เองจงมาทำการงานสิ่งนี้ หรือสิ่งนี้ แล้วให้กระทำ
การงานตามที่ต้องการ ควรอยู่. แต่เพื่อแสดงว่า หัตถกรรมเป็นกัปปิยะ
ทุกอย่าง อาจารย์ทั้งหลายจึงกล่าวฉนี้ไว้.

ก็ ถ้าว่่า ภิกษุประสงค์จะให้สร้างปราสาท, ฟังไปยังบ้านแห่ง
พวกช่างสลักหิน เพื่อต้องการเสา แล้วกล่าวว่า อุบาสก! การได้
หัตถกรรม ควรอยู่. เมื่อเขาถามว่า ควรทำอะไร ขอรับ? ฟังบอก
ว่า ฟังห้ามเสาศิลาไปให้. ถ้าพวกเขาห้ามไปถวาย หรือถวายเสาศิลาของตน
ที่เงินมาเก็บไว้แล้ว ควรอยู่. แม้ถ้าพวกเขาบอกว่า พวกผมไม่มีเวลา
จะทำหัตถกรรม ขอรับ! ขอให้ท่านให้คนอื่นขนไปเถิด, พวกผมจักให้
ค่าจ้างแก่เขาเอง ดังนี้, จะใช้ให้คนอื่นขนไปแล้วบอกว่า พวกท่านจง
ให้ค่าจ้างแก่พวกคนขนหินเถิด ดังนี้ ก็ควร.

โดยอุบายเช่นเดียวกันนี้ การที่ภิกษุจะไปยังสำนักพวกคนผู้ทำการ
ช่างศิลป์นั้น ๆ เพื่อประสงค์ทุก ๆ สิ่งที่ต้องการ คือ ไปยังสำนักช่างไม้
เพื่อต้องการไม้สร้างปราสาท ไปยังสำนักช่างอิฐเพื่อต้องการอิฐ ไปยัง
สำนักช่างมุงหลังคาเรือน เพื่อต้องการมุงหลังคา ไปยังสำนักช่างเขียน
เพื่อต้องการจิตรกรรม แล้วขอหัตถกรรม สมควรอยู่. และจะรับเอาของ
แม่ที่ตนได้ ด้วยอำนาจการขอหัตถกรรมก็ดี ด้วยการเพิ่มให้ค่าจ้างและ

เบียดเบียน โดยการขาดมูลที่ดี สมควรทุกอย่าง และเมื่อจะนำของมาจากป่า ควรให้นำของทั้งหมดที่ใคร ๆ ไม่ได้คุ้มครอง (ไม่หวงแหน) มา.

อนึ่ง มิใช่แต่ประสงค์จะสร้างปราสาทอย่างเดียว แม้ประสงค์จะให้ทำเตียงตั้งบาตร ธรรมกรกรองน้ำ และจิวรเป็นต้น ก็พึงให้นำมา, ได้ไม้ โลหะ และด้ายเป็นต้นแล้ว เข้าไปหาพวกช่างศิลป์นั้น ๆ พึงขอหัตถกรรมโดยนัยดังกล่าวนี้แล. และสิ่งของแม่ที่ตนได้มาด้วยอำนาจแห่งการขอหัตถกรรมก็ดี ด้วยการเพิ่มให้ค่าจ้างและเบียดเบียนโดยการขาดมูลที่ดี พึงรับเอาทั้งหมด.

ก็ ถ้าพวกคนงานไม่ปรารถนาจะทำ, เกียงเอาค่าจ้างและเบียดเบียน, ของเป็นอภัยปิยะมิเหริยอุททขยาปณฺเฑเป็นต้น ไม่ควรให้. จะแสวงหาข้าวสารเป็นต้น ด้วยภิกขาจารวัตรให้ ควรอยู่.

ภิกษุให้ช่างบาตรทำบาตรด้วยอำนาจแห่งหัตถกรรมแล้ว ให้ระบมทำนองเดียวกันนั้นแล้ว เข้าไปยังภายในบ้าน เพื่อต้องการน้ำมันขโลมบาตรที่ระบมใหม่ เมื่อชาวบ้านเข้าใจว่า มาเพื่อภิกษา แล้วนำข้าวต้มหรือข้าวสวามา (ถวาย) พึงเอามือปิดบาตร. ถ้าอุบาสิกาถามว่า ทำไมเจ้าคะ! ภิกษุพึงบอกว่า บาตรระบมใหม่ ต้องการน้ำมันสำหรับทา. ถ้าอุบาสิกานั้นกล่าวว่า โปรดให้บาตรเถิด เจ้าคะ! แล้วรับบาตรไปทาน้ำมัน บรรจข้าวต้ม หรือข้าวสวมาให้เต็มแล้วถวาย, ไม่ใช่เป็นวิญญูติ จะรับควรอยู่ดังนี้แล.

พวกภิกษุเที่ยวไปบิณฑบาตแต่เช้ามีด ไปถึงหอฉันไม่เห็นที่นั่ง ยืนคอยอยู่. ถ้าที่หอฉันนั้น พวกอุบาสิกาเห็นพวกภิกษุยืนอยู่ ช่วยกันให้นำที่นั่งมาเอง. พวกภิกษุผู้นั่งแล้ว เมื่อจะไป พึงบอกลาก่อนแล้ว

จึงไป. เมื่อพวกภิกษุไม่บอกลาแล้วไป ของหาย ไม่เป็นสินใช้.
แต่การบอกลาแล้วไป เป็นธรรมเนียม.

ถ้าอาสนะเป็นของที่ชาวบ้านซึ่งภิกษุทั้งหลายสั่งว่า พวกท่านจง
นำอาสนะมา จึงนำมาให้; ภิกษุทั้งหลายต้องบอกลาแล้วจึงไป. เมื่อ
พวกภิกษุไปไม่บอกลา เป็นการเสียธรรมเนียม และของหาย เป็นสินใช้
ด้วย; แม้ในพรหมสำหรับปลูลาด ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน .

แมลงหิวมีชุมมาก ฟังกล่าวว่า จงเอาพัดปิดแมลงหิว. พวก
ชาวบ้านนำกิ่งสะเดาเป็นต้นมาให้ ฟังให้ทำกับปิยะก่อน แล้วจึงรับ.
ภาชนะน้ำที่หอนั่นว่างเปล่า ไม่ควรกล่าวว่า จงนำมกรกมา. เพราะ
เมื่อหย่อนมกรกลงไปในภาชนะว่างเปล่า จะฟังทำภาชนะแตก. แต่
จะไปยังแม่น้ำ หรือบึง แล้วกล่าวว่า จงนำน้ำมา ควรอยู่ จะกล่าวว่า
จงนำมาจากเรือน ก็ไม่ควรเหมือนกัน. อยู่บริโภคน้ำที่เขานำมาให้.

ภิกษุทั้งหลายผู้ทำกตกิจที่หอนั้น หรือเสนาสนะป่าก็ดี ใโปไม้หรือ
ผลไม้ที่ควรกินเป็นกับแกล้มอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่มีคนหวงห้ามเกิดใน
ที่นั้น ถ้าพวกเขาจะให้คนทำงานบางอย่างนำมา ควรจะให้นำมาด้วย
อำนาจแห่งหัตถกรรมแล้วฉัน, แต่ไม่ควรใช้พวกภิกษุ หรือสามเณรผู้เป็น
อสังขีให้ทำหัตถกรรม, ในเรื่องปุริสตัดกร (แรงงานคน) มีนัยเท่านี้ก่อน.

แต่การที่ภิกษุจะให้นำโคมาจากสถานที่แห่งคนผู้มีโชฎุชาติ และมีโช
ปวารณา ย่อมไม่ควร. เป็นทุกกฎแก่ภิกษุผู้ให้นำมา. จะขอโดยขาด
มูลค่าแม้จากสถานที่แห่งญาติและคนปวารณา ก็ไม่ควร. จะขอโดยนัย
ของขอยืม ควรทุกแห่ง. และพึงรักษาบำรุงโคที่ให้นำมาแล้วอย่างนี้

*อตุลโยชนา ๑/๔๕๔ มจฺฉิกาติ มกฺขกา. มกฺขิกาติปี อตุลฺ.

เสร็จแล้วพึงมอบให้เจ้าของรับมันคืนไป. ถ้าทำหรือเขาของมันแตกหัก หรือเสียไป, ถ้าเจ้าของยอมรับมันคืนไป, การยินยอมรับนั้นอย่างนั้นเป็นการดี, ถ้าเจ้าของไม่ยอมรับ. เป็นสินใช้. ถ้าหากเจ้าของกล่าวว่า พวกผมถวายท่านเลย ไม่ควรรับ. แต่เมื่อเจ้าของกล่าวว่า พวกผมถวายวัด พึงกล่าวว่า พวกท่านจงบอกแก่บุคคลผู้ทำการวัด เพื่อประโยชน์แก่การเลี้ยงดูมัน. จะกล่าวกะพวกคนที่มีโชษฐาติ และไม่ได้ปวารณาว่า พวกท่านจงถวายเกวียน ดังนี้ก็ดี ไม่ควร. ย่อมเป็นวิญญูติแท้ คือต้องอาบัติทุกกฏ. แต่ในฐานะแห่งญาติและคนปวารณา ควรอยู่. ของขอยืมก็ควร. ทำการงานเสร็จแล้วพึงคืนให้. ถ้ากงเป็นต้นแตกไป พึงกระทำให้เหมือนเดิม แล้วให้คืน. เมื่อเสียหาย เป็นสินใช้. เมื่อเจ้าของกล่าวว่า พวกผมถวายท่านเลย ธรรมดาว่าเครื่องไม้ควรจะรับไว้. ในมิด ขวาน ฝิ่ง จอบ และสิ่วก็ดี ในพฤกษชาติ มีเถาวัลย์เป็นต้นก็ดี ที่เจ้าของหวงแหน ก็มีนัยเหมือนกันนี้. ก็ในพวกพฤกษชาติมีเถาวัลย์เป็นต้น ที่พอเป็นครุภัณฑ์ได้เท่านั้น จึงเป็นวิญญูติ ต่ำกว่านั้นหาเป็นไม.

แต่ภิกษุจะให้นำเอาของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่มีคนหวงห้ามมา ควรอยู่. เพราะว่า ในที่มีคนรักษาคุ่มครองเท่านั้น ท่านเรียกว่า วิญญูติ. วิญญูตินั้น ย่อมไม่ควรในปัจจัยทั้งสอง (คือ จีวรและบิณฑบาต) โดยประการทุกอย่าง. แต่ในเสนาสนปัจจัย เพียงแต่ออกปากขอว่า ท่านจงนำมาจงให้ เท่านั้น ไม่ควร. ปริกขา โอภาส และนิमितตกรรม ควร.

บรรดาปริกขา โอภาส และนิमितตกรรมนั้น คำพูดของภิกษุ ผู้ต้องการโรงอุโบสถ หอนั่น หรือเสนาสนะอะไร ๆ อื่น โดยนัยเป็นต้นว่า การสร้างเสนาสนะเห็นปานนี้ ในโอกาสนี้ ควรหนอ หรือว่าชอบหนอ

หรือสมควรหนอ ดังนี้ ชื่อว่า ปริกถา. ภิกษุถามว่า อุบาสก! พวกท่านอยู่ที่ไหน? พวกอุบาสกตอบว่า ที่ปราสาท ขอรับ! พุคต่อไปว่า ก็ปราสาทไม่ควรแก่ภิกษุทั้งหลายหรือ อุบาสก! คำพูดมีอาทิอย่างนี้ ชื่อว่า โองาส. ก็การกระทำมีอาทิอย่างนี้ คือภิกษุเห็นพวกชาวบ้านแล้ว จึงเชือก ให้ตอกหลัก เมื่อพวกชาวบ้านถามว่า นี่ให้ทำอะไรกัน ขอรับ? ตอบว่า พวกอาตมาจะสร้างที่อยู่อาศัยที่นี่ ชื่อว่า นิमितตกรรม. ส่วนในคิลานปัจฉัย แม้วิญญูติก็ควร จะป่วยกล่าวไปไปถึงปริกถาเป็นต้นแล้ว.

คำว่า มนุสสา อุปทุตทา ยาจนาย อุปทุตทา วิญญุตติยา มีความว่า พวกชาวบ้านถูกบีบคั้นด้วยการขอร้อง และด้วยการออกปากขอร้องของภิกษุเหล่านั้น.

บทว่า อุกุขุขุติปิ มีความว่า ย่อมได้รับความหวาดสะดุ้ง คือไหว หวั่นไปว่า จักให้นำอะไรไปให้หนอ?

บทว่า อุตตสนุติปิ มีความว่า พบภิกษุเข้า ก็พลันสะดุ้งชะงักไปเหมือนพบงูฉะนั้น.

บทว่า ปลายนุติปิ มีความว่า ย่อมหนีไปเสียแต่ไกล โดยทางใดทางหนึ่ง.

สองบทว่า อญฺเณนปี คจฺจนฺติ มีความว่า ละทางที่ภิกษุเดินไปเสีย แล้วกลับเดินมุ่งไปทางซ้าย หรือทางขวา. ปิดประตูเสียบ้างก็มี.

[แก้บรรณศัพท์ในเรื่องมณีกัณฐนาคราช]

สองบทว่า ภูตฺพุทฺฬ ภิกฺขเว เป็นต้น มีความว่า พระผู้มีพระภาคเจ้า ครั้นทรงติเตียนภิกษุเหล่านั้นด้วยประการฉะนี้ และตรัสธรรมมี-

กตาลีให้สมควรแก่เรื่องราวนั้นแล้ว เมื่อจะทรงทำโทษแห่งวิญญูติให้ปรากฏชัดแม้อีก จึงทรงแสดง ๓ เรื่องนี้ โดยนัยเป็นต้นว่า ภูตปพพ์ ภิกขเว ดังนี้.

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า มณิกณโธ มีความว่า ได้ยินว่า พญานาคนั้นประดับแก้วมณีมีค่ามาก ซึ่งอำนาจให้สิ่งที่ปรารถนาทุกอย่างไว้ที่คอ เทียวไป ; เพราะฉะนั้น จึงปรากฏนามว่า มณิกัณฐนาคราช.

คำว่า อูปริมุทฺชนิ มหนุตฺตํ ผลํ อฏฺฐาติ มีความว่า ได้ยินว่า บรรดาฤๅษีทั้ง ๒ นั้น ฤๅษีผู้นอนนั้น เป็นผู้มิปกคิอยู่ด้วยเมตตา; เพราะเหตุนั้น พญานาคนั้นจึงขึ้นมาจากแม่น้ำ นิรมิตเพศเป็นเทวดานั่งในสำนักแห่งฤๅษีนั้น กล่าวสันโหมทนิยกลา ละเพศเทวดานั้นแล้ว กลับกลายเป็นเพศเดิมของตนนั้นแล วงล้อมฤๅษีนั้น เมื่อจะทำอาการเลื่อมใส จึงแผ่พังพานใหญ่เบื้องบนศีรษะแห่งฤๅษีนั้น คู่กันร่วมไว้ยับยั้งอยู่ชั่วคราวหนึ่งแล้วจึงหลีกไป. ด้วยเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสคำว่า ได้ยินแผ่พังพานใหญ่ไว้ ณ เบื้องบนศีรษะ ดังนี้.

ชื่อว่า มณิมตฺส กณฺเฑ ปิลนุทฺถนํ มีความว่า ซึ่งแก้วมณีอัน พญานาคนั้นประดับไว้ คือ สวมไว้ที่คอ.

สองบทว่า เอกมหนุตฺตํ อฏฺฐาติ มีความว่า พญานาคนั้นมาแล้ว โดยเพศเทวดานั้น ขึ้นชมอยู่กับดาบส ได้ยินอยู่ ณ ประเทศหนึ่ง.

บทว่า มนฺหุปานํ ได้แก่ ข้าวและน้ำของเรา.

บทว่า วิปฺปลํ ได้แก่ มากมาย.

บทว่า อูพาริ ได้แก่ ประณีต.

บทว่า อติยาจโกติ ได้แก่ เป็นผู้ขอจัดเหลือเกิน. มีคำอธิบายว่า ท่านเป็นคนขอซ้ำ ๆ ซาก ๆ.

บทว่า สุตฺต มีความว่า คนหนุ่ม คือ ผู้สมบูรณ์ด้วยริ้วแรง ได้แก่บุรุษที่ยังอยู่ในวัยหนุ่ม.

ศีลาดำ ท่านเรียกว่า หินลับ. ดาบที่เขาลับแล้วบนหินลับนั้น ท่านเรียกว่า สักขรโธตะ. ดาบที่ลับดีแล้วบนหินลับ มีอยู่ในมือของ บุรุษนั้น; เพราะเหตุนั้น บุรุษนั้น จึงชื่อว่า ผู้ถือดาบซึ่งลับดีแล้ว บนหินลับ, อธิบายว่า มีมือถือดาบซึ่งขัดและลับดีแล้วบนหิน. ท่าน วอนขอแก้วกะเรา ทำให้เราหวาดเสียว เหมือนบุรุษมีดาบในมือนั้น ทำให้คนอื่นหวาดเสียวฉะนั้น.

ชื่อว่า เสถฺ มํ ยาจมาโน มีความว่า วอนขออยู่ซึ่งแก้วมณี.

ชื่อว่า น ตํ ยาเจ มีความว่า ไม่ควรขอของนั้น.

ถามว่า ของสิ่งไหน?

ตอบว่า ของที่ตนรู้ว่า เป็นที่รักของเขา.

ชื่อว่า ยสฺส ปิยํ จิคีเส มีความว่า คนพึงรู้ว่า สิ่งใดเป็นที่รัก ของสัตว์นั้น (ไม่ควรขอของนั้น).

ชื่อว่า กิมงฺคํ ปน นนุสฺสญฺทานํ มีความว่า ในคำว่า (การอ้อนวอนขอ) ไม่เป็นที่พอใจของเหล่าสัตว์ที่เป็นมนุษย์ นี้ จะพึง กล่าวทำไมเล่า?

[แก้บรรทัดพทในเรื่องนกฝูงใหญ่เป็นต้น]

หลายบทว่า สกฺกณฺสจฺจ สกฺกณฺสจฺจ อุกฺกพฺพาพฺโพ มีความว่า ได้ยินว่า ฝูงนกนั้น ทำเสียงระเบ็งเซ็งแซ่ติดต่อกันไปจนตลอดปฐมยาม

และปัจฉิมยาม. ภิกษุนั้นเป็นผู้ร่ำคาญด้วยเสียงนกนั้น จึงได้ไปยังสำนักของพระผู้มีพระภาคเจ้า. ด้วยเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า เข้ามาหาเราถึงที่อยู่.

ในคำว่า กุโต จ ตฺวํ ภิกขุ อากจฺจลฺลิตฺติ นี้ มีวินิจฉัยดังนี้:-

ภิกษุนั้นนั่งอยู่แล้ว (ในสำนักแห่งพระผู้มีพระภาคเจ้านี้) มิใช่เพิ่งมา, แต่การที่จะกล่าวอย่างนี้ในอดีตกาลใกล้ปัจจุบันกาลย่อมมิได้. ด้วยเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสว่า คุณก่อนภิกษุ! ก็เธอมาจากไหนเล่า? อธิบายว่า เธอเป็นผู้มาแล้วแต่ที่ไหน?

แม้ในคำว่า ตโต อหํ ภควา อากจฺจลฺลิตฺติ นี้ ก็มีนัยอย่างนั้นเหมือนกัน.

บทว่า อุพฺพพาพฺโห มีความว่า เป็นผู้ถูกเสียงรบกวน คือ ก่อให้เกิดความรำคาญ.

ในคำว่า โส สกฺขณสฺสโฆ ภิกขุ ปตฺตํ ยาจติ นี้ มีวินิจฉัย ดังนี้:- ผู้งนยกยอมไม่รู้คำพูดของภิกษุ. แต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงกระทำให้มันรู้โดยอานุภาพของพระองค์.

คำว่า อปาหํ เต น ชานามิ มีความว่า เออ เราก็ไม่รู้จักชนเหล่านั้นว่า ชนเหล่านี้ เป็นคนพวกไหน หรือว่า ชนพวกนี้เป็นคนของใคร.

สองบทว่า สจฺจมฺม ยาจนฺติ มีความว่า ชนเหล่านั้นพากันมา คือ รวมกันเป็นพวก ๆ อ้อนวอนขออยู่.

คำว่า ยาจโก อปฺปิโย โหติ มีความว่า บุคคลผู้ขอย่อมไม่เป็นที่รัก (ของผู้ถูกขอ).

คำว่า **ยาจ** อททมปิโย มีความว่า สิ่งที่คนอื่นขอ ท่านเรียกว่า **ยาจ** แม้ผู้ไม่ให้ซึ่งประโยชน์ที่เขาขอ ย่อมไม่เป็นที่รัก (ของคนผู้ขอ).

อีกอย่างหนึ่ง บทว่า **ยาจ** 'ได้แก่' ของบุคคลผู้ขออยู่.

คำว่า **อททมปิโย** มีความว่า ผู้ไม่ให้ (แก่ผู้ขอ) ย่อมไม่เป็นที่รัก (ของผู้ขอ).

คำว่า **มา เม วิทเทสนา อหุ** มีความว่า ความเป็นผู้ไม่เป็นที่รัก อย่าได้มีแล้วแก่ข้าพเจ้า, อธิบายว่า ข้าพเจ้าอย่าได้เป็นที่เกลียดชัง คือ ไม่เป็นที่รักของท่าน หรือว่าท่านอย่าได้เป็นที่เกลียดชัง คือ ไม่เป็นที่รักของข้าพเจ้า.

บทว่า **ทูลุสฺสฺหรานิ** มีความว่า รวบรวมมาได้โดยยาก ด้วยอุบายทั้งหลาย มีกสิกรรมและโครักขกรรม เป็นต้น. การอ้อนวอนขอที่ภิกษุให้ เป็นไปเอง ท่านเรียกว่า **สังยาจิกา** ในคำว่า **สังยาจิกาย ปน ภิกฺขุณา** นี้. เพราะเหตุนั้น บทว่า **สังยาจิกา** จึงมีรูปความที่ท่านกล่าวไว้ว่า ด้วย การวิงวอนขอของตน. อธิบายว่า ด้วยอุปกรณ์ทั้งหลายที่ตนขอมาเอง. ก็เพราะว่า กุณินั้นเป็นอันภิกษุทำอยู่ด้วยเครื่องอุปกรณ์ที่ตนขอมาเอง คือ ขอเอามากระทำเอง; ฉะนั้น เพื่อแสดงบรรยายแห่งอรรถนั้น ท่านจึงกล่าว บทภาชนะแห่งบทว่า **สังยาจิกาย** นั้นอย่างนี้ว่า ขอเองซึ่งคนบ้าง เป็นต้น .

[แก้้อรรถสิกขาบทวิรังก์ ว่าด้วยการโบกฉาบกุฎี]

บทว่า **อูลลิตฺตา** 'ได้แก่' โบกฉาบปูนไว้เฉพาะภายใน.

บทว่า **อวลิตฺตา** 'ได้แก่' โบกฉาบปูนไว้เฉพาะภายนอก.

บทว่า อลฺลิตฺตาวลิตฺตา มีคำอธิบายว่า โบกฉาบปูนไว้ทั้งภายใน
ทั้งภายนอก.

ในบทภาษณะแห่งบทว่า การยมาเนน นี้ คำเพียงว่า การาเปนุเตน
นี้เท่านั้น เป็นคำที่ท่านพระอุบาลีกล่าวไว้ เพราะว่าเมื่อมีคำอย่างนี้
พยัญชนะย่อมเสมอกัน. แต่เพราะเหตุที่ภิกษุแม้ให้สร้างกุฏิด้วยอาการ
ขอเอาเอง ฟังปฏิบัติโดยนัยดังกล่าวแล้ว ในสิกขาบทนี้นั้นแล, ฉะนั้น
เพื่อแสดงอรรถนี้ว่า ภิกษุผู้สร้างเองก็ตามให้ผู้อื่นสร้างก็ตาม ทั้งสอง
พวกนี้สงเคราะห์ด้วยบทว่า การยมาเนน นี้แล จึงกล่าวว่า กโรนุโต
วา การาเปนุโต วา ดังนี้เป็นต้น. ก็ถ้าว่าท่านพระอุบาลีจะฟังกล่าวว่า
กโรนุเตน วา การาเปนุเตน วา พยัญชนะจะต้องผิดไป. เพราะว่า
ภิกษุใช้ให้เขาทำ จะเชื่อว่าเป็นผู้ทำเองไม่ได้. เพราะฉะนั้น ฟังทราบ
ว่า ในบทภาษณะนี้พระอุบาลีแสดงแต่เพียงใจความเท่านั้น .

บทว่า อตฺตตุเทถฺส มีความว่า คนเป็นที่เจาะจงแห่งกุฏินั้นอย่างนี้ว่า
กุฏินี้ของเรา เพราะฉะนั้น กุฏินั้นจึงชื่อว่าเฉพาะตนเอง. ซึ่งกุฏิเฉพาะ
ตนเองนั้น. ก็เพราะกุฎิมิตนเป็นที่เจาะจงนั้น ย่อมมีเพื่อประโยชน์แก่ตน;
ฉะนั้น ท่านพระอุบาลีเมื่อจะแสดงบรรยายแห่งอรรถนั้น จึงกล่าวว่า
บทว่า อตฺตตุเทถฺส คือ เพื่อประโยชน์แก่ตน.

สองบทว่า ปมาณิกา การตพฺพทา คือ ฟังสร้างให้ได้ประมาณ.

สองบทว่า ตตฺริทํ ปมาณํ คือ นี้ ประมาณแห่งกุฏินั้น.

บทว่า สุกตฺวิทฺตติยา มีความว่า ที่มีชื่อว่า คีบพระสุกตคือ ๓ คีบ
ของบุรุษกลางคนในปัจจุบันนี้ เท่ากับศอกคีบ โดยศอกข้างไม้.

สองบทธว่า พาหิริเมณ มาเนน ได้แก่ ๑๒ คืบ โดยวัดนอกฝาผนังแห่งกุฏิ. แต่เมื่อจะวัด ไม่พึงกำหนดเอาที่สุดก่อนดินเหนียวใหญ่ที่ตนให้ไว้แต่แรกเขาหมด. พึงวัดโดยที่สุดก่อนดินผสมแกลบ (ก้อนอิฐ). การฉาบทาปูนขาวข้างบนแห่งก่อนดินผสมแกลบ เป็นอภิปุหาริก. ถ้าภิกษุไม่มีความต้องการด้วยก่อนดินผสมแกลบ สร้างให้เสร็จด้วยก่อนดินเหนียวใหญ่เท่านั้น, ดินเหนียวใหญ่นั้นแล เป็นเขตกำหนด.

บทว่า ติริยิ แปลว่า โดยส่วนกว้าง.

บทว่า สตุต แปลว่า ๗ คืบพระสุคต.

บทว่า อนุตธา นี้ มีนิตศดังนี้:- คือ โดยการวัดอันมีในร่วมใน มีอธิบายว่า เมื่อไม่ถือเอาที่สุดด้านนอกฝา วัดเอาที่สุด โดยการวัดทางริมด้านใน ได้ประมาณด้านกว้าง ๗ คืบพระสุคต.

ส่วนภิกษุใดอ้างเลศว่า เราจักทำให้ได้ประมาณตามที่ตรัสไว้จริงๆ แต่พึงทำประมาณด้านยาว ๑๑ คืบ ด้านกว้าง ๘ คืบ หรือด้านยาว ๑๓ คืบ ด้านกว้าง ๖ คืบ. การทำนั้นไม่สมควรแก่ภิกษุนั้น. จริงอยู่ ประมาณแม้ที่เกินไปทางด้านเดียว ก็จัดว่าเกินไปเหมือนกัน. คืบจยยกไว้ จะลดด้านยาวเพิ่มด้านกว้าง หรือลดด้านกว้างเพิ่มด้านยาว แม้เพียงปลายเส้นผมเดียว ก็ไม่ควร. จะป่วยกล่าวไปใยในการขยายเพิ่มทั้งสองด้านเล่า.

สมจริงดังคำที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า ภิกษุสร้างเองก็ดี ให้ผู้อื่นสร้างก็ดี (ซึ่งกุฏิ) ให้ล่วงประมาณไปทางด้านยาว หรือด้านกว้าง โดยที่สุดแม้เพียงปลายเส้นผมเดียว เป็นทุกกฏทุก ๆ ประโยค ดังนี้เป็นต้น. ก็กุฏิมีประมาณตามที่กล่าวไว้เท่านั้น จึงสมควร.

ส่วนกุฏิใด ด้านยาวมีประมาณถึง ๖๐ ศอก ด้านกว้างมีประมาณ

๓ สอก หรือหย่อน ๓ สอก เป็นที่ซึ่งเตียงที่ได้ขนาดหมุนไปข้างโน้น
ข้างนี้ไม่ได้, กุฎินี้ไม่ถึงการนับว่า กุฎิ. เพราะฉะนั้น กุฎิแม่นี้ ก็สมควร;
แต่ในมหาปัจฉิมทานกล่าวกุฎิกว้าง ๔ สอกไว้โดยกำหนดอย่างต่ำ. ต่ำกว่า
กุฎิกว้าง ๔ สอกนั้น ไม่จัดว่าเป็นกุฎิ; ก็กุฎิถึงได้ประมาณ แต่สงฆ์ยัง
ไม่ได้แสดงที่ให้ก็ดี มีผู้จองไว้ก็ดี ไม่มีชานเดินโดยรอบก็ดี ไม่ควร.
กุฎิได้ประมาณ สงฆ์แสดงที่ให้แล้ว ไม่มีผู้จองไว้ มีชานเดินได้รอบ
จึงควร.

ภิกษุเมื่อจะสร้างกุฎิต่ำกว่าประมาณก็ดี กุฎิมีประมาณ ๔-๕ สอกก็ดี
พึงสร้างให้เป็นกุฎิมิที่อันสงฆ์แสดงให้แล้วเท่านั้น. ก็แลเมื่อภิกษุทำให้
ล่วงประมาณไป ต้องครุภักดี ในเวลาฉาบเสร็จ. ในอธิการแห่งการ
สร้างกุฎิให้ล่วงประมาณนั้น ผู้ศึกษาพึงทราบการฉาบ การไม่ฉาบ
โอกาสควรฉาบ และโอกาสไม่ควรฉาบ.

คือ อย่างไร? คือ ที่ชื่อว่าการฉาบนั้น ได้แก่การฉาบ ๒ อย่าง
คือ การฉาบด้วยดินเหนียว ๑ การฉาบด้วยปูนขาว ๑ ก็ยกเว้นการฉาบ
๒ อย่างนี้เสีย การฉาบที่เหลือ มีชนิดฉาบด้วยเถ้าและโคลนเป็นต้น
ไม่จัดเป็นการฉาบ. ถ้าแผ่นดินมีการฉาบด้วยโคลน ก็ไม่จัดเป็นการฉาบ
เหมือนกัน.

ที่ชื่อว่า โอกาสควรฉาบนั้น ได้แก่จำพวกฝาผนัง และหลังคา.
ก็โอกาสไม่ควรฉาบที่เหลือ ยกเว้นฝาและหลังคาเสีย มีเสา คาน บาน-
ประตู หน้าต่าง และปล่องควันเป็นต้น แม้ทั้งหมด พึงทราบว่า โอกาส
ไม่ควรฉาบ.

[ว่าด้วยพื้นที่ควรสร้างกุฏิและไม่ควรสร้าง]

ชื่อว่า ภิกขุ อภินตพุพา วตุอุเทศนาย มีความว่า อันภิกขุ
ผู้จะสร้าง พึงนำภิกขุทั้งหลายไป เพื่อประโยชน์แก่การแสดงที่ให้ในที่
ซึ่งตนต้องการจะให้สร้างกุฏิ.

ก็คำว่า เตน กุฎีการเกน เป็นต้น พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้
เพื่อทรงแสดงวิธีที่จะพึงนำภิกขุเหล่านั้นไปเพื่อแสดงที่สร้าง.

บรรดาบทเหล่านั้นด้วยคำว่า กุฎีวตุอุ โสเชตฺวา พระผู้มีพระ-
ภาคเจ้าทรงแสดงว่า ภิกขุผู้สร้างกุฏิ อย่าพึงนำภิกขุทั้งหลายไปสู่ป่ามีพื้นที่
ที่ไม่เสมอ พึงให้ชำระที่สร้างกุฎีก่อน ปราบพื้นที่ให้เรียบเสมอเช่นกับ
มณฑลสีมาแล้ว ภายหลังเข้าไปหาสงฆ์ขอแล้วจึงพาไป.

สองบทว่า เอวมสุส วจนีโย มีความว่า สงฆ์ควรเป็นผู้อันภิกขุ
นั้นพึงบอกอย่างนี้. แต่ข้างหน้า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมายถึงภิกขุ
หลายรูป ตรัสพหูวนะว่า ทุตฺติยมฺปิ ยาจิตฺพฺพา.

คำว่า สเจ สพุโพ สงฺโฆ น อุตฺตฺหติ มีความว่า ถ้าสงฆ์
ทั้งปวงไม่ปรารถนา คือ ภิกขุเหล่านั้นเป็นผู้ชวนชวายนิกิจ มีการ
สาธยายและมนสิการ เป็นต้น.

สองบทว่า สารมฺภํ อนารมฺภํ ได้แก่ มีเหตุขัดข้อง ไม่มีเหตุ
ขัดข้อง.

สองบทว่า สปริกฺกมฺนํ อปริกฺกมฺนํ ได้แก่ มีชานรอบ ไม่มี
ชานรอบ.

บทว่า ปตฺตกฺลลํ มีความว่า เวลาแห่งการตรวจดูนี้ถึงแล้ว; เพราะ
เหตุนี้ จึงชื่อว่ามีกาลถึงแล้ว. ปตฺตกกาลันนํ แล ชื่อว่า ปตฺตกัลลัง.

ก็แลอปโลกนกรรมนี้ ถึงจะอปโลกน์ทำ โดยนัยแห่งการสวดประกาศ สมมติกรรม เพื่อต้องการตรวจดูพื้นที่ ก็ควร. แต่ต่อไปข้างหน้ากรรม ที่ทำในการแสดงพื้นที่ ควรทำด้วยยุติ และอนุสาวนาตามที่กล่าวแล้ว เท่านั้น. จะอปโลกน์ทำไม่ควร.

บทว่า กิปลิกานัม มีความว่า แห่งมดทั้งหลาย มีชนิดเป็นมดแดง มดดำและมดเหลืองเป็นต้น ชนิดใดชนิดหนึ่ง. ปาฐะว่า กิปลิกานัม ก็มี.

บทว่า อาสโย แปลว่า สถานที่อยู่ประจำ. และพึงทราบที่อาศัย คือ ที่อยู่ประจำแม่ของพวกสัตว์เล็ก มีตัวปลวกเป็นต้น เหมือนของ พวกมดฉะนั้น, แต่พวกสัตว์เล็ก มีมดแดงเป็นต้นนั้น มาเพื่อต้องการ หาเหยื่อในที่ไหนแล้วไป, ประเทศที่สัญจรเช่นนั้น แม่ของสัตว์ทุก จำพวก ท่านไม่ห้าม. เพราะฉะนั้น การถางต้นไม้เป็นต้นในโอกาสนั้น ออกปราบให้เตียนแล้วสร้าง ควรอยู่. ที่ ๖ สถานที่เหล่านี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าห้ามไว้ก่อน เพราะความเอ็นดูสัตว์.

บทว่า หตุถินัน วา มีความว่า สถานที่อยู่ประจำก็ดี สถานที่หากินประจำก็ดี ของช้างโขลง ย่อมไม่สมควร. ที่อาศัยของสัตว์ร้าย มีสีหะเป็นต้นก็ดี ทางเดินประจำของพวกสัตว์ร้ายมีสีหะเป็นต้น ที่หลีกเลี่ยงไปหาเหยื่อก็ดี ไม่สมควร. แต่ท่านมิได้หมายเอาพื้นที่เป็นที่เที่ยวไปแห่ง สัตว์ร้ายเหล่านั้น.

สองบทว่า เยถ์ เกสญฺจิ มีความว่า แห่งสัตว์ดิรัจฉานที่ดุร้าย แม้จำพวกอื่น. ที่ ๗ สถานที่เหล่านี้ เป็นที่มีภัยเฉพาะหน้า ทรงห้ามไว้ เพื่อประโยชน์แก่ความปลอดภัยแห่งภิกษุทั้งหลาย. สถานที่เหล่านี้ เป็นสถานที่ที่มีเหตุขัดข้องด้วยเหตุขัดข้องต่าง ๆ.

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **ปุพฺพนุสนฺสิติ** มีความว่า อันอาศัย
นาบุพพัฒนาติ คือตั้งอยู่ใกล้เคียงนาเพราะปลุกัญชาติ ๘ ชนิด. แม้
ในบทว่า **อปฺรณฺนุสนฺสิติ** เป็นต้น ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน. แต่ในบทว่า
อปฺรณฺนุสนฺสิติ เป็นต้นนี้ ท่านกล่าวไว้ในอรรถกถาทั้งหลายมีกฐนที
เป็นต้นว่า ที่ชื่อว่า ตะแลงแกง นั้น ได้แก่เรือนของเจ้าพนักงาน คือ
เรือนของกณมิเวร ที่เขาสร้างไว้ เพื่อใช้เป็นที่ฆ่าพวกโจร.

พื้นที่ลงอาชญาคนผิด มีการตัดมือและเท้าเป็นต้น เรียกว่า ที่
ทรมานนักโทษ. ป่าช้าใหญ่ ท่านเรียกว่า **สุสาน**. ทางที่คนจะต้องเดิน
ผ่านไป คือ ทางไปมา ท่านเรียกว่า **ทางสัญจร**. บทที่เหลือชัดเจน
ทั้งนั้น.

[ว่าด้วยลักษณะการสร้างกุฎี]

ชื่อว่า **น สกฺกา โหติ ยถายตุเตน สกฺเณ** มีความว่า เป็น
ที่อันเกี่ยวซึ่งเทียมด้วยโคถึก ๒ ตัว ไม่อาจจะจอดล้อข้างหนึ่งไว้ในที่น้ำ
ตกจากชายคา ล้อข้างหนึ่งไว้ข้างนอกแล้วเวียนไปได้. แต่ในกฐนทีกล่าว
ว่า เทียมด้วยโคถึก ๔ ตัว ก็ดี.

หลายบทว่า **สมนฺตา นิสฺเสณียา อหฺนุปริกนฺตุ** มีความว่า เป็น
ที่ซึ่งคนทั้งหลายผู้ขึ้นมุงเรือนอยู่ที่บันได หรือพะอง ไม่อาจเวียนไปโดย
รอบด้วยบันได หรือพะองได้. ในที่มีผู้จองไว้และไม่มีชานรอบ เห็นปานนี้
ดังกล่าวมาละนี้ ไม่ควรให้สร้างกุฎี. แต่ควรให้สร้างในที่ไม่มีผู้จองไว้
และมีชานรอบ.

สองบท (ว่า **อนารมฺภํ สปริกฺขมณํ**) นั้น มาแล้วในพระบาลี
นั้นแล โดยปฏิปักรณแห่งคำกล่าวแล้ว. คำเป็นต้นอย่างนี้ว่า **ถยาจิกา**
นาม พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสซ้ำเพื่อประกาศเนื้อความแห่งคำว่า **ถยาจิกา**
เป็นต้น ที่ตรัสไว้อย่างนี้ว่า ถ้าภิกษุสร้างกุฎีด้วยอาการขอมาเอง ในพื้น
ที่มีผู้จองไว้ ไม่มีชานรอบ.

สองบทว่า **ปโยคํ ทุกฺกญฺ** มีความว่า ภิกษุดำริว่า เราจักให้
สร้างกุฎีที่สงฆ์ไม่แสดงที่ให้ หรือให้ล่วงประมาณ โดยนัยดังตรัสไว้ในบาลี
อย่างนี้ แล้วลบบิด หรือขวานเพื่อต้องการนำไม้มาจากป่า เป็นทุกกฏ.
เข้าสู่ป่า เป็นทุกกฏ. ตัดหญ้าสดในป่านั้น เป็นปาจิตติยพร้อมด้วยทุกกฏ.
ตัดหญ้าแห้ง เป็นทุกกฏ. แม้ในต้นไม้อื่นมีนัยอย่างนี้เหมือนกัน .

ประโยคตั้งแต่ต้นอย่างนี้ คือ ภิกษุถางพื้นที่, ขุด โขยดิน วัด
เป็นต้นไป จนถึงปักฝั่ง (ผูกแผนผัง) ชื่อว่า บุปประโยชน์. ในบุพ-
ประโยชน์นี้ ทุก ๆ แห่ง ในฐานะแห่งปาจิตติย เป็นปาจิตติยกับทุกกฏ
ในฐานะแห่งทุกกฏ เป็นเพียงทุกกฏ. จำเดิมแต่ปักฝั่งนั้นไป ชื่อว่า
สหประโยชน์.

ในสหประโยชน์นั้น มีวินัยจลยดังนี้ :- ในกุฎีที่พึงสร้างด้วยเสาหลาย
ต้น ภิกษุให้ยกเสาด้านแรกในกุฎีนั้น เป็นทุกกฏ. ในกุฎีที่พึงก่อด้วยอิฐ
หลายก้อน ภิกษุก่ออิฐก้อนแรก เป็นทุกกฏ. ภิกษุประกอบเครื่อง
อุปกรณ์ใด ๆ เข้าด้วยอุบายขอย่านี้. เป็นทุกกฏ ทุกประโยคแห่งการ
ประกอบเครื่องอุปกรณ์นั้น . เมื่อตากไม้ เป็นทุกกฏทุก ๆ ครั้งที่ยกมือ,
เมื่อไปเพื่อต้องการตากไม้นั้นเป็นทุกกฏทุก ๆ อย่างเท่า.

ก็เมื่อภิกษุคิดว่า เราจักฉาบกุฎีฝาผนังไม้ หรือฝาผนังศิลา หรือ ฝาผนังอิฐ ชั้นที่สุดแม่บรรณศาลา พร้อมทั้งฝาและหลังคาที่สร้างแล้ว อย่างนี้ แล้วฉาบด้วยปูนขาว หรือดินเหนียวเป็นทุกกฏทุก ๆ ประโยค, เป็นทุกกฏ ตลอดเวลาที่ยังไม่เป็นอุลลัจจัย. แต่ทุกกฏนี้ ขยายเพิ่มขึ้น ด้วยการฉาบมาครั้งเหมือนกัน. ไม่เป็นอาบัติ ในเพราะการระบายสีขาว และสีแดงหรือในเพราะจิตรกรรม.

ชื่อว่า เอก์ ปิณฺฑํ อนาคเต มีความว่า ในเมื่อการสร้างกุฎี ยังไม่ทันถึงก่อนปูนฉาบก่อนหนึ่ง ซึ่งเป็นก่อนหลังสุดแห่งเขาทั้งหมด มีคำอธิบายว่า ในขณะที่ควรกล่าวได้ว่า กุฎีจักถึงความสำเร็จด้วย ๒ ก่อน ในบัดนี้ ในบรรดา ๒ ก่อนนั้น เป็นอุลลัจจัยในการใส่ก่อนแรก.

ชื่อว่า ตสฺมึ ปิณฺฑเต อาคเต มีความว่า ในเมื่อกุฎิกรรมยังไม่ถึงก่อนหนึ่งอันใด เป็นอุลลัจจัย, เมื่อก่อนนั้นอันเป็นก่อนสุดท้ายมาถึงแล้ว คือ อันภิกษุใส่แล้ว วางลงแล้ว ต้องสังฆาทิเสส เพราะการฉาบเชื่อมกันแล้ว. และอันภิกษุผู้ฉาบอย่างนี้ เมื่อเชื่อมการฉาบด้านใน ด้วยการฉาบด้านใน ทำให้ฝาและหลังคาเนื่องเป็นอันเดียวกัน หรือเมื่อเชื่อมการฉาบด้านนอกด้วยการฉาบด้านนอกแล้ว จึงเป็นสังฆาทิเสส

ก็ถ้าภิกษุยังไม่ตั้งทวารพันธ (กรอบประตู) หรือหน้าต่างเลย ฉาบด้วยดินเหนียว, และเมื่อตั้งกรอบประตูและหน้าต่างนั้นแล้วจะขยายโอกาสแห่งกรอบประตูและหน้าต่างนั้นใหม่ หรือไม่ขยายก็ตาม การฉาบยังไม่เชื่อมกัน ยังรักษาอยู่ก่อน. แต่เมื่อฉาบใหม่พอเชื่อมกันก็เป็นสังฆาทิเสส.

ถ้ากรอบประตูและหน้าต่างนั้น ที่ภิกษุติดตั้งไว้ ตั้งอยู่ติดต่อกัน กับด้วยการฉาบที่ให้ไว้แต่แรกทีเดียว, เป็นสังฆาติเสสตั้งแต่แรกเหมือนกัน. เพื่อป้องกันปลวก จะฉาบฝาผนัง ไม่ให้ถึงหลังคาประมาณ ๘ นิ้ว ไม่เป็นอาบัติ. เพื่อป้องกันปลวกเหมือนกัน จะทำฝาผนังหินภายใต้ ไม่ฉาบฝานั้น ฉาบในเบื้องบน, การฉาบชื่อว่ายังไม่เชื่อมต่อกัน, ไม่เป็นอาบัติเหมือนกัน.

ภิกษุทำหน้าต่างและปล่องไฟด้วยอิฐล้วน ในกุฎีฝาผนังอิฐ เป็นอาบัติโดยเชื่อมด้วยการฉาบทีเดียว. ภิกษุฉาบบรรณศาลา, เป็นอาบัติโดยเชื่อมด้วยการฉาบเหมือนกัน, เพื่อต้องการแสงสว่างในบรรณศาลานั้น จึงฉาบเว้นที่ไว้ประมาณ ๘ นิ้ว, การฉาบชื่อว่ายังไม่เชื่อมต่อกัน, ยังไม่ เป็นอาบัติเหมือนกัน.

ถ้าภิกษุทำในใจว่า เราได้หน้าต่างแล้ว จักตั้งตรงนี้ แล้วจึงทำ, เมื่อติดตั้งหน้าต่างเสร็จแล้ว เป็นอาบัติโดยเชื่อมด้วยการฉาบ. ถ้าภิกษุ ทำฝาผนังด้วยดินเหนียว, เป็นอาบัติในเพราะการเชื่อมกันกับการฉาบ หลังคา. รูปหนึ่งพักให้เหลือไว้ก่อนหนึ่ง. อีกรูปอื่นเห็นหนึ่งก่อนที่ไม่ได้ ฉาบนั้น ทำในใจว่า นี่เป็นทุกกฏ จึงฉาบเสียด้วยมุงวัตร ไม่เป็นอาบัติ ทั้งสองรูป.

[แก้orroถนั้บทภาษนั้ยว่าด้วยจตุกกะทำให้เป็นอาบัติต่าง ๆ]

๓๖ จตุกกะมีอาทิอย่างนี้ว่า ภิกษุ กุฎี กโรติ พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสไว้ เพื่อทรงแสดงชนิดแห่งอาบัติ. ใน ๓๖ จตุกกะนั้น พึงทราบ อาบัติที่คละกันด้วยอำนาจแห่งทุกกฏและสังฆาติเสสเหล่านี้ คือทุกกฏ

เพราะมีผู้จองไว้, ทุกกฎ เพราะไม่มีฆานรอบ, สังฆาติเสส เพราะทำ
ล่วงประมาณ, สังฆาติเสส เพราะสงฆ์ไม่ได้แสดงที่สร้างให้.

ก็ในคำเป็นต้นว่า **อาปตฺติ ทฺวินฺนํ สงฺฆาติเสสํ ทฺวินฺนํ ทุก-**
กฺขานํ บัณฑิตพึงทราบใจความโดยนัยเป็นต้นว่า ต้องอาบัติทุกกฎ ๒ ตัว
พร้อมด้วยสังฆาติเสส ๒ ตัว

ก็ในคำเป็นต้นว่า **โส เจ วิปฺปกเต อากฺขติ** มีอรรถวินิจฉัย
ดังต่อไปนี้:-

บทว่า **โส** ได้แก่ ภิกษุผู้สั่งแล้วหลีกไปเสีย.

บทว่า **วิปฺปกเต** ได้แก่ เมื่อการสร้างกุฎิยังไม่เสร็จ.

สองบทว่า **อญฺญสฺส วา ทาทพฺพา** มีความว่า พึงสละให้แก่บุคคล
อื่น หรือแก่สงฆ์.

สองบทว่า **ภินฺนิตฺวา วา ปฺน กาทพฺพา** มีความว่า กุฎิจัดว่าเป็น
อันรื้อแล้ว ด้วยเหตุมีประมาณเท่าไร? ถ้าเสาฝังลงที่พื้นดิน พึงถอนขึ้น.
ถ้าตั้งไว้บนหิน พึงนำออกเสีย. พึงรื้อผนังแห่งกุฎิที่ก่ออิฐออกเสีย จน
ถึงอิฐมณฑล (ศิลาฤกษ์). โดยสังเขป กุฎิที่ถูกพังลงให้เรียบเสมอพื้น
ย่อมจัดว่าเป็นอันรื้อแล้ว เหนือพื้นดินขึ้นไป เมื่อยังมีฝาผนังเหลืออยู่
แม้ประมาณ ๔ นิ้ว กุฎิจัดว่ายังไม่ได้รื้อเลย คำที่เหลือในทุก ๆ จุดกจะ
ปรากฏชัดแล้วทั้งนั้น แท้จริง ในจุดกจะทั้งปวงนี้ ไม่มีคำอะไรอื่นที่จะ
พึงรู้ได้ยาก ตามแนวแห่งพระบาลีเลย.

ก็ในคำว่า **อตฺตนา วิปฺปกตํ** เป็นต้น มีวินิจฉัยดังนี้:- ที่ชื่อว่า
ยังกุฎิที่ตนริเริ่มไว้ให้สำเร็จลงด้วยตนเอง คือ เมื่อภิกษุใส่ก้อนสุดท้าย

เข้าในกฐินที่คนมีความประสงค์จะให้ถึงความเป็นของสร้างแล้วเสร็จด้วยดิน-
เหนียวจำนวนมาก หรือด้วยดินเหนียวผสมแกลบ เชื่อว่าให้สำเร็จลง.

สองบทว่า **ปเรหิ ปริโยสาเปติ** มีความว่า ใช้คนเหล่านี้ทำให้
สำเร็จ เพื่อประโยชน์แก่ตน

ในคำนี้ พึงทราบวินิจฉัยดังนี้ว่า ก็กฐินอันตนเอง หรืออันคน
เหล่านี้ หรือว่าทั้งสองฝ่าย ทำค้างไว้ก็ตามที, ก็แล ภิกษุยังกฐินั้นให้
สำเร็จด้วยตนเองก็ดี ใช้ให้คนอื่นทำให้สำเร็จก็ดี ใช้คนที่รวมเป็นคู่ คือ
ตนเองและคนเหล่านี้สร้างให้สำเร็จก็ดี เพื่อประโยชน์แก่ตน เป็นสังฆา-
ภิเสกทั้งสิ้น.

แต่ในกรณที่ ท่านกล่าวว่า ภิกษุ ๒-๓ รูป รวมกันทำกล่าวว่า
พวกเรাজักอยู่, ยังรักษาอยู่ก่อน, ยังไม่เป็นอาบัติ เพราะยังไม่แจกกัน,
แจกกันว่า ที่นี้ของท่าน แล้วช่วยกันทำ, เป็นอาบัติ, สามเณรกับภิกษุ
ร่วมกันทำ, ยังรักษาอยู่ตลอดเวลาที่ยังไม่ได้แบ่งกัน, แจกกันโดยนัยก่อน
แล้วช่วยกันทำ เป็นอาบัติแก่ภิกษุ ดังนี้.

[อนาปัตติวารวรรณา]

ในคำว่า **อนาปัตติ เลณ** เป็นต้น มีวินิจฉัยดังนี้:- ไม่เป็นอาบัติ
แก่ภิกษุผู้กระทำถ้าแม่ให้ใหญ่ เพราะการฉาบในถ้ำนี้ไม่เชื่อมต่อกัน.
สำหรับภิกษุผู้กระทำแม่คูหา คือ คูหาก่ออิฐก็ดี คูหาศิลาก็ดี คูหาไม้ก็ดี
คูหาดินก็ดี แม่ให้ใหญ่ก็ไม่เป็นอาบัติ.

บทว่า **ติณกฐิกาย** มีความว่า ปราสาทแม่มีพื้น ๗ ชั้น แต่
หลังคามุงด้วยหญ้าและใบไม้ ท่านก็เรียกว่า กฐินหญ้า. แต่ในอรรถกถา

ทั้งหลาย ท่านเรียกกุฎีที่เขาทำหลังคาให้ประสานกันจุดตาข่าย ด้วยไม้ระแนงทั้งหลาย แล้วมุงด้วยพวกหญ้าหรือใบไม้นั้นแล้ว เรือนเล่าไก่อไม่เป็นอาบัติในเพราะกุฎีที่เขา มุงแล้วนั้น. จะกระทำเรือนหลังคามุงหญ้า แม้ให้ใหญ่ ก็ควร เพราะว่าภาวะมีการโอบกอบปูนภายในเป็นต้นเป็นลักษณะแห่งกุฎี. และภาวะมีโอบกอบปูนภายในเป็นต้นนั้น บัณฑิตพึงทราบ ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสหมายถึงหลังคาเท่านั้น.

ก็คำว่า หญ้าและใบไม้แห่งโรงจกรมพังลง... คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย! เรานุญาตเพื่อกำหนดทำการโอบกอบปูนทั้งภายในและภายนอก เป็นต้นเป็นเครื่องสาธกในกุฎีหญ้านี้. เพราะฉะนั้น เรือนหลังใด มีปีกสองข้างหรือติดยอด กลม หรือ ๔ เหลี่ยมจตุรัสเป็นของที่เขาสร้างโดยสังเขปว่า นี้เป็นหลังคาของเรือนหลังนี้ เมื่อการฉาบเชื่อมติดต่อกันกับด้วยการฉาบฝาผนังของเรือนหลังนั้นแล้ว เป็นอาบต. ก็ถ้าว่าภิกษุทั้งหลายมุงด้วยหญ้าข้างบน เพื่อรักษาเครื่องฉาบของเรือนที่มีหลังคาโอบกอบปูนไว้ทั้งภายในและภายนอก ไม่เชื่อว่าเป็นกุฎีหญ้า ด้วยอาการเพียงเท่านั้น.

ถามว่า ก็ในกุฎีหญ้านี้ ไม่เป็นอาบัติ เพราะสงฆ์ไม่ได้แสดงที่ให้ และทำล่วงประมาทเป็นปัจจัยเท่านั้น หรือว่า แม้เพราะมีผู้จองไว้และไม่มิชานรอบเป็นปัจจัยเล่า?

ตอบว่า ไม่เป็นอาบัติ แม้ในทุก ๆ กรณี.

จริงอย่างนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมายถึงกุฎีเช่นนี้ จึงตรัสไว้ในคัมภีร์ปริวารว่า

ภิกษุสร้างกุฏิ ซึ่งสงฆ์ไม่แสดงที่ให้ ล่วงประมาณ มีผู้
จงไว้ไม่มีฆานรอบด้วยการขอเอาเอง ไม่เป็นอาบัติ ปัญหานี้
ท่านผู้ฉลาดทั้งหลาย คิดกันแล้ว.

ส่วนคำที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในบาลีมีอาทิว่า ภิกษุผู้สร้าง
ต้องอาบัติทุกกฏ ๓ ตัว ดังนี้ ตรัสเพราะการไม่สร้างตามที่สั่งไว้เป็นปัจจัย.

สองบทว่า **อณฺุสฺสตุถาย** มีความว่า ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้สร้าง.
กุฏิ แม้ไม่ถูกลักษณะของกุฏิ เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น คืออุปัชฌาย์ก็ตาม
อาจารย์ก็ตาม สงฆ์ก็ตาม

ชื่อว่า **วาสาการํ ฐเปตฺวา สพุพฺพตฺถ** มีความว่า ภิกษุให้สร้าง
อาคารอื่น เว้นอาคารเพื่อประโยชน์เป็นที่อยู่ของตนเสีย ด้วยตั้งใจว่า
จักเป็นโรงอุโบสถก็ตาม เป็นเรือนไฟก็ตาม เป็นหอฉันก็ตาม เป็นโรง
ไฟก็ตาม; ไม่เป็นอาบัติในเพราะอาคารทั้งหมด มีโรงอุโบสถเป็นต้น.
ถ้าแม้ภิกษุนั้น มีความรำพึงในใจว่า จักเป็นโรงอุโบสถด้วย เราจัก
อยู่ด้วย ดังนี้ ก็ดี ว่า จักเป็นเรือนไฟด้วย จักเป็นศาลาฉันด้วย... จัก
เป็นโรงไฟด้วย เราจักอยู่ด้วย ดังนี้ ก็ดี แม้เมื่อให้สร้างโรงอุโบสถ
เป็นต้น เป็นอาบัติแท้. แต่ในมหาปิจจรี ท่านกล่าวว่า ไม่เป็นอาบัติ
แล้วกล่าวว่า เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้สร้าง เพื่อประโยชน์แก่เรือนเป็นที่อยู่
ของตนเท่านั้น.

บทว่า **อนาปตฺติ** มีความว่า ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุบ้า และแก่
พวกภิกษุชาวแคว้นอาฬวี ผู้เป็นต้นบัญญัติเป็นต้น.

ในสมุฏฐานเป็นต้น พึงทราบวินิจฉัย ดังนี้:- สิกขาบทนี้ มีสมุฏ-
ฐาน ๖ เป็นกิริยา. แท้จริง สิกขาบทนี้ ย่อมเกิดโดยการกระทำของภิกษุ

ผู้ให้สงฆ์แสดงที่ไปแล้ว สร้างให้ล่วงประมาณไป, เกิดทั้งโดยการทำและ
ไม่ทำของภิกษุผู้ไม่ให้สงฆ์แสดงที่ไปแล้วสร้าง เป็นโนสัจญวิโมกข์
อจิตตกะ ปิณณัตวิซชะ กายกรรม วจีกรรม มิจิต ๓ มีเวทนา ๓ ฉะนั้นแล.

กฏีกาสิกขาบทวรรณา จบ

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๘

เรื่องพระฉนินะ

[๕๒๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ประทับอยู่ ณ วัด
โฆสิตาราม เขตพระนครโกสัมพี ครั้งนั้น คฤหบดีอุปัฏฐากของท่าน
พระฉนินะได้กล่าวกะท่านว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ขอพระคุณเจ้าโปรด
ตรวจสอบสถานที่สร้างวิหาร กระผมจักให้สร้างวิหารถวายพระคุณเจ้า จึง
ท่านพระฉนินะ ให้แล้ววางสถานที่สร้างวิหาร ให้โคนต้นไม้อันเป็นเจดีย์
ต้นหนึ่ง ซึ่งชาวบ้าน ชวานิคม ชวานคร ชาวชนบท ชวาร์ฎฐะ พากัน
บูชา คนทั้งหลายพากัน เฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา ไฉน
พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตร จึงให้โคนต้นไม้อันเป็นเจดีย์ ซึ่งชาว
บ้าน ชวานิคม ชวานคร ชาวชนบท ชวาร์ฎฐะ พากันบูชาเล่า พระ-
สมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเบียดเบียนอินทรีย์ชนิดหนึ่งซึ่งมีชีพ ภิกษุ
ทั้งหลายได้ยินพวกเหล่านั้น เฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวาอยู่ บรรดา
ผู้ที่มีความมกน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ต่อ
สิกขา ย่อมเฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา ไฉนท่านพระฉนินะจึงให้

โค่นต้นไม้ อัน เป็นเจดีย์ ซึ่งชาวบ้าน ชาวนิคม ชาวนคร ชาวชนบท
ชาวรัฐฐะ พากันบูชาเล่า แล้วกราบทูลเนื้อความนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นกัมมุนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่าน
พระลั่นนะว่า คุณก่อนลั่นนะ ข่าว่า เธอให้เขาโค่นต้นไม้ อันเป็นเจดีย์
ซึ่งชาวบ้าน ชาวนิคม ชาวนคร ชาวชนบท ชาวรัฐฐะ พากันบูชา
จริงหรือ

ท่านพระลั่นนะทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษ การกระทำ
ของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจสมณะ ใช้ไม่ได้
ไม่ควรทำ โฉนเธอจึงได้ให้โค่นต้นไม้ อันเป็นเจดีย์ ซึ่งชาวบ้าน
ชาวนิคม ชาวนคร ชาวชนบท ชาวรัฐฐะ พากันบูชาเล่า เพราะ
มนุษย์มีความสำคัญในต้นไม้ว่ามีชีพ คุณก่อนโมฆบุรุษ การกระทำของ
เธอนั้น ไม่เป็นเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือ
เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้การกระทำ
ของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส
และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนท่านพระลั่นนะ โดยอเนกปริยาย
ดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบารุงยาก
ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ

เกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย
ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่า
เลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ทรง
กระทำธรรมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุ
ทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑
เพื่อถือตามพระวินัย

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้

พระบัญญัติ

๑๑. ๓. อนึ่ง ภิกษุจะให้สร้างวิหารใหญ่ อันมีเจ้าของเฉพาะ
ตนเอง พึงนำภิกษุทั้งหลายไปเพื่อแสดงที่ ภิกษุเหล่านั้นพึงแสดงที่
อันไม่มีผู้จองไว้ อันมีชานรอบ หากภิกษุให้สร้างวิหารใหญ่ ในที่
อันมีผู้จองไว้ อันหาชานรอบมิได้ หรือไม่นำภิกษุทั้งหลายไป เพื่อ
แสดงที่ เป็นสังฆาติเสส.

เรื่องพระฉันทะ จบ

สิกขาบทวิถังค์

[๕๒๒] วิหารที่ชื่อว่า ใหญ่ ท่านว่ามีเจ้าของ
ที่ชื่อว่า วิหาร ได้แก่ ที่อยู่ ซึ่งโอบกอบปูนไว้เฉพาะภายในก็ตาม
ซึ่งโอบกอบปูนไว้เฉพาะภายนอกก็ตาม ซึ่งโอบกอบปูนไว้ทั้งภายในทั้ง
ภายนอกก็ตาม

บทว่า ให้สร้าง คือ ทำเองก็ตาม ใช้ให้เขาทำก็ตาม.

บทว่า อันมีเจ้าของ คือ มีใคร ๆ คนอื่น ที่เป็นสตรีก็ตาม บุรุษ
ก็ตาม คฤหัสถ์ก็ตาม บรรพชิตก็ตาม เป็นเจ้าของ

บทว่า เฉพาะตนเอง คือ เพื่อประโยชน์ส่วนตัว.

[๕๒๓] คำว่า ฟังนำภิกษุทั้งหลายไปเพื่อแสดงที่ นั้น ความว่า
ภิกษุจะสร้างวิหารนั้น ต้องให้แผ้วถางสถานที่ที่จะสร้างวิหารเสียก่อน แล้ว
เข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบทำภิกษุผู้แก่พรรษากว่า
แล้วนั่งกระโห่ยง ประนมมือนอกกล่าวอย่างนั้นว่า ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าใครจะ
สร้างวิหารใหญ่ อันมีเจ้าของเฉพาะตนเอง ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้น ขอ
สงฆ์ให้ตรวจดูสถานที่ที่จะสร้างวิหาร ดังนี้ ฟังขอแม่ครั้งที่สอง ฟังขอแม่
ครั้งที่สาม ถ้าสงฆ์ทั้งปวงสามารถจะตรวจดูสถานที่ที่จะสร้างวิหารได้ สงฆ์
ทั้งหมดฟังตรวจดู ถ้าสงฆ์ทั้งปวงไม่สามารถจะตรวจดูสถานที่ที่จะสร้างวิหาร
ได้ ภิกษุเหล่าใดในสงฆ์หม่นั้น เป็นผู้ฉลาด สามารถจะรู้ได้ว่าเป็น
สถานมีผู้จองไว้ หรือเป็นสถานไม่มีผู้จองไว้ เป็นสถานมีฆานรอบ หรือ
เป็นสถานไม่มีฆานรอบ สงฆ์ฟังขอภิกษุเหล่านั้นแล้วสมมติ

วิธีสมมติ

ก็แสดงซึ่งสมมติอย่างนี้ คือภิกษุรูปหนึ่ง ผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยฉัตติหุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

กรรมวาจาสมมติภิกษุผู้ตรวจสอบสถานที่ที่จะสร้างวิหาร

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้เป็นผู้ใคร่จะสร้างวิหารใหญ่ อันมีเจ้าของ เฉพาะตนเอง เธอขอสงฆ์ให้ตรวจสอบสถานที่ที่จะสร้างวิหาร ถ้าความพร้อมพรุ่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุทั้งหลายมีชื่อนี้ และมีชื่อนี้ เพื่อตรวจสอบสถานที่ที่จะสร้างวิหารของภิกษุมีชื่อนี้ นี่เป็นฉัตติ ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้เป็นผู้ใคร่จะสร้างวิหารใหญ่ อันมีเจ้าของเฉพาะตนเอง เธอขอสงฆ์ให้ตรวจสอบสถานที่ที่จะสร้างวิหาร สงฆ์สมมติภิกษุทั้งหลายชื่อนี้ และมีชื่อนี้ เพื่อตรวจสอบสถานที่ที่จะสร้างวิหารของภิกษุมีชื่อนี้ การสมมติภิกษุทั้งหลายมีชื่อนี้ และมีชื่อนี้ เพื่อตรวจสอบสถานที่ที่จะสร้างวิหารของภิกษุมีชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด ภิกษุทั้งหลายมีชื่อนี้ และมีชื่อนี้ อันสงฆ์สมมติแล้ว เพื่อตรวจสอบสถานที่ที่จะสร้างวิหารของภิกษุมีชื่อนี้ ชอบแก่สงฆ์ เหตุนั้นจึงนิง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

วิธีขอสงฆ์แสดงสถานที่สร้างวิหาร

[๕๒๔] ภิกษุทั้งหลายผู้อันสงฆ์สมมติแล้วเหล่านั้น พึงไป ณ ที่นั้น ตรวจสอบสถานที่ที่จะสร้างวิหาร พึงทราบว่าเป็นสถานมีผู้จองไว้ หรือเป็นสถานไม่มีผู้จองไว้ เป็นสถานมีฆานรอบ หรือเป็นสถานไม่มีฆานรอบ

ถ้าเป็นสถานมีผู้จองไว้ ทั้งเป็นสถานไม่มีฆานรอบ ฟังบอกว่าอย่าสร้าง
ลงในที่นี้ ถ้าเป็นสถานไม่มีผู้จองไว้ ทั้งมีฆานรอบ ฟังแจ้งแก่สงฆ์ว่า
เป็นสถานไม่มีผู้จองไว้ ทั้งมีฆานรอบ ภิกษุผู้จะสร้างวิหารนั้น ฟังเข้า
ไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุทั้งหลายผู้แก่พรรษา
แล้วนั่งกระโห่งประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าใครจะ
สร้างวิหารใหญ่ อันมีเจ้าของ เฉพาะตนเอง ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้น
ขอสงฆ์ให้แสดงสถานที่ที่จะสร้างวิหาร ฟังขอแม่ครั้งที่สอง ฟังขอแม่ครั้งที่
ที่สาม ภิกษุรูปหนึ่งผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วย
ฉันทิตุคตยกรรมวาทว่าดังนี้:-

กรรมวาทแสดงสถานที่ที่จะสร้างวิหาร

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นผู้ใครจะ
สร้างวิหารใหญ่ อันมีเจ้าของ เฉพาะตนเอง เธอขอสงฆ์ให้แสดงสถานที่
ที่จะสร้างวิหาร ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงแสดงสถานที่
จะสร้างวิหารแก่ภิกษุมีชื่อนี้ นี้เป็นฉันทิตุ ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า
ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้ เป็นผู้ใครจะสร้างวิหารใหญ่ อันมีเจ้าของ เฉพาะตนเอง
เธอขอสงฆ์ให้แสดงสถานที่ที่จะสร้างวิหาร สงฆ์แสดงสถานที่ที่จะสร้างวิหาร
ของภิกษุมีชื่อนี้ การแสดงสถานที่ที่จะสร้างวิหารของภิกษุมีชื่อนี้ ชอบ
แก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด
สถานที่ที่จะสร้างวิหารของภิกษุมีชื่อนี้ อันสงฆ์แสดงแล้ว ชอบแก่สงฆ์
เหตุหนึ่งจึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

[๕๒๕] ที่ชื่อว่า **อันมีผู้จองไว้** คือ เป็นที่อาศัยของมด เป็นที่
อาศัยของปลวก เป็นที่อาศัยของหนู เป็นที่อาศัยของงู เป็นที่อาศัยของ

แมลงป่อง เป็นที่อาศัยของตะขาบ เป็นที่อาศัยของช้าง เป็นที่อาศัยของ
ม้า เป็นที่อาศัยของเสือโคร่ง เป็นที่อาศัยของเสือเหลือง เป็นที่อาศัย
ของหมี เป็นที่อาศัยของสุนัขป่า เป็นที่อาศัยของสัตว์ดิรัจฉานบางเหล่า
เป็นสถานใกล้ที่นา เป็นสถานใกล้ที่ไร่ เป็นสถานใกล้ตะแลงแกง เป็น
สถานใกล้ที่ทรมานักโทษ เป็นสถานใกล้สุสาน เป็นสถานใกล้ที่สวน
เป็นสถานใกล้ที่หลวง เป็นสถานใกล้โรงช้าง เป็นสถานใกล้โรงม้า เป็น
สถานใกล้เรือนจำ เป็นสถานใกล้โรงสุรา เป็นสถานใกล้ที่สุนัขอาศัย
เป็นสถานใกล้ถนน เป็นสถานใกล้หนทางสี่แยก เป็นสถานใกล้ที่ชุมนุม
ชน หรือเป็นสถานใกล้ทางเดินไปมา นี้ชื่อว่าสถานอันมีผู้จองไว้.

[๕๒๖] ที่ชื่อว่า **อันหาซานรอบมิได้** คือ เกวียนที่เขาเทียมวัว
แล้วตามปกติ ไม่สามารถจะเวียนไปได้ พะองหรือบันไดก็ไม่สามารถจะ
ทอดเวียนไปได้โดยรอบ นี้ชื่อว่าสถานอันหาซานรอบมิได้.

[๕๒๗] ที่ชื่อว่า **อันไม่มีผู้จองไว้** คือ ไม่เป็นที่อาศัยของมด
ไม่เป็นที่อาศัยของปลวก ไม่เป็นที่อาศัยของหนู ไม่เป็นที่อาศัยของงู ไม่
เป็นที่อาศัยของแมลงป่อง ไม่เป็นที่อาศัยของตะขาบ ไม่เป็นที่อาศัยของ
ช้าง ไม่เป็นที่อาศัยของม้า ไม่เป็นที่อาศัยของเสือโคร่ง ไม่เป็นที่อาศัย
ของเสือเหลือง ไม่เป็นที่อาศัยของหมี ไม่เป็นที่อาศัยของสุนัขป่า ไม่
เป็นที่อาศัยของสัตว์ดิรัจฉานบางเหล่า ไม่เป็นสถานใกล้ที่นา ไม่เป็น
สถานใกล้ที่ไร่ ไม่เป็นสถานใกล้ตะแลงแกง ไม่เป็นสถานใกล้ที่ทรมาน
นักโทษ ไม่เป็นสถานใกล้สุสาน ไม่เป็นสถานใกล้ที่สวน ไม่เป็นสถาน
ใกล้ที่หลวง ไม่เป็นสถานใกล้โรงช้าง ไม่เป็นสถานใกล้โรงม้า ไม่เป็น
สถานใกล้เรือนจำ ไม่เป็นสถานใกล้โรงสุรา ไม่เป็นสถานใกล้ที่สุนัขอาศัย

ไม่เป็นสถานใกล้ถนน ไม่เป็นสถานใกล้หนทางสี่แยก ไม่เป็นสถานใกล้ที่ชุมนุมชน หรือไม่เป็นสถานใกล้ทางเดินไปมา นี้ชื่อว่าสถานอันไม่มีผู้จงไว้.

[๕๒๘] ที่ชื่อว่า **อันมีขานรอบ** คือ เกรียนที่เขาเทียมวัวแล้วตามปกติ สามารถจะเวียนไปได้ พะองหรือบันใดก็สามารถจะทอดเวียนไปได้ โดยรอบ นี้ชื่อว่าสถานอันมีขานรอบ.

[๕๒๙] วิหารที่ชื่อว่า **ใหญ่** นั้น ท่านว่ามีเจ้าของ

ที่ชื่อว่าวิหาร ได้แก่ ที่อยู่ ซึ่งโบกฉาบปูนไว้เฉพาะภายในก็ตาม ซึ่งโบกฉาบปูนไว้เฉพาะภายนอกก็ตาม หรือซึ่งโบกฉาบปูนไว้ทั้งภายในทั้งภายนอกก็ตาม.

บทว่า **ให้สร้าง** คือ ทำเองก็ตาม ใช้ให้เขาทำก็ตาม

พากย์ว่า หรือไม่นำภิกษุทั้งหลายไปเพื่อแสดงที่ นั้น คือไม่ให้สงฆ์แสดงสถานที่ที่จะสร้างวิหาร ด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาทำก่อนแล้ว ทำเองก็ตาม ใช้ให้เขาทำก็ตาม ต้องอาบัติทุกกฏ ในประโยคที่ทำ ยังอัฐีก่อนหนึ่งจะเสร็จ ต้องอาบัติถุลลัจจัย พอเสร็จ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

บทว่า **สังฆาทิเสส** ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาสเพื่ออาบัตินั้น ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต เรียกเข้าหมู่ ไม่ใช่คณะมารูปด้วยกัน ไม่ใช่บุคคลรูปเดียว เพราะฉะนั้น จึงตรัสเรียกว่า **สังฆาทิเสส** คำว่า **สังฆาทิเสส** เป็นการขนานนาม คือเป็นชื่อของอาบัตินิกายนั้นแล แม้เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่า **สังฆาทิเสส**.

บทภาษณีย์

สร้างวิหาร มีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้

- [๕๓๐] ภิกษุสร้างวิหาร ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาติเสส ๑ ตัว
- ภิกษุสร้างวิหาร ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาติเสส ๑ ตัว
- ภิกษุสร้างวิหาร ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาติเสส ๑ ตัว
- ภิกษุสร้างวิหาร ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ๑ ตัว.

สร้างวิหาร มีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้

- ภิกษุสร้างวิหาร ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว
- ภิกษุสร้างวิหาร ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว
- ภิกษุสร้างวิหาร ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว
- ภิกษุสร้างวิหาร ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ.

สังสร้าง มีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้

- [๕๓๑] ภิกษุสังสร้าง จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่ง

สร้างวิหารให้แก่เธอ มีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ มีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ มีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ มีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว.

สั่งสร้าง มีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบไม่ต้องอาบัติ.

หลีกไป ไม่ได้สั่ง พื้นที่อันสงฆ์แสดงให้

[๕๓๒] ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้น ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาติเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้น ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาติเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้น ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาติเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ไม่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จอง

ไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อัน
สงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

หลีกไป ไม่ได้ตั้ง พื้นที่อันสงฆ์แสดงให้

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
แต่ไม่ได้ตั้งไว้ว่า วิหารนั้น ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จอง
ไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อัน
สงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
แต่ไม่ได้ตั้งไว้ว่า วิหารนั้น ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จอง
ไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อัน
สงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
แต่ไม่ได้ตั้งไว้ว่า วิหารนั้น ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จอง
ไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อัน
สงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
แต่ไม่ได้ตั้งไว้ว่า วิหารนั้น ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จอง
ไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อัน
สงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ.

หลีกไป ตั้ง เขาสร้าง พื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้

[๕๓๓] ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีก

ไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มี
ผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่
อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า
เขาสร้างวิหารให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มี
ฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอกว่า ต้องมีพื้นที่อัน
สงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย หากไม่ไปเอง หรือ
ไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้น ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้
และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์
มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้าง
วิหารให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ
ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอกว่า ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้
และต้องไม่มีผู้จองไว้ด้วย หากไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้อง
อาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้
และมีฆานรอบด้วย ผู้รับสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้
แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้าง
วิหารให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆาน
รอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอกว่า ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์

แสดงให้ และมีฆานรอบด้วย หากไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างวิหารให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอก ว่า ต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ หากเธอไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูต ไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ.

หลีกไป สั่ง เขาสร้าง พื้นที่อันสงฆ์แสดงให้

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างพระวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างวิหารให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอก ว่า ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย หากไม่ไปเอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้างวิหาร

ให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุนั้น
พึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอก ว่า ต้องไม่มีผู้จองไว้ หากไม่ไปเอง
หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้
และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์
แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุนั้นทราบข่าวว่า เขาสร้าง
วิหารให้แก่เรา ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ
ภิกษุนั้นพึงไปเอง หรือพึงส่งทูตไปบอก ว่า ต้องมีฆานรอบ หากไม่ไป
เอง หรือไม่ส่งทูตไปบอก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย
แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้
และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์
แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ.

ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติ พื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้

[๕๓๔] ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีก
ไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มี
ผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่
อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๓ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย

แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุผู้สร้างต้องอาบัติ พื้นที่อันสงฆ์แสดงให้

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ ภิกษุผู้สร้าง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย แต่ได้สั่งไว้ว่า วิหารนั้นต้องมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ต้องไม่มีผู้จองไว้ และมีฆานรอบด้วย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ ไม่ต้องอาบัติ.

ทำค้าง พื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้

[๕๓๕] ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ หากเขาสร้างค้างไว้ เธอกลับมา ฟังให้วิหารนั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ หากเธอไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ หากเขาสร้างค้างไว้ เธอกลับมา ฟังให้วิหารนั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ หากเธอไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างให้ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์มิได้แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ หากเขาสร้างค้ำไว้ เธอกลับมา ฟังให้วิหารนั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ หากเธอไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว กับอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ หากเขาสร้างค้ำไว้ เธอกลับมา ฟังให้วิหารนั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ หากไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ มีผู้จองไว้ มีฆานรอบ หากเขาสร้างค้ำไว้ เธอกลับมา ฟังให้วิหารนั้นแก่ภิกษุรูปอื่น หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ หากไม่ให้แก่ภิกษุรูปอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างวิหารให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับคำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบ หากเขาสร้างค้ำไว้ เธอกลับมา ฟังให้วิหารนั้นแก่ภิกษุอื่น หรือพึงรื้อเสียแล้วสร้างใหม่ หากไม่ให้แก่ภิกษุอื่น หรือไม่รื้อเสียแล้วสร้างใหม่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ตัว

ภิกษุสั่งว่า จงช่วยกันสร้างให้แก่ข้าพเจ้า แล้วหลีกไปเสีย ผู้รับ

คำสั่งสร้างวิหารให้แก่เธอ ซึ่งมีพื้นที่อันสงฆ์แสดงให้ ไม่มีผู้จองไว้ มี
ชานรอบ ไม่ต้องอาบัติ.

สร้างค้าง สร้างต่อ

[๕๓๖] วิหารที่ตนสร้างค้างไว้ ภิกษุสร้างต่อให้สำเร็จด้วยตนเอง
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

วิหารที่ตนสร้างค้างไว้ ภิกษุให้คนอื่นสร้างต่อให้สำเร็จ คือ
อาบัติสังฆาทิเสส

วิหารที่คนอื่นสร้างค้างไว้ ภิกษุสร้างต่อให้สำเร็จด้วยตนเอง ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส

วิหารที่คนอื่นสร้างค้างไว้ ภิกษุให้คนอื่นสร้างต่อให้สำเร็จ ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส.

อนาปัตติวาร

[๕๓๗] ภิกษุสร้างถ้ำ ๑ ภิกษุสร้างคูหา ๑ ภิกษุสร้างกุฏิหญ้า ๑
ภิกษุสร้างวิหารเพื่อภิกษุอื่น ๑ เว้นอาคารเป็นที่อยู่อาศัย ภิกษุสร้างนอก
จากนั้น ๑ ภิกษุวิกุลจรีต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๗ จบ

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๘

วิหารการสิกขาบทวรรณนา

วิหารการสิกขาบทว่า เตน สมยณ เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:-

[แก้อรธปฐมบัญญัติเรื่องพระนันทะ]

พึงกราบวินิจฉัย ในวิหารการสิกขาบทนั้น ดังต่อไปนี้:-

บทว่า โกสมพิย ได้แก่ โกลันครที่มีชื่ออย่างนี้.

บทว่า โฆสิตาราม ได้แก่ ที่วิหาร (วัด) ของท่านโฆสิตเศรษฐี.

ได้ยินว่า วิหาร (วัด) นั้น ท่านเศรษฐีนามว่าโฆสิตให้สร้าง เพราะฉะนั้น จึงเรียกว่า "วัดโฆสิตาราม."

บทว่า ฉนุสสุต ได้แก่ พระนันทะเคยเป็นมหาดเล็กในเวลาพระพุทธองค์ยังเป็นพระโพธิสัตว์.

ชื่อว่า วิหารวตถุ ภูตเต ชานาติ มีความว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ! ท่านโปรดตรวจดูสถานที่สร้างวิหารเถิด. ก็ในคำว่า วิหารวตถุ นี้ ที่ชื่อว่า วิหาร ไม่ใช่วิหารทั้งสิ้น คืออवास (ที่อยู่) หลังหนึ่ง. ด้วยเหตุนี้แหละ คฤหบดีอุปัฏฐากของท่านพระนันทะ จึงกล่าวว่า กระผมจักให้สร้างวิหารถวายพระคุณเจ้า.

ในคำว่า เจตียรุกขํ นี้ มีวินิจฉัยดังนี้:- ที่ชื่อว่า เจตีย์ เพราะอรรถว่า อันปวงชนทำความเคารพ. คำว่า เจตียรุกขํ นี้ เป็นชื่อแห่งเทวสถานทั้งหลายที่ควรแก่การบูชา ต้นไม้ที่ชาวโลกสมมติว่าเจตีย์ ชื่อว่า รุกขเจตีย์. ที่ชาวบ้านบูชาแล้ว หรือเป็นที่บูชาของชาวบ้าน; เพราะฉะนั้น

ต้นไม้นั้นจึงชื่อว่า ความปุชิตะ (ที่ชาวบ้านพากันบูชา) ในบทที่เหลือก็มี
นัยเช่นนี้.

อีกอย่างหนึ่ง ในชนบทและรัฐนี้ ส่วนหนึ่งในรัชสีมาแห่งพระ-
ราชาพระองค์หนึ่ง ฟังทราบวา ชนบท. แวนแคว้นทั้งสิ้น ฟังทราบวา
รัฐ. จริงอยู่ ในกาลบางครั้ง แม้ชาวแวนแคว้นทั้งสิ้น ก็ทำการบูชา
ต้นไม้นั้น. ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงกล่าวว่า ที่ชาวแวนแคว้นพากันบูชาแล้ว.

ด้วยบทว่า เอกินุฑริยํ นี้ พวกชาวบ้านกล่าวหมายเอากายินทริยํ.

บทว่า ชิวสณฺณินฺโน คือ มีความสำคัญว่า เป็นสัตว์.

บทว่า มหฺลลกะ มีความว่า ความที่วิหารใหญ่กว่ากุฎีที่ขอเอาเอง
โดยความเป็นที่มีเจ้าของ มีอยู่ แก้ววิหารนั้น; เพราะเหตุนี้ จึงชื่อว่า
มหฺลลกะ. อีกอย่างหนึ่ง เพราะให้สงฆ์แสดงที่ให้แล้วสร้างแม้ให้เกิน
ประมาณก็ควร; ฉะนั้น วิหารนั้น จึงชื่อว่า มหฺลลกะ เพราะเป็นของ
ใหญ่กว่าประมาณบ้าง. ซึ่งวิหารใหญ่นั้น. ก็เพราะวิหารนั้น มีความใหญ่
กว่าประมาณนั้นได้ เพราะเป็นของมีเจ้าของนั่นเอง; ฉะนั้น เพื่อแสดง
ใจความนั้น ท่านพระอุบาลีจึงกล่าวบทภาชนะว่า วิหารมีเจ้าของ เรียก
ชื่อว่า วิหารใหญ่.

คำที่เหลือทั้งหมดพร้อมด้วยสมุฏฐานเป็นต้น. ผู้ศึกษาฟังทราบ
โดยนัยดังที่กล่าวแล้วในกุฎีการศึกษานั้นแล. จริงอยู่ ในศึกษานี้
ความแปลกกัน แต่เพียงความเป็นของมีเจ้าของ ความไม่มีสมุฏฐานจาก
การทำ และความไม่มีกำหนดประมาณเท่านั้น และจตุกกะลดลงไป ก็
เพราะไม่มีกำหนดประมาณ ฉะนั้นแล.

วิหารการศึกษาทวฺรรณนา จบ

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๘

เรื่องพระทัฬหฬลบุตร

[๕๓๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเวฬุวันวิหาร อันเป็นสถานที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เขตพระนครราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระทัฬหฬลบุตรมีอายุ ๗ ปี นับแต่เกิด ได้ทำให้แจ้งซึ่งพระอรหัต คุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งสาวกจะพึงบรรลุ ท่านได้บรรลุแล้วโดยลำดับทั้งหมด อนึ่ง ท่านไม่มีกรณียกิจอะไรที่ยิ่งขึ้นไป หรือกรณียกิจที่ท่านทำเสร็จแล้ว ก็ไม่ต้องกลับสั่งสมอีก.

[๕๓๙] ครั้งนั้น ท่านพระทัฬหฬลบุตร ไปในที่สงัด หลีกเร้นอยู่ ได้มีความปริวิตกแห่งจิตเกิดขึ้นอย่างนี้ว่า เรามีอายุ ๗ ปี นับแต่เกิด ได้ทำให้แจ้งซึ่งพระอรหัต คุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งสาวกจะพึงบรรลุ เราได้บรรลุแล้วโดยลำดับทุกอย่าง อนึ่งเล่า เราไม่มีกรณียกิจอะไรที่ยิ่งขึ้นไป หรือกรณียกิจที่ท่านทำเสร็จแล้วก็ไม่ต้องกลับสั่งสมอีก เราควรทำการช่วยเหลืออะไรนอกแ่งสงฆ์ ลำดับนั้น ท่านพระทัฬหฬลบุตร ได้คิดตกลงใจว่า ฉะนั้น เราควรแต่งตั้งเสนาสนะ และแจกอาหารแก่สงฆ์ ครั้นท่านออกจากที่เร้นในเวลาเย็นแล้ว เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าถึงที่ประทับ ครั้นถวายบังคม นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้วได้กราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าไปในที่สงัด หลีกเร้นอยู่ ณ ตำบลนี้ ได้มีความปริวิตกแห่งจิตเกิดขึ้นอย่างนี้ว่า ข้าพระพุทธเจ้ามีอายุ ๗ ปี นับแต่เกิด ได้ทำให้แจ้งซึ่งพระอรหัตแล้ว คุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งสาวกจะพึงบรรลุ ข้าพระพุทธเจ้าได้บรรลุแล้วโดยลำดับทุกอย่าง อนึ่งเล่า ข้าพระพุทธเจ้าไม่มีกรณียกิจอะไรที่ยิ่งขึ้นไป หรือกรณียกิจที่ข้าพระ-

พุทธเจ้าทำเสร็จแล้วก็ไม่ต้องกลับสั่งสมอีก ข้าพระพุทธเจ้าควรทำการช่วยเหลืออะไรหนอแก่สงฆ์ พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าติดตกลงใจว่า ฉะนั้น ข้าพระพุทธเจ้าควรแต่งตั้งเสนาสนะและแจกอาหารแก่สงฆ์ ข้าพระพุทธเจ้าปรารถนาจะแต่งตั้งเสนาสนะ และแจกอาหารแก่สงฆ์ พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ดิละ ดิละ ทัพพะ ถ้าเช่นนั้น เธอจงแต่งตั้งเสนาสนะและแจกอาหารแก่สงฆ์เถิด

ท่านพระทัพพมัลลบุตรกราบทูลรับสนองแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า อย่างนั้นพระพุทธเจ้าข้า.

สมมติภิกษุผู้แต่งตั้งเสนาสนะและแจกอาหาร

[๕๔๐] ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกระทำธรรมิกถา ในเพราะเหตุเป็นกัมมณัน ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงสมมติทัพพมัลลบุตรให้เป็นผู้แต่งตั้งเสนาสนะและแจกอาหาร

วิธีสมมติ

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสมมติอย่างนี้ เบื้องต้นพึงขอให้ทัพพะรับ ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาดผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาว่าดังนี้:-

กรรมวาจาสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติท่านพระทัพพมัลลบุตร ให้เป็นผู้แต่งตั้งเสนาสนะ

และแจกอาหาร นี่เป็นญัตติ ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์
สมมติท่านพระทัฬหฬลบุตร ให้เป็นผู้แต่งตั้งเสนาสนะและแจกอาหาร
การสมมติท่านพระทัฬหฬลบุตร ให้เป็นผู้แต่งตั้งเสนาสนะและแจก
อาหาร ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด
ท่านผู้นั้นพึงพูด ท่านพระทัฬหฬลบุตร อันสงฆ์สมมติให้เป็นผู้แต่งตั้ง
เสนาสนะและแจกอาหารแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรง
ความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

[๕๔๑] ก็แล ท่านพระทัฬหฬลบุตร อันสงฆ์สมมติแล้วย่อม
แต่งตั้งเสนาสนะรวมไว้เป็นพวก ๆ สำหรับหมู่ภิกษุผู้สมาเสมอกัน คือ
ภิกษุเหล่าใดเป็นผู้ทรงพระสูตร ท่านก็แต่งตั้งเสนาสนะรวมภิกษุเหล่านั้น
ไว้แห่งหนึ่ง ด้วยประสงค์ว่าพวกเธอจักซักซ้อมพระสูตรกัน ภิกษุเหล่าใด
เป็นผู้ทรงพระวินัย ท่านก็แต่งตั้งเสนาสนะรวมภิกษุเหล่านั้นไว้แห่งหนึ่ง
ด้วยประสงค์ว่า พวกเธอจักวินิจฉัยพระวินัยกัน ภิกษุเหล่าใดเป็นผู้ทรง
พระอภิธรรม ท่านก็แต่งตั้งเสนาสนะรวมภิกษุเหล่านั้นไว้แห่งหนึ่ง ด้วย
ประสงค์ว่า พวกเธอจักสนทนาพระอภิธรรมกัน ภิกษุเหล่าใดเป็นผู้ได้
ฌาน ท่านก็แต่งตั้งเสนาสนะรวมภิกษุเหล่านั้นไว้แห่งหนึ่ง ด้วยประสงค์
ว่า พวกเธอจักไม่รบรวนกัน ภิกษุเหล่าใดชอบกล่าวคิริจฉานกถา ยังมี
การบำรุงร่างกายอยู่มาก ท่านก็แต่งตั้งเสนาสนะรวมภิกษุเหล่านั้น ไว้แห่ง
หนึ่ง ด้วยประสงค์ว่าท่านเหล่านี้จักอยู่ด้วยความยินดีแม้ใน ภิกษุเหล่าใด
มาในเวลาค่าคีน ท่านก็เข้าจตุตถฌานมีเตโชกสิณเป็นอารมณ์ แล้วแต่งตั้ง
เสนาสนะแม้สำหรับภิกษุเหล่านั้นโดยแสงสว่างนั้นนั่นแล ภิกษุทั้งหลาย
ย่อมแก่ลงมาแม้ในเวลาค่าคีน ด้วยประสงค์ว่า พวกเราจักได้ชมอิทธิ-

ปาฏิหาริย์ของท่านพระทัพพมัลลบุตรดังนี้ก็มี ภิกษุเหล่านั้นเข้าไปหา
ท่านพระทัพพมัลลบุตรแล้วพูดอย่างนี้ว่า พระคุณเจ้าทัพพะ ขอท่านจง
แต่งตั้งเสนาสนะให้พวกกระผม ท่านพระทัพพมัลลบุตรถามภิกษุเหล่านั้น
อย่างนี้ว่า ท่านปรารถนาจะอยู่ที่ไหน กระผมจะแต่งตั้งให้ ณ ที่ไหน
ภิกษุเหล่านั้นแก่งอ้างที่ไกล ๆ ว่า พระคุณเจ้าทัพพะ ขอท่านจงแต่งตั้ง
เสนาสนะให้พวกกระผม ที่ภูเขาอิชฌณภูฏ ขอท่านจงแต่งตั้งเสนาสนะให้
พวกกระผมที่เหวสำหรับทิ้งโจร ขอท่านจงแต่งตั้งเสนาสนะให้พวกกระผม
ที่กาฬศิลาข้างภูเขาอิสิคิลิ ขอท่านจงแต่งตั้งเสนาสนะให้พวกกระผมที่ถ้ำ
ตัดบรรณคูหาข้างภูเขาเวภาระ ขอท่านจงแต่งตั้งเสนาสนะให้พวกกระผม
ที่เงื่อมเขาต้ปปโสณทิกะใกล้สี่ดวัน ขอท่านจงแต่งตั้งเสนาสนะให้พวก
กระผมที่ซอกเขาโคมภูชะ ขอท่านจงแต่งตั้งเสนาสนะให้พวกกระผมที่ซอก
เขาตินทูกะ ขอท่านจงแต่งตั้งเสนาสนะให้พวกกระผมที่ซอกเขาโกโปตะ
ขอท่านจงแต่งตั้งเสนาสนะให้พวกกระผมที่ตโปทาราม ขอท่านจงแต่งตั้ง
เสนาสนะให้พวกกระผมที่ชีวกำพวัน ขอท่านจงแต่งตั้งเสนาสนะให้พวก
กระผมที่มัททกุจฉิมฤคทายวัน ท่านพระทัพพมัลลบุตรจึงเข้าจตุตถฆานมิ
เตโชกสิณเป็นอารมณ์ มีองคูลีส่องแสงสว่างเดินนำหน้าภิกษุเหล่านั้นไป
แม้ภิกษุเหล่านั้นก็เดินตามหลังท่านพระทัพพมัลลบุตรไปโดยแสงสว่างนั้น
แล ท่านพระทัพพมัลลบุตรแต่งตั้งเสนาสนะสำหรับภิกษุเหล่านั้น โดย
ชี้แจงอย่างนี้ว่า นี่เตียง นี่ตั้ง นันฟูก นี่หมอน นี่ที่ถ่ายอุจจาระ
นี่ที่ถ่ายปัสสาวะ นี่น้ำฉัน นี่น้ำใช้ นี่ไม้เท้า นี่ระเบียบบคติกาสงฆ์
ควรเข้าเวลานี้ ควรออกเวลานี้ ครั้นแต่งตั้งเสร็จแล้วกลับมาสู่พระเวฬุวัน
วิหารตามเดิม.

เรื่องพระเมตติยะและพระภุมมชกะ

[๕๔๒] ก็โดยสมัยนั้นแล พระเมตติยะและพระภุมมชกะ เป็นพระบวชใหม่ และมีบุญน้อย เสนาสนะของสงฆ์ชนิดเลวและอาหารอย่างเลว ย่อมตกถึงแก่เธอทั้งสอง ครั้งนั้น ชาวบ้านในพระนครราชคฤห์ ชอบถวาย เนยใสบ้าง น้ำมันบ้าง แกงที่มีรสดี ๆ บ้าง ซึ่งจัดปรุงเฉพาะพระเถระทั้งหลาย ส่วนพระเมตติยะและพระภุมมชกะ เขาถวายอาหารอย่างธรรมดาตามแต่จะหาได้ เป็นชนิดปลายข้าว มีน้ำส้มเป็นกับเวลาหลังอาหาร เธอทั้งสองกลับจากบิณฑบาตแล้ว ทึ่งวถามพวกภิกษุผู้เถระว่า ในโรงฉันของพวกท่านมีอาหารอะไรบ้าง ขอรับ ในโรงฉันของพวกท่านมีอาหารอะไรบ้าง ขอรับ พระเถระบางพวกบอกอย่างนี้ว่า พวกเรามีเนยใส น้ำมัน แกงที่มีรสอร่อย ๆ ขอรับ ส่วนพระเมตติยะและพระภุมมชกะพูดอย่างนี้ว่า พวกกระผมไม่มีอะไรเลย ขอรับ มีแต่อาหารอย่างธรรมดาตามแต่จะหาได้ เป็นชนิดปลายข้าวมีน้ำส้มเป็นกับ.

[๕๔๓] สมัยต่อมา คหบดีผู้ชอบถวายอาหารที่ดี ถวายภัตตาหารวันละ ๔ ที่แก่สงฆ์เป็นนิจกัต เขาพร้อมด้วยบุตรภรรยาอังคาสอยู่ใกล้ๆ ในโรงฉัน คนอื่น ๆ ย่อมถามด้วยข้าวสุก กับข้าว น้ำมัน แกงที่มีรสอร่อย คราวนั้น กัตตุเทศก์ ได้ถวายภัตตาหารของคฤหบดีผู้ชอบถวายอาหารที่ดี แก่พระเมตติยะและพระภุมมชกะ เพื่อฉันในวันรุ่งขึ้น ขณะนั้นท่านคฤหบดีไปสู่อารามด้วยกรณีะบางอย่าง แล้วเข้าไปหาท่านพระทัฬหฬมลบุตรถึงที่สำนัก ครั้นนมัสการท่านพระทัฬหฬมลบุตรแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ท่านพระทัฬหฬมลบุตรยังท่านคฤหบดีผู้นั่งแล้ว ให้เห็นแจ้ง ให้สมาทาน ให้อาณาญ ให้อาหารด้วยธรรมิกถา ครั้นแล้ว

ท่านคฤหบดีได้เรียนถามท่านว่า ภัตตาหารเพื่อจะฉันในวันพรุ่งนี้ที่เรือน
ของเกล้ากระผม พระคุณเจ้าจัดถวายแก่ภิกษุรูปไหน ขอรับ

ท่านพระทัฬหฬลบุตรตอบว่า อาตมาจัดให้แก่พระเมตตियะกับ
พระภุมมชกะแล้วจ๊ะ

ขณะนั้น ท่านคฤหบดีได้มีความน้อยใจว่า ไฉนภิกษุผู้ลามกจักฉัน
ภัตตาหารในเรือนเราเล่า แล้วไปเรือนสังฆญิกคนใช้ไว้ว่า แม่สาวใช้ เจ้า
จงจัดอาสนะไว้ที่ซุ้มประตู แล้วอังกาสภิกษุผู้จะมานั้นภัตตาหารในวัน
พรุ่งนี้ ค้ำยปลายข้าว มีน้ำส้มเป็นกับ

หญิกคนใช้รับคำของท่านคฤหบดีว่า อย่างนั้น เจ้าคะ

ครั้งนั้น พระเมตตियะและพระภุมมชกะ กล่าวแก่กันว่า คุณเมื่อวานนี้
ท่านภักตเทศก์จัดภัตตาหารในเรือนท่านกัลยาณภักตติคคหบดีให้พวกเรา
พรุ่งนี้ท่านคฤหบดีพร้อมด้วยบุตรภรรยาจักอังกาสเราอยู่ใกล้ ๆ คนอื่น ๆ จัก
ถามด้วยข้าวสุก กับข้าว น้ำมัน แกลงที่มีรสอร่อย ๆ ด้วยความดีใจนั้น
แล ตกกลางคืนเธอทั้งสองนั้นจำวัดหลับไม่เต็มตื่น ครั้นเวลาเช้า พระ-
เมตตियะและพระภุมมชกะ ครอบอันตราวาสกแล้ว ถือบาตรและจีวรเดิน-
เข้าไปยังนิเวศน์ของกัลยาณภักตติคคหบดี

หญิกคนใช้นั้นได้แลเห็นพระเมตตियะและพระภุมมชกะ กำลังเดิน
มาแต่ไกล ครั้นแล้วจึงปูอาสนะถวายที่ซุ้มประตู แล้วกล่าวว่า นิมนต์นั่ง
เจ้าคะ

จึงพระเมตตियะและพระภุมมชกะนี้กว่า ภัตตาหารจะยังไม่เสร็จเป็น
แน่ เขาจึงให้เรานั่งพักที่ซุ้มประตูก่อน

ขณะนั้นหญิงคนใช้นำอาหารปลายข้าว ซึ่งมีฝักคองเป็นกับ เข้าไปถวาย กล่าวอาราธนาว่า นิมนต์ฉันเถิด เจ้าค่ะ

พ. นื่องหญิง พวกฉันเป็นพระรับฉันนิจกัต จ๊ะ

ญ. ดิฉันทราบแล้วเจ้าค่ะว่า พระคุณเจ้าเป็นพระรับฉันนิจกัต แต่เมื่อวานนี้เอง ท่านคหบดีได้สั่งดิฉันไว้ว่า แม่สาวใช้ เจ้าจงจัดอาสนะไว้ที่ซุ้มประตู แล้วอังกาสภิกษุผู้จะมานั้นภัตตาหารในวันพรุ่งนี้ ด้วยปลายข้าว มีน้ำส้มเป็นกับคองนี้ นิมนต์ฉันเถิด เจ้าค่ะ

จึงพระเมตตियะและพระภุมมชกะปรึกษากันว่า อาวุโส เมื่อวานนี้เอง ท่านคฤหบดีไปสู่อารามในสำนักพระทัฬหฬลบุตร พวกเราคงถูกพระทัฬหฬลบุตรขู้งในสำนักคหบดีเป็นแน่นอนทีเดียว เพราะความเสียใจนั้นแล เธอทั้งสองรูปนั้นฉันไม่ได้ตั้งใจนึก ครั้นกลับจากบิณฑบาตถึงอารามในเวลาหลังอาหาร เก็บบาตรและจีวรแล้ว นั่งรัดเข้าด้วยผ้าสังฆาฏิอยู่ภายนอกซุ้มประตูอาราม นิ่งอั้น เกือเงิน คอดก ก้มหน้า ชบเซา ไม่พุดจา

เรื่องภิกษุณีเมตตिया

[๕๔๔] ครั้งนั้นแล ภิกษุณีเมตตियाเข้าไปหาพระเมตตियะและพระภุมมชกะถึงสำนัก ครั้นแล้วได้กล่าวคำนี้ว่า ดิฉันไหว้ เจ้าค่ะ

เมื่อนางกล่าวอย่างนั้นแล้ว พระเมตตियะและพระภุมมชกะก็มีได้ทักทายปราศรัย นางจึงกล่าวว่า ดิฉันไหว้ เจ้าค่ะ เป็นครั้งที่สอง แม้ครั้งที่สอง พระเมตตियะและพระภุมมชกะก็มีได้ทักทายปราศรัย นางจึงได้กล่าวอีกเป็นครั้งที่สามว่า ดิฉันไหว้ เจ้าค่ะ แม้ครั้งที่สาม พระเมตตियะและพระภุมมชกะก็มีได้ทักทายปราศรัย

ภิกษุณีเมตติยาถามว่า ดิฉันผิดอย่างไรต่อพระคุณเจ้า ๆ ไม่ทักทายน
ปราศรัยกับดิฉัน เพื่อประสงค์อะไร

ภิกษุทั้งสองตอบว่า ก็จริงอย่างนั้นแหละ น้องหญิง พวกเราถูก
พระทัฬหะมัลลบุตรเบียดเบียนอยู่ เธอยังเพิกเฉยได้

เม. ดิฉันจะช่วยเหลืออย่างไร เจ้าคะ

ภ. น้องหญิง ถ้าเธอเต็มใจช่วย วันนี้แหละพระผู้มีพระภาคเจ้า
ต้องให้พระทัฬหะมัลลบุตรสึก

เม. ดิฉันจะทำอย่างไร ดิฉันสามารถจะช่วยเหลือได้ด้วยวิธีไหน

ภ. มาเถิด น้องหญิง เธอจงเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าถึงที่
ประทับ ครั้นแล้วจงกราบทูลอย่างนี้ว่า พระพุทธเจ้าข้า กรรมนี้ไม่มีด
เม้น ไม่สมควร ทิศที่ไม่มีภัย ไม่มีจัญไร ไม่มีอันตราย บัดนี้กลับมามีภ
ย มีจัญไร มีอันตราย ณ สถานที่ไม่มีลม บัดนี้ กลับมามีลมแรงขึ้น หม่อมฉัน
ถูกพระคุณเจ้าทัฬหะมัลลบุตรประทุษร้าย คล้ายน้ำถูกไฟเผา พระพุทธ
เจ้าข้า

ภิกษุณีเมตติยา รับคำพระเมตติยะและพระภุมมชกะว่า ตกลงเจ้าคะ
แล้วเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าถึงที่ประทับ ครั้นถวายบังคมแล้ว ได้
ยืนอยู่ ณ ที่ควรข้างหนึ่งกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า กรรมนี้ไม่มีด
เม้น ไม่สมควร ทิศที่ไม่มีภัย ไม่มีจัญไร ไม่มีอันตราย บัดนี้กลับมามีภ
ย มีจัญไร มีอันตราย ณ สถานที่ไม่มีลม บัดนี้กลับมามีลมแรงขึ้น หม่อมฉัน
ถูกพระคุณเจ้าทัฬหะมัลลบุตรประทุษร้าย คล้ายน้ำถูกไฟเผา พระพุทธเจ้าข้า.

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

[๕๔๕] ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมสงฆ์ ใน

เพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถาม
ท่านพระทัพพมัลลบุตรว่า คุณก่อนทัพพะ เธอยังระลึกได้หรือว่า เป็นผู้
ทำกรรมดังนางภิกษุณีนี้กล่าวหา

ท่านพระทัพพมัลลบุตรกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า พระองค์ย่อม
ทรงทราบว่า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นฉันใด

แม้ครั้งที่สองแล พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสอบถามท่านพระทัพพ-
มัลลบุตรว่า คุณก่อนทัพพะ เธอยังระลึกได้หรือว่า เป็นผู้ทำกรรมดังนาง-
ภิกษุณีนี้กล่าวหา

ท่านพระทัพพมัลลบุตรกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า พระองค์ย่อม
ทรงทราบว่า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นฉันใด

แม้ครั้งที่สามแล พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสอบถามท่านพระทัพพ-
มัลลบุตรว่า คุณก่อนทัพพะ เธอยังระลึกได้หรือว่า เป็นผู้ทำกรรมดังนาง-
ภิกษุณีนี้กล่าวหา

ท่านพระทัพพมัลลบุตรกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า พระองค์ย่อม
ทรงทราบว่า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นฉันใด

ภ. คุณก่อนทัพพะ บัณฑิตย่อมไม่กล่าวแก้คำกล่าวหาเช่นนี้ ถ้าเธอ
ทำก็จงบอกว่าเป็น ถ้าเธอไม่ได้ทำ ก็จงบอกว่าเป็นไม่ได้ทำ

พ. พระพุทธเจ้าข้า ตั้งแต่ข้าพระพุทธเจ้าเกิดมา แม้โดยความฝัน
ก็ยังไม่รู้จักเสพเมถุนธรรม จะกล่าวไปใยถึงเมื่อตอนตื่นอยู่เล่า

ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า คุณก่อน
ภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล พวกเธอจงให้ภิกษุณีเมตตียาสึกเสียด และ

จงสอบสวนภิกษุเหล่านี้ รับสั่งดังนี้แล้ว พระองค์เสด็จลุกจากที่ประทับ
เข้าพระวิหาร

หลังจากนั้น ภิกษุทั้งหลายได้ให้ภิกษุณีเมตติยาสิก จึงพระเมตติยะ
และพระภุมมชกะได้แถลงเรื่องนี้กะภิกษุทั้งหลายว่า อาวุโสทั้งหลาย ขอ
ท่านทั้งหลายอย่าให้ภิกษุณีเมตติยาสิกเลย นางไม่ผิดอะไร พวกกรรม
แค้นเคือง ไม่พอใจ มีความประสงค์จะให้ท่านพระทัฬหฬลบุตรเคลื่อน
จากพรหมจรรย์ จึงได้ให้นางใส่ไคล้

ภิกษุทั้งหลายถามว่า อาวุโสทั้งหลาย ก็นี่พวกคุณโจที่ท่านพระ-
ทัฬหฬลบุตรด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิก อันหามูลมิได้หรือ

ภิกษุสองรูปนั้นสารภาพว่า อย่างนั้น ขอรับ

บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ
ผู้ใคร่ศึกษา ต่างพากันเพ่งโทษติเตียนโทษกันว่า โฉนพระเมตติยะ
และพระภุมมชกะ จึงได้โจที่ท่านพระทัฬหฬลบุตรด้วยธรรมมีโทษถึง
ปาราชิก อันหามูลมิได้เล่า แล้วกราบทูลเนื้อความนั้นแต่พระผู้มีพระ-
ภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นค้ำมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามพระ-
เมตติยะและพระภุมมชกะว่า คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า พวกเธอโจท
ทัฬหฬลบุตร ด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิก อันหามูลมิได้ จริงหรือ

ภิกษุสองรูปนั้นทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย โฉนพวกเธอจงได้ใจทักพมัตถบุตรด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิกอันหามูลมิได้เล่า การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของพวกเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงติเตียนพระเมตติยะและพระภุมมชกะ โดยอนนทปริยาย ดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบารุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอนนทปริยาย แล้วทรงกระทำธรรมิกถาสมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑ ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อยาก เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แล พวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนั้น ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๑๒.๘. อนึ่ง ภิกษุใด ขัดใจ มีโทสะ ไม่แช่มชื่น ตามกัจจ
ซึ่งภิกษุด้วยกรรมมีโทษถึงปาราชิก อันหามูลมิได้ ด้วยหมายว่า แม่
ไหนเราจะยังเธอให้เคลื่อนจากพรหมจรรย์นี้ได้ ครั้นสมัยอื่นแต่นั้น
อันผู้ใดผู้หนึ่ง ถือเอาตามก็ตาม ไม่ถือเอาตามก็ตาม แต่อธิกรณ์นั้น
เป็นเรื่องหามูลมิได้ แลภิกษุยังอิงโทสะอยู่ เป็นสังฆาติเสส.

เรื่องพระเมตติยะและพระภุมมชกะ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๕๔๖] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด ก็ผู้เช่นใด มีการ
งานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด
มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะ
ก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ
อรรถว่า ทรงผืนผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า
ภิกษุ โดยบัญญัติ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า
ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสารธรรม ชื่อว่า

ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ ด้วยฉัตตจิตตุดตกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ บรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ ด้วยฉัตตจิตตุดตกรรมอันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะนี้ ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้

บทว่า **ซึ่งภิกษุ** หมายภิกษุอื่น.

บทว่า **ขัดใจ มีโทษะ** คือโกรธ ไม่ถูกใจ ไม่พอใจ แค้นใจ เจ็บใจ.

บทว่า **ไม่เข้มขื่น** คือ เป็นคนมีใจไม่เข้มขื่น เพราะความโกรธนั้น เพราะโทษะนั้น เพราะความไม่ถูกใจนั้น และเพราะความไม่พอใจนั้น.

ที่ชื่อว่า **อันหามูลมิได้** คือ ไม่ได้เห็น ไม่ได้ยิน ไม่ได้รังเกียจ.

บทว่า **ด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิก** คือ ด้วยปาราชิกธรรมทั้ง ๔ สิกขาบท สิกขาบทใดสิกขาบทหนึ่ง.

บทว่า **ตามกำจัด** ได้แก่ โจทเอง หรือสั่งให้โจท.

พากย์ว่า แม้ไฉนเราจะยังเธอให้เคลื่อนจากพรหมจรรย์นี้ได้ ความว่า ให้เคลื่อนจากภิกษุภาพ ให้เคลื่อนจากสมณธรรม ให้เคลื่อนจากศีลขันธ์ ให้เคลื่อนเจ้าคุณคือตบะ.

[๕๔๗] คำว่า **ครั้งสมัยอื่นแต่นั้น** ความว่า เมื่อขณะคราวครั้งหนึ่งที่ภิกษุผู้ถูกตามกำจัดนั้น ผ่านไปแล้ว.

บทว่า **อันผู้ใดผู้หนึ่งถือเอาตามก็ตาม** คือ ภิกษุเป็นผู้ถูกตามกำจัดด้วยเรื่องใด มีคนเชื่อในเพราะเรื่องนั้นก็ตาม.

บทว่า **ไม่ถือเอาตามก็ตาม** คือ ไม่มีใคร ๆ พุคถึง.

[๕๔๘] ที่ชื่อว่า **อธิกรณ์** ได้แก่อธิกรณ์ ๔ อย่าง คือวิวาทา-
ธิกรณ์ ๑ อนุวาทาธิกรณ์ ๑ อาปัตตาธิกรณ์ ๑ กิจจาธิกรณ์ ๑.

[๕๔๙] คำว่า **แลภิกษุยังอิงโทสะอยู่** ความว่า ภิกษุกล่าว
ปฎิญาณว่าข้าพเจ้าพูดเปล่า ๆ พูดเท็จ พูดไม่จริง ข้าพเจ้าไม่รู้ ได้พูดแล้ว.

บทว่า **สังฆาทิเสส** ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาสเพื่ออาบัตินั้น
ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต เรียกเข้าห่ม ไม่ใช่ขณะมารูปด้วยกัน
ไม่ใช่บุคคลรูปเดียว เพราะฉะนั้น จึงตรัสเรียกว่า **สังฆาทิเสส** คำว่า
สังฆาทิเสส เป็นการขนานนาม คือ เป็นชื่อของอาบัตินิกายนั้นแล
แม้เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่า **สังฆาทิเสส**.

บทภาษณีย์

ไม่เห็น โจทว่าได้เห็น

[๕๕๐] ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม ถ้า
โจทก์เห็นว่า ข้าพเจ้าได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็น
สมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระสาวกบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

ไม่ได้ยิน โจทว่าได้ยิน

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้ยินว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เห็นว่า
ข้าพเจ้าได้ยิน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่
เป็นเชื้อสายพระสาวกบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี
ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

ไม่รังเกียจ โจทว่ารังเกียจ

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจท
เธอว่า ข้าพเจ้ารังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ
ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี
ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์ไม่เห็น

[๕๕๑] ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม ถ้า
โจทเธอว่า ข้าพเจ้าได้เห็นและได้ยิน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาติเสส
ทุก ๆ คำพูด.

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทเธอว่า
ข้าพเจ้าได้เห็น และรังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็น
สมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทเธอ
ว่า ข้าพเจ้าได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาติเสส
ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์ไม่ได้ยิน

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้ยินว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เชื่อว่า
ข้าพเจ้าได้ยิน และรังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็น
สมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้ยินว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เชื่อว่า
ข้าพเจ้าได้ยิน และได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็น
สมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้ยินว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เชื่อว่า
ข้าพเจ้าได้ยิน รังเกียจ และได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่าน
ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด.

โจทก์ไม่รังเกียจ

ภิกษุผู้โจทก์ไม่รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เชื่อว่า
ข้าพเจ้ารังเกียจ และได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็น
สมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไม่รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เชื่อว่า
ข้าพเจ้ารังเกียจ และได้ยิน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็น
สมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไม่รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เห็นว่า ข้าพเจ้ารังเกียจ ได้เห็น และได้ยิน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาที่ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด.

โจทก์เห็น

[๕๕๒] ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เห็นว่า ข้าพเจ้าได้ยิน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาที่ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เห็นว่า ข้าพเจ้ารังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาที่ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เห็นว่า ข้าพเจ้าได้ยินและรังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาที่ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์ได้ยิน

ภิกษุผู้โจทก์ได้ยืมว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เห็นว่า ข้าพเจ้ารังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาที่ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด.

ภิกษุผู้โจทก์ได้ยื่นว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เธอว่า
ข้าพเจ้าได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่
เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี
ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ได้ยื่นว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เธอว่า
ข้าพเจ้ารังเกียจ และได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็น
สมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์รังเกียจ

ภิกษุผู้โจทก์รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เธอว่า
ข้าพเจ้าได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่าน
ไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี
ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เธอว่า
ข้าพเจ้าได้ยื่น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่าน
ไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี
ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าโจทก์เธอว่า
ข้าพเจ้าได้เห็นและได้ยื่น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ
ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี
ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์เห็น สงสัย

[๕๕๑] ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยในสิ่งที่ได้เห็น คือเห็นแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกไม่ได้ ลืมเสีย ถ้าโจทก์เห็นว่า ข้าพเจ้าได้เห็นและได้ยิน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยในสิ่งที่ได้เห็น คือเห็นแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกไม่ได้ ลืมเสีย ถ้าโจทก์เห็นว่า ข้าพเจ้าได้เห็นและรังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยในสิ่งที่ได้เห็น คือเห็นแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกไม่ได้ ลืมเสีย ถ้าโจทก์เห็นว่า ข้าพเจ้าได้เห็น ได้ยิน และรังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

โจทก์ได้ยิน สงสัย

ภิกษุผู้โจทก์ได้ยินว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยในเรื่องที่ได้ยิน คือได้ยินแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกไม่ได้ ลืมเสีย ถ้าโจทก์เห็นว่า ข้าพเจ้าได้ยิน และรังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่าน

ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไต่ถามว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยในเรื่อง
ที่ไต่ถาม คือไต่ถามแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกลำบาก ลืมเสีย ถ้าโจทก์เห็นว่า
ข้าพเจ้าไต่ถาม และได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ
ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี
ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไต่ถามว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยในเรื่อง
ที่ไต่ถาม คือไต่ถามแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกลำบาก ลืมเสีย ถ้าโจทก์เห็นว่า
ข้าพเจ้าไต่ถาม รังเกียจและได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่
เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์รังเกียจ สังสัย

ภิกษุผู้โจทก์รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยใน
เรื่องที่รังเกียจ คือรังเกียจแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกลำบาก ลืมเสีย ถ้า
โจทก์เห็นว่า ข้าพเจ้ารังเกียจและได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยใน
เรื่องที่รังเกียจ คือรังเกียจแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกลำบาก ลืมเสีย ถ้า

โจทเธอว่า ข้าพเจ้ารังเกียจและไต่ยีน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกธรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถกัต์ดี ปวารณากัต์ดี สังฆกรรมกัต์ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกธรรม มีความสงสัย ในเรื่องทีรังเกียจ คือรังเกียจแล้วกำหนดไม่ได้ ระลิกไม่ได้ ลืมเสีย ถ้าโจทเธอว่า ข้าพเจ้ารังเกียจ ไต่เห็นและไต่ยีน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิก- ธรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถกัต์ดี ปวารณากัต์ดี สังฆกรรมกัต์ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์ไต่เห็น สั่งให้โจทก์ไต่เห็น

[๕๕๔] ภิกษุผู้โจทก์ไต่เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกธรรม ถ้า สั่งให้โจทเธอว่า ข้าพเจ้าไต่เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกธรรม ท่านไม่ เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถกัต์ดี ปวารณากัต์ดี สังฆกรรมกัต์ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์ไต่ยีน สั่งให้โจทก์ไต่ยีน

ภิกษุผู้โจทก์ไต่ยีนว่า ภิกษุต้องปาราชิกธรรม ถ้าสั่งให้โจท เธอว่า ข้าพเจ้าไต่ยีน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกธรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถกัต์ดี ปวารณากัต์ดี สังฆกรรมกัต์ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์ไม่รังเกียจ สั่งให้โจทว่ารังเกียจ

ภิกษุผู้โจทก์ไม่รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจท
เธอล่า ข้าพเจ้ารังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ
ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี
ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์ไม่เห็น สั่งให้โจท

[๕๕๕] ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม ถ้า
สั่งให้โจทเธอล่า ข้าพเจ้าได้เห็น ได้ยิน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจท
เธอล่า ข้าพเจ้าได้เห็น ได้รังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่าน
ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจท
เธอล่า ข้าพเจ้าได้เห็น ได้ยิน ได้รังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์ไม่ได้ยิน สั่งให้โจท

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้ยินว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจท
เธอล่า ข้าพเจ้าได้ยิน ได้รังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่าน
ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้ยินว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจท
เธอล่า ข้าพเจ้าได้ยิน ได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่
เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้ยินว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจท
เธอล่า ข้าพเจ้าได้ยิน ได้รังเกียจ ได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์ไม่ได้รังเกียจ สั่งให้โจท

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้
โจทเธอล่า ข้าพเจ้าได้รังเกียจ ได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจท
เธอล่า ข้าพเจ้าได้รังเกียจ ได้ยิน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่าน

ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไม่ได้รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจท
เธอว่า ข้าพเจ้าได้รังเกียจ ได้เห็น ได้ยิน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์ได้เห็น สั่งให้โจท

[๕๕๖] ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่ง
ให้โจทเธอว่า ข้าพเจ้าได้ยิน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็น
สมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจท
เธอว่า ข้าพเจ้าได้รังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ
ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรม
ก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจท
เธอว่า ข้าพเจ้าได้ยิน ได้รังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่าน
ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด.

โจทก์ไต่ถาม สั่งให้โจท

ภิกษุผู้โจทก์ไต่ถามว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจทเธอว่า ข้าพเจ้าได้รังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไต่ถามว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจทเธอว่า ข้าพเจ้าได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไต่ถามว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจทเธอว่า ข้าพเจ้าได้รังเกียจ ได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด.

โจทก์รังเกียจ สั่งให้โจท

ภิกษุผู้โจทก์รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจทเธอว่า ข้าพเจ้าได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจทเธอว่า ข้าพเจ้าไต่ถาม ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม ถ้าสั่งให้โจท
เธอว่า ข้าพเจ้าได้เห็น ได้ยิน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็น
สมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์เห็น สงสัย สั่งให้โจท

[๕๕๗] ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม มี
ความสงสัยในสิ่งที่เห็น คือเห็นแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกไม่ได้ ลืมเสีย
ถ้าสั่งให้โจทเธอว่า ข้าพเจ้าได้เห็น ได้ยิน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยใน
สิ่งที่เห็น คือเห็นแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกไม่ได้ ลืมเสีย ถ้าสั่งให้โจท
เธอว่า ข้าพเจ้าได้เห็น ได้รังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่าน
ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ได้เห็นภิกษุผู้กำลังต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยใน
สิ่งที่เห็น คือเห็นแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกไม่ได้ ลืมเสีย ถ้าสั่งให้โจท
เธอว่า ข้าพเจ้าได้เห็น ได้ยิน ได้รังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์ไต่ถาม สงสัย สั่งให้โจท

ภิกษุผู้โจทก์ไต่ถามว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยในเรื่องที่ไต่ถาม คือไต่ถามแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกไม่ได้ ลืมเสีย ถ้าสั่งให้โจทเธอว่า ข้าพเจ้าไต่ถาม ได้รังเกียจ ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไต่ถามว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยในเรื่องที่ไต่ถาม คือไต่ถามแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกไม่ได้ ลืมเสีย ถ้าสั่งให้โจทเธอว่า ข้าพเจ้าไต่ถาม ได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์ไต่ถามว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยในเรื่องที่ไต่ถาม คือไต่ถามแล้วกำหนดไม่ได้ ลืมเสีย ถ้าสั่งให้โจทเธอว่า ข้าพเจ้าไต่ถาม ได้รังเกียจ ได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์รังเกียจ สงสัย สั่งให้โจท

ภิกษุผู้โจทก์รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยในเรื่องที่รังเกียจ คือรังเกียจแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกไม่ได้ ลืมเสีย ถ้าสั่งให้โจทเธอว่า ข้าพเจ้าได้รังเกียจ ได้เห็น ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี

ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยใน
เรื่องที่รังเกียจ คือรังเกียจแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกไม่ได้ ลืมเสีย ถ้าสั่ง
ให้โจทก์เชื่อว่า ข้าพเจ้ารังเกียจ ได้ยิน ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดายบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์รังเกียจว่า ภิกษุต้องปาราชิกกรรม มีความสงสัยใน
ในเรื่องที่รังเกียจ คือรังเกียจแล้วกำหนดไม่ได้ ระลึกไม่ได้ ลืมเสีย
ถ้าสั่งให้โจทก์เชื่อว่า ข้าพเจ้าได้รังเกียจ ได้เห็น ได้ยิน ท่านเป็นผู้ต้อง
ปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดายบุตร
อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

ความเห็น ๔ อย่าง

[๕๕๘] จำเลยเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ โจทก์มีความเห็นว่า เป็นผู้
บริสุทธิ์ ๑

จำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ โจทก์มีความเห็นว่า เป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ๑

จำเลยเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ โจทก์มีความเห็นว่า เป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ๑

จำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ โจทก์มีความเห็นว่า เป็นผู้บริสุทธิ์ ๑.

[๕๕๙] ภิกษุต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นผู้ไม่
บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสต่อ

เธอก่อนแล้วโจทเธอ หมายถึงให้เคลื่อน ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งยอมเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้บริสุทธิ์ ขอโอกาสต่อเธอก่อนแล้วโจทเธอ หมายถึงให้เคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งยอมเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสต่อเธอก่อนแล้วโจทเธอ หมายถึงค่า ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติปาจิตตีย์ ในเพราะโอมสวาท*

ภิกษุต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งยอมเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้บริสุทธิ์ ขอโอกาสต่อเธอก่อนแล้วโจทเธอ หมายถึงค่า ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ในเพราะโอมสวาท.

[๕๖๐] ภิกษุไม่ต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ยอมเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสต่อเธอก่อนแล้วโจทเธอ หมายถึงค่า ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุไม่ต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งยอมเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ขอโอกาสต่อเธอก่อนแล้วโจทเธอ หมายถึงค่า ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุไม่ต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ยอมเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสต่อเธอก่อนแล้วโจทเธอ หมายถึงค่า ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติปาจิตตีย์ ในเพราะโอมสวาท

* โอมสวาท คือคำพูดเสียดแทงให้เจ็บใจ.

ภิกษุไม่ต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์
ถ้าภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ขอโอกาสต่อเธอก่อนแล้ว
โจทเธอ หมายถึงค่า ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ในเพราะโอมสวาท.

[๕๖๑] ภิกษุต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นผู้ไม่
บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสต่อเธอ
ก่อนแล้วโจทเธอ หมายถึงค่า ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์
ถ้าภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ขอโอกาสต่อเธอก่อนแล้ว
โจทเธอ หมายถึงค่า ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์
ถ้าภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสต่อเธอก่อนแล้ว
โจทเธอ หมายถึงค่า ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติปาจิตตีย์ ในเพราะ
โอมสวาท

ภิกษุต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ถ้า
ภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ขอโอกาสต่อเธอก่อนแล้วโจทเธอ
หมายถึงค่า ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ในเพราะโอมสวาท.

[๕๖๒] ภิกษุไม่ต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นผู้
บริสุทธิ์ ถ้าภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสต่อเธอก่อน
แล้วโจทเธอ หมายถึงค่า ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุไม่ต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์
ถ้าภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้บริสุทธิ์ ขอโอกาสต่อเธอก่อนแล้วโจทเธอ
หมายถึงค่า ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุไม่ต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์
ถ้าภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ขอโอกาสต่อเธอก่อนแล้วโจท
เธอ หมายถึงค่า ต้องอาบัติทุกกฏ กับอาบัติปาจิตตีย์ ในเพราะโอมสวาท

ภิกษุไม่ต้องปาราชิกกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์
ถ้าภิกษุผู้โจทก์เห็นว่า เป็นผู้บริสุทธิ์ ขอโอกาสต่อเธอก่อนแล้วโจทเธอ
หมายถึงค่า ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ในเพราะโอมสวาท.

อนาปัตติวาร

[๕๖๓] ภิกษุจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ ภิกษุโจทก์มีความเห็นว่าเป็นผู้
ไม่บริสุทธิ์ ๑ ภิกษุจำเลยเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ภิกษุโจทก์มีความเห็นว่าเป็น
ผู้ไม่บริสุทธิ์ ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

สิกขาบทที่ ๘ จบ

สังฆาติเสตสิกขาบทที่ ๘

ปฐมทุฏฐโทสสิกขาบทวรรณนา

ทุฏฐโทสสิกขาบทว่า เตน สมเยน พุทุโธ ภควา เป็นต้น

ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:-

พึงทราบวินิจฉัยในทุฏฐโทสสิกขาบทนั้น ดังนี้

[ประวัติพระเวฬุวันวิหาร]

คำว่า เวฬุวัน ในคำว่า เวฬุวันे กลนุทกนิวาเป เป็นชื่อแห่ง
อุทยานนั้น. ได้ยินว่า อุทยานนั้นได้ล้อมรอบไปด้วยกอไผ่และกำแพงสูง
๑๘ ศอก ประกอบด้วยเชิงเทิน (ซุ้มประตู) และป้อม มีสีเขียวชอุ่ม

เป็นที่รื่นรมย์ใจ. ด้วยเหตุนี้ จึงเรียกกันว่า เวฬุวัน. อนึ่ง ชนทั้งหลาย ได้ให้เหยื่อแก่พวกกระแตในอุทยานนี้, ด้วยเหตุนี้ อุทยานนี้ จึงชื่อว่า กลันทกนิวาปะ.

ได้ยินว่า ในกาลก่อน พระราชาพระองค์หนึ่ง ได้เสด็จประพาส ณ อุทยานนี้ ทรงมีเมาน้ำจันทแล้ว บรรทมหลับกลางวัน. แม้บริวารของพระองค์ ก็พูดกันว่า พระราชาบรรทมหลับแล้ว ถูกดอกไม้ และผลไม้เข้าวนใจอยู่ จึงพากันหลีกไปทางโน้นทางนี้. ขณะนั้น งูเห่า เลื้อยออกมาจากต้นไม้มีโพรงต้นไม้หนึ่ง เพราะกลิ่นสุรา เลื้อย มุ่งหน้าตรงมาหาพระราชา รุกขเทวดาเห็นงูเห่านั้นแล้วคิดว่า เราจักถวาย ชีวิตแด่พระราชา จึงแปลงเพศเป็นกระแตมาทำเสียงร้องที่ใกล้พระกรรม แห่งพระราชา. พระราชาทรงตื่นบรรทม. งูก็เลื้อยกลับไป. ท้าวเธอ ทอดพระเนตรเห็นเหตุนี้แล้ว ทรงดำริว่า กระแตนี้ให้ชีวิตเรา จึงเริ่มต้นเลี้ยงเหยื่อแก่กระแตทั้งหลาย และทรงให้ประกาศพระราชทานอภัยแก่ ผูกกระแตในอุทยานนี้ เพราะฉะนั้น เวฬุวันนี้ จึงถึงอันนับว่า กลันทกนิวาปะ (เป็นที่เลี้ยงเหยื่อแก่กระแต) จำเดิมแต่กาลนั้นมา. แท้จริง คำว่า กลันทกะ นี้ เป็นชื่อของพวกกระรอกกระแต.

[แก้orroเรื่องพระทัพนมัลบุตร]

คำว่า ทัพนม เป็นนามแห่งพระเถระนั้น.

บทว่า มลลปุตุโต แปลว่า เป็นโอรสของเจ้ามัลลราช.

คำว่า ซาติยา สตุตวสุเสน อรหตุต สจฺจิกต มีความว่า ได้ยิน ว่า พระเถระบัณฑิตพึงทราบว่ามีอายุเพียง ๗ ขวบ เมื่อบรรพชา ได้ ความสังเวชแล้วบรรลุพระอรหัตผล ในขณะที่ปลงผมเสร็จนั้นเทียว.

คำว่า **ยงฺกถิยจ** สาวเคน **ปตฺตพฺพํ สพฺพํ เตน ปตฺตพฺพํ** มีความว่า
คุณชาตินี้ คือ วิชชา ๓ ปฏิสัมภिता ๔ อภิญญา ๖ โลกุตระธรรม ๘
ชื่อว่า **อันสาวกพึงบรรลุ**, คุณชาตินั้น ย่อมเป็นอันพระเถระนั้นบรรลุ
แล้วทุกอย่าง.

คำว่า **นตฺถิ จตฺส กิถฺจิ อุตฺตริกรณียํ** มีความว่า บัดนี้ กิจที่
จะพึงทำให้งิ่งขึ้นไปน้อยหนึ่ง ไม่มีแก่พระเถระนั้น เพราะกิจ ๑๖ ประการ
ในอริยสัจ ๔ อัน ท่านกระทำเสร็จแล้วด้วยมรรค ๔.

คำว่า **กตฺสฺส วา ปญฺจโย** มีความว่า แม้การจะเพิ่มเติมกิจที่
กระทำเสร็จแล้วนั้นก็ไม่มี เหมือนกับผ้าที่ซักแล้ว ไม่ต้องซักซ้ำอีก
เหมือนของหอมที่บดแล้ว ไม่ต้องบดซ้ำอีก และเหมือนดอกไม้ที่บานแล้ว
ไม่กลับบานอีกจะนั้นแล.

บทว่า **รโหคตฺสฺส** ได้แก่ ไปในที่สงัด.

บทว่า **ปฏิสลฺลีนตฺส** ได้แก่ หลีกจากอารมณ์นั้น ๆ แล้วเร้นอยู่.
มีคำอธิบายว่า ถึงความเป็นผู้โดดเดี่ยว.

ชื่อว่า **อลฺโข อายสฺมโต ทพฺพตฺส มลฺลปฺตฺตตฺส เอตทโหติ**

ยหฺนฺหนนํ สงฺฆตฺส เสนาสนนฺจ ปญฺญาเปยฺยํ ภตฺตานิ จ อุตฺถิเสยฺยํ
มีความว่า ได้ยินว่า พระเถระเห็นว่า กิจของตนกระทำเสร็จแล้ว จึงดำริว่า
เรายังทรงไว้ซึ่งสรีระสุดท้ายอันนี้, ก็แลสรีระสุดท้ายนั้น ดำรงอยู่ในทาง
แห่งความเป็นของไม่เที่ยง ไม่นานนักก็จะดับไปเป็นธรรมดา จุขประทีป
ตั้งอยู่ทางลมจะนั้น, เราควรจะทำกรทำการขวนขวายแก่สงฆ์ ตลอดเวลา
ที่ยังไม่ดับ อย่างไรหนอแล? พลังพิจารณาเห็นอย่างนั้นว่า เหล่ากุลบุตร
เป็นอันมาก ในแคว้นนอกทั้งหลาย บวชไม่ได้เห็นพระผู้มีพระภาคเจ้า

เลย, ท่านเหล่านั้น ย่อมพากันมาแม้จากที่ไกล ด้วยหวังใจว่า เรา ทั้งหลายจักเฝ้าเห็น จักถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้า บรรดาภุมมบุตรนั้น เสนาสนะไม่เพียงพอแก่ท่านพวกใด, ท่านพวกนั้น ต้องนอนแรมบน แผ่นศิลา, ก็แล เราขอมอบเพื่อนิรมิตเสนาสนะ มีปราสาท วิหาร เฝิงพัก เป็นต้น พร้อมทั้งเตียงตั้งและเครื่องลาดให้ตามอำนาจความปรารถนาของ ภุมมบุตรเป็นอันมากเหล่านั้น ด้วยอานุภาพของตน และในวันรุ่งขึ้น บรรดาภุมมบุตรเหล่านี้ บางเหล่ามีกายเหน็ดเหนื่อยเหลือเกิน, ภุมมบุตร พวกนั้นจะยั้งข้าน้ำภิกษุทั้งหลาย แล้วให้แจกแม่ซึ่งภัตตาหารด้วยการระหาได้ไหม, ก็เราแลอาจแจกแม่ซึ่งภัตตาหารแก่ภุมมบุตรเหล่านั้นได้. ครั้งนั้นแล ท่านพระทัฬหฬลบุตรผู้พิจารณาอยู่อย่างนี้ ได้มีความตกลงใจนี้ว่า ฉะนั้น เราควรแต่งตั้งเสนาสนะ และแจกภัตตาหารแก่สงฆ์.

ถามว่า ก็ฐานะทั้ง ๒ ประการนี้ ควรแก่ภิกษุผู้ตามประกอบแต่ ความยินดีในการพูดเป็นต้น มิใช่หรือ? ส่วนท่านพระทัฬหฬลบุตรนี้เป็นพระจิณาสพ ไม่มีความยินดีในธรรมเป็นเครื่องเน้นซ้ำ, เพราะเหตุไร ฐานะ ๒ ประการนี้ จึงปรากฏแจ่มแจ้งแก่ท่านผู้มีอายุนี้เล่า?

ตอบว่า เพราะความปรารถนาในปางก่อนกระตุ้นเตือน.

ได้ยินว่า พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ ทรงมีเหล่าพระสาวกผู้บรรลุนั้นครั้นเหมือนกัน, และท่านพระทัฬหฬลบุตรนี้ เกิดชาติปางหลัง ในตระกูลใดตระกูลหนึ่ง ในกาลแห่งพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพระนามว่า ปทุมุตตระ เห็นอานุภาพของภิกษุผู้บรรลุนั้นครั้น นิมนต์พระผู้มีพระภาคเจ้าพร้อมด้วยภิกษุ ๖๘๐,๐๐๐ รูป ถวายมหาทานตลอด ๗ วัน แล้ว หมอบลงแทบบาทมุล ได้กระทำความปรารถนาว่า ในกาลแห่งพระ-

พุทธเจ้าเช่นกับพระองค์บังเกิดขึ้นในอนาคต แม้ข้าพระองค์ พึงเป็นผู้
แต่งตั้งเสนาสนะและภัตตาทุเทศกะ เหมือนสาวกของพระองค์ผู้มีชื่อนี้.
พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสอดส่องอนาคตังสญาณไป ได้ทอดพระเนตรเห็น
แล้ว. ก็แลครั้นทอดพระเนตรเห็นแล้ว จึงได้ทรงพยากรณ์ว่า โดยกาล
ล่วงไปแห่งแสนกับแต่กับนี้ พระพุทธเจ้าทรงพระนามว่าโคดมจักทรง
อุบัติขึ้น. ในกาลนั้นท่านจักเกิดเป็นบุตรของมัลลภคินีนามว่า ทัพพะ
มีอายุ ๘ ขวบโดยกำเนิด จักออกบรรพชา แล้วกระทำให้แจ้งซึ่งพระ-
อรหัตผล และจักได้ฐานันดรนี้. จำเดิมแต่นั้นมาท่านบำเพ็ญกุศลมีทาน
ศีล เป็นต้นอยู่ ได้เสวยสมบัติในเทวดาและมนุษย์ ในกาลแห่งพระ-
ผู้มีพระภาคเจ้าของเรา ได้กระทำให้แจ้งพระอรหัตผลเช่นกับพระผู้มี-
พระภาคเจ้าพระองค์นั้นทรงพยากรณ์แล้วนั้นแล. ลำดับนั้น เมื่อท่าน
พระทัฬหะมัลลบุตรผู้อยู่ในที่สังัด คำรียู่ว่า เราพึงทำการชวนชวายนแก่สงฆ์
อย่างไรหนอแล ฐานะ ๒ นี้ปรากฏแจ่มแจ้งแล้ว เพราะความปรารถนา
ในปางก่อนนั้น กระตุ้นเดือน ฉะนั้นแล.

ครั้งนั้น ท่านได้มีความรำพึงนี้ว่า เราแล ไม่เป็นอิสระในตนเอง,
เราอยู่ในสำนักเดียวกับพระศาสดา, ถ้าหากพระผู้มีพระภาคเจ้าจักทรง
อนุญาตให้เราไซ้, เราจักสมาทานฐานะทั้ง ๒ นี้ แล้วได้เข้าไปเฝ้าพระ-
ผู้มีพระภาคเจ้า. เพราะเหตุนี้ พระธรรมสังคากาจารย์จึงได้กล่าวว่
อโฆ อายสุมา ทพฺโพ มลฺลปฺคุโต ฯ เป ฯ ภตุทานิ จ อุตฺทิสิตฺติ
ดังนี้.

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงยังท่านพระทัฬหะมัลลบุตรนั้น
ให้รีบเร่งด้วยพระดำรัสว่า ดีละ ดีแล้ว ทัพพะ ! จึงตรัสว่า คุณก่อน

ทัฬหะ ! ถ้าเช่นนั้น เธอจงแต่งตั้งเสนาสนะและแจกภัตตาหารแก่สงฆ์เถิด, เพราะว่า ภิกษุผู้ห่างไกลจากการล่าเหยียดเพราะอคติเห็นปานนี้ ย่อมสมควรจัดการฐานะทั้ง ๒ นี้.

สองบทว่า ภควโต ปจฺจสุโสฺสฺสฺส มีความว่า ท่านพระทัฬหะมัลลบุตร กราบทูลรับสนองพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคเจ้า คือ ทูลรับสนองตรงพระพักตร์. มีคำอธิบายว่า ทูลรับสนองตอบ.

ในคำว่า ปรมํ ทพฺโพ ยาจิตฺตพฺโพ นี้ มีคำถามว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงให้ขอ เพราะเหตุไร ?

ตอบว่า เพื่อจะป้องกันความครหานินทา.

จริงอยู่ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเห็นว่า ในอนาคต อุบัติหะใหญ่ จักบังเกิดแก่ทัฬหะ ด้วยอำนาจแห่งภิกษุชื่อเมตติยะและภุมมชกะเพราะอาศัยฐานะนี้, บรรดาภิกษุเหล่านั้น บางพวกจักดำนิว่า ท่านทัฬหะนี้เป็นผู้นิ่งเฉย, ไม่ทำทำงานของตน มาจัดการฐานะเช่นนี้เพราะเหตุไร ? ลำดับนั้น ภิกษุพวกอื่นจักกล่าววว่า โทษอะไรของท่านผู้นี้, ท่านผู้นี้ อันภิกษุเหล่านั้นแลขอตั้งแล้ว, เธอจักพ้นจากความครหานินทาด้วยอาการอย่างนี้. แม้ครั้งให้ขอเพื่อเปลื้องความครหาอย่างนี้แล้ว เพราะเมื่อภิกษุที่สงฆ์ไม่ได้สมมติซ้ำอีก กล่าวคำอะไร ๆ ในท่ามกลางสงฆ์จะเกิดการบ่นว่าเป็นธรรมดาว่า เพราะเหตุไร ท่านผู้นี้จึงกระทำเสียงดัง แสดงความเป็นใหญ่ในท่ามกลางสงฆ์เล่า ? แต่เมื่อภิกษุที่สงฆ์สมมติแล้วพูด จะมีผู้กล่าวว่า พวกท่านอย่าได้พูดอะไร ๆ, ท่านผู้นี้สงฆ์สมมติแล้ว จงพูดได้ตามสบายเถิด, และภิกษุผู้กล่าวต่อผู้ที่สงฆ์มิได้สมมติด้วยคำไม่จริง เป็นอาบัติเบา

เพียงทุกกฎ. แต่ผู้กล่าวต่อภิกษุที่สงฆ์สมมติแล้ว เป็นอาบัติปาจิตตีย์ที่หนักกว่า, ที่นั้นภิกษุที่สงฆ์สมมติแล้ว จะเป็นผู้ถูกพวกภิกษุแม้ผู้จองเวรกำจัดได้ยากยิ่ง เพราะเป็นอาบัติหนัก ฉะนั้น เพื่อให้สงฆ์สมมติท่านผู้มีอายุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสคำว่า พยตุเตน ภิกขุณา เป็นต้น.

ถามว่า ก็ทำให้สมมติ ๒ อย่าง แก่ภิกษุรูปเดียวควรหรือ ?

ตอบว่า มิใช่แต่เพียง ๒ อย่างเท่านั้น, ถ้าสามารถ จะให้สมมติทั้ง ๑๑ อย่าง ก็ควร. แต่เมื่อภิกษุทั้งหลายไม่สามารถ แม้สมมติอย่างเดียวก็น่าสมควรให้แก่ภิกษุ ๒ หรือ ๓ รูป.

บทว่า สภากานํ มีความว่า ผู้เสมอกันด้วยคุณ ไม่ใช่ผู้เสมอกันโดยเป็นมิตรสนิทสนมกัน. ด้วยเหตุนี้แน่นอนแล พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า เข เต ภิกขุ สุตตุนฺติกา เตสํ เอกชฺฌํ เป็นต้น. ก็ภิกษุผู้ทรงพระสูตรมีจำนวนเท่าใด, ท่านทัพพะคัดเลือกภิกษุเหล่านั้นแต่งตั้งเสนาสนะอันสมควรแก่ภิกษุเหล่านั้นแลรวมกัน, แก่พวกภิกษุที่เหลือก็อย่างนั้น.

บทว่า กายทพฺพหิพฺพลา ได้แก่ เป็นผู้มากไปด้วยการกระทำร่างกายให้แข็งแรง, อธิบายว่า เป็นผู้มากไปด้วยการบำรุงร่างกาย.

ข้อว่า อิมายปิเม อายสมฺนุโต รตฺติยา ได้แก่ ด้วยความยินดีในคิรัจจกถาอันเป็นเหตุขัดขวางต่อทางสวรรค์นี้.

บทว่า อจฺฉิสฺสนฺติ แปลว่า จักอยู่.

ข้อว่า เตมชฺชาตุํ สมากฺขชิตฺวา เตเนวโลเกน มีความว่า ท่านผู้มีอายุนั้น เข้าจตุตถฌาน มีเตโชกสิณเป็นอารมณ์ ออกแล้วอธิษฐานนิ้วมือให้สว่างด้วยอภิญญาญาณ (แต่งตั้งเสนาสนะ) ด้วยแสงสว่างที่โพลง

คำว่า **เสนาสน์ ปญญาเปตฺวา ปุณฺทเว เวพฺพวนํ ปจฺจจากจฺจติ**
มีความว่า ท่านย่อมไม่นั่งคุยเรื่องชนบทกับภิกษุเหล่านั้น กลับนาสู่ที่อยู่
ของตนทันที.

[**แก้รรถเรื่องพระเมตติยะและพระภุมมชกะ**]

บทว่า **เมตฺติยภุมฺมชกา** ได้แก่ ภิกษุเหล่านี้ คือ ภิกษุชื่อเมตติยะ ๑
ภิกษุชื่อภุมมชกะ ๑ เป็นบุรุษชั้นหัวหน้าแห่งพวกภิกษุฉัพพัคคีย์.

สองบทว่า **ลามกานิ จ ภตฺตานิ** ได้แก่ ข้อนี้ คือ เสนาสนะ
อันเลวทราม ถึงแก่พวกภิกษุใหม่ก่อน ไม่เป็นข้อที่น่าอัศจรรย์เลย. แต่
ภิกษุทั้งหลายใส่สลากลงไว้ในกระเช้า หรือขนดจิ๋วร เคล้าคละกันแล้วจับ
ขึ้นทีละอัน ๆ แจกมัดให้ไป, กัดแม่เหล่านั้นเป็นของเลวด้อยกว่าเขาทั้งหมด
ย่อมถึงแก่ภิกษุเมตติยะและภุมมชกะนั้น เพราะเป็นผู้มีบุญน้อย.

กัตที่ควรแจกให้ถึงตามลำดับคราวหนึ่งแม่ใด ชื่อว่า เอกวาริกกัต
เป็นของประณีตแสนจะประณีต พึงประมวลให้แจกตั้งแต่พระเถระจนถึง
พระนวกะ, แม่กัตนั้น ในวันที่ถึงแก่ภิกษุเมตติยะและภุมมชกะนี้กลายเป็น
ของเลว หรือพวกชาวบ้านพอเห็นภิกษุ ๒ รูปนั้น ไม่ถวายของประณีต
กลับถวายของเลว ๆ.

บทว่า **อภิสงฺขริกํ** ได้แก่ อันเขาปรุรงผสมด้วยเครื่องปรุรงต่าง ๆ.
อธิบายว่า อันเขาเตรียมด้วยดี คือให้สำเร็จด้วยดี.

บทว่า **กาณฺฆกํ** ได้แก่ ข้าวปนรำ.

บทว่า **พิลงฺคทฺตฺยิ** ได้แก่ คู่กับน้ำฝักคอง.

บทว่า **กถฺยาณภตฺติโก** มีความว่า กัดอย่างดี คือที่อร่อยแสน

จะประณีตของอุบาสกนั้น มีอยู่, เพราะเหตุนั้น อุบาสกนั้นจึงชื่อว่า
กัลยาณกัตติกะ อุบาสกนั้น ปรากฏชื่อตามกัตนั้นแล เพราะเป็นผู้ถวาย
กัตประณีต.

สองบทว่า จตุกกกัตต์ เทติ ได้แก่ ถวายภัตตาหารวันละ ๔ ที.
แต่โดยโวหารแห่งตัทธิตท่านกล่าวว่า จตุกกัต.

สองบทว่า อุปติฏฐิตวา ปริวิสติ มีความว่า อุบาสกนั้นสละการ
งานทั้งหมด กระทบการบูชาและสักการะ แล้วขึ้นอังกาสอยู่ในที่ไกลๆ.

สองบทว่า โอทเนน ปุจฺจนฺติ มีความว่า พวกคนถือข้าวสุกเข้าไป
ไปหาแล้ว ถามว่า กระผมจะถวายข้าวสุก หรือขอรับ? อย่างนี้ เป็น
ตติยวิภังคิ ลงโนอรธแห่งภระ. ในสุปะเป็นต้นก็มีนัยอย่างนี้.

บทว่า สุวาตนาย มีความว่า การฉันภัตตาหารอันมีในวันพรุ่งนี้
ชื่อว่า สุวาตนะ เพื่อประโยชน์แก่การฉันภัตตาหารในวันพรุ่งนี้นั้น ชื่อว่า
สุวาตนาย. มีคำอธิบายว่า เพื่อประโยชน์แก่การฉันภัตตาหาร ที่ควร
กระทำในวันรุ่งขึ้น.

สองบทว่า อุทฺทฺฏฺฐิ โหติ ได้แก่ เป็นของอันกัตตฺตเทศกัถวาย
ให้ถึงแล้ว.

พระเถระไม่ได้คำนึงถึง จึงกล่าวคำนี้ว่า เมตฺตฺติยภุมฺมชกานํ โช
คหปติ คังนี้.

จริงอยู่ ความที่ภิกษุเมตติยะและภุมมชกะนั้น เป็นผู้มิบุญน้อย มี
พลังอย่างนี้ แม้พระอรหันต์ทั้งหลายเป็นผู้พร้อมด้วยความเป็นผู้มีสติ
อันไพบุลย์ ก็ไม่มีความคำนึงถึง.

ด้วยคำว่า เข ในคำว่า เย เข นี้ คหบดี ร้องเรียกนางทาสี.

ชื่อว่า **หิโย โข อาวุโส อมฺหากิ** มีความว่า ภิกษุเมตติยะและ
ภุมมชกะ ปรีชากันตลอดราตรี กล่าวหมายถึงส่วนแห่งวันที่ล่วงแล้วว่า
หิโย (วันวาน).

บทว่า **น จิตฺตฺรูปิ** ได้แก่ ไม่สมใจนึก. ภิกษุทั้งสองนั้นจำวัด
ไม่หลับ เหมือนอย่างที่ดินเคยจำวัดหลับเท่าที่ดินต้องการในก่อน. มีคำ
อธิบายว่า จำวัดได้นิดหน่อยเท่านั้น.

บทว่า **พหฺรามาโกฏฺฐเก** ได้แก่ ภายนอกซุ้มประตูแห่งพระเวฬุ-
วันวิหาร.

บทว่า **ปตฺตคฺกขนฺธา** ได้แก่ มีคอตก คือ นั่งงอกระดูกคอ
(นั่งคอกพับ).

บทว่า **ปชฺฌายนฺตา** ได้แก่ ชบเซาอยู่.

คำว่า **ยโต นีวตํ ตโต ปวตํ** มีความว่า ณ ที่ใดอับลม คือ
ไม่มีลมแม้แต่น้อย, ณ ที่นั่นเกิดมีลมพัดแรงขึ้น.

คำว่า **อุทกํ มณฺเฒ อาทิตฺตํ** ได้แก่ เหมือนน้ำถูกต้มให้เดือด.

[พระทัฬหฬลบุตรถูกสอบสวน]

ชื่อว่า **สรลฺลิตฺติ ทพฺพ เอรุรูปิ กตฺต** ความว่า คุณก่อนทัฬหฬะ !
เธอผู้ทำกรรมเห็นปานนี้ ยังระลึกได้อยู่หรือ ? อีกอย่างหนึ่ง ความว่า
คุณก่อนทัฬหฬะ ! เธอยังระลึกคำอย่างนี้นางภิกษุณีกล่าวหาได้อยู่หรือ ? ก็
ในคำนี้ บัณฑิตพึงประกอบเห็นใจความอย่างนี้ว่า เธอเป็นผู้กระทำความ
อย่างนี้นางภิกษุณีนี้กล่าวหาหรือ ? แต่ปาฐะของพวกอาจารย์ผู้สาวควา
ภตฺวา ปรากฏตรงทีเดียว.

ด้วยคำว่า ยถา มํ ภนุเต ภควา ชานาติ นี้ พระเถระทูลชี้แจงว่าอย่างไร? ทูลชี้แจงว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ! พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเป็นพระสัพพัญญู และข้าพระองค์ก็เป็นพระจีณาสพ, การเสพวัตตูกามไม่มีแก่ข้าพระองค์เลย, พระผู้มีพระภาคเจ้าย่อมทรงทราบข้าพระองค์นั้น, ข้าพระองค์จักต้องกล่าวอะไรในการเสพวัตตูกามนั้นเล่า? พึงทราบข้าพระองค์เหมือนอย่าง que พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงทราบนั้นแล.

ในคำว่า น โข ทพฺพ ทพฺพา เอวํ นิพฺพเพเรนฺติ นี้ บัณฑิตพึงเห็นใจความอย่างนี้ว่า คู่ก่อนทักพะ! ผู้ฉลาด คือบัณฑิต ย่อมไม่กล่าวหาเหมือนอย่าง que เชอกล่าวแก้คำกล่าวหา เพราะมีผู้อื่นเป็นปัจจัย (เพราะเชื่อผู้อื่น), อนึ่งแล บัณฑิตทั้งหลาย ย่อมกล่าวแก้คำกล่าวหาด้วยกรรมที่ตนรู้เองทั้งนั้น.

ด้วยคำว่า สเจ ตยา กตํ นี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงว่าอย่างไร? ทรงแสดงว่า เพราะว่า ใคร ๆ ไม่อาจทำบุคคลผู้ไม่ได้ทำ (ผิด) ให้เป็นผู้ทำ (ผิด) หรือผู้ทำ (ผิด) ให้เป็นผู้ไม่ทำ (ผิด) ด้วยกำลังคน หรือด้วยกำลังสนับสนุนของพรรคพวกได้; เพราะเหตุนี้กรรมใดที่ตนทำเอง หรือมิได้กระทำก็ตาม ควรพูดแต่กรรมนั้นเท่านั้น.

ถามว่า ก็เพราะเหตุไร? พระผู้มีพระภาคเจ้า แม้ทรงทราบอยู่ แต่ไม่ตรัสว่า เรารู้อยู่ เธอเป็นพระจีณาสพ, โทษของเธอไม่มี ภิกษุณีนี้กล่าวเท็จ.

แก้ว่า เพราะทรงมีความเอ็นดูผู้อื่น. ก็ถ้าว่า พระผู้มีพระภาคเจ้า พึงตรัสทุก ๆ เรื่องที่พระองค์ทรงทราบ, พระองค์ถูกผู้อื่นซึ่งต้องปาราชิกแล้วถาม จำต้องตรัสคำว่า เรารู้อยู่, เธอเป็นปาราชิก. แต่ นั้น บุคคลนั้น

ฟังผูกอาฆาตว่า เมื่อก่อนพระผู้มีพระภาคเจ้านี้ ทรงทำให้พระทัฬห-
มัลลบุตรบริสุทธิได้ บัดนี้ทรงทำให้เป็นผู้บริสุทธิไม่ได้, ต่อไปนี้
เราจะพูดอะไรแก่ใครได้เล่า? ในฐานะที่แม้พระศาสดายังทรงถึงความ
ลำเอียงในหมู่สาวก, ความเป็นพระสัพพัญญูของพระศาสดานี้ จักมีแต่ที่
ไหนเล่า? ดังนี้แล้ว ต้องเป็นผู้เข้าถึงอบาย. เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระ-
ภาคเจ้าทรงทราบอยู่ก็ไม่ตรัส เพราะทรงมีความเอ็นดูผู้อื่นนี้. มีคำที่ควร
กล่าวเพิ่มเติมอีกเล็กน้อย พระผู้มีพระภาคเจ้าไม่ตรัส เพราะทรงหลีกเลี่ยง
คำก่อนขอ.

ก็ถ้าว่า พระผู้มีพระภาคเจ้า ฟังตรัสอย่างนี้, จะฟังมีการกล่าว
ก่อนขอค่อนอย่างนี้ว่า ชื่อว่า การออกจากอาบัติของพระทัฬหมัลลบุตรหนัก.
แต่ได้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสักขีพยานจึงออกได้. และพวกปาปิกิษุ
เข้าใจลักษณะแห่งการออกจากอาบัตินี้ อย่างนี้ว่า ถึงในครั้งพุทธกาล
ความบริสุทธิ หรือไม่บริสุทธิ ย่อมมิได้ด้วยพยาน, พวกเราผู้อยู่, บุคคล
นี้เป็นผู้ไม่บริสุทธิ ดังนี้ ฟังทำให้กิษุ แม้ผู้มีความละอายพินาสแล.
อีกนัยหนึ่ง แม้ในอนาคต พวกกิษุเมื่อเรื่องวินัจฉัยแล้ว จักให้โจทก์
โจท แล้วให้จำเลยให้การว่า ถ้าท่านทำ จงกล่าววว่า ข้าพเจ้าทำ แล้ว
ถือเอาแต่ปัญญาของพวกลัทธิกิษุ กระทำกรรม; เพราะเหตุนี้ พระ-
ผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรงตั้งแบบแผนในลักษณะแห่งวินัย จึงไม่ตรัสว่า
เราผู้อยู่ ตรัสว่า ถ้าเธอทำ จงกล่าววว่า ข้าพเจ้าทำ ดังนี้.

ชื่อว่า นาภิขานามิ สุปินนุเตนปิ เมถุนํ ฌมมํ ปฏิวเสวิตา มีความ
ว่า แม้โดยความฝันข้าพระองค์ก็ยังไม่รู้จักเสพเมถุนธรรม มีคำอธิบายว่า

ข้าพระองค์มิได้เสพ. อีกอย่างหนึ่ง มีรูปความที่ท่านกล่าวไว้ว่า ข้าพระองค์ไม่รู้จักเมถุนกรรม แม้โดยความฝันว่าเป็นผู้เสพ. แต่ปาฐะของพวกอาจารย์ผู้สวดว่า ปฏิเสวิตวา ปราภฏตรงทีเดียว.

คำว่า ปภเว ชาโคร มีความว่า ก็ข้าพระองค์ตื่นอยู่ ไม่รู้จักมาก่อนทีเดียว.

คำว่า เตนหิ ภิกขเว เมตตยัม ภิกขุณี นาสถ มีคำอธิบายว่า เพราะคำของพระทัฬหฬลบุตรและภิกษุณีเมตตียานี้ ไม่เชื่อมต่อกัน; ฉะนั้น พวกเธอจงนาสนะภิกษุณีเมตตียาเสีย. ในคำนั้น นาสนะมี ๓ อย่าง คือ ลิงคนาสนะ ๑ สังกวาสนาสนะ ๑ ทณฑกัมมนาสนะ ๑. บรรดานาสนะเหล่านั้น นาสนะนี้ว่า สามเณรผู้ประทุษร้าย (นางภิกษุณี) สงฆ์พึงให้ฉิบหายเสีย ชื่อว่า ลิงคนาสนะ. พวกภิกษุทำอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็น หรือไม่ทำคืนอาบัติก็ดี เพราะไม่สละทิฏฐิตามกเสยก็ดี นี้ ชื่อสังกวาสนาสนะ. พวกภิกษุทำทณฑกรรม (แก่สมณเพศ) ว่า เจ้าคนเลว เจ้าจงไปเสีย จงฉิบหายเสีย นี้ ชื่อทณฑกัมมนาสนะ. แต่ในฐานะนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมายเอาลิงคนาสนะ จึงตรัสว่า พวกเธอจงนาสนะภิกษุณีเมตตียาเสีย ดังนี้.

ด้วยคำว่า อิมะ จ ภิกขุ อหุญญชถ นี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงพระประสงค์ นี้ว่า ภิกษุณีนี้ มิใช่ผู้กระทำตามธรรมดาของตน คงถูกพวกภิกษุอื่นยุยงแน่นอน; เพราะเหตุนี้ พวกเธอจงสอบสวน คือ จงสืบสวนหา จงรู้ตัวภิกษุผู้ยุยงเหล่านี้.

ถามว่า ก็ภิกษุณีเมตตียา พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรับสั่งให้สึกเสียด้วยปฎิญา หรือทรงให้สึกด้วยไม่ปฎิญา.

แก้วว่า ในการทักท้วงนี้ มีคำที่จะต้องกล่าวเพิ่มบ้างเล็กน้อย, ชั้นแรกถ้าทรงให้สีกด้วยปฏิกุญา, พระเถระจะเป็นผู้กระทำ (ผิด), ถ้าทรงให้สีกด้วยไม่ปฏิกุญา, พระเถระจะเป็นผู้ไม่ทำ (ผิด) ไม่มีโทษ.

[เรื่องตีความหมายบาลีพระวินัยผิดตกลงกันไม่ได้]

แม้ในกาลแห่งพระเจ้าภาติราช พระเถระสำนักมहाวิหารและสำนักอภัยศิริวิหาร ได้มีการวิวาทกัน (ถกเถียงกัน) ในเพราะวาทะนี้แล. ฝ่ายสำนักอภัยศิริวิหาร อ้างสูตรของตนกล่าวว่า ในวาทะของพวกท่าน พระเถระเป็นผู้ทำ (ผิด). ฝ่ายสำนักมहाวิหารอ้างสูตรของตนกล่าวว่า ในวาทะของพวกท่าน พระเถระเป็นผู้ทำ (ผิด). ปัญหาจึงตกลงกันไม่ได้. พระราชาทรงทราบ (ข่าววัน) แล้วรับสั่งให้พระเถระทั้งหลายประชุมกัน ทรงสั่งบังคับอำมาตย์เชื้อชาติพราหมณ์นามว่า ทิฆมการายนะว่า เธอจงฟังถ้อยคำของพระเถระทั้งหลาย. ได้ยินว่า อำมาตย์เป็นบัณฑิต ฉลาดในภาษาอื่น. อำมาตย์นั้นกล่าวว่า ท่านขอรับ! ขอพระเถระจงกล่าวสูตรเถิด. ถ้าคืบนั้น พระเถระสำนักอภัยศิริวิหาร ได้กล่าวสูตรของตนว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ! ถ้าเช่นนั้น พวกเธอจงให้นางภิกษุณีเมตติยาสีกเสียด้วยปฏิกุญาของตน. อำมาตย์เรียนว่า พระคุณเจ้าผู้เจริญ ! ในวาทะของพวกท่าน พระเถระเป็นผู้ทำ (ผิด) มีโทษ.

ฝ่ายพระเถระสำนักมहाวิหาร ได้กล่าวสูตรของตนว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ! ถ้าเช่นนั้น พวกเธอจงให้นางภิกษุณีเมตติยาสีกเสีย. อำมาตย์เรียนว่า พระคุณเจ้าผู้เจริญ ! ในวาทะของพวกท่าน พระเถระไม่ใช่ผู้ทำ

(ผิด) ไม่มีโทษ. ก็ใน ๒ สูตรนี้ สูตรไหนถูกเล่า? สูตรที่กล่าวภายหลัง ถูก, เพราะสูตรนี้ พระอรรถกถาจารย์ทั้งหลายวิจารณ์ไว้แล้ว.

ภิกษุตามกัจจกัฏฐด้วยอันติมวัตถุอันไม่มีมูล เป็นสังฆาทิเสส ตามกัจจกัฏฐ นางภิกษุณี เป็นทุกกฏ. แต่ในกรุนที่กล่าวว่า เป็นปาจิตติย เพราะมุสาวาท. ในนัยก่อนและนัยหลังนั้น มีการพิจารณาดังต่อไปนี้:-
นัยต้น เป็นเพียงทุกกฏเท่านั้น ถูกก่อน เพราะมีความประสงค์จะตาม กัจจกัฏฐ. แม้เมื่อมีการกล่าวเท็จ ก็เป็นสังฆาทิเสสแก่ภิกษุ ในเพราะภิกษุ ด้วยกัน และแม้เมื่อมีการกล่าวเท็จ ก็เป็นปาจิตติย เพราะโอมสวาท เท่านั้น แก่ภิกษุผู้มีความเห็นว่าบริสุทธิ์ โจทภิกษุผู้ไม่บริสุทธิ์ ด้วย ความประสงค์จะดำ ไม่ใช่เป็นปาจิตติย เพราะสัมปชานมุสาวาท ฉนั้นใด, แม้ในอธิการนี้ ก็ฉนั้นนั้น เป็นปาจิตติย เพราะสัมปชานมุสาวาท ไม่ถูก เพราะมีความประสงค์จะตามกัจจกัฏฐ. เป็นเพียงทุกกฏเท่านั้น ถูกแล้ว. แม้ นัยหลัง เป็นปาจิตติยอย่างเดียว ก็ถูก เพราะเป็นมุสาวาท. แต่จาก หลักฐานทางพระบาลี ไม่มีคำว่า เป็นสังฆาทิเสสแก่ภิกษุ ในเพราะภิกษุ ด้วยกัน ด้วยความประสงค์จะตามกัจจกัฏฐ, เป็นสังฆาทิเสสในเพราะภิกษุ ด้วยกัน แก่ภิกษุผู้มีความประสงค์จะดำ เพราะมุสาวาท, แต่เป็นทุกกฏ แก่ภิกษุผู้มีความประสงค์จะดำ ในเพราะโอมสวาท และเพราะตามกัจจกัฏฐ นางภิกษุณี, มีคำว่า เป็นปาจิตติย ในเพราะสัมปชานมุสาวาท; เพราะ เหตุนั้น เป็นปาจิตติยอย่างเดียว จึงถูก. ก็ในวาทะนั้นบัณฑิตควรพิจารณา ดังต่อไปนี้:-

ถามว่า เมื่อไม่มีความประสงค์จะตามกัจจกัฏฐ (โจท) เป็นปาจิตติย, เมื่อมีความประสงค์จะตามกัจจกัฏฐนั้น จะพึงเป็นอะไรเล่า?

แก้วว่า บรรดาปาจิตติย์และสังฆาติเสสนั้น เพราะแม้เมื่อสำเร็จเป็น ปาจิตติย์ แก่ภิกษุผู้พูดเท็จ พระผู้มีพระภาคเจ้า ก็ทรงปรับปาจิตติย์ไว้ ต่างหาก ในเพราะการโจทด้วยสังฆาติเสสไม่มีมูล; เพราะฉะนั้น เมื่อมีความประสงค์จะโจท โอกาสแห่งปาจิตติย์ ในเพราะสัมปชานมุสาวาท จึงไม่ปรากฏ และไม่อาจที่จะไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้โจทก์; เพราะฉะนั้น บรรดานัยทั้งสองนี้ นัยต้นแล ปรากฏว่า บริสุทธிகว่า.

อนึ่ง นางภิกษุณีโจทนางภิกษุณีด้วยอันติมวัตถุอันหามูลมิได้ เป็นสังฆาติเสส, โจทภิกษุ เป็นทุกกฏ. บรรดาสังฆาติเสสและทุกกฏนั้น สังฆาติเสสเป็นวุฏฐานคามิ (ออกได้ด้วยการอยู่กรรม) ทุกกฏเป็นเทศนาคามิ (ออกได้ด้วยการแสดง) การนาสนะภิกษุณี เพราะสังฆาติเสสและทุกกฏเหล่านี้ จึงไม่มี. อนึ่ง นางภิกษุณีเมตตยานั้นยืนกล่าวเท็จต่อพระพักตร์พระผู้มีพระภาคเจ้าไต่เต่า ด้วยเหตุนี้ นางจึงเป็นปาจิตติย์ ในเพราะสัมปชานมุสาวาท, เพราะปาจิตติย์แม้นี้นาสนะก็ไม่มี. แต่เพราะนางภิกษุณีเมตตยานั้น ตามปกติแล เป็นภิกษุณีเลวทรามทุศีล, และเดี๋ยวนี้นางก็กล่าวด้วยความสำคัญว่า เราเองแล เป็นผู้ทุศีล, เพราะเหตุนี้พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงรับสั่งให้สึกนางภิกษุณีนั้นเสีย เพราะความเป็นผู้ไม่บริสุทธินั้นแล.

ข้อว่า อถโข เมตตियภุมมชกา มีความว่า เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า พวกเธอจงให้นางภิกษุณีเมตตยาสึกเสียอย่างนี้ และจงสอบสวนภิกษุเหล่านั้น แล้วเสด็จจากอาสนะเข้าสู่พระวิหาร. ภิกษุเหล่านั้น เห็นนางภิกษุณีนั้น ถูกภิกษุเหล่านั้นให้สึกอยู่ ด้วยคำว่า พวกท่านจงให้ผ้าขาวแก่ภิกษุณีนี้เดี๋ยวนี้ จึงได้ประกาศความผิดของตน เพราะเป็นผู้มี

ความประสงค์จะช่วยนางภิกษุณีนั้นให้พ้นผิด. เพื่อแสดงเนื้อความนี้ พระธรรมสังคากาจารย์ทั้งหลาย จึงกล่าวคำว่า **อโฆ เมตฺตฺยภุมฺมชกา** เป็นอาทิ.

[แก้้อรรถสิกขาบทวิภังค์สังฆาทิเสสที่ ๘]

สองบพว่า **ทฺฐโ จ โทโส** ได้แก่เป็นผู้ถูกโทสะประทุษร้ายและเป็นผู้ประทุษร้าย. จริงอยู่ เมื่อโทสะเกิดขึ้นแล้ว บุคคลย่อมเป็นผู้ชื่อว่าถูกโทสะนั้นประทุษร้ายแล้ว คือ ให้ละความเป็นปกติเสีย; เพราะฉะนั้นท่านจึงเรียกว่า **ทฺฐธฺ** (ขัดใจ). และผู้มีความขัดใจนั้น ย่อมประทุษร้ายผู้อื่น คือทำผู้อื่นให้พินาศ; เพราะฉะนั้น ท่านจึงเรียกว่า **โทโส**. ด้วยประการอย่างนี้ คำว่า **ทฺฐโ จ โทโส** นี้ แสดงโดยความต่างแห่งอาการของบุคคลเพียงคนเดียว ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงกล่าวว่า **ทฺฐโ จ โทโส ตฺถิ** **ทฺฐโ จ โทโส** นั้น ผู้ศึกษาควรค้นหาลักษณะแห่งศัพท์. ก็เพราะว่า บุคคลผู้พรั่งพร้อมด้วยความแค้นเคืองนั้น ถึงการนับว่า ขัดใจ มีโทสะ ย่อมเป็นผู้ตั้งอยู่ในความเป็นผู้โกรธเป็นต้นทีเดียว; เพราะเหตุนี้ ในบทภาษณะแห่งสองบพว่า **ทฺฐโ จ โทโส** นั้น ท่านจึงกล่าวคำมีคำว่า **กุปฺปิโต** เป็นต้น.

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **กุปฺปิโต** ได้แก่ ถึงภาวะกำเริบ คือภาวะที่เคลื่อนไปจากปกติ.

บทว่า **อนตฺตมโน** ได้แก่ ผู้ไม่มีใจเป็นของตน คือมีจิตไม่ตั้งอยู่ในอำนาจของตน. อีกอย่างหนึ่ง ผู้มีใจอันปิดและสุขไม่ซึมซาบ คือมีจิตตกไปเสียจากปีติและสุข; เพราะเหตุนี้ จึงชื่อว่า **อนตฺตมโน** (ไม่ถูกใจ).

บทว่า อนภิรทุโธ คือ ไม่ประสบความสำเร็จ, อีกอย่างหนึ่ง ผู้ไม่ถึงความแจ่มใส; ฉะนั้น จึงชื่อว่า อนภิรทุธะ (ไม่พอใจ). จิตของเขานั้น ถูกปฏิฆะกระทบแล้ว; เหตุนั้น เขาจึงชื่อว่า อาหตจิตตะ (แค้นใจ). ตะปุ คือ ปฏิฆะ กล่าวคือ ความที่จิตแข่งกระด้าง และจิตยุ่งเหยิงดูจหายากเชื่อ เกิดแล้วแก่บุคคลนั้น; เพราะฉะนั้น ผู้นั้น จึงชื่อว่า จิลชาตะ (เจ็บใจ).

บทว่า อปฺปติโต ได้แก่ ไม่ถึงเฉพาะ (ไม่เข้มข้น) คือเว้นจากปีติและสุขเป็นต้น, ความว่า อันปีติและสุขเป็นต้นไม่ซาบซ่าน. แต่ในบทภาชนะท่านพระอุบาลีกล่าวว่า เตน จ โกเปน เป็นต้น เพื่อแสดงธรรมทั้งหลายที่มีอำนาจทำให้ไม่เข้มข้น.

บรรดาบทเหล่านั้น คำว่า เตน จ โกเปน ได้แก่ เพราะความโกรธที่เป็นเหตุให้เรียกภิกษุนั้นว่า ผู้มีความขัดใจ และโกรธ. แท้จริงคำทั้งสองนี้อาการเดียวกัน เพราะให้ละปกติภาพ.

คำว่า เตน จ โทเสน ได้แก่ เพราะโทสะที่เป็นเหตุให้เรียกภิกษุนั้นว่า มีโทสะ. ด้วยบททั้ง ๒ นี้ ท่านพระอุบาลีแสดงสังฆารขันธเหมือนกัน .

คำว่า ตาย จ อนตฺตมฺนตาย ได้แก่ เพราะความไม่ถูกใจที่เป็นเหตุให้เรียกภิกษุนั้นว่า ผู้ไม่ถูกใจ.

คำว่า ตาย จ อนภิรทุธิยา ได้แก่ เพราะความไม่พอใจที่เป็นเหตุให้เรียกภิกษุนั้นว่า ผู้ไม่พอใจ. ด้วยคำทั้งสองนี้ท่านพระอุบาลีแสดงเวทนาขันธ.

[อธิบายเรื่องอธิกรณ์มีมูลและไม่มีมูล]

ในคำว่า อมูลเกน ปาราชิกเกน นี้ พึงทราบวินิจฉัยดังนี้:-
ปาราชิกนั้น ไม่มีมูล; เพราะเหตุนี้ จึงชื่อว่า อมูลกะ. ก็ความที่ปารา-
ชิกนั้นไม่มีมูลนั้น ทรงประสงค์เอาด้วยอำนาจแห่งโจทก์ ไม่ใช่ด้วยอำนาจ
แห่งจำเลย เพราะฉะนั้น เพื่อทรงแสดงเนื้อความนั้น ในบทภาชนะ
ท่านพระอุบาลีจึงกล่าวว่า ที่ชื่อว่าไม่มีมูล คือไม่ได้เห็น ไม่ได้ยิน ไม่ได้
รังเกียจ.

ด้วยบทภาชนะว่า อธิภูจฺ เป็นต้นนั้น ท่านแสดงอธิบายนี้ไว้ว่า
ปาราชิกที่โจทก์ไม่ได้เห็น ไม่ได้ยิน ไม่ได้รังเกียจ ในตัวบุคคลผู้เป็นจำเลย
ชื่อว่า ไม่มีมูล เพราะไม่มีมูล กล่าวคือการเห็น การได้ยิน และการ
รังเกียจนี้. ก็จำเลยนั้น จะต้องปาราชิกนั้น หรือไม่ต้องก็ตามที, ข้อที่
จำเลยต้องหรือไม่ต้องนี้ ไม่เป็นประมาณในสิกขาบทนี้.

ในบทว่า อธิภูจฺ เป็นต้นนั้น ที่ชื่อว่า ไม่ได้เห็น คือไม่ได้เห็น
ด้วยจักขุประสาท หรือด้วยทิพยจักขุของตน. ชื่อว่า ไม่ได้ยิน คือไม่ได้
ยินใคร ๆ เขาพูดกันเหมือนอย่างนั้น. ที่ชื่อว่า ไม่ได้รังเกียจ คือไม่ได้
รังเกียจด้วยจิต.

ที่ชื่อว่า ได้เห็น คือตนเองหรือคนอื่นได้เห็นด้วยจักขุประสาทหรือ
ด้วยทิพยจักขุ. ที่ชื่อว่า ได้ยิน คือได้ยินมาเหมือนอย่างที่ได้เห็นนั่นเอง.
ที่ชื่อว่า ได้รังเกียจ คือตนเอง หรือคนอื่นรังเกียจ. ในเรื่องได้เห็น
เป็นต้น ตนเองได้เห็นมา จึงชื่อว่า ได้เห็น. แต่ลักษณะทั้งหมดนี้ คือ
คนอื่นได้เห็น ตนเองได้ยิน คนอื่นได้ยิน คนอื่นได้รังเกียจ ตั้งอยู่ใน
ฐานที่ตนได้ยินมาเท่านั้น. ก็เรื่องที่รังเกียจ มี ๓ อย่าง คือรังเกียจด้วย

อำนาจได้เห็น ๑ รังเกียดด้วยอำนาจได้ยิน ๑ รังเกียดด้วยอำนาจได้ทราบ

๑. ในเรื่องรังเกียด ๓ อย่างนั้น ที่ชื่อว่า รังเกียดด้วยอำนาจได้เห็น คือ ภิกขุรูปหนึ่งเข้าไปยังพุ่มไม้แห่งหนึ่งใกล้หมู่บ้าน ด้วยการถ่ายอุจจาระและปัสสาวะ, หญิงแม่คนใดคนหนึ่ง ก็เข้าไปยังพุ่มไม้นั้นด้วยกรณีกิจบางอย่างเหมือนกัน แล้วกลับไป, ทั้งภิกษุก็ไม่ได้เห็นผู้หญิง ทั้งผู้หญิงก็ไม่ได้เห็นภิกษุ, ทั้งสองคนต่างก็หลีกไปตามชอบใจ ไม่ได้เห็นกันเลย, ภิกษุอีกรูปหนึ่งกำหนดหมายเอาการที่คนทั้งสองออกไปจากพุ่มไม้นั้น จึงรังเกียดว่า ชนเหล่านี้กระทำความผิดแล้ว หรือจักกระทำความผิด นี้ ชื่อว่า รังเกียดด้วยอำนาจได้เห็น.

ที่ชื่อว่า รังเกียดด้วยอำนาจได้ยิน คือคนบางคนในโลกนี้ ได้ยินคำปฏิสันถารเช่นนั้นของภิกษุกับมาตุคาม ในโอกาสที่มีด หรือกำบัง คนอื่นแม้มีอยู่ในที่ใกล้ ก็ไม่ทราบว่า มี หรือไม่มี, เขารังเกียดว่า ชนเหล่านี้ทำความผิดแล้ว หรือว่า จักทำแน่นอน นี้ชื่อว่า รังเกียดด้วยอำนาจได้ยิน.

ที่ชื่อว่า รังเกียดด้วยอำนาจได้ทราบ คือ ตกกลางคืนพวกนักร้อง เป็นอันมาก ถือเอาดอกไม้ของหอม เนื้อและสุราเป็นต้นแล้ว ไปยังวิหารชายแดนแห่งหนึ่งพร้อมกับพวกสตรี เล่นกันตามสบายที่มณฑป หรือที่ศาลาฉันทันเป็นต้น ทั้งดอกไม้เป็นต้นให้กระจัดกระจาย แล้วพากันไป, ในวันรุ่งขึ้น พวกภิกษุเห็นอาการแปลกนั้นแล้วพากันสืบหาว่า นี่เป็นกรรมของใคร? ก็ในบรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุบางรูปลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ ปฏิบัติมณฑป หรือศาลาฉันทันด้วยมุงวัตรเป็นใหญ่ จำเป็นต้องจับต้องดอกไม้เป็นต้น, บางรูปต้องทำการบูชาด้วยดอกไม้เป็นต้น ที่ตนนำ

มาจากตระกูลอุปัฏฐาก, บางรูปต้องคัมภีระของชื่ออริกฐะเพื่อเป็นยา. ครั้งนั้น พวกภิกษุเหล่านั้นผู้สืบทอดว่า กรรมนี้ของใคร? จึงดมกลิ่นมือและกลิ่นปาก แล้วรังเกียจภิกษุเหล่านั้น, นี้ชื่อว่ารังเกียจด้วยอำนาจได้ทราบ.

ในเรื่องได้เห็นเป็นต้นนั้น เรื่องได้เห็นที่มีมูลก็มี ที่ไม่มีมูลก็มี, เรื่องได้เห็นนั่นเอง มีมูลด้วยอำนาจแห่งสัญญาที่มี ไม่มีมูลด้วยอำนาจแห่งสัญญาที่มี. แม้ในเรื่องได้ยิน ก็นัยนี้. แต่ในเรื่องที่รังเกียจ เรื่องที่รังเกียจด้วยอำนาจได้เห็น มีมูลก็มี, ไม่มีมูลก็มี, เรื่องที่รังเกียจด้วยอำนาจได้เห็นนั่นเอง มีมูลด้วยอำนาจแห่งสัญญาที่มี, ไม่มีมูลด้วยอำนาจแห่งสัญญาที่มี. ในเรื่องที่รังเกียจ ด้วยการได้ยิน และการได้ทราบก็นัยนี้.

ในคำว่า มีมูลเป็นต้นนั้น เรื่องได้เห็นที่ชื่อว่ามีมูล คือเขาได้เห็น ภิกษุต้องปาราชิกจริงๆ แล้วกล่าวว่า ข้าพเจ้าเห็น. ที่ชื่อว่า ไม่มีมูล คือเขาเห็นภิกษุออกมาจากโอกาสกำบัง แต่ไม่เห็นการล่วงละเมิด กล่าวว่า ข้าพเจ้าเห็น. เรื่องที่เห็นนั่นเอง ชื่อว่า มีมูลด้วยอำนาจแห่งสัญญา คือเขาเพียงแต่ได้เห็นเท่านั้น เป็นผู้มีความสำคัญว่าได้เห็น แล้วโจท. ที่ชื่อว่า ไม่มีมูลด้วยอำนาจแห่งสัญญา คือในเบื้องต้น เขาเห็นการล่วงละเมิดด้วยปาราชิก ภายหลังกลับเกิดมีความสำคัญว่า ไม่ได้เห็น. ผู้นั้นทำให้ไม่มีมูลด้วยสัญญา แล้วโจทว่า ข้าพเจ้าเห็น. แม้เรื่องที่รังเกียจด้วยอำนาจแห่งการได้ยิน และได้ทราบ ก็พึงทราบโดยพิสดารตามนัยนี้แล. ก็ในสิกขาบทนี้ เมื่อภิกษุโจทภิกษุที่ตนเห็น แม้โดยอาการทุกอย่างด้วยปาราชิกที่มีมูล หรือมีมูลด้วยอำนาจแห่งสัญญา ไม่เป็นอาบัติ. เป็นอาบัติแต่เฉพาะภิกษุผู้โจท ด้วยปาราชิกอันหามูลมิได้ หรือไม่มีมูลด้วยอำนาจแห่งสัญญา.

บทว่า **อนุทฺธเสยฺย** ได้แก่ ฟังกำจัด คือฟังขจัด ขมขู่ ครอบงำ.
ก็เพราะภิกษุโจทด้วยตนเองก็ดี ใช้ให้ผู้อื่นโจทก็ดี ชื่อว่า ย่อมทำการ
กำจัดนั้นทั้งนั้น; ฉะนั้น ในบทภาชนะ ท่านพระอุบาลี จึงกล่าวว่า
โจทเองก็ตาม ใช้ให้ผู้อื่นโจทก็ตาม.

ในสองบทว่า **โจเทติ वा โจทาเปติ वा** นั้น บทว่า **โจเทติ** มี
ความว่า ภิกษุโจทเองด้วยคำเป็นต้นว่า ท่านเป็นผู้ต้องกรรมถึงปาราชิก
ดังนี้ เป็นสังฆาติเสสแก่ภิกษุนั้น ทุก ๆ คำพูด.

บทว่า **โจทาเปติ** มีความว่า สั่งภิกษุอื่นผู้ยืนอยู่ใกล้ๆ กับตน,
ภิกษุผู้รับสั่งนั้นโจทภิกษุนั้น ตามคำของภิกษุผู้สั่งนั้น, เป็นสังฆาติเสส
แก่ภิกษุผู้สั่งให้โจททุก ๆ คำพูดเหมือนกัน. ที่นั่นฝ่ายภิกษุผู้รับสั่งนั้นโจท
ว่า เรื่องที่ข้าพเจ้าได้เห็น ได้ยินมีอยู่ ดังนี้ ก็เป็นสังฆาติเสสแก่ภิกษุ
ทั้งสองรูปทุก ๆ คำพูดเหมือนกัน.

[อธิบายลักษณะแห่งการโจทต่าง ๆ]

ก็แล เพื่อความฉลาดในประเภทแห่งการโจท ในสิกขาบทนี้
บัณฑิตพึงทราบจุดกะเป็นต้นว่าวัตถุอย่างเดียว และผู้โจทก็คนเดียว
ก่อน. บรรดาจุดกะเหล่านั้น ภิกษุรูปหนึ่งโจทภิกษุรูปหนึ่งด้วยวัตถุอัน
หนึ่ง. การโจทนี้ มีวัตถุเดียว ผู้โจทก็คนเดียว. ภิกษุมีจำนวนมาก
ด้วยกัน โจทภิกษุรูปหนึ่งด้วยวัตถุอันหนึ่ง จุดพวกภิกษุฉัพคัตถ์ ๕๐๐
รูป มีภิกษุเมตตियะ และภิกษุภุมมชกะเป็นหัวหน้า โจทท่านพระทัฬห-
มัลลบุตร ฉะนั้น การโจทนี้ มีวัตถุเดียว มีผู้โจทก็ต่าง ๆ กัน. ภิกษุ
รูปหนึ่ง โจทภิกษุรูปหนึ่ง ด้วยวัตถุมากหลายด้วยกัน, โจทนี้มีวัตถุต่าง ๆ

กัน มีผู้โจทก์คนเดียว. ภิกษุมีจำนวนมากด้วยกัน การโจทภิกษุมากรูป
ด้วยกัน ด้วยวัตถุมากหลาย, การโจทนี้ มีวัตถุต่างกัน มีผู้โจทก์ต่างกัน.

ถามว่า ก็ใครยอมได้เพื่อจะโจท ใครยอมไม่ได้ ?

ตอบว่า ภิกษุบางรูปเชื่อคำของโจทก์ที่เพลา ย่อมไม่ได้เพื่อจะโจท
ก่อน.

ที่ชื่อว่า โจทก์เพลา คือเมื่อพวกภิกษุมากด้วยกัน นั่งประชุม
สนทนากัน ภิกษุรูปหนึ่งพูดถึงวัตถุปาราชิก ปรารภถึงภิกษุรูปหนึ่งไม่
จะจงตัว. ภิกษุอื่นได้ยินคำของภิกษุนั้น จึงไปบอกแก่ภิกษุเจ้าตัวนอก
นี้. ภิกษุรูปนั้น จึงไปหาเธอ กล่าวว่า ได้ยินว่า ท่านพูดอย่างนี้ ๆ ถึง
ผมหรือ ? เธอจึงตอบว่า ผมไม่รู้รูปการณ์จะเป็นอย่างนี้, แต่ในขณะที่
พูด มีถ้อยคำที่ผมพูดไม่เจาะจง, หากผมรู้ว่าคำพูดนี้ จะเกิดทุกข์แก่ท่าน,
ผมจะไม่ฟังพูดถ้อยคำแม่เท่านั้นเลย. นี้ชื่อว่า โจทก์เพลา. โจทก์บางรูป
ถือเอาคำพูดสนทนานั้นของเธอ ไม่ได้เพื่อจะโจทภิกษุนั้น. แต่พระมหา-
ปทุมเถระไม่เชื่อถ้อยคำนี้ กล่าวว่า ภิกษุผู้สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมได้เพื่อ
จะโจทภิกษุ หรือภิกษุณี และภิกษุณีผู้มีศีลสมบูรณ์ ย่อมได้เพื่อจะโจท
เฉพาะภิกษุณีเท่านั้น ดังนี้. ฝ่ายพระมหาสุเมธเถระกล่าวว่า สหธรรมิกทั้ง ๕
ยอมได้ ดังนี้. ฝ่ายพระโคทัตตเถระกล่าวว่า ใคร ๆ จะไม่ได้เพื่อจะโจท
ห้ามได้ แล้วอ้างสูตรนี้ว่า ฟังคำของภิกษุแล้วจึงโจท, ฟังคำของภิกษุณี
แล้วจึงโจท, ฯลฯ ฟังคำของพวกสาวกเดียรฉัตรแล้วจึงโจท. ในวาทะ
ของพระเถระทั้ง ๓ รูป ฟังปรับตามปฎิญาของจำเลยเท่านั้น.

ก็ธรรมเนียมการโจทนี้ เมื่อภิกษุแม่ส่งทูตก็ดี หนังสือก็ดี ข่าวดาสน์
ก็ดี ไปโจท ยังไม่ถึงที่สุดก่อน. แต่เมื่อบุคคลยืนอยู่ในที่ใกล้ ๆ โจท

ด้วยหัวแม่มือ หรือด้วยการเปล่งวาจาเท่านั้น จึงถึงที่สุด. จริงอยู่ การบอกลาสิกขาบทอย่างเดียว ไม่ถึงที่สุดด้วยหัวแม่มือ ส่วนการตามกำจัดนี้ และการอวดอุตริมนุสธรรมที่ไม่มีจริง ย่อมถึงทีเดียว. ภิกษุใด หมายถึง โททภิกษุรูปหนึ่งในสถานที่ภิกษุสองรูปยืนอยู่ด้วยกัน, ถ้ารูปที่เขาหมายถึง โททนั้นรู้ตัว, การโททนั้น ย่อมถึงที่สุด, อีกรูปหนึ่งรู้ยังไม่ถึงที่สุด. ผู้โททหมายถึงโทททั้งสองรูป, รูปหนึ่งรู้ หรือว่า รู้ทั้งสองรูปก็ตาม ย่อมถึงที่สุด. ในโททก็มากรูปด้วยกัน ก็นัยนี้. อันธรรมดาว่า จะรู้ได้ในทันทีทันใดนั้น ทำได้ยาก. แต่เมื่อคิดคำนึงตามความรูปปกติ* จึงรู้ ก็จัดว่าเป็นอันรู้ได้เหมือนกัน. ถ้ารู้ได้ในภายหลัง ยังไม่ถึงที่สุด. จริงอยู่สิกขาบทเหล่านี้ คือการบอกลาสิกขา อภิวาโรจนสิกขาบท ทุฏฐลวาลาสิกขาบท อัคตคามสิกขาบท ทุฏฐโทสสิกขาบท และภวโรจนสิกขาบท ทั้งหมดมีข้อกำหนดอย่างเดียวกันทั้งนั้น.

[อรรถกถาธิบายการโทท ๒ และ ๔ อย่างเป็นต้น]

ก็การโทททั้ง ๒ นี้ ด้วยอำนาจกายและวาจาอย่างนั้น ยังแยกเป็น ๓ อย่างได้อีก คือ โททตามที่ได้เห็น โททตามที่ได้ยิน โททตามที่รังเกียจ.

ยังมีการโททอีก ๔ อย่าง คือ โททด้วยศีลวิบัติ ๑ โททด้วยอาจารย์วิบัติ ๑ โททด้วยทักขณวิบัติ ๑ โททด้วยอาชีวิวิบัติ ๑. บรรดาการโทท ๔ อย่างนั้น การโททด้วยศีลวิบัติ ฟังทราบด้วยอำนาจแห่งกองอาบัติหนัก

* วิมตริโนทนีฎีกา สมเณนาคี ปกติยา ชานนกุขณ, แปลว่า คำว่าสมัย คือ ในขณะที่รู้ได้ตามปกติ.

๒ กอง. โจทด้วยอาจารวิบัติ ฟังทราบด้วยอำนาจแห่งกองอาบัติที่เหลือ.
โจทด้วยทักขณวิบัติ ฟังทราบด้วยอำนาจแห่งมัจฉาทิฏฐิและอันตคาคิกทิฏฐิ.
โจทด้วยอาชีวิวิบัติ ฟังทราบด้วยอำนาจแห่งสิกขาบท ๖ ที่ทรงบัญญัติ
เพราะอาชีพเป็นเหตุ.

การโจทยังมีอีก ๔ อย่าง คือโจทระบุดุ ๑ โจทระบุนาบัติ ๑
การห้ามสังวาส ๑ การห้ามสามิยกรรม ๑. บรรดาการโจท ๔ อย่างนั้น
โจทที่เป็นไปอย่างนี้ว่า ท่านเสพเมถุนธรรม, ท่านลักทรัพย์, ท่านฆ่า
มนุษย์, ท่านอวดคุณวิเศษที่ไม่เป็นจริง ชื่อว่า โจทระบุดุ. โจทที่
เป็นไปโดยนัยมีอาทิอย่างนั้นว่า ท่านต้องเมถุนธรรมปาราชิกาบัติ ชื่อว่า
โจทระบุนาบัติ. โจทที่เป็นไปอย่างนี้ว่า อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆ-
กรรมก็ดี ร่วมกับท่านไม่มี ชื่อว่า การห้ามสังวาส. แต่ด้วยอาการเพียง
เท่านั้น การโจทยังไม่ถึงที่สุด. เมื่อพูดเชื่อมต่อกับคำเป็นต้นว่า ท่านไม่
เป็นสมณะ ไม่ใช่เหล่ากอแห่งสากยบุตร จึงถึงที่สุด. การไม่กระทำความ
มีการกราบไหว้ ลูกรับ ประคองอัญชลี และพัควี เป็นต้น ชื่อว่า การ
ห้ามสามิยกรรม.

การไม่ทำสามิยกรรมนั้น ฟังทราบ ในเวลาที่ภิกษุผู้กำลังทำการ
กราบไหว้เป็นต้นตามลำดับ ไม่กระทำแก่ภิกษุรูปหนึ่ง กระทำแก่ภิกษุที่
เหลือ. ก็ด้วยอาการเพียงเท่านั้น ชื่อว่า โจท. ส่วนอาบัตินี้ยังไม่ถึงที่สุด.
แต่เมื่อถูกถามว่า ทำไม ท่านจึงไม่กระทำการกราบไหว้เป็นต้น แก่เราเล่า?
แล้วพูดเชื่อมต่อ ด้วยคำเป็นต้นว่า ท่านไม่ใช่สมณะ ท่านไม่ใช่เหล่ากอ
แห่งสากยบุตร นั่นแหละ อาบัติจึงถึงที่สุด. ก็ภิกษุอาปุจฉาส์ที่ตนต้อง
การด้วยข้าวต้มและข้าวสวยเป็นต้น, ด้วยคำเพียงเท่านั้น ยังไม่จัดเป็น

การโจท. ในปาฏิโมกข์ภูษณชั้นชกะ ท่านพระอุบาลีเถระกล่าวโจทไว้
อีกถึง ๑๑๐ อย่าง คือการโจทที่ไม่เป็นกรรม ๕๕ ที่เป็นกรรม ๕๕ อย่าง
นี้ คือแต่งตั้งแต่พระดำรัสที่ตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ! การพักปาฏิโมกข์
ที่ไม่เป็นกรรมมีหนึ่ง, การพักปาฏิโมกข์ที่เป็นกรรมมีหนึ่ง จนถึงการพัก
ปาฏิโมกข์ที่ไม่เป็นกรรม ๑๐ การพักปาฏิโมกข์ที่เป็นกรรม ๑๐. การ
โจทเหล่านั้น เป็น ๓๓๐ คือ ของภิกษุผู้โจทด้วยการได้เห็นเอง ๑๑๐,
ของภิกษุผู้โจทด้วยการได้ยิน ๑๑๐, ของภิกษุผู้โจทด้วยความรังเกียจ ๑๑๐
การโจทเหล่านั้น เอา ๓ คุณ คือสำหรับภิกษุผู้โจทด้วยกาย ผู้โจทด้วย
วาจา ผู้โจทด้วยกายและวาจา จึงรวมเป็น ๕๕๐. การโจท ๕๕๐ เหล่า
นั้น ของภิกษุผู้โจทด้วยตนเองก็ดี ใช้ให้ผู้อื่นโจทก็ดี มีจำนวนเท่านั้น
เหมือนกัน; เพราะฉะนั้น จึงเป็นโจท ๑,๕๕๐ อย่าง. บัณฑิตพึงทราบ
อีกว่า การโจทมีหลายพัน ด้วยอำนาจโจทที่มีมูลและไม่มีมูล ในความ
ต่างแห่งมุลมีเรื่องที่ได้เห็นเป็นต้น.

[อธิบายโจทก์และจำเลยตามอรรถธานัย]

อนึ่ง พระอรรถกถาจารย์พระอรรถกถาจารย์ในฐานะนี้แล้ว นำเอาสูตรเป็นอัน
มากที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้ว ในอุบาลีปิฎกจะเป็นต้น อย่างนั้นว่า
ดูก่อนอุบาลี ! ภิกษุผู้ประสงค์จะรับอธิกรณ์ พึงรับอธิกรณ์ประกอบด้วย
องค์ ๕* และว่า ดูก่อนอุบาลี ! ภิกษุผู้โจทก์ประสงค์จะโจทผู้อื่น พึง
พิจารณากรรม ๕ อย่างในตนแล้ว โจทผู้อื่น* ดังนี้ แล้วกล่าวลักษณะ
อธิกรณ์ ธรรมเนียมของโจทก์ ธรรมเนียมของจำเลย กิจที่สงฆ์จะพึงทำ
และธรรมเนียมของภิกษุผู้ว่าความ (ผู้สอบสวน) ทั้งหมด โดยพิสดารไว้
๑. วิ. ปริวาร. ๘/๔๖๕. ๒. วิ. ปริวาร. ๘/๔๖๕.

ในอรรถกถา. ข้าพเจ้าจักพรรณาลักษณะอธิกรณ์เป็นต้นนั้น ในที่ตาม
ที่มาแล้วนั้นแล.

ก็เมื่อเรื่องถูกนำเข้าไปท่ามกลางสงฆ์แล้ว ด้วยอำนาจแห่งโจท
อย่างใดอย่างหนึ่ง บรรดาโจทซึ่งมีประเภทดังกล่าวแล้วนี้ สงฆ์พึงถาม
โจทก์และจำเลยว่า พวกท่านจักพอใจด้วยการวินิจฉัยของพวกเราหรือ ?
ถ้าโจทก์และจำเลยกล่าวว่า พวกกระผมจักพอใจ สงฆ์พึงรับอธิกรณ์นั้น.
แต่ถ้าทั้งสองฝ่ายกล่าวว่า ขอพวกท่านวินิจฉัยดูก่อนเถิด ขอรับ ! ถ้าการ
วินิจฉัยนั้นจักควรแก่พวกกระผม, พวกกระผมจักยอมรับ, พึงกล่าวคำ
มีอาทิว่า พวกท่านจงไหว้พระเจดีย์ก่อน แล้วพึงวิสาขนาทำพระสูตรให้
ยาว. ถ้าพวกเธอ เหน็ดเหนื่อยตลอดกาลนาน เป็นผู้มิบริษัทยหฺลิกไปเสีย
ขาดพรรคพวก จึงขอเรื่องใหม่, พระวินัยธรพึงห้ามเสียถึง ๓ ครั้ง แล้ว
พึงวินิจฉัยอธิกรณ์ของพวกเธอ ในเวลาพวกเธอหมดความมานะจองหงอง.
และพวกภิกษุที่สงฆ์สมมติเมื่อจะวินิจฉัย ถ้ามิบริษัทยหฺนแน้นด้วยพวก
อสังขี, พึงวินิจฉัยอธิกรณ์นั้น ด้วยอุพพาหิกายุตติ, ถ้าบริษัทยหฺนแน้น
ด้วยพวกคนพาล, พึงกล่าวว่า พวกท่านจงแสวงหาพระวินัยธร ที่ชอบ
พอของพวกท่าน ๆ เถิด ให้แสวงหาพระวินัยธรเอาเอง แล้วพึงระงับ
อธิกรณ์นั้นโดยธรรม โดยวินัย โดยสัตตสุศาสน์ ซึ่งเป็นเครื่องระงับ
อธิกรณ์นั้น.

ก็ในธรรมวินัยและสัตตสุศาสน์นั้น เรื่องที่เป็นจริง ชื่อว่า ธรรม.
การโจทและการให้การ ชื่อว่า วินัย. ยุติติสมบัตติและอนุสาวนาสมบัตติ
ชื่อว่า สัตตสุศาสน์. เพราะฉะนั้น เมื่อโจทก์ยกเรื่องขึ้นฟ้อง พระวินัยธร

ฟังถามจำเลยว่า เรื่องนี้ จริง หรือไม่จริง? พระวินัยธร สอบสวนเรื่อง
อย่างนี้แล้ว โจทก์ด้วยเรื่องที่เป็นจริง ให้จำเลยให้การแล้ว ฟังระงับ
อธิกรณ์นั้นด้วยอุตติสมบัติและอนุสาวนาสมบัติ.

ถ้าว่า ในโจทก์และจำเลยนั้น โจทก์เป็นอัครชี โจทก์จำเลยผู้เป็น
อัครชี และโจทก์อัครชีนั้นเป็นพาล ไม่ฉลาด, พระวินัยธรไม่ฟังให้การ
ซักถามแก่เธอ. แต่ฟังกล่าวอย่างนี้ ท่านโจทก์กษุณนั้นเพราะเรื่องอะไร?
แน่นอนโจทก์นั้นจักกล่าวว่า ท่านเจริญ! ที่ชื่อว่ากิมหิณัง นี้ คืออะไร?
ฟังส่งเธอไปเสียด้วยคำว่า ท่านไม่ระจกแม้คำว่า กิมหิณัง (ท่านโจทก์กษุ
ณนั้นในเพราะเรื่องอะไร). ท่านเป็นคนโง่เห็นปานนี้ ไม่ควรโจทก์ผู้อื่น.
พระวินัยธรไม่ฟังให้การซักถามแก่เธอ. แต่ถ้าโจทก์อัครชีนั้น เป็นบัณฑิต
เฉลียวฉลาด สามารถจะกลบเกลื่อนให้สำเร็จได้ ด้วยเรื่องที่ได้เห็น หรือ
ด้วยเรื่องที่ได้ยิน, ฟังให้การซักถามแก่โจทก์นั้น แล้วกระทำการตาม
ปฎิญาของจำเลยผู้เป็นอัครชีนั้นแล. ถ้าอัครชีโจทก์อัครชี, และอัครชีนั้นเป็น
คนโง่ ไม่เฉลียวฉลาด ไม่อาจจะให้คำตอบข้อซักถามได้, พระวินัยธร
ฟังให้นัยแก่เธอว่า ท่านโจทก์กษุณนั้นเพราะเรื่องอะไร? เพราะเรื่องแห่ง
ศีลวิบัติ หรือเพราะเรื่องแห่งวิบัติอย่างหนึ่ง ในบรรดาอาจารย์วิบัติเป็นต้น
ถามว่า ก็เพราะเหตุไร จึงควรให้นัยอย่างนี้แก่อัครชีนี้เท่านั้น ไม่
ควรให้แก่อัครชีนอกนี้เล่า? การลำเอียงเพราะอคติ ไม่สมควรแก่พวก
พระวินัยธรมิใช่หรือ?

แม้ว่า การลำเอียงเพราะอคติ ไม่สมควรเลย. แต่การให้นัยนี้ ไม่
จัดเป็นการลำเอียงเพราะอคติ. การนี้ชื่อว่าเป็นการอนุเคราะห์ธรรม. จริง

อยู่ ลิกขาบทพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติไว้ เพื่อต้องการข่มพวกอสังขี และเพื่อต้องการยกย่องพวกสังขี.

ในสังขีและอสังขีเหล่านั้น อสังขีได้นัยแล้ว จักกลบเคลื่อนไปเสีย. ฝ่ายสังขีได้นัยแล้ว จักกล่าวยืนยันในเรื่องที่ได้เห็น โดยความสืบเนื่องกันกับเรื่องที่ได้เห็น ในเรื่องที่ได้ยิน โดยความสืบเนื่องกันกับเรื่องที่ได้เห็น ในเรื่องที่ได้ยิน โดยความสืบเนื่องกันกับเรื่องที่ได้ยิน. เพราะฉะนั้น การอนุเคราะห์กรรม จึงสมควรแก่สังขีนั้น. ก็ถ้าว่าสังขีนั้นเป็นบัณฑิต เฉลียวฉลาด ยืนยันพูด, แต่อสังขีไม่ให้ปัญญา ด้วยปฏิเสธว่า แม้เรื่องนี้ก็ไม่มี, ถึงเรื่องนั้นก็ไม่มี. พึงปรับตามปัญญาของอสังขีเหมือนกัน.

[ว่าด้วยเรื่องทำตามปัญญาของจำเลยสังขีและอสังขี]

ก็แลเพื่อแสดงใจความนั้น ผู้ศึกษาพึงทราบเรื่องดังต่อไปนี้:-
ได้ยินว่า พระเถระจุฬากัษ ผู้ทรงไตรปิฎก แสดงวินัยแก่ภิกษุทั้งหลาย ภายได้โลหปราสาท เลิกในเวลาเย็น. ในเวลาพระเถระนั้นเลิก ภิกษุ ๒ รูปผู้เป็นความกันในอรรถคดี ได้ยังถ้อยคำให้เป็นไป. รูปหนึ่งไม่ให้ปัญญาโดยปฏิเสธว่า แม้เรื่องนี้ก็ไม่มี, ถึงเรื่องนั้นก็ไม่มี. ครานั้นเมื่อปฐมยามยังเหลือน้อย พระเถระเกิดความเข้าใจว่าไม่บริสุทธิ์ในบุคคลนั้นว่า ผู้ยืนยันพูด, แต่ผู้ไม่ให้ปัญญา และเรื่องชักมาเป็นอุทาหรณ์มีมาก, กรรมนี้ จักเป็นของอันบุคคลนั้นทำแล้วแน่นอน. ครั้งนั้นพระเถระได้ให้สัญญาที่แผ่นกระเบื้องเซ็ดเท้าด้วยค้ำพัดแล้วกล่าวว่า คุณ ! เราไม่สมควรจะวินิจฉัย, เองจงให้คนอื่นวินิจฉัยเถิด. พวกภิกษุถามว่า เพราะเหตุไร ขอรับ ? พระเถระได้บอกเนื้อความนั้น. ความเร่าร้อนเกิด

ขึ้นในกายของบุคคลผู้เป็นจำเลย. ครั้งนั้น จำเลยไหว้พระเถระแล้วกล่าวว่า
ธรรมคาพระวินัยธรผู้เหมาะสมเพื่อวินิจฉัย ควรเป็นผู้เช่นท่านนั้นแหละ
และผู้โจทก์ก็ควรเป็นเช่นท่านผู้นี้แล แล้วนุ่งผ้าขาวกล่าวว่า ผมทำให้
ท่านลำบากนานแล้ว ขอขมาพระเถระแล้วหลีกไป.

อสังฆิกษุถูกสังฆิกษุโจทอยู่อย่างนั้น เมื่อเรื่องแม่เป็นอันมากเกิด
ขึ้นแล้ว ก็ไม่ให้ปฤญญา. อสังฆิกษุนั้น พระวินัยธรไม่ควรกล่าวเลยว่าเป็น
ผู้บริสุทธิ์ ทั้งไม่ควรกล่าวว่า เป็นผู้ไม่บริสุทธิ์. บุคคลนี้ ชื่อว่าตาย
ทั้งเป็น ชื่อว่าเนาทั้งดิบ. ก็ถ้าว่า เรื่องแม่อื่นเช่นนั้นเกิดขึ้นแก่เขา,
พระวินัยธรไม่ต้องวินิจฉัย. เขาก็ต้องฉิบหายไปอย่างนั้นนั่นเอง.

อนึ่ง ถ้าอสังฆิกษุโจทสังฆิกษุด้วยกัน พระวินัยธรควรพูด
แนะโจทก์นั้นว่า แนะนำคุณ! ผู้นี้ใคร ๆ ไม่อาจว่ากล่าวอะไร ตามคำของ
คุณได้, กล่าวอย่างนั้นเหมือนกันกะฝ่ายจำเลย นอกนี้ แล้วส่งไปด้วย
คำว่า พวกเธอทั้งสองจงร่วมสมโภคบริโภคกันอยู่เถิด, ไม่พึงทำการ
วินิจฉัยแก่อสังฆิกษุทั้งสองนั้น เพื่อประโยชน์แก่ศีล, แต่เพื่อประโยชน์แก่
บาตรและจีวร และบริเวณเป็นต้น ได้พยานสมควรแล้วจึงควรทำ.

ถ้าสังฆิกษุ โจทสังฆิกษุด้วยกัน และการวิวาทของพวกเธอมี
เพียงเล็กน้อย ในเรื่องบางเรื่องเท่านั้น, พระวินัยธรพึงให้รอมชอมตกลง
กัน ให้แสดงโทษล่วงเกินแล้วส่งไปด้วยคำว่า พวกเธอจงอยู่ทำอย่างนี้
ก็ถ้าในโจทก์และจำเลยนั้น จำเลยพูดปลั่งพลาดผิดไป, ตั้งแต่ต้น จำเลย
ยังไม่ชื่อว่าเป็นอสังฆิ. และจำเลยนั้น ไม่ให้ปฤญญาเพื่อต้องการรักษา
พรรคพวก. พวกมากลุกขึ้นด้วยกล่าวว่า พวกเราไม่เชื่อ พวกเราไม่เชื่อ.
จำเลยนั้น จะเป็นผู้บริสุทธิ์ครั้งเดียว หรือ ๒ ครั้ง ตามปฤญญาของพวก

มากนั้นเกิด. แต่ถ้าเธอไม่ตั้งอยู่ในฐาน (เป็นลัทธิ) จำเดิมแต่เวลาพูดผิดไป. พึงให้การวินิจฉัย.*

[ว่าด้วยองค์ของโจทก์และจำเลย]

เมื่อเรื่องถูกนำมาเสนอในที่ประชุมท่ามกลางสงฆ์ ด้วยอำนาจแห่งการโจทอย่างใดอย่างหนึ่งเช่นนี้ พระวินัยธรทราบการปฏิบัติในจำเลยและโจทก์แล้ว พึงทราบวินิจฉัยด้วยสามารถแห่งเบื้องต้น ท่ามกลางและที่สุดเป็นต้น เพื่อรู้จักสมบัติและวิบัติแห่งการโจทนั้นนั่นเอง. คืออย่างไร? คือการโจทมีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

การขอโอกาสว่า ข้าพเจ้าใครจะกล่าวกะท่าน, ขอท่านผู้มีอายุ จงกระทำโอกาสให้แก่ข้าพเจ้า ดังนี้ ชื่อว่า เบื้องต้นแห่งการโจท.

การโจทแล้วให้จำเลยให้การตามวัตถุที่ยกขึ้นบรรยายฟ้องแล้ววินิจฉัย ชื่อว่า ท่ามกลางแห่งการโจท.

การระงับด้วยให้จำเลยทั้งอยู่ในอาบัติ หรืออนาบัติ ชื่อว่า ที่สุดแห่งการโจท.

การโจท มีมูลเท่าไร? มีวัตถุเท่าไร? มีภูมิเท่าไร?

การโจทมีมูล ๒ คือ มูลมีเหตุ ๑ มูลไม่มีเหตุ ๑ (มูลมีมูล ๑ มูลไม่มีมูล ๑). มีวัตถุ ๓ คือ ได้เห็น ๑ ได้ยิน ๑ ได้รังเกียจ ๑. มีภูมิ ๕ คือ จักพูดตามกาล จักไม่พูดโดยกาลไม่ควร ๑ จักพูดตามจริง จักไม่พูดโดยคำไม่จริง ๑ จักพูดด้วยคำอ่อนหวาน จักไม่พูดด้วยคำหยาบ ๑ จัก

* สารัตถที่ปณี ๓/๔๔, มี น ปฏิสเร เป็น วินิจจโย น ทาทพุโติ อลชชิวาปนฺนคฺคา ทาทพุโ แปลว่า ชื่อว่า ไม่พึงให้วินิจฉัย คือ พึงให้วินิจฉัย เพราะถึงความเป็นอรรถ.

พูดถ้อยคำประกอบด้วยประโยชน์ จักไม่พูดคำที่ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ๑
จักมีจิตประกอบด้วยเมตตาพูด จักไม่เพ่งโทษพูด ๑.

ก็ในการใจนี้ บุคคลผู้เป็นโจทก์ พึงตั้งอยู่ในธรรม ๕ อย่าง
ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในอุบาลีปิฎกจะ โดยนัยเป็นต้นว่า เราเป็น
ผู้มีกายสมาจารบริสุทธิ์หรือหนอแล. ผู้เป็นจำเลย พึงตั้งอยู่ในธรรม ๒ อย่าง
คือในความจริง และความไม่โกรธ.

ชื่อว่า อปฺเปว นาม นํ อิมมฺหา พุรฺหมจฺริยา จาเวยฺย มีความว่า
แม้ไหนแล เราจะพึงให้บุคคลผู้นั้นเคลื่อนจากความประพฤตินั้นประเสริฐ
นี้ได้. มีคำอธิบายว่า พึงตามกำจัดด้วยความประสงค์อย่างนี้ว่า พึงเป็น
การดีหนอ ถ้าเราพึงให้บุคคลผู้นี้เคลื่อนจากพรหมจรรย์นี้ได้. แต่ในบท
ภาชนะ ท่านพระอุบาลีกถาคำเป็นต้นว่า พึงให้เคลื่อนจากความเป็น
ภิกษุ เพื่อแสดงเพียงปริยายแห่งคำว่า พึงให้เคลื่อนจากพรหมจรรย์ นี้
เท่านั้น.

บททั้งหลายมีขณะเป็นต้น เป็นไวพจน์ของสมัย.

หลายบทว่า ตํ ขณฺ์ ตํ ลยฺ์ ตํ มหุตฺตํ วิตฺตฺตํ ได้แก่ เมื่อขณะ
นั้น เมื่อครุนั้น เมื่อยามนั้น ล่วงเลยไปแล้ว จริงอยู่ คำว่า ตํ ขณฺ์
เป็นต้นนี้ เป็นทุตติยวิภัตติ เพื่อเกิดเป็นสัตตมวิภัตติ (ลงในอรรถแห่งสัตต-
มวิภัตติ).

ในสมนุคคาหิยมานนิตศ ชื่อว่า เยน วตฺตฺตนา อนุทฺธสิโต โหติ
มีความว่า จำเลยถูกโจทก์ตามกำจัด คือข่มเหง ครอบงำด้วยวัตถุใด ใน
บรรดาวัตถุแห่งปาราชิก ๔.

ชื่อว่า ตสฺมึ วตฺตฺตสฺมึ สมนุคคาหิยมาโน มีความว่า ในเรื่องที่

โจทก์กล่าวหาว่า โจทก์นั้น ถูกพระวินัยธรผู้ว่าความสอบสวน ได้สวน คือพิจารณาอยู่โดยนัยเป็นต้นว่า ท่านเห็นอะไร ? ท่านเห็นอย่างไร ?

ในอสมนุคคาหิยมานนิเทศ ชื่อว่า น เกนจิ วุจจมาโน คืออันผู้ว่าความ หรือใครคนใดคนหนึ่ง (ไม่ซักถาม). อีกอย่างหนึ่ง ความว่า ไม่ถูกผู้ว่าความสอบถาม ด้วยบรรดาวัตถุที่ได้เห็นเป็นต้นอย่างใดอย่างหนึ่ง.

ก็บัณฑิตพึงทราบความสัมพันธ์แห่งบทมาติกาทั้ง ๒ นี้ ด้วยคำว่า ภิกขุ จ โทถ์ ปติฏฐาติ นี้ข้างหน้า. จริงอยู่ มีรูปความที่ท่านกล่าวไว้ ดังนี้ว่า ก็แล ภิกขุอันผู้ใดผู้หนึ่งถือเอาตามก็ตาม ไม่ถือเอาตามก็ตาม อย่างนี้ (เชื่อก็ตาม ไม่เชื่อก็ตาม) ยินยัน อิงอาศัยโทสะ คือปฏิกฤษยา, เป็นสังฆาภิเสส. ก็คำนี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ เพื่อแสดงกาลปรากฏแห่งความเป็นอริกรณไม่มีมูลเท่านั้น. แต่ภิกขุผู้โจทก์ย่อมต้องอาบัติในขณะที่ตนโจทก์นั้นแล.

บัดนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสคำว่า อริกรณ นาม เป็นต้น เพื่อจะไม่ตรัสลักษณะอริกรณไม่มีมูลนั้น แสดงแต่ที่ยังไม่เคยมีเท่านั้น เพราะลักษณะแห่งอริกรณไม่มีมูล ได้ตรัสไว้แล้วในก่อน ในคำว่า อมูลกญฺเจว ตํ อริกรณ โหติ นี้.

[อธิบายคำว่าอริกรณเป็นต้น]

เพราะ อริกรณในคำว่า อริกรณ นาม นั้น โดยอรรถ คือเหตุย่อมมีแม้อย่างเดียว ด้วยอำนาจแห่งวัตถุมีต่าง ๆ กัน; เพราะเหตุนี้เพื่อความแตกต่างกันนั้น แห่งอริกรณนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสคำมีอาทิว่า จตุตถาริ อริกรณานิ วิวาทาธิกรณํ ดังนี้.

ถามว่า ก้ออิกรณันั้น ย่อมเป็นอันเดียว ด้วยอรรถคือเหตุอันใด อรรถคือเหตุอันนั้นเป็นอย่างไร ?

แก้วว่า อรรถ คือ เหตุ นั้น คือ ข้อที่อิกรณัเป็นเหตุที่จะพึงกระทำ ยิ่ง (ระงับ) ด้วยสมณะทั้งหลาย. เพราะเหตุ นั้น สมณะทั้งหลายเทียว ประรภ คือ อาศัฯ หมายถึงอิกรณัอันใดเป็นไป, อิกรณัอันนั้นพึงทราบว่ อิกรณั. แต่ในอรรถกถาทั้งหลายกล่าวว่ อาจารย์บางพวกกล่าวความยึดถือว่ อิกรณั, บางพวกกล่าวเจตนาว่ อิกรณั, บางพวกกล่าวความไม่ชอบใจ ว่ อิกรณั, บางพวกกล่าวโวหารว่ อิกรณั บางพวกกล่าวบัญญัติ ว่ อิกรณั.

พระอรรถกถาจารย์เหล่านั้นวิจารณ์เข้าไปอย่างนี้ว่ ถ้าความยึดถือพึง เป็นอิกรณัไชร้, ภิกษุรูปหนึ่งถือเอาคติปริรักษากันกับภิกษุผู้เป็นสภาคัน เห็นโทษในคตินั้นแล้วสละเสียอีก, อิกรณันั้นของเธอ จักเป็นอันถึง ความระงับไป. ถ้าเจตนาพึงเป็นอิกรณัไชร้, เจตนาที่เกิดขึ้นว่ เราจัก ถือเอาคตินี้ ย่อมดับไป. ถ้าความไม่ชอบใจพึงเป็นอิกรณัไชร้, ภิกษุ แม้ถือเอาคติด้วยความไม่ชอบใจ ภายหลังไม่ได้ความวิจิฉัย หรือฝ่าย จำเลยขอขมาโทษแล้ว ย่อมสละเสีย. ถ้าโวหารพึงเป็นอิกรณัไชร้, ภิกษุ เทียวพุดอยู่ ย่อมเป็นผู้หนึ่งไม่มีเสียงในภายหลัง, อิกรณันั้นของเธอ จัก เป็นอันถึงความระงับด้วยประการฉะนี้. เพราะเหตุ นั้น บัญญัติจึงจัดเป็น อิกรณั.

แต่คำของพระอรรถกถาทั้งหลายนั้นนี้ แยังพระบาลีมีอาทิอย่างนั้นว่ เมถุนธรรมปาราชิกาบัติ มีในส่วนนั้นแห่งเมถุนธรรมปาราชิกาบัติ ฯลฯ

อาปัตตาทิกรรมเป็นส่วนนั้น แห่งอาปัตตาทิกรรมอย่างนี้ และว่า วิวาทาทิกรรม เป็นกุศลก็มี เป็นอัพยากฤต^๒ ก็มี ดังนี้.

อันที่จริง พระอรรถกถาจารย์เหล่านั้น มิได้ประสงค์ข้อที่บัญญัติเป็นกุศลเป็นต้น. และธรรมคือปาราชิก ที่มาในคำว่า อมูลเกน ปาราชิกเกน ฐมฺเมน นี้ จะได้ชื่อว่าเป็นบัญญัติ ห้ามได้. เพราะเหตุใด? เพราะเป็นอกุศลโดยส่วนเดียว.

จริงอยู่ แม้พระผู้มีพระภาคเจ้า ก็ได้ตรัสคำนี้แล้วว่า อาปัตตาทิกรรม เป็นอกุศลก็มี เป็นอัพยากฤตก็มี. และปาราชิกไม่มีมูลนั้นใด ที่ทรงนิเทศไว้ในพระบาลีนี้ว่า อมูลเกน ปาราชิกเกน ดังนี้. พระบาลีว่า อมูลกญฺเจว ตํ อธิกรณํ โหติ นี้ เป็นปฏินิตกแห่งปาราชิกไม่มีมูลนั้นนั้นแล ไม่ใช่แห่งบัญญัติ. แท้จริง พระผู้มีพระภาคเจ้า จะได้ทรงนิเทศปาราชิกอื่น แล้วทรงปฏินิตกปาราชิกอื่น ห้ามได้. แต่บุคคลนั้นถูกโจทก์ตราเอาว่า ล่วงธรรม คือปาราชิก ด้วยบัญญัติใด ก็ด้วยข้อหาอันใด, บัญญัติเช่นนั้น จัดว่าไม่มีมูล ก็เพราะอธิกรณ์กล่าวคือปาราชิกเป็นของไม่มีมูล, แต่จัดเป็นอธิกรณ์ ก็เพราะบัญญัตินั้นเป็นไปในอธิกรณ์; เพราะเหตุนี้ คำว่า บัญญัติเป็นอธิกรณ์ ควรถูก โดยบรรยายนี้. แต่อธิกรณ์ที่จัดว่าไม่มีมูล ย่อมไม่มีโดยปกติของตน. จะมีได้ก็สักว่าบัญญัติเท่านั้น. แม้เพราะเหตุนี้ คำว่า บัญญัติจัดเป็นอธิกรณ์ ก็ควรจะถูก.

ก็แล ข้อที่บัญญัติจัดเป็นอธิกรณ์ โดยบรรยายดังกล่าวมานั้น ย่อมถูกในสิกขาบทนี้เท่านั้น ไม่ถูกทุก ๆ สิกขาบท. จริงอยู่ การบัญญัติอธิกรณ์มีวิวาทาทิกรรมเป็นต้น ไม่ใช่อรรถ คือเหตุ. แต่อรรถ คือเหตุ

ก็ได้แก่ข้อที่อธิกรณ์เหล่านั้น เป็นเหตุที่จะพึงกระทำยิ่ง (ระงับ) ด้วยสมณะทั้งหลายดังกล่าวแล้วในหนหลัง. ด้วยอรรถ คือเหตุนี้อย่างกล่าวมานี้ วิวาทบางอย่างในโลกนี้ เป็นวิวาทด้วย เป็นอธิกรณ์ด้วย; เพราะเหตุนี้ จึงชื่อว่า วิวาทาธิกรณ์. ในอธิกรณ์ที่เหลือ ก็นัยนี้.

บรรดาอธิกรณ์ ๔ มีวิวาทาธิกรณ์เป็นต้นนั้น วิวาทที่อาศัยเภทกร-
วัตถุ ๑๘ อย่าง เกิดขึ้นอย่างนี้ คือพวกภิกษุในธรรมวินัยนี้ วิวาทกันว่า เป็นธรรม หรือว่า ไม่ใช่ธรรม ชื่อว่า วิวาทาธิกรณ์.

การกล่าวหากันอาศัยวินัย ๔ เกิดขึ้นอย่างนี้ คือภิกษุในพระธรรม
วินัยนี้ ย่อมกล่าวหาภิกษุด้วยศีลวินัยบ้าง ชื่อว่า อนุวาทาธิกรณ์.

เฉพาะอาบัติเท่านั้นชื่อว่า อาปตตาทิกรณ์ อย่างนี้คือ กองอาบัติ
ทั้ง ๕ ชื่อว่า อาปตตาทิกรณ์. กองอาบัติทั้ง ๗ ชื่อว่า อาปตตาทิกรณ์.

ความเป็นกิจของสงฆ์ คือความเป็นกิจอันสงฆ์ต้องทำ ได้แก่ สังฆ-
กิจ ๔ อย่างนี้คือ อปโลกนกรรม ญัตติกรรม ญัตติทุติยกรรม และ
ญัตติจตุตถกรรม พึงทราบว่าเป็นกิจาธิกรณ์. แต่ในอรรถนี้ประสงค์เอา
อาปตตาทิกรณ์ กล่าวคืออาบัติปาราชิกเท่านั้น. อธิกรณ์ที่เหลือมีวิวาทา-
ธิกรณ์เป็นต้น ท่านกล่าวไว้ ด้วยอำนาจแห่งการขยายความ. แท้จริง
อรรถแห่งศัพท์ว่าอธิกรณ์ มีเท่านี้. ในอรรถเหล่านั้น ปาราชิกเท่านั้น
ประสงค์เอาในอธิการนี้. ปาราชิกนั้นเป็นอธิกรณ์ไม่มีมูล ด้วยมูลมีการ
ได้เห็นเป็นต้นนั้นแล. และภิกษุนี้ยืนยงอิงอาศัยโทสะ คือเมื่อกล่าวคำ
เป็นต้นว่า ข้าพเจ้าพูดเล่นเปล่าๆ ชื่อว่าย่อมปฤญญา. เป็นสังฆาภิเสศ
แก่ภิกษุนั้นในขณะที่ตนใจตนเองแล. นี้เป็นใจความแห่งสิกขาบทนั้น
ซึ่งมีนิเทศ (การขยาย) ตามลำดับแห่งบทก่อน.

[แก้อรธบทภาษณีย์]

บัดนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรงยกอาบัติขึ้นแสดงโดยพิสดาร ด้วยสามารถแห่งเรื่องของการโจท มีเรื่องที่ไม่ได้เห็นเป็นต้น ที่ตรัสไว้ โดยสังเขปแล้วนั้น จึงตรัสคำมีอาทิว่า **อหิฏฐสฺส โหติ** ดังนี้.

บรรดาบทเหล่านั้น คำว่า **อหิฏฐสฺส โหติ** ได้แก่ (จำเลย) เป็น ผู้อันโจทก์นั้นมิได้เห็น. อธิบายว่า บุคคลผู้ต้องธรรมถึงปาราชิกนั้น เป็น ผู้อันโจทก์นี้มิได้เห็น. แม้ในบทว่า **อสุตฺตสฺส โหติ** เป็นต้น ก็มีนัย เหมือนกันนี้.

สองบทว่า **หิฏฺฐโ** **มยา** มีคำอธิบายว่า ท่านเป็นผู้อันเราเห็นแล้ว. แม้ในบทว่า **สุตฺ** **มยา** เป็นต้นก็มีนัยอย่างนี้. บทที่เหลือในอธิกรณ์มี เรื่องที่ไม่ได้เห็นเป็นมูลชัดเจนทีเดียว. ส่วนในอธิกรณ์ที่มีมูลด้วยเรื่องที่ได้เห็น พึงทราบความเป็นอธิกรณ์ไม่มีมูล เพราะความไม่มีแห่งมูล มี เรื่องที่ได้ยินเป็นต้น ที่ตรัสไว้อย่างนี้ว่า ถ้าโจทก์โจทภิกษุเห็นว่า ข้าพเจ้า ได้ยิน เป็นต้น.

ก็ในวาระของโจทก์ทั้งหมดนั้นแล ย่อมเป็นสังฆาทิเสสเหมือนกัน ทุก ๆ คำพูด ด้วยอำนาจแห่งคำพูดคำหนึ่ง ๆ ในบรรดาคำเหล่านี้อันมาแล้วในที่อื่นว่า ท่านเป็นผู้ทุศีล มีธรรมเลว มีสมาจารอันไม่สะอาด นำ รังเกียจ มีการทำงานอันชอนเร้น มิใช่สมณะ ปฏิญญาว่าเป็นสมณะ มิใช่ พรหมจารี ปฏิญญาว่าเป็นพรหมจารี เป็นผู้เนาใน มีระกะชุม เกิดเป็น เพียงหยากเยื่อ เหมือนเป็นสังฆาทิเสสทุก ๆ คำพูด ด้วยอำนาจคำหนึ่ง ๆ ในบรรดาคำเหล่านี้ อันมาแล้วในสิกขาบทนี้ว่า ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิก เป็นผู้มิใช่สมณะ มิใช่เหล่ากอแห่งศากยบุตรฉะนั้น.

ก็คำล้วน ๆ เหล่านี้ว่า อุโบสถ หรือปวารณา หรือสังฆกรรม ร่วมกับท่าน ย่อมไม่มี ยังไม่ถึงที่สุดก่อน. แต่คำพูดที่เชื่อมต่อกับบทใด บทหนึ่งแล้วเท่านั้น บรรดาบทว่าทุกศีลเป็นต้นอย่างนี้ว่า ท่านเป็นผู้ทุกศีล อุโบสถก็ดี ร่วมกับท่านไม่มี และบรรดาบทว่า ท่านต้องธรรมถึงปาราชิก เป็นต้น ย่อมถึงที่สุด คือทำให้เป็นสังฆาติเสส.

แต่พระมหาปทุมเถระกล่าวว่า เฉพาะบทเป็นต้นว่า เป็นผู้ทุกศีล มี ธรรมแล้ว อย่างเดียว ซึ่งมีได้มาในบาลีในสิกขาบทนี้ ยังไม่ถึงที่สุด, แม้บทเหล่านี้คือ ท่านเป็นคนชั่ว ท่านเป็นสามเณรโคง ท่านเป็นมหา อุบายสก ท่านเป็นผู้ประกอบวัตรแห่งเจ้าแม่กาลีเทพีผู้ประเสริฐ ท่านเป็น นิครนถ์ ท่านเป็นอาชีวก ท่านเป็นดาบส ท่านเป็นปริพาชก ท่านเป็น บัณเฑาะก์ ท่านเป็นเถยยสังวาส ท่านเป็นผู้เข้าริดเดียรถีย์ ท่านเป็น ดิรัจฉาน ท่านเป็นผู้ฆ่ามารดา ท่านเป็นผู้ฆ่าบิดา ท่านเป็นผู้ฆ่าพระ- อรหันต์ ท่านเป็นผู้ทำสังฆเภท ท่านเป็นผู้ทำโลหิตุปบาท ท่านเป็น ภิกขุณีทุสกะ ท่านเป็นคนสองเพศ ย่อมถึงที่สุดทีเดียว. และพระมหา- ปทุมเถระอีกนั่นแหละ กล่าวในบทว่า ทิฏฐะ เวมตีโก เป็นต้นว่า เป็น ผู้เคลือบแคลงด้วยส่วนใด ย่อมไม่เชื่อด้วยส่วนนั้น, ไม่เชื่อด้วยส่วนใด ย่อมระลึกไม่ได้โดยส่วนนั้น, ระลึกไม่ได้โดยส่วนใด ย่อมเป็นผู้หลงลืม โดยส่วนนั้น.

ฝ่ายมหาสุมเถระแยกบทหนึ่ง ๆ ออกเป็น ๒ บท แล้วแสดงนัย เฉพาะอย่างแห่งบทแม่ทั้ง ๔. คืออย่างไร? คือพึงทราบนัยว่า ทิฏฐะ

เวมติโก นี้ก่อน, ภิกษุเป็นผู้สงสัยในการเห็นบ้าง, ในบุคคลบ้าง, บรรดา การเห็นและบุคคลนั้น ย่อมเป็นผู้สงสัยในการเห็นอย่างนี้ว่า เป็นบุคคล ที่เราเห็น หรือไม่ใช่คนที่เราเห็น, เป็นผู้มีความสงสัยในบุคคลอย่างนี้ว่า คนนี้แน่หรือที่เราเห็นหรือคนอื่น. ย่อมไม่เชื่อการเห็นบ้าง บุคคลบ้าง, ย่อมระลึกลำบากซึ่งการเห็นบ้าง บุคคลบ้าง, ย่อมเป็นผู้ล้มการเห็นบ้าง บุคคลบ้าง ด้วยประการอย่างนี้.

ก็บรรดาบทเหล่านี้ บทว่า **เวมติโก** ได้แก่ เกิดความสงสัย.

สองบทว่า **โน กปะเปติ** ได้แก่ ย่อมไม่เชื่อ.

บทว่า **น สรติ** มีความว่า เมื่อคนอื่นไม่เตือน ก็ระลึกลำบากไม่ได้. แต่เมื่อใด คนเหล่านี้เตือนเธอให้ระลึกลำบาก ในสถานที่ชื่อโน้น ขอรับ! ในเวลานั้น เมื่อนั้น จึงระลึกลำบากได้.

บทว่า **ปมฺภูโจ** มีความว่า บุคคลผู้แม้ซึ่งคนอื่นเตือนให้ระลึกลำบาก โดยอุบายนั้น ๆ ก็ระลึกลำบากไม่ได้เลย. แม้วาระแห่งบุคคลผู้ให้โจท ก็พึงทราบ โดยอุบายนี้ ก็ในโจทภาพการนั้น ลดบทว่า มยา ออกอย่างเดียว, บท ที่เหลือ ก็เช่นเดียวกับโจทภาพการนั้นแล.

ต่อจากโจทภาพการนั้น เพื่อแสดงชนิดแห่งอาบัติ และชนิดแห่ง อนาบัติ จึงทรงตั้งจุดกาะว่า **อสุทฺธะ สุตฺตทิกฺขิ** เป็นต้นแล้วทรงแสดง ขยายแต่ละบทออกไป ตามชนิดอย่างละ ๔ ชนิด. จุดกาะทั้งหมดนั้น ผู้ศึกษาอาจจะรู้ได้ ตามนัยแห่งพระบาลีนั้นแล. ก็ในการ โจทนี้ พึงทราบ ความต่างกันแห่งความประสงค้อย่างเดียว. จริงอยู่ ธรรมดาว่า ความ ประสงค์นี้ มีมากอย่าง คือ ความประสงค์ในอันให้เคลื่อน ความประสงค์ ในการดำ ความประสงค์ในการทำงาน ความประสงค์ในการออก (จากอาบัติ)

ความประสงค์ในการพักอุโบสถและปวารณา ความประสงค์ในการสอบสวน ความประสงค์ในการกล่าวธรรม.

บรรดาความประสงค์เหล่านั้น ในความประสงค์ ๔ อย่างข้างต้น เป็นทุกกฎ แก่ภิกษุผู้ไม่ให้กระทำโอกาส, และเป็นสังฆาติเสส แม้แก่ภิกษุผู้ให้กระทำโอกาส แล้วตามกัจจ (โจท) ด้วยปาราชิกอันไม่มีมูล ซึ่ง ๆ หน้า, เป็นปาจิตติย แก่ภิกษุผู้ตามกัจจ (โจท) ด้วยสังฆาติเสส ไม่มีมูล, เป็นทุกกฎ แก่ภิกษุผู้ตามกัจจด้วยอาจารย์, เป็นปาจิตติย แก่ภิกษุผู้กล่าวด้วยประสงค์จะดำ, เป็นทุกกฎ แก่ภิกษุผู้กล่าวด้วยกองอาบัติแม่ทั้ง ๗ กอง ในที่ลับหลัง, เป็นทุกกฎอย่างเดียวกับภิกษุผู้กระทำกรรมทั้ง ๗ อย่าง เฉพาะในที่ลับหลัง.

ส่วนในกรุนที ท่านกล่าวว่า กิจด้วยการขอโอกาส ย่อมไม่มีแก่ภิกษุผู้กล่าวว่า ท่านต้องอาบัติชื่อนี้ จงกระทำคืนอาบัตินั้นเสีย โดยความประสงค์จะให้ออกจากอาบัติ. ในอรรถกถาทุก ๆ อรรถกถาทีเดียว ไม่มีการขอโอกาสสำหรับภิกษุผู้พักอุโบสถและปวารณา แต่พึงรู้เขตแห่งการพัก ดังนี้:- ก็เมื่อสวดยังไม่เลย เร อักษร นี้ว่า **สุณตฺต เม ภนฺเต สจฺจโฆ อชฺชโปสโถ ปณฺณเธรโส ยถิ สจฺจสุส ปตฺตกฺกัณฺโณ สจฺจโฆ อุโปสถั กเร** ดังนี้ ไป ย่อมได้เพื่อจะพัก. แต่ถัดจากนั้นไป เมื่อถึง **ย อักษร** แล้ว ย่อมไม่ได้เพื่อพัก. ในปวารณาก็มีนัยอย่างนี้.

โอกาสกรรม ย่อมไม่มี แม้แก่ภิกษุผู้สอบสวนในเมื่อเรื่องถูกนำเข้าเสนอแล้ว กล่าวอยู่ด้วยประสงค์จะสอบสวนว่า เรื่องอย่างนี้มีแก่ท่านหรือ? แม้สำหรับพระธรรมกถึกผู้นั่งอยู่บนธรรมาสน์กล่าวธรรมไม่เจาะจง โดยนัยเป็นต้นว่า ภิกษุใดกระทำอย่างนี้และนี้, ภิกษุนี้มีใช้สมณะ ดังนี้

ก็ไม่ต้องมีการขอโอกาส. แต่ทว่ากล่าวเจาะจงกำหนดว่า ผู้โน้น ๆ มิใช่
สมณะ มิใช่อุบาสก ดังนี้ ลงจากธรรมาสน์แล้วควรแสดงอาบัติก่อนจึง
ไป. อนึ่ง ฟังกราบใจความแห่งคำที่ท่านกล่าวไว้ในที่นั้น ๆ ว่า **อโนกาส์**
การตุวา อย่างนี้ว่า **โอกาส์ อการตุวา** แปลว่า ไม่ให้กระทำโอกาส.
จริงอยู่ ขึ้นชื่อว่าโอกาส ไม่สมควรบังโอกาส ที่โจทก์ให้ทำโอกาสแล้ว
ยังต้องอาบัติจะไม่มี หามิได้. แต่โจทก์ไม่ให้จำเลยทำโอกาสจึงต้องอาบัติ
ฉะนี้แล. คำที่เหลือตั้งขึ้นทั้งนั้น.

บรรดาสมฺภูฐานเป็นต้น สิกขาบทนี้ มีสมฺภูฐาน ๓ คือ เกิดขึ้น
ทางกายกับจิต ๑ ทางวาจากับจิต ๑ ทางกายวากับจิต ๑ เป็นกิริยา
สัญญาวิโมกข์ สจิตตกะ โลกวัชชะ กายกรรม วจกรรม อกุศลจิต เป็น
ทุกขเวทนา ฉะนี้แล.

ปฐมทฎฐุโทสสิกขาบทวรรณนา จบ

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๕

เรื่องพระเมตติยะและพระภุมมชกะ

[๕๖๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระ-
เวฬุวันวิหาร อันเป็นสถานที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เขตพระนคร
ราชคฤห์ ครั้นนั้นพระเมตติยะและพระภุมมชกะกำลังลงจากภูเขาอิชฌกูฏ
ได้แลเห็นแพะผู้กับแพะเมียกำลังสมจรกัน ครั้นแล้วได้พูดอย่างนี้ว่า
อาวุโส ฉะนั้น พวกเราจะสมมติแพะผู้นี้เป็นพระทัฬหฬลบุตร สมมติ

แพะเมียนี่เป็นภิกษุณีเมตติยา จักกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโสทั้งหลาย ครั้งก่อน พวกกระผมได้กล่าวหาพระทัฬหฬลบุตรด้วยไฉน แต่บัดนี้พวกกระผมได้เห็นพระทัฬหฬลบุตรปฏิบัติผิดในภิกษุณีเมตติยาด้วยตนเอง เธอทั้งสองได้สมมติแพะผู้นั้นเป็นพระทัฬหฬลบุตร สมมติแพะเมียนั้นเป็นภิกษุณีเมตติยาแล้ว จึงแจ้งแก่ภิกษุทั้งหลายว่า อาวุโสทั้งหลาย เมื่อก่อน พวกกระผมได้กล่าวหาพระทัฬหฬลบุตรด้วยไฉน แต่บัดนี้ พวกกระผมได้เห็นพระทัฬหฬลบุตรปฏิบัติผิดในภิกษุณีเมตติยาด้วยตนเอง ภิกษุทั้งหลายกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส ท่านทั้งหลายอย่าได้กล่าวอย่างนี้ ท่านพระทัฬหฬลบุตรจักไม่ทำกรรมเช่นกล่าวมานี้ แล้วกราบทูลเนื้อความนั้น แต่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระทัฬหฬลบุตรว่า คุณก่อนทัฬหฬ เธอยังระลึกได้หรือว่า เป็นผู้ทำกรรมอย่างทีภิกษุเหล่านี้กล่าวหา

ท่านพระทัฬหฬลบุตร กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระองค์ยอมทรงทราบ ว่า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นฉันท

แม้ครั้งที่สองแล พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสสอบถามท่านพระทัฬหฬลบุตรว่า คุณก่อนทัฬหฬ เธอยังระลึกได้หรือว่า เป็นผู้ทำกรรมอย่างทีภิกษุเหล่านี้กล่าวหา

ท่านพระทัฬหฬลบุตร กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระองค์ยอมทรงทราบ ว่า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นฉันท

แม้ครั้งที่สามแล พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสสอบถามท่านพระ-
ทัฬหฬลบุตรว่า คุณก่อนทัฬพะ เธอยังระลึกได้หรือว่า เป็นผู้ทำกรรม
อย่างทีภิกษุเหล่านี้กล่าวหา

ท่านพระทัฬหฬลบุตร กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
พระองค์ย่อมทรงทราบว่ ข้าพระพุทธเจ้าเป็นฉนใด

ภ. คุณก่อนทัฬพะ คนฉลาดย่อมไม่แก้ข้อกล่าวหาอย่างนี้ ถ้าเธอ
ทำ จงบอกว่ทำ ถ้าเธอไม่ได้ทำ จงบอกว่ไม่ได้ทำ

ท. ตั้งแต่ข้าพระพุทธเจ้าเกิดนา แม้โดยความฝันก็ยังไม่รู้จัก
เสพเมถุนธรรม จะกล่าวไยถึงเมื่อตื่นอยู่ พระพุทธเจ้าข้า

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่ คุณก่อนภิกษุ
ทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น พวกเธอจงสอบสวนภิกษุพวกนี้ ครั้นรับสั่งเท่านั้น
แล้วเสด็จลุกจากทีประทับ เข้าพระวิหาร จึงภิกษุเหล่านั้นได้ทำการสอบ
สวนพระเมตติยะและพระภุมมชกะ เมื่อเธอทั้งสองถูกสอบสวน ได้แจ้ง
เรื่องนีแ่ภิกษุทั้งหลายแล้ว

ภิกษุทั้งหลายถามว่ อาวุโสทั้งหลาย ก็พวกท่านถือเอาเอกเทศ
บางแห่ง แห่งอธิกรณ์อันเป็นเรื่องอื่นให้เป็นเพียงเลศ แล้วตามกำจัด
ท่านพระทัฬหฬลบุตรด้วยธรรมอันมีโทษถึงปาราชิกหรือ

พระเมตติยะและพระภุมมชกะรับว่ จริงอย่างนั้น ขอรับ

บรรดาภิกษุทีเป็นผู้มกน้อย สันโดษ มีความละอายเป็นความรังเกียจ
ผู้ใคร่ต่อศึกษา ต่างพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทนาว่า ไฉนพระ-
เมตติยะและพระภุมมชกะ จึงได้ถือเอาเอกเทศบางแห่ง แห่งอธิกรณ์
อันเป็นเรื่องอื่นให้เป็นเพียงเลศ แล้วตามกำจัดท่านพระทัฬหฬลบุตร

ด้วยกรรมอันมีโทษถึงปาราชิกเล่า แล้วกราบทูลเนื้อความนั้นแด่พระผู้มี-
พระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นกัมมุนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามพระ-
เมตตियะและพระกุมมชกะว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้าว่า พวกเธอถือเอา
เอกเทศบางแห่ง แห่งอธิกรณ์อันเป็นเรื่องอื่นให้เป็นเพียงเลศ แล้ว
ตามกำจัดพระทัฬหฬลบุตร ด้วยกรรมอันมีโทษถึงปาราชิกจริงหรือ

ภิกษุสองรูปนั้นทูลรับว่า จริงพระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย ไฉน
พวกเธอจึงได้ถือเอาเอกเทศบางแห่ง แห่งอธิกรณ์อันเป็นเรื่องอื่นให้
เป็นเพียงเลศ แล้วตามกำจัดพระทัฬหฬลบุตร ด้วยกรรมมีโทษถึง
ปาราชิกเล่า คุณก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอนั้นไม่
เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความ
เลื่อมใสยิ่ง ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของ
พวกเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส
และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว ครั้นพระ-
ผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนพระเมตตियะ และพระกุมมชกะโดยอนก-
ปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคน
บำรุงยาก ความเป็นคนมักมา ความเป็นคนไม่สัน โดย ความคลุกคลี
ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคน

บำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด
อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนก-
ปริยาย แล้วทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่อง
นั้น แก่ภิกษุทั้งหลายแล้ว รับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ประการ คือ เพื่อความรับว่า
ดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความตำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก ๑
เพื่ออยู่ตำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสนะอันจะ
บังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสนะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อ
ความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆกรรม เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๑๓. ๕. อนึ่ง ภิกษุใด ขัดใจ มีโทสะ ไม่แหม่มชื่น ถือเอา
เอกเทศบางแห่ง แห่งอิทธิกรณอันเป็นเรื่องอื่น ให้เป็นเพียงเลศ ตาม
กำจัดซึ่งภิกษุ ด้วยธรรมอันมีโทษถึงปาราชิก ด้วยหมายว่า แม้ไหน
เราจักยังเธอให้เคลื่อนจากพรหมจรรย์นี้ได้ ครั้นสมัยอื่นแต่นั้น อัน
ผู้ใดผู้หนึ่งถือเอาตามก็ตาม ไม่ถือเอาตามก็ตาม แต่อิทธิกรณนั้นเป็น

เรื่องอื่นแท้ เอกเทศบางแห่ง เธอถือเอาพอเป็นเลศ แลภิกษุยังอิง
โทษอยู่ เป็นสังฆาทิเสส.

เรื่องพระเมตติยะและพระภุมมชกะ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๕๖๕] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มีการทำงาน
อย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด
มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะ
ก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ
อรรถว่า ทรงผินผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ
โดยปญฺญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสาร์ธรรม ชื่อว่า
ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็น
พระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกัน
อุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ บรรดาภิกษุ
เหล่านั้น ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ ด้วยญัตติจตุตถกรรม
อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะนี้ ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้.

บทว่า ซึ่งภิกษุ หมายภิกษุอื่น.

บทว่า **ซัดใจ** มีโทษะ คือ โกรธ ไม่ถูกใจ ไม่พอใจ แค้นใจ
เจ็บใจ.

บทว่า **ไม่ชุ่มชื่น** คือ เป็นคนมีใจไม่ชุ่มชื่น เพราะความโกรธ
นั้น เพราะโทษะนั้น เพราะความไม่ถูกใจนั้น และเพราะความไม่
พอใจนั้น

[๕๖๖] บทว่า **แห่งอริกรณอันเป็นเรื่องอื่น** คือ เป็นส่วนอื่นแห่ง
อาบัติ หรือเป็นส่วนอื่นแห่งอริกรณ

[๕๖๗] **อริกรณเป็นส่วนอื่นแห่งอริกรณ** อย่างไร

๑. วิวาทาธิกรณ เป็นส่วนอื่นแห่งอนุวาทาธิกรณ อาปัตตาธิกรณ
และกิจจาธิกรณ

๒. อนุวาทาธิกรณ เป็นส่วนอื่นแห่งอาปัตตาธิกรณ กิจจาธิกรณ
และวิวาทาธิกรณ

๓. อาปัตตาธิกรณ เป็นส่วนอื่นแห่งกิจจาธิกรณ วิวาทาธิกรณ
และอนุวาทาธิกรณ

๔. กิจจาธิกรณ เป็นส่วนอื่นแห่งวิวาทาธิกรณ อนุวาทาธิกรณ
และอาปัตตาธิกรณ

อย่างนี้ อริกรณชื่อว่าเป็นส่วนอื่นแห่งอริกรณ.

[๕๖๘] **อริกรณเป็นส่วนเดียวกันแห่งอริกรณ** อย่างไร

๑. วิวาทาธิกรณ เป็นส่วนเดียวกันแห่งวิวาทาธิกรณ

๒. อนุวาทาธิกรณ เป็นส่วนเดียวกันแห่งอนุวาทาธิกรณ

๓. อาปัตตาธิกรณ เป็นส่วนเดียวกันแห่งอาปัตตาธิกรณก็มี เป็น
ส่วนอื่นแห่งอาปัตตาธิกรณก็มี.

อาปัตตาทิกรณเป็นส่วนอื่นแห่งอาปัตตาทิกรณ อย่างไร

เมถุนกรรมปาราชิกาบัติ เป็นส่วนอื่นแห่งอทินนาทานปาราชิกาบัติ
มนุสสวิคคหปาราชิกาบัติ และอุตริมนุสกรรมปาราชิกาบัติ

อทินนาทานปาราชิกาบัติ เป็นส่วนอื่นแห่งมนุสสวิคคหปาราชิกาบัติ
อุตริมนุสกรรมปาราชิกาบัติ และเมถุนกรรมปาราชิกาบัติ

มนุสสวิคคหปาราชิกาบัติ เป็นส่วนอื่นแห่งอุตริมนุสกรรมปาราชิกาบัติ
เมถุนกรรมปาราชิกาบัติ และอทินนาทานปาราชิกาบัติ

อุตริมนุสกรรมปาราชิกาบัติ เป็นส่วนอื่นแห่งเมถุนกรรมปาราชิกาบัติ
อทินนาทานปาราชิกาบัติ และมนุสสวิคคหปาราชิกาบัติ

อย่างนี้ อาปัตตาทิกรณซึ่งถือว่าเป็นส่วนอื่นแห่งอาปัตตาทิกรณ

ก็อาปัตตาทิกรณเป็นส่วนเดียวกันแห่งอาปัตตาทิกรณ อย่างไร

เมถุนกรรมปาราชิกาบัติ เป็นส่วนเดียวกันแห่งเมถุนกรรมปาราชิกาบัติ

อทินนาทานปาราชิกาบัติ เป็นส่วนเดียวกันแห่งอทินนาทานปาราชิกาบัติ

มนุสสวิคคหปาราชิกาบัติ เป็นส่วนเดียวกันแห่งมนุสสวิคคหปาราชิกาบัติ

อุตริมนุสกรรมปาราชิกาบัติ เป็นส่วนเดียวกันแห่งอุตริมนุสกรรมปาราชิกาบัติ

อย่างนี้ อาปัตตาทิกรณซึ่งเป็นส่วนเดียวกันแห่งอาปัตตาทิกรณ

๔. กิจจาทิกรณเป็นส่วนเดียวกันแห่งกิจจาทิกรณ

อย่างนี้ อธิกรณซึ่งเป็นส่วนเดียวกันแห่งอธิกรณ.

เลข ๑๐ อย่าง

[๕๖๕] ที่ชื่อว่า เลข ในคำว่า ถือเอาเอกเทศบางแห่ง...เป็นเพียงเลข นั้น อธิบายว่า เลขมี ๑ อย่าง ได้แก่ เลขคือชาติ ๑ เลขคือชื่อ ๑ เลขคือวงศ์ ๑ เลขคือลักษณะ ๑ เลขคืออาบัติ ๑ เลขคือบาตร ๑ เลขคือจีวร ๑ เลขคืออุปัชฌายะ ๑ เลขคืออาจารย์ ๑ เลขคือเสนาสนะ ๑.

อธิบายเลข ๑๐ อย่าง

[๕๗๐] ที่ชื่อว่า เลขคือชาติ นั้น อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้กษัตริย์ ต้องปาราชิกกรรม ครั้นเห็นภิกษุผู้กษัตริย์รูปอื่น โจทว่า ภิกษุผู้กษัตริย์ ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้พราหมณ์ ต้องปาราชิกกรรม ครั้นเห็นภิกษุผู้พราหมณ์รูปอื่นแล้วโจทว่า ภิกษุผู้พราหมณ์ ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้แพศย์ ต้องปาราชิกกรรม ครั้นเห็นภิกษุผู้แพศย์รูปอื่นแล้วโจทว่า ภิกษุผู้แพศย์ ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร

อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้ศูทร ต้องปาราชิกกรรม ครั้นเห็น
ภิกษุผู้ศูทรรูปอื่นแล้วโจทว่า ภิกษุผู้ศูทร ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้อง
ปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร
อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

[๕๑๑] ที่ชื่อว่า เลศคือชื่อ นั้น อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้
ได้เห็นพระพุทธรักจิต ต้องปาราชิกกรรม ครั้นเห็นพระพุทธรักจิต
รูปอื่นแล้วโจทว่า พระพุทธรักจิต ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิก-
กรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นพระธรรมรักจิต ต้องปาราชิกกรรม ครั้น
เห็นพระธรรมรักจิตรูปอื่นแล้วโจทว่า พระธรรมรักจิต ข้าพเจ้าได้เห็น
ท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสาย
พระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน
ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นพระสังฆรักจิต ต้องปาราชิกกรรม ครั้น
เห็นพระสังฆรักจิตรูปอื่นแล้วโจทว่า พระสังฆรักจิต ข้าพเจ้าได้เห็นท่าน
เป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระ-

สากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน
ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

[๕๗๒] ที่ชื่อว่า **เลศคือวงศ์** นั้น อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้
ได้เห็นภิกษุผู้วงศ์โคตมะ ต้องปาราชิกกรรม ครั้นเห็นภิกษุผู้วงศ์โคตมะ
รูปอื่นแล้วโจทว่า ภิกษุผู้วงศ์โคตมะ ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้อง
ปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระสากยบุตร
อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้วงศ์โมคคัลลานะ ต้องปาราชิกกรรม
ครั้นเห็นภิกษุผู้วงศ์โมคคัลลานะรูปอื่นแล้วโจทว่า ภิกษุผู้วงศ์โมคคัลลานะ
ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็น
เชื้อสายพระสากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วม
กับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้วงศ์กัจจายนะ ต้องปาราชิกกรรม
ครั้นเห็นภิกษุผู้วงศ์กัจจายนะรูปอื่นแล้วโจทว่า ภิกษุผู้วงศ์กัจจายนะ
ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่
เป็นเชื้อสายพระสากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วม
กับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้วงศ์วาสิฏฐะ ต้องปาราชิกกรรม
ครั้นเห็นภิกษุผู้วงศ์วาสิฏฐะรูปอื่นแล้วโจทว่า ภิกษุผู้วงศ์วาสิฏฐะ ข้าพเจ้า
ได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อ

สายพระสากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

[๕๗๓] ที่ชื่อว่า เลศคือลักษณะ นั้น อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้สูง ต้องปาราชิกกรรม ครั้นเห็นภิกษุผู้สูงรูปอื่นแล้วโจทว่า ภิกษุผู้สูง ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระสากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้ต่ำ ต้องปาราชิกกรรม ครั้นเห็นภิกษุผู้ต่ำรูปอื่นแล้วโจทว่า ภิกษุผู้ต่ำ ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระสากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้ดำ ต้องปาราชิกกรรม ครั้นเห็นภิกษุผู้ดำรูปอื่นแล้วโจทว่า ภิกษุผู้ดำ ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระสากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้ขาว ต้องปาราชิกกรรม ครั้นเห็นภิกษุผู้ขาวรูปอื่นแล้วโจทว่า ภิกษุผู้ขาว ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระสากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

[๕๗๔] ที่ชื่อว่า เลศคืออَابัติ นั้น อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้ต้องลาหุกาบัติ ถ้าโจทก์เชื่อด้วยปาราชิกธรรมว่า ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกธรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

[๕๗๕] ที่ชื่อว่า เลศคือบาตร นั้น อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้ใช้บาตรโลหะ ต้องปาราชิกธรรม ครั้นเห็นภิกษุรูปอื่นใช้บาตรโลหะแล้วโจทก์ว่า ภิกษุผู้ใช้บาตรโลหะ ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกธรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้ใช้บาตรดินเหนียว ต้องปาราชิกธรรม ครั้นเห็นภิกษุรูปอื่นใช้บาตรดินเหนียวแล้วโจทก์ว่า ภิกษุผู้ใช้บาตรดินเหนียว ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกธรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้ใช้บาตรเคลือบ ต้องปาราชิกธรรม ครั้นเห็นภิกษุรูปอื่นใช้บาตรเคลือบแล้วโจทก์ว่า ภิกษุผู้ใช้บาตรเคลือบ ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกธรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้ใช้บาตรดินธรรมดา ต้องปาราชิก-
กรรม ครั้นเห็นภิกษุรูปอื่นผู้ใช้บาตรดินธรรมดาแล้วโจทว่า ภิกษุผู้ใช้
บาตรดินธรรมดา ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่
เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

[๕๗๖] ที่ชื่อว่า **เลิศคือจิวร** นั้น อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้
เห็นภิกษุผู้ทรงผ้าบังสกุล ต้องปาราชิกกรรม ครั้นเห็นภิกษุรูปอื่นผู้ทรง
ผ้าบังสกุลแล้วโจทว่า ภิกษุผู้ทรงผ้าบังสกุล ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้
ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร
อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้ทรงผ้าของคหบดี ต้องปาราชิก
กรรม ครั้นเห็นภิกษุรูปอื่นผู้ทรงผ้าของคหบดีแล้วโจทว่า ภิกษุผู้ทรงผ้า
ของคหบดี ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ
ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี
ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุกๆ คำพูด.

[๕๗๗] ที่ชื่อว่า **เลิศคืออุปัชฌายะ** นั้น อธิบายว่า ภิกษุผู้
โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้สัทธิวิหาริกของพระอุปัชฌายะผู้มีชื่อนี้ ต้อง
ปาราชิกกรรม ครั้นเห็นภิกษุผู้สัทธิวิหาริกรูปอื่นของพระอุปัชฌายะผู้มี
ชื่อนี้แล้วโจทว่า ภิกษุผู้สัทธิวิหาริกของพระอุปัชฌายะผู้มีชื่อนี้ ข้าพเจ้า
ก็เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกกรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็น

เชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

[๕๗๘] ที่ชื่อว่า เลศคืออาจารย์ นั้น อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้อันเตวาสิกของพระอาจารย์ผู้มีชื่อนี้ ต้องปาราชิกธรรม ครั้นเห็นภิกษุผู้อันเตวาสิกรูปอื่นของพระอาจารย์ผู้มีชื่อนี้แล้วโจทว่า ภิกษุผู้อันเตวาสิกของพระอาจารย์ผู้มีชื่อนี้ ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกธรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

[๕๗๙] ที่ชื่อว่า เลศคือเสนาสนะ อธิบายว่า ภิกษุผู้โจทก์เป็นผู้ได้เห็นภิกษุผู้อยู่ในเสนาสนะของคหบดีผู้มีชื่อนี้ ต้องปาราชิกธรรม ครั้นเห็นภิกษุรูปอื่นผู้อยู่ในเสนาสนะของคหบดีผู้มีชื่อนี้แล้วโจทว่า ภิกษุผู้อยู่ในเสนาสนะของคหบดีผู้มีชื่อนี้ ข้าพเจ้าได้เห็นท่านเป็นผู้ต้องปาราชิกธรรม ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน ดังนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

[๕๘๐] บทว่า ด้วยพรมอันมีโทษถึงปาราชิก คือ ด้วยปาราชิกธรรมทั้ง ๔ สิกขาบทใดสิกขาบทหนึ่ง.

บทว่า ตามกัจจ ได้แก่ โจทเองหรือสั่งให้โจท.

พากย์ว่า แม้โฉนเราจะยังขอให้เคลื่อนจากพรหมจรรย์นี้ได้ ความว่า ให้เคลื่อนจากภิกษุภาพ ให้เคลื่อนจากสมณธรรม ให้เคลื่อนจากศีลขันธ ให้เคลื่อนจากคุณคือตบะ.

[๕๘๑] คำว่า ครั้นสมัยอื่นแต่นั้น ความว่า เมื่อ ขณะ คราว
ครู่หนึ่งที่ภิกษุผู้ถูกตามกำจัดนั้นผ่านไปแล้ว.

บทว่า อันผู้ใดผู้หนึ่งถือตาม คือ มีบุคคลเชื่อในเรื่องที่เป็นเหตุ
ให้เขาตามกำจัดนั้น.

บทว่า ไม่ถือเอาตาม คือ ไม่มีใคร ๆ พุคถึง.

[๕๘๒] ที่ชื่อว่า อธิกรณ์ ได้แก่อธิกรณ์ ๘ อย่าง คือ วิวาทา-
ธิกรณ์ ๑ อนุวาทาธิกรณ์ ๑ อาปัตตาธิกรณ์ ๑ กิจจาธิกรณ์ ๑

[๕๘๓] บทว่า เอกเทศบางแห่ง เธอถือเอาพอเป็นเลศ คือ ถือ
เอาเลศ ๑๐ อย่างนั้น อย่างใดอย่างหนึ่ง.

[๕๘๔] บทว่า แลภิกษุขันธ์โทสะอยู่ ความว่า ภิกษุกล่าว
ปฎิญาณว่า ข้าพเจ้าพูดเปล่า ๆ พูดเท็จ พูดไม่จริง ข้าพเจ้าไม่รู้ ได้
พูดแล้ว.

บทว่า สังฆาทิเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาสเพื่ออาบัตินั้น
ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัตติ เรียกเข้าห่ม ไม่ใช่ขณะมารูปด้วยกัน
ไม่ใช่บุคคลรูปเดียว เพราะฉะนั้น จึงตรัสเรียกว่า สังฆาทิเสส คำว่า
สังฆาทิเสส เป็นการขนานนาม คือเป็นชื่อของอาบัตินิกายนั้นแล
แม้เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่า สังฆาทิเสส.

บทภาษณีย์

เอภกมุลจักร โจทภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

[๕๘๕] ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส มีความ
เห็นในอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติสังฆาทิเสส ถ้าโจทเธอด้วยอาบัติ

ปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถ
ก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนั้น อธิกรณ์
นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่มีความเห็นใน
อาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติอุลลัจจัย ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็น
ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่มีความเห็นใน
อาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติปาจิตตีย์ ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็น
ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่มีความเห็นใน
อาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติปาฏิเทสนียะ ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิก
ว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้น
ยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่มีความเห็นใน
อาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติทุกกฏ ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า

ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่น
แห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่มีความเห็นใน
อาบัติสังฆาทิเสสว่า เป็นอาบัติทุกภาสิต ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็น
ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

โจทก์ภิกษุต้องอาบัติอุลลัจจัย

[๕๘๖] ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติอุลลัจจัย มีความเห็น
ในอาบัติอุลลัจจัยว่า เป็นอาบัติอุลลัจจัย ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็น
ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติอุลลัจจัย แต่มีความเห็นใน
อาบัติอุลลัจจัยว่า เป็นอาบัติปาจิตตีย์ ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้น
ยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติอุลลัจจัย แต่มีความเห็นในอาบัติ
อุลลัจจัยว่า เป็นอาบัติปาฏิเทสนิยะ ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่าน

ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนั้น อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่น
แห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติอุลลัจจัย แต่มีความเห็นในอาบัติ
อุลลัจจัยว่า เป็นอาบัติทุกกฏ ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่
เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่น
แห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติอุลลัจจัย แต่มีความเห็นในอาบัติ
อุลลัจจัยว่า เป็นอาบัติทุพภาสิต ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่าน
ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่น
แห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติอุลลัจจัย แต่มีความเห็นในอาบัติ
อุลลัจจัยว่า เป็นอาบัติสังฆาติเสส ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่าน
ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่น
แห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

โจทภิกษุผู้ต้องอาบัติปาจิตติย

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาจิตติย มีความเห็นในอาบัติ
ปาจิตติยว่า เป็นอาบัติปาจิตติย ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่าน
ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี

สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นส่วนอื่น
แห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาจิตตีย์ แต่มีความเห็นในอาบัติ
ปาจิตตีย์ว่า เป็นอาบัติปาฏิเทสนิยะ ถ้าโจทก์เธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่าน
ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นส่วนอื่น
แห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาจิตตีย์ แต่มีความเห็นในอาบัติ
ปาจิตตีย์ว่า เป็นอาบัติทุกกฏ ถ้าโจทก์เธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็น
สมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นส่วนอื่น
แห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาจิตตีย์ แต่มีความเห็นในอาบัติ
ปาจิตตีย์ว่า เป็นอาบัติทุพภาสิต ถ้าโจทก์เธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่าน
ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นส่วนอื่น
แห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาจิตตีย์ แต่มีความเห็นในอาบัติ
ปาจิตตีย์ว่า เป็นอาบัติสังฆาทิเสส ถ้าโจทก์เธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่าน
ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นส่วนอื่น
แห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาจิตตีย์ แต่มีความเห็นในอาบัติปาจิตตีย์ว่า เป็นอาบัติอุลลัจจัย ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลิศ ต้องอาบัติสังฆาภิเสศ ทุกๆ คำพูด.

โจทก์ภิกษุผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย มีความเห็นในอาบัติปาฏิเทสนีเยว่า เป็นอาบัติปาฏิเทสนีเย ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนั้น อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลิศ ต้องอาบัติสังฆาภิเสศ ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย แต่มีความเห็นในอาบัติปาฏิเทสนีเยว่า เป็นอาบัติทุกกฏ ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลิศ ต้องอาบัติสังฆาภิเสศ ทุกๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย แต่มีความเห็นในอาบัติปาฏิเทสนีเยว่า เป็นอาบัติทุพภาสิต ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดาบุตร อุโบสถก็ดี

ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ แต่มีความเห็นในอาบัติปาฏิเทสนียะว่า เป็นอาบัติสังฆาติเสส ถ้าโจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนั้น อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ แต่มีความเห็นในอาบัติปาฏิเทสนียะว่า เป็นอาบัติตุลลัจฉัย ถ้าโจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ แต่มีความเห็นในอาบัติปาฏิเทสนียะว่า เป็นอาบัติปาจิตติย ถ้าโจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนั้น อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

โจทภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกกฏ มีความเห็นในอาบัติทุกกฏ

ว่า เป็นอาบัติทุกกฏ ถ้าโจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकขบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสศ ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกกฏ แต่มีความเห็นในอาบัติทุกกฏว่า เป็นอาบัติทุพภาสิต ถ้าโจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकขบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสศ ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกกฏ แต่มีความเห็นในอาบัติทุกกฏว่า เป็นอาบัติสังฆาติเสศ ถ้าโจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकขบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสศ ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกกฏ แต่มีความเห็นในอาบัติทุกกฏว่า เป็นอาบัติอุลลัจฉัย ถ้าโจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकขบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสศ ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกกฏ แต่มีความเห็นในอาบัติทุกกฏว่า เป็นอาบัติปาจิตตีย์ ถ้าโจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็น

สมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่น
แห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกกฏ แต่มีความเห็นในอาบัติ
ทุกกฏว่า เป็นอาบัติปาฏิเทสนียะ ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่าน
ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็น
ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ
คำพูด.

โจทภิกษุผู้ต้องอาบัติทุพภาสิต

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุพภาสิต มีความเห็นในอาบัติ
ทุพภาสิต ว่าเป็นอาบัติทุพภาสิต ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่าน
ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่น
แห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด.

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุพภาสิต แต่มีความเห็นในอาบัติ
ทุพภาสิตว่าเป็นอาบัติสังฆาติเสส ถ้าโจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่าน
ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่น
แห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุพภาสิต แต่มีความเห็นใน

อาบัติทุพภาสิตว่า เป็นอาบัติถุลลัจจัย ถ้าโจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุพภาสิต แต่มีความเห็นในอาบัติทุพภาสิตว่า เป็นอาบัติปาจิตตีย์ ถ้าโจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุพภาสิต แต่มีความเห็นในอาบัติทุพภาสิตว่า เป็นอาบัติปาฏิเทสนิยะ ถ้าโจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุพภาสิต แต่มีความเห็นในอาบัติทุพภาสิตว่า เป็นอาบัติทุกกฏ ถ้าโจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ คำพูด

พึงทำอาบัติหนึ่ง ๆ ให้เป็นมุลแล้วผู้เป็นจักร.

สั่งให้โจทภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

[๕๘๗] ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส มีความเห็นในอาบัติสังฆาทิเสสว่า เป็นอาบัติสังฆาทิเสส ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดายบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนั้น อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่มีความเห็นในอาบัติสังฆาทิเสสว่า เป็นอาบัติอุลลัจจัย ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดายบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่มีความเห็นในอาบัติสังฆาทิเสสว่า เป็นอาบัติปาจิตตีย์ ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดายบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่มีความเห็นในอาบัติสังฆาทิเสสว่า เป็นอาบัติปาฏิเทสนียะ ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาสดายบุตร อุโบสถ

ก็ดี ปวณณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์
นั้นย่อมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่มีความเห็นใน
อาบัติสังฆาทิเสสว่า เป็นอาบัติทุกกฏ ถ้าสั่งให้โจทด้วยอาบัติปาราชิกว่า
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวณณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็น
ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่มีความเห็นใน
อาบัติสังฆาทิเสสว่า เป็นอาบัติทุกภาสิต ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติ
ปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถ
ก็ดี ปวณณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้น
ย่อมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

สั่งให้โจทภิกษุผู้ต้องอาบัติอุลลัจจัย

[๕๘๘] ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติอุลลัจจัย มีความเห็นใน
อาบัติอุลลัจจัยว่า เป็นอาบัติอุลลัจจัย ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวณณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็น
ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติอุลลัจจัย แต่มีความเห็นในอาบัติอุลลัจจัยว่า เป็นอาบัติปาจิตตีย์ ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลิศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติอุลลัจจัย แต่มีความเห็นในอาบัติอุลลัจจัยว่า เป็นอาบัติปาฏิเทสนิยะ ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลิศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติอุลลัจจัย แต่มีความเห็นในอาบัติอุลลัจจัยว่า เป็นอาบัติทุกกฏ ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลิศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติอุลลัจจัย แต่มีความเห็นในอาบัติอุลลัจจัยว่า เป็นอาบัติทุพภาสิต ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็น

ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก็เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติอุลลัจจัย แต่มีความเห็นในอาบัติ
อุลลัจจัยว่า เป็นอาบัติสังฆาทิเสส ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็น
ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด.

สั่งให้โจทภิกษุผู้ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุผู้โจทก็เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาจิตตีย์ มีความเห็นในอาบัติ
ปาจิตตีย์ ว่าเป็นอาบัติปาจิตตีย์ ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็น
ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก็เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาจิตตีย์ แต่มีความเห็นในอาบัติ
ปาจิตตีย์ ว่าเป็นอาบัติปาฏิเทสนิยะ ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็น
ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาจิตตีย์ แต่มีความเห็นในอาบัติปาจิตตีย์ว่า เป็นอาบัติทุกกฏ ถ้าสั่งให้โจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทก์ถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาจิตตีย์ แต่มีความเห็นในอาบัติปาจิตตีย์ว่า เป็นอาบัติทุพภาสิต ถ้าสั่งให้โจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทก์ถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาจิตตีย์ แต่มีความเห็นในอาบัติปาจิตตีย์ว่า เป็นอาบัติสังฆาทิเสส ถ้าสั่งให้โจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทก์ถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาจิตตีย์ แต่มีความเห็นในอาบัติปาจิตตีย์ว่า เป็นอาบัติถุลลัจจัย ถ้าสั่งให้โจทก์ด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็น

ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

สั่งให้โจทภิกษุผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ มีความเห็นในอาบัติ
ปาฏิเทสนียะว่า เป็นอาบัติปาฏิเทสนียะ ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิก
ว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอม
เป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆา-
ติเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ แต่มีความเห็นใน
อาบัติปาฏิเทสนียะว่า เป็นอาบัติทุกกฏ ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติ
ปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถ
ก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์
นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ แต่มีความเห็นใน
อาบัติปาฏิเทสนียะว่า เป็นอาบัติทุพภาสิต ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติ
ปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถ
ก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์
นั้นยอมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ แต่มีความเห็นใน
อาบัติปาฏิเทสนียะว่า เป็นอาบัติสังฆาทิเสส ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติ

ปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถ
ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์
นั้นย่อมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนิยะ แต่มีความเห็นใน
อาบัติปาฏิเทสนิยะว่า เป็นอาบัติอุลลัจจัย ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติ
ปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถ
ก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์
นั้นย่อมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนิยะ แต่มีความเห็นใน
อาบัติปาฏิเทสนิยะว่า เป็นอาบัติปาจิตติย ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติ
ปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถ
ก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์
นั้นย่อมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด.

สั่งให้โจทภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกกฏ มีความเห็นในอาบัติทุกกฏ
ว่าเป็นอาบัติทุกกฏ ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็น
สมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นส่วนอื่น

แห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกกฏ แต่มีความเห็นในอาบัติทุกกฏว่า เป็นอาบัติทุพภาสิต ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกกฏ แต่มีความเห็นในอาบัติทุกกฏว่า เป็นอาบัติสังฆาทิเสส ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกกฏ แต่มีความเห็นในอาบัติทุกกฏว่า เป็นอาบัติอุลลัจฉัย ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกกฏ แต่มีความเห็นในอาบัติทุกกฏว่า เป็นอาบัติปาจิตตีย์ ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า ท่าน

ไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณาก็ดี
สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นส่วนอื่น
แห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส ทุก ๆ
คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกกฏ แต่มีความเห็นในอาบัติ
ทุกกฏว่า เป็นอาบัติปาฏิเทสนียะ ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็น
ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส
ทุก ๆ คำพูด.

สั่งให้โจทภิกษุผู้ต้องอาบัติทุพภาสิต

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุพภาสิต มีความเห็นในอาบัติ
ทุพภาสิตว่า เป็นอาบัติทุพภาสิต ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็น
ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาติเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุพภาสิต แต่มีความเห็นในอาบัติ
ทุพภาสิตว่า เป็นอาบัติสังฆาติเสส ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็นส่วน

อื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกภาสิต แต่มีความเห็นในอาบัติ
ทุกภาสิตว่า เป็นอาบัติถุลลัจจัย ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็น
ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกภาสิต แต่มีความเห็นในอาบัติ
ทุกภาสิตว่า เป็นอาบัติปาจิตตีย์ ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า
ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นย่อมเป็น
ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกภาสิต แต่มีความเห็นในอาบัติ
ทุกภาสิตว่า เป็นอาบัติปาฏิเทสนิยะ ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิก
ว่า ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศาकยบุตร อุโบสถก็ดี
ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้น
ย่อมเป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส ทุก ๆ คำพูด

ภิกษุผู้โจทก์เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติทุกภาสิต แต่มีความเห็นในอาบัติ
ทุกภาสิตว่า เป็นอาบัติทุกกฏ ถ้าสั่งให้โจทเธอด้วยอาบัติปาราชิกว่า

ท่านไม่เป็นสมณะ ท่านไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร อุโบสถก็ดี ปวารณา
ก็ดี สังฆกรรมก็ดี ไม่มีร่วมกับท่าน แม้อย่างนี้ อธิกรณ์นั้นยอมเป็น
ส่วนอื่นแห่งอาบัติ และผู้สั่งให้โจทถือเอาเป็นเลศ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ทุก ๆ คำพูด.

อนาปัตติวาร

[๕๘๕] ภิกษุผู้สำคัญเป็นอย่างนั้น โจทเองก็ดี สั่งให้ผู้อื่นโจทก็ดี ๑
ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๕ บท

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๕

ทุติยทุฎฐโทสสิกขาบทวรรณนา

ทุติยทุฎฐโทสสิกขาบทว่า เตน สมเยน พุทุโธ ภควา เป็นต้น
ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป :-

พึงทราบวินิจฉัยในทุฎฐโทสสิกขาบทนั้น ดังต่อไปนี้:-

[แก้อรธปฐมบัญญัติเรื่องภิกษุเมตติยะและภุมมชกะ]

คำว่า หนุท มยฺ อวฺสู ฉกลกํ ทพฺพํ มลฺลปฺตุตฺตํ นาม กโรมฺ มี
ความว่า ได้ยินว่า พระเมตติยะและภุมมชกะนั้น ไม่อาจให้มโนรถของ
ตนสำเร็จในเรื่องแรก ได้รับการนิคหะ ถึงความเค้นเคือง กล่าวว่า
เดี๋ยวละ พวกเราจรรู้กัน จึงเที่ยวคอยแสหาเรื่องราวเช่นนั้น. ต่อมา

วันหนึ่ง ได้พบเห็นแล้วดีใจ มองดูกันและกันแล้ว ได้กล่าวอย่างนี้ว่า
เอาเถิด ผู้มีอายุ! พวกเราจะสมมติแพะผู้ตัวนี้ ให้ชื่อว่า ทัพพมัลลบุตร
มีคำอธิบายว่า พวกเราจะตั้งชื่อให้แพะผู้ตัวนั้น อย่างนี้ว่า แพะตัวนี้
ชื่อว่าทัพพมัลลบุตร. แม้ในคำว่า เมตฺตียิ นาม ภิกฺขุณี นี้ ก็นัยนี้.

คำว่า เต ภิกฺขุ เมตฺตียิภุมฺมชเก ภิกฺขุ อนุยฺยชฺชิตฺฐ มีความว่า พวก
ภิกษุเหล่านั้น สอบสวนอย่างนี้ว่า ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ! พวกท่านเห็น
พระทัพพมัลลบุตรกับนางเมตติยาภิกษุณี ณ ที่ไหนกัน ?

พวกเธอตอบว่า ที่เชิงเขาชิลฉณฺฏ.

ภิกษุทั้งหลายถามว่า ในเวลาไหน ?

พวกเธอตอบว่า ในเวลาไปภิกขาจาร.

พวกภิกษุ ถามท่านพระทัพพมัลลบุตรว่า ท่านทัพพะ ! พวกภิกษุ
เหล่านี้ กล่าวอย่างนี้ ท่านอยู่ที่ไหน ในเวลานั้น !

ท่านพระทัพพมัลลบุตรตอบว่า ข้าพเจ้าแจกภัตตาหารอยู่ในพระ-
เวฬุวัน.

ใครบ้างทราบที่ท่านอยู่ในเวฬุวัน ในเวลานั้น ?

ภิกษุสงฆ์ ขอรับ.

พวกภิกษุเหล่านั้น จึงถามสงฆ์ว่า ท่านทั้งหลาย ทราบไหมว่า
ท่านผู้มีอายุทัพพะนี้ อยู่ที่เวฬุวันในเวลานั้น ?

ภิกษุสงฆ์ ขอรับ ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ! พวกเรารู้ว่า พระเถระ
อยู่ที่เวฬุวันเท่านั้น ตั้งแต่วันที่ท่านได้รับสมมติแล้ว.

ลำดับนั้น ภิกษุทั้งหลายจึงกล่าวกะพระเมตติยะและภุมมชกะว่า

ท่านผู้มีอายุ! ถ้อยคำของท่านทั้งสอง ไม่สมกัน, พวกท่านอ้างเลศ
กล่าวกะพวกเรากะมัง ?

พระเมตตियะและภุมมชกะทั้งสองนั้น ถูกพวกภิกษุเหล่านั้น ชักพอก
อย่างนั้น ได้กล่าวว่า ขอรับ ท่านผู้มีอายุ จึงได้บอกเรื่องราวนั้น.

ในคำว่า กมุปน ๆเปฯ อธิกรณสุต นี้ มีวินิจฉัยดังนี้ :-

แพะนี้ (อธิกรณกล่าวคือแพะนี้) แห่งส่วนอื่น หรือส่วนอื่นแห่ง
แพะนั้น มีอยู่; เพราะเหตุนั้น แพะนั้น จึงชื่อว่า อัญญาภคิยะ (มี
ส่วนอื่น). สัตว์ที่รองรับ ฟิงทราบว่า อธิกรณ. อธิบายว่า ที่ตั้งแห่ง
เรื่อง. เพราะว่า แพะที่พวกภิกษุเมตตियะและภุมมชกะ กล่าวไว้ ชื่อว่า
ทัพพมัลลบุตรนั้น ย่อมมีแก่ส่วน คือโกฏฐาส ฝักฝ้าย กล่าวคือกำเนิด
สัตว์ดิรัจฉาน และความเป็นแพะอื่นจากส่วน คือโกฏฐาส ฝักฝ้าย กล่าว
คือกำเนิดมนุษย์ และความเป็นภิกษุของท่านพระทัพพมัลลบุตร, อีก
อย่างหนึ่ง ส่วนอื่นนั้น มีอยู่แก่แพะนั้น เพราะเหตุดังนี้ นั้น แพะนั้น
จึงได้การนับว่า มีส่วนอื่น. ก็เพราะแพะนั้น เป็นที่รองรับ เป็นที่ตั้ง
แห่งเรื่องของสัตถุญา คือการตั้งชื่อแห่งพวกภิกษุเมตตियะและภุมมชกะนั้น
ผู้กล่าวอยู่ว่า พวกเราจะสมมติแพะนี้ ให้ชื่อว่า ทัพพมัลลบุตร, เพราะ-
ฉะนั้น แพะนั้น ฟิงทราบว่าเป็น อธิกรณ. จริงอยู่ ภิกษุเหล่านั้นหมายถึง
แพะนั้น จึงได้กล่าวว่า อัญญาภคิยสุติ อธิกรณสุต เป็นต้น, มิได้
กล่าวหมายถึงอธิกรณอย่างใดอย่างหนึ่ง มีวิวาทาธิกรณเป็นต้น.

ถามว่า เพราะเหตุไร ?

แก้วว่า เพราะอธิกรณเหล่านั้น ไม่มี.

เพราะว่าภิกษุเหล่านั้น ไม่ได้ถือเอาเอกเทศบางอย่างให้เป็นเพียง

เลส แห่งอริกรณ์ ๔ อย่าง บางอริกรณ์ซึ่งมีส่วนอื่น. และชื่อว่า เลส แห่งอริกรณ์ ๔ ก็ไม่มี จริงอยู่ เลสทั้งหลาย มีเลส คือชาติเป็นต้น พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้สำหรับบุคคลเหล่านั้น มิได้ตรัสไว้สำหรับ อริกรณ์ มีวิวาทาอริกรณ์เป็นต้น. และชื่อว่า ทัพพมัลลบุตร นี้ เป็น เอกเทศบางอย่างของแพะนั้น ตัวตั้งอยู่ในความเป็นอริกรณ์มีส่วนอื่น และเป็นเพียงเลส เพื่อตามกำจัดพระเถระ ด้วยปาราชิกอันไม่มีมูล.

ก็บรรดาเทศและเลสนี้ ส่วนที่ชื่อว่าเทศ เพราะอรรถว่า ปราภฏ คือถูกอ้างถึง ถูกเรียกว่า แพะนี้มีความสัมพันธ์แก่ส่วนอื่นนั้น. คำว่า เทศนี้ เป็นชื่อแห่งส่วนใดส่วนหนึ่ง บรรดาส่วนมีชาติเป็นต้น. ที่ชื่อว่า เลส เพราะอรรถว่า รวม คือยึดตัววัตถุแม้อื่นไว้ ได้แก่ติดอยู่เพียงเล็กน้อย โดยเป็นเพียงโวหารเท่านั้น. คำว่า เลส นี้ เป็นชื่อแห่งส่วนใดส่วนหนึ่ง บรรดาส่วนมีชาติเป็นต้นเหมือนกัน. คำอื่นนอกจากสองคำนั้น มีอรรถ กระจ่างทั้งนั้น. แม้ในสิกขาบทบัญญัติ ก็มีอรรถอย่างนั้นเหมือนกัน.

[อธิบายอริกรณ์เป็นเรื่องอื่นและเป็นเรื่องนั้น]

ก็บัณฑิตพึงทราบสันนิษฐาน ในบทภาชนะว่า ภิกษุพึงถือเอา เอกเทศบางอย่าง ของอริกรณ์อัน เป็นเรื่องอื่นใด ให้เป็นเพียงเลส ตาม กำจัดภิกษุด้วยกรรมอันมิโทษถึงปาราชิก, อริกรณ์อันเป็นเรื่องอื่นนั้น แจ่มแจ้งแล้วด้วยอำนาจแห่งเหตุที่เกิดขึ้นนั้นแล; เพราะเหตุนี้ อริกรณ์ อันเป็นเรื่องอื่นนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงไม่ทรงจำแนกไว้ในบท ภาชนะ. ก็แล อริกรณ์ ๔ เหล่าใด ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้วด้วย อำนาจแห่งอันยกเนื้อความขึ้น โดยคำสามัญว่า อริกรณ์. ชื่อที่อริกรณ์

เหล่านั้นเป็นเรื่องอื่น และข้อที่อธิกรณ์เหล่านั้นเป็นเรื่องนั้น ยังไม่ปรากฏด้วย อันพระวินัยธรทั้งหลาย ควรทราบด้วย; เพราะเหตุนั้น เมื่อพระองค์จะทรงอาศัยอธิกรณ์ที่ได้โดยคำสามัญุ กระทำข้อที่อธิกรณ์เหล่านั้นเป็นเรื่องอื่นและเป็นเรื่องนั้นนั้นให้แจ่มแจ้ง จึงตรัสบทภาชนะว่า อญฺญภาคิยสุ อธิกรณสุตติ อปตฺตญฺญภาคิย วา โหติ อธิกรณญฺญภาคิย วา เป็นต้น.

ก็ข้อที่อธิกรณ์ทั้งปวงเป็นเรื่องนั้น และเป็นเรื่องอื่นนี้ อันผู้ศึกษาฟังทราบว่า ทรงประมวลมาแล้ว เพื่อแสดงแม้ซึ่งคำโจทด้วยอำนาจแห่งอธิกรณ์ อันเป็นเรื่องอื่นแห่งอาบัติ ที่ตรัสไว้แล้วในสุคนั้นแล. อันที่จริง เมื่อนิเทศว่า กถญฺจ อปตฺตติ อปตฺตติยา อญฺญภาคิยา โหติ ดังนี้ อันพระองค์ควรปรารภเถ. เพราะในอุเทศนั้นได้ทรงยกขึ้นไว้ก่อนว่า อปตฺตญฺญภาคิย วา เป็นต้น, เนื้อความนี้จักมาในคราวพิจารณาอธิกรณ์เป็นส่วนนั้น แห่งอาบัติตติอธิกรณ์นั้นแล; เพราะเหตุนี้ ฟังทราบว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าไม่ได้ทรงปรารภอย่างนั้น ทรงกำหนดเอาบทสุดท้ายที่เดียว ปรารภนิเทศว่า กถญฺจ อธิกรณ อธิกรณสุต อญฺญภาคิย ดังนี้.

ในวาระทั้งสองนั้น อัญญญภาคิยวาร มีเนื้อความต้นที่เดียว. จริงอยู่อธิกรณ์แต่ละอย่าง ๆ จัดเป็นเรื่องอื่น คือเป็นฝ่ายอื่น เป็นส่วนอื่นแห่งอธิกรณ์ ๓ อย่างนอกนี้ เพราะมีวัตถุเป็นวิสภาคกัน.

ส่วนในตัปภาตติวาร มีวินิจฉัยว่า วิวาทาธิกรณ จัดเป็นเรื่องนั้น เป็นฝ่ายนั้น เป็นส่วนนั้นแห่งวิวาทาธิกรณ ก็เพราะมีวัตถุเป็นสภาคกัน. อนุวาทาธิกรณ เป็นเรื่องนั้นแห่งอนุวาทาธิกรณ ก็เหมือนกัน. คืออย่างไร? ก็เพราะว่า วิวาทที่อาศัยเภทกรวัตถุ ๑๘ เกิดขึ้นตั้งแต่ครั้ง

พุทธรกาล และวิวาทที่อาศัยเภทกรวัตถุเกิดขึ้นในบัดนี้ ย่อมเป็นวิวาทา-
ธิกรณ์อย่างเดียวกันแท้ เพราะมีวัตถุเป็นสภาคกัน.

อนึ่ง อนุวาทที่อาศัยวิบัติ ๔ เกิดขึ้นตั้งแต่พุทธรกาล และอนุวาท
ที่อาศัยวิบัติ ๔ เกิดในบัดนี้ ย่อมชื่อว่า เป็นอนุวาทาธิกรณ์อย่างเดียวกัน
แท้ เพราะมีวัตถุเป็นสภาคกัน. ส่วนอาปิตตาธิกรณ์ ไม่จัดเป็นเรื่องนั้น
โดยส่วนเดียว แห่งอาปิตตาธิกรณ์ เพราะมีวัตถุทั้งเป็นสภาคกัน ทั้งเป็น
วิสภาคกัน และเพราะพึงเห็นคล้ายความเป็นเอง; เพราะเหตุนี้ อาปิตตา-
ธิกรณ์ ท่านจึงกล่าวว่า เป็นเรื่องนั้น แห่งอาปิตตาธิกรณ์ก็มี เป็นเรื่อง
อื่น แห่งอาปิตตาธิกรณ์ก็มี. ในตัพภาคิยะ และอัญญาภาคิยะนั้น อัญญา-
ภาคิยะนั้นแล ทรงอธิบายก่อน แม้ในอาปิตตาธิกรณ์นี้เทศน์ เพราะ
อัญญาภาคิยะ ได้ทรงอธิบายมาก่อนแล้ว ตั้งแต่ต้น. ข้อที่อาปิตตาธิกรณ์
เป็นเรื่องอื่น ในอาปิตตาธิกรณ์นี้เทศน์ และข้อที่อาปิตตาธิกรณ์เป็น
เรื่องนั้น (ที่กล่าวไว้) ช่างหน้า ผู้ศึกษาพึงทราบตามนัยที่กล่าวแล้วนั้นแล.

ก็ในคำว่า กิจจาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์สุส ตพฺภภาคิยํ นี้ มีวินิจจย
ดังนี้:- อธิกรณ์ที่อาศัยสังฆกรรม ๔ เกิดขึ้น ตั้งแต่ครั้งพุทธรกาล และ
อธิกรณ์ที่อาศัยสังฆกรรม ๔ เกิดขึ้นในบัดนี้ ย่อมเป็นกิจจาธิกรณ์อย่าง
เดียวกันแท้ เพราะเป็นสภาคกัน และเพราะเห็นได้คล้ายกัน.

ถามว่า อธิกรณ์ที่อาศัยสังฆกรรมเกิดขึ้น ชื่อว่า กิจจาธิกรณ์
หรือว่า ข้อนี้เป็นชื่อแห่งสังฆกรรมทั้งหลายเท่านั้น.

แก้วว่า ข้อนั้น เป็นชื่อแห่งสังฆกรรมทั้งหลายเท่านั้น. แม้เมื่อ
เป็นอย่างนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า ก็ตรัสเรียกอธิกรณ์ที่อาศัยสังฆกรรมเกิด
ขึ้นว่า กิจจาธิกรณ์ เพราะอาศัยกรรมลักษณะที่ภิกษุใส่ใจถึง ซึ่งตรัส

ไว้ว่า 'ชื่อว่าสังฆกรรมนี้และนี้ ควรทำอย่างนี้' เกิดขึ้นและเพราะอาศัยสังฆกรรมก่อน ๆ เกิดขึ้น.

ก็เพราะสองบทว่า เทโส หรือ เลสมตุโต อันมีอยู่ในคำว่า **กิญจิ เทสํ เลสมตุตํ อุปาทาย** นี้ ต่างกันโดยพยัญชนะ โดยอรรถเป็นอย่างเดียวกัน โดยนัยดังกล่าวแล้วดังก่อนนั้นแล; ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสคำมีอาทิว่า **เลโสติ ทส เลสา ชาติเลโส นามเลโส** ดังนี้. บรรดาเลส คือชาติเป็นต้นนั้น ชาติ (กำเนิด) นั้นเอง ชื่อว่า เลส คือ ชาติ. ในเลสที่เหลือ ก็นัยนี้.

[แก้อรรถลักษณะบทวิถังค์ก่อนว่าด้วยเลส]

บัดนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าเพื่อจะทรงแสดงเลสนั้นนั้นแลโดยพิสดาร แสดงให้เห็นพร้อมทั้งวัตถุ โดยประการที่จะมีการอ้างเลสนั้นตามกำจัด จึงตรัสคำเป็นต้นว่า **ชาติเลโส นาม ขตุติโย ทิฏฺฐโ จ โหติ** ดังนี้.

บรรดาบทเหล่านั้น คำว่า **ขตุติโย ทิฏฺฐโ จ โหติ** มีความว่า บุคคลอื่นบางคน เป็นเชื้อชาติกษัตริย์ ย่อมเป็นผู้อันโจทก์นี้เห็นแล้ว.

คำว่า **ปาราชิกํ ฌมฺมํ อชฺฌาปชฺชนฺโต** ได้แก่ เป็นผู้ต้องบรรดาปาราชิกมีเมถุนธรรมเป็นต้น อย่างใดอย่างหนึ่ง.

คำว่า **อลฺลํ ขตุติยํ ปสฺสุติวฺวา โจเทติ** มีความว่า ภายหลังโจทก์นั้น เห็นภิกษุอื่นผู้มีชาติเป็นกษัตริย์ ซึ่งเป็นคู่เวรของตน แล้วถือเอาเลส คือชาติกษัตริย์นั้น โจทก์อย่างนี้ว่า กษัตริย์ต้องธรรม คือปาราชิก เข้าพเจ้าได้เห็นแล้ว, ท่านเป็นกษัตริย์ เป็นผู้ต้องธรรม คือปาราชิก. อีกอย่างหนึ่ง โจทก์ว่า ท่าน คือกษัตริย์นั้น ไม่ใช่ผู้อื่นเป็นผู้ต้องธรรม

คือปาราชิก, ท่านเป็นผู้มิใช่สมณะ เป็นผู้มิใช่เหล่ากอแห่งศากยบุตร, ไม่มีอุโบสถ ปวารณา หรือว่าสังฆกรรม ร่วมกับท่าน ต้องสังฆาภิเสศ ทุก ๆ คำพูด.

ก็ในคำว่า **ขตุติโย มยา ทิฏฺฐโ** เป็นต้นนี้ ผู้ศึกษาพึงทราบความ ที่กษัตริย์เหล่านั้น เป็นผู้มีส่วนอื่น ด้วยอำนาจแห่งกษัตริย์ ผู้ไม่เหมือนกันและกันนั้น ๆ มีลักษณะสูง หรือที่ตนได้เห็นแล้ว เป็นต้น และความที่ กษัตริย์เหล่านั้น เป็นอธิกรณ์ ด้วยอำนาจแห่งความเป็นผู้รองรับบัญญัติ คือชาติกษัตริย์. ผู้ศึกษาพึงทราบโยชนาในบททั้งปวงโดยอุบายนี้นั้นแล.

พึงทราบวินิจฉัยในปัตตเลสนิเทศ ดังนี้:- บาดรดินเหนียวมี ลักษณะงาม มีผิวเรียบสนิท มีสีเหมือนแมลงงู คล้ายกับบาดรดินโลหะ ท่าน เรียกว่า บาดรดินเคลือบ. บาดรดินตามปกติ ท่านเรียกว่า บาดรดินธรรมดา. ก็เพราะตรัสนิเทศแห่งเลศ คืออาบัติไว้โดยสังเขปด้วยบทเดียวกันเท่านั้น; ฉะนั้น เพื่อแสดงเลศ คืออาบัติเมื่อนั้นโดยพิสดาร พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสคำเป็นต้นว่า เราได้เห็นภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาภิเสศ ดังนี้.

ถามว่า ก็เพราะเหตุไร พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงไม่ตรัสนิเทศแห่งเลศ คืออาบัตินั้นไว้ในอธิการแห่งเลศ คืออาบัตินั้นเสียทีเดียว แต่กลับมาตรัส ไว้ต่างหาก ในนิเทศแห่งบทว่า **สงฺฆาภิเสโส** นี้เล่า?

แก้วว่า ก็เพราะในนิเทศแห่งเลศ ไม่มีสภาคัน.

จริงอยู่ นิเทศแห่งเลศทั้งหลาย ตรัสไว้ด้วยอำนาจแห่งการเห็น ภิกษุรูปอื่น แล้วโจทภิกษุอีกรูปหนึ่ง. แต่นิเทศแห่งเลศ คืออาบัตินี้ ตรัสด้วยอำนาจการเห็นภิกษุรูปเดียวนั้นแล ต้องอาบัติอื่น แล้วโจทด้วย อาบัตินั้น.

ถามว่า ถ้าอย่างนั้น อธิกรณ์มีส่วนอื่น จะมีได้อย่างไร ?

แก้วว่า มีได้เพราะอาบัติ. เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสคำนี้ว่า อธิกรณ์เป็นส่วนอื่นแห่งอาบัติ และเลศอันโจทก์อ้างแล้ว แม้ด้วยอาการอย่างนี้. แท้จริง ภิกษุ นั้น ต้องสังฆาติเสสใด, อธิกรณ์ คือสังฆาติเสสนั้น เป็นอธิกรณ์มีส่วนอื่นแห่งปาราชิก. ก็ที่ชื่อว่าเลศแห่งอธิกรณ์มีส่วนอื่นนั้น คือความเป็นอาบัติทั่วไปแก่อาบัติทั้งปวง เหมือนความเป็นกษัตริย์ทั่วไปแก่กษัตริย์ทั้งปวงฉะนั้น. นัยทั้งหลายมีอาบัติที่เหลือเป็นมูล และโจทหาปกวาร ผู้ศึกษาพึงทราบโดยอุบายนี้.

คำว่า อนุปตฺติ ตถาสถฺย โจอฺเทติ วา โจทหาเปติ วา มีความว่า ภิกษุใด มีความสำคัญอย่างนี้ว่า ผู้นี้ ต้องปาราชิกทีเดียว โจทเอง หรือใช้ให้ผู้อื่นโจทอย่างนั้น ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุนั้น. บทที่เหลือทั้งหมด ตั้งทั้งนั้น.

แม้ปกิณกะมีสมุฏฐานเป็นต้น ก็เหมือนกับปฐมทุฏฐุโทสสิกขาบท นั้นแล.

ทฺติยทุฏฐุโทสสิกขาบทวรรณา จบ

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๑๐

เรื่องพระเทวทัต

[๕๕๐] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเวฬุวันวิหาร อันเป็นสถานที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เขตพระนคร

ราชคฤห์ ครั้งนั้นพระเทวทัตเข้าไปหาพระโกกาลิกะ พระอัญญาโมรคตีสสะ พระขันขณเทวีบุตร และพระสมุทททัต ครั้นแล้วได้กล่าวคำนี้กะพระโกกาลิกะ พระอัญญาโมรคตีสสะ พระขันขณเทวีบุตร และพระสมุทททัต ว่า มาเถิด อวูโสทั้งหลาย พวกเราจักกระทำสังฆเภท จักรเภท แก่พระสมณโคดม

เมื่อพระเทวทัตกล่าวอย่างนี้แล้ว พระโกกาลิกะได้กล่าวคำนี้กะพระเทวทัตว่า อวูโส พระสมณโคดมมีฤทธิ์มาก มีอำนาจมาก โฉนเราจักทำสังฆเภท จักรเภท แก่พระสมณโคดมได้เล่า

วัตถุ ๕ ประการ

พระเทวทัตกล่าวว่า มาเถิด อวูโสทั้งหลาย พวกเราจักเข้าเฝ้าพระสมณโคดม ทูลขอวัตถุ ๕ ประการว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสรรเสริญคุณแห่งความมกน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่นำเสื่อมใส การไม่สะสม การปรารภ ความเพียร โดยอเนกปริยาย ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ วัตถุ ๕ ประการนี้เป็นไปเพื่อความมกน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่นำเสื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระพุทธเจ้าขอประทานพระวโรกาส ๑. ภิกษุทั้งหลายควรอยู่ป่าตลอดชีวิต ภิกษุใดอาศัยบ้านอยู่ โทษพึงถูกต้องภิกษุนั้น ๒. ภิกษุทั้งหลายควรเที่ยวบิณฑบาตตลอดชีวิต ภิกษุใดยินดีการนิมนต์ โทษพึงถูกต้องภิกษุนั้น ๓. ภิกษุทั้งหลายควรถือผ้าบังสุกุลตลอดชีวิต ภิกษุใดยินดีผ้าคหบดี โทษพึงถูกต้องภิกษุนั้น ๔. ภิกษุทั้งหลาย

ควรอยู่โคนไม้ตลอดชีวิต ภิกษุใดเข้าอาศัยที่มุงบัง โทษพึงถูกต้องภิกษุนั้น ๕. ภิกษุทั้งหลายไม่ควรฉนปลาและเนื้อตลอดชีวิต ภิกษุใดฉนปลาและเนื้อ โทษพึงถูกต้องภิกษุนั้น พระสมณโคดม จักไม่ทรงอนุญาตวัตถุ ๕ ประการนี้ พวกเราทั้งนั้นจักโฆษณาให้ชุมชนเชื่อถือด้วยวัตถุ ๕ ประการนี้ อาวุโสทั้งหลาย พวกเราสามารถที่จะกระทำสังฆเภท จักรเภทแก่พระสมณโคดมได้ เพราะวัตถุ ๕ ประการนี้แล เพราะคนทั้งหลายเลื่อมใสในอุชปฏิบัติ.

[๕๕๑] ครั้งนั้น พระเทวทัตพร้อมด้วยบริษัทเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าถึงที่ประทับ ครั้นแล้วถวายอภิวัตพระผู้มีพระภาคเจ้า นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ได้กราบทูลคำนี้แด่พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระองค์ทรงสรรเสริญคุณแห่งความมกน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ วัตถุ ๕ ประการนี้ เป็นไปเพื่อความมกน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระพุทธเจ้าขอประทานพระวโรกาส ๑. ภิกษุทั้งหลายควรอยู่ป่าตลอดชีวิต ภิกษุใดอาศัยบ้านอยู่ โทษพึงถูกต้องภิกษุนั้น ๒. ภิกษุทั้งหลายควรเที่ยวบิณฑบาตตลอดชีวิต ภิกษุใดยินดีการนิมนต์ โทษพึงถูกต้องภิกษุนั้น ๓. ภิกษุทั้งหลายควรถือผ้าบังสุกุลตลอดชีวิต ภิกษุใดยินดีผ้าคหบดี โทษพึงถูกต้องภิกษุนั้น ๔. ภิกษุทั้งหลายควรอยู่โคนไม้ตลอดชีวิต ภิกษุใดเข้าอาศัยที่มุงบัง โทษ

พึงถูกต้องภิกษุนั้น ๕. ภิกษุทั้งหลายไม่ควรฉนปลาและเนื้อตลอดชีวิต
ภิกษุใดฉนปลาและเนื้อ โทษพึงถูกต้องภิกษุนั้น

พระผู้มีพระภาคเจ้าห้ามว่า อย่าเลย เทวทัต ภิกษุใดปรารธนา
กัจจอยู่ป่า ภิกษุใดปรารธนา กัจจอยู่บ้าน ภิกษุใดปรารธนา กัจจเที่ยว
บิณฑบาต ภิกษุใดปรารธนา กัจจยินดีการนิมนต์ ภิกษุใดปรารธนา
กัจจถือผ้าบังสุกุล ภิกษุใดปรารธนา กัจจยินดีผ้าคหบดี คู่ก่อนเทวทัต
เราอนุญาตรुकขมูลเสนาสนะตลอด ๘ เดือนเท่านั้น เราอนุญาตปลาและ
เนื้อที่บริสุทธิ์ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ ๑. ไม่ได้เห็น ๒. ไม่ได้ยิน ๓.
ไม่ได้รังเกียจ.

[๕๘๒] ครั้งนั้น พระเทวทัตร่าเรึงยินดีเป็นอย่างยิ่งว่า พระผู้มี
พระภาคเจ้าไม่ทรงอนุญาตวัตถุ ๕ ประการนี้ แล้วพร้อมด้วยบริษัท ลูก-
จากอาสนะ ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้า กระทำประทักษิณหลีกไป
ต่อมา เธอพร้อมด้วยบริษัทเข้าไปสู่กรุงราชคฤห์ โฆษณาให้ประชาชน
เชื่อถือด้วยวัตถุ ๕ ประการว่า อาวุโสทั้งหลาย เราเข้าเฝ้าพระสมณโคดม
ทูลขอวัตถุ ๕ ประการว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระองค์ทรงสรรเสริญ
คุณแห่งความมกน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการ
ที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย
ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ วัตถุ ๕ ประการนี้ เป็นไปเพื่อความมกน้อย ความ
สันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม
การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระ-
พุทธเจ้าขอประทานพระวโรกาส ๑. ภิกษุทั้งหลายควรอยู่ป่าตลอดชีวิต
ภิกษุใดอาศัยบ้านอยู่ โทษพึงถูกต้องภิกษุนั้น ๒. ภิกษุทั้งหลายควรเที่ยว

บิณฑบาตตลอดชีวิต ภิขุไดยนิคการนิมนต์ โทษพึงถูกต้องภิกษุนั้น

๓. ภิขุทั้งหลายควรถือผ้าบังสกุลตลอดชีวิต ภิขุไดยนิคฝาคหบดี
โทษพึงถูกต้องภิกษุนั้น ๔. ภิขุทั้งหลายควรอยู่โคนไม้ตลอดชีวิต ภิขุ
ไดาศัยที่มุงบัง โทษพึงถูกต้องภิกษุนั้น ๕. ภิขุทั้งหลายไม่ควรฉนปลา
และเนื้อตลอดชีวิต ภิขุไดฉนปลาและเนื้อ โทษพึงถูกต้องภิกษุนั้น
พระสมณโคดมไม่ทรงอนุญาตวัตถุ ๕ ประการนี้ พวกเราท่านนั้นสมทาน
ประพตติวัตถุ ๕ ประการนี้อยู่.

[๕๕๓] บรรดาประชาชนชาวพระนครราชคฤหนั้น จำพวกที่ไม่มี
ศรัทธา ไม่เลื่อมใส มีความรู้ทราม พวกนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า พระสมณะ
เชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้แล เป็นผู้กำจัด มีความประพตติขัดเกลา
ส่วนพระสมณโคดมเป็นผู้มีความมกมาก ดำริเพื่อความมกมาก

ส่วนประชาชนจำพวกที่มีศรัทธาเลื่อมใสเป็นบัณฑิต มีความรู้สูง ต่าง
พากันเพ่งโทษ ดิเตยน โพนทะนาว่า ไฉนพระเทวทัตจึงได้ตะเกียกตะกาย
เพื่อทำลายสงฆ์ เพื่อทำลายข้อห้ามในพุทธจักร ของพระผู้มีพระภาคเจ้าเล่า

ภิขุทั้งหลายได้ยนิประชาชนเหล่านั้น เพ่งโทษ ดิเตยน โพนทะนา
อยู่ บรรดาที่เป็นผู้มกน้อย สันโดษ มีความละอาย มีความรังเกียจ
ผู้ใคร่ต่อสิกขา ต่างพากันเพ่งโทษ ดิเตยน โพนทะนาว่า ไฉนพระ-
เทวทัตจึงได้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ เพื่อทำลายข้อห้ามในพุทธจักร
เล่า แล้วกราบทูลเนื้อความนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ

เหตุเป็นค้ำมุลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามพระ-
เทวทัตว่า คุณก่อนเทวทัต ข่าว่า เธอตะเกียกตะกาย เพื่อทำลาย
ข้อห้ามในพุทธจักร จริงหรือ.

พระเทวทัตทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า.

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษ การ
กระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ
ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ คุณก่อนโมฆบุรุษ โฉนเธอจึงได้ตะเกียกตะกาย
เพื่อทำลายสงฆ์ เพื่อทำลายข้อห้ามในพุทธจักรเล่า

คุณก่อนโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความ
เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใสยิ่ง หรือเพื่อความเลื่อมใสของชุมชน
ที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความ
ไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่น ของ
ชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนพระเทวทัต โดยอเนกปริยาย
ดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบารุงยาก
ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ
เกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย
ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่นำ
เลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย แล้ว
ทรงกระทำธรรมีกถา ที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้นแก่
ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือเพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆกรรม เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๑๔. ๑๐. อนึ่ง ภิกษุใด ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ผู้
พร้อมเพรียงหรือถือเอาอธิกรณ์อันเป็นเหตุแตกกันยกย่องยืนอยู่ ภิกษุ
นั้น อันภิกษุทั้งหลายพึงกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านอย่าได้ตะเกียกตะกาย
เพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง หรืออย่าได้ถือเอาอธิกรณ์อันเป็นเหตุ
แตกกันยกย่องยืนอยู่ ขอท่านจงพร้อมเพรียงด้วยสงฆ์ เพราะว่าสงฆ์
ผู้พร้อมเพรียงกัน ประองคองกัน ไม่วิวาทกัน มีอุเทศเดียวกันยอม
อยู่ผาสุก แลภิกษุนั้น อันภิกษุทั้งหลายกล่าวอยู่อย่างนี้ ยังยกย่อง
ยืนอยู่อย่างนั้นเทียว ภิกษุนั้น อันภิกษุทั้งหลาย พึงสวดสมณูภาสกว่า
จะครบสามจบ เพื่อให้สละกรรมนั้นเสีย หากเธอถูกสวดสมณูภาส

กว่าจะครบสามจบอยู่ สละกรรมนั้นเสีย สละได้อย่างนี้ นั่นเป็น
การดี หากเธอไม่สละเสีย เป็นสังฆาทิเสส.

เรื่องพระเทวทัต จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๕๕๔] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือผู้เช่นใด มีการ
งานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออยู่อย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกตอย่างใด
มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะ
ก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ
ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ
อรรถว่า ทรงสิ้นผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ
โดยปญฺญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ
อรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสารธรรม ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระอเสขะ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้
ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ บรรดาภิกษุเหล่านั้น
ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ
ควรแก่ฐานะ นี้ชื่อว่า ภิกษุ ทรงประสงค์ในอรรถนี้.

สงฆ์ที่ชื่อว่า ผู้พร้อมเพรียง คือมีสังวาสเสมอกัน อยู่ในสีมาเดียวกัน
คำว่า ตะเกียกตะกายเพื่อทำลาย คือ แสวงหาพวก รวมเป็น
กัด้วยหมายมั่นว่า โฉนภิกษุเหล่านี้ ฟังแตกกัน ฟังแยกกัน ฟังเป็น
พรรคกัน.

คำว่า หรือ...อิทธิกรณอันเป็นเหตุแตกกัน ได้แก่ วัตถุเป็นเหตุ
กระทำการแตกกัน ๑๘ อย่าง.

บทว่า ถือเอา คือ ยึดเอา.

บทว่า ยกย่อง คือ แสดง.

บทว่า ยันอยู่ คือ ไม่กลับคำ.

[๕๕๕] บทว่า ภิกษุนั้น ได้แก่ ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์.

บทว่า อันภิกษุทั้งหลาย ได้แก่ ภิกษุเหล่าอื่น อธิบายว่า ภิกษุ
เหล่าใดได้เห็น ภิกษุเหล่าใดได้ยิน ภิกษุเหล่านั้นฟังว่ากล่าวภิกษุผู้ทำลาย
สงฆ์รูปนั้นว่า ท่านอย่าได้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง
หรืออย่าได้ถือเอาอิทธิกรณอัน เป็นเหตุแตกกัน ยกย่องยันอยู่ ขอท่านจง
พร้อมเพรียงด้วยสงฆ์ เพราะว่าสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ประองคองกัน ไม่
วิวาทกัน มีอุเทศเดียวกัน ย่อมอยู่ผาสุก ฟังว่ากล่าวแม้ครั้งที่สอง ฟัง
ว่ากล่าวแม้ครั้งที่สาม หากเธอสละเสียด สละได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี
หากเธอไม่สละเสียด ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุทั้งหลายทราบแล้วไม่ว่ากล่าว
ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุนั้น อันภิกษุทั้งหลายฟังคุมตัวมาสู่ท่ามกลางสงฆ์
แล้วฟังว่ากล่าว ว่า ท่านอย่าได้ตะเกียกตะกาย เพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อม-
เพรียง หรืออย่าได้ถือเอาอิทธิกรณอันเป็นเหตุแตกกันยกย่องยันอยู่ ขอ
ท่านจงพร้อมเพรียงด้วยสงฆ์ เพราะว่าสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ประองคอง

กัน ไม่วิวาทกัน มีอุเทศเดียวกัน ย่อมอยู่ผาสุก ดังนี้ พึงว่ากล่าวแม่
ครั้งที่สอง พึงว่ากล่าวแม่ครั้งที่สาม หากเธอสละเสีย สละได้อย่างนี้
นั้นเป็นการดี หากเธอไม่สละเสีย ต้องอาบัติทุกกฏ.

วิธีสวดสมณูภาส

[๕๕๖] ภิกษุหนึ่ง อันสงฆ์พึงสวดสมณูภาส คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย
ก็แลสงฆ์พึงสวดสมณูภาสอย่างนี้ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถพึงประกาศให้
สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

กรรมวาจาสวดสมณูภาส

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ ตะเกียกตะกาย
เพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง เธอไม่สละเรื่องนั้น ถ้าความพรั่งพร้อม
ของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสวดสมณูภาสภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่อง
นั้นเสีย นี้เป็นญัตติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ ตะเกียกตะกาย
เพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง เธอไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณูภาส
ภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้น การสวดสมณูภาสภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อ
ให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่
ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวคำนี้แม่ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า
ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง เธอไม่สละ
เรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณูภาสภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้น การสวด

สมณูกาสภิกขุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกขุผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์พร้อมเพรียง เธอไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สมณูกาสภิกขุผู้มีชื่อนี้เพื่อให้สละเรื่องนั้น การสวดสมณูกาสภิกขุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกขุผู้มีชื่อนี้ สงฆ์สวดสมณูกาสแล้ว เพื่อให้สละเรื่องนั้น ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนิ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

[๕๕๗] จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ

จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติตุลลัจฉัย

จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

เมื่อต้องอาบัติสังฆาทิเสส อาบัติทุกกฏเพราะญัตติ อาบัติตุลลัจฉัย เพราะกรรมวาจาสองครั้ง ย่อมระงับ.

บทว่า สังฆาทิเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาสเพื่ออาบัตินั้น ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต เรียกเข้าห่ม ไม่ใช่คณะมารูปด้วยกัน ไม่ใช่บุคคลรูปเดียว เพราะฉะนั้น จึงตรัสเรียกว่า สังฆาทิเสส คำว่า สังฆาทิเสส เป็นการขนานนาม คือเป็นชื่อของอาบัตินิกายนั้นแล แม้เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่า สังฆาทิเสส.

บทภาษณีย์

[๕๕๘] กรรมเป็นกรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมเป็นกรรม ไม่สละ
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

กรรมเป็นกรรม ภิกษุสงสัย ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

กรรมเป็นกรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมไม่เป็นกรรม ไม่สละ ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส

กรรมไม่เป็นกรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมเป็นกรรม ต้องอาบัติ
ทุกกฏ

กรรมไม่เป็นกรรม ภิกษุสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ

กรรมไม่เป็นกรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมไม่เป็นกรรม ต้องอาบัติ
ทุกกฏ.

อนาปัตติวาร

[๕๕๙] ภิกษุยังไม่ถูกสวดสมณูภาส ๑ ภิกษุผู้สละเสียได้ ภิกษุ
วิกตจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๐ จบ

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๐

ปฐมสังฆเภทสิกขาบทวรรณนา

สังฆเภทสิกขาบทว่า เตน สมเณ พุทุโธ ภควา เป็นต้น
ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป. ในสังฆเภทสิกขาบทนั้น มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้:-

[แก้อรธปฐมบัญญัติเรื่องพระเทวทัต]

ในคำว่า อถโฆ เทวตฺโต เป็นต้นนี้ มีวินิจฉัยดังนี้:-

เรื่องพระเทวทัต เรื่องที่พระเทวทัตบวช และเหตุที่ไปหาพรรคพวก มีภิกษุโกกาลิกเป็นต้น แล้วกล่าวชักชวนว่า มาเถิด ผู้มีอายุ ! พวกเราจักกระทำสังฆเภท จักรเภท แก่พระสมณโคดม ดังนี้ เป็นต้น ทั้งหมดมาแล้วโนสังฆเภทชั้นชกะนั้นแล.

ส่วนเรื่องขอวัตตุ ๕ จักมาในสังฆเภทชั้นชกะนั้นเหมือนกัน แม้ก็จริง, ถึงอย่างนั้น ข้าพเจ้าจักกล่าวในเรื่องขอวัตตุ ๕ นี้ก่อน แล้วจึงจักผ่านไป เพราะเรื่องมาในสังฆเภทสิกขาบทนี้ ก็มี.

คำว่า สาธุ ภนฺเต ได้แก่ การทูลขอพระวโรกาส.

คำว่า ภิกฺขุ ยาวชีโว อารณฺณิกา อสุสุ มีความว่า ภิกษุทั้งหมด สมาทานอรัญญิกุศลแล้ว จงเป็นผู้อยู่ป่าเป็นวัตร คือ จงอยู่แต่ในป่าเท่านั้น ตลอดชีวิต.

ด้วยคำว่า โย คามนฺติ โอสเรยย วชฺชํ นํ สฺเสยย พระเทวทัตกล่าวด้วยความประสงค์ว่า ภิกษุใด คือ แม้ภิกษุรูปหนึ่งละป่า เข้าสู่เขตบ้าน เพื่อต้องการจะอยู่, โทษพึงต้องภิกษุนั้น คือโทษจะต้องภิกษุนั้น ได้แก่พระผู้มีพระภาคเจ้าจงทรงปรับภิกษุนั้นด้วยอาบัติ, แม้ในวัตตุที่เหลือ ก็มีนัยเหมือนกันนี้.

สองบทว่า ชนํ สญฺญาเปสฺสสาม มีความว่า พวกเราจักยังประชาชนให้เข้าใจว่า พวกเราเป็นผู้มีความมักน้อยเป็นต้น. อีกอย่างหนึ่ง มีคำอธิบายว่า พวกเราจักให้ประชาชนยินดีพอใจ คือ จักให้เลื่อมใส.

ส่วนพระผู้มีพระภาคเจ้า พอทรงสดับคำของพระเทวทัตผู้ทูลขอ วัตถุ ๕ นี้เท่านั้น ก็ทรงทราบได้ว่า เทวทัตนี้ มีความต้องการจะทำลาย สงฆ์จึงขอ ก็เพราะวัตถุ ๕ นั้น เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาต ย่อมเป็นไปได้เพื่ออันตรายแก่มรรค ของเหล่ากุลบุตรเป็นอันมาก; ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงทรงปฏิเสธว่า อย่าเลย เทวทัต ! แล้วตรัสว่า ภิกษุใดปรารธนา, ภิกษุนั้น จงเป็นผู้อยู่ป่าเถิด ดังนี้เป็นต้น.

[พระประสงค์ของพระผู้มีพระภาคเจ้าในข้อนี้]

อนึ่ง ในคำว่า โย อิจฺฉติ เป็นต้นนี้ กุลบุตรควรทราบความ ประสงค์ของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว ทราบความสมควรแก่ตน. จริ่งอยู่ ความประสงค์ของพระผู้มีพระภาคเจ้า ในคำว่า โย อิจฺฉติ เป็นต้นนี้ ดังต่อไปนี้:-

ภิกษุรูปหนึ่ง มีอหยาศัยใหญ่ มีอุตสาหะมาก ย่อมสามารถเพื่อ งดเสนาสนะใกล้แดนบ้านเสียแล้ว อยู่ในป่ากระทำที่สุดแห่งทุกข์ได้. ภิกษุ รูปหนึ่งที่มีกำลังอ่อนแอ มีเรี่ยวแรงน้อย ย่อมไม่สามารถจะอยู่ในป่า (กระทำที่สุดทุกข์ได้), สามารถแต่ในคามเขตเท่านั้น. รูปหนึ่งมีกำลังมาก มีชาติเป็นไปสม่าเสมอ สมบูรณ์ด้วยยอธิวาสนขันติมีจิตคงที่ในอิฏฐารมณ และอนิฏฐารมณ ย่อมสามารถทั้งในป่า ทั้งในเขตบ้านได้ทั้งนั้น. รูปหนึ่ง ไม่อาจทั้งในเขตบ้าน ทั้งในป่า คือ เป็นปทปรมบุคคล.

บรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุนี้ใด มีอหยาศัยใหญ่ มีอุตสาหะมาก ย่อมสามารถเพื่องดเสนาสนะใกล้แดนบ้านเสียแล้ว อยู่ในป่ากระทำที่สุด ทุกข์ได้, ภิกษุรูปนั้น จงอยู่ในป่าเท่านั้นเถิด, การอยู่ในป่านี สมควร

แก่เธอ. แม้วกสัททวิหริกรเป็นต้นของเธอ ศึกษาตามอยู่ จักสำคัญ
ข้อที่ตนควรอยู่ในป่าด้วย. อนึ่ง ภิกษุรูปใด มีกำลังอ่อนแอ มีเรี่ยวแรง
น้อย ย่อมอาจจะกระทำที่สุดทุกข์ได้ในแดนบ้านเท่านั้น ในป่าไม่อาจ,
ภิกษุนั้นจงอยู่แต่ในเขตบ้านนั้น ก็ได้ ส่วนภิกษุรูปใด ซึ่งมีกำลังแข็งแรง
มีธาตุเป็นไปสมมาเสมอ สมบูรณ์ด้วยอริวาสสนขันติ มีจิตคงที่ ในอิฏ-
ฐารมณและอนิฏฐารมณ ย่อมอาจทั้งในป่าทั้งในแดนบ้านทีเดียว. แม้
รูปนี้ จงละเสนาสนะใกล้แดนบ้านเสียแล้ว อยู่ในป่าเถิด, การอยู่ในป่านี้
สมควรแก่เธอ. แม้วกสัททวิหริกรเป็นต้นของเธอ ศึกษาตามอยู่ จัก
สำคัญข้อที่ตนควรอยู่ป่า.

ส่วนภิกษุนีใด ซึ่งไม่อาจทั้งในแดนบ้าน ไม่อาจทั้งในป่า เป็น
ปทปรมบุคคล, แม้รูปนี้ ก็จงอยู่ในป่านั้นเถิด. เพราะว่า การเสพ
ชุดกคุณ และการเจริญกรรมฐานนี้ของเธอ จักเป็นอุปนิสัยเพื่อมรรค
และผลต่อไป (ในอนาคต). แม้วกสัททวิหริกรเป็นต้นของเธอเมื่อศึกษา
ตาม จักสำคัญข้อที่ตนควรอยู่ป่า ฉะนั้นแล. ภิกษุนีใด ซึ่งเป็นผู้มีกำลัง
อ่อนแอ มีเรี่ยวแรงน้อยอย่างนี้ เมื่ออยู่ในแดนบ้านเท่านั้น จึงอาจเพื่อ
จะกระทำที่สุดทุกข์ได้ ในป่า ไม่อาจ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมายถึงบุคคล
เช่นนี้ จึงตรัสว่า โย อิจฺฉติ คามนุเต วิหฺรตุ (ภิกษุใดปรารถนา,
ภิกษุนั้นจงอยู่ในแดนบ้านเถิด) ดังนี้. และบุคคลนี้ ได้ให้ช่องแม่แก่
คนเหล่านี้.

ก็ถ้าว่า พระผู้มีพระภาคเจ้า พึงทรงรับรองวาตะของพระเทวทัต
ไซ้, บุคคลนีใด ซึ่งมีกำลังอ่อนแอ มีเรี่ยวแรงน้อยตามปกติ, ถึง
บุคคลใดสามารถอยู่ในป่าสำเร็จได้แต่ในเวลายังเป็นหนุ่ม ต่อมาในเวลา

แก่ตัวลง หรือในเวลาเกิดธาตุกำเริบ เพราะลมและดีเป็นต้นอยู่ป่าไม่สำเร็จ, แต่เมื่ออยู่ในแดนบ้านเท่านั้น จึงอาจกระทำที่สุดทุกข์ได้. บุคคลเหล่านั้น จะพึงสูญเสียอริยมรรคไป ไม่พึงบรรลุอรหัตผลได้, สัตถุศาสน์พึงกลายเป็นนอกธรรมนอกวินัย ยุ่งเหยิง ไม่เป็นไปเพื่อนำออกจากทุกข์. และพระศาสดาจะพึงเป็นผู้มิใช่พระสัพพัญญูของบุคคลจำพวกนั้น ทั้งจะพึงถูกตำหนิติเตียนว่า ทรงทิ้งวาทะของพระองค์เสีย ไปตั้งอยู่ในวาทะของพระเทวทัต ดังนี้.

เพราะฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรงสงเคราะห์บุคคลทั้งหลายผู้เห็นปานนี้ จึงทรงปฏิเสชวาทะของพระเทวทัต. ในเรื่องแห่งภิกษุผู้ถือเทวบัณฑิตบาตเป็นวัตรก็ดี ในเรื่องแห่งภิกษุผู้ถือผ้าบังสกุลเป็นวัตรก็ดี ในเรื่องแห่งภิกษุผู้ถืออยู่โคนไม้เป็นวัตรตลอด ๘ เดือนก็ดี พึงทราบวินิจฉัยโดยอุบายนี้แน่แล. แต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงห้ามเสนาสนะโคนไม้ตลอด ๔ เดือน (ฤดูฝน) เท่านั้น.

[ปลาเนื้อบริสุทธฺ์โดยส่วน ๓ เป็นกบปียมังสะควรฉันได้]

พึงทราบวินิจฉัยในเรื่องปลาและเนื้อ ดังนี้:-

บทว่า **ติโกฏิบริสุทธฺ์** ได้แก่ บริสุทธฺ์โดยส่วน ๓. อธิบายว่า เว้นจากที่ไม่บริสุทธฺ์ มีการเห็นเป็นต้น. ด้วยเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสว่า ไม่ได้เห็น ไม่ได้ยิน ไม่ได้รังเกียจ.

บรรดามังสะ ๓ อย่างนั้น มังสะที่ชื่อว่า ไม่ได้เห็น คือ ไม่เห็นชาวบ้านฆ่าเนื้อและปลา เอามาเพื่อประโยชน์แก่พวกภิกษุ. ที่ชื่อว่า ไม่ได้ยิน คือ ไม่ได้ยินว่า พวกชาวบ้านฆ่าเนื้อ ปลา เอามาเพื่อ

ประโยชน์แก่พวกภิกษุ, ส่วนที่ไม่ได้รังเกียจ ผู้ศึกษาควรรู้จักมังสะที่
รังเกียจด้วยการเห็น รังเกียจด้วยการได้ยิน และที่รังเกียจพ้นจากเหตุ
ทั้งสองนั้น แล้วพึงทราบโดยส่วนตรงกันข้ามจากสามอย่างนั้น.

คือ อย่างไร? คือว่า พวกภิกษุในธรรมวินัยนี้ เห็นพวกเขา
บ้านถือแหและตาข่ายเป็นต้น กำลังออกไปจากบ้าน หรือกำลังเที่ยว
ไปในป่า. และในวันรุ่งขึ้น พวกชาวบ้านนำบิณฑบาตมีปลาและเนื้อมา
ถวายแก่ภิกษุเหล่านั้น ผู้เข้าไปยังบ้านนั้นเพื่อบิณฑบาต. ภิกษุเหล่านั้น
รังเกียจด้วยการได้เห็นนั้นว่า พวกชาวบ้านทำเนื้อเพื่อประโยชน์แก่พวก
ภิกษุหรือหนอแล? มังสะนี้ ชื่อว่า รังเกียจโดยได้เห็นมา. จะรับมังสะ
เช่นนั้น ไม่ควร. มังสะที่ไม่ได้รังเกียจเช่นนั้นจะรับ ควรอยู่. ก็ถ้า
พวกชาวบ้านเหล่านั้น ถามว่า ทำไม ขอรับ! ท่านจึงไม่รับ? ได้ฟัง
ความนั้นแล้ว พู่ว่า มังสะนี้ พวกกระผมไม่ได้กระทำเพื่อประโยชน์
แก่ภิกษุทั้งหลาย, พวกกระผมกระทำเพื่อประโยชน์แก่ตนบ้าง เพื่อประ-
โยชน์แก่ข้าราชการเป็นต้นบ้าง ดังนี้, มังสะนั้น ควร.

ภิกษุทั้งหลายหาเห็นไม่แล, แต่ได้ฟังว่า ได้ยินว่า พวกชาวบ้าน
มีมือถือแหและตาข่ายออกจากบ้าน หรือเที่ยวไปในป่า และในวันรุ่งขึ้น
พวกชาวบ้านนำบิณฑบาตมีปลาและเนื้อมาถวายแก่ภิกษุเหล่านั้น ผู้เข้าไป
ยังบ้านนั้น เพื่อบิณฑบาต. พวกเธอสงสัยด้วยการได้ยินนั้นว่า เขาทำ
เพื่อประโยชน์แก่ภิกษุทั้งหลาย หรืออย่างไรหนอ? มังสะนี้ ชื่อว่า
รังเกียจด้วยได้ยินมา. จะรับมังสะนั้น ไม่ควร. มังสะที่ไม่ได้สงสัยอย่างนี้
จะรับ ควรอยู่. ก็ถ้าพวกชาวบ้านเหล่านั้น ถามว่า ทำไม ขอรับ!
ท่านจึงไม่รับเล่า? ได้ฟังความนั้นแล้ว จึงพู่ว่า มังสะนี้ พวกกระผม

ไม่ได้ทำเพื่อประโยชน์แก่ภิกษุทั้งหลาย, พวกกระผมทำเพื่อประโยชน์แก่ตนเองบ้าง เพื่อประโยชน์แก่ข้าราชการเป็นต้นบ้าง ดังนี้, มังสะนั้นควรอยู่.

อนึ่ง ภิกษุทั้งหลายไม่ได้เห็น ไม่ได้ฟังมาเลย, แต่เมื่อพวกภิกษุเหล่านั้นเข้าไปยังบ้านนั้นเพื่อบิณฑบาต ชาวบ้านรับบาตรไปแล้ว จัดบิณฑบาตมีปลา เนื้อ นำมาถวาย. พวกเธอจึงเถียงว่า มังสะนี้ เขาทำเพื่อประโยชน์แก่ภิกษุทั้งหลาย หรืออย่างไรหนอ? นี้ชื่อว่า มังสะที่รังเกียจพ้นจากเหตุทั้งสองนั้น. แม้มังสะเช่นนั้น ก็ไม่สมควรรับ. มังสะที่ไม่ได้รังเกียจอย่างนั้น จะรับ ควรอยู่ ก็ถ้าว่าพวกชาวบ้านเหล่านั้นถามว่า ทำไม ขอรับ! พวกท่านจึงไม่รับ? แล้วได้ฟังความนั้น จึงพูดว่า มังสะนี้ พวกกระผมไม่ได้กระทำเพื่อประโยชน์แก่ภิกษุทั้งหลาย, พวกกระผมกระทำเพื่อประโยชน์แก่ตนบ้าง เพื่อประโยชน์แก่พวกข้าราชการเป็นต้นบ้าง, หรือว่า พวกกระผมได้โปรดมังสะ เฉพาะที่เป็นกับปิยะเท่านั้น จึงปรุงให้สำเร็จเพื่อประโยชน์แก่ภิกษุทั้งหลาย มังสะนั้น ควรอยู่. แม้ในมังสะที่เขาทำเพื่อประโยชน์แห่งปกติแก่ผู้ตายไปแล้วก็ดี เพื่อประโยชน์ แก่งานมงคลเป็นต้นก็ดี ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน. จริงอยู่ มังสะชนิดใด ๆ ที่เขาไม่ได้กระทำเพื่อภิกษุทั้งหลายเลย และภิกษุก็ไม่มี ความสงสัยในมังสะใด, มังสะนั้น ๆ ควรทั้งนั้น.

ก็ถ้าว่า มังสะที่เขาทำอุทิศพวกภิกษุในวิหารหนึ่ง และพวกเธอไม่ทราบว่าเขากระทำเพื่อประโยชน์ตน, แต่ภิกษุพวกอื่นรู้ พวกใครู้ไม่ควรแก่พวกนั้น. พวกอื่นไม่รู้ แต่พวกเธอเท่านั้นรู้, ย่อมไม่ควรเฉพาะพวกเธอเท่านั้น, แต่ควรสำหรับพวกอื่น. แม้พวกเธอรู้ที่อยู่ว่า เขา

กระทำเพื่อประโยชน์แก่พวกเรา, ถึงภิกษุพวกอื่นก็รู้ว่า เขาทำเพื่อ
ประโยชน์แก่ภิกษุพวกนี้ ไม่ควรแก่พวกเธอทั้งหมด. พวกภิกษุทั้งหมด
ไม่รู้, ย่อมควรแก่พวกเธอทั้งหมด. บรรดาสหธรรมิกทั้ง ๕ มังสะอัน
เขาทำเจาะจงเพื่อประโยชน์แก่สหธรรมิกรูปใดรูปหนึ่งหนึ่งก็ตาม ย่อมไม่สม
ควรแก่สหธรรมิกทั้งนั้น.

ถามว่า ก็ถ้าว่ามีบุคคลบางคนฆ่าสัตว์ เจาะจงภิกษุรูปหนึ่งบรรจุ
บาตรให้เต็มแล้ว ถวายแก่ภิกษุรูปนั้น และเธอรู้อยู่ด้วยว่า มังสะเขา
กระทำเพื่อประโยชน์ตน รับไปแล้วถวายแก่ภิกษุรูปอื่น ภิกษุรูปอื่นนั้น
ฉันด้วยเชื่อภิกษุนั้น, ใครต้องอาบัติเล่า?

ตอบว่า ไม่ต้องอาบัติแม้ทั้งสองรูป.

ด้วยว่า มังสะที่เขาทำเฉพาะภิกษุใด ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุนั้น
เพราะเธอไม่ได้ฉัน, และไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุอื่นนี้ เพราะไม่รู้. แท้จริง
ในการรับกับปิยมังสะ ไม่เป็นอาบัติ. แต่ภิกษุไม่รู้ ฉันมังสะที่เขากระทำ
เจาะจง ภายหลังรู้เข้า ก็ด้วยการแสดงอาบัติ ไม่มี. ส่วนภิกษุไม่รู้
ฉันกับปิยมังสะ แม้ภายหลังรู้เข้า ฟังแสดงอาบัติ. จริงอยู่ เป็นอาบัติ
แก่ภิกษุผู้รู้แล้ว ฉันมังสะที่เขาทำเจาะจง. และเป็นอาบัติเหมือนกัน แม้
แก่ภิกษุผู้ไม่รู้ ฉันกับปิยมังสะ. เพราะเหตุนี้ ภิกษุผู้เกรงกลัวต่ออาบัติ
แม้เมื่อกำหนดรูปการณ์ ฟังถามก่อนแล้วจึงรับประเคนมังสะ, จะรับ
ประเคนด้วยใจตั้งว่า ในเวลาฉันเราจักถามแล้ว จึงจะฉัน ควรถามก่อน
แล้ว จึงฉัน.

ถามว่า เพราะเหตุไร?

ตอบว่า เพราะมังสะรู้ได้ยาก.

ความจริง เนื้อหมี ก็คล้ายกับเนื้อสุกร. เนื้อเสือเหลืองเป็นต้น ก็เหมือนกับเนื้อมฤคเป็นต้น. เพราะเหตุนี้ เพราะอาจารย์ทั้งหลายจึงกล่าวว่าการถามแล้วจึงรับประเคนนั้นแล เป็นธรรมเนียม.

[แก้้อรรถตอนพระเทวทัตทูลขอวัตถุ ๕]

สองบทว่า ภูโล อุกุโค ได้แก่ เป็นผู้ยินดีแล้ว และมีกายใจฟูขึ้นแล้ว.

ได้ยินว่า พระเทวทัตนั้นคิดว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าไม่ทรงอนุญาตวัตถุ ๕ เหล่านี้, บัดนี้ เราจักอาจเพื่อทำสังฆเภท ดังนี้ จึงได้แสดงอาการลิงโลดแก่พระโกกาลิก ไม่รู้ว่าทุกข์ที่ตนจะพึงบังเกิดในอเวจีแล้ว เสวย แม้ซึ่งใกล้เข้ามาเพราะสังฆเภทเป็นปัจจัย ราเริงเบิกบานใจว่า บัดนี้ เราได้อุบายเพื่อทำลายสงฆ์ เหมือนคิงบุรุษผู้ประสงค์จะกินยาพิษตาย หรือประสงค์จะเอาเชือกผูกคอตาย หรือประสงค์จะเอาศีศตรามาฆ่าตัวตาย ได้วัตถุอย่างใดอย่างหนึ่ง มียาพิษเป็นต้น ไม่รู้จักทุกข์ คือ ความตายแม้ใกล้เข้ามา เพราะการกินยาพิษเป็นต้นนั้นเป็นปัจจัย เป็นผู้ราเริงเบิกบานใจอยู่ ฉะนั้น จึงพร้อมด้วยบริษัทลูกจากที่หนึ่ง ถวายบังคม พระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยความเป็นผู้ราเริงนั้นแล ได้กระทำประทกนิมแล้ว หลีกไป.

ก็ในคำว่า เต มย อเมหิ ปญจหิ วตฺถุหิ สมาทาย วตฺตาม นี้ แม้เมื่อพระเทวทัตควรจะกล่าวคำว่า อิมานิ ปญจ วตฺตุนิ ดังนี้ ไม่ทันได้สังเกตความผิดพลาดแห่งวิภัตติ ด้วยอำนาจแห่งวิตกเนื่อง ๆ ว่า เต มย อเมหิ ปญจหิ วตฺถุหิ ชนฺ สยฺยาเปสฺสาม (พวกเรานั้น)

จักยังประชาชนให้ยินยอมด้วยวัตถุ ๕ เหล่านี้) ดังนี้ จึงกล่าวตามควร
แก่ความรำพึงเนื่อง ๆ นั้นแล้ว เต มย อิมหิ ปญจหิ วัตถุหิ...
(พวกเรานั้นจะสมทานประพัตด้วยวัตถุ ๕ เหล่านี้) เหมือนกับคนมีจิต
ฟุ้งซ่านจะนั่นแล.

สองบทว่า **ฐตา สลฺเลขวุตฺติโน** มีความว่า ผู้ชื่อว่า ฐตะ เพราะ
เป็นผู้ประกอบด้วยปฏิปทาอันกำจัดเสียซึ่งกิเลส, และผู้ชื่อว่ามีความประ-
พัตขัดเกลา เพราะภิกษุเหล่านี้ มีความประพัตขัดเกลาภิเลสทั้งหลาย.

บทว่า **พาหุสลฺโลโก** มีความว่า ภาวะที่ปัจฉัย ๔ มีจีวรเป็นต้น มีมาก
ชื่อว่า **พาหุสละ**. ความที่ปัจฉัย ๔ มีมาก มีแก่พระโคตมุนั้น; เหตุนั้น
พระโคตมุนั้น ชื่อว่า **พาหุสลิกะ** อีกอย่างหนึ่ง พระโคตมุนั้น เป็นผู้
ประกอบ คือตั้งอยู่ในความมีปัจฉัยมากนั้น; เหตุนั้น จึงชื่อว่า **พาหุสลิกะ**
(เป็นผู้มีความมักมาก).

สองบทว่า **พาหุสลา ย เจเตติ** มีความว่า ย่อมคิด คือย่อมดำริ
ย่อมตรึก เพื่อต้องการความมีปัจฉัยมาก. อธิบายว่า ผู้ถึงความขวนขวาย
อย่างนี้ว่า ทำอย่างไรหนอ ความเป็นผู้มีปัจฉัย มีจีวรเป็นต้นมาก จะพึง
มีแก่เราและสาวกของเรา.

[แก้บรรณตอนตรัสประชุมสงฆ์แล้วทรงบัญญัติสิกขาบท]

หลายบทว่า **ธมฺมิ กถํ กตฺวา** มีความว่า ทรงกระทำธรรมมีกถา
อันสมควรในขณะนั้น คือเหมาะสมในขณะนั้น แก่พระเทวทัตและแก่
ภิกษุทั้งหลายเป็นอนุเคราะห์ โดยนัยที่ตรัสไว้ในขันธกะ มีอาทิอย่างนี้ว่า
อย่าเลย เทวทัต! การทำลายสงฆ์ อย่าเป็นที่ชอบใจแก่เธอเลย, คู่ก่อน
เทวทัต! การทำลายสงฆ์ หนักแล. คู่ก่อนเทวทัต! บุคคลใดแล ทำลาย

สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน, ผู้ นั้น จะประสพกรรมอันหยาบช้า คงอยู่ชั่วกับ, คู่ก่อนเทวทัต ! ส่วนบุคคลใดแล กระทำสงฆ์ที่แตกกันแล้วให้สมัคร สมานกัน, ผู้ นั้นย่อมประสพบุญอันประเสริฐ บันเทิงในสวรรค์ตลอดกัป ดังนี้.

บทว่า สมคฺคสุต ได้แก่ ผู้ร่วมกัน, อธิบายว่า ผู้ไม่แยกกัน ทั้งทางใจและทางกาย. จริงอยู่ แม้ในบทธาชนะ พระผู้มีพระภาคเจ้า ก็ได้ทรงแสดงเนื้อความอย่างนั้นเหมือนกัน.

แท้จริง พระผู้มีพระภาคเจ้าเมื่อตรัสว่า สมานลํวาสโก ย่อมเป็น อันทรงแสดงความไม่แยกกันทางจิต.

เมื่อตรัสว่า สมานสิมายํ จิโต ย่อมเป็นอันทรงแสดงความไม่ แยกกันทางกาย. คืออย่างไร? ก็ว่า ภิกษุผู้มีสังวาสเสมอกัน เว้นจาก ผู้มีสังวาสต่างกันโดยลัทธิ หรือผู้มีสังวาสต่างกันโดยกรรม ชื่อว่าเป็นผู้ ไม่แยกกันทางจิต เพราะมีจิตเสมอกัน, ผู้ตั้งอยู่ในสีมาเสมอกัน ชื่อว่า เป็นผู้ไม่แยกกันทางกาย เพราะให้กายสามัคคี.

สองบทว่า เกทนลํวตฺตนิกั วา อธิกรณํ ได้แก่ เหตุที่เป็นไป เพื่อแตกแยกกัน คือเพื่อต้องการทำลายสงฆ์.

จริงอยู่ ในโอกาสนี้ เหตุท่านประสงค์เอาว่า อธิกรณํ คุณใน ประโยคว่า กามเหตุ กามนิทาน กามอธิกรณํ (แปลว่า มีกาม เป็นเหตุ มีกามเป็นต้นเหตุ มีกามเป็นมูลเหตุ). ก็เพราะอธิกรณํ นั้นมี ๑๘ ประการ; ฉะนั้น ในบทธาชนะพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า วัตถุ กระทำความแตกแยกกันมี ๑๘ อย่าง. ก็เภทกรวัตถุเหล่านั้นมาแล้วใน ชั้นชก โดยนัยเป็นคั้นว่า คู่ก่อนอุบาสิ ! ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมแสดง

อธรรมว่า ธรรม ดังนี้. เพราะเหตุนี้ ข้าพเจ้าจักพรรณานี้ความแห่ง
เภทรวัตถุเหล่านั้นในชั้นขณะนั้นนั่นแล. อนึ่ง สังฆเภทนี้ แม้ใด อาศัย
วัตถุเหล่านี้ ย่อมมีโดยเหตุอื่นอีก ๕ ประการ คือ โดยกรรม ๑ โดยอุเทศ ๑
โดยโหวหาร ๑ โดยอนุสาวนา ๑ โดยการจับสลาก ๑, ข้าพเจ้าจักประกาศ
สังฆเภทเมื่อนั้น ในโอกาสสถานนั้นนั่นแล. แต่โดยสังเขปในคำว่า ถือเอา
อธิกรณ์ที่เป็นไปเพื่อความแตกแยกกัน นี้ผู้ศึกษาพึงทราบเนื้อความอย่าง
นี้ว่า ถือเอาเหตุที่เป็นไปเพื่อต้องการทำลายสงฆ์ คืออันสามารถให้สำเร็จ
การทำลายสงฆ์ได้.

บทว่า **ปกฺคยฺห** ได้แก่ ประคอง คือยกย่อง ทำให้ปรากฏ.

บทว่า **ติฏฺเฐย** มีความว่า ยืนยันให้เป็นอย่างที่ดีตนถือเอาแล้ว
คืออย่างที่ดีตนยกย่องแล้วนั่นเองอยู่. ก็เพราะอธิกรณ์นั้น. ย่อมเป็นอัน
ภิกษุผู้ประคองและยืนยันอย่างนั้น แสดงแล้วและไม่สละคืน; ฉะนั้น
ในบทภาษนะพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า พึงแสดง และว่า ไม่พึงสละคืน
ดังนี้

คำว่า **ภิกฺขุหิ เอวมสฺส วจฺนีโย** มีความว่า ภิกษุนั้น เป็น
ผู้อันพวกคหฬชฌิกษุเหล่าอื่นจะพึงว่ากล่าวอย่างนี้.

ก็ในบทภาษนะแห่งบทว่า **ภิกฺขุหิ** นั้น มีวินิจฉัยดังนี้:- คำว่า
เย **ปสฺสนฺติ** มีความว่า ภิกษุเหล่าใดเห็นภิกษุนั้นผู้ยกย่องยืนอยู่ต่อหน้า.

คำว่า **เย สฺถนฺนฺติ** มีความว่า แม้ภิกษุเหล่าใด ได้ยินว่า พวกภิกษุ
ในวิหารชื่อโน้น ถือเอาอธิกรณ์อันเป็นไปเพื่อความแตกกันยกย่องยืนอยู่.

คำว่า **สเมตฺยสฺมา สจฺเจน** มีความว่า ท่านผู้มีอายุ ขอจงร่วม
จงสมาคม จงเป็นผู้มีลัทธินันเดียวกันกับด้วยสงฆ์.

ถามว่า เพราะเหตุไร ?

ตอบว่า เพราะว่า สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ประองคองกัน ไม่
วิวาทกัน มีอุเทศเดียวกัน ย่อมอยู่เป็นผาสุก.

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า สมุโหมทมาโน มีความว่า บันเทิงอยู่
ด้วยดีด้วยสมบัติ (มีศีลเป็นต้น) ของกันและกัน

บทว่า อวิวาทมาโน มีความว่า ไม่วิวาทกันอย่างนี้ นี้ธรรม
นี้มีใช้ธรรม.

สงฆ์นั้นมีอุเทศอันเดียวกัน; เพราะเหตุนี้ จึงชื่อว่า เอกอุเทศ
(มีอุเทศเดียวกัน). อธิบายว่า มีปาฏิโมกขอุเทศ เป็นไปร่วมกันไม่
แยกกัน.

สองบทว่า ผาสุกวิหริติ ได้แก่ ย่อมอยู่เป็นสุข.

คำว่า อิจฺเจติ กุสลํ มีความว่า การสละเสียได้นั้น เป็นกุศล
คือปลอดภัย ได้แก่เป็นสวัสดิภาพแก่ภิกษุนั้น.

ชื่อว่า โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ อปตฺติ ทุกฺกสฺส ได้แก่ เป็น
ทุกกฏ แก่ภิกษุผู้ถูกสวด ๓ ครั้ง แล้วไม่สละคืน.

ชื่อว่า สุตฺวา น วทนฺติ อปตฺติ ทุกฺกสฺส มีความว่า เป็นทุกกฏ
แม้แก่พวกภิกษุ ผู้ได้ยินแล้วไม่ว่ากล่าว ในที่ไกลเท่าไร จึงเป็นทุกกฏ
แก่พวกภิกษุผู้ได้ยินแล้วไม่ว่ากล่าว. ในวิหารเดียวกัน ไม่มีคำที่จะฟัง
กล่าวเลย. ส่วนในอรรถกถา ท่านกล่าวว่า ในระยะทางถึงโยชน์โดยรอบ
จัดเป็นภาระของภิกษุทั้งหลาย. ความพ้นจากอาบัติย่อมไม่มี แม้แก่ภิกษุ
ผู้ส่งทูตหรือจดหมายไปพูด. ฟังไปห้ามเองทีเดียวว่า ท่านผู้มีอายุ !
การทำลายสงฆ์ เป็นการหนัก, เธออย่าพยายามเพื่อทำลายสงฆ์. แต่ภิกษุ

ผู้สามารถ แม่ไก่ก็ควรไป. จริงอยู่ แม่ที่ไก่ๆ จัดเป็นภาระของพวกภิกษุไม่อาพาธทีเดียว. บัดนี้ เพื่อจะทรงแสดงแต่เพียงใจความเท่านั้น ในคำว่า ก็ภิกษุนั้น อันภิกษุทั้งหลายกล่าวอยู่อย่างนี้ เป็นต้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสคำเป็นต้นว่า ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลาย ฟังคุมตัวมา แม่ผู้ท่ามกลางสงฆ์แล้ว ฟังกล่าว ดังนี้.

บรรดาบทเหล่านี้ นั้น สองบทว่า สงฺฆมฺหุณฺหิ อากุตฺติตฺวา มีความว่า ถ้าภิกษุนั้น อันพวกภิกษุว่ากล่าวอยู่โดยนัยก่อน ยังไม่สลัดคืน แม่พวกภิกษุจับที่มีมือและที่เท้า คุมตัวมาสู่ท่ามกลางสงฆ์ แล้วฟังว่ากล่าวเธออีกถึง ๓ ครั้ง โดยนัยเป็นต้นว่า มา อายุสฺมา ดังนี้.

สองบทว่า ยาวตฺตียิ สมฺนุภาสิตฺพุโป มีความว่า สงฆ์พึงสวดสมฺนุภาสิตถึงครั้งที่ ๓ ก่อน. มีคำอธิบายว่า สงฆ์พึงกระทำการกรรมด้วยสมฺนุภาสิตกรรมวาจา ๓ หน. ก็ในบทภาชนะแห่งบทว่า ยาวตฺตียิ สมฺนุภาสิตฺพุโป นั้น เพื่อถือเอาแต่ใจความแสดงสมฺนุภาสิตวิธี พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสคำเป็นว่า โส ภิกฺขุ สมฺนุภาสิตฺพุโป เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว สมฺนุภาสิตฺพุโป ดังนี้.

ในคำว่า สมฺนุภาสิตฺพุโป เป็นต้นนั้น คำว่า ญตฺตียา ทุกฺกมฺมํ ทฺวียิ กมฺมวาจาหิ อุกฺกจฺจยา ปฺปฺปฺปฺสฺสฺมฺภนฺติ มีความว่า อาบัติทั้ง ๓ คือ ทุกกฏที่ภิกษุต้องในที่สุดญัตติ และอุกถัจจย ที่ต้องเพราะกรรมวาจา ๒ หน ย่อมระงับไปด้วยกรรมวาจาครั้งที่ ๓ พอสวดถึง ย อักษร อย่างนี้ว่า ยสฺส นกฺขมฺติ โส ภาเสยฺย, ภิกษุนั้น ย่อมตั้งอยู่ในสังฆาติเสสทีเดียว.

ถามว่า อาบัติที่ต้องแล้วระงับไป หรือว่า อาบัติที่ไม่ได้ต้องระงับ.

ตอบว่า พระมหาสุเมธเถระกล่าวไว้ก่อนว่า ภิกษุใดสละกรรมนั้นในเวลาจบ, ภิกษุนั้นย่อมไม่ต้องอาบัติเหล่านี้; เพราะเหตุนั้น อาบัติที่ไม่ได้ต้องจึงระงับไป ส่วนพระมหาปทุมเถระกล่าวว่า อาบัติที่ต้องแล้ว ย่อมระงับไป คุณุสาธรรณอาบัติ ระงับไปเพราะเพศกลับฉะนั้น, จะประโยชน์อะไร ด้วยอาบัติที่ยังไม่ได้ต้องระงับไปเล่า?

[แก้รรถบทภาษนี้ว่าด้วยกรรมชอบธรรมเป็นต้น]

สองบทว่า **ชมฺมกมฺเม ชมฺมกมฺมสฺสญฺญิ** มีความว่า ถ้าสมนุภาสนกรรมนั้นเป็นกรรมชอบธรรม เธอมีความสำคัญในสมนุภาสนกรรมนั้นว่าเป็นกรรมชอบธรรม. ในบททั้งปวงก็มีนัยเหมือนกันนี้. ความสำคัญในบทว่า **กมฺมสฺสญฺญิ** นี้คู้มิได้ เพราะกรรมเป็นของชอบธรรม เมื่อไม่สละอย่างนั้น ย่อมต้องอาบัติ.

บทว่า **อสมนุภาสนุตฺตสฺส** มีความว่า เมื่อไม่ถูกสวดสมนุภาสน แม้ไม่ยอมสละ ก็ไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

บทว่า **ปฏฺฐินิสฺสชฺชุตฺตสฺส** มีความว่า ไม่ต้องด้วยอาบัติสังฆาทิเสส แก่ภิกษุผู้สละเสียก่อนแต่ญัตติ หรือในขณะญัตติ หรือในเวลาจบญัตติ หรือเพียงที่สวดยังไม่ถึง ย อักษร แห่งอนุสาวนาที่ ๑ ก็ดี ที่ ๒ ก็ดี ที่ ๓ ก็ดี.

บทว่า **อาทิกมฺมิกสฺส** มีความว่า ก็ในสิกขาบทนี้ พระเทวทัต เป็นต้นบัญญัติ เพราะบาลีที่มาในคัมภีร์ปริวารว่า พระเทวทัตได้พยายามทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน, ทรงปรารถนาพระเทวทัตในเพราะเรื่องนั้น. ก็พระเทวทัตนั้นแล เป็นต้นบัญญัติแห่งการพยายามเพื่อทำลายสงฆ์เท่านั้น

หาได้เป็นต้นบัญญัติแห่งการไม่ยอมสละไม่. เพราะว่า กรรมนั้น สงฆ์
ไม่ได้ทำแก่เธอ.

ถ้าจะมีคำถามว่า ก็คำที่กล่าวนี้ ฟังทราบได้อย่างไร ?

ตอบว่า ฟังทราบได้ โดยพระสูตร.

เหมือนอย่างว่า การยอมปรากฏว่า สงฆ์ทำแล้วแก่อริฎฐิกิษุ
เพราะบาลีที่มาในคัมภีร์ปริวารว่า อริฎฐิกิษุมีบรรพบุรุษเป็นคนฆ่าแรงแ้ง
ไม่ยอมสละด้วยสมนุภาสน์ จนถึงครั้งที่ ๓ ทรงปรารภอริฎฐิกิษุใน
เพราะเรื่องนั้น ดังนี้ ฉันทิโด กรรมจะได้ปรากฏว่า สงฆ์ทำแก่พระ-
เทวทัต ฉันทิโด หามิได้. แม้ถ้าใคร ๆ จะฟังกล่าวด้วยเหตุสักว่าความ
ชอบใจของตนเท่านั้นว่า กรรมอันสงฆ์ทำแล้วแก่พระเทวทัตนั้น จะฟังมี
ไชรี แม้อย่างนั้น ขึ้นชื่อว่าอาบัติ ย่อมไม่มีแก่กิษุผู้เป็นต้นบัญญัติ
ในเพราะไม่สละเสีย. จริงอยู่ ขึ้นชื่อว่า อนาบัติ ย่อมไม่ปรากฏแก่กิษุ
ผู้ล่วงสิกขาบทที่ทรงบัญญัติแล้ว นอกจากสิกขาบทที่ทรงอนุญาตไว้โดย
เฉพาะ.

แม้คำว่า **อาทิกมฺมิกสฺส** ในอนาปัตติวารแห่งอริฎฐสิกขาบทที่
ท่านลิขิตไว้ในคัมภีร์ทั้งหลาย ก็ลิขิตไว้ด้วยความพลั้งพลอ. ก็แลข้อที่
คำนั้น เป็นคำที่ท่านลิขิตไว้ด้วยความพลั้งพลอ ฟังทราบโดยพระบาลี
สำหรับยกอาบัติในกรรมชั้นชกะอย่างนี้ว่า อริฎฐิกิษุอันสงฆ์พึงโจทก่อน,
ครั้นโจทแล้วพึงให้เธอให้การ, ครั้นให้เธอให้การแล้ว พึงยกอาบัติขึ้น
ปรับ กรรมนั้นสงฆ์ไม่ได้ทำแก่พระเทวทัตผู้เป็นอาทิกัมมิกะในเพราะ
พยายามเพื่อทำลายสงฆ์ ด้วยประการฉะนี้; เพราะเหตุนั้น อาบัตินั้นแล
ชื่อว่า ยังไม่เกิด, แต่พระเทวทัตนั้น ถูกเรียกว่า ผู้เป็นต้นบัญญัติ เพราะ

ทำความเข้าใจว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงปรารภท่านบัญญัติสิกขาบท
อนาบัติท่านกล่าวแล้วสำหรับพระเทวทัตนั้น เพราะไม่มีอาบัตินั้นเอง
ด้วยประการฉะนี้.

ก็แลอนาบัญตินั้น สำเร็จด้วยบทนี้เที่ยวว่า **อสมนุภาสนุตตส**
แม้โดยแท้, ถึงกระนั้น สงฆ์ไม่ได้ทำสมนุภาสนกรรมอย่างเดี่ยวแก่ภิกษุใด
ภิกษุนั้น ท่านเรียก ชื่อว่า ผู้ไม่ถูกสวดสมนุภาส ไม่เรียกว่า ผู้เป็น
ต้นบัญญัติ ส่วนพระเทวทัตนี้ คงเป็นต้นบัญญัติแท้, เพราะเหตุนี้
ท่านจึงกล่าวบทว่า **อาทิกมฺมิกตส** ไว้.

วินิจฉัยในสมนุภาสน์แห่งสิกขาบททั้งปวง เว้นแต่ปริกฐสิกขาบท
เสีย พึงทราบโดยอุบายนี้. คำที่เหลือในบททั้งปวง ตื่นทั้งนั้น.

บรรดาปกิณกะมีสมณฐานเป็นต้น สิกขาบทนี้ มีองค์ ๓ มีสมณ
ฐานเดียว, ชื่อว่า สมณฐานสมณฐาน ย่อมตั้งขึ้นทางกาย ทางวาจา
และทางจิต, แต่เป็นอกิริยา เพราะเมื่อภิกษุไม่ทำกายวิการหรือเปล่งวาจา
เลย ว่า เราจะสละกิน จึงต้อง, เป็นสัญญาวิโมกข์ สจิตตกะ โลกวัชชะ
กายกรรม วจกรรม อกุศลจิต เป็นทุกขเวทนา ด้วยประการฉะนี้.

ปฐมสังฆเภทสิกขาบทวรรณนา จบ

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๑

เรื่องภิกษุผู้ประพฤติตามพระเทวทัต

[๖๐๐] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระ-
เวฬุวันวิหาร อันเป็นสถานที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เขตพระนคร-
ราชคฤห์ ครั้งนั้นพระเทวทัตตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ เพื่อทำลาย

ข้อห้ามในพุทธจักร ภิกษุทั้งหลายพูดอย่างนี้ว่า พระเทวทัตพูดไม่ถูกต้อง
ธรรม พูดไม่ถูกวินัย โฉนพระเทวทัตจึงได้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์
เพื่อทำลายข้อห้ามในพุทธจักรเล่า

เมื่อภิกษุทั้งหลายพูดอย่างนี้แล้ว พระโกกาลิกะ พระกฏโฆร-
กิตสสะ พระฉันทเทวีบุตร และพระสมุทททัต ได้กล่าวกะภิกษุเหล่านั้น
ว่า ท่านทั้งหลายอย่าได้พูดอย่างนั้น พระเทวทัตพูดถูกต้องธรรม พูดถูก
วินัย ก็พระเทวทัตกล่าวคล้อยตามความพอใจและความเห็นชอบของ
พวกเรา พระเทวทัตทราบความพอใจ และความเห็นชอบของพวกเรา
จึงกล่าว คำนี้ย่อมควรแม้แก่พวกเรา

บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ
ผู้ใคร่ต่อสิกขา ต่างพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุ
ทั้งหลายจึงได้ประพฤติตามพูดสนับสนุนพระเทวทัต ผู้ตะเกียกตะกาย
เพื่อทำลายสงฆ์เล่า แล้วกราบทูลเนื้อความนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นคำมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามภิกษุ
ทั้งหลายว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า มีพวกภิกษุประพฤติตามผู้พูด
สนับสนุนเทวทัตผู้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ จริงหรือ.

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า.

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย การ
กระทำของภิกษุโมฆมบุรุษเหล่านั้นนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่

กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนภิกขุโมฆบรูษเหล่านั้น
จึงไปประพฤติดตามพุดสนับสนุนเทวทัต ผู้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลาย
สงฆ์เล่า การกระทำของภิกขุโมฆบรูษเหล่านั้นนั้น ไม่เป็นไปเพื่อ
ความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของภิกขุโมฆบรูษ
เหล่านั้นนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส
และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงดิเตียนพวกภิกขุผู้ประพฤติดตามผู้พุด
สนับสนุนพระเทวทัต โดยอเนกปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความ
เป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบ้ำรุงยาก ความเป็นคนมกมาก ความ
เป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความ
เป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบ้ำรุงง่าย ความมกน้อย ความสันโดษ
ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การ
ปรารภความเพียร โดยอเนกปริยายแล้ว ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควร
แก่เรื่องนั้น เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกขุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกขุ
ทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกขุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกขุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกขุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง

ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆกรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้
ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๑๕. ๑๑. อนึ่ง มีภิกษุผู้ประพฤติตาม ผู้พูดเข้ากันของภิกษุนั้น
แล ๑ รูปบ้าง ๒ รูปบ้าง ๓ รูปบ้าง เธอทั้งหลายกล่าวอย่างนี้ว่า
ขอท่านทั้งหลายอย่าได้กล่าวคำอะไร ๆ ต่อภิกษุนั้น ภิกษุนั้นกล่าวถูก
ธรรมด้วย ภิกษุนั้นกล่าวถูกวินัยด้วย ภิกษุนั้นถือเอาความพอใจและ
ความชอบใจของพวกข้าพเจ้ากล่าวด้วย เธอทราบความพอใจและ
ความชอบใจของพวกข้าพเจ้าจึงกล่าว คำที่เธอกล่าวนั้น ย่อมควร
แม้แก่พวกข้าพเจ้า ภิกษุเหล่านั้น อันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าว อย่าง
นี้ว่า ท่านทั้งหลาย อย่าได้กล่าวอย่างนั้น ภิกษุนั้นหาใช่ผู้กล่าวถูก
ธรรมไม่ด้วย ภิกษุนั้นหาใช่ผู้กล่าวถูกวินัยไม่ด้วย ความทำลายสงฆ์
อย่าได้ชอบแม้แก่พวกท่าน ขอพวกท่านจงพร้อมเพรียงด้วยสงฆ์
เพราะว่าสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ประองคองกัน ไม่วิวาทกัน มีอุเทศ
เดียวกัน ย่อมอยู่ผาสุก แลภิกษุเหล่านั้น อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าว
อยู่อย่างนี้ ยังยกย่องอยู่อย่างนั้นเทียว ภิกษุเหล่านั้น อันภิกษุ
ทั้งหลายพึงสวดสมณูภาสกว่าจะครบสามจบ เพื่อให้สละกรรมนั้นเสีย
หากเธอทั้งหลาย ถูกสวดสมณูภาสกว่าจะครบสามจบอยู่สละกรรมนั้น

เสีย สละได้อย่างนี้นั้นเป็นการดี หากเธอทั้งหลายไม่สละเสีย เป็น
สังฆาทิเสส.

เรื่องภิกษุผู้ประพฤติตามพระเทวทัต จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๖๐๑] บทว่า อนึ่ง...ของภิกษุนั้นแล คือ ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์นั้น.

บทว่า มีภิกษุทั้งหลาย คือ มีภิกษุเหล่าอื่น.

บทว่า ผู้ประพฤติตาม ความว่า ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์เห็นอย่างไร
ชอบอย่างไร พอใจอย่างไร แม้ภิกษุเหล่านั้นก็เห็นอย่างนั้น ชอบ
อย่างนั้น พอใจอย่างนั้น.

บทว่า ผู้พูดเข้ากัน คือ ผู้ดำรงอยู่ในพวกในฝ่ายของภิกษุนั้น.

คำว่า ๑ รูปบ้าง ๒ รูปบ้าง ๓ รูปบ้าง ความว่า มีภิกษุ ๑ รูปบ้าง
๒ รูปบ้าง ๓ รูปบ้าง ภิกษุเหล่านั้น พึงกล่าวอย่างนี้ว่า พวกท่านอย่าได้
กล่าวคำอะไรๆ ต่อภิกษุนั้น ภิกษุนั้นกล่าวอุกกรรมด้วย ภิกษุนั้นกล่าว
อุกวินัยด้วย แลภิกษุนั้นกล่าวคล้อยตามความพอใจและความเห็นชอบ
ของพวกข้าพเจ้า เธอทราบความพอใจและความเห็นชอบของพวกข้าพเจ้า
จึงกล่าว คำที่เธอกล่าวนั้น ย่อมควรแม้แก่พวกข้าพเจ้า.

[๖๐๒] บทว่า ภิกษุเหล่านั้น ได้แก่ ภิกษุผู้ประพฤติตามเหล่านั้น.

บทว่า อันภิกษุทั้งหลาย ได้แก่ ภิกษุเหล่าอื่น อธิบายว่า ภิกษุ
เหล่าใดเห็นอยู่ ภิกษุเหล่าใดได้ยินอยู่ ภิกษุเหล่านั้นควรว่ากล่าวภิกษุ
ผู้ประพฤติตามเหล่านั้นว่า พวกท่านอย่าได้กล่าวอย่างนั้น ภิกษุนั้นกล่าว

อุกกรรมก็หาไม่ ภิกษุนั้นกล่าวอุกวินัยก็หาไม่ ความทำลายสงฆ์อย่าได้ขอบใจแม่แก่พวกท่าน ขอบใจของพวกท่านจงพร้อมเพรียงด้วยสงฆ์ เพราะว่าสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ประองคองกัน ไม่วิวาทกัน มีอุเทศเดียวกัน ย่อมอยู่ผาสุก ฟังกล่าวแม่ครั้งที่สอง ฟังกล่าวแม่ครั้งที่สาม หากภิกษุเหล่านั้นสละเสียได้ สละได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากภิกษุเหล่านั้นไม่สละเสีย ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุทั้งหลายทราบแล้ว ไม่ว่าจะกล่าว ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุเหล่านั้น อันภิกษุทั้งหลายฟังคุณตัวมาแม่สู่ท่ามกลางสงฆ์แล้วฟังว่ากล่าว ว่า พวกท่านอย่าได้กล่าวอย่างนั้น ภิกษุนั้นกล่าวอุกกรรมก็หาไม่ ภิกษุนั้นกล่าวอุกวินัยก็หาไม่ ความทำลายสงฆ์อย่าได้พอใจแม่แก่พวกท่าน ขอบใจของพวกท่านจงพร้อมเพรียงด้วยสงฆ์ เพราะว่าสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ประองคองกัน ไม่วิวาทกัน มีอุเทศเดียวกัน ย่อมอยู่ผาสุก ฟังกล่าวแม่ครั้งที่สอง ฟังกล่าวแม่ครั้งที่สาม หากภิกษุเหล่านั้นสละเสียได้ สละได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากภิกษุเหล่านั้นไม่สละเสีย ต้องอาบัติทุกกฏ.

วิธีสวดสมณูภาส

[๖๐๑] ภิกษุเหล่านั้น อันภิกษุทั้งหลาย ฟังสวดสมณูภาส ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์ฟังสวดสมณูภาสอย่างนี้ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบ ด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

กรรมวาจาสวดสมณูภาส

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เป็นผู้ประพฤติดาม เป็นผู้พูดเข้ากัน ของภิกษุผู้มีชื่อนี้ ซึ่งเป็น

ผู้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ ภิกษุเหล่านั้นยังไม่สละเรื่องนั้น ถ้าความพร้อมพรังของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสวดสมณูภาสภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย นี่เป็นญัตติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เป็นผู้ประพฤติดาม เป็นผู้พูดเข้ากันของภิกษุผู้มีชื่อนี้ ซึ่งเป็นผู้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ ภิกษุเหล่านั้นยังไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณูภาสภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย การสวดสมณูภาสภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ขอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ขอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เป็นผู้ประพฤติดาม เป็นผู้พูดเข้ากันของภิกษุผู้มีชื่อนี้ ซึ่งเป็นผู้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ ภิกษุเหล่านั้นยังไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณูภาสภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย การสวดสมณูภาสภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ขอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ขอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เป็นผู้ประพฤติดาม เป็นผู้พูดเข้ากันของภิกษุผู้มีชื่อนี้ ซึ่งเป็นผู้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ ภิกษุเหล่านั้นยังไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณูภาสภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย การสวดสมณูภาสภิกษุทั้งหลาย

ผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย เพื่อให้สละเรื่อนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด
ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกษุทั้งหลายผู้มีชื่อนี้ด้วย ผู้มีชื่อนี้ด้วย สงฆ์สวดสมณูภาสแล้ว
เพื่อให้สละเรื่อนั้น ชอบแก่สงฆ์ เหตุุนั้นจึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้
ด้วยอย่างนี้.

[๖๐๔] จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ

จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย

จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

เมื่อต้องอาบัติสังฆาทิเสส อาบัติทุกกฏเพราะญัตติ อาบัติถุลลัจจัย
เพราะกรรมวาจาสองครั้ง ย่อมระงับ สงฆ์พึงสวดสมณูภาสคราวหนึ่ง
ต่อภิกษุ ๒ รูป ๓ รูปได้ ไม่ควรสวดสมณูภาสในคราวหนึ่ง ยิ่งกว่านั้น.

บทว่า สังฆาทิเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาสเพื่ออาบัตินั้น
ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต เรียกเข้าห่ม ไม่ใช่คณะมารูปด้วยกัน
มากมาย ไม่ใช่บุคคลรูปเดียว เพราะฉะนั้น จึงตรัสเรียกว่า สังฆาทิเสส
คำว่า สังฆาทิเสส เป็นการขนานนาม คือเป็นชื่อของอาบัตินิกายนั้นแล
แม้เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่า สังฆาทิเสส.

บทภาษณีย์

[๖๐๕] กรรมเป็นกรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมเป็นกรรม ไม่สละ
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

กรรมเป็นกรรม ภิกษุสงสัย ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

กรรมเป็นกรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมไม่เป็นกรรม ไม่สละ ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส

กรรมไม่เป็นกรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมเป็นกรรม ต้องอาบัติ
ทุกกฏ

กรรมไม่เป็นกรรม ภิกษุสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ

กรรมไม่เป็นกรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมไม่เป็นกรรม ต้องอาบัติ
ทุกกฏ.

อนาปัตติวาร

[๖๐๖] ภิกษุผู้ยังไม่ถูกสวดสมณุภาส ๑ ภิกษุผู้สละเสียได้ ๑ ภิกษุ
วิกลจริต ๑ ภิกษุผู้มีจิตฟุ้งซ่าน ๑ ภิกษุผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ๑
ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๑ จบ

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๑

ทุติยสังฆเภทสิกขาบทวรรณนา

ทุติยสังฆเภทสิกขาบทว่า เตน สมเยน พุทุโธ ภควา เป็นต้น
ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:- ในทุติยสังฆเภทสิกขาบทนั้น มีวินิจฉัยดังนี้:-

[แก้orroเรื่องภิกษุประพฤติตามภิกษุผู้ทำลายสงฆ์]

บทว่า อนวุตตกา มีความว่า ผู้ปฏิบัติตาม โดยยึดถือเอาความเห็น
ความพอใจ และความชอบใจ แห่งพระเทวทัตนั้น (ผู้ตะเกียกตะกาย
เพื่อทำลายสงฆ์) ภิกษุเหล่าใดพูดคำเป็นพรรค คือ คำมีในฝักฝ่ายแห่ง

ความไม่สามัคคีกัน; เหตุนี้ กิษุเหล่านั้นจึงเชื่อว่าผู้กล่าวคำเป็นพรรค. ก็ในบทกษณะ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า ย่อมเป็นผู้ตั้งอยู่ในวาจา เป็นฝ่ายสรรเสริญพระเทวทัตนั้น. อธิบายว่า ตั้งอยู่แล้ว เพื่อต้องการ สรรเสริญ และเพื่อต้องการความเจริญแห่งพรรคพวก แก่พระเทวทัตนั้น ผู้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์. พวกกิษุที่กล่าวคำเป็นพรรค ย่อมเป็นผู้เช่นนี้โดยนิมิต; เพราะเหตุนี้ ท่านจึงกล่าวคำนี้. แต่เพราะกิษุมาก กว่า ๓ รูป เป็นผู้ไม่ควรแก่กรรม เพราะสงฆ์จะทำการแก่สงฆ์ไม่ได้; ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า เอโก วา เทว วา ตโย วา ดังนี้.

บทว่า ชานาติ โน มีความว่า ท่านผู้มีอายุนั้น ย่อมรู้แม้ความ พอใจเป็นต้นของพวกเรา.

บทว่า ภาสติ มีความว่า ย่อมกล่าวกับพวกเราว่า พวกกระผม จะกระทำอย่างนี้.

ข้อว่า อมหากัปเปติ ขมติ มีความว่า ท่านผู้มีอายุนั้น ย่อม กระทำสิ่งใด, สิ่งนั้น ย่อมเป็นที่ชอบใจแม้แก่พวกเรา.

ข้อว่า สเมตายนุมนุทานัน สงฺเขน มีความว่า จิตของท่านผู้มีอายุ ทั้งหลาย จงถึงพร้อม คือ จงมาพร้อม, อธิบายว่า จงดำเนินไปสู่ความ เป็นอัน เดียวกันกับสงฆ์. คำที่เหลือในสิกขาบทนี้ปรากฏชัดแล้วทั้งนั้น เพราะมีนัยดังกล่าวแล้วในสิกขาบทก่อน และเพราะมีอรรถอันต้น. แม้ สมุฏฐานเป็นต้น ก็เป็นเช่นกับสิกขาบทก่อนนั้นแล.

ทุติยสังฆเภทสิกขาบทวรรณนา จบ

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๒

เรื่องพระฉันนะ

[๖๐๗] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระวิหารโฆสิตาราม เขตพระนครโกสัมพี ครั้งนั้น ท่านพระฉันนะประพาศติมารยาทอันไม่สมควร ภิกษุทั้งหลายกล่าวตักเตือนอย่างนี้ว่า คุณก่อนฉันนะ ท่านอย่าได้กระทำอย่างนี้ ประพาศติดังนี้ไม่ควร

พระฉันนะกล่าวตอบว่า คุณก่อนท่านทั้งหลาย พวกท่านสำคัญว่าเราเป็นผู้ที่ท่านควรว่ากล่าวกระนั้นหรือ เราต่างหากควรว่ากล่าวพวกท่าน เพราะพระพุทธรเจ้าก็ของเรา พระธรรมก็ของเรา พระลูกเจ้าของเราตรัสรู้ธรรมแล้ว พวกท่านต่างชื่อกัน ต่างโคตรกัน ต่างชาติกัน ต่างสกุลกัน บวชรวมกันอยู่ คุณลมกล้าพัดหญ้าไม้ และใบไม้แห้งให้อยู่รวมกัน หรือคุณแม่น้ำที่ไหลมาจากภูเขา พัดจอกสาหร่ายและแห่นให้อยู่รวมกันฉะนั้น คุณก่อนท่านทั้งหลาย พวกท่านสำคัญว่าเราเป็นผู้ที่ท่านควรว่ากล่าวกระนั้นหรือ เราต่างหากควรว่ากล่าวพวกท่าน เพราะพระพุทธรเจ้าก็ของเรา พระธรรมก็ของเรา พระลูกเจ้าของเราตรัสรู้ธรรมแล้ว

บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ต่อศึกษา ต่างก็พากันฟังโทษ ตีเตือน โพนทนาว่า ไฉนท่านพระฉันนะ อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่ถูกทางธรรม จึงได้ทำตนให้เป็นผู้อื่นใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ แล้วกราบทูลเนื้อความนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นกัมมณัน ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระฉนันนะว่า คุณก่อนนั้นนะ ข่าว่า เธออันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่ถูกทางธรรม ได้ทำตนให้เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้จริงหรือ.

พระฉนันนะทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า.

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ คุณก่อนโมฆบุรุษ โฉนเธออันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่ถูกทางธรรม จึงทำตนให้เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ คุณก่อนโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนท่านพระฉนันนะ โดยอเนกปริยาย ดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเล็งยาก ความเป็นคนบำรุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเล็งง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย แล้ว

ทรงกระทำกรรมที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือเพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน เพื่อกำจัดอาสวะอันจะบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเต็มใสของชุมชนที่ยังไม่เต็มใส ๑ เพื่อความเต็มใสยิ่งของชุมชนที่เต็มใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๑๖. ๑๒. อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้มีสัญชาติแห่งคนว่ายาก อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่ถูกทางธรรม ในสิกขาบททั้งหลายอันเนื่องในอุเทศ ทำตนให้เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ด้วยกล่าวได้ว่า พวกท่านอย่าได้กล่าวอะไรต่อเรา เป็นคำดีก็ตาม เป็นคำชั่วก็ตาม แม้เราก็จักไม่กล่าวอะไร ๆ ต่อพวกท่านเหมือนกัน เป็นคำดีก็ตาม เป็นคำชั่วก็ตาม ขอพวกท่านจงเว้นจากการว่ากล่าวเราเสีย ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านอย่าได้ทำตนให้เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ขอท่านจงทำตนให้เขาว่ากล่าวได้แล แม้ท่านก็จงว่ากล่าว

ภิกษุทั้งหลายโดยชอบธรรม แม้ภิกษุทั้งหลายจักว่ากล่าวท่านโดยชอบธรรม เพราะว่าบริษัฏของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น เจริญแล้ว ด้วยการอย่างนี้ คือด้วยว่ากล่าวซึ่งกันและกัน ด้วยเตือนกันและกัน ให้ออกจากอาบัติ แลภิกษุนั้น อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ ยังกยกอยู่อย่างนั้นเทียว ภิกษุนั้น อันภิกษุทั้งหลายพึงสวดสมณูภาสกว่าจะครบสามจบ เพื่อให้สละกรรมนั้นเสีย หากเธอถูกสวดสมณูภาสกว่าจะครบสามจบอยู่ สละกรรมนั้นเสีย สละได้อย่างนี้นั้นเป็นการดี หากเธอไม่สละเสีย เป็นสังฆมาทิสเสส.

เรื่องพระนันทะ จบ

สิกขาบทวิถังค์

[๖๐๘] คำว่า อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้มีสัตตชาติแห่งคนว่ายาก ความว่าเป็นผู้ว่าได้โดยยาก ประกอบด้วยธรรมทั้งหลายอันเป็นเครื่องกระทำความเป็นผู้ว่ายาก ไม่อดทน ไม่รับอนุสาสนีโดยเบื้องขวา

คำว่า ในสิกขาบททั้งหลายอันเนื่องในอุเทศ ได้แก่ สิกขาบทอันนับเนื่องในพระปาติโมกข์.

บทว่า อันภิกษุทั้งหลาย ได้แก่ ภิกษุเหล่าอื่น

ที่ชื่อว่า ถูกทางธรรม คือ สิกขาบทใดอันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติแล้ว สิกขาบทนั้นชื่อว่าถูกทางธรรม ภิกษุนั้นผู้อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่ โดยถูกทางธรรมนั้น ย่อมทำตนให้เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ด้วยกล่าวได้ว่าพวกท่านอย่าได้กล่าวอะไร ๆ ต่อเรา เป็นคำดีก็ตาม

เป็นคำชู้ก็ตาม แม้เราก็จักไม่กล่าวคำอะไร ๆ ต่อพวกท่าน เป็นคำดี
ก็ตาม เป็นคำชู้ก็ตาม ขอพวกท่านจงเว้นจากการว่ากล่าวเสีย.

[๖๐๕] บทว่า ภิกษุนั้น ได้แก่ ภิกษุผู้มีสัญชาติแห่งคนว่ายากนั้น.

บทว่า อันภิกษุทั้งหลาย ได้แก่ ภิกษุเหล่าอื่น อธิบายว่า ภิกษุ
เหล่าใดเห็นอยู่ ได้ยินอยู่ ภิกษุเหล่านั้นควรว่ากล่าวภิกษุผู้มีสัญชาติแห่ง
คนว่ายากนั้นว่า ท่านอย่าได้ทำตนให้เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ขอท่าน
จงทำตนให้เขาว่าได้แล้ว แม้ท่านก็จงว่ากล่าวภิกษุทั้งหลายโดยชอบธรรม
แม้ภิกษุทั้งหลายก็จักว่ากล่าวท่านโดยชอบธรรม เพราะว่าบริษัทของ
พระผู้มีพระภาคเจ้านั้นเจริญแล้วด้วยอาการอย่างนี้ คือด้วยว่ากล่าวซึ่งกัน
และกัน ด้วยเตือนกันและกันให้ออกจากอาบัติ ควรว่ากล่าวแม้ครั้งที่สอง
ควรว่ากล่าวแม้ครั้งที่สาม หากเธอสละเสีย สละได้อย่างนี้นั้นเป็นการดี
หากเธอไม่สละเสีย ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุทั้งหลายได้ยินแล้วไม่ว่ากล่าว
ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงคุมตัวมาแม้สู่ท่ามกลางสงฆ์
แล้วพึงว่ากล่าวว่า ท่านอย่าได้ทำตนให้เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้
ขอท่านจงทำตนให้ว่ากล่าวได้แล้ว แม้ท่านก็จงว่ากล่าวภิกษุทั้งหลายโดย
ชอบธรรม แม้ภิกษุทั้งหลายก็จักว่ากล่าวท่านโดยชอบธรรม เพราะว่า
บริษัทของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นเจริญแล้วด้วยอาการอย่างนี้ คือด้วยว่า
กล่าวซึ่งกันและกัน ด้วยเตือนกันและกันให้ออกจากอาบัติ ควรว่ากล่าว
แม้ครั้งที่สอง ควรว่ากล่าวแม้ครั้งที่สาม หากเธอสละเสีย สละได้อย่างนี้
นั้นเป็นการดี หากเธอไม่สละเสีย ต้องอาบัติทุกกฏ.

วิธีสวดสมณูภาส

[๖๑๐] ภิกษุหนึ่ง อันสงฆ์พึงสวดสมณูภาส คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงสวดสมณูภาสอย่างนี้ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

กรรมวาจาสวดสมณูภาส

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้ อันภิกษุทั้งหลาย ว่ากล่าวอยู่ถูกทางธรรม ย่อมทำตนให้เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ภิกษุหนึ่งไม่สละเรื่องนั้น ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึง สวดสมณูภาสภิกษุมีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้น นี้เป็นญัตติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้ อันภิกษุทั้งหลาย ว่ากล่าวอยู่ถูกทางธรรม ย่อมทำตนให้เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ภิกษุหนึ่งไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณูภาสภิกษุมีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่อง นั้น การสวดสมณูภาสภิกษุมีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่าน ผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้ อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่ถูกทางธรรม ย่อมทำตนให้ เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ภิกษุหนึ่งไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณูภาส ภิกษุมีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้น การสวดสมณูภาสภิกษุมีชื่อนี้ เพื่อให้ สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า

ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้ อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่ถูกทางธรรม ย่อมทำตนให้เป็นผู้อันใคร ๆ ว่ากล่าวไม่ได้ ภิกษุนั้นไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณูภาส ภิกษุมีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้น การสวดสมณูภาสภิกษุมีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกษุมีชื่อนี้อันสงฆ์สวดสมณูภาสแล้ว เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

[๖๑๑] จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ

จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติอุลลัจจัย

กรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

เมื่อต้องอาบัติสังฆาทิเสส อาบัติทุกกฏเพราะญัตติ อาบัติอุลลัจจัย เพราะกรรมวาจาสองครั้ง ย่อมระงับ.

บทว่า สังฆาทิเสส ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาสเพื่ออาบัตินั้น ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต เรียกเข้าห่ม ไม่ใช่คณะมารูปด้วยกันมากมาย ไม่ใช่บุคคลรูปเดียว เพราะฉะนั้น จึงตรัสเรียกว่า สังฆาทิเสส คำว่า สังฆาทิเสส เป็นการขนานนาม คือเป็นชื่อของอาบัตินิกายนั้นแล แม้ เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่า สังฆาทิเสส.

บทภาษณีย์

[๖๑๒] กรรมเป็นธรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมเป็นธรรม ไม่สละเสีย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

กรรมเป็นธรรม ภิกษุสงสัย ไม่สละเสีย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

กรรมเป็นกรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมไม่เป็นกรรม ไม่สละเสีย
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

กรรมไม่เป็นกรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมเป็นกรรม ต้องอาบัติ
ทุกกฏ

กรรมไม่เป็นกรรม ภิกษุสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ

กรรมไม่เป็นกรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมไม่เป็นกรรม ต้องอาบัติ
ทุกกฏ.

อนาปัตติวาร

[๖๑๓] ภิกษุผู้ยังไม่ถูกสอบสวนภูาส ๑ ภิกษุผู้สละเสียได้ ๑ ภิกษุ
วิกัลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๒ จบ

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๒

ทุพพอสิกขาบทวรรณนา

ทุพพอสิกขาบทว่า เตน สมเยน พุทุโร ภควา เป็นต้น ข้าพเจ้า
จะกล่าวต่อไป:- ในทุพพอสิกขาบทนั้น มีวินัยดังนี้:-

[แก้อรธปฐมบัญญัติเรื่องพระฉันนะ]

สองบทว่า อนาจารย์ อาจารย์ มีความว่า ย่อมกระทำการล่วงละเมิด
ทางกายทวารและวจีทวาร มือเนกประการ.

คำว่า กิ นุ โข นาม นี้ เป็นการกล่าวข่ม (ผู้อื่น).

คำว่า อหิ โข นาม เป็นคำยก (ตน).

ด้วยคำว่า ตุมฺห เวทยฺย ท่านแสดงว่า เราควรจะว่ากล่าวพวกท่านว่า พวกท่าน จงกระทำอย่างนี้ อย่ากระทำอย่างนี้.

หากผู้ถามจะถามว่า เพราะเหตุใด ?

ตอบว่า เพราะพระฉันนะกล่าวหมายเอาความประสงค์เป็นต้นอย่างนี้ว่า พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ทรงมีกัณฐกะเสด็จออกพร้อมกับเรา ทรงผนวชแล้ว. ครั้นกล่าวว่ พระธรรมของเราแล้ว เมื่อจะแสดงยুক্তีในความเป็นของ ๆ คนอีก จึงกล่าวว่า พระธรรมนี้ พระลูกเจ้าของเรา ได้ตรัสรู้แล้ว ดังนี้. มีคำอธิบายว่า เพราะว่ สัจธรรม ๔ อันพระลูกเจ้าของเราแทงตลอดแล้ว; ฉะนั้น แม้พระธรรมก็เป็นของเรา. แต่สำคัญพระสงฆ์ว่า ตั้งอยู่ในฝักฝ่ายแห่งคนคู่เวรของตน จึงไม่กล่าวว่ พระสงฆ์ของเรา. แต่ใครจะกล่าวเปรียบเปรยรุกรานสงฆ์ จึงกล่าวว่ เป็นต้นว่ เสยฺยถาปี นาม ดังนี้.

บทว่ ติณฺณภูจฺปณฺณสฺสฺสฺส ได้แก่ หญ้า ไม้ และใบไม้แห่งที่ร่วงหล่นตกไปในสถานที่นั้น ๆ. อีกอย่างหนึ่ง หญ้าด้วย ไม้เบาไม่มีแก่นด้วย; เหตุฉนั้น จึงชื่อว่า หญ้าและไม้. ใบไม้แห่ง ชื่อว่ ปิณฺณสฺสฺสฺส.

บทว่ อุตฺตสาเทยฺย ได้แก่ พัดไปกองรวมไว้.

บทว่ ปพฺพเตยฺย ได้แก่ เกิดจากภูเขา. จริงอยู่ แม่น้ำนั้นมิกระแสนเชี่ยว; เพราะฉนั้น ท่านจึงระบุเอาแต่แม่น้ำนั้นเท่านั้น.

ในคำว่ สงฺขสฺสวาลปณฺกํ น มีวินิจัยดังนี้:-

สาหร่ายที่มีใบ มีรากยาว เรียกว่ จอก. สาหร่ายสี่เหลี่ยม เรียกว่

สาหร่าย. สาหร่ายที่เหลือ มีตะไคร่น้ำและเหนเป็นต้น แม้ทั้งหมด ถึงการนับว่า แหน.

ด้วยคำว่า เอกโต อุตสาหิตา ท่านแสดงว่า แม้อันใครๆ ประมวล มาแล้ว คือทำเป็นกองไว้ในที่เดียวกัน.

บทว่า ทุพฺพจชาติโก ได้แก่ มีภาวะแห่งบุคคลผู้ว่ายาก. อธิบายว่า ผู้อันใคร ๆ ไม่อาจว่ากล่าวได้. แม้ในบทภาษณะแห่งบทว่า ทุพฺพจชาติโก นั้น บทว่า ทุพฺพโจ ได้แก่ ผู้อันเขากล่าวสอนได้โดยยาก คือโดยลำบาก. มีคำอธิบายว่า อันใคร ๆ ไม่อาจว่ากล่าวได้โดยง่าย.

บทว่า โทวจสฺสกรณเหหิ คือ (ด้วยธรรม) อันกระทำความ เป็น ผู้ว่ายาก. อธิบายว่า ก็ธรรมทั้งหลายเหล่าใด ย่อมทำบุคคลให้เป็นผู้ว่า ยาก, เป็นผู้ประกอบด้วยธรรมเหล่านั้น.

ก็บัณฑิตพึงทราบธรรมเหล่านั้น มี ๑๕ อย่าง คือความเป็นผู้มี ความปรารถนาลามก ๑ ความยกตนข่มผู้อื่น ๑ ความเป็นคนมักโกรธ ๑ ความผูกโกรธ เพราะความโกรธเป็นเหตุ ๑ ความเป็นผู้มักกระแวงเพราะ ความโกรธเป็นเหตุ ๑ ความเป็นผู้เปล่งวาจาใกล้ต่อความโกรธเพราะ ความโกรธเป็นเหตุ ๑ ความกลับเป็นผู้ได้เถียงโจทก์ ๑ ความเป็นผู้กลับ รุกรานโจทก์ ๑ ความเป็นผู้กลับปรักปรำโจทก์ ๑ ความกลบเรื่องอื่น ด้วยเรื่องอื่น ๑ ความเป็นผู้ไม่พอใจตอบด้วยความประพฤติ ๑ ความเป็น ผู้ลบลู่ตีเสมอ ๑ ความเป็นคนริษยาเป็นคนตระหนี่ ๑ ความเป็นคนโอ้อวดเข้ามาหา ๑ ความเป็นคนกระด้างคูหมีนผู้อื่น ๑ ความเป็นคนถือแต่ ความเห็นของตน ๑ ความเป็นคนถือรั้น ๑ ความเป็นผู้ถอนได้ยาก ๑

* มีเพียง ๘ แม้นในอนุমানสูตร ก็มีเพียง ๑๖. ม. มุ. ๑๒/๑๘๕.

อันมาแล้วในอนุমানสูตรตามลำดับ โดยนัยมีว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย !
ก็ธรรมอันทำความเป็นคนว่ายากเหล่าไหน ? คุณก่อนผู้มีอายุทั้งหลาย ! ภิกษุ
ในศาสนานี้เป็นผู้มีความปรารถนาลามก ดังนี้ เป็นต้น.

ผู้ใด ไม่อด ไม่ทนโอรุบาท, เพราะเหตุนี้ ผู้ที่นั้น ชื่อว่า อักขมะ.
ผู้ใด เมื่อไม่ปฏิบัติ ตามที่ท่านพร่ำสอน ไม่รับอนุสาสนีโดยเบื้องขวา;
เพราะเหตุนี้ ผู้ที่นั้น ชื่อว่า มีปกติไม่รับโดยเบื้องขวาซึ่งอนุสาสนี.

บทว่า อุตฺเทศปริยาปนฺเนสุ ได้แก่ นับเนื่องในอุเทศ คือรวมลง
ในภายใน. ความว่า เป็นไปภายในปาฏิโมกขุเทศ เพราะท่านสงเคราะห์
อย่างนี้ว่า อาบัติ มีแก่ท่านผู้ใด, ท่านผู้ใดนั้นพึงเปิดเผย.

สองบทว่า สหฺชรมิกิ วุจฺจมาโน ได้แก่ อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าว
อยู่โดยชอบสหธรรม. นี้เป็นพุทธิยาวิภัตติลงในอรรถแห่งตติยาวิภัตติ. อธิบาย
ว่า อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่ ด้วยสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติ
ไว้ อันได้นามว่า สหธรรมิก เพราะเป็นสิกขาอันสหธรรมิก ๕ พึง
ศึกษา หรือเพราะเป็นของสหธรรมิก ๕ เหล่านั้น .

คำว่า วิรมถายสุสนฺโต มม วจนาย มีความว่า พวกท่านว่ากล่าว
ข้าพเจ้าด้วยคำใด, จงเลิกจากคำนั้น ตามคำของข้าพเจ้า. มีคำอธิบายว่า
พวกท่าน จงอย่ากล่าวคำนั้นกะข้าพเจ้า.

คำว่า วตฺตฺ สหฺชรมเมน มีความว่า ท่านผู้มีอายุ จงว่ากล่าวด้วย
สิกขาบทอัน เป็นสหธรรม หรือด้วยคำแม่อื่นอันเป็นสหธรรม คือเป็นไป
เพื่อความเต็มใส.

ศัพท์ว่า ยทิทํ เป็นนิบาต ลงในอรรถ ก็แสดงเห็นแห่งความ
เจริญ. ด้วยคำว่า ยทิทํ นั้น ย่อมเป็นอันท่านแสดงเหตุแห่งความเจริญ

ของบริษัทอย่างนี้ว่า การพูดแนะนำประโยชน์แก่กันและกัน และการยังกัน
และกันให้ออกจากอาบัตินี้ใด, บริษัทเจริญแล้ว ด้วยการว่ากล่าวกันและ
ด้วยการยังกันและกันให้ออกจากอาบัตินั้น. คำที่เหลือในที่ทั้งปวง ตั้น
ทั้งนั้น. แม้สมุฏฐานเป็นต้น ก็เป็นเช่นกับปฐมสังฆเภทสิกขาบท
นั้นแล.

ทูลพจนสิกขาบทวรรณนา จบ

สังฆาติเสตสิกขาบทที่ ๑๓

เรื่องภิกษุพวกพระอัสสชิ และพระปุนัพพสุกะ

[๖๑๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระ-
เชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น
ภิกษุพวกพระอัสสชิ และพระปุนัพพสุกะ เป็นเจ้าถิ่นในชนบทกัฎฐาคีรี
เป็นภิกษุอลัชชี ชั่วช้า ภิกษุพวกนั้นประพฤติดอนาจารเห็นปานดังนี้ คือ
ปลุกต้นไม้ดอกเองบ้าง ใ้ให้ผู้อื่นปลุกบ้าง รดน้ำเองบ้าง ใ้ให้ผู้อื่น
รดบ้าง เก็บดอกไม้เองบ้าง ใ้ให้ผู้อื่นเก็บบ้าง ร้อยกรองดอกไม้เองบ้าง
ใ้ให้ผู้อื่นร้อยกรองบ้าง ทำมาลัยต่อก้านเองบ้าง ใ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำ
มาลัยเรียงก้านเองบ้าง ใ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้ช่อเองบ้าง ใ้ให้
ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้พุ่มเองบ้าง ใ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้เทริด
เองบ้าง ใ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้พวงเองบ้าง ใ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง
ทำดอกไม้แขงสำหรับประดับอกเองบ้าง ใ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ภิกษุพวกนั้น
นำไปเองบ้าง ใ้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งมาลัยต่อก้าน นำไปเองบ้าง ใ้

ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งมาลัยเรียงกัน นำไปเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง
ซึ่งดอกไม้ช่อ นำไปเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้พุ่ม นำ
ไปเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้เทริด นำไปเองบ้าง ใช้ให้
ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้พวง นำไปเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่ง
ดอกไม้แผงสำหรับประดับอก เพื่อกุลสตรี เพื่อกุลธิดา เพื่อกุลกุมารี
เพื่อสะใภ้แห่งสกุล เพื่อกุลทาสี ภิกษุพวกนั้น ฉันทอาหารในภาชนะอัน
เดียวกันบ้าง ดื่มน้ำในขันใบเดียวกันบ้าง นั่งบนอาสนะอันเดียวกันบ้าง
นอนบนเตียงอันเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดอันเดียวกันบ้าง นอน
คลุมผ้าห่มผืนเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดและคลุมผ้าห่มร่วมกันบ้าง
กับกุลสตรี กุลธิดา กุลกุมารี สะใภ้แห่งสกุล กุลทาสี ฉันทอาหารในเวลา
วิกาลบ้าง ดื่มน้ำเมาจากขัน ทัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้บ้าง
ฟ้อนรำบ้าง ขับร้องบ้าง ประโคมบ้าง เดินรำบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงฟ้อนรำ
บ้าง ขับร้องกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ประโคมกับหญิงฟ้อนรำบ้าง เดินรำกับ
หญิงฟ้อนรำบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงขับร้องบ้าง ขับร้องกับหญิงขับร้องบ้าง
ประโคมกับหญิงขับร้องบ้าง เดินรำกับหญิงขับร้องบ้าง ฟ้อนรำกับหญิง
ประโคมบ้าง ขับร้องกับหญิงประโคมบ้าง ประโคมกับหญิงประโคมบ้าง
เดินรำกับหญิงประโคมบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงเดินรำบ้าง ขับร้องกับหญิง
เดินรำบ้าง ประโคมกับหญิงเดินรำบ้าง เดินรำกับหญิงเดินรำบ้าง เล่น
หมากรุกแถวละแปดตาบ้าง เล่นหมากรุกแถวละสิบตาบ้าง เล่นหมากเก็บ
บ้าง เล่นชิงนางบ้าง เล่นหมากไหวบ้าง เล่นโยนห่วงบ้าง เล่นไม้หึ่งบ้าง
เล่นฟาดให้เป็นรูปต่างๆ บ้าง เล่นสกาบ้าง เล่นเป่าใบไม้บ้าง เล่นไถ
น้อยๆ บ้าง เล่นหกคะเมนบ้าง เล่นไม้กั้งหันบ้าง เล่นดวงทรายด้วย

ใบไม้บ้าง เล่นรถน้อย ๆ บ้าง เล่นธนูน้อย ๆ บ้าง เล่นเขียนทาบ้าง
เล่นทาบ้าง เล่นเลียนคนพิการบ้าง หัดขี่ช้างบ้าง หัดขี่ม้าบ้าง หัด
ขี่รถบ้าง หัดยิงธนูบ้าง หัดเพลงอาวุธบ้าง วิ่งผลัดช้างบ้าง วิ่งผลัดม้า
บ้าง วิ่งผลัดรถบ้าง วิ่งจับกันบ้าง วิ่งเปี้ยวกันบ้าง ฝึวปากบ้าง ปรบมือ
บ้าง ปล้ำกันบ้าง ชกมวยกันบ้าง ปลูกตมผ้าสังฆาฏิ ณ กลางสถานเต็นรำ
แล้ว พุคกับหญิงพื่อนรำอย่างนี้ว่า น้องหญิง เธอจงพื่อนรำ ณ ที่นี้ ดังนี้
บ้าง ให้การคำนับบ้าง ประพฤติอนาจารมีอย่างต่าง ๆ บ้าง.

[๖๑๕] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งจำพรรษาในแคว้นกาลสี
เดินทางไปพระนครสาวัตถีเพื่อเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ถึงชนบทกัฎฐาคีรีแล้ว
ครั้นเวลาเช้าภิกษุนั้นครองอันตราวาสก ถือบาตรและจีวรเข้าไปบิณฑบาต
ยังชนบทกัฎฐาคีรี มีอาการเดินไป ถอยกลับ แลเหลียว เหยียดแขน
กู่แขน นำเลื่อมใส มีจักขุทอดลง สมบูรณ์ด้วยอิริยาบถ

คนทั้งหลายเห็นภิกษุรูปนั้นแล้ว พุคอย่างนี้ว่า ภิกษุรูปนี้เป็นใคร
คูคล้ายคนไม่ค่อยมีกำลัง เหมือนคนอ่อนแอ เหมือนคนมีหน้าสยิว ใคร
เล่าจักถวายบิณฑชะแก่ท่านผู้เข้าไปเที่ยวบิณฑบาตรูปนี้ ส่วนพระผู้เป็นเจ้า
เหล่าพระอัสสชิและพระปุณฺพสุกะของพวกเรา เป็นผู้อ่อนโยน พุค
ไพเราะ อ่อนหวาน ยิ้มแย้มก่อน มักพุคว่า มาเถิดมาดีแล้ว มีหน้าไม
สยิว มีหน้าชื่นบาน มักพุคก่อน ใคร ๆ ก็ต้องถวายบิณฑชะแก่ท่าน
เหล่านั้น.

อุบาสกคนหนึ่ง ได้แลเห็นภิกษุรูปนั้นกำลังเที่ยวบิณฑบาตอยู่ใน
ชนบทกัฎฐาคีรี ครั้นแล้วจึงเข้าไปหาภิกษุนั้น กราบเรียนถามภิกษุรูปนั้น
ว่า พระคุณเจ้าได้บิณฑชะบ้างไหม ขอรับ

ภิกษุรูปนั้นตอบว่า ยังไม่ได้บิณฑเสเลยจ๊ะ

อุบายสกกล่าวอาราธนาว่า นิมนต์ไปเรือนผมเถิด ขอรับ แล้วนำ
ภิกษุนั้นไปเรือน นิมนต์ให้ฉันแล้วถามว่า พระคุณเจ้าจักไปที่ไหน ขอรับ

ภ. อาตมาจักไปพระนครสาวัตถิ เพื่อเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า

อุ. ถ้าเช่นนั้น ขอพระคุณเจ้า จงกราบถวายบังคมพระบาทของ
พระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยเศียรเกล้า และขอจงกราบทูลตามถ้อยคำของ
กระผมอย่างนี้ด้วยขอรับว่า พระพุทธเจ้าข้า วัดในชนบทกัฎฐาคีรีโทรม
ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะเป็นเจ้าถิ่นในชนบทกัฎฐาคีรี เป็น
ภิกษุอัสสชิ เลวทราม พวกเขอประพุดิอนาจารเห็นปานดังนี้ คือปลูก
ต้นไม้ดอกเองบ้าง ใ้ให้ผู้อื่นปลูกบ้าง รดน้ำเองบ้าง ใ้ให้ผู้อื่นรดบ้าง
เก็บดอกไม้เองบ้าง ใ้ให้ผู้อื่นเก็บบ้าง ร้อยกรองดอกไม้เองบ้าง ใ้ให้
ผู้อื่นร้อยกรองบ้าง ทำมาลัยต่อก้านเองบ้าง ใ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำมาลัย
เรียงก้านเองบ้าง ใ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง... ประพุดิอนาจารมีอย่างต่าง ๆ
บ้าง เมื่อก่อนชาวบ้านยังมีศรัทธาเลื่อมใส แต่เดี๋ยวนี้เขาไม่ศรัทธาไม่
เลื่อมใสแล้ว แม้ทานประจำของสงฆ์ก่อน ๆ บัดนี้ทายกทายิกาได้ตัดขาด
แล้ว ภิกษุมิศีลเป็นที่รักยอมหลีกเลี้ยงไป ภิกษุเลวทรามอยู่ครอง พระ-
พุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าขอประทานพระวโรกาส พระผู้มีพระภาคเจ้า
พึงส่งภิกษุทั้งหลายไปสู่ชนบทกัฎฐาคีรี เพื่อวัดในชนบทกัฎฐาคีรีนี้จะพึงตั้ง
มั่นอยู่

ภิกษุนั้นรับคำของอุบายสกนั้นแล้ว หลีกไปโดยหนทางอันจะไปสู่
พระนครสาวัตถิ ถึงพระนครสาวัตถิ พระวิหารเชตวัน อารามของ

อนาถบิณฑิกคหบดีโดยลำดับ เข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ถวายบังคม พระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง.

พุทธประเพณี

[๖๑๖] อันการที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทั้งหลาย ทรงปราศรัย กับพระอัครคันตุกะทั้งหลาย นั้นเป็นพุทธประเพณี

พระพุทธเจ้าทรงปราศรัย

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสถามภิกษุนั้นว่า คุณก่อนภิกษุ เธอยังพอนอนอยู่ดอกหรือ ยังพอครองอยู่ดอกหรือ เธอเดินทางมาเหนื่อย น้อยหรือ ก็นี่เธอมาจากไหนเล่า

ภิกษุนั้นกราบทูลว่า ข้าพระพุทธเจ้ายังพอนอนอยู่ได้ ยังพอครอง อยู่ได้ พระพุทธเจ้าข้า และข้าพระพุทธเจ้าเดินทางมาลำบากเล็กน้อย ข้าพระพุทธเจ้าจำพรรษาในแคว้นกาสิแล้ว เมื่อจะมายังพระนครสาวัตถี เพื่อเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ผ่านชนบทกัฎฐาคีรี พระพุทธเจ้าข้า ครั้น เวลาเช้า ข้าพระพุทธเจ้าครองอันตราวาสก ถือบาตรและจีวรเข้าไป บิณฑบาตยังชนบทกัฎฐาคีรี พระพุทธเจ้าข้า อุบาสกคนหนึ่ง ได้เห็น ข้าพระพุทธเจ้ากำลังเที่ยวบิณฑบาตอยู่ในชนบทกัฎฐาคีรี ครั้นแล้ว ได้ เข้าไปหาข้าพระพุทธเจ้า กราบไหว้ข้าพระพุทธเจ้าถามว่า ท่านได้บิณฑะ บ้างไหม ขอรับ ข้าพระพุทธเจ้าตอบว่า ยังไม่ได้บิณฑะเลยจ๊ะ เขาพูดว่า มนต์ไปเรือนผมเถิด ขอรับ แล้วนำข้าพระพุทธเจ้าไปเรือน ให้ฉันแล้ว ถามว่า พระคุณเจ้าจักไปที่ไหน ขอรับ ข้าพระพุทธเจ้าตอบว่า จักไป พระนครสาวัตถี เพื่อเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าจ๊ะ เขาพูดว่า ท่านขอรับ

ถ้าเช่นนั้นขอท่านจงกราบถวายบังคมพระบาทของพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วย
เศียรเกล้า และขอจงกราบทูลตามถ้อยคำของกระผมอย่างนี้ว่า พระพุทธ-
เจ้าข้า วัดในชนบทกัฎฐาคีรีโทรม ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพุทสะ
เป็นเจ้าถิ่นในชนบทกัฎฐาคีรี เป็นภิกษุอัสสชิ เลวทราม ประพฤติอนาจาร
เห็นปานดังนี้ คือปลูกต้นไม้ดอกเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นปลูกบ้าง รดน้ำเอง
บ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นรดบ้าง... ประพฤติอนาจารมีอย่างต่าง ๆ บ้าง เมื่อก่อน
ชาวบ้านยังมีศรัทธาเลื่อมใส แต่เดี๋ยวนี้เขาไม่ศรัทธาไม่เลื่อมใสแล้ว แม้
ท่านประจำของสงฆ์ก่อน ๆ บัดนี้ท่ายกท่ายิกาได้ตัดขาดแล้ว ภิกษุมีสัตถ
เป็นที่รักยอมหลีกเลี่ยงไป ภิกษุเลวทรามอยู่ครอง พระพุทธเจ้าข้า ข้า-
พระพุทธเจ้าขอประทานพระวโรกาส พระองค์ควรส่งภิกษุทั้งหลายไปสู่
ชนบทกัฎฐาคีรี เพื่อวัดในชนบทกัฎฐาคีรีนี้จะพึงตั้งมั่นอยู่ดังนี้ ข้าพระ-
พุทธเจ้ามาจากชนบทกัฎฐาคีรีนั้น พระพุทธเจ้าข้า.

ทรงสอบถามภิกษุสงฆ์

[๖๑๗] ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์
ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถาม
ภิกษุทั้งหลายว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้าว่า ภิกษุพวกอัสสชิและ
ปุนัพพุทสะเป็นเจ้าถิ่นในชนบทกัฎฐาคีรี เป็นภิกษุอัสสชิ เลวทราม
ประพฤติอนาจารเห็นปานดังนี้ คือปลูกต้นไม้ดอกเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่น
ปลูกบ้าง รดน้ำเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นรดบ้าง เก็บดอกไม้เองบ้าง ไซ้
ให้ผู้อื่นเก็บบ้าง ร้อยกรองดอกไม้เองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นร้อยกรองบ้าง
ทำมาลัยต่อก้านเองบ้าง ไซ้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำมาลัยเรียงก้านเองบ้าง

ใช้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้ช่อเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้
พุ่มเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้เทริดเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นทำ
บ้าง ทำดอกไม้พวงเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้แผงสำหรับ
ประดับอกเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นทำบ้าง... ประพฤติอนาจารต่าง ๆ บ้าง
เมื่อก่อนชาวบ้านยังมีศรัทธาเลื่อมใส แต่เดี๋ยวนี้เขาไม่ศรัทธา ไม่
เลื่อมใสแล้ว แม้ท่านประจำของสงฆ์ก่อน ๆ บัดนี้ทายกทายิกาได้ตัด
ขาดแล้ว ภิกษุมีสกุลเป็นที่รักยอมหลีกเลี่ยงไป ภิกษุเลวทรามอยู่ครอง
คังนี้ จริงหรือ.

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า.

พระพุทธเจ้าทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย การ
กระทำของภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่
ใช้กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย โฉนภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นจึงได้ประพฤติ
อนาจารเห็นปานคังนี้ คือปลูกต้นไม้ดอกไม้ช่อเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นปลูกเอง
บ้าง รดน้ำเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นรดบ้าง เก็บดอกไม้เองบ้าง ใช้ให้
ผู้อื่นเก็บบ้าง ร้อยกรองดอกไม้เองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นร้อยกรองบ้าง ทำ
มาลัยต่อก้านเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำมาลัยเรียงก้านเองบ้าง
ใช้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้ช่อเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้
พุ่มเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้เทริดเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นทำ
บ้าง ทำดอกไม้พวงเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้แผงสำหรับ

ประดับอกเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นทำบ้าง พวกเธอนำไปเองบ้าง ใช้ให้
ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งมาลัยต่อกันนำไปเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง
ซึ่งมาลัยเรียงกัน นำไปเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้ช่อ
นำไปเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้พุ่ม นำไปเองบ้าง ใช้
ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้เทริด นำไปเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง
ซึ่งดอกไม้พวง นำไปเองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้แหง
สำหรับประดับอก เพื่อกุลสตรี เพื่อกุลธิดา เพื่อกุลกุมาร เพื่อสะใภ้
แห่งสกุล เพื่อกุลทาสี พวกเธอนำอาหารนภษณะอันเดียวกันบ้าง
คั้นน้ำในขันใบเดียวกันบ้าง นั่งบนอาสนะอันเดียวกันบ้าง นอนบน
เตียงอันเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดอันเดียวกันบ้าง นอนคลุม
ผ้าห่มผืนเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดและคลุมผ้าห่มร่วมกันบ้าง
กับกุลสตรี กุลธิดา กุลกุมาริ สะใภ้แห่งสกุล กุลทาสี ฉันทอาหารใน
เวลาวิกาลบ้าง คั้นน้ำเมาบ้าง ทัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้
บ้าง ฟ้อนรำบ้าง ขับร้องบ้าง ประโคมบ้าง เต้นรำบ้าง ฟ้อนรำกับหญิง
ฟ้อนรำบ้าง ขับร้องกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ประโคมกับหญิงฟ้อนรำบ้าง
เต้นรำกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ฟ้อนรำกันหญิงขับร้องบ้าง ขับร้องกับหญิง
ขับร้องบ้าง ประโคมกับหญิงขับร้องบ้าง เต้นรำกับหญิงขับร้องบ้าง
ฟ้อนรำกับหญิงประโคมบ้าง ขับร้องกับหญิงประโคมบ้าง ประโคมกับ
หญิงประโคมบ้าง เต้นรำกับหญิงประโคมบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงเต้นรำ
บ้าง ขับร้องกับหญิงเต้นรำบ้าง ประโคมกับหญิงเต้นรำบ้าง เต้นรำ
กับหญิงเต้นรำบ้าง เล่นหมากรุกแถวละแปดตาบ้าง เล่นหมากรุกแถว
สิบตาบ้าง เล่นหมากเก็บบ้าง เล่นชิงนางบ้าง เล่นหมากไหวบ้าง

เล่นโยนห่วงบ้าง เล่นไม้หึ่งบ้าง เล่นฟาดให้เป็นรูปต่าง ๆ บ้าง เล่น
สกาบ้าง เล่นเป่าใบไม้บ้าง เล่นไถน้อย ๆ บ้าง เล่นหกคะเมนบ้าง
เล่นไม้กั้นบ้าง เล่นดวงทรายด้วยใบไม้บ้าง เล่นรตน้อย ๆ บ้าง
เล่นธนูน้อย ๆ บ้าง เล่นเขียนทายบ้าง เล่นทายใจบ้าง เล่นเลียน
คนพิการบ้าง หัดจีช่างบ้าง หัดจีผ้าบ้าง หัดจับรถบ้าง หัดยิงธนูบ้าง
หัดเพลงอาวุธบ้าง ริงผลัดช่างบ้าง ริงผลัดม้าบ้าง ริงผลัดรถบ้าง
ริงจับกันบ้าง ริงเป็ยกันบ้าง ผิวปากบ้าง ปรบมือบ้าง ปล้ำกันบ้าง
ชกมวยกันบ้าง ปลูกฝ้ายสังฆาฏิ ณ กลางสถานเต็นรำ แล้วพูดกับ
หญิงเพื่อนรำอย่างนี้ว่า น้องหญิง เชอจงเพื่อนรำ ณ ที่นี้ดังนี้บ้าง ให้
การคำนับบ้าง ประพฤติอนาจารมีอย่างต่าง ๆ บ้างเล่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การกระทำของภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น
ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความ
เลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของโมฆ-
บุรุษเหล่านั้นนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อม-
ใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว.

รับสั่งให้ปัพพชาชนิยกรรม

[๖๑๘] ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนภิกษุพวกพระอัสสชิ
และพระปุนัพพสุกะโดยอนกปริยายดังนี้แล้ว ทรงกระทำธรรมีกถารับสั่ง
กะพระสารีบุตร และพระโมคคัลลานะว่า ไปเถิด สารีบุตรและโมค-
คัลลานะ พวกเธอไปถึงชนบทกัฎฐาคีรีแล้วจงทำปัพพชาชนิยกรรมแก่-
ภิกษุพวกอัสสชิและปุนัพพสุกะจากชนบทกัฎฐาคีรี เพราะภิกษุพวกนั้น
เป็นสัทธาวิหาริกของเธอ

พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะกราบทูลถามว่า พระพุทธเจ้าข้า พวกข้าพระพุทธเจ้าจะทำปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระ-
ปุนัพพสุกะ จากชนบทกัฏฐิรีได้ด้วยวิธีไร เพราะภิกษุพวกนั้น คุร้าย
หยาบคาย

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า คู่ก่อนสารีบุตรและโมคคัลลานะ ถ้า
เช่นนั้น พวกเธอจงไปพร้อมด้วยภิกษุหลาย ๆ รูป

พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ ทูลรับสนองพระผู้มีพระภาคเจ้า
ว่า อย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า.

วิธีทำปัพพาชนียกรรม

[๖๑๕] พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แล
วิธีปัพพาชนียกรรมพึงทำอย่างนี้ พึงโจทภิกษุพวกอัสสชิและปุนัพพ-
สุกะก่อน ครั้นแล้วพึงให้พวกเธอให้การ ครั้นแล้วพึงยกอาบัติขึ้น
ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ-
จตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

กรรมวาจาทำปัพพาชนียกรรม

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระ -
ปุนัพพสุกะเหล่านี้ เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม
ความประพฤติเลวทรามของภิกษุเหล่านี้ เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่
ด้วย และสกุลทั้งหลายอันภิกษุเหล่านี้ประทุษร้าย เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขา
ได้ยินอยู่ด้วย ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงทำปัพพาช-

นียกรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะจากชนบทกัฎฐาคีรีว่า
ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในชนบทกัฎฐาคีรี นี่เป็น
ญัตติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระ-
ปุนัพพสุกะเหล่านี้เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความ
ประพฤติเลวทรามของภิกษุเหล่านี้ เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย
และสกุลทั้งหลายอันภิกษุเหล่านี้ประทุษร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขา
ได้ยินอยู่ด้วย สงฆ์ทำปัพพาทนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระ-
ปุนัพพสุกะจากชนบทกัฎฐาคีรีว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ
ไม่พึงอยู่ในชนบทกัฎฐาคีรี การทำปัพพาทนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิ
และพระปุนัพพสุกะจากชนบทกัฎฐาคีรีว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระ-
ปุนัพพสุกะ ไม่พึงอยู่ในชนบทกัฎฐาคีรี ขอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึง
เป็นผู้หนึ่ง ไม่ขอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า
ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะเหล่านี้ เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล
มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของภิกษุเหล่านี้ เขา
ได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลายอันภิกษุเหล่านี้ประทุษ
ร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย สงฆ์ทำปัพพาทนียกรรม
แก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ จากชนบทกัฎฐาคีรีว่า ภิกษุ
พวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในชนบทกัฎฐาคีรี การทำปัพ-
พาทนียกรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะจากชนบทกัฎฐาคีรี

ว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในชนบทกัฎฐาคีรี ชอบ
แก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม้ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า
ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะเหล่านี้ เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มี
ความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของภิกษุเหล่านี้ เขา
ได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลายอันภิกษุเหล่านี้ประทุษ-
ร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย สงฆ์ทำปัพพชาชนิยกรรม
แก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ จากชนบทกัฎฐาคีรีว่า ภิกษุพวก
พระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในชนบทกัฎฐาคีรี การทำปัพพ-
ชาชนิยกรรมแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิ และพระปุนัพพสุกะจากชนบทกัฎฐาคีรีว่า
ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในชนบทกัฎฐาคีรี ชอบ
แก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ปัพพชาชนิยกรรม สงฆ์ทำแล้วแก่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระ-
ปุนัพพสุกะจากชนบทกัฎฐาคีรีว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ
ไม่พึงอยู่ในชนบทกัฎฐาคีรี ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงมี ข้าพเจ้าทรงความ
นี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

[๖๒๐] ลำดับนั้น ภิกษุสงฆ์มีพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ
เป็นประมุขได้ไปสู่ชนบทกัฎฐาคีรีแล้ว ทำปัพพชาชนิยกรรมแก่ภิกษุพวก
พระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะจากชนบทกัฎฐาคีรีว่า ภิกษุพวกพระอัสสชิ
และพระปุนัพพสุกะ ไม่พึงอยู่ในชนบทกัฎฐาคีรี

ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะเหล่านั้น ถูกสงฆ์ทำปัพพ-
ชาชนิยกรรมแล้ว ไม่ประพฤติโดยชอบ ไม่หายเยอหยิ่ง ไม่ประพฤติ

แก้ตัว ไม่ขอขมาภิกษุทั้งหลาย ยังดำ ยังบริภาษการกสงฆ์ ยังใส่ความว่า
ลำเอียงด้วยความพอใจ ลำเอียงด้วยความขัดเคือง ลำเอียงด้วยความหลง
ลำเอียงด้วยความกลัว หลีกไปเสียก็มี สีกเสียก็มี

บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ
ผู้ใคร่ต่อศึกษา ต่างพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุ
พวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะถูกสงฆ์ทำปัพพชาชนิยกรรมแล้ว จึงไม่
ประพฤติโดยชอบ ไม่หายเย่อหยิ่ง ไม่ประพฤติแก้ตัว ไม่ขอขมาภิกษุ
ทั้งหลาย ยังดำ ยังบริภาษการกสงฆ์ ยังใส่ความว่า ลำเอียงด้วยความ
พอใจ ลำเอียงด้วยความขัดเคือง ลำเอียงด้วยความหลง ลำเอียงด้วยความ
กลัว หลีกไปเสียก็มี สีกเสียก็มีแล้ว กราบทูลเนื้อความนั้น แต่พระ-
ผู้มีพระภาคเจ้า.

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

[๖๒๑] ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า รับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์
ในเพราะเหตุเป็นค้ำมุลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถาม
ภิกษุทั้งหลายว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้าพเจ้า ภิกษุพวกอัสสชิและ
ปุนัพพสุกะถูกสงฆ์ทำปัพพชาชนิยกรรมแล้ว ไม่ประพฤติโดยชอบ ไม่
หายเย่อหยิ่ง ไม่ประพฤติแก้ตัว ไม่ขอขมาภิกษุทั้งหลาย ยังดำ
ยังบริภาษการกสงฆ์ ยังใส่ความว่า ลำเอียงด้วยความพอใจ ลำเอียง
ด้วยความขัดเคือง ลำเอียงด้วยความหลง ลำเอียงด้วยความกลัว
หลีกไปเสียก็มี สีกเสียก็มีจริงหรือ.

ภิกษุเหล่านั้นทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า.

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย การกระทำของภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนพวกภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นถูกสงฆ์ทำปัพพาทนียกรรมแล้ว จึงไม่ประพฤติโดยชอบ ไม่หายเย่อหยิ่ง ไม่ประพฤติแก้ตัว ไม่ขอขมาภิกษุทั้งหลาย ยังดำรงบริภาษการกตงฆ์ ยังใส่ความว่า ถ้าเอียงด้วยความพอใจ ถ้าเอียงด้วยความขัดเคือง ถ้าเอียงด้วยความหลง ถ้าเอียงด้วยความกลัว หลีกไปเสียก็มี สึกเสียก็มีแล้ว

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย การกระทำของภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว.

ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนภิกษุพวกพระอัสสชิ และพระปุณฺณพสุกะโดยอนเณกปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบารุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอนเณกปริยายแล้ว ทรงกระทำธรรมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือเพื่อความรับ
ว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกียจคร้าน ๑
เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะ
บังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อ
ความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของ
ชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆกรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๑๗. ๑๗. อนึ่ง ภิกษุเข้าไปอาศัยบ้านก็ดี นิคมก็ดี แห่งใด
แห่งหนึ่งอยู่ เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความ
ประพฤติเลวทรามของเธอ เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย และ
สกุลทั้งหลายอันเธอประทุษร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่
ด้วย ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลาย พึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านเป็นผู้
ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทราม
ของท่าน เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลายอัน
ท่านประทุษร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย ท่านจง
หลีกไปเสียจากอาวาสนี้ ท่านอย่าอยู่ในที่นี้ และภิกษุนั้นอันภิกษุ
ทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ พึงว่ากล่าวภิกษุเหล่านั้นอย่างนี้ว่า พวกภิกษุ

ถึงความพอใจด้วย ถึงความขัดเคืองด้วย ถึงความหลงด้วย ถึงความ
กลัวด้วย ย่อมจับภิกษุบางรูป ย่อมไม่จับภิกษุบางรูป เพราะอาบัติ
เช่นเดียวกัน ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวอย่างนี้ว่า ท่านอย่า
ได้กล่าวอย่างนั้น ภิกษุทั้งหลาย หาได้ถึงความพอใจไม่ หาได้ถึง
ความขัดเคืองไม่ หาได้ถึงความหลงไม่ หาได้ถึงความกลัวไม่ ท่าน
เองแล เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความ
ประพฤติเลวทรามของท่าน เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย
และสกุลทั้งหลายอันท่านประทุษร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้
ยินอยู่ด้วย ท่านจงหลีกไปเสียจากอาวาสนี้ ท่านอย่าอยู่ในที่นี้ และ
ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ ยังยกย่องอยู่อย่างนั้นเทียว
ภิกษุนั้น อันภิกษุทั้งหลาย พึงสวดสมณูภาสว่าจะครบสามจบ เพื่อ
ให้สละกรรมนั้นเสีย หากเธอถูกสวดสมณูภาสว่าจะครบสามจบอยู่
สละกรรมนั้นเสีย สละได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากเธอไม่สละเสีย
เป็นสังฆาทิเสส.

เรื่องภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุณฺณพสุกะ จบ

สิกขาบทวิรังก์

[๖๒๒] คำว่า อนึ่ง ภิกษุ...บ้านก็ดี นิคมก็ดี แห่งใดแห่งหนึ่ง
ความว่า บ้านก็ดี นิคมก็ดี นครก็ดี ชื่อว่า บ้านและนิคม.

บทว่า เข้าไปอาศัย...อยู่ คือ จิวร บิณฑบาต เสนาสนะ และ
เกสัชบริหารเป็นปัจจัยของภิกษุไซ้ เป็นปัจจัยเกี่ยวเนื่องอยู่ในที่นั้น

ที่ชื่อว่า สกฺข หมายสกฺข ๔ คือ สกฺขกษัตริย์ สกฺขพราหมณ์ สกฺขแพศย์ สกฺขศูทร.

บทว่า เป็นผู้ประทุษร้ายสกฺข คือ ประจบสกฺขด้วยดอกไม้ก็ดี ผลไม้ก็ดี แป้งก็ดี ดินก็ดี ไม้สีฟันก็ดี ไม้ไฟก็ดี การแพทย์ก็ดี การสื่อสารก็ดี.

บทว่า มีความประพฤติเลวทราม คือ ปลูกไม้ดอกเองบ้าง ให้อื่นปลูกบ้าง รดน้ำเองบ้าง ให้อื่นรดบ้าง เก็บดอกไม้เองบ้าง ให้อื่นเก็บบ้าง ร้อยกรองดอกไม้เองบ้าง ให้อื่นร้อยกรองบ้าง.

[๖๒๓] บทว่า เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย คือ ชนเหล่าใดอยู่เฉพาะหน้า ชนเหล่านั้น ชื่อว่าได้เห็นอยู่ ชนเหล่าใดอยู่ลับหลัง ชนเหล่านั้น ชื่อว่าได้ยินอยู่.

บทว่า และสกฺขทั้งหลาย อันเธอประทุษร้ายแล้ว คือ ชนทั้งหลายเมื่อก่อนมีศรัทธา อาศัษภิกษุนั้นกลับเป็นคนไม่มีศรัทธา เมื่อก่อนเป็นคนเลื่อมใสอาศัษภิกษุนั้นกลับเป็นคนไม่เลื่อมใส.

บทว่า เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย คือ ชนเหล่าใดอยู่เฉพาะหน้า ชนเหล่านั้น ชื่อว่าได้เห็นอยู่ ชนเหล่าใดอยู่ลับหลัง ชนเหล่านั้น ชื่อว่าได้ยินอยู่.

[๖๒๔] บทว่า ภิกษุนั้น ได้แก่ ภิกษุผู้ประทุษร้ายสกฺขรูปนั้น.

บทว่า อันภิกษุทั้งหลาย ได้แก่ ภิกษุเหล่าอื่น อธิบายว่า ภิกษุพวกที่ได้เห็น ได้ยินเหล่านั้น ฟังกล่าวภิกษุผู้ประทุษร้ายสกฺขรูปนั้นว่า ท่านแล เป็นผู้ประทุษร้ายสกฺข มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของท่านแล เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย และสกฺขทั้งหลาย อันท่านประทุษร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย

ท่านจงหลีกเลี่ยงไปเสียจากอาวาสนี้ ท่านอย่าอยู่ในที่นี้ และภิกษุนั้น อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่อย่างนั้น ฟังว่าภิกษุเหล่านั้นอย่างนี้ว่า ภิกษุทั้งหลายถึงความพอใจด้วย ถึงความขัดเคืองด้วย ถึงความหลงด้วย ถึงความกลัวด้วย ย่อมจับภิกษุบางรูป ย่อมไม่จับภิกษุบางรูป เพราะอาบัติเช่นเดียวกัน.

[๖๒๕] บทว่า ภิกษุนั้น ได้แก่ ภิกษุผู้ทำกรรมรูปร่างนั้น.

บทว่า อันภิกษุทั้งหลาย ได้แก่ ภิกษุเหล่าอื่น อธิบายว่า ภิกษุเหล่าใดได้เห็น ภิกษุเหล่าใดได้ยิน ภิกษุเหล่านั้น ฟังว่ากล่าวภิกษุผู้ทำกรรมรูปร่างนั้นว่า ท่านอย่าได้กล่าวอย่างนั้น ภิกษุทั้งหลายหาได้ถึงความพอใจไม่ หาได้ถึงความขัดเคืองไม่ หาได้ถึงความหลงไม่ และหาได้ถึงความกลัวไม่ ท่านแลเป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของท่านแล เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลาย อันท่านประทุษร้ายแล้ว เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย ท่านจงหลีกเลี่ยงไปเสียจากอาวาสนี้ ท่านอย่าอยู่ในที่นี้ ฟังว่ากล่าวแม่ครั้งที่สอง ฟังว่ากล่าวแม่ครั้งที่สาม หากเธอสละเสีย สละได้อย่างนี้นั้นเป็นการดี หากเธอไม่สละเสีย ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุทั้งหลายได้ยินแล้วไม่ว่ากล่าว ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุนั้น อันภิกษุทั้งหลายฟังคุมตัวมา แม้สู่ท่ามกลางสงฆ์แล้ว ฟังว่ากล่าวว่า ท่านอย่าได้กล่าวอย่างนั้น ภิกษุทั้งหลาย หาได้ถึงความพอใจไม่ หาได้ถึงความขัดเคืองไม่ หาได้ถึงความหลงไม่ หาได้ถึงความกลัวไม่ ท่านแลเป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของท่านแล เขาได้เห็นอยู่ด้วย เขาได้ยินอยู่ด้วย และสกุลทั้งหลาย อันท่านประทุษร้ายแล้ว เขาได้เห็น

อยู่ด้วย เขาได้ยืนอยู่ด้วย ท่านจงหลีกเลี่ยงจากอาวาสนี้ ท่านอย่าอยู่ในที่นี้
ฟังว่ากล่าวแม่ครั้งที่สอง ฟังว่ากล่าวแม่ครั้งที่สาม หากเธอสละเสีย
สละได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี หากเธอไม่สละเสีย ต้องอาบัติทุกกฏ.

วิธีสวดสมณูภาส

[๖๒๖] ภิกษุนั้นอันสงฆ์ฟังสวดสมณูภาส คุก่อนภิกษุทั้งหลาย
ก็แลสงฆ์ฟังสวดสมณูภาสอย่างนี้ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศ
ให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

กรรมวาจาสวดสมณูภาส

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้ ถูกสงฆ์ทำ
ปัพพาทนียกรรมแล้ว ไล่ความภิกษุทั้งหลายว่า ถ้าเอียงด้วยความพอใจ
ถ้าเอียงด้วยความซัดเคือง ถ้าเอียงด้วยความหลง ถ้าเอียงด้วยความกลัว
เธอยังไม่สละเรื่องนั้น ถ้าความพร้อมของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์ฟังสวด
สมณูภาสภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย นี่เป็นญัตติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้ ถูกสงฆ์ทำ
ปัพพาทนียกรรมแล้ว ไล่ความภิกษุทั้งหลายว่า ถ้าเอียงด้วยความพอใจ
ถ้าเอียงด้วยความซัดเคือง ถ้าเอียงด้วยความหลง ถ้าเอียงด้วยความกลัว
เธอยังไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณูภาสภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่อง
นั้นเสีย การสวดสมณูภาสภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย ชอบ
แก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม่ครั้งที่สอง ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า
ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้ ถูกสงฆ์ทำปัพพาทนียกรรมแล้ว ไล่ความภิกษุทั้งหลายว่า

ถ้าเอียงด้วยความพอใจ ถ้าเอียงด้วยความขัดเคือง ถ้าเอียงด้วยความหลง
ถ้าเอียงด้วยความกลัว เธอยังไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณภาสภิกษุผู้มี
ชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้น การสวดสมณภาสภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้สละ
เรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด
ท่านผู้นั้นพึงพูด

ข้าพเจ้ากล่าวความนี้แม่ครั้งที่สาม ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า
ภิกษุผู้มีชื่อนี้ผู้นี้ ถูกสงฆ์ทำปัพพาทนียกรรมแล้ว ไล่ความภิกษุทั้งหลายว่า
ถ้าเอียงด้วยความพอใจ ถ้าเอียงด้วยความขัดเคือง ถ้าเอียงด้วยความหลง
ถ้าเอียงด้วยความกลัว เธอยังไม่สละเรื่องนั้น สงฆ์สวดสมณภาสภิกษุผู้มี
ชื่อนี้ เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย การสวดสมณภาสภิกษุผู้มีชื่อนี้ เพื่อให้
สละเรื่องนั้นเสีย ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่าน
ผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกษุผู้มีชื่อนี้ อันสงฆ์สวดสมณภาสแล้ว เพื่อให้สละเรื่องนั้นเสีย
ชอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

[๖๒๗] จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ

จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย

จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

เมื่อต้องอาบัติสังฆาทิเสส อาบัติทุกกฏเพราะญัตติ อาบัติถุลลัจจัยเพราะ
กรรมวาจาสองครั้ง ย่อมระงับ.

บทว่า **สังฆาทิเสส** ความว่า สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาสเพื่ออาบัตินั้น
ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต เรียกเข้าหมู่ ไม่ใช่คณะมารูปด้วยกัน

ไม่ใช่บุคคลรูปเดียว เพราะฉะนั้น จึงตรัสเรียกว่า สังฆาติเสส คำว่า สังฆาติเสส เป็นการขนานนาม คือเป็นชื่อของอาบัตินิกายนั้นแล แม้ เพราะเหตุนี้ จึงตรัสเรียกว่า สังฆาติเสส.

บทภาษณีย์

[๖๒๘] กรรมเป็นกรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมเป็นกรรม ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาติเสส

กรรมเป็นกรรม ภิกษุสงสัย ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาติเสส

กรรมเป็นกรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมไม่เป็นกรรม ไม่สละ ต้องอาบัติสังฆาติเสส

กรรมไม่เป็นกรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมเป็นกรรม ต้องอาบัติทุกกฏ

กรรมไม่เป็นกรรม ภิกษุสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ

กรรมไม่เป็นกรรม ภิกษุสำคัญว่า กรรมไม่เป็นกรรม ต้องอาบัติทุกกฏ.

อนาปัตติวาร

[๖๒๙] ภิกษุผู้ยังไม่ถูกสวดสมณูภาส ๑ ภิกษุผู้สละเสียได้ ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุมึจิตฟุ้งซ่าน ๑ ภิกษุผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

สังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๑๓ จบ

บทสรุป

[๖๓๐] ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ธรรม คือสังฆาติเสส ๑๓ ลิกขาบท ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้ว เก้าลิกขาบทให้ต้องอาบัติเมื่อแรกทำ สี่ลิกขาบทให้ต้องอาบัติเมื่อสวดสมณูภาสครบสามจบ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาติเสส ลิกขาบทใดลิกขาบทหนึ่งแล้ว รู้อยู่ แต่ปกปิดไว้สิ้นวันเท่าใด ภิกษุนั้น ต้องอยู่ปริวาสด้วยความไม่ปรารถนา สิ้นวันเท่านั้น ภิกษุอยู่ปริวาสแล้ว ต้องประพฤติวัตรเพื่อมานัตสำหรับภิกษุเพิ่มขึ้นอีก ๖ ราตรี ภิกษุประพฤติ มานัตแล้ว ภิกษุสงฆ์ ๒๐ รูปอยู่ในสีมาใด พึงเรียกภิกษุนั้นเข้าห่มใน สีมานั้น ถ้าภิกษุสงฆ์ ๒๐ รูป หย่อนแม้รูปหนึ่ง พึงเรียกภิกษุนั้นเข้าห่ม ภิกษุนั้นก็ไม่เป็นอันสงฆ์เรียกเข้าห่มแล้ว และภิกษุเหล่านั้นควรถูกกำหนด นี้เป็นสามิจิในกรรมนั้น

ข้าพเจ้าขอถามท่านทั้งหลายในอาบัติสังฆาติเสสเหล่านั้นว่า ท่าน ทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธฺ์แล้วหรือ ข้าพเจ้าขอถาม แม้ครั้งที่สองว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธฺ์แล้วหรือ ข้าพเจ้าขอถาม แม้ครั้งที่สามว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธฺ์แล้วหรือ ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธฺ์แล้วใน อาบัติสังฆาติเสสเหล่านี้ เหตุนั้น จึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วย อย่างนี้.

เตรสกัณฑ์ จบ

หัวข้อประจำเรื่อง

สังฆาติเสส ๑๓ ลิกขาบท คือ ปล่อยสุกกะ ๑ เคล้าคสังกาย ๑ วาจา ชั่วหยาบ ๑ บำเรอกามของตน ๑ ชักสื้อ ๑ ทำกุกี ๑ ทำวิหาร ๑ โจอ

ด้วยอาบัติปาราชิกไม่มีมูล ๑ โจทอ้างเลศบางอย่าง ๑ ทำลายสงฆ์ ๑
ประพฤติดามกิกษุผู้ทำลายสงฆ์นั้นแหละ ๑ ว่ายาก ๑ ประทุษร้ายสกุล ๑
ดังนี้แล.

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๓

กุกกุสกกสิกขาบทวรรณนา

กุกกุสกกสิกขาบทว่า เตน สมเยน พุกุโธ ภควา เป็นต้น ข้าพเจ้า
จะกล่าวต่อไป:- ในกุกกุสกกสิกขาบทนั้น มีวินัยฉัยดังนี้:-

[แก้orroเรื่องพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ]

คำว่า อัสสชิปุนัพพสุกา นาม ได้แก่ กิกษุชื่ออัสสชิและ
ปุนัพพสุกะ.

บทว่า กิกฺขาชิริสฺสมี ได้แก่ ในชนบทที่มีชื่อนั้น.

ในคำว่า อาวาสิกา โหนฺติ นี้ มีวินัยฉัยดังนี้:-

อาวาสของกิกษุเหล่านี้ มีอยู่; เหตุฉนั้น กิกษุเหล่านี้ จึงชื่อว่า
อาวาสิกา (เจ้าอาวาส). วิหารท่านเรียกว่า อาวาส. วิหารนั้นเกี่ยวเนื่อง
แก่กิกษุเหล่าใด โดยความเป็นผู้ดำเนินหน้าที่มีการก่อสร้างสิ่งใหม่ ๆ
และการซ่อมแซมของเก่า เป็นต้น, กิกษุเหล่านั้นชื่อว่า อาวาสิกา
(เจ้าอาวาส). แต่กิกษุเหล่าใด เพียงแต่อยู่ในวิหารอย่างเดียว, กิกษุ
เหล่านั้น ท่านเรียกว่า เนวาสิกา (เจ้าถิ่น). กิกษุอัสสชิและปุนัพพสุกะนี้
ได้เป็นเจ้าอาวาส.

สองบ่าว อลฺหฺชฺโน ปาปภิกฺขุ ได้แก่ เป็นพวกภิกษุลามก ไม่มี
ความละอาย เพราะว่า ภิกษุอัสสชฺชิตฺตและปุนฺนพฺพสุกะเหล่านั้น เป็นภิกษุ
ฉัพพัคคีย์ชั้นหัวหน้า แห่งภิกษุฉัพพัคคีย์ทั้งหลาย.

[ประวัติพวกภิกษุฉัพพัคคีย์]

ได้ยินว่า ชน ๖ คน ในกรุงสาวัตถีเป็นสหายกัน ปรีกษากันว่า
การกสิกรรมเป็นต้นเป็นการงานที่ลำบาก, เอาเถิด สหายทั้งหลาย!
พวกเราจะพากันบวช, และพวกเราเมื่อจะบวช ควรบวชในฐานะผู้ช่วย
สลัดออกเสียในเมื่อมีกิจการเกิดขึ้น^๑ ดังนี้แล้ว ได้บวชในสำนักแห่ง
พระอัครสาวกทั้งสอง. พวกเขามีพรรษาครบ ๕ พรรษา ท่องมาติกาได้
คล่องแล้ว ปรีกษากันว่า ธรรมดาว่าชนบท บางคราว ก็มีภิกษาสมบูรณ์
บางคราว มีภิกษาฝืดเคือง, พวกเราอย่าอยู่รวมในที่แห่งเดียวกันเลย
จงแยกกันอยู่ในที่ ๓ แห่ง.

ลำดับนั้น พวกเธอจึงกล่าวกะภิกษุชื่อปณฺฑกะและโลหิตกะว่า ท่าน
ผู้มีอายุทั้งหลาย! ขึ้นชื่อว่ากรุงสาวัตถี มีตระกูลห้าล้านเจ็ดแสนตระกูล
อยู่ครอบครอง เป็นปากทางแห่งความเจริญของแคว้นกาสิและโกศล
ทั้งสอง กว้างประมาณ ๓๐๐ โยชน์ ประดับด้วยหมู่บ้าน ๘ หมื่นตำบล,
พวกท่านจงให้สร้างสำนัก ในสถานที่ใกล้ ๆ กรุงสาวัตถีนั้นนั่นแล แล้ว
ปลูกมะม่วง ขนุน และมะพร้าวเป็นต้น สงเคราะห์ตระกูลด้วยดอก
และผลไม้เหล่านั้น ให้พวกเด็กหนุ่มของตระกูลบวชแล้วขยายบริษัทให้
เจริญเถิด.

๑. ๖ คน คือ ปณฺฑกะ ๑ โลหิตกะ ๑ เมตติยะ ๑ ภูมมชกะ ๑ อัสสชฺชิต ๑ ปุนฺนพฺพสุกะ ๑
บวชแล้ว เรียกว่า ภิกษุฉัพพัคคีย์ แปลว่า มีพวก ๖.

๒. นิตฺถเรณฺณกฺกุฏานนฺติ อุปฺปนฺนกิจฺจสุตฺต นิปฺพาทนฺกฺกุฏานนฺติ โยชนาปาโง ๑/๔๕๓.

กล่าวกะพวกภิกษุชื่อว่าเมตติยะและภุมมชกะว่า ท่านผู้มีอายุ! ชื่อว่า
กรุงราชคฤห์มีพวกมนุษย์ ๑๘ โกฏิ อยู่ครอบครอง เป็นปากทางแห่ง
ความเจริญของแคว้นอังคะและมคธทั้งสอง กว้าง ๓ โยชน์ ไปด้วย
หมู่บ้าน ๘ หมื่นตำบล, พวกท่านจงให้สร้างสำนักในที่ใกล้ ๆ กรุงราชคฤห์
นั้นแล้ว ปลูกมะม่วง ขนุน และมะพร้าวเป็นต้น สงเคราะห์ตระกูล
ด้วยดอกและผลไม้เหล่านั้น ให้พวกเด็กหนุ่มของตระกูลบวชแล้ว ขยาย
บริษัทให้เจริญเถิด.

กล่าวกะพวกภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะว่า ท่านผู้มีอายุ!
ขึ้นชื่อว่าภิกษุศิรินบถ อันเมฆ (ฝน) ๒ ฤดูอำนวยการแล้ว ย่อมได้ข้าวกล้า
๓ คราว, พวกท่านจงให้สร้างสำนัก ในที่ใกล้ ๆ ภิกษุศิรินบถนั้น
นั้นแล ปลูกมะม่วง ขนุน และมะพร้าวเป็นต้นไว้ สงเคราะห์ตระกูล
ด้วยดอกและผลไม้เหล่านั้น ให้พวกเด็กหนุ่มของตระกูลบวชแล้วขยาย
บริษัทให้เจริญเถิด.

พวกภิกษุฉัพพัคคีย์เหล่านั้น ได้กระทำอย่างนั้น บรรดาพวกภิกษุ
ฉัพพัคคีย์เหล่านั้น แต่ละฝ่าย มีภิกษุเป็นบริวาร ฝ่ายละ ๕๐๐ รูป รวม
เป็นจำนวนภิกษุ ๑,๕๐๐ รูปกว่า ด้วยประการอย่างนี้.

บรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุชื่อปัญฑุกะและโลหิตกะ พร้อม
ทั้งบริวารเป็นผู้มีศีลแล เทียวไปยังชนบทเป็นที่จาริกร่วมเสด็จกับพระ-
ผู้มีพระภาคเจ้า. พวกเธอไม่ก่อให้เกิดเรื่องใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีใครทำ,
แต่ชอบขบยี่สิบิกขาบทที่ทรงบัญญัติแล้ว. ส่วนพวกภิกษุฉัพพัคคีย์นอกนี้
ทั้งหมดเป็นอสังขี ย่อมก่อให้เกิดเรื่องใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีใครทำด้วย

ข่อมพากันย่ำยีสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้แล้วด้วย. เพราะเหตุนั้น พระธรรม-
สังคากะทั้งหลายจึงกล่าวว่า อลชฺชโน ปาปกิกฺขุ ดังนี้.

บทว่า เอรูปี ได้แก่ มีกำเนิดอย่างนี้.

สองบทว่า อนาจารย์ อัจฉริ ความว่า ข่อมประพฤติล่วงมารยาท
ที่ไม่ควรประพฤติ คือกระทำการที่ไม่ควรกระทำ.

บทว่า มालาจุณฺฑ์ ได้แก่ ต้นไม้มีดอกตูม (กอไม้ดอก).

จริงอยู่ ต้นไม้ดอกก็ดี กอไม้ดอกก็ดี ที่ดอกยังตูม ท่านเรียกว่า
กอไม้ดอกทั้งนั้น. ก็กิกฺขุเหล่านั้น ปลุกเองบ้าง ให้คนอื่นปลุกบ้าง
ซึ่งกอไม้ดอกมีชนิดต่าง ๆ กันมากมาย. ด้วยเหตุนี้ พระธรรมสังคากะ
ทั้งหลายจึงกล่าวว่า มालาจุณฺฑ์ โรปนุติปิ โรปาปนุติปิ ดังนี้.

บทว่า สิณฺฑฺจฺญติ ได้แก่ ข่อมรดน้ำเองบ้าง.

บทว่า สิณฺฑฺจาปนุติ ได้แก่ ข่อมใช้ให้คนอื่นรดบ้าง.

[อธิบายลักษณะ ๕ มีอภัยโทษเป็นต้น]

ก็ในอธิการนี้ ผู้ศึกษาพึงทราบลักษณะ ๕ อย่าง เหล่านี้ คือ
อภัยโทษ ๑ อภัยโทษ ๑ ปริยาย ๑ โสภาส ๑ นิमितกรรม ๑
บรรดาลักษณะ ๕ เหล่านี้ ที่มีชื่อว่า อภัยโทษ ได้แก่ การตัดเอง
การใช้ให้ตัดจำพวกของสดเขียว, การขุดเอง การใช้ให้ขุดหลุม, การ
ปลูกเอง การใช้ให้ปลูกกอไม้ดอก, การก่อเอง การใช้ให้ก่อคันทัน,
การรดน้ำเอง การใช้ให้รดน้ำ, การธารางน้ำให้ตรงไป การรดน้ำที่เป็น
อภัยโทษ การรดด้วยน้ำล้างมือล้างหน้าล้างเท้าและน้ำอาบ.

ที่ชื่อว่า อภัยโทษ ได้แก่ คำว่า จรูตฺถนํไมํ, จรูตฺถลุมํ,
จรูตฺถกอไมํ, จรูตฺถนํในทํนี้ และการธารางน้ำที่แห้งให้ตรง.

ที่ชื่อว่า **ปริยาย** ได้แก่ คำมีอาทิว่า บัณฑิตควรให้ปลูกต้นไม้
ทั้งหลาย มีต้นไม้ดอกเป็นต้น จะเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อกาลไม่นานนัก.

ที่ชื่อว่า **โภภัส** ได้แก่ การยื่นถือจอบและเสียมเป็นต้น และ
กอไม้ดอกทั้งหลายอยู่. จริงอยู่ พวกสามเณรเป็นต้น เห็นพระเถระยืนอยู่
อย่างนั้น รู้ว่า พระเถระประสงค์จะใช้ให้ทำ แล้วจะมาทำให้.

ที่ชื่อว่า **นิमितกรรม** ได้แก่ การนำจอบ เสียม มีด ขวาน
และภาชนะน้ำมาวางไว้ในที่ใกล้ ๆ.

ลักษณะทั้ง ๕ ประการนี้ ย่อมไม่ควรในการปลูก เพื่อประโยชน์
แก่การสงเคราะห์ตระกูล. เพื่อประโยชน์แก่การบริโภคนิสัย กิจ ๒ อย่าง คือ
อกัปปิยโฆหารและกัปปิยโฆหาร เท่านั้น ไม่ควร. กิจ ๓ อย่างนอกนี้
ควรอยู่. แต่ในมหาปัจจุรีท่านกล่าวว่า แม้กัปปิยโฆหาร ก็ควร. และการ
ปลูกใด ย่อมควรเพื่อประโยชน์แก่การบริโภคของตน, การปลูกนั้น
ก็ควรเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น แก่สงฆ์ หรือแก่เจตีย์ด้วย. แต่การใช้
ให้ปลูก เพื่อต้องการอาราม เพื่อต้องการป่า และเพื่อต้องการร่มเงา
เพียงเป็นอกัปปิยโฆหารอย่างเดียว ไม่สมควร. ที่เหลือ ควรอยู่. และ
มิใช่จะควรแต่กิจที่เหลืออย่างเดียว ก็หาไม่ได้, แม้การทำเหมืองให้ตรงก็ดี
การร่อนน้ำที่เป็นกัปปิยะก็ดี การทำห้องอาบน้ำแล้วอาบเองก็ดี และการ
เทน้ำล้างมือ ล้างเท้าและล้างหน้าลงในที่ปลูกต้นไม้ก็นั้นก็ดี อย่างไร
อย่างหนึ่ง สมควรอยู่. แต่ในมหาปัจจุรี และในกฐนที่ ท่านกล่าวว่า
แม้จะปลูกเอง ในกัปปิยปฐพี ก็ควร. ถึงแม้จะบริโภคนิสัยไม้ที่ปลูกเอง
หรือใช้ปลูกเพื่อประโยชน์แก่อารามเป็นต้น ก็ควร. ในการเก็บเอง และ
ในเพราะการใช้ให้เก็บผลไม้มัน แม้ตามปกติก็เป็นปาจิตติย์. แต่ (ในการเก็บ

และในการใช้ให้เก็บ) เพื่อต้องการประทุษร้ายตระกูล เป็นปาจิตตีย์ด้วย เป็นทุกกฏด้วย. ในเพราะการร้อยดอกไม้ มีการร้อยตริงเป็นต้น มี พวงดอกไม้สำหรับประดับอกเป็นที่สุด เป็นทุกกฏอย่างเดียว แก่ภิกษุ ผู้ทำเพื่อต้องการประทุษร้ายตระกูล หรือเพื่อประการอื่น.

ถามว่า เพราะเหตุไร.

ตอบว่า เพราะเป็นอนาจาร และเพราะเป็นปาปสมาจารคังตรัสไว้ ในคำว่า ปาปสมาจารโ นี้.

หากโจทก์ท้วงว่า เหตุไร ในการปลุกต้นไม้เพื่อประโยชน์แก่การ บูชาพระรัตนตรัย จึงไม่เป็นอนาบัติ เหมือนในการปลุกต้นไม้เพื่อ ประโยชน์แก่อารามเป็นต้นเล่า?

เฉลย เป็นอนาบัติเหมือนกัน. เหมือนอย่างว่า ในการปลุกต้นไม้ เพื่อประโยชน์แก่อารามเป็นต้นนั้น เป็นอนาบัติ เพราะกัปปิยโฆหาร และ อาการมิปริยายเป็นต้น ฉันใด, แม้ในการปลุกต้นไม้เพื่อประโยชน์แก่ การบูชาพระรัตนตรัย ก็คงเป็นอนาบัติ ฉันนั้น.

โจทก์ท้วงว่า ก็ในการปลุกต้นไม้ นั้น แม้ปลูกเองในกัปปิยปฐพี ย่อมควรมิใช่หรือ?

เฉลยว่า คำนั้นท่านกล่าวแล้วในมหาปิจจริและกฐุนที, แต่ในมหา อรรถกถามีได้กล่าวไว้. ถ้าแม้ท่านจะฟังจนไปว่า ถึงคำที่กล่าวแล้ว ในอรรถกถานอกนี้จะเป็นประมาณได้ก็จริง, แต่การรดน้ำที่เป็นกัปปิยะ ท่านได้กล่าวไว้ในมหาอรรถกถา, การรดน้ำที่เป็นกัปปิยะนั้นเป็นอย่างไร? แม้การรดน้ำที่เป็นกัปปิยะนั้น ก็ไม่ผิด.

อันที่จริงในการปลูกและการรดนั้น เมื่อท่านกล่าวอยู่ว่า ซึ่งดอกไม้ดอก ดังนี้ ในเมื่อท่านควรจะกล่าวโดยไม่แปลกกันว่า ปลูกเองบ้าง ให้ผู้อื่นปลูกบ้าง รดเองบ้าง ให้ผู้อื่นรดบ้าง ซึ่งต้นไม้ ดังนี้ ชื่อว่า ย่อมให้ทราบ อธิบายว่า คำว่า กอไม้ดอกไม้ นี้กล่าวหมายเอาต้นไม้ที่มีดอกและผล เพื่อประโยชน์แก่การสงเคราะห์ตระกูลเท่านั้น, แต่ยังมีปริยายในการปลูก เพื่อประโยชน์แก่อารามเป็นต้นอย่างอื่น; เพราะเหตุนี้ คำใดที่พระอรทธกถาจารย์ทั้งหลายทราบความมีปริยายในการปลูกเพื่อประโยชน์แก่อารามเป็นต้นนั้น และความไม่มีปริยายในการปลูกเพื่อประโยชน์แก่การสงเคราะห์ตระกูลนี้แล้ว กล่าวไว้ในอรทธกถาทั้งหลาย, คำนั้นเป็นอันท่านกล่าวชอบแท้. จริงอยู่ คำนี้ข้าพเจ้าก็ได้กล่าวแล้วว่า

พระอรทธกถาจารย์ทั้งหลายในปางก่อนได้รับจนอรทธกถาทั้งหลาย ไม่ได้ละมติของพระสาวกทั้งหลายผู้รู้ธรรมและวินัยเหมือนที่พระพุทธเจ้าตรัสแล้วทีเดียว เพราะเหตุนี้แล คำใดที่กล่าวแล้วในอรทธกถาทั้งหลาย, คำนั้นทั้งหมด เว้นคำที่เขียนด้วยคำพลังเปลือยแล้ว ย่อมเป็นประมาณของบัณฑิตทั้งหลายผู้มีความเคารพในสิกขาในพระศาสนา เพราะเหตุใด.

การปลูกเป็นต้นและการรื้อยเป็นต้นทุก ๆ อย่าง ฟังทราบตามนัยที่กล่าวแล้ว. ในวิสัยมีการรื้อยเป็นต้นนั้น ฟังมีคำถามว่า ถ้าเป็นอาบัติในเพราะการรื้อยเป็นต้น เพื่อประโยชน์แก่การบูชาพระรัตนตรัยแล้ว เหตุไร ในเพราะการนำไปเป็นต้น จึงเป็นอนาบัติเล่า ?

มีคำแก้วว่า เพราะนำไปเพื่อประโยชน์แก่กุลสตรีเป็นต้น จึงเป็น
อาบัติ. จริงอยู่ ในกรณีการ พระธรรมสังคากาจารย์ทั้งหลายได้
กล่าวไว้ให้พิเศษแล้วว่า เต กุลิตุณิน เป็นต้น. เพราะเหตุนั้น จึงไม่เป็น
อาบัติแก่ภิกษุผู้นำไปเพื่อประโยชน์แก่พระพุทธเจ้าเป็นต้น.

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า เอกโต วณฺณิกํ ได้แก่ ระเบียบดอกไม้
ที่จัดทำร่วมขั้วดอกไม้เข้าด้วยกัน (มาลัยต่อก้าน).

บทว่า อุกโต วณฺณิกํ ได้แก่ ระเบียบดอกไม้ที่ทำแยกขั้วดอกไม้ไว้
สองข้าง (มาลัยเรียงก้าน).

ส่วนในบทว่า มณฺชกริกํ เป็นต้น มีวินิจฉัยว่า บุพผิกัตติที่ท่าคล้าย
กำไล เรียกว่า มณฺชกริกา (ดอกไม้ช่อ).

ระเบียบดอกไม้ที่ใช้เข็ม หรือซี่ไม้เสียบดอกอย่างทรายเป็นต้นทำ
ชื่อว่า วิฐติกา (ดอกไม้พุ่ม).

บทว่า วณฺณสโก ได้แก่ เทริด (ดอกไม้กรอบบนศีรษะ). ระเบียบ
ดอกไม้สำหรับประดับหู ชื่อ อาเวพา (ดอกไม้พวง).

พวงดอกไม้ที่ตั้งอยู่ตรงอก คล้ายแก้วมุกดาหาร ชื่อ ทับทรวง
(ดอกไม้แขงสำหรับประดับ). พรรณนาเฉพาะบทในพระบาลีนี้เท่านี้ก่อน.

[ว่าด้วยการวินิจฉัยอาบัติในการปลูกเองเป็นต้น]

ก็แล พึงทราบวินิจฉัยอาบัติโดยพิสดารตั้งแต่ต้น ดังต่อไปนี้:-
เป็นอาบัติปาจิตตีย์ กับทุกกฎ แก่ภิกษุผู้ปลูกดอกไม้ดอกเอง ในอภัยปีย-
ปฐพี เพื่อประโยชน์แก่การประทุษร้ายสกุล ภิกษุใช้ให้ปลูกด้วยอภัยปีย-
โวหารก็เหมือนกัน, ในการปลูกเองก็ดี ใช้ให้ปลูกก็ดี ในอภัยปฐพี

เป็นทุกกฏอย่างเดียว. ในปฐพีแม่ทั้งสอง ในเพราะใช้ให้ปลูกดอกไม้ดอก
แม่มาก ด้วยการสั่งครั้งเดียว เป็นปาจิตตีย์กับทุกกฏ หรือเป็นทุกกฏล้วน
แก่ภิกษุหนึ่ง ครั้งเดียวเท่านั้น, ไม่เป็นอาบัติในเพราะใช้ให้ปลูกด้วย
กัปปิยโวหาร ในพื้นที่ที่เป็นกัปปิยะ หรือพื้นที่ที่เป็นอกัปปิยะ เพื่อ
ประโยชน์แก่การบริโภค. แม้เพื่อประโยชน์แก่อารามเป็นต้น ในอกัปปิ-
ยปฐพี ก็คงเป็นปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ปลูกเอง หรือใช้ให้ปลูกด้วยถ้อยคำ-
ที่เป็นอกัปปิยะ. แต่นัยนี้ ท่านมิได้จำแนกไว้ให้ละเอียดในมหาอรธกถา,
จำแนกไว้แต่ในมหาปิจจริ ฉะนั้นแล.

ก็ในการรดเอง และการใช้ให้รด มีวินัยข้อยาบัติดังนี้:- เป็น
ปาจิตตีย์ ทุก ๆ แห่ง ด้วยน้ำที่เป็นอกัปปิยะ เพื่อประโยชน์แก่การ
ประทุษร้ายตระกูลและบริโภค เป็นทุกกฏก็มี. แต่เพื่อประโยชน์แก่การ
ทั้งสองนั้นเท่านั้น เป็นทุกกฏ ด้วยน้ำที่เป็นกัปปิยะ, ก็ในการประทุษ-
ร้ายตระกูลและการบริโภคนี้ เพื่อต้องการบริโภคไม่เป็นอาบัติในการใช้--
ให้รดน้ำด้วยกัปปิยโวหาร แต่ในฐานะแห่งอาบัติ ผู้ศึกษาพึงทราบความ
เป็นอาบัติมาก เพราะมีประโยชน์มาก ด้วยอำนาจสายน้ำขาด. ในการเก็บ
เอง เพื่อประโยชน์แก่การประทุษร้ายตระกูล เป็นทุกกฏกับปาจิตตีย์ตาม
จำนวนดอกไม้. ในการบูชาพระรัตนตรัยเป็นต้นอย่างอื่น เป็นปาจิตตีย์
อย่างเดียว. แต่ภิกษุผู้เก็บดอกไม้เป็นจำนวนมากด้วยประโยชน์อันเดียว
พระวินัยธรพึงปรับด้วยอำนาจแห่งประโยค. ในการใช้ให้เก็บ เพื่อ
ประโยชน์แก่การประทุษร้ายตระกูล คนที่ภิกษุใช้ครั้งเดียว เก็บแม่มาก
ครั้ง ก็เป็นปาจิตตีย์กับทุกกฏแก่ภิกษุหนึ่งครั้งเดียวเท่านั้น ในการเก็บ
เพื่อบูชาพระรัตนตรัยเป็นต้น อย่างอื่นเป็นปาจิตตีย์อย่างเดียว.

[อรรถาธิบายรูปพฤกษิ ๖ ชนิด]

ในการร้อยดอกไม้ทั้งหลายมีการร้อยตรงเป็นต้น ผู้ศึกษาพึงทราบ
รูปพฤกษิทั้งหมด ๖ ชนิด คือ **คณฐิมิ** ร้อยตรง ๑ **โคปิมิ** ร้อยควบ
หรือร้อยคุม ๑ **เวธิมิ** ร้อยแทงหรือร้อยเสียบ ๑ **เวธิมิ** ร้อยพันหรือ
ร้อยผูก ๑ **ปุริมิ** ร้อยวง ๑ **วายิมิ** ร้อยกรอง ๑. บรรดารูปพฤกษิ ๖
ชนิดนั้น ที่ชื่อว่า คณฐิมิ พึงเห็นในดอกอุบลและดอกปทุมเป็นต้นที่มี
ก้าน หรือในดอกไม้ทั้งหลายอื่นที่มีขั้วยาว. จริงอยู่ ดอกไม้ที่ร้อยตรง
ก้านกับก้าน หรือขั้วกับขั้วนั่นเอง ชื่อ คณฐิมิ. แม้คณฐิมินั้น ภิกษุ
หรือภิกษุณีจะทำเองก็ดี ใช้ให้ทำด้วยถ้อยคำเป็นอกัปปิยะก็ดี ย่อมไม่ควร.
แต่จะใช้ให้ทำด้วยกัปปิยะจาเป็นต้นว่า จงร้อยอย่างนี้, ทำได้อย่างนี้แล้วจะ
พึงงาม, จงทำดอกไม้ทั้งหลายเหล่านี้ ไม่ให้กระจัดกระจาย ดังนี้ ควรอยู่.

การเอาค้ำ หรือปอเป็นต้น ร้อยคุมดอกไม้มีดอกมะลิเป็นต้น
ด้วยอำนาจระเบียบดอกไม้มีขั้วข้างเดียวและมีขั้วสองข้าง (ด้วยอำนาจมาลัย
ต่อก้านและมาลัยเรียงก้าน) ชื่อว่า **โคปิมิ**. คนทั้งหลายทบปอ หรือ
เชือกเป็นสองเส้น และร้อยดอกไม้ไม่มีขั้วเป็นต้นในปอ หรือเชือกนั้น
แล้วจึงไว้ตามลำดับ, แม้ดอกไม้ นี้ ก็ชื่อว่า **โคปิมิ** เหมือนกัน.
โคปิมิทั้งหมด ไม่ควรโดยนัยก่อนเหมือนกัน.

ที่ชื่อว่า **เวธิมิ** คือ ดอกไม้ที่คนทั้งหลายเสียบดอกไม้ที่มีขั้ว มี
ดอกมะลิเป็นต้นที่ขั้ว หรือเสียบดอกไม้ที่ไม่มีขั้ว มีดอกพิกุลเป็นต้น
ภายในช่องดอกไม้ ด้วยเสี้ยนตาลเป็นต้น แล้วร้อยไว้ นี้ ชื่อว่า **เวธิมิ**.
แม้ดอกไม้ นั้น ก็ไม่สมควร โดยนัยก่อนเหมือนกัน.

ก็คนบางคนเอาหนาม หรือเสี้ยนตาลเป็นต้นปักที่ต้นกล้วยแล้ว

เสียบดอกไม้ไว้ที่หนามเป็นต้นนั้น. บางพวกเสียบดอกไม้ไว้ที่กิ่งไม้มีหนาม. บางพวกเสียบดอกไม้ไว้ที่หนาม ซึ่งปักไว้ที่ฉัตรและฝา เพื่อกระทำฉัตรดอกไม้และเรือนยอดดอกไม้. บางพวกเสียบดอกไม้ไว้ที่หนามซึ่งผูกไว้ที่เพดานธรรมาสน์ บางพวกเสียบดอกไม้มีดอกกรรณิการเป็นต้น ด้วยซี่ไม้ และกระทำให้เหมือนฉัตรซ้อนฉัตร. ดอกไม้ที่ทำอย่างนั้นโอฬารยิ่งนักแล.

กิจการที่จะผูกหนามไว้ที่เพดานธรรมาสน์ เพื่อเสียบดอกไม้ก็ดี จะเสียบดอกไม้ดอกเดียวด้วยหนามเป็นต้นก็ดี จะเอาดอกไม้เสียบเข้าในดอกไม้ด้วยกันก็ดี ไม่ควร. กิจการจะแซมดอกไม้ทั้งหลายไว้ในช่องแห่งเพดานตาข่าย ชุกชี ฟันนาค (กระจิง) ที่วางดอกไม้และช่อใบตาลเป็นต้น หรือว่า ในระหว่างช่อดอกอโศก ไม่มีโทษ. เพราะดอกไม้ อย่างนั้นไม่จัดเป็นเวฐิมะ. แม้นในเชือกธรรมคา(เชือกสำหรับเสียบดอกไม้) ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน.

ดอกไม้ที่มีชื่อว่า เวฐิมะ พึงเห็นในพวงดอกไม้และกำดอกไม้. อธิบายว่า คนบางพวก เมื่อจะทำพวงดอกไม้แขวนยอด (ธรรมาสน์เป็นต้น) จึงร้อยดอกไม้ทั้งหลาย* เพื่อแสดงอาการเป็นพุ่มอยู่ภายใต้ บางพวกมัดดอกอุบลเป็นต้นที่ก้านอย่างละ ๘ ดอกบ้าง อย่างละ ๑๐ ดอกบ้างด้วยด้าย หรือด้วยปอ กระทำให้เป็นกำดอกอุบล หรือเป็นกำดอกบัวหลวง. การทำดอกไม้ อย่างนั้น ไม่ควรทั้งสิ้น โดยนัยก่อนเหมือนกัน แม้การที่จะเอาผ้ากาสาจะพันดอกอุบลเป็นต้น ที่พวกสามเณรอนจันฉวาง

*สารตุกทีปนี ๓/๑๑๖ มตุกทามนุติ ธมฺมาสนาทมตุกเก ลมฺพททามิ

ไว้บนบกให้เป็นห่อ ก็ไม่ควร. แต่จะเอาปอหรือก้านของดอกอุบลเป็นต้น นั้นนั่นแหละ มัดเข้าด้วยกัน หรือกระทำให้เป็นห่อสะพาย ควรอยู่.

ที่ชื่อว่า ห่อสะพายนั้น คือพวกภิกษุรวบเอาชายทั้งสองข้างของ ผ่ากาสาวะที่พาดไว้บนคอเข้ามาแล้ว ทำให้เป็นถุง (โป่งผ้า) ใส่ดอกไม้ ลงในถุงนั้น จุจตุกระสอบ นี้ ท่านเรียกว่า ห่อสะพาย. การกระทำ ดอกไม้เช่นนั้น ควรอยู่. คนทั้งหลายเอาก้านแทงใบบัว แล้วเอาใบห่อ ดอกอุบลเป็นต้น ถูไป. แม้ในวิสัยที่เอาใบอุบลเป็นต้น ห่อถือไปนั้น จะผูกใบปทุมเบื้องบนดอกไม้ทั้งหลายเท่านั้น ควรอยู่. แต่ก้านปทุม ไม่ ควรผูกไว้ภายใต้ดอกไม้ (แต่การผูกก้านปทุมไว้ภายใต้ดอกไม้ไม่ควร).

ที่ชื่อว่า ปุริมะ พึงเห็นในพวงมาลัย และดอกไม้แผ่น. อธิบายว่า ผู้ใดเอาพวงมาลัยวงรอบเจดีย์ก็ดี ต้นโพธิ์ก็ดี ชุกชีก็ดี นำวกกลับมาให้ เลยที่เดิม (ฐานเดิม) ไป, แม้ด้วยการวงรอบเพียงเท่านั้น ดอกไม้ของ ผู้นั้น ชื่อว่า ปุริมะ, ก็จะกล่าวอะไรสำหรับผู้ทีวงรอบมาครั้ง. เมื่อ สอดเข้าไปทางระหว่างพินนาค* (บันไดแก้ว). ปล่อยให้หย่อนลงมา แล้ว ตลบพันรอบพินนาค (บันไดแก้ว) อีก แม้ดอกไม้นี้ ก็ชื่อว่า ปุริมะ. แต่จะสอดควลัยดอกไม้เข้าไปในพินนาค (บันไดแก้ว) สมควรอยู่.

คนทั้งหลาย ย่อมทำแหงดอกไม้ (ดอกไม้แผ่น) ด้วยพวงมาลัย. แม้ในวิสัยดอกไม้แหงนั้น จะจึงพวงมาลัยไปเพียงครั้งเดียว ควรอยู่. เมื่อนำย้อนกลับมาอีก จัดเป็นการร้อยวงทีเดียว. ดอกไม้ชนิดนั้น ไม่ ควรทุกอย่าง โดยนัยก่อนเหมือนกัน. ก็การได้พวงดอกไม้ที่เขาทำด้วย พวงมาลัยแม้เป็นอันมากแล้ว ผูกไว้เบื้องบนแห่งอาสนะเป็นต้น ควรอยู่.

* นาคทนต์กั แปลว่า พินนาค, บันไดแก้ว, และกระจังก็ได้.

ก็การเอาพวงมาลัยที่ยาวมากจึงไป หรือวงรอบไปครั้งหนึ่งแล้ว (เมื่อถึงเงื่อนไขเดิม) อีก ให้แก่ภิกษุอื่นเสีย สมควรอยู่. แม้ภิกษุนั้น ก็ควรทำอย่างนั้นเหมือนกัน.

ที่ชื่อว่า วายิมะ พึงเห็นในดอกไม้ดาข่าย ดอกไม้แผ่น และดอกไม้รูปภาพ. เมื่อภิกษุกระทำดาข่ายดอกไม้ แม้นพระเจดีย์เป็นทุกกฎทุก ๆ ช่องดาข่ายแต่ละตา. ในฝาคันฉัตร ต้นโพธิ์ และเสาเป็นต้น ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน. ก็การที่ภิกษุจะร้อยกรองแฉงดอกไม้แม้ที่คนอื่นทำให้เต็มแล้ว ก็ไม่ได้. คนทั้งหลายย่อมกระทำรูปช้างและรูปม้าเป็นต้น ด้วยดอกไม้ที่ร้อยคุ่มทั้งหลายนั้นแล. แม้รูปช้างและรูปม้าเป็นต้นเหล่านั้น ก็ตั้งอยู่ในฐานแห่ง วายิมะ ดอกไม้ นั้น ย่อมไม่ควรทั้งสิ้น โดยนัยก่อนเหมือนกัน.

แต่เมื่อจะวางดอกไม้ (ตามปกติไม่ได้ร้อย) ในตอนที่คนเหล่านี้ทำไว้แล้ว กระทำแม้ให้เป็นรูปช้างและรูปม้าเป็นต้น ควรอยู่. แต่ในมหาปัจจุรี ท่านกล่าวบุปผวิกติไว้ ๘ ชนิด รวมกับพวงพุ่มห้อย และพวงดั่งพระจันทร์เสี้ยว. บรรดาพวงพุ่มห้อยและพวงดั่งพระจันทร์เสี้ยว นั้น พวงห้อยที่เป็นพุ่มในระหว่างพวงพระจันทร์เสี้ยว ท่านเรียกชื่อว่า กลัมพะกะ (พวงพุ่มห้อย). การวงรอบพวงมาลัยกลับไปกลับมา (อันเขาทำ) โดยอาการดั่งพระจันทร์เสี้ยว ท่านเรียกชื่อว่า อชตฉัตตกะ (พวงพระจันทร์เสี้ยว). แม้ดอกไม้ทั้งสองชนิดนั้น ก็จัดเข้าในปุริมะ (ร้อยวง) เหมือนกัน. ส่วนในกุรุนที ท่านกล่าวว่า แม้การจัดพวงมาลัยสองสามพวงเข้าด้วยกันแล้วทำให้เป็นพวงดอกไม้ ก็ชื่อว่า วายิมะ เหมือนกัน. แม้การทำพวงดอกไม้ นั้น ในมหาอรธกถานี ก็จัดเข้าในฐานแห่ง ปุริมะ เหมือนกัน.

และมีใช้แต่พวงดอกไม้อย่างเดียวเท่านั้น, พวงดอกไม้ทำด้วยแป้งก็ดี พวงดอกไม้ทำค้ายลูกคลีก็ดี พวงดอกไม้ทำค้ายฟันสุนัข* (ที่ทำด้วยไม้ไผ่ก็ว่า) ซึ่งท่านกล่าวไว้ในกฐนทีก็ดี พวงภิกษุก็ดี พวงภิกษุณีก็ดี จะทำเอง ก็ไม่ควร จะใช้ให้ทำก็ไม่ควร เพราะสิกขาบทเป็นสาธณ-บัญญัติ. แต่จะกล่าวถ้อยคำที่เป็นกัปปิยะ มีการบูชาเป็นเครื่องหมายสมควรทุก ๆ แห่ง. ปริยาย โอภาส และนิมิตกรรม สมควรทั้งนั้นแล.

ว่าด้วยความประพุดิอนาจารต่าง ๆ

บทว่า **ตุวฏฺเฐนุติ** แปลว่า ย่อมนอน.

บทว่า **ลาเสนุติ** มีความว่า พวงภิกษุอัสสชิและปุนัปปสุกะนั้น ลุกขึ้นจุกลอยตัวอยู่เพราะปีติ แล้วให้นางระบำผู้ชานาญเต็นรำ ร่ายระบำรำฟ้อน คือ ให้จังหวะ (รำรำ).^๒

สองบทว่า **นจฺจนุติยาปี นจฺจนุติ** มีความว่า ในเวลาที่หญิงฟ้อนรำรำอยู่ แม้ภิกษุพวกอัสสชิและปุนัปปสุกะนั้น ก็รำรำไปข้างหน้าหรือข้างหลังแห่งหญิงฟ้อนนั้น.

สองบทว่า **นจฺจนุติยาปี คายนุติ** มีความว่า ในขณะที่หญิงฟ้อนนั้นฟ้อนอยู่ พวงภิกษุเหล่านั้น ย่อมขับร้องคลอไปตามการฟ้อนรำ. ในทุก ๆ บท ก็มีนัยอย่างนี้.

๑.อตุลโยชนา ๑/๕๐๑ ขรปตฺตทามนฺติ สุนขทฺนตฺสทิสฺสิ กตฺปฺปฺพทามํ,เวพาทฺทิสฺสิ กตฺปฺปฺพทามนฺติปิ เกจิ. แปลว่า พวงดอกไม้ที่ทำค้ายฟันสุนัข ชื่อขรปตตาทามะ,อาจารย์บางพวกกล่าวว่า พวงดอกไม้ทำด้วยไม้ไผ่เป็นต้น ก็มี.

๒.สารัตถทีปนี ๓/๑๑๘ แก้วไว้ว่า แสดงนัยยิ่ง ๆ มีอธิบายว่า ประกาศความประสงค์ของตน แล้วลุกขึ้นแสดงอาการฟ้อนรำก่อน ด้วยกล่าวว่า ควรฟ้อนรำอย่างนี้ แต่อาจารย์บางพวกกล่าวว่า สอดนิ้วมือเข้าปาก ทำเสียง หมุนตัวจุกจร ชื่อว่า ให้ เรวกะ-ผู้ชำระ.

สองบทว่า **อฏฺฐรูปเทปิ กิพนฺติ** มีความว่า ย่อมเล่นหมากรุกบน
กระดานหมากรุกแถวละ ๘ ตา. ในกระดานหมากรุกแถวละ ๑๐ ตา ก็
เหมือนกัน.

บทว่า **อากาศเป** มีความว่า เล่นหมากรุกเก็บในอากาศ เหมือน
เล่นหมากรุกแถวละ ๘ ตา และแถวละ ๑๐ ตาฉะนั้น.

บทว่า **ปริหารปเต** มีความว่า ทำวงเวียนมีเส้นต่าง ๆ ลงบนพื้น
ดินแล้ว เล่นวกลงไปตามเส้นวกลงในวงเวียนนั้น (เล่นชิงนาง).

สองบทว่า **สนฺติกายปิ กิพนฺติ** ได้แก่ เล่นกีฬาหมากไหวบ้าง.
อธิบายว่า ตัวหมากรุกและหินกรวดเป็นต้นที่ทอดไว้รวมกัน เอาเล็บ
เท่านั้นเขี่ยออก และเขี่ยเข้าไม่ให้ไหว. ถ้าว่า ในลูกสกาตัวหมากรุก
หรือหินกรวดเหล่านั้นบางอย่างไหว เป็นแพ้.

บทว่า **ขลิกาย** ได้แก่ เล่นโยนห่วงบนกระดานสกา.

บทว่า **มฏิกาย** มีความว่า การเล่นกีฬาไม้หึ่ง ท่านเรียกว่า มฏิกาย
เล่นด้วยกีฬาไม้หึ่งนั้น. ความว่า เที้ยวเอาไม้ยาวตีไม้สั้นเล่น.

บทว่า **สลากหตุเถน** มีความว่า เล่นเอาพู่กันจุ่มด้วยน้ำครั้ง น้ำ
ฝาง หรือน้ำผสมแป้งแล้วถามว่า จะเป็นรูปอะไร? จึงแต้มพู่กันนั้นลง
ที่พื้น หรือที่ฝาผนังแสดงรูปช้างและรูปม้าเป็นต้น.

บทว่า **อกุเขน** แปลว่า ลูกสกา.

บทว่า **ปงฺกจิเรน** มีความว่า หลอดใบไม้ ท่านเรียกว่า ปงฺกจิระ,
เล่นเป่าหลอดใบไม้นั้น.

บทว่า **วงฺกเกน** ได้แก่ ไถเล็ก ๆ เป็นเครื่องเล่นของพวกเด็กชาว
บ้าน.

บทว่า **โมกขจิกาย** มีความว่า การเล่นหกคะเมน ตีลังกา ท่านเรียกว่า **โมกขจิกาย**. อธิบายว่า เล่นค้ำยันไม้บนอากาศ หรือปักศีรษะลงที่พื้นแล้วหมุนไปรอบ ๆ ทั้งข้างล่างและข้างบน (เล่นจับบาร์หรือปักศีรษะลงจุดพื้นแล้วหกคะเมนตีลังกา).

บทว่า **จิงกุลเลน** มีความว่า กังหันที่หมุนไปโดยถูกลมพัด ซึ่งกระทำด้วยใบตาลเป็นต้น เรียกว่า **จิงกุลกะ**, เล่นด้วยกังหันนั้น.

บทว่า **ปตฺตภาพฺเพน** มีความว่า กรวยใบไม้ เรียกว่า **ปตฺตภาพกะ**, เล่นดวงทรายเป็นต้น ด้วยกรวยใบไม้นั้น.

บทว่า **รถเกณ** ได้แก่ รถน้อย ๆ.

บทว่า **ธนูเกณ** ได้แก่ ธนูน้อย ๆ.

บทว่า **อกฺขริกาย** มีความว่า การเล่นทายอักษรที่อากาศ หรือที่หลัง เรียกว่า **อักขริกา**, เล่นด้วยกีฬาทายอักษรนั้น.

บทว่า **มเนสิกาย** มีความว่า เล่นด้วยกีฬาทายความคิดทางใจที่ท่านเรียกว่า **มเนสิกา**.

บทว่า **ยถาวชฺเชน** มีความว่า การเล่นแสดงประกอบท่าทางของคนพิการ มีคนตาบอด คนกระจอก และคนค่อมเป็นต้นที่ท่านเรียกว่า เล่นเลียนคนพิการ. ภิกษุอัสสชิและปุนัพพสุกะเล่นด้วยกายเลียนคนพิการ เหมือนพวกชนชาวเวลัมพการเล่น (ชนพวกเล่นกายกรรม) ฉะนั้น.

สองบทว่า **หตุถิสุมิปี ลิกฺขนฺตุ** มีความว่า ย่อมศึกษาศิลปะที่ควรศึกษา มีช้างเป็นนิमित. แม้ในศิลปะมีมาเป็นต้น ก็มีนัยอย่างนี้

บทว่า **ธวานฺตฺปิ** ได้แก่ วิ่งขับไปตามหลัง.

บทว่า **อาชาวนุติปี** มีความว่า วิ่งหันหน้าวกกลับมาตลอดระยะทางที่ตนวิ่งไป (วิ่งเปี้ยวกัน).

บทว่า **นพพุชฺชนุติ** ได้แก่ ย่อมทำการปล้ำกัน.

สองบทว่า **นลาภิกมปิ เทนุติ** มีความว่า ย่อมแตงนิ้วที่หน้าปากตนแล้ว แตงที่หน้าปากของหญิงเพื่อนนั้น พร้อมกับพูดว่า ดีละ ดีแล้ว นื่องหญิง!

สองบทว่า **วิวิชมปิ อนาจาริ** มีความว่า ประพฤติอนาจารต่าง ๆ มีกลองปากเป็นต้น (ปีพาทย์ปาก, ผิวปากเป็นต้น) แม้อื่น ๆ ซึ่งไม่ได้มาในพระบาลี.

[แก้orroดตอนชาวภิกษุตรีพบภิกษุอาคันตุกะ]

บทว่า **ปาสาทิเกน** ได้แก่ อันนำมาซึ่งความเลื่อมใส คือสมควรเหมาะสมแก่สมณะ.

บทว่า **อภิกฺกนฺเตน** คือ มีการเดิน.

บทว่า **ปฏิกฺกนฺเตน** คือ มีการถอยกลับ.

บทว่า **อวโลทิเตน** คือ การมองดูไปข้างหน้า.

บทว่า **วิโลทิเตน** คือ ดูข้างโน้นบ้างข้างนี้บ้าง.

บทว่า **สมฺมิณฺหิเตน** คือ การคู้ข้ออวัยวะเข้า.

บทว่า **ปสฺสริเตน** คือ การเหยียดข้อเหล่านั้นนั้นแหละออก. ในบททั้งปวงเป็นตติยวิภังค์ติลงในอรรถบอกอดีตัมภุต. มีคำอธิบายว่า เป็นผู้มีการเดินไปข้างหน้า ถอยกลับ เหลียวซ้าย แลขวา คู้เข้า เหยียดออก อันนำเลื่อมใส เพราะถูกควบคุมด้วยสติสัมปชัญญะ.

บทว่า โอกุจิตตจกขุ คือ มีจักขุทอดลงเบื้องต่ำ.

บทว่า อิริยาปถสมฺปนฺโน มีความว่า มีอิริยาบถเรียบร้อย เพราะ
มีกิริยาก้าวไปข้างหน้าเป็นต้น อันน่าเลื่อมใสนั้น.

บทว่า กุวํย ตັคคทเป็น โก อัย แปลว่า ภิกษุนี้เป็นใคร ?

บทว่า อพพโพ วีย มีความว่า ได้ยินว่า ชนทั้งหลายเรียกคน
อ่อนแอว่า อพพ. ก็คำกล่าวข้านี้ เป็นไปในอรรถว่า อย่างยิ่ง, เพราะ-
ฉะนั้น จึงมีคำอธิบายว่า เหมือนคนอ่อนแอเหลือเกิน.

ด้วยบทว่า มนุทมนุโท ชาวบ้านย่อมแสดงคุณแก่ๆ โดยเป็นโทษ
อย่างนี้ว่า เป็นผู้อ่อนแอหนัก คืออ่อนเปียกนัก เพราะเป็นผู้มีอิริยาบถ
มีการก้าวเดินเป็นต้นไม่ปราดเปรียว.

บทว่า ภากุฏิกภากุฏิกโก วีย มีความว่า เพราะท่านเป็นผู้มีจักขุ
ทอดลง ชาวบ้านจึงสำคัญพูดกันว่า ภิกษุนี้ทำหน้าที่ขี้ขลาด มีหน้านิ้วคิ้วขมวด
เที่ยวไปเหมือนคนโง่.

บทว่า สณฺหา คือ เป็นผู้ละเอียด. อธิบายว่า เป็นผู้ฉลาดชักนำ
อุบายสกนชไปในฐานะอันควรอย่างนี้ว่า แน่ะโยมหญิง โยมชาย พี่สาว
น้องสาว! ท่านหาเป็นคนไม่มีพละกำลังเหมือนภิกษุรูปนี้ไม่.

บทว่า สชิลา ได้แก่ เป็นผู้ประกอบด้วยความเป็นผู้มีวาจานุ่มนวล.

บทว่า สุขธมฺมา นี้ เป็นคำแสดงเหตุแห่งคำก่อน. จริงอยู่ ชน
ผู้มีการพูดจาอ่อนหวาน เป็นสัมโมทนียกถา ไม่หยาบคาย เสนาะหู
ท่านเรียกว่า ผู้มีวาจาไพเราะ ด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านจึงกล่าวว่า (พระ-
ผู้เป็นเจ้าของพวกเรา) เป็นผู้พูดไพเราะ พูดอ่อนหวาน. ก็ในคำนี้มี
อธิบายดังนี้ว่า พระผู้เป็นเจ้าของพวกเรา เห็นพวกอุบาสกอุบาสิกาแล้ว

กล่าวสัมโมทนียกถาไพเราะ เพราะฉะนั้น ท่านจึงเป็นผู้พูดไพเราะ อ่อนหวาน ไม่เป็นคนอ่อนแอและอ่อนเปียกเหมือนภิกษุนี้เลย.

บทว่า มหิตปุพฺพคฺมา มีวิเคราะห์ว่า ภิกษุเหล่านี้ มีการยิ้มแย้ม เป็นไปก่อนพูด; เพราะเหตุนี้ จึงชื่อว่า ผู้มีการยิ้มแย้มเป็นเบื้องหน้า ความว่า ภิกษุเหล่านั้นยิ้มแย้มก่อนจึงพูดภายหลัง.

บทว่า เอหิสฺสวาควาทิโน มีความว่า เห็นอุบาสกแล้วมักพูด อย่างนั้นว่า มาเถิด ท่านมาดีแล้ว หาเป็นคนมีหน้าสยิว เพราะเป็นคนมีหน้านิ้วควมวดเหมือนภิกษุนี้ไม่. พวกชาวภูฏาภิรชชนบท กรันแสดงความเป็นผู้มีหน้าไม่สยิว เพราะเป็นผู้มีปกติยิ้มแย้มก่อนเป็นต้น โดยอรรถอย่างนี้แล้ว เมื่อจะแสดงแม้โดยสรุปอีก จึงได้กล่าวว่า มีหน้าไม่สยิว มีหน้าชื่นบาน มักพูดก่อน.

อีกอย่างหนึ่ง ผู้ศึกษาพึงทราบว่ ทั้ง ๓ บท มีบทว่า อภาคุฎฐิกา เป็นต้นนี้ แสดงความไม่มีแห่งอาการแม้ทั้ง ๓ โดยมาสืบลำดับกัน

คือ อย่างไร ? คือ บรรดาบททั้ง ๓ มีบทว่า อภาคุฎฐิกา เป็นต้น นั้น ด้วยบทว่า อภาคุฎฐิกา นี้ ท่านแสดงความไม่มีอาการสยิวหน้าสยิวตา

ด้วยบทว่า อุตฺตทานมฺหฺชา นี้ ท่านแสดงความไม่มีแห่งอาการอ่อนแอและอ่อนเปียก. ก็ภิกษุเหล่าใด เป็นผู้หน้าเบิกบานด้วยการลืมตาทั้งสองมองดู. ภิกษุเหล่านั้น ชื่อว่าไม่เป็นคนอ่อนแอและอ่อนเปียก.

ด้วยบทว่า ปุพฺพภาสิโน นี้ ท่านแสดงความไม่มีแห่งอาการอ่อนแอและอ่อนเปียก. ก็ภิกษุเหล่าใด ย่อมทักทายก่อนว่า เนะโยมหญฺง ! โยมชาย ! ดังนี้ เพราะเป็นผู้ฉลาดในการโอภาปราศรัย, ภิกษุเหล่านั้นหาเป็นผู้ไม่มีพละกำลังไม่ ฉะนั้นแล.

[อุบาสกนิมนต์ภิกษุอาคันตุกะไปยังเรือน]

บพว่า **เอหิ ภนฺเต ฌริ คมิสฺสาม** มีความว่า ได้ยินว่า อุบาสก นั้น เมื่อภิกษุกล่าวตอบว่า ท่านผู้มีอายุ! อาตมายังไม่ได้บิณฑบาตเลย ดังนี้ จึงกล่าวว่า พวกภิกษุนั้นแหละ ทำให้ท่านไม่ได้บิณฑบาตนั้น ถึงแม้ท่านจะเที่ยวไปจนทั่วหมู่บ้าน ก็จักไม่ได้เลย ประสงค์จะถวายบิณฑบาต จึงกล่าวว่า มาเถิด ขอรับ! พวกเราจักไปเรือนด้วยกัน.

ถามว่า กิ่วาจา นี้ เป็นวิญญุตติวาจา หรือไม่เป็น ?

ตอบว่า ไม่เป็น. ธรรมคาปัญหาที่เขาถามแล้วนี้ ควรจะตอบ. เพราะฉะนั้น ถ้าแม้ว่าในทุกวันนี้ ใคร ๆ ถามภิกษุผู้เข้าไปสู่ตะแวง บ้านในเวลาเช้าก็ดี ในเวลาเย็นก็ดี ว่า ท่านเที่ยวไปทำไม ขอรับ! การที่ภิกษุบอกความประสงค์ที่ตนเที่ยวไปแล้ว เมื่อเขาถามว่า ได้แล้ว หรือยังไม่ได้ ถ้ายังไม่ได้ก็บอกว่า ยังไม่ได้ แล้วรับเอาสิ่งของที่เขถวาย ควรอยู่.

บพว่า **หุญฺโจ** มีความว่า ไม่ได้ทรุดโทรมลง ด้วยการยังความ เลื่อมใสเป็นต้นให้พินาศไป, แต่ทรุดโทรมลง ด้วยอำนาจแห่งบุคคล ผู้โทรม.

ทานทั้งหลายนั้นแล ท่านเรียกว่า **ทานบถ**. อีกอย่างหนึ่ง ทาน ประจำ ท่านเรียกว่า **ทานบถ** มีคำอธิบายว่า ทานวัตร.

บพว่า **อุปฺจฺฉินฺนานิ** ได้แก่ ถูกพวกทายกตัดขาดแล้ว. อธิบายว่า บัดนี้พวกทายกเหล่านั้น ไม่ถวายทานนั้น.

บพว่า **ริณฺจฺนติ** มีความว่า พวกภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก เป็นผู้แยก กันอยู่ คือกระจายกันอยู่, มีคำอธิบายว่า ย่อมพากันหลีกหนีไป.

บทว่า **สณฺฐเหยย** มีความว่า ฟังดำรงอยู่โดยชอบ คือฟังเป็นที่
พำนักของเหล่าภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก.

ภิกษุนั้นรับศาสน์ของอุบาสกผู้มีศรัทธามีความเลื่อมใส ด้วยคำว่า
เอวมาวุโส ดังนี้แล. ได้ยินว่า การนำข่าวศาสน์ที่เป็นกับปิยะเห็นปานนี้
ไป ย่อมควร. เพราะฉะนั้น ภิกษุไม่ฟังทำความรังเกียจในข่าวศาสน์
ทั้งหลายเช่นนี้ว่า ขอท่านจงถวายบังคมพระบาทยุคลของพระผู้มีพระภาค-
เจ้าตามคำของเรา ดังนี้ ก็ดี ว่า ขอท่านจงไหว้พระเจดีย์ พระปฏิมา
ต้นโพธิ์ พระสังฆเถระ ดังนี้ ก็ดี ว่า ท่านจงทำการบูชาด้วยของหอม
การบูชาด้วยดอกไม้ที่พระเจดีย์ ดังนี้ ก็ดี ว่า ขอท่านจงนิมนต์ให้ภิกษุ
ทั้งหลายประชุมกัน, พวกเราจักถวายทาน จักฟังธรรม ดังนี้ ก็ดี ข่าว
ศาสน์เหล่านี้ เป็นกับปิยศาสน์ ไม่เกี่ยวข้องกับคิหิกรรมของพวกคฤหัสถ์ ด้วย
ประการฉะนี้แล.

คำว่า **อุโต จ ตฺวํ ภกฺขุ อากฺขนฺจติ** มีความว่า ภิกษุนั้นนั่งอยู่แล้ว
ไม่ใช่กำลังมา. แต่โดยอรรถภิกษุนั้นเป็นผู้มาแล้ว. แม้เมื่อเป็นอย่างนี้
คำปัจจุบันกาลในอรรถอดีตที่ใกล้ต่อปัจจุบันกาล ย่อมมิได้; เพราะฉะนั้น
จึงไม่มีความผิด. แม้ในคำว่า **ตโต อหํ ภควา อากฺขณามิ** นี้ ในสุดท้าย
ก็มีนัยนี้เหมือนกัน.

[ทรงรับสั่งให้ลงปีพพานิยกรรมพวกภิกษุแพศย์]

ในคำว่า **ปรมํ อสฺสชิปนพฺพสุกา ภิกฺขุ โจเทตฺตพฺพา** นี้ มีวินิจฉัย
ดังต่อไปนี้ว่า พระอัสสชิและปุนพพสุกะ อันสงฆ์ฟังให้ทำโอกาสว่า
พวกผมต้องการจะพูดกะพวกท่าน แล้วฟังโจทด้วยวัตถุและอาบัติ, ครั้น

โจทแล้วพึงให้ระลึกถึงอาบัติที่พวกเธอยังระลึกไม่ได้. ถ้าพวกเธอปฏิบัติ วัตถุและอาบัติ หรือปฏิบัติเฉพาะอาบัติ ไม่ปฏิบัติวัตถุ พึงยกอาบัติ ขึ้นปรับ. ถ้าปฏิบัติเฉพาะวัตถุ ไม่ปฏิบัติอาบัติ แม้ในการปฏิบัติ อย่างนั้น ก็พึงยกอาบัติขึ้นทีเดียวว่า เป็นอาบัติชื่อนี้ ในเพราะวัตถุนี้. ถ้าพวกเธอไม่ปฏิบัติทั้งวัตถุ ไม่ปฏิบัติทั้งอาบัติ ไม่พึงยกอาบัติขึ้น ปรับ.

ก็พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงปรับอาบัติตามปฏิญญาแล้ว เมื่อจะทรง แสดงว่า สงฆ์พึงลงปีพพานิยกรรมอย่างนี้ จึงตรัสคำมีอาทิว่า พุทธฺเตน ภิกฺขุณา ดังนี้. คำนั้น ดั้นทั้งนั้น. ก็ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงปีพพานิยกรรม อย่างนี้แล้ว ไม่ควรอยู่ในวัดที่ตนเคยอยู่ หรือในบ้านที่ตนทำกุสกุสกรรม. เมื่อจะอยู่ในวัดนั้น ไม่พึงเที่ยวไปบิณฑบาตในบ้านใกล้เคียง. แม้จะอยู่ในวัดใกล้เคียง ก็ไม่ควรเที่ยวไปบิณฑบาตในบ้านนั้น. แต่ พระอุปติสสะเถระ ถูกพวกอันเตวาสิกค้ำว่า ท่านขอรับ ! ธรรมदानุ ครใหญ่มีประมาณถึง ๑๒ โยชน์ ดังนี้แล้ว จึงกล่าวว่า ภิกษุทำกุสกุสกรรมในถนนใด, ท่านห้ามแต่ถนนนั้น. ลำดับนั้น ท่านถูกพวก อันเตวาสิกค้ำเอาว่า แม้ถนนก็ใหญ่ มีประมาณเท่านครเที่ยว แล้ว จึงกล่าวว่า ภิกษุกระทำกุสกุสกรรมในลำดับเรือนแถวใด ท่านห้าม ลำดับ เรือนแถว นั้น ดังนี้. ท่านถูกพวกอันเตวาสิกค้ำอีกว่า แม้ลำดับ เรือน ก็มีขนาดเท่าถนนทีเดียว จึงกล่าวว่า ท่านห้าม ๑ หลังคาเรือน ช้างโน้นและช้างนี้. ก็คำทั้งหมดนั้น เป็นเพียงมโนรถของพระเถระ เท่านั้น. ถ้าแผ่นดินใหญ่มีขนาด ๓ โยชน์เป็นอย่างสูง และนครโตขนาด

๑๒ โยชนน์เป็นอย่างยิ่ง ภิกษุผู้ทำกุกกุสกรกรรม จะอยู่ในวัดจะเที่ยวไปในนคร (นั่น) ไม่ได้เลย ฉะนั้นแล.

ชื่อว่า เต สงฺฆเณ ปพฺพาทนียกมฺมกตา มีความว่า ถามว่า สงฆ์ ได้กระทำการกรรมแก่พวกภิกษุอัสสชชีและปุนัพฺพสุกะนั้น อย่างไร ?

ตอบว่า สงฆ์ไม่ได้ไปชมจีกระทำการกรรมเลย, โดยที่แท้ เมื่อพวกตระกูลอาราธนา นิมนต์มาแล้ว กระทำภักตเพื่อสงฆ์ พระเถระทั้งหลายในที่นั้น ๆ แสดงข้อปฏิบัติของสมณะ ให้พวกมณฺษยฺ์เข้าใจว่า นี่เป็นสมณะ นี้ไม่ใช่สมณะ แล้วให้ภิกษุ ๑ รูป ๒ รูป เข้าสู่สีมาแล้ว ได้กระทำปพฺพาทนียกรรมแก่พวกภิกษุทั้งหมด โดยอุบายนี้นั่นแล.

ก็เมื่อภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงปพฺพาทนียกรรมอย่างนี้แล้ว บำเพ็ญวัตร ๑๘ ประการให้บริบูรณ์ขอยู่ กรรมอันสงฆ์พึงระงับ. และแม้ภิกษุผู้มีกรรมระงับแล้วนั้น คนทำกุกกุสกรกรรมไว้ในตระกูลเหล่าใดในครั้งก่อน ไม่ควรรับปัจจัยจากตระกูลเหล่านั้น. แม้บรรลुकความสิ้นไปแห่งอาสวะแล้วก็ไม่ควรรับ, ปัจจัยเหล่านั้น จัดเป็นของไม่สมควรแท้.

เมื่อภิกษุถูกทายกถามว่า ทำไม ท่านจึงไม่รับ? ตอบว่า เพราะได้กระทำไว้อย่างนี้เมื่อก่อน ดังนี้, ถ้าพวกชาวบ้านกล่าวว่า พวกกระผมไม่ถวายด้วยเหตุอย่างนั้น, ถวายเพราะท่านมีศีลในบัดนี้ (ต่างหาก) ดังนี้ ควรรับได้. กุกกุสกรกรรม เป็นกรรมอันภิกษุผู้กระทำเฉพาะในสถานที่ให้ท่านตามปกติ, จะรับทานตามปกติจากสถานที่นั้นนั่นแล ควรอยู่. ทานที่ทายกถวายเพิ่มเติม ไม่ควรรับ.

บทว่า น สมฺมา วตฺตฺนฺติ มีความว่า ก็พวกภิกษุอัสสชชีปุนัพฺพสุกะเหล่านั้นย่อมไม่ประพฤติโดยชอบ ในวัตร ๑๘ ประการ.

ชื่อว่า น โลม ปาเตนุติ มีความว่า ชื่อว่า เป็นผู้ไม่หายเยอหยิ่ง เพราะไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติอันสมควร.

ชื่อว่า น เนตุถาริ วตุนุติ มีความว่า ย่อมไม่ปฏิบัติตามทางเป็นเครื่องช่วยถอนตนเอง.

ชื่อว่า ภิกขุ น ขมาเปนุติ มีความว่า ย่อมไม่กระทำให้ภิกษุทั้งหลายอดโทษอย่างนี้ว่า พวกกระผมกระทำผิด ขอรับ! แต่พวกกระผมจะไม่กระทำเช่นนี้อีก, ขอท่านทั้งหลายจงอดโทษแก่พวกกระทำผิด.

บทว่า อุกโกสนุติ คือ ย่อมค่าการกสงฆ์ ด้วยอักษโกสวัตถุ ๑๐.

บทว่า ปริภาสนุติ คือ ย่อมแสดงภัยแก่ภิกษุเหล่านั้น.

ชื่อว่า จนุทคามิตา ๔ เป ๔ ภยคามิตา ปาเปนุติ มีความว่า ย่อมให้ถึง คือ ประกอบด้วย ความลำเอียงเพราะรักใคร่กันบ้าง ๔๗ ด้วยความลำเอียงเพราะกลัวบ้าง อย่างนี้ว่า ภิกษุเหล่านี้ เป็นผู้มีความลำเอียงเพราะรัก ๔๗ และมีความลำเอียงเพราะกลัว.

บทว่า ปกุกมนุติ มีความว่า บรรดาสมณะ ๕๐๐ ซึ่งเป็นบริวารของพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะนั้น บางพวกก็หลีกไปสู่ทิศ.

บทว่า วิพุกมนุติ คือ บางพวกก็สีกเป็นคฤหัสถ์.

ในคำว่า ถถิ หิ นาม อสฺสชิปุนัพพสุกา นี้ ท่านเรียกภิกษุแม่ทั้งหมดว่า อสฺสชิปุนัพพสุกะ ด้วยอำนาจแห่งภิกษุทั้งสองรูปผู้เป็นหัวหน้า.

[อรรถาธิบายกุกกุสกรรมมีการให้ดอกไม้เป็นต้น]

ในคำว่า คามิ นี้ แม้นครท่านยึดเอาด้วยคำศัพท์เหมือนกัน. ด้วยเหตุนี้ ในบทภาชนะแห่งบทนั้น ท่านจึงกล่าวว่ บ้านก็ดี นิคม

ก็ดี นครก็ดี ชื่อว่า คามและนิคม. บรรดาบ้านเป็นต้นนั้น หมู่บ้านที่ ไม่มีกำแพงเป็นเครื่องล้อม มีร้านตลาด ฟังทราบว่าเป็น **นิคม**.

ภิกษุใดประทุษร้ายซึ่งตระกูลทั้งหลาย; เหตุนั้น ภิกษุนั้น ชื่อว่า กุลทุสกะ. และเมื่อจะประทุษร้าย ไม่ใช่ประทุษร้ายด้วยของเสียด มีของ ไม่สะอาด และเปี้ยกตมเป็นต้น โดยที่แท้ยอมทำความเลื่อมใสของตระกูล ทั้งหลายนั้นให้พินาศไป ด้วยข้อปฏิบัติชั่วของตน, ด้วยเหตุนี้แล ใน บทภาษณะแห่งบทนั้น ท่านจึงกล่าวว่า **ปุပ္พเนน วา** เป็นต้น.

ฟังทราบวินิจฉัยในบทว่า **ปุပ္พทานเนน** เป็นต้นนั้นดังนี้:-

ภิกษุใดนำไปให้เองก็ดี ให้นำไปให้ก็ดี เรียกมาให้เองก็ดี ให้เรียก มาให้ก็ดี หรือว่าให้ดอกไม้ที่เป็นของตน อย่างใดอย่างหนึ่งแก่บุคคล ทั้งหลายที่เข้าไปหาเอง เพื่อประโยชน์แก่การสงเคราะห์ตระกูล, ภิกษุนั้น ต้องทุกกฏ. ให้ดอกไม้ของคนอื่น ก็เป็นทุกกฏเหมือนกัน. ให้ด้วยโดยจิต พระวินัยธรพึงปรับตามราคาสั่งของ. แม้ในของสงฆ์ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน. ส่วนความแปลกกัน ดังต่อไปนี้ เป็นอุลลัจจัยแก่ภิกษุผู้ให้ดอกไม้ ที่เขากำหนดไว้ เพื่อประโยชน์แก่เสนาสนะ โดยถือว่าตนเป็นใหญ่.

ถามว่า ชื่อว่า ดอกไม้ ควรให้แก่ใคร ไม่ให้แก่ใคร ?

ตอบว่า เมื่อจะให้แก่มารดาบิดาก่อน นำไปให้เองก็ดี ให้นำไป ให้ก็ดี เรียกมาให้เองก็ดี ให้เรียกมาให้ก็ดี ควรทั้งนั้น. สำหรับญาติที่เหลือ ให้เรียกมาให้เท่านั้นจึงควร. ก็แกลการให้ดอกไม้ นั้น. เพื่อประโยชน์ แก่การบูชาพระรัตนตรัยจึงควร. แต่จะให้ดอกไม้แก่ใคร ๆ เพื่อ ประโยชน์แก่การประดับ หรือเพื่อประโยชน์แก่การบูชาศิวลึงค์ เป็นต้น ไม่ควร. และเมื่อจะให้นำไปให้แก่มารดาบิดา ควรใช้สามเณรผู้เป็นญาติ

เท่านั้นให้นำไปให้. สามเณรผู้มีโชฎาตินอกนั้น ถ้าปรารถนาจะนำไป
เองเท่านั้น จึงควรให้นำไป. ภิกษุผู้แจกดอกไม้ที่ได้รับสมมติ จะให้ส่วน
กึ่งหนึ่งแก่พวกสามเณรผู้มาถึงในเวลาแจกก็ควร.

ในกรณที่ท่านกล่าวว่า ควรให้ครึ่งส่วนแก่ภุคฆ์ที่มมาถึง, ในมหา-
ปัจจริกกล่าวว่า ควรให้แต่น้อย. ภิกษุผู้ไม่ได้รับสมมติควรอุปโลกน์ให้
พวกสามเณรผู้มีความเคารพในอาจารย์และอุปัชฌายะ ได้นำดอกไม้เป็น
อันมากมากองไว้. พระเถระทั้งหลายให้แก่พวกสัททวิหาริกเป็นต้น หรือ
แก่พวกอุบาสกผู้มาถึงแต่เช้าตรู่ ด้วยกล่าวว่า เธอจงถือเอาดอกไม้
เธอจงถือเอาดอกไม้, ไม่จัดว่าเป็นการให้ดอกไม้. พวกภิกษุผู้ถือเอาไป
ด้วยคิดว่า พวกเราจักบูชาพระเจดีย์ก็ดี กำลังทำการบูชาที่ดี ให้แก่พวก
ภุคฆ์ผู้มาถึงในที่นั้น ๆ เพื่อประโยชน์แก่การบูชาพระเจดีย์. แม้การ
ให้นี้ ก็ไม่จัดว่าเป็นการให้ดอกไม้ แม้เห็นพวกอุบาสกกำลังบูชาด้วย
ดอกกรักเป็นต้น แล้วกล่าวว่า อุบาสกทั้งหลาย! ดอกกรรมนิการ์เป็นต้น
ที่วัดมี, พวกท่านจงไปเก็บดอกกรรมนิการ์เป็นต้นมาบูชาเถิด ดังนี้ ก็
ควร.

พวกชาวบ้านถามภิกษุทั้งหลายผู้ทำการบูชาด้วยดอกไม้ แล้วเข้าไป
ยังบ้านก่อนข้างสายว่า เพราะเหตุไร ขอรับ! พวกท่านจึงเข้ามาสายนัก?
พวกภิกษุตอบว่า ที่วัดมีดอกไม้มาก, พวกเราได้ทำการบูชา (ก่อนเข้า
มา). พวกชาวบ้านรู้ว่า ได้ทราบที่วัดมีดอกไม้มาก วันรุ่งขึ้นจึงถือเอา
ของเคี้ยวของฉันเป็นอันมากไปสู่วัด กระทำการบูชาด้วยดอกไม้และถวาย
ทาน, การพุดนั้นก็ควร.

พวกชาวบ้านขอวาระดอกไม้ว่า ท่านขอรับ! พวกกระผมจักบูชา ณ วันชื่อนั้น แล้วมาในวันที้อนุญาติ. และพวกสามเณรได้เก็บดอกไม้ไว้แต่เช้าตรู่. พวกชาวบ้านเมื่อไม่เห็นดอกไม้เป็นต้น จึงพูดว่า ดอกไม้อยู่ที่ไหน ขอรับ! พระเถระทั้งหลายตอบว่า พวกสามเณรเก็บไว้, ก็พวกท่านจงไปบูชากันเถิด, สงฆ์จักบูชาในวันอื่น. พวกชาวบ้านเหล่านั้นพากันบูชา ถวายทานแล้วไป, การพูดอย่างนั้น ก็ควร.

แต่ในมหาปิฎกและกฐนที ท่านกล่าวว่า พระเถระทั้งหลายยอมไม่ได้เพื่อจะใช้ให้พวกสามเณรให้, ถ้าพวกสามเณรให้ดอกไม้เหล่านั้นแก่พวกชาวบ้านเหล่านั้นเสียเองนั่นแล, การให้นั้น สมควร, แต่พระเถระทั้งหลาย ควรกล่าวคำเพียงเท่านั้นว่า พวกสามเณรเก็บดอกไม้เหล่านี้ไว้.

แต่ถ้าว่า พวกชาวบ้านขอวาระดอกไม้แล้ว เมื่อพวกสามเณรไม่ได้เก็บดอกไม้ไว้ ถือเอายาสูบและภัตเป็นต้นมาแล้วกล่าวว่า ท่านทั้งหลายจงให้สามเณรทั้งหลายเก็บให้ การใช้ให้พวกสามเณรผู้เป็นญาติเท่านั้นเก็บให้ จึงควร. พระเถระทั้งหลายยกพวกสามเณรที่มีโชติญาติขึ้นวางบนกิ่งไม้. พวกสามเณรไม่ควรลงแล้วหนีไปเสีย, ควรเก็บให้.

ในมหาปิฎกและกฐนทีกล่าวว่า ก็ถ้าว่าพระธรรมกถึกบางรูปจะกล่าวว่า อุบาสกและอุบาสิกาทั้งหลาย ดอกไม้ที่วัดมีมาก, พวกท่านจงถือน้ำยาสูบและภัตเป็นต้น ไปทำการบูชาด้วยดอกไม้เถิด, ยาสูบและภัตเป็นต้นนั้น ย่อมไม่สมควรแก่พระธรรมกถึกนั้นเท่านั้น. แต่ในมหาอรรถกถา ท่านกล่าวไว้โดยไม่แปลกกันว่า ยาสูบและภัต เป็นต้นนั้น เป็นอภัยปิยะ ไม่สมควร.

แม้ผลไม้ที่เป็นของของตน จะให้แก่มารดาบิดาและพวกญาติที่เหลื่อ
ย่อมควร โดยนัยดังกล่าวแล้วนั้นแล. แต่เมื่อภิกษุผู้ให้ เพื่อประโยชน์
แก่การสงเคราะห์ตระกูล ฟังทราบว่าเป็นทุกกฎเป็นต้น ในเพราะผลไม้
ของตน ของคนอื่น ของสงฆ์ และของที่เขากำหนดไว้เพื่อประโยชน์
แก่เสนาสนะ โดยนัยดังกล่าวแล้วนั้นแล. เฉพาะผลไม้ที่เป็นของของตน
จะให้แก่พวกคนไข้ หรือแก่พวกอิสรชนผู้มาถึงซึ่งหมดเสบียงลง ก็ควร.
ไม่จัดเป็นการให้ผลไม้. แม้ภิกษุผู้แจกผลไม้ที่สงฆ์สมมติ จะให้ถึงส่วน
แก่พวกชาวบ้านผู้มาถึงในเวลาแจกผลไม้แก่สงฆ์ ก็ควร. ผู้ไม่ได้รับสมมติ
ควรอุปโลกน์ให้.

แม้ในสังฆาราม สงฆ์ก็ควรทำกตिकाไว้ ด้วยการกำหนดผลไม้หรือ
ด้วยการกำหนดต้นไม้ เมื่อพวกคนไข้หรือพวกคนอื่นขอผลไม้ จากผล
หรือจากต้นไม้ที่กำหนดไว้ นั้น ฟังให้ผลไม้ ๔-๕ ผล หรือฟังแสดง
ต้นไม้ ตามที่กำหนดไว้ว่า พวกเธอถือเอาจากต้นนี้ได้ แต่ไม่ควรพูดว่า
ผลไม้ที่ต้นนี้ดี, พวกเธอจงถือเอาจากต้นนี้.

ฟังทราบวินิจฉัย ในบทว่า จุณฺเณน นี้ ดังต่อไปนี้:-

ภิกษุให้จุณฺสน หรือน้ำฝาดอย่างอื่นของของตนเพื่อประโยชน์แก่
การสงเคราะห์ตระกูล เป็นทุกกฎ. แม้ในของของคนอื่นเป็นต้น ก็ฟัง
ทราบวินิจฉัยโดยนัยดังกล่าวมาแล้ว. ส่วนความแปลกกันดังต่อไปนี้:-
ในจุณฺวิสัยนี้ เปลือกไม้แม้ที่สงฆ์รักษาและสงวนไว้ ก็จัดเป็นครุภัณฑ์
แท้. แม้ในพวกดินเหนียว ไม้ชำระฟัน และไม้ไผ่ บัณฑิตรู้จักของที่ควร
เป็นครุภัณฑ์แล้ว ฟังทราบวินิจฉัยดังกล่าวแล้วในจุณฺนั้นแล. แต่การ
ให้ใบไม้ ไม่มาในบาลีนี้. แม้การให้ใบไม้ นั้น ก็ฟังทราบโดยนัยดังกล่าว

แล้วเหมือนกัน. ข้าพเจ้าจักพรรณนาการให้ไปไม้ทั้งหมด โดยพิสดาร ในการวินิจฉัยครุภัณฑ์ แม่ข้างหน้า.

เวชกรรมวิธี ในบทว่า เวชชทาย วา นี้ บัณฑิตพึงทราบโดยนัย ที่กล่าวไว้แล้วในตติยปาราชิกวรรณานันต์แล.

กรรม คือ การงานของทูต และการส่งข่าวสาสน์ของพวกคฤหัสถ์ ท่านเรียกว่า ชงฆเปสนียะ ในคำว่า ชงฆเปสนิเกน นี้, ข้อนั้น อันภิกษุไม่ควรกระทำ. ด้วยว่าเมื่อภิกษุรับข่าวสาสน์ของพวกคฤหัสถ์แล้วเดินไป เป็นทุกกฏ ทุก ๆ อย่างเท่า. แม้เมื่อฉันโภชนะที่อาศัยกรรมนั้นได้มาก็เป็นทุกกฏ ทุก ๆ คำกลืน. แม้เมื่อไม่รับข่าวสาสน์แต่แรก ภายหลังตกลงใจว่า บัดนี้ นี่คือบ้านนั้น เอาละ เราจักแจ้งข่าวสาสน์นั้น แล้วแวะออกจากทาง ก็เป็นทุกกฏ ทุก ๆ อย่างเท่า. เมื่อฉันโภชนะที่บอกข่าวสาสน์ได้มา เป็นทุกกฏโดยนัยก่อนเหมือนกัน. แต่ภิกษุไม่รับข่าวสาสน์มา เมื่อถูกคฤหัสถ์ถามว่า ท่านขอรับ! อันผู้มีชื่อนี้ ในบ้านนั้น มีข่าวคราวเป็นอย่างไร! ดังนี้ จะบอกก็ควร. ในปัญหาที่เขาถาม ไม่มีโทษ.

แต่จะส่งข่าวสาสน์ของพวกสหธรรมิก ๕ ของมารดาบิดา คนปิ่นทุปลาส และไวยาจักรของตนควรอยู่. และภิกษุจะส่งข่าวสาสน์ที่สมควร มีประการดังกล่าวแล้วในก่อน ของพวกคฤหัสถ์ควรอยู่. เพราะข่าวสาสน์ที่สมควรนี้ ย่อมไม่เชื่อว่าเป็นกรรม คือ การเดินข่าว. ก็แลปัจจัยที่เกิดขึ้นจากกุสทธุสกกรรม ๘ อย่างนี้ ย่อมไม่สมควรแก่สหธรรมิกทั้ง ๕ เป็นเช่นกับปัจจัยที่เกิดขึ้นจากการอวดอุตริมนุสธรรมอันไม่เป็นจริง และการซื้อขายด้วยรูปียะทีเดียว.

ภิกษุ นั้น มีความประพฤติลามก; เพราะเหตุ นั้น จึงชื่อว่า ปาป-
สมาจาร. ก็เพราะปาปสมาจาร มีการปลุกต้นไม้ดอกเป็นต้น อันพระ-
ผู้มีพระภาคเจ้าทรงประสงค์เอาแล้วในสิกขาบทนี้; ฉะนั้น พระองค์จึงตรัส
ไว้ในบทภาชนะแห่งบทว่า ปาปสมาจาร นี้ โดยนัยเป็นต้นว่า มาลาวจฺฉ
โรปนฺติปิ ดังนี้.

บทว่า ติโรกฺขา แปลว่า ลับหลัง.

ก็คำว่า กุลานิ นี้ ในคำว่า กุลานิ จ เตน ทุฏฺฐานิ นี้ เป็นเพียง
โวหาร, แต่โดยความหมาย พวกชาวบ้านถูกภิกษุ นั้น ประทุษร้าย; ฉะนั้น
ในบทภาชนะแห่งบทว่า กุลานิ จ เตน ทุฏฺฐานิ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึง
ตรัสคำมีอาทิว่า ปุพฺเพ สทฺธา หุตฺวา ดังนี้.

บทว่า จนฺตคามินิ มิวิเคราะหฺว่า ผู้ชื่อว่า มีฉันทคามินิ เพราะ
อรรธว่า ย่อมลำเอียงเพราะชอบพอกัน. ในบทที่เหลือ ก็มีนัยอย่างนี้.

ในคำว่า สมฺนุภาสิตฺพุโป ตสฺส ปฏฺินิสฺสคฺคฺคาเย นี้ บัณฑิตพึง
เห็นความอย่างนี้ว่า เป็นทุกกฏอย่างเดียว เพราะกุลทุสกกกรรม. แต่ภิกษุ
นั้น หลีกเลียงกล่าวคำใดกะสงฆ์ว่า เป็นผู้มีความลำเอียงเพราะชอบพอกัน
เป็นต้น สงฆ์พึงกระทำสมฺนุภาสนกรรม เพื่อสลละคืนซึ่งคำว่า เป็นผู้
ลำเอียงเพราะชอบกัน เป็นต้นนั้นเสีย.

คำที่เหลือทุก ๆ แห่ง มีเนื้อความตื้นทั้งนั้น แม้สมฺนุฐานเป็นต้น
ก็เช่นเดียวกับปฐมสังฆเภทสิกขาบทนั้นแล.

กุลทุสกกสิกขาบทวรรณา จบ

[แก้อรธบทรูปสังฆาทิเสส]

ในคำว่า อุตฺถิฏฺฐา โข ๑ เป ๑ เอวเมตฺ ธารยามิ นี้ มีวินิจฉัย
ดังต่อไปนี้:-

กรรมเหล่านี้ มีการต้องแต่แรก; เพราะฉะนั้น จึงชื่อว่า ปฐมา-
ปัตติกะ อธิบายว่า ฟังต้องในครั้งแรก คือ ในขณะที่ล่องละเมิดทีเดียว.
ส่วนกรรมทั้งหลายนอกนี้ ฟังทราบว่าเป็น ยาวตติยกะ ด้วยอรธว่ามี
(เป็นอาบัติ) ในเพราะสมนุภาสนกรรมครั้งที่ ๓ เหมือนโรคไข้เชื่อม
(โรคพอม) มี (เป็น) ในวันที่ ๓ และที่ ๔ เขาเรียกว่า โรคที่ ๓ ที่ ๔
ฉะนั้น.

ชื่อว่า ยาวตีหิ ชานํ ปฏิจฺจนฺเตติ มีความว่า รู้อยู่ ปกปิดไว้ คือ
ไม่บอกแก่เพื่อนสหพรหมจารีทั้งหลายว่า ข้าพเจ้าต้องอาบัติชื่อนี้ สิ้นวัน
มีประมาณเท่าใด.

บทว่า ตาวตีหิ ความว่า (ต้องอยู่ปริวาสด้วยความไม่ปรารถนา)
สิ้นวันมีประมาณเท่านั้น.

ชื่อว่า อกามา ปริวตฺตพฺพิ มีความว่า ไม่ใช่ด้วยความปรารถนา
คือ ไม่ใช่ด้วยอำนาจ (ของตน), ที่แท้ฟังสมาทานปริวาสอยู่ด้วยความไม่
ปรารถนา คือ ด้วยมิใช่อำนาจ (ของตน).

สองบทว่า อุตฺตริ ฌารตฺติ คือ สิ้น ๖ ราตรี เพิ่มขึ้นจากปริวาส.

บทว่า ภิกฺขุมาณตฺตาย ได้แก่ เพื่อความนับถือของภิกษุทั้งหลาย,
มีคำอธิบายว่า เพื่อประโยชน์ให้ภิกษุทั้งหลายยินดี.

ภิกษุสงฆ์นั้น ชื่อว่า วิสติคณะ เพราะมีคณะนั้นได้ ๒๐ รูป.

บทว่า **ตตฺถ** มีความว่า ในสีมาที่ภิกษุสงฆ์ มีคณะ ๒ รูป โดยกำหนดอย่างต่ำกว่าเขาทั้งหมด.

บทว่า **อพฺเขตฺตฺโพ** มีความว่า อันภิกษุสงฆ์พึงอัphan คือ พึงรับรอง, มีคำอธิบายว่า พึงเรียกเข้าด้วยอำนาจแห่งอัphanกรรม อีกอย่างหนึ่ง มีใจความว่า สงฆ์พึงเรียกเข้าหมู่.

บทว่า **อนฺพุทฺโธ** ได้แก่ เป็นผู้อันสงฆ์ไม่ได้อัphan คือ ไม่ได้รับรอง. มีคำอธิบายว่า ยังไม่ได้ทำอัphanกรรม. อีกอย่างหนึ่ง มีใจความว่า สงฆ์ยังไม่ได้เรียกเข้าหมู่.

บทว่า **สามิจิ** แปลว่า ตามธรรมดา. มีคำอธิบายว่า โอวาทานุสาสนีอันคล้อยตามโลกุตรธรรม เป็นสามิจิ คือ เป็นธรรมดา (สามิจิกรรม). บทที่เหลือในคำว่า **อุทฺทฺธิฏฺฐา โข** เป็นต้นนี้ มีนัยดังกล่าวแล้วทั้งนั้นแล.

ไตรสกัณทวารรณนา ในอรรถกถาพระวินัย

ชื่อสมันตปาสาทิกา จบ

อนิยตกัณฑ์

ท่านทั้งหลาย อนึ่ง ธรรมคืออนิยต ๒ สิกขาบทเหล่านี้แล มาสู่อุเทศ.

อนิยตสิกขาบทที่ ๑

เรื่องพระอุทายีกับนางวิสาขา มิคารมาตา

[๖๓๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น ท่านพระอุทายีเป็นพระประจำสกุลในพระนครสาวัตถี เข้าไปหาสกุลเป็นอันมาก สมัยนั้น สาวน้อยแห่งสกุลอุปัฏฐากของท่านพระอุทายี เป็นสตรีที่มารดาบิดายกให้แก่หนุ่มน้อยของสกุลหนึ่ง

ครั้นเวลาเช้า ท่านพระอุทายีครองอันตราวาสกแล้ว ถือบาตรและจีวรเข้าไปหาสกุลนั้น ครั้นแล้วจึงไต่ถามพวกชาวบ้านว่า สาวน้อยผู้มีชื่อนี้ อยู่ไหน

พวกชาวบ้านตอบอย่างนี้ว่า พวกข้าพเจ้าได้ยกให้แก่หนุ่มน้อยของสกุลโน้นแล้ว เจ้าข้า

แม้สกุลนั้นแล ก็เป็นอุปัฏฐากของท่านพระอุทายี จึงท่านพระอุทายีเข้าไปหาสกุลนั้น ครั้นแล้วจึงถามพวกชาวบ้านว่า สตรีผู้มีชื่อนี้ อยู่ไหน

พวกชาวบ้านตอบว่า นางนั่งอยู่ในห้อง เจ้าข้า

จึงท่านพระอุทายีเข้าไปหาสาวน้อยนั้น ครั้นแล้วสำเร็จการนั่งในที่ลับ คือในอาสนะกำบังซึ่งพอจะทำการได้กับสาวน้อยนั้น หนึ่งต่อหนึ่ง เจริญจากถ้าวธรรมอยู่ ควรแก่เวลา.

[๖๓๒] ก็โดยสมัยนั้นแล นางวิสาขา มิคารมาตา เป็นสตรีมีบุตรมาก มีน้ดคามาก มีบุตรไม่มีโรค มีน้ดคาไม่มีโรค ซึ่งโลกสมมติว่าเป็นมิ่งมงคล พวกชาวบ้านเชิญนางไปให้รับประทานอาหารก่อนในงานบำเพ็ญกุศล งานมงคล งานมหรสพ ครั้งนั้น นางวิสาขา มิคารมาตา ได้ถูกเชิญไปสู่สกุลนั้น นางได้เห็นที่ท่านพระอุทายี นั่งในที่ลับ คือในอาสนะกำบัง ซึ่งพอจะทำการได้กับหญิงสาวนั้น หนึ่งต่อหนึ่ง ครั้นแล้วได้กล่าวคำนี้กะท่านพระอุทายีว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า การที่พระคุณเจ้าสำเร็จการนั่งในที่ลับ คือในอาสนะกำบัง ซึ่งพอจะทำการได้กับมาตุคาม หนึ่งต่อหนึ่งเช่นนี้ ไม่เหมาะ ไม่ควร แม้พระคุณเจ้าจะไม่ต้องการด้วยกรรมนั้นก็จริง ถึงอย่างนั้น พวกชาวบ้านผู้ที่ไม่เลื่อมใส จะบอกให้เธอได้โดยยาก

ท่านพระอุทายี แม้ถูกนางวิสาขา มิคารมาตา ว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ ก็มีได้เชื่อฟัง

เมื่อนางวิสาขา มิคารมาตา กลับไปแล้ว ได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย

บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละอาย มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ต่อศึกษา ต่างพากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนท่านพระอุทายีจึงได้สำเร็จการนั่งในที่ลับ คือในอาสนะกำบัง ซึ่งพอจะทำการได้กับมาตุคาม หนึ่งต่อหนึ่งเล่า แล้วกราบทูลเนื้อความนั้น แต่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นกัมมุนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระอุทายีว่า คุณก่อนอุทายี ข่าว่า เธอสำเร็จการนั่งในที่ลับ คือในอาสนะกำบัง ซึ่งพอจะทำการได้กับมาตุคาม หนึ่งต่อหนึ่ง จริงหรือ

ท่านพระอุทายีทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ คุณก่อนโมฆบุรุษ โฉนเธอจึงได้สำเร็จการนั่งในที่ลับ คือในอาสนะกำบัง ซึ่งพอจะทำการได้กับมาตุคาม หนึ่งต่อหนึ่งเล่า การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนท่านพระอุทายีโดยอนกปริยาย ดังนี้แล้วตริสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบ่ารุงยาก ความเป็นคนมกมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตริสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบ่ารุงง่าย ความมกน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาที่นำเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอนก-

ปริยายแล้วทรงกระทำกรรมิกถา ที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่
เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้ เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่
ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับ
ว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อ
ป้องกันอสังขยอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอสังขยอันจักบังเกิด
ในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อ
ความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่ง
พระสัทธรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๑๘. ๑. อนึ่ง ภิกษุใดรูปเดียว สำเร็จการนั่งในที่ลับ คือใน
อาสนะกำบัง พอจะทำการได้มาตุคามผู้เดียว อุบาทถามีวาจาที่เชื่อ
ได้ เห็นภิกษุกับมาตุคามนั้นนั้นแล้ว พุดขึ้นด้วยธรรม ๓ ประการ
อย่างใดอย่างหนึ่ง คือด้วยปาราชิกก็ดี ด้วยสังฆาทิเสสก็ดี ด้วย
ปาจิตตีย์ก็ดี ภิกษุปฏิญาณซึ่งการนั่ง พึงถูกปรับด้วยธรรม ๓ ประการ
อย่างใดอย่างหนึ่ง คือด้วยปาราชิกบ้าง ด้วยสังฆาทิเสสบ้าง ด้วย
ปาจิตตีย์บ้าง อีกอย่างหนึ่ง อุบาทถามีวาจาที่เชื่อได้นั้น กล่าวด้วย
ธรรมใด ภิกษุนั้นพึงถูกปรับด้วยธรรมนั้น ธรรมนี้ชื่อ อนียต.

เรื่องพระอุทายีกับนางวิสาขา จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๖๓๓] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มีการงานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ทรงผินผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ โดยปฏิญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสาธารณธรรม ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ ด้วยบัญญัติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ บรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยบัญญัติจตุตถกรรมอันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ นี้ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้.

ที่ชื่อว่า มาตุคาม ได้แก่ หญิงมนุษย์ไม่ใช่หญิงยักษ์ ไม่ใช่หญิงเปรต ไม่ใช่สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย โดยที่สุด แม้เด็กหญิงที่เกิดในวันนั้น ไม่ต้องพูดถึงสตรีผู้ใหญ่.

บทว่า กัม คือ ร่วมกัน

คำว่า รูปเดียว...ผู้เดียว ได้แก่ ภิกษุ ๑ มาตุคาม ๑

ที่ชื่อว่า ในที่ลับ ได้แก่ ที่ลับตา ๑ ที่ลับหู ๑

ที่ลับตา ได้แก่ที่ซึ่งเมื่อภิกษุหรือมาตุคามขยิบตา ชักคิ้ว หรือ
ชูศรัษะไม่มีใครสามารถจะแลเห็นได้

ที่ลับหู ได้แก่ที่ซึ่งไม่มีใครสามารถจะได้ยินถ้อยคำที่พูดตามปกติได้
อาสนะที่ชื่อว่า กำบัง คือ เป็นอาสนะที่เขากำบังด้วยฝา บานประตู
เสื่อลำแพน ม่านบัง ต้นไม้ เสา หรือฉาง ใดๆอย่างหนึ่ง.

บทว่า พอจะทำการได้ คือ อาจเพื่อจะเสพเมถุนธรรมได้

คำว่า สำเร็จการนั่ง หมายความว่า เมื่อมาตุคามนั่งแล้ว ภิกษุ
นั่งใกล้หรือนอนใกล้ก็ดี เมื่อภิกษุนั่งแล้ว มาตุคามนั่งใกล้ หรือนอน
ใกล้ก็ดี นั่งทั้งสองคนหรือนอนทั้งสองคนก็ดี.

[๖๓๔] อุบายิกามิว่าจาที่เชื่อได้ คือ เป็นสตรีผู้บรรลุลผล
ผู้ตรัสรู้ธรรม ผู้เข้าใจศาสนาดี

ที่ชื่อว่า อุบายิกา ได้แก่ สตรีผู้ถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ ผู้ถึง
พระธรรมเป็นสรณะ ผู้ถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ.

บทว่า เห็น คือ พบ.

[๖๓๕] อุบายิกามิว่าจาที่เชื่อได้เช่นนั้น ฟังพูดขึ้นด้วยธรรม
๓ ประการ ใดๆอย่างหนึ่ง คือด้วยปาราชิกก็ดี ด้วยสังฆาทิเสส
ก็ดี ด้วยปาจิตตีย์ก็ดี ภิกษุปฏิบัติจนซึ่งการนั่ง ฟังถูกปรับด้วยธรรม
๓ ประการ ใดๆอย่างหนึ่ง คือด้วยปาราชิกบ้าง ด้วยสังฆาทิเสส
บ้าง ด้วยปาจิตตีย์บ้าง อีกประการหนึ่ง อุบายิกามิว่าจาที่เชื่อได้นั้น
กล่าวด้วยธรรมใด ภิกษุนั้นฟังถูกปรับด้วยธรรมนั้น.

ปฎิญาตกรรมะ

เห็นนั่งกำลังเสพเมถุนธรรม

[๖๓๖] หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านั่งกำลังเสพเมถุนธรรมในมาตุคาม ถ้าภิกษุนั้นปฎิญาตกรรมนั้นนั้น ฟังปรับตามอาบัติ

หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านั่งกำลังเสพเมถุนธรรมในมาตุคาม ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้านั่งจริง แต่ไม่ได้เสพเมถุนธรรมเลย ดังนี้ ฟังปรับเพราะการนั่ง

หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านั่งกำลังเสพเมถุนธรรมในมาตุคาม ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นั่ง ข้าพเจ้านอนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ฟังปรับเพราะการนอน

หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านั่งกำลังเสพเมถุนธรรมในมาตุคาม ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นั่ง ข้าพเจ้ายืนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ไม่ฟังปรับ.

เห็นนอนกำลังเสพเมถุนธรรม

[๖๓๗] หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านอนกำลังเสพเมถุนธรรมในมาตุคาม ถ้าภิกษุนั้นปฎิญาตกรรมนอนนั้น ฟังปรับตามอาบัติ

หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านอนกำลังเสพเมถุนธรรมในมาตุคาม ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้านอนจริง แต่ไม่ได้เสพเมถุนธรรมเลย ดังนี้ ฟังปรับเพราะการนอน

หากอุบาสิกา นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านอนกำลังเสพ
เมถุนธรรมในมาตุคาม ถ้าภิกษุ นั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นอน
ข้าพเจ้านั่งอยู่ต่างหาก ดังนี้ ฟังปรับเพราะการนั่ง

หากอุบาสิกา นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านอนกำลัง
เสพเมถุนธรรมในมาตุคาม ถ้าภิกษุ นั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นอน
ข้าพเจ้ายืนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ไม่ฟังปรับ.

เห็นนั่งกำลังถึงความเคล้าคลึงด้วยกาย

[๖๓๘] หากอุบาสิกา นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้า
นั่งกำลังถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม ถ้าภิกษุ นั้นปฏิบัติ
นั่งนั้น ฟังปรับตามอาบัติ

หากอุบาสิกา นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านั่งกำลังถึง
ความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม ถ้าภิกษุ นั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้า
นั่งจริง แต่ไม่ได้ถึงความเคล้าคลึงด้วยกาย ดังนี้ ฟังปรับเพราะการนั่ง

หากอุบาสิกา นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านั่งกำลังถึง
ความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม ถ้าภิกษุ นั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้า
ไม่ได้นั่ง ข้าพเจ้านอนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ฟังปรับเพราะการนอน

หากอุบาสิกา นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านั่งกำลัง
ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม ถ้าภิกษุ นั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้า
ไม่ได้นั่ง ข้าพเจ้ายืนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ไม่ฟังปรับ.

เห็นนอนกำลังถึงความเคล้าคลึงด้วยกาย

[๖๓๕] หากอุบาสิกาเห็นพุดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านอนกำลังถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม ถ้าภิกษุเห็นปฏิญาณการนอนนั้น พึงปรับตามอาบัติ

หากอุบาสิกาเห็นพุดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านอนกำลังถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม ถ้าภิกษุเห็นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้านอนจริง แต่ไม่ได้ถึงความเคล้าคลึงด้วยกาย ดังนี้ พึงปรับเพราะการนอน

หากอุบาสิกาเห็นพุดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านอนกำลังถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม ถ้าภิกษุเห็นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นอน ข้าพเจ้านั่งอยู่ต่างหาก ดังนี้ พึงปรับเพราะการนั่ง

หากอุบาสิกาเห็นพุดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านอนกำลังถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม ถ้าภิกษุเห็นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นอน ข้าพเจ้ายืนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ไม่พึงปรับ.

เห็นนั่งในที่ลับ

[๖๔๐] หากอุบาสิกาเห็นพุดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ารูปเดียวนั่งในที่ลับ คือในอาสนะกำบัง พอจะทำการได้ กับมาตุคามผู้เดียว ถ้าภิกษุเห็นปฏิญาณการนั่งนั้น พึงปรับเพราะการนั่ง

หากอุบาสิกาเห็นพุดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ารูปเดียวนั่งในที่ลับ คือในอาสนะกำบัง พอจะทำการได้ กับมาตุคามผู้เดียว ถ้าภิกษุเห็นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นั่ง ข้าพเจ้านอนอยู่ต่างหาก ดังนี้ พึงปรับเพราะการนอน

หากอุบาสิกา^๑นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ารูปเดียนั่งในที่ลับ คือในอาสนะกำบัง พอจะทำการได้ กับมาตุคามผู้เดียว ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นั่ง ข้าพเจ้ายืนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ไม่พึงปรับ.

เห็นนอนในที่ลับ

[๖๔๑] หากอุบาสิกา^๑นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ารูปเดียนอนในที่ลับ คือในอาสนะกำบัง พอจะทำการได้ กับมาตุคามผู้เดียว ถ้าภิกษุนั้นปฏิบัติญาณการนอนนั้น พึงปรับเพราะการนอน

หากอุบาสิกา^๑นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ารูปเดียนอนในที่ลับ คือในอาสนะกำบัง พอจะทำการได้ กับมาตุคามผู้เดียว ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นอน ข้าพเจ้านั่งต่างหาก ดังนี้ พึงปรับเพราะการนั่ง

หากอุบาสิกา^๑นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ารูปเดียนอนในที่ลับ คือในอาสนะกำบัง พอจะทำการได้ กับมาตุคามผู้เดียว ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นอน ข้าพเจ้ายืนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ไม่พึงปรับ.

[๖๔๒] บทว่า อนิยต แปลว่า ไม่แน่นอน คือ เป็นปาราชิกก็ได้ เป็นสังฆาภิเสสก็ได้ เป็นปาจิตตีย์ก็ได้.

บทภาษณีย์

[๖๔๓] ภิกษุปฏิบัติญาณการไป ปฏิบัติญาณการนั่ง ปฏิบัติญาณอาบัติ พึงปรับตามอาบัติ

ภิกษุปฏิบัติญาณการไป ไม่ปฏิบัติญาณการนั่ง ปฏิญาณอาบัติ ฟังปรับ
ตามอาบัติ

ภิกษุปฏิบัติญาณการไป ปฏิญาณการนั่ง ไม่ปฏิบัติญาณอาบัติ ฟังปรับ
เพราะการนั่ง

ภิกษุปฏิบัติญาณการไป ไม่ปฏิบัติญาณการนั่ง ไม่ปฏิบัติญาณอาบัติ ไม่ฟัง
ปรับ

ภิกษุไม่ปฏิบัติญาณการไป ปฏิญาณการนั่ง ปฏิญาณอาบัติ ฟังปรับ
ตามอาบัติ

ภิกษุไม่ปฏิบัติญาณการไป ไม่ปฏิบัติญาณการนั่ง ปฏิญาณอาบัติ ฟังปรับ
ตามอาบัติ

ภิกษุไม่ปฏิบัติญาณการไป ปฏิญาณการนั่ง ไม่ปฏิบัติญาณอาบัติ ฟังปรับ
เพราะการนั่ง

ภิกษุไม่ปฏิบัติญาณการไป ไม่ปฏิบัติญาณการนั่ง ไม่ปฏิบัติญาณอาบัติ
ไม่ฟังปรับ

อนนิตตสิกขาบทที่ ๑ จบ

อนิยตกัณฑ์ทวารรณนา

ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ! อนึ่ง ธรรม คือ อนิยต ๒ สิกขาบทนี้แล
ย่อมมาสู่อุเทศ.

พรรณนาอนิยตสิกขาบทที่ ๑

อนิยตสิกขาบทที่ ๑ ว่า เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เป็นต้น
ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:- ในอนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น มีวินัยขัณฑ์ดังต่อไปนี้:-

[แก้กรรมมูลเหตุแห่งปฐมบัญญัติเป็นต้น]

คำว่า กาลยตุตฺถํ สมุทฺถปนฺนํ มีความว่า กำหนดกาลแล้ว
กล่าวถ้อยคำเกี่ยวข้องกับเรื่องชาวบ้าน ในเวลาที่ใคร ๆ ไม่เดินผ่านไปหรือ
เดินผ่านมาก็ได้ คือ ตามที่เหมาะสมแก่เวลาเช่นนั้น มีอาทิว่า เธอไม่
กลุ้มใจ ไม่ลำบากใจ ไม่อดอยากอะไรหรือ ?

คำว่า กาลยตุตฺถํ ฆมฺมํ ภณฺนํ มีความว่า กำหนดกาลแล้ว
กล่าวธรรมกถา ในเวลาที่ใครคนอื่นเดินผ่านมา หรือเดินผ่านไป คือ
ตามที่เหมาะสมแก่เวลาเช่นนั้น มีอาทิว่า เธอควรทำอุโบสถ, เธอควรถวาย
สลากภัต ดังนี้

นางวิสาขานั้น ชื่อว่า มีบุตรมาก เพราะนางมีธิดาและบุตรมาก
ได้ยืมว่า นางมีบุตรชาย ๑๐ คน และบุตรหญิง ๑๐ คน. ชื่อว่า
มีนัคนามาก เพราะนางมีหลานมาก. เหมือนอย่างว่า นางวิสาขานั้น
มีบุตรชายหญิง ๒๐ คน ฉันทใดแล, แม้บุตรชายหญิงของนางก็มีทารก

คนละ ๒๐ คน ฉะนั้น. นางจึงได้ชื่อว่า มีลูกและหลานเป็นบริวาร ๔๒๐ คน ด้วยประการอย่างนี้.

บทว่า อภิมุขลสมมุตา คือ ผู้อันชาวโลกสมมติว่าเป็นอุดมมงคล.

บทว่า ยญฺเฐสุ คือ ในทานน้อยและทานใหญ่

บทว่า ฉญฺเฐสุ คือ ในงานมหรสพอันเป็นไปเป็นครั้งคราว มีอวาทมงคลและวิวาหมงคลเป็นต้น.

บทว่า อุตฺตเวสุ ได้แก่ ในงานมหรสพฉลอง (สมโภช) มีอาสาพนักข์ตฤกษ์ และปวารณานักข์ตฤกษ์เป็นต้น (งานฉลองนักข์ตฤกษ์วันเข้าพรรษาและวันออกพรรษา).

บทว่า ปจฺม โภชนฺติ มีความว่า ชนทั้งหลาย เจริญให้รับประทาน' ก่อน พนางขอพรว่า เด็กแม่เหล่านี้ จงเป็นผู้ไม่มีโรคมียายุยืน เสมอด้วยท่านเถิด ดังนี้. แม้ชนเหล่าใด เป็นผู้มึศรัทธาเลื่อมใส, ชนเหล่านั้น ให้ภิกษุทั้งหลายฉันแล้ว จึงเจริญนางวิสาขานั้นแล ให้รับประทานก่อนทั้งปวง ในลำดับที่ภิกษุฉันแล้วนั้น.

บทว่า น อาทฺธิยฺ มีความว่า พระอุทายีเถระ ไม่เชื่อฟังคำของนาง. อีกอย่างหนึ่ง ความว่า ไม่กระทำความเอื้อเฟื้อ.

บทว่า อลฺกมฺมฺนฺเย มีวิเคราะห์ว่า ที่นั่งที่ชื่อว่า กัมมณฺเย เพราะอรรถว่า ควรแก่กรรม คือ เหมาะแก่กรรม. ที่ชื่อว่า อสฺสํกัมมณฺเย เพราะอรรถว่า อาจ สามารถ เพื่อทำการได้ ในอาสนะกำบังซึ่งพอจะทำการได้นั้น. ความว่า ในสถานที่อย่างที่ชนทั้งหลาย เมื่อจะทำอชฌมาจาร อาจทำกรรมนั้นได้. ด้วยเหตุนี้แล ในบทภาชนะแห่งบทว่า

อถัมมุนิเย นัน ทานจิงกล่าวว่ อาจะเสพเมถุนธรรมไม้ได้. มีคำอธิบายว่
ในที่ซึ่งอาจะเสพเมถุนธรรมได้.

สองบทว่ นิสขั กปะเปยฺย ได้แก่ ฟิงทำกรนัง. อธิบายว่
ฟิงนัง. ก็เพราะบุคคลนังก่อน แล้วจิงนอน ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า
จิงตรัสกรนังและการนอนทังสองไว้ ในบทภาชนะแห่งบทว่ นิสขั
กปะเปยฺย นั้น.

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่ อุปนิสินฺโณ มีความว่ บุคคลผู้เข้า
ไปนังใกล้ ๆ นั้นแล ผู้ศึกษา ฟิงทราบว่ นอนใกล้.

สองบทว่ ภิกขุ นิสินฺเน ความว่ เมื่อภิกษุนังแล้ว.

สองบทว่ อุโธ วา นิสินฺนา มีความว่ แม้ ๒ คน นังไม้
หลังไม้ก่อนกัน (นังพร้อม ๆ).

ก็ในสิกขาบทที่ ๑ นี้ คำว่ ที่ลัับหู ไม้ได้มาในพระบาลีแม้ก็จริง.
ถึงอย่างนั้น ฟิงทราบกรกำหนด (อาบัตติ) ด้วยที่ลัับตาเท่านั้น. หากว่
มีบุรุษรู้เดียงสานังอยู่ใกล้ประตูห้องซึ่งปิดบานประตูไว้ก็คุ้มอาบัตติไม้ได้เลย.
แต่ถ้านังใกล้ประตูห้องที่ไม้ได้ปิดบานประตูคุ้มอาบัตติได้. และใช้แต่ที่ใกล้
ประตูอย่างเดียวหาไม้ได้. แม้นังในโอกาสภายใน ๑๒ สอก ถ้าเป็นคนตาดิ
มีจิตฟิงช่านข้าง เคลิมไปข้าง ก็คุ้มอาบัตติได้ คนตาบอด แม้นยืนอยู่
ในที่ใกล้ ก็คุ้มอาบัตติไม้ได้. ถึงคนตาดิ นอนหลับเสีย ก็คุ้มอาบัตติไม้ได้.
ส่วนสตรีแม้ตั้ง ๑๐๐ คน ก็คุ้มอาบัตติไม้ได้เลย.

บทว่ สทฺษเยยฺยวจสา แปลว่ มีวาจาควรเชื่อถือได้. ก็เพราะ
อุบาลิกานันเป็นถึงอริยสาวิกา ด้วยเหตุนี้้นั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้า

จึงตรัสว่า **อาคตผลา** เป็นต้นไว้ ในบทภาษณะแห่งบทว่า **สทฺฐเยยวจสา** นั้น.

ในคำว่า **อาคตผลา** เป็นต้นนั้น มีวินิจฉัยดังนี้:- อุบาสิกานั้น ชื่อว่า **อาคตผลา** เพราะว่า มีผลอันมาแล้ว. อธิบายว่า ผู้ได้โศคาปัตติผลแล้ว.

บทว่า **อภิสมตาวินิ** คือ ผู้ได้ตรัสรู้สัจจะ ๔. อุบาสิกานี้ เข้าใจศาสนา คือ ไตรสิกขาติ; เพราะฉะนั้น จึงชื่อว่า ผู้เข้าใจศาสนาติ

ชื่อว่า **นิสฺสขํ ภิกฺขุ ปฏฺิขานมาโน** มีความว่า อุบาสิกานี้ เห็นแล้วจึงพูด แม้ก็จริง, ถึงอย่างนั้น ภิกษุปฏิบัติญาณการนั่งอย่างเดียว พระวินัยชรูปจึงปรับด้วยกรรม ๓ อย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อเธอไม่ปฏิบัติญาณไม่พึงปรับ.

ชื่อว่า อีกประการหนึ่ง อุบาสิกามีวาจาที่เชื่อได้นั้น กล่าวด้วย **กรรมใด ภิกษุ** นั้น พึงถูกปรับด้วยกรรมนั้น มีความว่า อุบาสิกานั้น ยกเรื่องเมถุนกรรม เป็นต้นขึ้น พร้อมด้วยอาการมีการนั่ง เป็นต้น อาการอย่างใด, ภิกษุ นั้น ก็ปฏิบัติด้วย พึงถูกปรับด้วยอาการอย่างนั้น. อธิบายว่า ไม่พึงปรับด้วยอาการสักว่าถ้อยคำของอุบาสิกาแม้เห็นปานนี้.

ถามว่า เพราะเหตุไร ?

ตอบว่า เพราะกรรมดว่า เรื่องที่เห็นเป็นอย่างนั้นก็มี เป็นอย่างอื่นก็มี, ก็เพื่อประกาศเนื้อความนั้น พระอาจารย์ทั้งหลาย จึงนำเรื่องมาเป็นอุทาหรณ์ดังต่อไปนี้:-

[เรื่องพระจีณาสพเถระนั่งกับมาตุคาม]

ได้ทราบว่ ในมัลลารามวิหาร พระเถระผู้จีณาสพรูปหนึ่งไปสู่
ตระกูดุฎฐาก ในวันหนึ่ง นั่งแล้ว ณ ภายในเรือน. ฝ่ายอุบาสิกาก็ยืน
ฟังบัลลังก์สำหรับนอน. ลำดับนั้น ภิกษุถือเทียววิณฑปาทเป็นวัตรรูปหนึ่ง
ยืนที่ใกล้ประตู เห็นเข้า ได้ความสำคัญว่า พระเถระนั่งบนอาสนะเดียว
กันกับอุบาสิกา จึงมองดูบ่อย ๆ. แม้พระเถระก็กำหนดรู้ว่า ภิกษุรูปนี้
เกิดเป็นผู้มีความเข้าใจในเราว่าไม่บริสุทธิ์ ทำภักติกจแล้วไปยังวิหาร เข้า
ไปสู่ที่อยู่ของตนแล้วนั่งอยู่ ภายในนั่นเอง. ภิกษุรูปนั้นมาแล้วด้วย
ตั้งใจว่า เราจักโจทพระเถระ กระแอมแล้วเปิดประตู. พระเถระทราบ
จิตของเธอ จึงเหาะขึ้นบนอากาศ นั่งโดยบัลลังก์ฟังช่อฟ้าเรือนยอด.
แม้ภิกษุนั้นเข้าไปภายใน ตรวจดูเตียงและภายในได้เตียงไม่เห็นพระเถระ
จึงแหงนดูเบื้องบน ลำดับนั้น ท่านเห็นพระเถระนั่งอยู่บนอากาศ จึง
กล่าวว่า ท่านขอรับ ! ท่านชื่อว่า มีฤทธิ์มากอย่างนี้ ขอจงให้บอกความ
ที่ท่านนั่งบนอาสนะเดียวกับมาตุคามมาก่อนเถิด. พระเถระจึงกล่าวว่า
ท่านผู้มีอายุ ! นี่เป็นโทษของละแวกบ้าน แต่เราไม่อาจให้ท่านเชื่อได้
จึงได้กระทำอย่างนี้, ท่านควรจะช่วยรักษาเราไว้ด้วย, พระเถระกล่าวอย่าง
นี้แล้วก็ลง.

ต่อจากนี้ไป คำว่า **สา เจ เอว วเทย** เป็นต้นทั้งหมด
พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัส เพื่อแสดงอาการแห่งเหตุของการปฎิญา.

[พึงปรับอบัติตามปฎิญาของภิกษุ]

บรรดาบทเหล่านั้น หลายบทว่า **มาตุคามสุต เมถุนั รัมมัม**
ปฎิเสวนุโต มีความว่า ผู้เสพเมถุนธรรมในมรรคของมาตุคาม.

คำว่า **นิสฺสชย การตพฺโพ** มีความว่า ภิภษุบัญญัติการนั่งแล้ว ไม่บัญญัติการเสพเมถุนธรรม อย่าปรับด้วยอาบัติเมถุนธรรมปาราชิก พึงปรับด้วยอาบัติที่ต้องด้วยเหตุสักว่านั่ง. อธิบายว่า พึงปรับด้วยอาบัติปาจิตตีย์. พึงทราบวินิจฉัยในจตุกกะทั้งหมดโดยนัยนี้.

บรรดาบทมีบทว่า **คมนํ ปฏฺิขานาติ** เป็นต้นที่ตรัสไว้ เพื่อทรงแสดงการกำหนดอาบัติ และอนาบัติ ในสุดท้ายแห่งสิกขาบท. สองบทว่า **คมนํ ปฏฺิขานาติ** มีความว่า ย่อมบัญญัติการเดินอย่างนี้ว่า เราเป็นผู้เดินไปเพื่อยินดีการนั่งในที่ลับ

บทว่า **นิสฺสชฺ** มีความว่า ย่อมบัญญัติซึ่งการนั่งด้วยความยินดีในการนั่งเท่านั้น.

บทว่า **อาปตฺติ** ได้แก่ บรรดาอาบัติทั้ง ๓ อาบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง.

สองบทว่า **อาปตฺติยา การตพฺโพ** มีความว่า บรรดาอาบัติทั้ง ๓ พึงปรับด้วยอาบัติที่ภิภษุบัญญัติ.

คำที่เหลือในจตุกกะในสิกขาบทนี้ มีอธิบายตั้งทั้งนั้น.

ส่วนในทุตติยจตุกกะ มีวินิจฉัยดังนี้:-

สองบทว่า **คมนํ น ปฏฺิขานาติ** มีความว่า ย่อมไม่บัญญัติด้วยอำนาจแห่งความยินดีการนั่งในที่ลับ ย่อมกล่าวว่า เราไปด้วยการงานส่วนตัว มีสลาภกัตเป็นต้น, ส่วนอุบาสิกา นั้น มาสู่สถานที่เรานั่งเอง. บทที่เหลือ แม้ในทุตติยจตุกกะนี้ ก็มีอธิบายตั้งเหมือนกัน.

แต่บัณฑิตพึงทราบวินิจฉัยในจตุกกะทั้งปวง ดังต่อไปนี้:-

กิลีสที่อาศัยเมถุนธรรม ตรัสเรียกว่า ความยินดีการนั่งในที่ลับ.
ภิกษุใด ใครจะไปยังสำนักแห่งมาตุคามด้วยความยินดีนั้นหยอดนัยน์ตา
ต้องทุกกฎ. นุ่งผ้านุ่ง คาดประคคเอน ห่มจีวร เป็นทุกกฎ ทุก ๆ ประโยค
ในจตุกกะทั้งปวง. เมื่อเดินไป เป็นทุกกฎ ทุก ๆ ย่างเท้า. เดินไปแล้วนั่ง
เป็นทุกกฎอย่างเดียว, พอเมื่อมาตุคามมานั่ง เป็นปาจิตตีย์. ถ้าหญิงนั้น
ผุดลุกผุดนั่ง ด้วยกรณีกิจบางอย่าง เป็นปาจิตตีย์ ในการนั่งทุก ๆ ครั้ง.
ภิกษุมุ่งหมายไปหาหญิงใด ไม่พบหญิงนั้น, หญิงอื่นมานั่ง เมื่อเกิดความ
ยินดี ก็เป็นปาจิตตีย์. แต่ในมหาปัจจรี ท่านกล่าวว่า เพราะมีจิต
ไม่บริสุทธิ์ตั้งแต่เวลา มา เป็นอาบัติเหมือนกัน ถ้าหญิงมามากคนด้วยกัน,
เป็นปาจิตตีย์ตามจำนวนผู้หญิง. ถ้าพวกผู้หญิงเหล่านั้นผุดลุกผุดนั่ง
บ่อย ๆ เป็นปาจิตตีย์หลายตัว ตามจำนวนกับกิริยาที่นั่น. แม้เมื่อภิกษุไม่
กำหนดไว้ไปนั่งด้วยตั้งใจว่า เราจักสำเร็จความยินดีในที่ลับกับหญิงที่เรา
พบแล้ว ๆ ดังนี้. บัณฑิตพึงทราบอาบัติหลายตัว ด้วยสามารถแห่งหญิง
ทั้งหลายผู้มาแล้ว ๆ และด้วยอำนาจการนั่งบ่อยครั้ง โดยนัยดังกล่าวแล้ว
นั้นแล. ถ้าแม้ว่า ภิกษุไปนั่งด้วยจิตบริสุทธิ์ เกิดความยินดีในที่ลับ
กับหญิงผู้มายังสำนักแล้วนั้น, ไม่เป็นอาบัติเลย. สมุฏฐานเป็นคัน เป็น
เช่นเดียวกันกับปฐมปาราชิกสิกขาบทที่เดียวแล.

พรรณานอนิยตสิกขาบทที่ ๑ จบ

อนนิตสิกขาบทที่ ๒

เรื่องพระอุทายีกับนางวิสาขา มิคารมาตา

[๖๔๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น ท่านพระอุทายีดำริว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงห้ามการสำเร็จการนั่งในที่ลับ คือ ในอาสนะกำบัง พอจะทำการได้ กับมาตุคาม หนึ่งต่อหนึ่ง จึงสำเร็จการนั่งในที่ลับ กับสาวน้อยคนนั้นแล หนึ่งต่อหนึ่ง เจริญจากกล่าวธรรมอยู่ ควรแก่เวลา

แม้ครั้งที่สองแล นางวิสาขา มิคารมาตา ก็ได้ถูกเชิญไปสู่สกุลนั้น นางได้เห็นท่านพระอุทายีนั่งในที่ลับ กับสาวน้อยนั้นแล หนึ่งต่อหนึ่ง ครั้นแล้วได้กล่าวคำนี้กะท่านพระอุทายีว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า การที่พระคุณเจ้านั่งในที่ลับกับมาตุคาม หนึ่งต่อหนึ่งเช่นนี้ ไม่เหมาะ ไม่ควร พระคุณเจ้าแม้ไม่ต้องการด้วยธรรมนั้นก็จริง ถึงอย่างนั้น พวกชาวบ้าน ผู้ที่ไม่เลื่อมใส จงบอกให้เชื่อได้โดยยาก

ท่านพระอุทายี แม้ถูกนางวิสาขา มิคารมาตา ว่ากล่าวอยู่อย่างนี้ ก็มีได้เชื่อฟัง

เมื่อนางวิสาขา มิคารมาตากลับไปแล้ว ได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย

บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ต่อสีกา ต่างก็พากันเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนท่านพระอุทายีจึงได้สำเร็จการนั่งในที่ลับ กับมาตุคาม หนึ่งต่อหนึ่งเล่า แล้วกราบทูลเนื้อความนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นกัมมุนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระอุททียว่า คุณก่อนอุททีย ข่าว่า เธอสำเร็จการนั่งในที่ลับ กับมาตุคามหนึ่งต่อหนึ่ง จริงหรือ

ท่านพระอุททียทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ คุณก่อนโมฆบุรุษ โฉนเธอจึงได้สำเร็จการนั่งในที่ลับกับมาตุคามหนึ่งต่อหนึ่งเล่า การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงติเตียนท่านพระอุททียโดยอเนกปริยาย ดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบ่ารุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบ่ารุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่นำเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย แล้วทรงกระทำธรรมมีกถา ที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท

แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับ
ว่าดีแห่งสงฆ์ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก ๑
เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันบังเกิด
ในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักเกิดในอนาคต เพื่อความเลื่อมใส
ของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อม
ใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆกรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑
ครูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๑๕. ๒. อนึ่ง สถานหาเป็นอาสนะกำบังไม่เลยทีเดียว หาเป็น
ที่พอจะทำการได้ไม่ แต่เป็นที่พอจะพุดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่ว
หยาบได้อยู่ แลภิกษุใดรูปเดียว สำเร็จการนั่งในที่ลับ กับด้วย
มาตุคามผู้เดียว ในอาสนะมีรูปอย่างนั้น อุบาสิกามีวาจาที่เชื่อได้
เห็นภิกษุกับมาตุคามนั้นนั้นแล้ว พุดขึ้นด้วยกรรม ๒ ประการ อย่าง
ใดอย่างหนึ่ง คือด้วยสังฆาทิเสสก็ดี ด้วยปาจิตติย์ก็ดี ภิกษุปฏิญาณ
ซึ่งการนั่ง พึงถูกปรับด้วยกรรม ๒ ประการ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือด้วย
สังฆาทิเสสบ้าง ด้วยปาจิตติย์บ้าง อีกอย่างหนึ่ง อุบาสิกามีวาจาที่เชื่อ
ได้นั้นกล่าวด้วยกรรมใด ภิกษุนั้นพึงถูกปรับด้วยกรรมนั้น แม้กรรมนี้
ก็ชื่อ อนียต.

เรื่องพระอุทายี กับนางวิสาขา จบ

สิกขาบทวิภังค์

^๔ [๖๔๕] คำว่า อนึ่ง สถานหาเป็นอาสนะกำบังไม่เลยทีเดียว
อธิบายว่า อาสนะเป็นที่เปิดเผย คือ เป็นสถานที่มิได้กำบังด้วยฝา
บานประตู เสื้อผ้าแพน ม่านบัง ต้นไม้ เสา หรือฉาง ใดๆ
อย่างหนึ่ง.

บทว่า หาเป็นที่พอจะทำการได้ไม่ คือ ไม่อาจเสพเมถุนธรรมได้
คำว่า แต่เป็นที่พอจะพุดเกาะมาตุคาม ด้วยวาจาชั่วหยาบได้อยู่
คือ อาจจะพุดเกาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบได้.

[๖๔๖] บทว่า แล...ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มีภาระงาน
อย่างไร มีชาติอย่างไร มีชื่ออย่างไร มีโคตรอย่างไร มีปกติอย่างไร
มีกรรมเครื่องอยู่อย่างไร มีอารมณ์อย่างไร เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะ
ก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า แล...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า ทรงผืนผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา
ชื่อว่า ภิกษุ โดยปญฺญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า
ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสารธรรม
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า
เป็นพระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียง
กันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ บรรดา

ภิกษุเหล่านี้ นั้น ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยอุตติจตุตถกรรม
อันไม่กำริบ ควรแก่ฐานะ นี้ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรณนี้ .

บทว่า ในอาสนะมีรูปอย่างนั้น คือ ในอาสนะเห็นปานนั้น .

ที่ชื่อว่า มาตุคาม ได้แก่ หญิงมนุษย์ ไม่ใช่หญิงยักษ์ ไม่ใช่
หญิงเปรต ไม่ใช่สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย เป็นสตรีผู้รู้เดียงสา สามารถชาวซึ่ง
ถึงถ้อยคำ เป็นสุภามิต ทุภามิต วาจาชั่วหยาบ และสุภาพ .

บทว่า กับ คือ ร่วมกัน .

คำว่า รูปเดียว...ผู้เดียว ได้แก่ ภิกษุ ๑ มาตุคาม ๑ .

ที่ชื่อว่า ในที่ลับ ได้แก่ ที่ลับตา ๑ ที่ลับหู ๑ ที่ลับตา ได้แก่
สถานที่ซึ่งเมื่อภิกษุ หรือมาตุคาม ขยับตา ยกิ้ว หรือชูศิระยะไม่มีใคร
สามารถจะแลเห็นได้ .

ที่ลับหู ได้แก่ สถานที่ซึ่งไม่มีใครสามารถได้ยินถ้อยคำที่พูดตาม
ปกติได้ .

คำว่า สำเร็จการนั่ง หมายความว่า เมื่อมาตุคามนั่งแล้ว ภิกษุ
นั่งใกล้หรือนอนใกล้ก็ดี เมื่อภิกษุนั่งแล้ว มาตุคามนั่งใกล้ หรือนอนใกล้
ก็ดี นั่งทั้งสองคน หรือนอนทั้งสองคนก็ดี .

[๖๔๗] อุบาสิกาที่ชื่อว่า มีวาจาเชื่อได้ คือ เป็นสตรีผู้บรรลุมผล
ผู้ตรัสรู้ธรรม ผู้เข้าใจศาสนาดี .

ที่ชื่อว่า อุบาสิกา ได้แก่ สตรีผู้ถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ ผู้ถึง
พระธรรมเป็นสรณะ ผู้ถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ .

บทว่า เห็น คือ พบ .

[๖๔๘] อุบาสิกาที่มีวาจาที่เชื่อได้เช่นนั้น ฟังพูดขึ้นด้วยกรรม ๒ ประการ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือด้วยสังฆาติเสสก็ดี ด้วยปาจิตติยก็ดี ภิกษุปฏิบัติจนซึ่งการนั้น ฟังถูกปรับด้วยกรรม ๒ ประการ อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ ด้วยสังฆาติเสสบ้าง ด้วยปาจิตติยบ้าง อีกประการหนึ่ง อุบาสิกาที่มีวาจาที่เชื่อได้นั้น กล่าวด้วยกรรมใด ภิกษุนั้นฟังถูกปรับด้วยกรรมนั้น.

ปฎิญาตกรรมะ

เห็นนังกำลังเกล้าคถึง

[๖๔๙] หากอุบาสิกาเห็นพูดขึ้นว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านั่งกำลังถึงความเกล้าคถึงด้วยกายกับมาตุคาม ถ้าภิกษุนั้นปฏิบัติจนซึ่งการนั้น ฟังปรับตามอาบัติ

หากอุบาสิกาเห็นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านั่งกำลังถึงความเกล้าคถึงด้วยกายกับมาตุคาม ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้านั่งจริง แต่ไม่ได้ถึงความเกล้าคถึงด้วยกาย ดังนี้ ฟังปรับเพราะการนั่ง

หากอุบาสิกาเห็นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านั่งกำลังถึงความเกล้าคถึงด้วยกายกับมาตุคาม ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นั่ง ข้าพเจ้านอนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ฟังปรับเพราะการนอน

หากอุบาสิกาเห็นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านั่งกำลังถึงความเกล้าคถึงด้วยกายกับมาตุคาม ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นั่ง ข้าพเจ้ายืนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ไม่ฟังปรับ.

เห็นนอนกำลังเคล้าคลึง

[๖๕๐] หากอุบาสิกา^๑นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้า
นอนกำลังเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม ถ้าภิกษุ^๒นั้นปฏิบัติ^๓การนอนนั้น
พึงปรับตามอาบัติ

หากอุบาสิกา^๑นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านอนกำลังถึง
ความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม ถ้าภิกษุ^๒นั้นนอนจริง แต่ไม่ได้ถึงความ
เคล้าคลึงด้วยกาย ดังนี้ พึงปรับเพราะการนอน

หากอุบาสิกา^๑นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านอนกำลัง
ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม ภิกษุ^๒นั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้
นอน ข้าพเจ้านั่งอยู่ต่างหาก ดังนี้ พึงปรับเพราะการนั่ง

หากอุบาสิกา^๑นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้านอนกำลัง
ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม ถ้าภิกษุ^๒นั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้า
ยืนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ไม่พึงปรับ.

ได้ยืนนั่งกำลังเคาะ

[๖๕๑] หากอุบาสิกา^๑นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันได้ยืนพระคุณเจ้า
นั่งกำลังพูดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ ถ้าภิกษุ^๒นั้นปฏิบัติ^๓การนั่งนั้น
พึงปรับตามอาบัติ

หากอุบาสิกา^๑นั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันได้ยืนพระคุณเจ้านั่งกำลัง
พูดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ ถ้าภิกษุ^๒นั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้า
นั่งจริง แต่ไม่ได้พูดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ ดังนี้ พึงปรับ
เพราะการนั่ง

หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันได้ยินพระคุณเจ้านั่งกำลังพูดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ ถ้าภิกษุนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้านอนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ฟังปรับเพราะการนอน

หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันได้ยินพระคุณเจ้านั่งกำลังพูดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ ถ้าภิกษุนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นั่ง ข้าพเจ้ายืนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ไม่ฟังปรับ.

ได้ยินนอนกำลังพูดเคาะ

[๖๕๒] หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันได้ยินพระคุณเจ้านอนกำลังพูดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ ถ้าภิกษุนี้บัญญัติการนอนนั้น ฟังปรับตามอาบัติ

หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันได้ยินพระคุณเจ้านอนกำลังพูดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ ถ้าภิกษุนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้านอนจริง แต่ไม่ได้พูดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ ดังนี้ ฟังปรับเพราะการนอน

หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันได้ยินพระคุณเจ้านอนกำลังพูดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ ถ้าภิกษุนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นอน ข้าพเจ้านั่งอยู่ต่างหาก ดังนี้ ฟังปรับเพราะการนั่ง

หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันได้ยินพระคุณเจ้านอนกำลังพูดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ ถ้าภิกษุนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นอน ข้าพเจ้ายืนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ไม่ฟังปรับ.

เห็นนั่งในที่ลับ

[๖๕๓] หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ารูปเดียว นั่งในที่ลับกับมาตุคามผู้เดียว ถ้าภิกษุนั้นปฎิญาณการนั่งนั้น ฟังปรับเพราะการนั่ง

หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ารูปเดียว นั่งในที่ลับกับมาตุคามผู้เดียว ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นั่ง ข้าพเจ้านอนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ฟังปรับเพราะการนอน

หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ารูปเดียว นั่งในที่ลับกับมาตุคามผู้เดียว ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นั่ง ข้าพเจ้ายืนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ไม่ฟังปรับ.

เห็นนอนในที่ลับ

[๖๕๔] หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ารูปเดียว นอนในที่ลับกับมาตุคามผู้เดียว ถ้าภิกษุนั้นปฎิญาณการนอนนั้น ฟังปรับเพราะการนอน

หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ารูปเดียว นอนในที่ลับกับมาตุคามผู้เดียว ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นอน ข้าพเจ้านั่งอยู่ต่างหาก ดังนี้ ฟังปรับเพราะการนั่ง

หากอุบาสิกานั้นพูดขึ้นอย่างนี้ว่า ดิฉันเห็นพระคุณเจ้ารูปเดียว นอนในที่ลับกับมาตุคามผู้เดียว ถ้าภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าไม่ได้นอน ข้าพเจ้ายืนอยู่ต่างหาก ดังนี้ ไม่ฟังปรับ.

[๖๕๕] บทว่า แม่นี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเท่าถึงสิกขาบทก่อน.
บทว่า อนียต แปลว่า ไม่แน่นอน คือ เป็นสังฆาภิเสสก็ได้ เป็น
ปาจิตตีย์ก็ได้.

บทภาษณีย์

[๖๕๖] ภิกษุปฏิบัติญาณการไป ปฏิญาณการนั่ง ปฏิญาณอาบัติ
พึงปรับตามอาบัติ

ภิกษุปฏิบัติญาณการไป ไม่ปฏิบัติญาณการนั่ง ปฏิญาณอาบัติ พึงปรับ
ตามอาบัติ

ภิกษุปฏิบัติญาณการไป ปฏิญาณการนั่ง ไม่ปฏิบัติญาณอาบัติ พึงปรับ
เพราะการนั่ง

ภิกษุปฏิบัติญาณการไป ไม่ปฏิบัติญาณการนั่ง ไม่ปฏิบัติญาณอาบัติ ไม่
พึงปรับ

ภิกษุไม่ปฏิบัติญาณการไป ปฏิญาณการนั่ง ปฏิญาณอาบัติ พึงปรับ
ตามอาบัติ

ภิกษุไม่ปฏิบัติญาณการไป ไม่ปฏิบัติญาณการนั่ง ปฏิญาณอาบัติ พึง
ปรับตามอาบัติ

ภิกษุไม่ปฏิบัติญาณการไป ปฏิญาณการนั่ง ไม่ปฏิบัติญาณอาบัติ พึงปรับ
เพราะการนั่ง

ภิกษุไม่ปฏิบัติญาณการไป ไม่ปฏิบัติญาณการนั่ง ไม่ปฏิบัติญาณอาบัติ
ไม่พึงปรับ.

อนียตสิกขาบทที่ ๒ จบ

บทสรุป

[๖๕๗] ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ธรรมคืออนิยต ๒ สิกขาบท ข้าพเจ้า ยกขึ้นแสดงแล้วแล ข้าพเจ้าขอถามท่านทั้งหลายในธรรม คือ อนิยต ๒ สิกขาบทเหล่านั้นว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิ์แล้วหรือ ข้าพเจ้าขอถาม แม้ครั้งที่สองว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิ์แล้วหรือ ข้าพเจ้าขอถาม แม้ครั้งที่สามว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธิ์แล้วหรือ ท่านทั้งหลายเป็นผู้ บริสุทธิ์แล้วในธรรม คือ อนิยต ๒ สิกขาบทเหล่านี้ เหตุนั้น จึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

อนิยตภักษณ์ จบ

หัวข้อประจำเรื่อง

อนิยต ๒ สิกขาบท คือ นั้งในที่ลับพอจะทำการได้ ๑ แลนั้ง ในที่เช่นนั้น แต่หาเป็นที่พอจะทำการได้ไม่ ๑ พระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ ผู้คงที่ ทรงบัญญัติไว้ดีแล้ว ดังนี้แล.

พรรณนาอนิยตสิกขาบทที่ ๒

อนิยตสิกขาบทที่ ๒ ว่า เตน สมเยน พุทุโร ภควา เป็นต้น ข้าพเจ้าจะขอกล่าวต่อไป:- ในอนิยตสิกขาบทที่ ๒ นั้น มีวินิจฉัยดัง ต่อไปนี้ :-

ไม่คำว่า ภควตา ปฏิภุจิตฺต เป็นต้น ผู้ศึกษาพึงทราบสัมพันธ อยู่นี้ว่า ภิกษุรูปเดียว พึงสำเร็จการนั้งใด ในที่ลับ คือ อาสนะกำบัง

พอจะทำการได้กับมาตุคามผู้เดียว, พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงห้ามการสำเร็จ การนั้นนั้น. จริงอยู่ เมื่อจะถือเอาใจความโดยประการอื่นควรจะตรัสว่า **เอกสฺส เอกาย.**

ถามว่า เพราะเหตุไร ?

ตอบว่า เพราะท่านกล่าวคำว่า ทรงห้ามแล้ว.

อีกอย่างหนึ่ง คำว่า **เอโก** นี้ ฟังทราบว่าเป็นปฐมวิภังคตติง ในอรรถแห่งฉฎฐวิภังคติ.

[อธิบายว่าด้วยสถานที่ลับทำให้ต้องอาบัติ]

ก็ในคำว่า **น เหว โข ปน ปฏิจฺจนฺนํ** นี้ แม้สถานที่ล้อม ในภายนอก ภายในเปิดเผย มีบริเวณสนามเป็นต้น ก็ฟังทราบว่า รวมเข้าในภายใน (นับเนื่องในสถานที่ไม่กำบัง). ท่านกล่าวไว้ในมหา- ปัจจรีว่า สถานที่แม่เห็นปานนี้ นับเข้าในที่ไม่กำบังทีเดียว. คำที่เหลือ ฟังทราบโดยนัยแห่งสิกขาบทที่ ๑ นั้นแล. ก็ในสิกขาบทนี้มีความแปลก กันเพียงอย่างเดียวนี้ว่า คนรู้เดียวส่าผู้หนึ่งผู้ใดเป็นหญิงก็ตาม ชายก็ตาม ไม่เป็นคนตาบอด และหูหนวก ยืนหรือนั่งอยู่ในโอกาสภายใน ๑๒ ศอก มีจิตพุ่งชานไปข้าง เคลิ้มไปข้าง ก็คุ้มอาบัติได้. ส่วนคนหูหนวก แม้ มีตาดี หรือคนตาบอดแม้หูไม่หนวก ก็คุ้มไม่ได้. และพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงลดอาบัติปาราชิกลงมา ปรับอาบัติเพราะวาจาชั่วหยาบ. คำที่เหลือ เป็นเช่นกับสิกขาบทก่อนนั้นแล. แม้ในสิกขาบททั้งสอง ไม่เป็นอาบัติ แก่ภิกษุบ้า และภิกษุผู้เป็นต้นบัญญัติ.

พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ เล่ม ๑ ภาค ๓ - หน้าที่ 692

ในสมุฏฐานเป็นต้น สิกขาบทนี้ มีสมุฏฐาน ๓ เกิดจากกายกับ
จิต วาจากับจิต กายวาจากันจิต เป็นกิริยา เป็นสัญญาวิโมกข์ เป็น
สจิตตกะ โลกวัชชะ กายกรรม วจีกรรม อกุศลจิต มีเวทนา ๒ โดย
เป็นสุขเวทนาและอุเบกขาเวทนา บทที่เหลือมีอรรถตั้งทั้งนั้นแล.

อนิยตวรรณาในอรรถกถาพระวินัย

ชื่อสมันตปาสาทิกา จบ

ปฐมสมันตปาสาทิกา วินัยวรรณา จบ

มหาวิภังค์ ทุตยภาค

นิสสัคคิยกัณฑ์

ท่านทั้งหลาย อนึ่ง ธรรมคือนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๓๐ สิกขาบท
เหล่านี้แล มาสู่อุเทศ.

นิสสัคคิยปาจิตตีย์ วรรคที่ ๑

จิรวรรค สิกขาบทที่ ๑

เรื่องพระฉัพพัคคีย์

[๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ โคตมก-
เจติย์* เขตพระนครเวสาลี ครั้งนั้น พระองค์ทรงอนุญาตไตรจิรวแก่ภิกษุ
ทั้งหลายแล้ว พระฉัพพัคคีย์ทราบว่ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตไตร-
จิรวแล้ว จึงครองไตรจิรวเข้าบ้านสำหรับหนึ่ง อยู่ในอารามอีกสำหรับหนึ่ง
ตรงน้ำอีกสำหรับหนึ่ง

บรรดาภิกษุผู้มกน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ
ผู้ใคร่ต่อศึกษา ต่างก็เฟงโทษ ดิเตียน โพนทนาว่า ไฉนพระฉัพพัคคีย์ จึง
ได้ทรงจิรวเกินหนึ่งสำหรับเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์สอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมสงฆ์ ในเพราะเหตุ
เป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามพระฉัพพัคคีย์

* วิหารที่เขาสร้างไว้ ณ เจติยสถานของโคตมกยัถ์.

ว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า พวกเธอทรงจีวรเกินหนึ่งสำหรับจริงหรือ
พระฉัพพัคคีย์ถูกรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย
การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของ
สมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ ไฉนพวกเธอจึงได้ทรงจีวรเกินหนึ่ง
สำหรับเล่า การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใส
ของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่
เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของพวกเธอนั้น เป็นไปเพื่อ
ความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่าง
อื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนพระฉัพพัคคีย์โดยอเนกปริยายดังนี้
แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบำรุงยาก
ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ
เกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลียงง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย
ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่นำ
เลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย
ทรงกระทำธรรมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่
ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท

แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือเพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆกรรม เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๒๐. ๑. อนึ่ง ภิกษุใดทรงอดิเรกจิวร เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติแล้ว แก่
ภิกษุทั้งหลาย ด้วยประการฉะนี้.

เรื่องพระฉัพพัคคีย์ จบ

พระอนุบัญญัติ

เรื่องพระอานนท์

[๒] ก็โดยสมัยนั้นแล อดิเรกจิวรที่เกิดแก่ท่านพระอานนท์มีอยู่
และท่านประสงค์จะถวายจิวรนั้นแก่ท่านพระสารีบุตร แก่ท่านพระสารี-
บุตรอยู่ถึงเมืองสาเกต จึงท่านพระอานนท์มีความปริวิตกว่า พระผู้มี-
พระภาคเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทไว้ว่า ภิกษุไม่พึงทรงอดิเรกจิวร ก็นี้

อดิเรกจิรวังเกิดแก่เรา และเราก็ใคร่จะถวายแก่ท่านพระสารีบุตร แต่ท่านอยู่ถึงเมืองสาเกต เราจะพึงปฏิบัติอย่างไรหนอ ครั้นแล้วท่านพระอานนท์ได้กราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามว่า คุณก่อนอานนท์ ยังอีกนานเท่าไร สารีบุตรจึงจักกลับมา

พระอานนท์กราบทูลว่า จักกลับมาในวันที่ ๕ หรือวันที่ ๑๐ พระพุทธเจ้าข้า

ทรงอนุญาตอดิเรกจิรว

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกระทำกรรมิกถา ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ทรงอดิเรกจิรวไว้ได้ ๑๐ วัน เป็นอย่างยิ่ง

อนึ่ง พวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระอนุบัญญัติ

๒๐. ๑. ก. จีรวสำเร็จแล้ว กฐินอันภิกษุเคาะเสียแล้ว พึงทรงอดิเรกจิรวได้ ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่ง ภิกษุให้ล่วงกำหนดนั้นไป เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

เรื่องพระอานนท์ จบ

สิกขาบทวิรังก์

[๓] บทว่า จีรวสำเร็จแล้ว ความว่า จีรวของภิกษุทำสำเร็จแล้ว

ก็ดี หายเสียก็ดี นิบทายเสียก็ดี ถูกไฟไหม้เสียก็ดี หมดหวังว่าจะได้ทำ
จิวรก็ดี

คำว่า กฐิน...เคาะเสียแล้ว คือ เคาะเสียแล้วด้วยมาตिकाอันใด
อันหนึ่งในมาตिका ๘ หรือสงฆ์เคาะเสียในระหว่าง

บทว่า ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่ง คือ ทรงไว้ได้ ๑๐ วันเป็นอย่างมาก
ที่ชื่อว่า อติเรกจิวร ได้แก่จิวรที่ยังไม่ได้อธิษฐาน ยังไม่ได้วิกัป
ที่ชื่อว่า จิวร ได้แก่ ผ้า ๖ ชนิด ชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่งเข้าองค์
กำหนดแห่งผ้าต้องวิกัปเป็นอย่างต่ำ

คำว่า ให้ล่วงกำหนดนั้นไป เป็นนิสัคคีย์ ความว่า เมื่ออรุณ
ที่ ๑๑ ขึ้นมา จิวรนั้นเป็นนิสัคคีย์ คือเป็นของจำต้องเสียสละแก่สงฆ์
คณะ หรือบุคคล

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละจิวรนั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

[๔] ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบ
เท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห่ประณมมือกล่าวอย่างนั้นว่า

ท่านเจ้าข้า จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ล่วง ๑๐ วัน เป็นของจำจะ
สละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่สงฆ์

ครั้น สละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียสละให้ด้วยอุตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จิวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้

เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสละแก่คณะ

[๕] ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งประณมมือกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านข้าพเจ้า จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ล่วง ๑๐ วัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจิวรที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จิวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

เสียดสละแก่บุคคล

[๖] ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่งประณมมือกล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้าล่วง ๑๐ วัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนจิวรที่เสียดสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จิวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

นิสสัคคียปาจิตตีย์

[๗] จีวรล่วง ๑๐ วันแล้ว ภิกษุสำคัญว่าล่วงแล้ว เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จีวรล่วง ๑๐ วันแล้ว ภิกษุสงสัย เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์

จีวรล่วง ๑๐ วันแล้ว ภิกษุสำคัญว่ายังไม่ล่วง เป็นนิสสัคคีย์ ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์

จีวรยังไม่ได้อธิษฐาน ภิกษุสำคัญว่าอธิษฐานแล้ว เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จีวรยังไม่ได้วิกัป ภิกษุสำคัญว่าวิกัปแล้ว เป็นนิสสัคคีย์ ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์

จีวรยังไม่ได้สละ ภิกษุสำคัญว่าสละแล้ว เป็นนิสสัคคีย์ ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์

จีวรยังไม่หาย ภิกษุสำคัญว่าหายแล้ว เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์

จีวรยังไม่ฉิบหาย ภิกษุสำคัญว่าฉิบหายแล้ว เป็นนิสสัคคีย์ ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์

จีวรยังไม่ถูกไฟไหม้ ภิกษุสำคัญว่าถูกไฟไหม้แล้ว เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จีวรยังไม่ถูกชิงไป ภิกษุสำคัญว่าถูกชิงไปแล้ว เป็นนิสสัคคีย์ ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์

ทุกกฏ

จิวรเป็นนิสัคคีย์ ภิกษุยังไม่ได้เสียดละ บริโภค ต้องอาบัติทุกกฏ
จิวรยังไม่ล่วง ๑๐ วัน ภิกษุสำคัญว่าล่วงแล้ว บริโภค ต้องอาบัติ
ทุกกฏ

จิวรยังไม่ล่วง ๑๐ วัน ภิกษุสงสัย บริโภค ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

จิวรยังไม่ล่วง ๑๐ วัน ภิกษุสำคัญว่ายังไม่ล่วง บริโภค ไม่ต้อง
อาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๘] ในภายใน ๑๐ วัน ภิกษุอธิษฐาน ๑ ภิกษุวิกัปไว้ ๑ ภิกษุ
สละให้ไป ๑ จีวรหาย ๑ จีวรฉิบหาย ๑ จีวรถูกไฟไหม้ ๑ โจรงิงเอา
ไป ๑ ภิกษุถือวิสาสะ ๑ ภิกษุวิกถจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้อง
อาบัติแล.

เรื่องพระฉัพพัคคีย์

[๙] ก็โดยสมัยนั้นแล พระฉัพพัคคีย์ไม่ให้คืนจิวรที่เสียดละ บรรดา
ภิกษุผู้มั่งน้อย สันโดษ มีความละอายเป็นความรังเกียจ ผู้ใคร่ต่อศึกษา
ต่างก็เฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนพระฉัพพัคคีย์จึงไม่ให้คืนจิวร
ที่เสียดละเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสอบถามพระฉัพพัคคีย์ว่า คุณก่อน
ภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า พวกเธอไม่ให้คืนจิวรที่เสียดสละ จริงหรือ
พระฉัพพัคคีย์ทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย การ
กระทำของพวกเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ
ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนพวกเธอจึงไม่ให้คืนจิวรที่เสียดสละเล่า การ
กระทำของพวกเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้
การกระทำของพวกเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่
ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใส
แล้ว

ทรงอนุญาตให้คืนจิวรที่เสียดสละ

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนพระฉัพพัคคีย์โดยอเนกปริยาย ดังนี้
แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบ่ารุงยาก ความ
เป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจ
คร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบ่ารุงง่าย
ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่นำ
เลื่อมใส การไม่สะดม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย

ทรงกระทำกรรมมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จีวรที่ภิกษุเสียดแล้ว สงฆ์ คณะ หรือบุคคล จะไม่คืนให้ไม่ได้ ภิกษุใดไม่คืนให้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

เรื่องพระฉัพพัคคีย์ จบ

จีวรวรร ลิกขาบทที่ ๑ จบ

ทุติยสมันตปาสาทิกา วินัยวรรณา

ติงสกัณฑ์ทวารณา

ธรรม ๒๐ เหล่าใด ชื่อว่านิสสัคคีย์ ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้สงบ ทรงแสดงแล้ว บัดนี้ ข้าพเจ้าจักทำการพรรณา บทที่ยังไม่เคยมีมาก่อน แห่งธรรมเหล่านั้น.

นิสสัคคียปาจิตติย จีวรวรรคที่ ๑ ลิกขาบทที่ ๑

พรรณาปฐมกฐินลิกขาบท

ในคำนิทานว่า โดยสมัยนั้นแล พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ที่โคตมกเจดีย์ใกล้กรุงไพศาล ก็โดยสมัยนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตไตรจีวรแก่ภิกษุทั้งหลาย ดังนี้ เป็นต้น ที่ชื่อว่า ไตรจีวรนั้น ได้แก่จีวร ๓ ผืนนี้ คือ อันตราสก ๑ อุตตราสก ๑ สังฆาฏิ ๑ ย่อม

เป็นอันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตแล้วเพื่อใช้สอย. ก็จีวร ๓ ผืนนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงอนุญาตในที่ใด ทรงอนุญาตเมื่อไร? และ ทรงอนุญาตเพราะเหตุไร? คำนั้นทั้งหมดมาแล้วในเรื่องหมอชีวกในจีวร-
ชั้นชกะนั้นแล.

ชื่อว่า อญฺเณเนว ติจีวเรน คามํ ปวิสนฺติ มีความว่า พวกภิกษุ
นักพหุคิย์ ครองไตรจีวรเข้าบ้านสำหรับหนึ่งต่างหาก จากสำรับที่ใช้ครอง
อยู่ในวัด และสำรับที่ใช้ครองสร่งน้ำ. ใช้จีวรวันละ ๕ ผืน ทุกวัน ด้วย
อาการอย่างนี้.

สองบทว่า อุปฺปนฺนํ โหติ มีความว่า อติเรกจีวรนี้ เกิดขึ้นให้
ช่องแก่นุบัญญัติ ด้วยอำนาจการได้ มิใช่ด้วยอำนาจความสำเร็จ.

[แก้กรรมบัญญัติเรื่องพระอาณนท]

ชื่อว่า อายสฺมโต สารีปุตฺตสฺส ทาทูกาโม โหติ มีความว่า ได้ยิน
ว่า ท่านพระอาณนท ย่อมนับถือท่านพระสารีบุตรโดยนับถือความมีคุณ
มากของพระสารีบุตรว่า เว้นพระผู้มีพระภาคเจ้า บุคคลอื่นที่มีคุณวิเศษ
เห็นปานนี้ ไม่มีเลย. ท่านได้จีวรที่ชอบใจ ชักแล้ว กระทำพินทุกัปปะ
แล้ว ถวายแก่พระเถระนั้นแล แม้ทุกคราว. ในเวลาก่อนนั้นได้ยาคุและ
ของเคี้ยว หรือบิณฑบาตอันประณีตแล้ว ย่อมถวายแก่พระเถระเหมือน
กัน. ในเวลาหลังนั้น แม้ได้เกสัช มีน้ำผึ้งและน้ำอ้อยเป็นต้น ก็ถวาย
แก่พระเถระนั่นเอง พาเด็กทั้งหลายออกจากตระกูลอุปัฏฐาก ให้บรรพชา
ให้ถืออุปัชฌายะ ในสำนักพระเถระแล้ว กระทำอนุสาวนากรรมเอง.
ฝ่ายท่านพระสารีบุตร ก็นับถือท่านพระอาณนทเหลือเกิน ด้วยทำในใจว่า

ธรรมดาว่า กิจที่บุตรจะพึงกระทำแก่บิดา เป็นภาระของบุตรคนโต; เพราะฉะนั้น กิจใดที่เราจะพึงกระทำแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า กิจนั้นทั้งหมด พระอานนท์กระทำอยู่, เราอาศัยพระอานนท์จึงได้เพื่อเป็นผู้มีความชวนชวายน้อยอยู่. คำทั้งหมดว่า แม้พระเถระนั้น ได้จิวรที่ชอบใจแล้ว ก็ถวายพระอานนทเถระเหมือนกัน เป็นต้น เป็นเช่นกับด้วยคำก่อนนั้นแล. พระอานนทเถระนับถือด้วยความนับถือคุณมากอย่างนี้ บัณฑิตพึงทราบว่าย่อมเป็นผู้มีความประสงค์จะถวายจิวรนั้น แม้ที่เกิดขึ้นในครั้งนั้นแก่ท่านพระสารีบุตร.

ก็ในคำว่า นวมิ วา ภควา ทิวสั ทสมิ วา นี้ หากใคร ๆ จะพึงมีความสงสัยว่า พระเถระทราบได้อย่างไร ?

ตอบว่า พระเถระทราบได้ด้วยเหตุหลายอย่าง.

[เหตุที่พระอานนท์ทราบการมาของพระสารีบุตรได้]

ได้ยินว่า พระสารีบุตรเถระ เมื่อจะหลีกจาริกไปในชนบท มักบอกลาพระอานนทเถระก่อนแล้วจึงหลีกไปว่า ผมจักมาโดยกาลชื่อว่าประมาณเท่านี้ ในระหว่างนี้ ท่านอย่าละเลยพระผู้มีพระภาคเจ้า ดังนี้. ถ้าแม้ว่า ท่านไม่บอกลาในที่ต่อหน้า, ก็ต้องส่งภิกษุไปบอกลาก่อนจึงไป. ถ้าว่า ท่านอยู่จำพรรษาในอาวาสอื่น, และภิกษุเหล่าใดมาก่อน ท่านก็ส่งภิกษุเหล่านั้นไปอย่างนี้ว่า พวกท่านจงถวายบังคม พระบาทบุคคลของพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยเศียรเกล้า ตามคำของเรา, และจงเรียนถามถึงความไม่มีโรคของพระอานนท์แล้วบอกว่า เราจักมาในวันชื่อนั้น, และพระเถระย่อมมาในวันตามที่ท่านกำหนดไว้แล้วนั้นแลเสมอ ๆ.

อีกอย่างหนึ่ง ท่านพระอานนท์ ย่อมทราบได้ด้วยการอนุมานบ้าง
ย่อมทราบได้โดยนัยนี้บ้างว่า ท่านพระสารีบุตร เมื่อทนอดกลั้นความวิโยค
(พลัดพราก) จากพระผู้มีพระภาคเจ้าอยู่สิ้นวันมีประมาณเท่านี้, บัดนี้
นับแต่ไป จักไม่เลยวันชื่อนั้น, ท่านจักมานั่นอน, จริงอยู่ ชน
ทั้งหลายผู้ซึ่งมีปัญญามาก ย่อมมีความรักและความเคารพในพระผู้มีพระ-
ภาคเจ้ามาก ดังนี้. พระเถระย่อมทราบได้ด้วยเหตุหลายอย่างด้วยประการ
อย่างนี้. เพราะเหตุนี้ ท่านจึงกราบทูลว่า จักมาในวัน ที่ ๕ หรือวันที่
๑๐ พระพุทธเจ้าข้า! ดังนี้. เมื่อพระอานนท์เถระกราบทูลอย่างนี้แล้ว
เพราะสีกขาบทนี้มีโทษทางพระบัญญัติ มิใช่มีโทษทางโลก; เพราะเหตุ
นั้น ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรงทำวันที่ท่านพระอานนท์
กราบทูลนั้นแลให้เป็นกำหนด จึงทรงบัญญัติสีกขาบทว่า คุณอนภิกขุ
ทั้งหลาย! เราอนุญาตให้ทรงอดิเรกจิวรไว้ ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่ง ดังนี้
ถ้าหากว่า พระเถระนี้ จะพึงทูลแสดงขึ้นถึงเดือน หรือเดือนหนึ่ง, แม้
ถึงเดือน หรือเดือนหนึ่งนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า ก็จะพึงทรงอนุญาต.

[แก้บรรณสีกขาบทวิถกด้วยการเคาะกลึง]

บทว่า นิฏฺฐจิตฺตจิวรสุมี ได้แก้ เมื่อจิวรสำเร็จแล้ว โดยการสำเร็จ
อย่างใดอย่างหนึ่ง. ก็เพราะจิวรนี้ ย่อมเป็นอันสำเร็จแล้ว ด้วยการ
กระทำบ้าง ด้วยเหตุมีการเสียหายเป็นต้นบ้าง; ฉะนั้น เพื่อทรงแสดง
เพียงแต่บรรณเท่านั้น ในบทภาชนะแห่งบทว่า นิฏฺฐจิตฺตจิวรสุมี นั้น พระ-
ผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสคำมีอาทิว่า ภิกขุณา จิวิรํ กตฺวา โหติ ดังนี้.

บรรณดาบทเหล่านั้น บทว่า กตฺวา คือ อันภิกขุกระทำแล้วด้วยกรรม
มีสุจิกรรมเป็นที่สุด. ที่ชื่อว่า กรรมมีสุจิกรรมเป็นที่สุด ได้แก่การทำ

กรรมที่ควรทำด้วยเข็มอย่างใดอย่างหนึ่ง มีการติตรังคุมและลูกคุมเป็นที่สุด
แล้วก็เก็บเข็มไว้ (ในกล่องเข็ม).

บทว่า **นฏฺจํ** คือ ถูกพวกโจรเป็นต้นลักเอาไป. จริงอยู่ แม้
จิวนั้น ท่านเรียกว่า สำเร็จแล้ว ก็เพราะความกังวล ด้วยการกระทำ
นั่นเอง สำเร็จลงแล้ว

บทว่า **วินฏฺจํ** คือ ถูกพวกสัตว์มีปลวกเป็นต้นกัดแล้ว.

บทว่า **ทพฺถมํ** คือ ถูกไฟไหม้.

สองบทว่า **จิรวราสา** ว่า **อุปฺจุจินฺนา** มีความว่า หมดความหวังใน
จิรวซึ่งบังเกิดขึ้นว่า เราจักได้จิรวในตระกูลชื่อนั้นก็ดี. อันที่จริง ควร
ทราบความที่จิรวแม้เหล่านี้สำเร็จแล้ว เพราะความกังวลด้วยการกระทำ
นั้นแล สำเร็จลงแล้ว.

สองบทว่า **อุพฺพตฺตฺมึ กฺจฺนิเน** คือ (เมื่อจิรวสำเร็จแล้ว) และเมื่อ
กฐินเคาะเสียแล้ว. ด้วย บทว่า **อุพฺพตฺตฺมึ กฺจฺนิเน** นี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า
ทรงแสดงความไม่มีแห่งปติโพธที่ ๒ ก็กฐินนั้น อันภิกษุทั้งหลายย่อม
เคาะด้วยมาติกาอย่างหนึ่งในบรรดามาติกา ๘ หรือด้วยการเคาะในระหว่าง
เพราะฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสคำว่า **อฏฺฐนฺนํ มาติกาณํ** เป็นต้น
ในนิเทศแห่งบทว่า **อุพฺพตฺตฺมึ กฺจฺนิเน** นั้น

บรรดามาติกาและการเคาะในระหว่างนั้น มาติกา ๘ มาแล้วใน
กฐินชั้นแรกจะอย่างไรว่า คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย! มาติกาแห่งการเคาะกฐิน ๘
เหล่านี้ คือ **ปັกกมฺนันทิกา นิฏฺฐานันทิกา สันนิฏฺฐานันทิกา นาสนันทิกา**
สวณันทิกา อาสาวัจเจตिका สีมaticกัณฑิกา สหุพฺพารา.

แม้การเคาะกฐินในระหว่าง ก็มาในภิกษุณีวิภังค์^๑ อย่างนี้ว่า

๑. วิ. มหา. ๑/๑๓๕. ๒. วิ. ภิกษุณีวิ. ๑/๑๔๕.

สุณาตุ เม ภนุเต สฺจโฆ ยทิ สฺจฆสฺส ปตฺตทกฺกฺลฺล สฺจโฆ กจฺฉิํ อฺชเรยฺย
เอสา ญตฺต, สุณาตุ เม ภนุเต สฺจโฆ กจฺฉิํ อฺทฺทฺชเรติ ยสฺสตายสฺมโต ขมติ
กจฺฉิํสฺส อฺพฺภาโร โส ตฺถุหฺสฺส ยสฺส นกฺขมติ โส ภาเสยฺย, อฺพฺภติ
สฺจฆเนน กจฺฉิํ ขมติ สฺจฆสฺส ตสฺมา ตฺถุหฺสิ เอวเมตํ ฆารยามิ แปลว่า
ท่านเจ้าข้า ! ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า, ถ้าความพร้อมพร้อมแห่งสงฆ์ถึงที่แล้ว,
สงฆ์พึงเคาะกฐิน, นี้คำเสนอ, ท่านเจ้าข้า ! ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า, สงฆ์
ย่อมเคาะกฐิน, การเคาะกฐินควรแก่ท่านผู้มีอายุใด ท่านผู้มีอายุนั้นพึง
นั่งอยู่, ถ้าไม่ควรแก่ท่านผู้มีอายุใด ท่านผู้มีอายุนั้น พึงลุกขึ้น, กฐิน
อันสงฆ์เคาะแล้วย่อมควรแก่สงฆ์; เพราะฉะนั้น สงฆ์พึงนั่งอยู่ ข้าพเจ้า
จะทรงไว้ซึ่งความเป็นผู้นั่งอยู่แห่งสงฆ์อย่างนั้นแล.

ข้าพเจ้าจักพรรณนาคำที่ควรกล่าวในมาติกา และอันตรายภารานั้น
ทั้งหมด ในอาคตสถานนั้นแล, แต่เมื่อจะกล่าวเสียในที่นี้ บาลีที่ควรจะ
นำมาก็ดี เนื้อความที่ควรจะกล่าวก็ดี แม้จะเป็นอันกล่าวแล้ว, แต่ก็
เป็นเรื่องที่รู้ได้ไม่ง่าย เพราะกล่าวไว้ในฐานะอันไม่ควร.

บทว่า ทสาหปรมํ มีวิเคราะห์ว่า ๑๐ วัน เป็นกำหนดอย่างยิ่ง
แห่งกาลนั้น; เพราะเหตุนั้น กาลนั้นจึงชื่อว่ามี ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่ง
อธิบายว่า จีวรนั้น อันภิกษุพึงทรงไว้ ตลอดกาลมี ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่ง.
แต่เพื่อจะทรงแสดงแต่รรถเท่านั้น ในบทภาชนะ พระผู้มีพระภาคเจ้า
จึงตรัสว่า พึงทรงไว้ได้ ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่ง จริงอยู่ มีคำอธิบายว่า
ความเป็นกาลมี ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่ง ที่ตรัสไว้ในบทว่า ทสาหปรมํ นี้
ภาวะแห่งกาลมี ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่งนั้น มีใจความดังนี้ว่า พึงทรงไว้
ได้ชั่วกาลประมาณเท่านี้ที่ยังไม่ล่วงเลยไป จีวรที่ชื่อว่า อติเรก เพราะ

ไม่นับเข้าในจำพวกจีวรที่อธิษฐานและวิกัไปไว้; เพราะเหตุนั้น จึงชื่อว่า
อดิเรกจีวร. ด้วยเหตุนี้ ในบทภาชนะแห่งบทว่า อดิเรกจีวร นั้น จึง
ตรัสว่า จีวรที่ไม่ได้อธิษฐาน และไม่ได้วิกัไปไว้.

[อธิบายกำเนิดจีวร ๖ ชนิด]

ชื่อว่า **ฉนฺน จีวรํ อญฺญตรํ** มีความว่า บรรดาจีวร ๖ ชนิด
เหล่านี้ คือ จีวรผ้าเปลือกไม้ ๑ จีวรผ้าฝ้าย ๑ จีวรผ้าไหม ๑ จีวรผ้า
กัมพล ๑ จีวรผ้าป่าน ๑ จีวรหาผสมกัน* ๑ จีวรอย่างใดอย่างหนึ่ง
พระผู้มีพระภาคเจ้า ครั้นทรงแสดงกำเนิดแห่งจีวร ด้วยคำว่า **ฉนฺน**
เป็นต้นนี้แล้ว บัดนี้ เพื่อทรงแสดงขนาด (แห่งจีวรนั้น) จึงตรัสว่า จีวร
อย่างต่ำควรจะวิกัไปได้ ดังนี้. ขนาดแห่งจีวรนั้น ด้านยาว ๒ คืบ ด้าน
กว้าง คืบหนึ่ง ในขนาดแห่งจีวรนั้น มีพระบาลีดังนี้ว่า **ดูก่อนภิกษุ**
ทั้งหลาย! เราอนุญาตให้วิกัไปจีวรอย่างต่ำ ด้านยาว ๕ นิ้ว กว้าง ๔ นิ้ว
โดยนิ้วพระสุคต^๒.

ชื่อว่า **ตํ อติกกมยโต นิสฺสคฺคิย** มีความว่า เมื่อภิกษุ
ยังจีวรมีกำเนิดและประมาณตามที่กล่าวแล้วนั้น ให้ล่วงกาลมี ๑๐ วันเป็น
อย่างยิ่ง คือ เมื่อไม่ทำโดยวิธีที่จะไม่เป็นอดิเรกจีวรเสียในระหว่างกาลมี
๑๐ วัน เป็นอย่างยิ่งนี้ เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์. อธิบายว่า จีวรนั้น เป็น
นิสสัคคิยด้วย เป็นอาบัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุนั้นด้วย อีกอย่างหนึ่ง การ
เสียสละ ชื่อว่า นิสสัคคิย. คำว่า นิสสัคคิย นั้นเป็นชื่อของวินัยกรรม
อันภิกษุพึงกระทำในกาลเป็นส่วนเบื้องต้น, การเสียสละมีอยู่ แก่กรรม-
๑. วิ. มหา. ๕/๑๕๒. ๒. วิ. มหา. ๕/๒๑๔.

ชาตินั้น; เหตุนั้น ธรรมชาตินั้น จึงชื่อว่า นิสสัคคีย์ ฉะนั้นแล. นิสสัคคีย์ นั้น คืออะไร? คือ ปาจิตตีย์. ในคำว่า ตํ อตฺถกามยโต นสฺสคฺคิยฺ ปาจิตฺตฺยํ นี้ มีใจความดังนี้ว่า เป็นปาจิตตีย์มีการเสียดละเป็นวินัยกรรม แก่ภิกษุผู้ให้ล่วงกาลนั้นไป.

แต่ในบทภาชนะ เพื่อทรงแสดงอรรถวิภังค์แรกก่อน พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงทรงตั้งมาติกาว่า เมื่อภิกษุให้ล่วงกาลนั้นไป เป็นนิสสัคคีย์ แล้วตรัสคำว่า ในเมื่ออรุณวันที่ ๑๑ ขึ้น เป็นนิสสัคคีย์ คือ อันภิกษุ ฟังเสียดละ ดังนี้. และจิวรนั้น อันภิกษุฟังเสียดละแก่บุคคลใดฟังเสียดละ โดยวิธีอย่างใด เพื่อทรงแสดงบุคคลและวิธีเสียดละนั้นอีก จึงตรัสคำ เป็นต้นว่า สงฺฆสฺส วา ดังนี้.

บรรดาบทเหล่านั้น ในคำว่า เอกาทเส อรุณคฺคฺคฺมเน นี้ ผู้ศึกษา ฟังทราบวา จิวรเกิดขึ้นในวันใด อรุณแห่งวันนั้น อาศัยวันที่จิวรเกิดขึ้น; เพราะเหตุนั้น จึงเป็นนิสสัคคีย์ ในเมื่ออรุณวันที่ ๑๑ ขึ้นรวมกัน วันที่จิวรเกิด ถ้าแม้ว่า จิวรเป็นอันมากผูกหรือพักรวมกันเก็บไว้ ก็เป็นอาบัติเพียงตัวเดียว. ไม่จิวรที่พับไว้ไม่รวมกันเป็นอาบัติหลายตัวตามจำนวนแห่งวัตถุ.

[อธิบายวิธีเสียดละและวิธีแสดงอาบัติ]

ชื่อว่า นิสฺสชฺชิตฺตฺวา อาปฺตฺติ เทเสตฺตฺพฺพา มีความว่า ถามว่า ฟังแสดงอาบัติอย่างไร?

แก้วว่า ฟังแสดงเหมือนอย่างที พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในชั้นธกะ.

ถามว่า ก็ตรัสไว้ในชั้นธกะนั้น อย่างไร ?

แก้ว่า ตรัสไว้แบบนี้ว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุนั้น ฟังเข้าไปหาสงฆ์ กระทำอุตราสงค์เฉวียงปาดข้างหนึ่ง ไหว้ท่าแห่งภิกษุผู้แก่ทั้งหลายแล้ว นั่งกระโห่ง ประนมมือ ฟังกล่าวอย่างนี้ว่า อหิ ฆนฺเต อิตฺตุนฺนํ อปตฺตํ อปนฺโน ตํ ปฏฺฐิตฺตํ (ท่านเจ้าข้า ! กระผมต้องอาบัติมีชื่ออย่างนี้ ขอแสดงคืนอาบัตินั้น).

ก็ในอธิการนี้ ถ้าจีวรมีผืนเดียว ฟังกล่าวว่า เอกํ นิสฺสํคฺคิยฺ ปาจิตฺตํ... (ต้องแล้ว) ซึ่งนิสสัคคิยฺ ปาจิตตีย์ตัวหนึ่ง. ถ้าจีวร ๒ ผืน ฟังกล่าวว่า เทว... ซึ่งอาบัติ ๒ ตัว. ถ้าจีวรมากผืน ฟังกล่าวว่า สมฺพ-หฺลา... ซึ่งอาบัติหลายตัว. แม้ในการเสียดละ ถ้าว่า จีวรมีผืนเดียว ฟังกล่าวตามสมควรแก่บาลีนั้นแล้ว อหิ เม ฆนฺเต จีวรํ ท่านเจ้าข้า ! จีวรของกระผมผืนนี้ เป็นต้น ถ้าหากว่าจีวร ๒ ผืน หรือมากผืน ฟังกล่าวว่า อิมานิ เม ฆนฺเต จีวรานิ ทสฺสาหตฺติกฺกนฺตานิ นิสฺสํคฺคิยานิ อิมานาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสํชฺขามิ (ท่านเจ้าข้า ! จีวรของกระผมเหล่านี้ล่วง ๑๐ วัน เป็นนิสสัคคิยฺ, กระผมเสียดละจีวรเหล่านี้แก่สงฆ์) เมื่อไม่สามารถจะกล่าวบาลีได้ ฟังกล่าวโดยภาษาอื่นก็ได้. ภิกษุฟังรับอาบัติโดยนัยดังกล่าวไว้ในชั้นธกะนั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาดสามารถฟังรับอาบัติ. สมจริงดังที่ตรัสไว้ ในชั้นธกะนั้นอย่างนี้ว่า ภิกษุผู้ฉลาดผู้สามารถ ฟังเพียงสงฆ์ว่า ท่านเจ้าข้า ! ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ ระลึกได้เปิดเผย กระทำให้ตื่น ย่อมแสดงซึ่งอาบัติ, ถ้าความพร้อมแห่งสงฆ์ถึงที่แล้ว, ข้าพเจ้าฟังรับอาบัติของภิกษุมีชื่ออย่างนี้ ดังนี้.

๑. วิ. จุลล. ๖/๒๓๐.

๒. วิ. จุลล. ๖/๓๓๐.

ภิกษุผู้แสดง อันภิกษุรับอาบัตินั้น ฟังกล่าวว่า ปสฺสสิ (เธอเห็นหรือ).

ผู้แสดง: อาม ปสฺสามิ (ขอรับ ! ผมเห็น)

ผู้รับ: อายตี ลวฺเรยฺยาสิ (เธอฟังตำรวมต่อไป).

ผู้แสดง: สาธุ สุภฺภูจฺจ ลวฺริสฺสามิ (ดีละ ผมจะตำรวมให้ดี).

ก็ในอาบัติ ๒ ตัว หรือหลายตัวด้วยกัน ผู้ศึกษาพึงทราบความต่างแห่งวณะโดยนัยก่อนนั้นแล แม้ในการให้จีวร (คิน) ก็พึงทราบความแตกต่างแห่งวณะด้วยอำนาจแห่งวัตถุ คือ สงฺโฆ อิมิ จีวรํ อิมานิ จีวรานิ... สงฺฆํพึงให้จีวรผืนนี้ ฟังให้จีวรทั้งหลายเหล่านี้... ถึงในการเสียดละแก่คณะ และแก่บุคคล ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน.

ก็ในการแสดงและการรับอาบัติในอธิการนี้ มีบาลีดังต่อไปนี้:-

เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุณา ฯ เปฯ เอวมสฺสุ วจนียา อหํ ฃนฺเต อิตฺถนฺนามํ
อาปตฺตี อาปฺนุโน ตํ ปฏฺฐิตฺสมิ* แปลว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ! อัน
ภิกษุนั้น ฟังเข้าไปหาภิกษุมารูป กระทำผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง
ไหว้เท้าทั้งหลายแห่งภิกษุผู้แก่ทั้งหลายแล้ว นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลี
ฟังกล่าวอย่างนั้นว่า ท่านเจ้าข้า ! ข้าพเจ้าต้องอาบัติชื่อนี้ ขอแสดงคินซึ่ง
อาบัตินั้น.

อันภิกษุผู้ฉลาดผู้สามารถ ฟังเผด็จภิกษุเหล่านั้นให้ทราบว่า สุณฺหาตุ
เม ฃนฺเต อายสฺมฺมฺหฺตา อัย อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ อาปตฺตี สฺรติ วิวรติ
อุตฺตนาณิกโรติ เทเสติ ยทายสฺมฺมฺหฺตานํ ปตฺตกฺกฺลลํ อหํ อิตฺถนฺนามสฺส
ภิกฺขุโน อาปตฺตี ปฏฺฐิตฺสฺสเมหฺยฺยํ แปลว่า ท่านเจ้าข้า ! ท่านผู้มีอายุ

ทั้งหลาย ของงพึงข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่ออย่างนี้ รูปนี้ย่อมระลึก ย่อมเปิดเผย ย่อมกระทำให้ตื่น ย่อมแสดงอาบัติ, ถ้าว่าความพร้อมแห่งท่านผู้มีอายุทั้งหลายถึงที่แล้ว ข้าพเจ้าพึงรับอาบัติของภิกษุชื่อนี้.

ภิกษุผู้แสดง อันภิกษุผู้รับอาบัตินั้น พึงกล่าวว่า **ปสุตติ** (ท่านเห็นหรือ).

ผู้แสดง: **อาม ปสุตตมิ** (ขอรับ ! ผมเห็น).

ผู้รับ: **อายตี ลัมเรยยาติ*** (ท่านพึงสำรวจระวังต่อไป).

ภิกษุนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ทำอุตราสงค์เฉวียงบ่า แล้วนั่งกระโห่ง ประคองอัญชลีแล้วกล่าวอย่างนี้ว่า **ดูก่อนอาวุโส!** ข้าพเจ้าต้องอาบัติ มีชื่ออย่างนี้แล้ว, จะแสดงคืนอาบัติ, ภิกษุผู้แสดง อันภิกษุผู้รับอาบัตินั้นพึงกล่าวว่า **ปสุตติ** (ท่านเห็นหรือ).

ผู้แสดง: **อาม ปสุตตมิ** (ขอรับ ! ผมเห็น).

ผู้รับ: **อายตี ลัมเรยยาติ** (ท่านพึงสำรวจระวังต่อไป).

ในวิสัยแห่งการแสดงและรับอาบัตินั้น ผู้ศึกษาพึงทราบการระบุชื่ออาบัติและความต่างแห่งวณะ โดยนัยก่อนนั้นแล. และพึงทราบบาลีแม้ในการสละแก่ภิกษุ ๒ รูป เหมือนในการสละแก่คณะนั้น. ก็ถ้าว่าจะพึงมีความแปลกกันไฉน, พระผู้มีพระภาคเจ้าพึงตรัสบาลีไว้แผนกหนึ่งแม้ในการสละแก่ภิกษุ ๒ รูปนี้ เหมือนอย่างทีพระองค์ตรัสปารีสุทธิอุโบสถแก่ภิกษุ ๓ รูป โดยนัยเป็นต้นว่า **ภิกษุทั้งหลาย!** เรานุญาตให้ภิกษุ ๓ รูป ทำปารีสุทธิอุโบสถ **ภิกษุทั้งหลาย!** ก็แลภิกษุเหล่านั้นพึงทำอุโบสถเหล่านั้นอย่างนี้; **ภิกษุผู้ฉลาดผู้สามารถ** พึงเผด็จภิกษุ

* วิ. จุลล. ๖/๓๖๕/-๓๓๐.

เหล่านั้นให้ทราบ แล้วตรัสปารีสุทธิอุโบสถแก่ภิกษุ ๒ รูปอีกแผนกหนึ่งต่างหาก โดยนัยเป็นต้นว่า ภิกษุทั้งหลาย ! เราอนุญาตให้ภิกษุ ๒ รูปทำปารีสุทธิอุโบสถ, ภิกษุทั้งหลาย ! ก็แลภิกษุเหล่านั้น ฟังทำอุโบสถนั้นอย่างนี้ ภิกษุเถระพึงทำอุตราสงค์เฉวียงบ่า* ดังนี้ ฉะนั้น. ก็เพราะไม่มีความแปลกกัน; ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงมิได้ตรัสไว้ ทรงผ่านไปเสีย เพราะฉะนั้น บาติในการสละแก่ภิกษุ ๒ รูปนี้ เป็นบาติที่ตรัสไว้แก่คณะเหมือนกัน.

ส่วนในการรับอบัติมีความแปลกกันดังนี้:- บรรดาภิกษุ ๒ รูป ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง อย่างตั้งญัตติ เหมือนภิกษุผู้รับอบัติ ตั้งญัตติ ในเมื่อภิกษุผู้ต้องอบัติสละแก่คณะแล้วแสดงอบัติ ฟังรับอบัติเหมือนบุคคลคนเดียวรับฉะนั้น. แท้จริง ชื่อว่าการตั้งญัตติสำหรับภิกษุ ๒ รูป ย่อมไม่มี. ก็ถ้าหากจะพึงมี, พระผู้มีพระภาคเจ้าจะไม่ฟังตรัสปารีสุทธิอุโบสถไว้แผนกหนึ่ง สำหรับภิกษุ ๒ รูป แม้ในการให้จีวรที่เสียสละแล้วคืน จะกล่าวว่า อิมิ จีวร อายสมโต เทม พวกเราให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน เหมือนภิกษุรูปเดียวกล่าวว่า อิมิ จีวร อายสมโต ทมฺมิ ผมให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้ ก็ควร. จริงอยู่ แม้ญัตติทุติยกรรม ซึ่งหนักกว่านี้ ตรัสว่า ควรอุปโลกน์ทำ ก็มี วินัยกรรมมีการสละนี้ สมควรแก่ญัตติทุติยกรรมเหล่านั้น. แต่จีวรที่สละแล้ว ควรให้คืนทีเดียว, จะไม่ให้คืนไม่ได้. ก็การให้คืนจีวรที่สละเสียแล้วนี้เป็นเพียงวินัยกรรม. จีวรนั้นเป็นอันภิกษุนั้นให้แก่สงฆ์ หรือแก่คณะ หรือแก่บุคคล ห้ามได้ทั้งนั้นแล.

* วิ. มห. ๔/๒๔๓-๒๔๔.

[แก้อรรถบทภาษานี้ว่าด้วยอติเรกจิวรล่วง ๑๐ วันเป็นต้น]

ชื่อว่า ทสหาติกุกนฺเต อติกุกนฺตสญฺญิ ได้แก่ ผู้มีความสำคัญในจิวรที่ล่วง ๑๐ วันแล้วอย่างนี้ว่า จิวรนี้ล่วง (๑๐ วัน) แล้ว. อีกอย่างหนึ่งความว่า เมื่อ ๑๐ วันล่วงแล้ว มีความสำคัญอย่างนี้ว่า ๑๐ วันล่วงไปแล้ว.

ชื่อว่า นิสุตคฺคิยฺ ปาจิตฺติยฺ มีความว่า ความสำคัญที่กล่าวไว้ในบทว่า อติกุกนฺตสญฺญิ นี้คู้มอาบัติไม่ได้, ถึงภิกษุใดจะมีความสำคัญอย่างนี้, จิวรนั้น ของภิกษุเมื่อนั้น ก็เป็นนิสัคคิยฺ และภิกษุนั้น ก็ต้องอาบัติปาจิตตีย์ด้วย, หรือเป็นปาจิตตีย์ มีการเสียดละเป็นวินัยกรรม; เพราะฉะนั้น อรรถวิภังค์ทั้ง ๒ ย่อมถูกต้อง. ทุก ๆ บทก็มีนัยเช่นนี้.

ชื่อว่า อวิสุตฺตชิตฺเต วิสุตฺตชิตฺตสญฺญิ ได้แก่ ผู้มีความสำคัญในจิวรที่ตนไม่ได้ให้ คือ ไม่ได้สละให้แก่ใคร ๆ อย่างนี้ว่า เราสละแล้ว.

ชื่อว่า อนนฺนฺเจ นนฺนฺตสญฺญิ มีความว่า โจรทั้งหลาย ย่อมลักเอาซึ่งจิวรเป็นอันมากของภิกษุเหล่าอื่น ที่เก็บรวมไว้กับจิวรของตน, บรรดาภิกษุเหล่านั้น. ภิกษุรูปนี้ เป็นผู้มีความสำคัญในจิวรของตนซึ่งไม่ได้หายไป ว่าหายแล้ว. แม้ในจิวรที่ไม่ได้เสียหายเป็นต้น ก็มีนัยเช่นนี้

ก็ในบทว่า อวิสุตฺเต นี้ พึงทราบสันนิษฐานว่า ในจิวรที่มีได้ถูกชิงไป ด้วยอำนาจที่พึงห้อยแล้วข่มขู่ชิงเอาไป.

ชื่อว่า อนิสฺสฺสฺชิตฺตวา ปริญฺชติ อปตฺติ ทุกฺกนฺตส มีความว่า ภิกษุไม่เปลื้องจิวรที่นุ่งครั้งเดียว หรือห่มครั้งเดียวออกจากกายแล้วเที่ยวไป แม้ตลอดวัน เป็นอาบัติตัวเดียวเท่านั้น. ภิกษุเปลื้องออกแล้วนุ่งหรือห่มจิวรที่ยังไม่สละนั้น เป็นทุกกนฺต ทุก ๆ ประโยค. จัดจิวรที่นุ่งไม่

เรียบร้อย หรือห่มไม่เรียบร้อย ให้เรียบร้อย ไม่เป็นอาบัติ. ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ใช้สอยของภิกษุอื่น. ก็คำมีอาทิว่า ภิกษุได้จีวรที่ผู้อื่นกระทำแล้วใช้สอย ดังนี้ เป็นเครื่องสาธกในความไม่เป็นอาบัตินี้. ทรงหมายเอาการใช้สอย ปรับเป็นอาบัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้มีความสำคัญในจีวรยังไม่ล่วง (๑๐ วัน) ว่าล่วงแล้ว และภิกษุผู้มีความสงสัย.

[ว่าด้วยขนาดจีวรที่ควรอธิฐานและวิกัปป]

ก็ในข้อว่า อนาปัตติ อนโศทสาห์ อธิญฺเจติ วิกปฺเปติ นี้ ผู้ศึกษาพึงทราบจีวรที่ควรอธิษฐาน และที่ควรวิกัปป. ในจีวรที่ควรอธิษฐานและวิกัปปนั้น มีพระบาลีดังต่อไปนี้:-

ครั้งนั้นแล ภิกษุทั้งหลายได้มีความรำพึงอย่างนี้ว่า จีวรทั้งหลายที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตไว้ คือ ไตรจีวรก็ดี คือ วัสสิกสาฎกก็ดี คือ นีสีทนะก็ดี คือ ปัจฉัตรณะก็ดี คือ กัณฐุปฎิจจาทิกัปปิ คือ มุขปุณฺณนโจลกะก็ดี คือ ปริขารโจลกะก็ดี ควรอธิษฐานทั้งหมดหรือว่า ควรจะวิกัปปหนอแล*. ภิกษุทั้งหลายได้กราบทูลเรื่องนี้ แต่พระผู้มีพระภาคเจ้า. พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตว่า ภิกษุทั้งหลาย! เราอนุญาตให้อธิษฐานไตรจีวร ไม่อนุญาตให้วิกัปป, ให้อธิษฐานวัสสิกสาฎก ตลอด ๔ เดือนแห่งฤดูฝน พ้นจากพ ๔ เดือนฤดูฝนนั้น อนุญาตให้วิกัปปไว้, อนุญาตให้อธิษฐานนีสีทนะ ไม่ใช่ให้วิกัปป, อนุญาตให้อธิษฐานผ้าปูนอน ไม่ใช่ให้วิกัปป, อนุญาตให้อธิษฐานกัณฐุปฎิจจาทิ (ผ้าปิดแผล) ชั่วเวลาอาพาธ พ้นจากกาลอาพาธนั้น อนุญาตให้วิกัปป อนุญาตให้อธิษฐาน

* วิ. มหา. ๕/๒๑๘.

มุขปยุฉนโจล (ผ้าเช็ดหน้า) ไม่อนุญาตให้วิกัป, อนุญาตให้อธิษฐาน
บริขารโจล ไม่อนุญาตให้วิกัป* ดังนี้.

[ว่าด้วยการอธิษฐานไตรจีวรเป็นต้น]

บรรดาจีวรเป็นต้นเหล่านั้น อันภิกษุเมื่อจะอธิษฐานไตรจีวรย่อม
แล้วให้วิกัปปะพินทุ พึงอธิษฐานจีวรที่ได้ประมาณเท่านั้น. ประมาณแห่ง
จีวรนั้น โดยกำหนดอย่างสูง หย่อนกว่าสุคตจีวร (จีวรของพระสุคต)
จึงควร และโดยกำหนดอย่างต่ำ ประมาณแห่งสังฆาฏิ และอุตราสงค์
ด้านยาว ๕ ศอกก่า ด้านกว้าง ๓ ศอกก่า จึงควร. อันตราวาสก ด้าน
ยาว ๕ ศอกก่า ด้านกว้าง แม้ ๒ ศอก ก็ควร. เพราะอาจเพื่อจะปกปิด
สะคือด้วยผ้าถุงบ้าง ผ้าห่มบ้างแล. ก็จีวรที่เกินและหย่อนกว่าประมาณ
ดังกล่าวแล้ว พึงอธิษฐานว่า บริขารโจล.

ในวิสัยแห่งการอธิษฐานจีวรนั้น ท่านกล่าวไว้ว่า การอธิษฐาน
จีวร มี ๒ อย่าง คืออธิษฐานด้วยกายอย่างหนึ่ง อธิษฐานด้วยวาจาอย่าง
หนึ่ง; ฉะนั้น ภิกษุพึงถอนสังฆาฏิผืนเก่าว่า **อิมัง สงฆาฏิ ปัจจุทฐรามิ** (เรา
ถอนสังฆาฏิผืนนี้) แล้วเอามือจับสังฆาฏิใหม่ หรือพาดบนส่วนแห่งร่างกาย
กระทำการผูกใจว่า **อิมัง สงฆาฏิ อธิฏฐามิ** (เราอธิษฐานสังฆาฏินี้) แล้ว
พึงทำกายวิการ อธิษฐานด้วยกาย นี้ ชื่อว่า การอธิษฐานด้วยกาย
เมื่อไม่ถูกต้องจีวรนั้นด้วยส่วนแห่งร่างกายส่วนใดส่วนหนึ่ง การอธิษฐาน
นั้น ไม่ควร.

ส่วนในการอธิษฐานด้วยวาจา พึงเปล่งวาจาแล้วอธิษฐานด้วย

* วิ. มหา. ๕/๒๑๘-๒๑๙.

วาจา ในการอธิษฐานด้วยวาจานั้น มีการอธิษฐาน ๒ วิธี. ถ้าผ้าสังฆาฏิ อยู่ในหัตถบาส ฟังเปล่งวาจาว่า ข้าพเจ้าอธิษฐานสังฆาฏิผืนนี้. ถ้าอยู่ ภายในห้อง ในปราสาทชั้นบน หรือในวัดใกล้เคียง ฟังกำหนดที่เก็บ สังฆาฏิไว้แล้วเปล่งวาจาว่า ข้าพเจ้าอธิษฐานสังฆาฏิผืนนั้น. ในอุตราสงค์ และอังตราวาสก ก็มีนัยอย่างนี้. จริงอยู่ เพียงแต่ชื่อเท่านั้นที่แปลกกัน. เพราะฉะนั้น ฟังอธิษฐานจิวรทั้งหมดโดยชื่อของตนเท่านั้น อย่างนี้ว่า สงฆาฏิ อุตราสงค์ อังตราวาสก ดังนี้.

ถ้าภิกษุกระทำจิวรมีสังฆาฏิเป็นต้นด้วยผ้าที่อธิษฐานเก็บไว้ เมื่อ ย้อมและกัปปะเสร็จแล้วฟังถอนว่า ข้าพเจ้าถอนผ้านี้ แล้วอธิษฐานใหม่. แต่เมื่อเย็บแผ่นผ้าใหม่ หรือฉันทใหม่เฉพาะที่ใหญ่กว่าเข้ากับจิวรที่อธิษฐานแล้ว ควรอธิษฐานใหม่. ในแผ่นผ้าที่เท่ากันหรือเล็กกว่า ไม่มีกิจ ด้วยการอธิษฐาน (ใหม่).

ถามว่า ก็ไตรจิวรจะอธิษฐานเป็นบริวารโกล ควรหรือไม่ควร ?

แก้วว่า ได้ทราบมา พระมหาปทุมเถระกล่าวว่า ไตรจิวรฟัง อธิษฐานเป็นไตรจิวรอย่างเดียว, ถ้าว่า อธิษฐานเป็นบริวารโกลได้, การบริหารที่ตรัสไว้ในอุทโทสติสิกขาบท ก็จะฟังไว้ประโยชน์ไป. ได้ยิน ว่า เมื่อพระมหาปทุมเถระกล่าวอย่างนี้ พวกภิกษุที่เหลือกล่าวว่า แม้ บริวารโกล พระผู้มีพระภาคเจ้าก็ตรัสว่า ฟังอธิษฐาน; เพราะเหตุนี้ การอธิษฐานไตรจิวรให้เป็นบริวารโกล ย่อมสมควร.

แม้ในมหาปัจจรี ท่านก็กล่าวว่า ชื่อว่า บริวารโกลนี้เป็นเหตุแห่ง การเก็บ (จิวรโดยความไม่เป็นนิสัคคีย์) ไว้แผ่นหนึ่ง. จะอธิษฐาน

ไตรจีวรว่า บริหารโจล แล้วใช้สอย ควรอยู่. ส่วนในอุทโทสถศึกษาบท
ตรัสการบริหารไว้สำหรับภิกษุผู้อธิษฐานไตรจีวรแล้วบริหารอยู่.

ได้ยินว่า แม้พระมหาตีสเถระผู้กล่าวอุกโตวิถก ซึ่งอยู่ที่ปุลณ-
วาฬการามได้กล่าวไว้ว่า ในกาลก่อน พวกเราได้ฟังจากพระมหาเถระว่า
พวกภิกษุผู้ชอบอยู่ในป่าเก็บจีวรไว้ในโพรงไม้เป็นต้น ไปเพื่อต้องการจะ
เริ่มบ่าเพ็ญเพียร, และเมื่อภิกษุเหล่านั้นไปเพื่อประสงค์จะฟังธรรมในวัด
ใกล้เคียง เมื่อดวงอาทิตย์ขึ้นแล้ว พวกสามเณร หรือพวกภิกษุหนุ่มจึง
ถือบาตรจีวรมา (ให้); เพราะฉะนั้น การจะอธิษฐานไตรจีวรเป็นบริหาร-
โจล เพื่อใช้สอยสะดวก ควรอยู่.

แม้ในมหาปจจริทานก็กล่าวไว้ว่า ในกาลก่อน พวกภิกษุผู้อยู่ป่าได้
อธิษฐานไตรจีวรเป็นบริหารโจลนั้นแล แล้วใช้สอย ด้วยใส่ใจว่า ใน
แดนที่ไม่ผูกสิมารักษาได้ยาก.

วัสสิกสาฎกที่ไม่เกินประมาณ อันภิกษุพึงระบुชื่อแล้วอธิษฐาน
สิ้น ๔ เดือนฤดูฝนโดยนัยดังกล่าวแล้วนั้นแล, ต่อจากนั้นพึงถอนวิกัปไว้.
ก็วัสสิกสาฎกนี้ แม้ยอมพอทำให้เสียสี ก็ควร. แต่สองฝืนไม่ควร.

ฝ้านิสิตนะพึงอธิษฐานโดยนัยดังกล่าวแล้วนั้นแล. ก็แลฝ้านิสิตนะ
นั้น ได้ประมาณ มิได้เพียงฝืนเดียวเท่านั้น. สองฝืนไม่ควร.

แม้ฝ้าปุณอนก็ควรอธิษฐานเหมือนกัน. ก็ฝ้าปุณอนนั้น ถึงใหญ่
ก็ควร แม้ฝืนเดียวก็ควร แม้มากฝืนก็ควร. มีลักษณะเป็นต้นว่า สีเขียว
ก็ดี สีเหลืองก็ดี มีชายก็ดี มีชายเป็นลายดอกไม้ก็ดี ย่อมควรทุกประการ.
ภิกษุอธิษฐานคราวเดียว ย่อมเป็นอันอธิษฐานแล้วทีเดียว.

ผ้าปิดฝีได้ประมาณพึงอธิษฐานชั่วเวลาที่ยังมีอาพาธอยู่, เมื่ออาพาธหายแล้ว พึงปัจจุทรรณวิกัปปไว้. ผืนเดียวเท่านั้น จึงควร.

ผ้าเช็ดหน้า พึงอธิษฐานเหมือนกัน. ภิกษุจำต้องปรารณาผืนอื่น เพื่อต้องการใช้เวลาที่ยังซักอีกผืนหนึ่งอยู่, เพราะฉะนั้น สองผืนก็ควร. แต่พระเถระอีกพวกหนึ่งกล่าวว่า การอธิษฐานผ้าเช็ดหน้านั้น มุ่งการเก็บไว้เป็นสำคัญ แม้มากผืนก็ควร.

ในบริขารโจล ชื่อว่าการนับจำนวนไม่มี, พึงอธิษฐานได้เท่าจำนวนที่ต้องการนั้นเทียว. ถูขยามก็ดี ผ้ากรองน้ำก็ดี มีประมาณเท่าจิวรที่ควรวิกัปปเป็นอย่างต่ำ พึงอธิษฐานว่า บริขารโจล เหมือนกัน. แม้จะรวมจิวรมากผืนเข้าด้วยกันแล้วอธิษฐานว่า ข้าพเจ้าอธิษฐานจิวรเหล่านี้เป็นบริขารโจล ดังนี้ ก็สมควรเหมือนกัน. แม้ภิกษุจะเก็บไว้เพื่อประโยชน์แก่เกสัช นวกรรมและมารคาบิดาเป็นต้น ก็จำต้องอธิษฐานแท้. แต่ในมหาปัจจุทรรณกล่าวไว้ว่า ไม่เป็นอาบัติ.

ส่วนในเสนาสนบริขารเหล่านี้ คือ พูกเตียง ๑ พูกตั้ง ๑ หมอน ๑ ผ้าปาวาร ๑ ผ้าโกเชาว์ ๑ และในเครื่องปูลาดที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์แก่เสนาสนบริขาร ไม่มีกิจที่ต้องอธิษฐานเลย.

[ว่าด้วยเหตุให้ขาดอธิษฐาน]

ถามว่า ก็จิวรที่อธิษฐานแล้ว เมื่อภิกษุใช้สอยอยู่ จะละอธิษฐานไปด้วยเหตุอย่างไร ?

ตอบว่า ย่อมละด้วยเหตุ ๕ อย่างนี้ คือ ด้วยให้บุคคลอื่น ๑ ด้วยถูกชิงเอาไป ๑ ด้วยถือเอาโดยวิสาสะ ๑ ด้วยหันไปเป็นคนเลว ๑

ด้วยลาสิกขา ๑ ด้วยกาลกิริยา ๑ ด้วยเพศกลับ ๑ ด้วยถอนอธิษฐาน ๑ ด้วยความเป็นช่องทะลุ ๑.

บรรดาเหตุ ๕ อย่างนั้น จีวรทุกชนิดย่อมละอธิษฐานด้วยเหตุ ๘ อย่างข้างต้น. แต่เฉพาะไตรจีวรละอธิษฐานด้วยความเป็นช่องทะลุ ท่านกล่าวไว้ในอรรถกถาทุกแห่ง. และการละอธิษฐานนั้น ท่านกล่าวไว้ด้วยช่องทะลุประมาณเท่าหลังเล็บ. ในช่องทะลุประมาณเท่าหลังเล็บนั้น ผู้ศึกษาพึงทราบขนาดเท่าหลังเล็บ ด้วยสามารถแห่งเล็บนิ้วก็พอ. และช่องทะลุ เป็นช่องโหว่ทีเดียว. ก็ถ้าแม้ว่า ภายในช่องทะลุมีเส้นด้ายเส้นหนึ่งยังไม่ขาด, ก็ยังรักษาอยู่.

บรรดาไตรจีวรนั้น สำหรับสังฆาฏิและอุตราสงค์ ช่องทะลุจากด้านในแห่งเนื้อที่มีประมาณเพียง ๑ คืบ จากชายด้านยาว, มีประมาณ ๘ นิ้ว จากชายด้านกว้าง ย่อมทำให้ขาดอธิษฐาน. แต่สำหรับอันตราวาสก ช่องทะลุจากด้านในแห่งเนื้อที่มีประมาณเพียง ๑ คืบ จากชายด้านยาว, มีประมาณ ๔ นิ้ว จากชายด้านกว้าง ย่อมทำให้ขาดอธิษฐาน, ช่องทะลุเล็กลงมา ไม่ทำให้ขาดอธิษฐาน. เพราะฉะนั้น เมื่อเกิดเป็นช่องทะลุจีวรนั้นย่อมตั้งอยู่ในฐานแห่งอดีตจีวร, ควรกระทำสุจิกรรมแล้วอธิษฐานใหม่.

แต่พระมหาสุเมธระกล่าวว่าสำหรับจีวรที่ได้ประมาณมีช่องทะลุที่ใดที่หนึ่ง ย่อมทำให้ขาดอธิษฐาน, แต่สำหรับจีวรที่ใหญ่ ช่องทะลุภายนอกจากประมาณ ยังไม่ทำให้ขาดอธิษฐาน, ช่องทะลุที่เกิดข้างในจึงทำให้ขาด ดังนี้.

พระกรวิยติสสเถระกล่าวว่า จีวรเล็ก ใหญ่ ไม่เป็นประมาณ, ช่องทะลุในที่ตั้งกิกขุเมื่อครองจีวรซ้อนกัน* ๒ ตัวม้วนมาพาดไว้บนแขนซ้าย ยังไม่ทำให้ขาดอธิษฐาน, ช่องทะลุส่วนภายในยอมทำให้ขาด, แม้สำหรับอันตรายสก ช่องทะลุในที่แห่งจีวรที่กิกขุม้วนให้เป็นลูกบวบ ย่อมไม่ทำให้ขาด, ช่องทะลุที่ต่ำลงจากที่ม้วนให้เป็นลูกบวบนั้น ย่อมทำให้ขาด.

แต่ในอรรถกถาอันธกะ ท่านทำวาทะของพระมหาสุเมธเถระให้เป็นหลักในไตรจีวรแล้วกล่าวว่า จีวรประมาณอย่างต่ำ ย่อมรักษาอธิษฐานไว้ได้ จึงกล่าวคำมั่นเพิ่มเติมไว้ว่า ในบริวารโจล ด้านยาว ๕ นิ้ว โดยนิ้วสุด ด้านกว้าง ๔ นิ้ว เป็นช่องทะลุ ณ ที่ส่วนใดส่วนหนึ่ง ย่อมละอธิษฐานไป, ในบริวารโจลผืนใหญ่ช่องทะลุที่ต่ำกว่า ๘ นิ้วและ ๔ นิ้วนั้น ยังไม่ละอธิษฐาน, ในจีวรที่ควรอธิษฐานทั้งหมด ก็นัยนี้ ดังนี้.

บรรดาว่าที่ ๔ นั้น เพราะขึ้นชื่อว่า ประมาณอย่างเล็กอื่น ๆ ที่ต่ำกว่าประมาณอย่างเล็ก แห่งจีวรที่ควรวิภังค์ ของจีวรที่จะพึงอธิษฐาน แม้ทั้งหมด ย่อมไม่มี. ด้วยว่า ประมาณแห่งผ้าสีทนะ ผ้าปิดแผล และผ้าอาบน้ำฝนที่ท่านกล่าวไว้นั้น เป็นประมาณอย่างใหญ่ เพราะประมาณที่ยิ่งกว่าประมาณอย่างใหญ่นั้น สำเร็จแล้ว (ใช้ได้), หาใช้ประมาณอย่างเล็กไม่ เพราะประมาณอย่างเล็กลงมาจากประมาณอย่างใหญ่นั้น ไม่สำเร็จ (ใช้ไม่ได้). แม้ไตรจีวรที่หย่อนกว่าประมาณแห่งสุคตจีวร จัดเป็นประมาณอย่างใหญ่เหมือนกัน. แต่ประมาณอย่างเล็กที่ท่านแยกกล่าวไว้ต่างหากในพระสูตรไม่มี.

* วิมติ: เทว จีวรานิ ปารุปนุตสุสาคิ คามปฺปเวเส ทฺวิกุณฺณ กตฺวา สงฺฆาภฺทิโย ปารุปนฺนสนฺธาย วุตฺติ. แม้สารัตถทีปนี ๓/๑๔๖ ก็แก้คล้ายกันนี้.

การกำหนดขนาดใหญ่แห่งผ้าเช็ดหน้า ผ้าปูนอน และผ้าบริวารโจล ไม่มีเหมือนกัน. แต่ท่านกล่าวกำหนดไว้ด้วยประมาณอย่างเล็กขนาดจิ๋วที่ควรวิภังค์ เพราะฉะนั้น คำใดที่ท่านกล่าวไว้ก่อน ในอรรถกถาอันธกะว่า ประมาณอย่างเล็กย่อมรักษาการอธิษฐานไว้ได้ แล้วแสดงประมาณอย่างเล็ก ๘ นิ้ว และ ๔ นิ้ว โดยนิ้วสุดแห่งบริวารโจลเท่านั้น ในบรรดาไตรจีวรและบริวารโจลเป็นต้นนั้นแล้ว และหมายเอาประมาณอย่างเล็กแห่งไตรจีวรเป็นต้นนอกนี้ ซึ่งมีชนิด ๕ สอกกำเป็นต้น จึงกล่าวว่า ในจีวรที่ควรอธิษฐานทั้งหมด ก็นัยนี้, คำที่ท่านกล่าวไว้ในอรรถกถาอันธกะนั้น ย่อมไม่สมกัน. แม้ในวาทะของพระกรวิยติสสเถระ ท่านก็แสดงช่องทะลุจากชายด้านยาวเท่านั้น จากชายด้านกว้างท่านมิได้แสดงไว้; เพราะฉะนั้น วาทะของพระกรวิยติสสเถระนั้น ก็ไม่ได้กำหนดไว้.

ในวาทะของพระมหาสุเมเถระท่านกล่าวไว้ว่า ช่องทะลุในที่แห่งใดแห่งหนึ่งแห่งจิ๋วที่ได้ประมาณ ย่อมทำให้ขาดอธิษฐาน, ช่องทะลุภายนอกประมาณ แห่งจิ๋วขนาดใหญ่ ย่อมไม่ทำให้ขาดอธิษฐาน. แต่ท่านก็ไม่ได้กล่าวคำนี้ว่า จีวรชื่อนี้ จัดเป็นจิ๋วที่ได้ประมาณ, ที่โตกว่าจิ๋วที่ได้ประมาณนี้ จัดเป็นจิ๋วใหญ่.

อีกอย่างหนึ่ง ในวิสัยแห่งไตรจีวรเป็นต้นนี้ อาจารย์ทั้งหลาย ประสงค์เอาคำว่า ขนาดที่ต่างกันมี ๕ สอกกำเป็นอาทิ เป็นประมาณอย่างเล็กแห่งไตรจีวรเป็นต้น, ถ้าในจิ๋วใหญ่นั้น ช่องทะลุในภายนอกจากประมาณอย่างเล็ก ไม่พึงทำให้ขาดอธิษฐานไซ้, ช่องทะลุในภายนอกจากประมาณอย่างเล็กแม้แห่งบาตรขนาดใหญ่ หรือแห่งบาตรขนาดกลาง ก็ไม่พึงทำให้ขาดอธิษฐาน, แต่ (ช่องทะลุในภายนอกจากประมาณอย่าง

เล็ก) จะไม่ทำให้ขาดอธิษฐานหามิได้; เพราะฉะนั้น วาตะเม็นี้ก็ไม่ได้กำหนดขนาดไว้.

แต่อรรถถกาวาตะแรกทั้งหมดนี้ เป็นประมาณ ในอธิการวินิจฉัย ไตรจีวรเป็นต้นนี้. เพราะเหตุไร? เพราะมีกำหนด. จริงอยู่ ประมาณอย่างเล็กแห่งไตรจีวร ประมาณช่องทะเลดู และประมาณแห่งส่วนที่เป็นช่องทะเลดู ท่านกำหนดกล่าวไว้แล้วในทุกอรรถถกเหมือนกัน. เพราะฉะนั้น วาตะนั้นนั่นแลเป็นประมาณ. ด้วยว่า อรรถถกาวาตะนั้น ท่านกล่าวคล้อยตามพระประสงค์ของพระผู้มีพระภาคเจ้าแน่แท้. ส่วนใน ๓ วาตะนอกนี้ ไม่มีกำหนดเลย. คำหน้ากับคำหลังไม่สมกันฉะนั้นแล.

ก็ภิกษุใดตามผ้าปะลงในที่ชำระก่อนแล้ว เลาะที่ชำระออกในภายหลัง, การอธิษฐานของภิกษุนั้นยังไม่ขาดไป. แม้ในการเปลี่ยนแปลงกระทรง (จีวร) ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน. สำหรับจีวร ๒ ชั้น เมื่อชั้นหนึ่งเกิดเป็นช่องทะเลดู หรือครากไป อธิษฐานยังไม่ขาด. ภิกษุกระทำจีวรผืนเล็กให้เป็นผืนใหญ่ หรือกระทำผืนใหญ่ให้เป็นผืนเล็ก, อธิษฐานยังไม่ขาด. เมื่อจะต่อริมสองข้างเข้าที่ตรงกลาง ถ้าว่า ตัดออกก่อนแล้ว ภายหลังเย็บติดกัน, อธิษฐานย่อมขาด. ถ้าเย็บต่อกันแล้วภายหลังจึงตัด, ยังไม่ขาดอธิษฐาน. แม้เมื่อใช้พวกช่างซ่อมซักให้เป็นผ้าขาว อธิษฐานก็ยังคงเป็นอธิษฐานอยู่ที่เดียวแล.

วินิจฉัยในการอธิษฐาน ในคำว่า **อนุโตทสาหํ อธิญฺเจติ วิกปฺเปติ** นี้ เท่านั้นก่อน.

[อธิบายการวิกัปจีวร]

ส่วนในการวิกัปมีวินิจฉัยดังต่อไปนี้:-

วิกัปมี ๒ อย่าง คือ วิกัปต่อหน้า ๑ วิกัปลับหลัง ๑.

ถามว่า วิกัปต่อหน้า เป็นอย่างไร ?

แก้ว่า ภิกษุพึงทราบ ว่า จีวรผืนเดียว หรือมากผืน และว่า จีวรวางไว้ใกล้ หรือมิได้วางไว้ใกล้ (อยู่ในหัตถบาตหรือนอกหัตถบาต) แล้วกล่าว ว่า อิมฺ จีวรฺ จีวรผืนนี้ บ้าง ว่า อิมานิ จีวรานิ จีวรเหล่านี้ บ้าง ว่า เอตํ จีวรํ จีวรนั้น บ้าง ว่า เอตานิ จีวรานิ จีวรเหล่านั้น บ้าง แล้วพึงกล่าวว่า ตูยหิ วิกัปเปมิ ข้าพเจ้าวิกัปแก่ท่าน ดังนี้. วิกัปต่อหน้านี้ มีอยู่อย่างเดียว. ด้วยการวิกัปเพียงเท่านี้ จะเก็บไว้สมควรอยู่. จะใช้สอย หรือจะสละ หรือจะอธิษฐานไม่ควร. แต่เมื่อภิกษุนั้น (ภิกษุผู้รับวิกัป) กล่าวคำว่า มยฺหิ สนฺตํ สนฺตกานิ ปริญฺชฺช วา วิสฺสฺซฺเชหิ วา ยถาปจฺจยํ วา กโรหิ แปลว่า จีวรนี้ หรือจีวรเหล่านี้ เป็นของข้าพเจ้า ท่านจงใช้สอย จงจำหน่าย จงกระทำตามสมควรแก่ปัจจัยเกิด ดังนี้ ชื่อว่า ปัจจุทฺตรณํ (ถอนวิกัป), จำเดิมแต่นั้น แม้การบริโภคนั้น ย่อมสมควร.

อีกนัยหนึ่ง ภิกษุพึงรู้ว่า จีวรผืนเดียวหรือมากผืน และว่าวางไว้ใกล้ หรือมิได้วางไว้ใกล้ อย่างนั้นนั่นแล แล้วกล่าว ว่า อิมฺ จีวรํ หรือว่า อิมานิ จีวรานิ ดังนี้ ว่า เอตํ จีวรํ หรือว่า เอตานิ จีวรานิ ดังนี้ ในสำนักของภิกษุนั้นนั่นแล ระบุชื่อสหธรรมิก ๕ รูปใดรูปหนึ่ง คือ ผู้ใดผู้หนึ่ง ที่คนชอบใจแล้ว พึงกล่าวว่า ติสฺสฺสฺส ภิกฺขุโน วิกัปเปมิ ข้าพเจ้าวิกัป... แก่ภิกษุติสสะ หรือว่า ติสฺสฺสาย ภิกฺขุณิยา, ติสฺสฺสาย สิภฺขฺมานาย, ติสฺสฺสฺส สามเณรฺสฺส, ติสฺสฺสาย สามเณรียา วิกัปเปมิ ข้าพเจ้าวิกัป... แก่ติสสาภิกษุณี, แก่ติสสาสิกขมานา, แก่ติสสสามเณร,

แก่ติสสาสามเณรี ดังนี้. นี่เป็นวิกัปต่อหน้า อีกอย่างหนึ่ง. ด้วยการวิกัปเพียงเท่านี้ จะเก็บไว้สมควรอยู่. แต่ในการใช้สอยเป็นต้น กิจแม้อย่างหนึ่ง ย่อมไม่ควร. แต่เมื่อภิกษุนั้นกล่าวคำว่า จีวรนี้ ของภิกษุชื่อติสสะ ฯลฯ ของสามเณรีชื่อติสสา ท่านจงบริโภครู้ตาม จงจำหน่ายก็ตาม จงกระทำตามสมควรแก่ปัจจัยก็ตาม ดังนี้ ชื่อว่าเป็นอันถอน, จำเดิมแต่นั้นแม้การใช้สอยเป็นต้น ก็สมควร.

ถามว่า การวิกัปกลับหลัง เป็นอย่างไร ?

แก้วว่า ภิกษุพึงทราบ ว่า จีวรผืนเดียวหรือมากผืน และจีวรวางไว้ใกล้ หรือมิได้วางไว้ใกล้ เหมือนอย่างนั้นแล้ว กล่าว ว่า อิมิ จีวร ซึ่งจีวรนี้ หรือว่า อิมานิ จีวรานิ ซึ่งจีวรทั้งหลายนี้ ว่า เอตติ จีวร ซึ่งจีวรนั้น หรือว่า เอตานิ จีวรานิ ซึ่งจีวรทั้งหลายนั้น ดังนี้ แล้ว กล่าว ว่า ตูยหิ วิกัปปนตุถาย ทมฺมิ ข้าพเจ้าให้แก่ท่าน เพื่อประโยชน์แก่การวิกัป. ภิกษุผู้วิกัป อันภิกษุผู้รับวิกัปนั้น พึงกล่าวว่า ใครเป็นมิตร หรือเป็นเพื่อนเห็น หรือเป็นเพื่อนคบกันของท่าน, ลำดับนั้น ภิกษุผู้วิกัปนอกนี้พึงกล่าวว่า ภิกษุชื่อติสสะ หรือว่า ฯลฯ สามเณรีชื่อติสสา โดยนัยก่อนนั้นแล. ภิกษุนั้นพึงกล่าวอีกว่า อหิ ติสฺสสฺส ภิกฺขุโน ทมฺมิ ข้าพเจ้าให้แก่ภิกษุชื่อติสสะ ฯลฯ หรือว่า อหิ ติสฺสสฺส สามเณรียา ทมฺมิ ข้าพเจ้าให้แก่สามเณรีชื่อติสสะ ดังนี้. อย่างนี้ ชื่อว่าวิกัปกลับหลัง. ด้วยการวิกัปเพียงเท่านี้ การเก็บไว้ สมควรอยู่. ส่วนในการใช้สอยเป็นต้น กิจแม้อย่างเดียว ก็ไม่สมควร. แต่เมื่อภิกษุนั้นกล่าวคำว่า อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สนฺตํ ปริภุญฺช วา วิสฺสขฺเขหิ วา ยถาปจฺจยํ วา กโรหิ (จีวร) ของภิกษุข้อนี้ ท่านจงใช้สอยก็ได้ จงจำหน่ายก็ได้ จงกระทำ

ตามสมควรแก่ปัจจัยก็ได้ โดยนัยดังกล่าวแล้วในวิกัปต่อหน้าอย่างที่สอง นั้นแล ชื่อว่าเป็นอันถอน. จำเดิมแต่ถอนแล้วนั้น แม้กิจทั้งหลายมิ การใช้สอยเป็นต้น ย่อมควร.

ถามว่า การวิกัปทั้ง ๒ อย่าง ต่างกันอย่างไร ?

ตอบว่า ในการวิกัปต่อหน้า ภิกษุวิกัปเองแล้วให้ผู้อื่นถอนได้, ในวิกัปลับหลัง ภิกษุให้คนอื่นวิกัปแล้วให้คนอื่นนั่งเองถอน, นี้เป็น ความต่างกัน ในเรื่องวิกัปทั้ง ๒ นี้. ก็ถ้าวิกัปแก่ผู้ใด ผู้นั้นไม่ฉลาด ในพระบัญญัติ ไม่รู้จะถอน, ฟังถือจิวรนั้น ไปยังสำนักสหธรรมิก อื่นผู้ฉลาด วิกัปใหม่แล้วฟังให้ถอน. นี้ชื่อว่า การวิกัปบริวารที่วิกัปแล้ว ควรอยู่.

ในบทว่า วิกปฺเปติ นี้ มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้:- ก็คำที่พระผู้มีพระ- ภาคว่าเจ้าตรัสไว้โดยไม่แปลกกันว่า วิกปฺเปติ นี้ ดูเหมือนจะผิด จาก พระบาลีเป็นต้นว่า อนุชานามิ ภิกขเว ติจิวโร อธิฏฐาตุ น วิกปฺเปตุ คุก่อนภิกษุทั้งหลาย! เราอนุญาตให้อริชฐานไตรจิวร ไม่ใช่ให้วิกัป ดังนี้, แต่พระตถาคตทั้งหลายย่อมไม่ตรัสคำที่ผิด; เพราะฉะนั้น ผู้ศึกษา ฟังทราบเนื้อความแห่งคำว่า อนุชานามิ ภิกขเว ติจิวโร เป็นต้นนั้น โดยนัยอย่างนี้ว่า เราอนุญาตให้อริชฐาน สำหรับภิกษุผู้บริหารไตรจิวร โดยสังเขปว่าไตรจิวรเท่านั้น ไม่ใช่ให้วิกัป. แต่ผ้าอาบน้ำฝน อนุญาต ให้วิกัปอย่างเดียว ถัดจาก ๔ เดือน (ฤดูฝน) ไม่ใช่ให้อริชฐาน, และเมื่อ มีอรรถอย่างนี้ ภิกษุรูปใดใครจะอยู่ปราศจากไตรจิวร ผืนใดผืนหนึ่ง, เป็นอันทรงประทานโอกาสแก่ภิกษุนั้น เพื่อถอนจิวรอริชฐานแล้ววิกัป เพื่อสะดวกในการอยู่ปราศ (ไตรจิวร) ไม่เป็นอาบัติ ในเมื่อล่วง ๑๐ วัน.

โดยอุบายนี้ บัณฑิตพึงทราบความที่วิกัปไม่สำเร็จในจิวรเป็นต้นทั้งหมด
ฉะนี้แล.

บทว่า **วิสุตฺตฺตฺต** มีวินิจฉัยว่า ภิกษุให้จิวรแก่ผู้อื่น ก็อย่างไร
เป็นอันให้แล้ว และอย่างไร เป็นอันถือเอาแล้ว? ภิกษุผู้สละให้กล่าวว่า
อิทฺ ติฏฺหํ เถมิ ททามิ หขุขามิ โอลฺลเษมิ ปริจฺจขามิ วสุตฺตฺตฺต
ข้าพเจ้าให้ ยกให้ มอบให้ น้อมให้ สละให้ จำหน่ายจิวรผืนนี้แก่ท่าน
หรือว่า **อิตุณฺณนามสฺส เถมิ ๗ เป ๗ นิสุตฺตฺตฺต** ข้าพเจ้าให้ ๗ ล ๗
สละให้แก่ท่านผู้มีชื่อนี้ ดังนี้ เป็นอันให้ทั้งต่อหน้าทั้งลับหลังแล้วทีเดียว;
เมื่อผู้สละให้กล่าวว่า **ติฏฺหํ คณฺหาหิ** ท่านจงถือเอาของท่าน ดังนี้, ภิกษุ
ผู้รับกล่าวว่า **มยฺหิ คณฺหาหิ** ข้าพเจ้าถือเอาของข้าพเจ้า เป็นอันให้ถูก
และถือเอาถูก, เมื่อผู้สละให้กล่าวว่า **ตว สนฺตถฺ กโรหิ ตว สนฺตถฺ โหตุ**
ตว สนฺตถฺ กริสฺสฺส ท่านจงทำให้เป็นของท่าน จงเป็นของท่าน ท่าน
จักกระทำให้เป็นของท่าน ดังนี้, ภิกษุผู้รับกล่าวว่า **มม สนฺตถฺ กโรหิ**
ข้าพเจ้าจะทำให้เป็นของข้าพเจ้า **มม สนฺตถฺ โหตุ** จงเป็นของข้าพเจ้า
มม สนฺตถฺ กริสฺสฺส ข้าพเจ้า จักกระทำให้เป็นของข้าพเจ้า ดังนี้,
เป็นอันให้ไม่ถูกและเป็นอันถือเอาไม่ถูก.

ภิกษุ ผู้สละให้ **ไม่รู้**เพื่อจะให้ (ไม่รู้วิธีเสียดสละให้) เลย, ฝ่ายผู้รับ
ก็**ไม่รู้**เพื่อจะรับ (ไม่รู้วิธีรับ). ก็ถ้าเมื่อภิกษุผู้เสียดสละให้กล่าวว่า ขอท่าน
จงทำให้เป็นของท่านเสียด ภิกษุผู้รับกล่าวว่า **ดีละ ขอรับ!** ผมจะรับเอา
แล้วถือเอา, เป็นอันให้ไม่ถูกต้อง แต่เป็นอันรับเอาถูกต้อง. ก็ถ้ารูปหนึ่ง
กล่าวว่า, ท่านจะถือเอาเสียด, อีกรูปหนึ่ง (คือผู้รับ) กล่าวว่า ผมจะไม่
ถือเอา, ผู้เสียดสละให้นั่นกล่าวอีกว่า ท่านจงถือเอาของที่ผมให้แล้วเพื่อ

ท่าน, ฝ่ายภิกษุนอกนี้กล่าวว่า ผมไม่มีความต้องการด้วยของสิ่งนี้, หลังจากนั้นแม้รูปก่อนก็ให้ล่วง ๑๐ วันไปด้วยเข้าใจว่า เราให้แล้ว, ฝ่ายรูปหลังก็ให้ล่วง ๑๐ วัน ไปด้วยเข้าใจว่า เราได้ปฏิเสธไปแล้ว เป็นอาบัติแก่ใคร ไม่เป็นอาบัติแก่ใคร? ไม่เป็นอาบัติแก่ใคร, ก็ท่านรูปใดชอบใจ, ท่านรูปนั้นพึงอธิษฐานใช้สอยเถิด.

ฝ่ายภิกษุผู้ที่มีความสงสัยในการอธิษฐาน จะพึงทำอะไร? พึงบอกความเป็นผู้สงสัยแล้วกล่าวว่า ถ้าจิวรจักไม่ได้อธิษฐาน เมื่อเป็นอย่างนั้น จิวรเป็นของควรแก่ข้าพเจ้า แล้วพึงเสียดละโดยนัยดังกล่าวแล้วนั้นแล. เพราะว่าเมื่อภิกษุให้รู้อย่างนี้แล้วทำวินัยกรรมไม่เป็นมุสาวาท. แต่อาจารย์บางพวกกล่าวว่า จิวรนั้น ภิกษุรูปหนึ่งถือเอาเป็นวิสาสะแล้วคืนให้ ก็ควร. คำของอาจารย์บางพวกนั้นไม่ชอบ. เพราะนั้น ไม่ใช่วินัยกรรมของภิกษุผู้มีความสงสัยนั้น. ทั้งผ้านั้น ก็ไม่เป็นวัตถุอื่น ด้วยเหตุสักว่าถือเอาแล้วให้คืนนี้.

คำว่า นสุตติ เป็นต้น มีอรรถตี้นทั้งนั้นแล.

ในคำว่า โย น ทเทยฺย อาปตฺติ ทุกกฺกฺสุตฺต นี้มีวินัยฉลยดังนี้:- เป็นทุกกฏแก่ภิกษุผู้ไม่คืนให้ ด้วยความสำคัญนี้ว่า ภิกษุนี้ให้แล้วแก่เรา. แต่ภิกษุผู้รู้ว่าเป็นของภิกษุนั้นแล้วจึงเอาด้วยเลศ พระวินัยธรพึงให้ตีราคาสิ่งของปรับอาบัติ ฉะนี้แล.

ในสมุฏฐานเป็นต้น สิกขาบทนี้ ชื่อว่ากฐินสมุฏฐาน ย่อมเกิดทางกายกับวาจา และทางกายวาจา กับจิต เป็นอกิริยา เพราะต้องด้วยการไม่อธิษฐานและไม่วิกัป เป็นโนสัญญาวิโมกข์ เพราะไม่พ้นด้วยสัญญา

แม้ไม่รู้ก็ต้อ เป็นอจิตตกะ ปิณณัตติวัชชะ กายกรรม วจกรรม
มีจิต ๓ มีเวทนา ๓ ฉะนีแล.

พรรณนาปฐมกฐินสิกขาบท ในอรรถกถาพระวินัย

ชื่อสมันตปาสาทิกา จบ

จิวรรรค สิกขาบทที่ ๒

เรื่องภิกษุหลายรูป

[๑๐] โดยสมันนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน
อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นภิกษุทั้งหลาย
ฝากผ้าสังฆาฏิไว้แก่ภิกษุทั้งหลายแล้ว มีแต่ผ้าอุตราสงค์กับผ้าอังตราสก
หลีกไปสู่จาริกในชนบท ผ้าสังฆาฏิเหล่านั้นถูกเก็บไว้นานก็ขึ้นราตกหนาว
ภิกษุทั้งหลายจึงผึ่งผ้าสังฆาฏิเหล่านั้น

ท่านพระอานนท์เที่ยวตรวจดูเสนาสนะ ได้พบภิกษุเหล่านั้นกำลัง
ผึ่งผ้าสังฆาฏิอยู่ ครั้นแล้วจึงเข้าไปหาภิกษุเหล่านั้น ถามว่าจิวรที่ขึ้นรา
เหล่านี้ของใคร

จึงภิกษุเหล่านั้นแจ้งความนั้นแก่ท่านพระอานนท์แล้ว

ท่านพระอานนท์จึงเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุ
ทั้งหลายจึงได้ฝากผ้าสังฆาฏิไว้แก่ภิกษุทั้งหลายแล้ว มีแต่ผ้าอุตราสงค์กับผ้า
อังตราสก หลีกไปสู่จาริกในชนบทเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระ-
ผู้มีพระภาคเจ้า

ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสอบถามภิกษุเหล่านั้นว่า คุณก่อน
ภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า ภิกษุทั้งหลาย ฝากผ้าสังฆาฏิไว้แก่ภิกษุทั้งหลาย
แล้ว มีแต่ผ้าอุตราสงค์กับผ้าอังตราสก หลีกไปสู่จาริกในชนบท
จริงหรือ

ภิกษุเหล่านั้นทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย การ
กระทำของภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่
ใช้กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้น
จึงได้ฝากผ้าสังฆาฏิไว้แก่ภิกษุทั้งหลายแล้ว มีแต่ผ้าอุตราสงค์กับผ้า
อังตราสกหลีกไปสู่จาริกในชนบทแล้ว การกระทำของภิกษุโมฆบุรุษ
เหล่านั้นนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส
หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การ
กระทำของภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของ
ชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่
เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนภิกษุเหล่านั้น โดยอเนกปริยายดังนี้
แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบำรุงยาก
ความเป็นคนมักมาก ความเป็นไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ

เกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือเพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แล พวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๒๑. ๒. จีวรของภิกษุสำเร็จแล้ว กฐินเคาะเสียแล้ว ถ้าภิกษุอยู่ปราศจากไตรจีวร แม้สิ้นราตรีหนึ่ง เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุทั้งหลาย ด้วยประการฉะนี้.

เรื่องภิกษุหลายรูป

พระอนุบัญญัติ

เรื่องภิกษุอาพาธ

[๑๑] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธอยู่ในพระนครโกสัมพี พวกญาติส่งทูตไปในสำนักภิกษุนั้นว่า นิมนต์ท่านมา พวกผมจักพยาบาล แม้ภิกษุทั้งหลายก็กล่าวอย่างนี้ว่า ไปเถิดท่าน พวกญาติจักพยาบาลท่าน

เธอตอบอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลายไว้ว่า ภิกษุไม่พึงอยู่ปราศจากไตรจีวร ผมกำลังอาพาธ ไม่สามารถจะนำไตรจีวรไปด้วยได้ ผมจักไม่ไปละ

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ทรงอนุญาตให้สมมติจีวรวิปวาธ

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกระทำธรรมีกถา ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติ เพื่อไม่เป็นการอยู่ปราศจากไตรจีวรแก่ภิกษุผู้อาพาธ ก็แลสงฆ์พึงให้สมมติอย่างนี้:-

วิธีสมมติจีวรวิปวาธ

ภิกษุผู้อาพาธนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาว่า นั่งกระโห่งประนมมือ กล่าวอย่างนั้นว่า ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าอาพาธ ไม่สามารถจะนำไตรจีวรไปด้วยได้ ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้านั้นขอสมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่ปราศจากไตรจีวรต่อสงฆ์ ดังนี้ พึงขอแม้ครั้งที่สอง พึงขอแม้ครั้งที่สาม

ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยสัตตัตถุติย-
กรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้อาพาธ ไม่
สามารถจะนำไตรจีวรไปด้วยได้ เธอขอสมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่
ปราศจากไตรจีวรต่อสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์
พึงให้สมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่ปราศจากไตรจีวร แก่ภิกษุมีชื่อนี้ นี้เป็น
วาจาประกาศให้สงฆ์ทราบ.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้อาพาธ ไม่
สามารถจะนำไตรจีวรไปด้วยได้ เธอขอสมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่
ปราศจากไตรจีวรต่อสงฆ์ สงฆ์ให้สมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่ปราศจาก
ไตรจีวรแก่ภิกษุมีชื่อนี้ การให้สมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่ปราศจากไตร-
จีวรแก่ภิกษุมีชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบ
แก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

การสมมติเพื่อไม่เป็นการอยู่ปราศจากไตรจีวร อันสงฆ์ให้แล้ว
แก่ภิกษุมีชื่อนี้ ชอบแก่สงฆ์ เหตุฉะนั้นจึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้
ด้วยอย่างนี้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้
ว่าดังนี้:-

พระอนุบัญญัติ

๒๑. ๒. ก. จีวร...สำเร็จแล้ว กฐินเคาะเสียแล้ว ถ้าภิกษุ
อยู่ปราศจากไตรจีวร แม้สิ้นราตรีหนึ่ง เว้นแต่ภิกษุได้รับสมมติ
เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

เรื่องภิกษุอาพาธ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๑๒] บทว่า จีวร...สำเร็จแล้ว ความว่า จีวรของภิกษุทำสำเร็จ
แล้วก็ดี หายเสียก็ดี ฉิบหายเสียก็ดี ถูกไฟไหม้เสียก็ดี หมดหวังว่าจะได้
ทำจีวรก็ดี

คำว่า กฐินเคาะเสียแล้ว คือ เคาะเสียแล้วด้วยมาติกาอันใดอัน
หนึ่งในมาติกา ๘ หรือสงฆ์เคาะเสียในระหว่าง

คำว่า ถ้าภิกษุอยู่ปราศจากไตรจีวร แม้สิ้นราตรีหนึ่ง ความว่า
ถ้าภิกษุอยู่ปราศจากผ้าสังฆาฏีกีติ จากผ้าอุตราสงค์กีติ จากผ้าอังตราวาสก
กีติ แม้คืนเดียว.

บทว่า เว้นแต่ภิกษุได้รับสมมติ คือ ยกเว้นภิกษุผู้ได้รับสมมติ.

บทว่า เป็นนิสัคคิย คือ เป็นของจำจะสละ พร้อมกับเวลา
อรุณขึ้น ต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละจีวรในอย่างนี้:-

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า อยู่ปราศจากแล้วล่วงราตรี เป็น
ของจำจะสละ เว้นแต่ภิกษุได้รับสมมติ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่สงฆ์
ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่สละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึง
ที่แล้ว สงฆ์พึงหญิงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

เสียดสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า อยู่ปราศจากแล้วล่วงราตรี
เป็นของจำจะสละ เว้นแต่ภิกษุได้รับสมมติ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้
แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

เสียดสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า อยู่ปราศแล้วล่วงราตรี เป็นของ
จำจะสละ เว้นแต่ภิกษุได้รับสมมติ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน
ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียดสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

มาติกา

[๑๓] บ้าน	มีอุปจารเดียว	มีอุปจารต่าง
เรือน	มีอุปจารเดียว	มีอุปจารต่าง
โรงเก็บของ	มีอุปจารเดียว	มีอุปจารต่าง
ป้อม	มีอุปจารเดียว	มีอุปจารต่าง
เรือนยอดเดียว	มีอุปจารเดียว	มีอุปจารต่าง
ปราสาท	มีอุปจารเดียว	มีอุปจารต่าง
ทิมแถว	มีอุปจารเดียว	มีอุปจารต่าง
เรือ	มีอุปจารเดียว	มีอุปจารต่าง
หมู่เกวียน	มีอุปจารเดียว	มีอุปจารต่าง
ไร่นา	มีอุปจารเดียว	มีอุปจารต่าง
ลานนวดข้าว	มีอุปจารเดียว	มีอุปจารต่าง
สวน	มีอุปจารเดียว	มีอุปจารต่าง
วิหาร	มีอุปจารเดียว	มีอุปจารต่าง
โคนไม้	มีอุปจารเดียว	มีอุปจารต่าง
ที่แจ้ง	มีอุปจารเดียว	มีอุปจารต่าง

มาติกาวีถังค์

[๑๔] บ้าน ที่ชื่อว่า มีอุปจารเดียว ก็เป็นบ้านของสกุลเดียว และมีเครื่องล้อม ภิกษุเก็บจีวรไว้ในบ้าน ต้องอยู่ภายในบ้าน เป็นบ้านไม่มีเครื่องล้อม ภิกษุเก็บจีวรไว้ในเรือนใด ต้องอยู่ในเรือนนั้น หรือไม่ละจากหัตถบาส ที่ชื่อว่า มีอุปจารต่าง ก็เป็นบ้านของต่างสกุล และมีเครื่องล้อม ภิกษุเก็บจีวรไว้ในเรือนใด ต้องอยู่ในเรือนนั้น หรือในห้องโถง หรือที่ริมประตู หรือไม่ละจากหัตถบาส เมื่อจะไปสู่ห้องโถง ต้องเก็บจีวรไว้ในหัตถบาส แล้วอยู่ในห้องโถง หรืออยู่ที่ริมประตู หรือไม่ละจากหัตถบาส เก็บจีวรไว้ในห้องโถง ต้องอยู่ในห้องโถง หรือที่ริมประตู หรือไม่ละจากหัตถบาส เป็นบ้านไม่มีเครื่องล้อม เก็บจีวรไว้ในเรือนใด ต้องอยู่ในเรือนนั้น หรือไม่ละจากหัตถบาส.

[๑๕] เรือน ของสกุลเดียว และมีเครื่องล้อม มีห้องเล็กห้องน้อยต่าง ๆ ภิกษุเก็บจีวรไว้ในเรือน ต้องอยู่ภายในเรือน เป็นเรือนที่ไม่มีเครื่องล้อม เก็บจีวรไว้ในห้องใด ต้องอยู่ในห้องนั้น หรือไม่ละจากหัตถบาส เรือนต่างสกุล และมีเครื่องล้อม มีห้องเล็กห้องน้อยต่าง ๆ ภิกษุเก็บจีวรไว้ในห้องใด ต้องอยู่ในห้องนั้น หรือที่ริมประตู หรือไม่ละจากหัตถบาส เป็นเรือนไม่มีเครื่องล้อม เก็บจีวรไว้ในห้องใด ต้องอยู่ในห้องนั้น หรือไม่ละจากหัตถบาส.

[๑๖] โรงเก็บของ ของสกุลเดียว และมีเครื่องล้อม มีห้องเล็กห้องน้อยต่าง ๆ ภิกษุเก็บจีวรไว้ในโรงเก็บของ ต้องอยู่ภายในโรงเก็บของ เป็นโรงไม่มีเครื่องล้อม เก็บจีวรไว้ในห้องใด ต้องอยู่ในห้องนั้น หรือไม่ละจากหัตถบาส โรงเก็บของ ของต่างสกุล และมีเครื่องล้อม

มีห้องเล็กห้องน้อยต่าง ๆ เก็บจีวรไว้ในห้องใด ต้องอยู่ในห้องนั้น หรือ ที่ริมประตู หรือไม่ละจากหัตถบาส เป็นโรงไม่มีเครื่องล้อม เก็บจีวรไว้ในห้องใด ต้องอยู่ในห้องนั้น หรือไม่ละจากหัตถบาส.

[๑๗] **ป้อม** ของสกุลเดียว ภิกษุเก็บจีวรไว้ในป้อม ต้องอยู่ในป้อม ป้อมของต่างสกุล มีห้องเล็กห้องน้อยต่าง ๆ เก็บจีวรไว้ในห้องใด ต้องอยู่ในห้องนั้น หรือที่ริมประตู หรือไม่ละจากหัตถบาส.

[๑๘] **เรือนยอดเดียว** ของสกุลเดียว ภิกษุเก็บจีวรไว้ในเรือนยอดเดียว ต้องอยู่ในเรือนยอดเดียว เรือนยอดเดียวของต่างสกุล มีห้องเล็กห้องน้อยต่าง ๆ เก็บจีวรไว้ในห้องใด ต้องอยู่ในห้องนั้น หรือที่ริมประตู หรือไม่ละจากหัตถบาส.

[๑๙] **ปราสาทของสกุลเดียว** ภิกษุเก็บจีวรไว้ในปราสาท ต้องอยู่ในปราสาท ปราสาทของต่างสกุล มีห้องเล็กห้องน้อยต่าง ๆ เก็บจีวรไว้ในห้องใด ต้องอยู่ในห้องนั้น หรือที่ริมประตู หรือไม่ละจากหัตถบาส.

[๒๐] **ทิมแถว** ของสกุลเดียว ภิกษุเก็บจีวรไว้ในทิมแถว ต้องอยู่ในทิมแถว ทิมแถวของต่างสกุล มีห้องเล็กห้องน้อยต่าง ๆ เก็บจีวรไว้ในห้องใด ต้องอยู่ในห้องนั้น หรือที่ริมประตู หรือไม่ละจากหัตถบาส.

[๒๑] **เรือ** ของสกุลเดียว ภิกษุเก็บจีวรไว้ในเรือ ต้องอยู่ในเรือ เรือของต่างสกุล มีห้องเล็กห้องน้อยต่าง ๆ เก็บจีวรไว้ในห้องใด ต้องอยู่ในห้องนั้น หรือที่ริมประตู หรือไม่ละจากหัตถบาส.

[๒๒] **หมู่เกวียน** ของสกุลเดียว ภิกษุเก็บจีวรไว้ในหมู่เกวียน ไม่พึงละอัมภันครด้านหน้าหรือด้านหลัง ด้านละ ๗ อัมภันคร ด้านข้าง

ด้านละ ๑ อัฟกัณฺตร หมู่เกวียนของต่างสกุล เก็บจิวรไว้ในหมู่เกวียน ไม่พึงละจากหัตถบาส.

[๒๓] ไร่นา ของสกุลเดียว และมีเครื่องล้อม ภิกษุเก็บจิวรไว้ในเขตไร่นา ต้องอยู่ภายในเขตไร่นา เป็นไร่นาไม่มีเครื่องล้อม ไม่พึงละจากหัตถบาส ไร่นาของต่างสกุล และมีเครื่องล้อม เก็บจิวรไว้ในเขตไร่นา ต้องอยู่ภายในเขตไร่นา หรือที่ริมประตู หรือไม่ละจากหัตถบาส เป็นเขตไม่มีเครื่องล้อม ไม่พึงละจากหัตถบาส.

[๒๔] ลานนวดข้าว ของสกุลเดียว และมีเครื่องล้อม ภิกษุเก็บจิวรไว้ในเขตลานนวดข้าว ต้องอยู่ภายในเขตลานนวดข้าว เป็นสถานไม่มีเครื่องล้อม ไม่พึงละจากหัตถบาส ลานนวดข้าวต่างสกุล และมีเครื่องล้อม เก็บจิวรไว้ในเขตลานนวดข้าว ต้องอยู่ที่ริมประตู หรือไม่ละจากหัตถบาส เป็นสถานไม่มีเครื่องล้อม ไม่พึงละจากหัตถบาส.

[๒๕] สวน ของสกุลเดียว และมีเครื่องล้อม ภิกษุเก็บจิวรไว้ในเขตสวน ต้องอยู่ภายในเขตสวน เป็นสถานไม่มีเครื่องล้อม ไม่พึงละจากหัตถบาส สวนของต่างสกุล และมีเครื่องล้อม เก็บจิวรไว้ในเขตสวน ต้องอยู่ที่ริมประตูสวน หรือไม่ละจากหัตถบาส เป็นสถานไม่มีเครื่องล้อม ไม่พึงละจากหัตถบาส.

[๒๖] วิหาร ของสกุลเดียว และมีเครื่องล้อม ภิกษุเก็บจิวรไว้ในเขตวิหาร ต้องอยู่ภายในเขตวิหาร เป็นสถานไม่มีเครื่องล้อม เก็บจิวรไว้ในที่อยู่ใด ต้องอยู่ในที่อยู่นั้น หรือไม่ละจากหัตถบาส วิหารของต่างสกุล และมีเครื่องล้อม ภิกษุเก็บจิวรไว้ในที่อยู่ใด ต้องอยู่ในที่อยู่นั้น หรือที่ริมประตู หรือไม่ละจากหัตถบาส เป็นสถานไม่มีเครื่องล้อม

เก็บจีวรไว้ในที่อยู่ใด ต้องอยู่ในที่อยู่นั้น หรือไม่ละจากหัตถบาส.

[๒๗] โคนไม้ ของสกุลเดียว กำหนดเอาเขตที่เงาแผ่ไปโดยรอบ ในเวลาที่เที่ยง ภิกษุเก็บจีวรไว้ในเขตเงา ต้องอยู่ภายในเขตเงา โคนไม้ของต่างสกุล ไม่พึงละจากหัตถบาส.

[๒๘] ที่แจ้ง ที่ชื่อว่า มีอุปจารเดียว มีอุปจารต่าง คือในป่า หาดบ้านมิได้ กำหนด ๗ อัปกันตรโดยรอบ จัดเป็นอุปจารเดียว พัน นั้นไป จัดเป็นอุปจารต่าง.

นิสัสคคิยปาจิตตีย์

[๒๙] จีวรอยู่ปราศ ภิกษุสำคัญว่าอยู่ปราศ เว้นแต่ภิกษุได้รับ สมมติ เป็นนิสัสคคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จีวรอยู่ปราศ ภิกษุสงสัย เว้นแต่ภิกษุได้รับสมมติ เป็นนิสัสคคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จีวรอยู่ปราศ ภิกษุสำคัญว่าไม่อยู่ปราศ เว้นแต่ภิกษุได้รับสมมติ เป็นนิสัสคคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จีวรยังไม่ได้ถอน ภิกษุสำคัญว่าถอนแล้ว เว้นแต่ภิกษุได้รับสมมติ เป็นนิสัสคคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จีวรยังไม่ได้สละให้ไป ภิกษุสำคัญว่าสละให้ไปแล้ว เว้นแต่ภิกษุ ได้รับสมมติ เป็นนิสัสคคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จีวรยังไม่หาย ภิกษุสำคัญว่าหายแล้ว เว้นแต่ภิกษุได้รับสมมติ เป็นนิสัสคคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จิวยังไม่ฉิบหาย ภิกษุสำคัญว่าฉิบหายแล้ว เว้นแต่ภิกษุได้รับ
สมมติ เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จิวยังไม่ถูกไฟไหม้ ภิกษุสำคัญว่าถูกไฟไหม้แล้ว เว้นแต่ภิกษุได้
รับสมมติ เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

จิวยังไม่ถูกโจรชิงไป ภิกษุสำคัญว่าถูกโจรชิงไปแล้ว เว้นแต่
ภิกษุได้รับสมมติ เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

ทุกกฏ

[๓๐] ภิกษุไม่สละจิวรที่เป็นนิสสัคคีย์ บริโภค ต้องอาบัติทุกกฏ
จิวรไม่อยู่ปราศ ภิกษุสำคัญว่าอยู่ปราศ บริโภค ต้องอาบัติทุกกฏ จิวร
ไม่อยู่ปราศ ภิกษุสงสัย บริโภค ต้องอาบัติทุกกฏ.

ไม่ต้องอาบัติ

จิวรไม่อยู่ปราศ ภิกษุสำคัญว่าไม่อยู่ปราศ บริโภค ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๓๑] ในภายในอรุณ ภิกษุถอนเสียว ๑ ภิกษุสละให้ไป ๑ จิวร
หาย ๑ จิวรฉิบหาย ๑ จิวรถูกไฟไหม้ ๑ โจรชิงเอาไป ๑ ภิกษุถือ
วิสาสะ ๑ ภิกษุได้รับสมมติ ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑
ไม่ต้องอาบัติแล.

จิรวรรค สิกขาบทที่ ๒ จบ

จิวรรรคที่ ๑ สิกขาบทที่ ๒

พรรณนาอุทโทสิตสิกขาบท

อุทโทสิตสิกขาบทว่า เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เป็นอาทิ
ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:- วินิจฉัยในอุทโทสิตสิกขาบทนั้น ฟังทราบ
ต่อไปนี้:-

[แก้อรธปฐมบัญญัติเรื่องภิกษุหลายรูป]

บทว่า สนฺตุรุตฺตเรน มีความว่า อันตราสก (ผ้านุ่ง) ตรัส
เรียกว่า อันตระ. อุตราสงค์ (ผ้าห่ม) ตรัสเรียกว่า อุตตระ. ผ้าห่มกับ
ผ้านุ่งชื่อว่า สันตุรุตตระ. มีแต่ผ้าห่มกับผ้านุ่งนั้น. อธิบายว่า พร้อมด้วย
ผ้าอุตราสงค์กับผ้าอันตราสก.

บทว่า ญฺณกิตานิ ได้แก่ เกิดราเป็นจุดดำ ๆ ขาว ๆ ในโอกาสที่
เหงื่อออก.

คำว่า อุตฺทสา โข อายสฺมา อานนฺโท เสนาสนจาริกํ อาหิณฺทนฺโต
มีความว่า ได้ยินว่า พระเถระ เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จเข้าสู่พระ-
คันธกุฎี เพื่อพระประสงค์จะพักผ่อนในกลางวัน ได้โอกาสนั้นแล้ว เก็บ
กัณเฑาะไม้ และกัณเฑาะดิน ที่เก็บไว้ไม่ดี ปิดกวาดสถานที่ที่ไม่ได้กวาด
กระทำปฏิสันถารกับพวกภิกษุอาพาธ ไปถึงเสนาสนสถานแห่งภิกษุ
เหล่านั้นได้เห็นแล้ว. เพราะเหตุนี้ พระธรรมสังคากาจารย์จึงกล่าวว่า
ท่านพระอานนท์ เทียวไปยังเสนาสนจาริกได้เห็นแล้วแล.

[อนุบัญญัติแก้บรรณเรื่องภิกษุอาพาธ]

คำว่า **อวิปวาตสมมติ ทาคู** มีความว่า สมมติในการไม่อยู่ปราศ (ไตรจีวร) ชื่ออวิปวาตสมมติ. อนึ่ง สมมติ เพื่อการไม่อยู่ปราศ (ไตรจีวร) ชื่ออวิปวาตสมมติ. ก็ในอวิปวาตสมมตินี้ มีอันสงฆ์อย่างไร ? ภิกษุอยู่ปราศจากจีวรผืนใด, จีวรผืนนั้น ย่อมไม่เป็นนิสัคคีย์ และภิกษุ ผู้อยู่ปราศจากไม่ต้องอาบัติ. อยู่ปราศจากได้สิ้นเวลาเท่าไร ? พระมหา-
สุเมธะระกล่าวไว้ก่อนว่า **ชั่วเวลาที่โรคยังไม่หาย**, แต่เมื่อโรคหายแล้ว ภิกษุพึงรีบกลับมาสู่สถานที่เก็บจีวร ดังนี้. พระมหาปทุมเถระกล่าวไว้ว่า เมื่อภิกษุนั้นรีบด่วนมา โรคพึงกลับกำเริบขึ้น; เพราะฉะนั้น ควรจะ ค่อย ๆ มา, ก็ภิกษุยังแสวงหาพวกเกวียน หรือว่า ทำความผูกใจอยู่ว่า เราจะไป จำเดิมแต่กาลใด, จะอยู่ปราศจากจำเดิมแต่กาลนั้นไป ก็ควร, แต่เมื่อภิกษุทำการทอดธุระอย่างนี้ว่า เราจักยังไม่ไปในเวลานี้ พึงถอน เสียบ, ไตรจีวรที่ถอนแล้วจักตั้งอยู่ในฐานะเป็นอดีตจีวร ดังนี้.

ถามว่า ถ้าว่า โรคของเธอกลับกำเริบขึ้น, เธอจะพึงทำอย่างไร ?

แก้ว่า พระปุสสเทวเถระ กล่าวไว้ก่อนว่า ถ้าโรคนั้นนั้นเองกลับ กำเริบขึ้น อวิปวาตสมมติที่นั้นนั้นแล ยังคงเป็นสมมติอยู่ ไม่มีกิจที่จะต้องให้สมมติใหม่; ถ้าโรคอื่นกำเริบ, พึงให้สมมติใหม่ ดังนี้. พระ-
อุปติสสเถระกล่าวว่า โรคนั้น หรือโรคอื่นก็ตาม จงยกไว้, ไม่มีกิจที่ จะต้องให้สมมติใหม่ ดังนี้.

ส่วนในบทว่า **นิฎฐิตจีวรสุมี ภิกษุณา** นี้ บัณฑิตอย่าเข้าใจบรรณ เหมือนในสิกขาบทก่อน พึงทราบบรรณแห่งตติยวิภังคิ ด้วยอำนาจแห่ง นิฎฐิตวิภังคิอย่างนี้ว่า **นิฎฐิต จีวรสุมี ภิกษุโน** เมื่อจีวรของภิกษุสำเร็จ

แล้ว ดังนี้. เพราะอรรถด้วยอำนาจแห่งตติยาวิภังคิตว่า กิจชื่อนี้ อภิษุ
พึงกระทำ ดังนี้ ไม่มี, แต่ว่า อรรถด้วยอำนาจแห่งนัฏฐีวิภังคิตอย่างนี้ว่า
เมื่อจิ๋วของอภิษุสำเร็จแล้ว และเมื่อกลิ่นเคาะแล้ว ถ้าอภิษุมีปติโพชชาด
แล้วอย่างนี้ พึงอยู่ปราศจากไตรจิ๋ว แม้สิ้นราตรีหนึ่ง ดังนี้ ย่อมสมควร
(เพราะเหตุใด; เพราะเหตุนี้ พึงทราบอรรถแห่งตติยาวิภังคิตด้วยอำนาจ
นัฏฐีวิภังคิต).

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **ติจิ๋วเรน** ได้แก่จากบรรดาไตรจิ๋วที่
อธิษฐานแล้ว จิ๋วผืนใดผืนหนึ่ง. จริ่งอยู่ อภิษุแม้อยู่ปราศจากจิ๋วผืน
เดียว ก็จัดว่าเป็นผู้อยู่ปราศจากไตรจิ๋ว เพราะเป็นผู้อยู่ปราศจาก (จิ๋ว
ผืนหนึ่ง) อันนับเนื่องในความสำเร็จเป็นไตรจิ๋ว เพราะเหตุนี้มันนั้นแล
ในบทภาชนะแห่งบทว่า **ติจิ๋วเรน** นั้น พระองค์จึงตรัสคำว่า สงฆาภิยา
เป็นต้น.

บทว่า **วิปฺปวเสยฺย** คือ พึงเป็นผู้อยู่ปราศจาก.

[อธิบายสถานที่เก็บจิ๋วและวิธีปฏิบัติ]

คำว่า **คาโม เอกุปจาโร** เป็นอาทิ ตรัสไว้เพื่อให้กำหนดลักษณะ
แห่งการไม่อยู่ปราศจาก (ไตรจิ๋ว). ต่อจากคำว่า **คาโม เอกุปจาโร**
เป็นต้นนั้นไป พระผู้มีพระภาคเจ้าเมื่อจะทรงขยายบทมาติกา ๑๕ บท
เหล่านั้นนั้นแล ให้พิสดารตามลำดับ จึงตรัสว่า **คาโม เอกุปจาโร** นาม
เป็นต้น. ในคำว่า **คาโม เอกุปจาโร** นั้น มีวินิจฉัยดังนี้:-

พระราชวังของพระราชาพระองค์หนึ่ง หรือบ้านของนายบ้านคน
หนึ่ง ชื่อว่าบ้านของตระกูลเดียว. บทว่า **ปริกฺขิตฺโต** มีความว่า ล้อม
แล้วด้วยกำแพง ด้วยรั้ว หรือด้วยคู ใดๆอย่างหนึ่ง.

ท่านแสดงความที่บ้านของตระกูลเดียว มีอุปจารเดียวด้วยคำมี
ประมาณเพียงเท่านี้.

สองบทว่า อนฺโตคาเม วฏฺฐพฺพ มีความว่า ภิกษุจะเก็บจีวรไว้ใน
บ้านเช่นนี้แล้ว ให้อรุณขึ้นในที่ซึ่งตนชอบใจในละแวกบ้านย่อมควร.

ด้วยบทว่า อปริกฺขิตฺโต นี้ ท่านแสดงความที่บ้านนั้นนั่นแล มี
อุปจารต่าง ๆ กัน.

คำว่า ตสุมี ฆเร วฏฺฐพฺพ มีความว่า พึงอยู่ในเรือนหลังที่ตนเก็บ
จีวรไว้ในบ้านเห็นปานนั้น.

หลายบทว่า หตฺถปาสา วา น วิขิตฺตพฺพ มีความว่า อีกอย่างหนึ่ง
ไม่พึงละเรือนนั้น จากหัตถปาสาโดยรอบ. มีคำอธิบายว่า ไม่พึงละให้
ห่างจากประเทศประมาณ ๒ ศอกก็ไป. ก็การอยู่ภายใน ๒ ศอกก็
ย่อมสมควร. ล่วงเลยประมาณนั้นไป ถ้าแม้ภิกษุผู้มีฤทธิ์ยังอรุณให้ตั้ง
ขึ้นในอากาศ ก็เป็นนิสสัคคีย์เหมือนกัน.

ก็บัณฑิตพึงทราบการกำหนดเรือนในบทว่า ยสุมี ฆเร ในวิสัยว่า
บ้านของตระกูลเดียวนี้ โดยลักษณะเป็นต้นว่า เป็นเรือนของตระกูลเดียว
ดังนี้.

คำว่า นานากุลสุตฺต คามิ ได้แก่ ตำนกแห่งพระราชาทองพระองค์
กัน หรือบ้านของพวกนายบ้านต่าง ๆ เช่นเมืองไพศาลีและเมืองกุสินารา
เป็นต้น.

ด้วยบทว่า ปริกฺขิตฺโต นี้ ท่านแสดงความที่บ้านของตระกูลต่าง
กัน มีอุปจารเดียวกัน.

ท่านกล่าวสภาด้วยลึงค์ตรงกันข้าม ในคำว่า **สภายะ วา ทวารมูเล**
วา นี้ ว่า **สภาย**

บทว่า **ทวารมูเล** ได้แก่ ที่ใกล้ประตูเมือง มีคำอธิบายว่า หรือ
พึงอยู่ในเรือนที่ตนเก็บจิวรไว้ในบ้านเห็นปานนั้น. เมื่อภิกษุไม่อาจจะอยู่
ในเรือนนั้น เพราะเสียงอึกทึก หรือเพราะคนพลุกพล่าน พึงอยู่ในสภา
หรือที่ใกล้ประตูเมือง. เมื่อไม่อาจอยู่แม้ในสภา หรือในที่ใกล้ประตูเมือง
นั้น พึงอยู่ในที่ผาสุก แห่งใดแห่งหนึ่งแล้วมาในภายในอรุณ ไม่พึงละ
จากหัตถบาส แห่งสภาและที่ใกล้ประตูเมืองนั้นเลย. ส่วนกิจที่ภิกษุจะพึง
อยู่ในหัตถบาสแห่งเรือน หรือแห่งจิวร ไม่มีเลย.

คำว่า **สภาย** **คจฺจนฺเตน** **หตุตฺปาเส** **จิวร** **นิกฺขิปปิตฺวา** มีความว่า
ถ้าภิกษุไม่เก็บไว้ในเรือน ไปยังสภาด้วยทำในใจว่า เราจักเก็บไว้ที่
สภา, เมื่อภิกษุนั้น ไปยังสภา พึงเหยียดแขนออกไปในหัตถบาส เก็บ
จิวรไว้ที่ร้านตลาดบางร้าน ที่เป็นทางแห่งการเก็บไว้ คือ อยู่ในหัตถบาส
อย่างนี้ว่า เออเออะ! เราจักเก็บจิวรนี้ไว้ แล้วพึงอยู่ที่สภา หรือที่ใกล้
ประตู หรือไม่พึงละ (จิวร) จากหัตถบาส โดยนัยก่อนนั้นแล.

[มติต่าง ๆ ในสถานที่เก็บและการรักษาจิวร]

ในวิสัยว่า **สภายะ วา ทวารมูเล วา** นี้ มีวินัยจลยดังต่อไปนี้:-

พระปุสฺสเทวเถระ กล่าวไว้ก่อนว่า ไม่มีกิจจำเป็นที่จะต้องอยู่ใน
หัตถบาสแห่งจิวร, จะอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง จะเป็นหัตถบาสถนนก็ดี หัตถ-
บาสสภาก็ดี หัตถบาสประตูก็ดี ย่อมสมควรทั้งนั้น ดังนี้.

ส่วนพระอุปติสสเถระ กล่าวว่า เมืองมีประตูมากก็มี มีสภามากก็มี; เพราะฉะนั้น จะอยู่ที่ทั่วไป ไม่สมควร, แต่ไม่พึงละจากหัตถบาสนแห่งสภาและประตู ซึ่งมีอยู่ที่ทรงหน้าแห่งถนนที่ตนเก็บจีวรไว้, จริงอยู่ เมื่อเป็นอย่างนี้ อาจจะทราบความเป็นไปแห่งจีวรได้ ดังนี้.

แต่เมื่อภิกษุไปยังสภา เก็บจีวรไว้ในมือของชาวร้านตลาดคนใด. ถ้าชาวร้านตลาดคนนั้นไพล่น้ำจีวรนั้นไปเก็บไว้ที่เรือน, หัตถบาสนคนคู้ไม่ได้, ภิกษุจะต้องอยู่ในหัตถบาสนแห่งเรือนเท่านั้น. ถ้าเรือนใหญ่ ตั้งแต่ครอบไปตลอดสองถนน, ภิกษุพึงให้อรุณตั้งขึ้นเฉพาะในหัตถบาสนทางข้างหน้า หรือทางข้างหลัง (แห่งเรือนนั้น). แต่ภิกษุเก็บ (จีวร) ผากไว้ในสภา พึงให้อรุณขึ้นในสภา หรือที่ใกล้ประตูเมือง ตรงหน้าสภานั้น หรือว่า ในหัตถบาสนแห่งสภา หรือที่ใกล้ประตูเมืองนั้นนั่นแล.

ด้วยบทว่า อปริกขิตฺโต นี้ ท่านแสดงความที่บ้านนั้นนั่นแล มีอุปจารต่างกัน. พึงทราบความมีอุปจารเดียวกัน และมีอุปจารต่างกัน ในบททั้งปวง โดยอุปบายอย่างนี้เหมือนกัน. แต่ในพระบาลีพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงยกบทมาติกาขึ้นเพียงบทเดียว อันมีอยู่ในคำต้น อย่างนี้ว่า บ้านชื่อว่า มีอุปจารเดียว และอันตั้งอยู่ในที่สุดอย่างนี้ว่า ที่แจ้ง ชื่อว่า มีอุปจารเดียว แล้วขยายบทภาชนะให้พิสดาร. เพราะฉะนั้น ในทุกๆ บท พึงทราบความมีอุปจารเดียวกัน ด้วยอำนาจแห่งที่มีเครื่องล้อมเป็นต้น และความมีอุปจารต่างกัน ด้วยอำนาจแห่งที่ไม่มีเครื่องล้อมเป็นต้น โดยทำนองแห่งบทนั้นนั่นแล.

ในนิเวศน์ (เรือนพัก) เป็นต้น มีวินิจฉัย ดังนี้:-

บทว่า โอรกกา นี้ เป็นคำอีกเรียกห้องทั้งหลายนั้น.

บทว่า หุตปลาสา วา ได้แก่ จากหัตตบาสาแห่งห้อง หรือแห่งเรือน.

บทว่า ทวารมูเล ได้แก่ ในที่ใกล้ประตูเรือนอันสาธารณะแก่ชนทั้งปวงก็ดี.

บทว่า หุตปลาสา วา ได้แก่ จากหัตตบาสาแห่งห้อง หรือแห่งเรือน หรือแห่งใกล้ประตูเรือน.

ที่ชื่อว่าโรงเก็บของนั้น ได้แก่ โรงเก็บสิ่งของมียวดยานเป็นต้น. จำเดิมแต่โรงเก็บสิ่งของนี้ไป พึงทราบวินิจฉัย โดยนัยดังกล่าวแล้วในเรือนพัก.

ที่ชื่อว่าป้อมนั้น ได้แก่ ที่อาศัยพิเศษ ซึ่งเขาก่อด้วยอิฐ เพื่อป้องกันพระราชข้าศึกเป็นต้น มีฝาผนังหนา มีพื้น ๔-๕ ชั้น.

ปราสาท ๔ เหลี่ยมจตุรัส อันสงเคราะห์เข้าด้วยยอดเดียวกัน ชื่อว่า เรือนยอดเดียว. ปราสาทยาว ชื่อว่า ปราสาท. ปราสาทมีหลังคาตัด (ปราสาทโล้น) ชื่อว่า ทิมแถว. อัปกันทรนั้นที่ท่านกล่าวไว้ในคำว่า ๗ อัปกันทร นี้ มีประมาณ ๒๘ ศอก.

บทว่า สตฺโต มีความว่า ถ้าหมู่เกวียนไปหยุดพักโอบหมู่บ้าน หรือแม่น้ำ เนื่องเป็นอันเดียวกันกับหมู่เกวียนที่เข้าไปภายใน กระจายอยู่ตลอดไปทั้งฝั่งในทั้งฝั่งนอก ย่อมได้บริหารว่า หมู่เกวียนแท้. ถ้าหมู่เกวียนยังเนื่องกันอยู่ที่บ้าน หรือว่าที่แม่น้ำ, หมู่เกวียนที่เข้าไปภายในแล้ว ย่อมได้บริหารว่า บ้าน และบริหารว่า แม่น้ำ. ถ้าหมู่เกวียนหยุดพักอยู่เลยวิหารสีมาไป, จีวรอยู่ภายในสีมา พึงไปยังวิหารแล้วอยู่ภายในสีมานั้น, ถ้าจีวรอยู่ในภายนอกสีมา, พึงอยู่ในที่ใกล้หมู่เกวียนนั้นแล. ถ้าหมู่เกวียน

กำลังเดินทางเมื่อเกี่ยวนหัก หรือโคหาย ย่อมขาดกันในระหว่าง, จีวรที่
เก็บไว้ในส่วนไหน พึงอยู่ในส่วนนั้น. หัตถบาธแห่งจีวรนั้นแล ชื่อว่า
หัตถบาธในไร่นาของตระกูลเดียว. หัตถบาธแห่งประตูไร่นา ชื่อว่า
หัตถบาธในไร่นาของตระกูลต่างกัน, หัตถบาธแห่งจีวรเท่านั้น ชื่อว่า
หัตถบาธในไร่นาที่ไม่ได้ล้อม.

ลาน ท่านเรียกว่า **ธัญญกรณ** (ลานนวดข้าวเปลือก). สวนดอกไม้
หรือสวนผลไม้ท่านเรียกว่า สวน. ในลานนวดข้าวและสวนทั้งสอง มี
วินิจฉัยเช่นเดียวกับที่กล่าวแล้วในไร่นานั้นแล. ในบทว่า วิหาร ก็มี
วินิจฉัยเช่นเดียวกับเรือนพักนั่นเอง.

ในรูกขมูล พึงทราบวินิจฉัย ดังนี้:-

บทว่า **อนฺโตฉายาย** คือ เฉพาะภายในโอกาสที่เงาแผ่ไปถึง. แต่
จีวรที่ภิกษุเก็บไว้ในโอกาสที่แดดถูก แห่งต้นไม้มีกิ่งโปร่งเป็นนิสสัคคีย์
แท้. เพราะฉะนั้น ภิกษุพึงเก็บจีวรไว้ที่เงาแห่งกิ่งไม้ หรือที่เงาแห่ง
ลำต้นของต้นไม้เช่นนั้น. ถ้าจะเก็บไว้บนกิ่งหรือบนค้ำคบ, พึงวางไว้ใน
โอกาสที่เงาแห่งกิ่งไม้ต้นอื่นข้างบนแผ่ไปถึงเท่านั้น. เงาของต้นไม้เดี่ยว
ย่อมแผ่ทอดไปไกล, พึงเก็บไว้ในโอกาสที่เงาแผ่ไปถูก. ควรจะเก็บไว้ใน
ที่เงาทึบเท่านั้น. หัตถบาธ แม้ในอธิการแห่งโคนไม้นี้ ก็คือหัตถบาธ
แห่งจีวรนั่นเอง.

คำว่า **อคามเก อธฺยเอ** มีความว่า ป่าที่ชื่อว่าหาบ้านมิได้ ย่อม
ได้ในป่ามีคงคิบเป็นต้น (คงวิฆณาฏวีเป็นต้น) หรือบนหมู่เกาะ ซึ่งไม่
เป็นทางเที่ยวไปของพวกชาวประมง ในท่ามกลางสมุทร.

คำว่า **สนฺตา สตฺตพฺพนฺตรา** มีความว่า ๗ อัพกันตร ในทิศทั้งปวง

แห่งบุคคลผู้ยืนอยู่ที่ตรงกลาง รวมเป็น ๑๔ อัปภันดร โดยทแยง. ภิกษุ
นั่งตรงกลาง ย่อมรักษาจีวรที่เก็บไว้ในที่สุดรอบแห่งทิศตะวันออก หรือ
ทิศตะวันตก. แต่ถ้าว่า ภิกษุเดินไปสู่ทิศตะวันออก แม้เพียงเส้นผมเดียว
ในเวลาอรุณขึ้น จีวรในทิศตะวันตกเป็นนิสสัยกัจฉ์. ในจีวรนอกจากนี้
กัจฉ์นี้. ก็แลในเวลากระทำอุโบสถ ฟังชำระสัตตอัปภันดรสีมาให้หมดจด
ตั้งแต่ภิกษุผู้นั่งในที่สุดท้ายแห่งบริษัท. ภิกษุสงฆ์ขยับไปตลอดที่ประมาณ
เท่าใด, แม้สีมาก็ขยับออกไปตลอดที่ประมาณเท่านั้น.

ในคำว่า **อนิสสชชิตฺวา ปริภุญชฺติ อาปตฺติ** ทุกกฺกฺสฺส นี้ อาจารย์
บางพวกกล่าวว่า ถ้าภิกษุผู้ประกอบความเพียร บำเพ็ญเพียรตลอดคืนยัง
รุ่งไฟใจว่า เราจักสร้งน้ำในเวลาใกล้รุ่ง จึงออกไป วางจีวรทั้ง ๓ ผืน
ไว้ที่ฝั่งแม่น้ำ แล้วลงสู่แม่น้ำ, และเมื่อเธออาบอยู่นั่นเอง อรุณขึ้น, เธอ
พึงกระทำอย่างไร? คำว่า เธอถ้าขึ้นมาแล้วนุ่งห่มจีวร, ย่อมต้องทุกกฏ
เพราะไม่เสียดลละจีวรที่เป็นนิสสัยกัจฉ์แล้วใช้สอยเป็นปัจจัย, ถ้าเธอเปลือย
กายไป แม้ด้วยการเปลือยกายไปอย่างนั้น ก็ต้องทุกกฏ.

ตอบว่า เธอไม่ต้อง, เพราะว่า เธอตั้งอยู่ในฐานะแห่งภิกษุผู้มีจีวร
หาย เพราะจีวรเหล่านั้น เป็นของไม่ควรบริโภค ครอบงำที่ยังไม่พบภิกษุ
รูปอื่นแล้วกระทำวินัยกรรม, และชื่อว่า สิ่งที่ไม่สมควรแก่ภิกษุผู้มีจีวร
หาย ไม่มี; เพราะฉะนั้น เธอพึงนุ่งผืนหนึ่ง เอามือถือสองผืนไปสู่
วิหารแล้วกระทำวินัยกรรม ถ้าว่า วิหารอยู่ไกล, ในระหว่างทางมีพวก
ชาวบ้านสัญจรไปมา, เธอพบพวกชาวบ้านเหล่านั้น พึ่งนุ่งผืนหนึ่ง ห่ม
ผืนหนึ่ง วางผืนหนึ่งไว้บนจะงอยบ่าแล้วพึงเดินไป. ถ้าหากไม่พบภิกษุที่
ชอบพอกันในวิหาร, ภิกษุทั้งหลายไปเที่ยวภิกษาจารเสีย, เธอพึงวางผ้า

สังฆาฏิไว้ภายนอกบ้าน ไปสู่โรงฉัน ด้วยผ้าอุตราสงค์กับอันตราวาสก แล้ว กระทำวินัยกรรม. ถ้าในภายนอกบ้าน มีโจรภัย พิงห้ามสังฆาฏิไปด้วย, ถ้าโรงฉันคับแคบมีคนพลุกพล่าน, เธอไม่อาจเปลื้องจีวรออก ทำวินัยกรรมในด้านหนึ่งได้, พิงพากิษุรูปหนึ่งไปนอกบ้านกระทำวินัยกรรมแล้วใช้สอยจีวรทั้งหลายเถิด.

ถ้ากิษุทั้งหลาย ให้บาตรและจีวรไว้ในมือแห่งกิษุหนุ่มทั้งหลาย กำลังเดินทางไป มีความประสงค์จะนอนพัก ในปัจฉิมยาม, พิงกระทำจีวรของตน ๆ ไว้ในหัตถบาตรก่อนแล้วนอน. ถ้าเมื่อพวกกิษุหนุ่มมาไม่ทัน อรุณขึ้นไปแก่พระเถระทั้งหลายผู้กำลังเดินไปนั้นแล, จีวรทั้งหลายย่อมเป็นนิสสัยด้วย ส่วนนิสัยไม่ระงับ. เมื่อพวกกิษุหนุ่มเดินล่วงหน้าไปก่อนก็ดี พระเถระทั้งหลายเดินตามไม่ทันก็ดี มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน. แม้เมื่อกิษุทั้งหลายพลัดทางไม่เห็นกันและกัน ในป่าก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน. ก็ถ้าพวกกิษุหนุ่มเรียนว่า ท่านขอรับ! พวกกระผมจักนอนพักสักครู่หนึ่งแล้ว จักตามไปทันพวกท่านในโอกาสชื่อโน้น ดังนี้แล้ว นอนอยู่จนอรุณขึ้น, จีวรเป็นนิสสัยด้วย นิสัยก็ระงับด้วย. แม้เมื่อพระเถระทั้งหลายส่งพวกกิษุหนุ่มไปก่อนแล้วนอน ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน. พบทางสองแพร่ง พระเถระทั้งหลายบอกว่า ทางนี้, พวกกิษุหนุ่มเรียนว่า ทางนี้ ไม่เชื่อถ้อยคำของกันและกัน ไปเสีย (แยกทางกันไป), แม้พร้อมกับอรุณขึ้น จีวรทั้งหลายเป็นนิสสัยด้วย และนิสัยย่อมระงับ.

ถ้าพวกกิษุหนุ่มแหวะออกจากทางกล่าวว่า พวกเราจักกลับมาให้ทันภายในอรุณทีเดียว แล้วเข้าไปยังบ้านเพื่อต้องการเกสัชกำลังเดินมา, และอรุณขึ้นไปแก่พวกเธอผู้กลับมายังไม่ถึงนั่นเอง, จีวรทั้งหลายเป็น

นิสสัยแต่ไม่ระงับ. ก็ถ้าพวกเธอกล่าวว่า พวกเราขึ้นสักครู่หนึ่งแล้วจักไป แล้วยืน หรือนั่ง เพราะกลัวแม่โคนม (แม่โคลูกอ่อน) หรือเพราะกลัวสุนัขแล้วจึงเดินไป, เมื่ออรุณขึ้นในระหว่างทาง จีวรทั้งหลายเป็นนิสสัยด้วย นิสัยก็ระงับด้วย. เมื่อภิกษุทั้งหลาย (เมื่ออาจารย์และอันตวาสิก) เข้าไปสู่บ้านภายในสีมาด้วยใส่ใจว่า เราจักมาในภายในอรุณขึ้นนั้นเทียว อรุณขึ้นในระหว่าง, จีวรทั้งหลายไม่เป็นนิสสัย นิสัยก็ไม่ระงับ. ก็ถ้าภิกษุทั้งหลายนั่งอยู่ด้วยไม่ใส่ใจว่า ราตรีจงสว่างหรือไม่ก็ตามที แม้เมื่ออรุณขึ้นแล้ว จีวรไม่เป็นนิสสัย แต่นิสัยย่อมระงับ.

ก็ภิกษุเหล่าใดเข้าไปสู่โรงในภายนอกอุปจารสีมาด้วยทั้งที่ยังมีอุตสาหะว่า เราจักมาในภายในอรุณนั้นแล เพื่อประโยชน์แก่กรรม มีอุปสมบทกรรมเป็นต้น, อรุณตั้งขึ้นที่โรงนั้น แก่พวกเธอ, จีวรเป็นนิสสัย แต่นิสัยไม่ระงับ. ภิกษุทั้งหลายเข้าไปสู่โรงนั้นนั้นแลภายในอุปจารสีมา, เมื่ออรุณตั้งขึ้น จีวรไม่เป็นนิสสัย นิสัยก็ไม่ระงับ. แต่ภิกษุเหล่าใด ยังมีอุตสาหะไปยังวิหารใกล้เคียง เพื่อประสงค์จะฟังธรรม ตั้งใจว่า จักมาให้ทันภายในอรุณ, แต่อรุณขึ้นไปแก่พวกเธอในระหว่างทางนั่นเอง จีวรทั้งหลายเป็นนิสสัย แต่นิสัยยังไม่ระงับ. ถ้าพวกเธอนั่งอยู่ด้วยเคารพในธรรมว่า พวกเราฟังจนจบแล้วจึงจักไป พร้อมกับอรุณขึ้น แม้จีวรทั้งหลายก็เป็นนิสสัย ทั้งนิสัยก็ระงับ.

พระเถระ เมื่อจะส่งภิกษุหนุ่มไปสู่สะแวกบ้าน เพื่อต้องการชักจีวร ฟังปัจจุทรรณจีวรของตนก่อนแล้วจึงให้ไป. แม้จีวรของภิกษุหนุ่มก็พึงให้ปัจจุทรรณแล้วเก็บไว้. ถ้าภิกษุหนุ่มไปแม้ด้วยไม่มีสติ, พระเถระ

ฟังถอนจิวรของคนแล้ว ถือเอาจิวรของภิกษุหนุ่มด้วยวิสาสะ ฟังเก็บไว้. ถ้าพระเถระระลึกไม่ได้ แต่ภิกษุหนุ่มระลึกได้ ภิกษุหนุ่มฟังถอนจิวรของคน แล้วถือเอาจิวรของพระเถระด้วยวิสาสะแล้วไปเรียนว่า ท่านขอรับ ท่านจงอธิษฐานจิวรของท่านเสียแล้วใช้สอยเถิด. จิวรของตน เธอก็ฟังอธิษฐาน. แม้ด้วยความระลึกได้ของภิกษุรูปหนึ่งอย่างนี้ ก็ย่อมพ้นอาบัติได้แล. คำที่เหลือมีอรรถอันต้นทั้งนั้น.

บรรดาปกิณกะมีสมุฏฐานเป็นต้น ในปฐมกฐินสิกขาบทเป็นอกิริยา คือไม่อธิษฐานและไม่วิกัป ในสิกขาบทนี้เป็นอกิริยา คือไม่ปัจจุทรรณ (ไม่ถอน) อันนี้เท่านั้นเป็นความแปลกกัน. คำที่เหลือในฐานะทั้งหมด มีนัยดังกล่าวแล้วทั้งนั้นแล.

พรรณนาอุทโทลิตสิกขาบท จบ

จิวรวรรค สิกขาบทที่ ๓

เรื่องภิกษุรูปหนึ่ง

[๓๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตะวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น อกาลจิวรเกิดแก่ภิกษุรูปหนึ่ง เธอจะทำจิวร* ก็ไม่พอ จึงเอาจิวรนั้นจุ่มน้ำ ตากแล้วตั้งเป็นหลายครั้ง พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จจาริกไปตามเสนาสนะ ทอดพระเนตรเห็นเธอเอาจิวรนั้นจุ่มน้ำตากแล้วตั้งเป็นหลายครั้ง จึงเสด็จ

* ไตรจิวรผีนไคผีนหนึ่ง

เข้าไปหาแล้วตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ เชอจุ่มจิวรนี้ลงในน้ำแล้วคิงเป็นหลายครั้ง เพื่อประสงค์อะไร

ภิกษุรูปนั้นกราบทูลว่า อกาลจิวรผืนนี้เกิดแก่ข้าพระพุทธเจ้า จะทำจิวรก็ไม่พอ เพราะฉะนั้น ข้าพระพุทธเจ้าจึงได้จุ่มจิวรนี้ตากแล้วคิงเป็นหลายครั้ง พระพุทธเจ้าข้า

ภ. ก็เชอยังมีหวังจะได้จิวรมาอีกหรือ

ภ. มี พระพุทธเจ้าข้า

ทรงอนุญาตอกาลจิวร

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกระทำธรรมมิกดา ในเพราะเหตุเป็นเก้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รับอกาลจิวรแล้วเก็บไว้ได้ โดยมีหวังว่าจะได้จิวรใหม่มาเพิ่มเติม.

[๓๓] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายทราบบว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตให้รับอกาลจิวรแล้วเก็บไว้ได้ โดยมีหวังว่าจะได้จิวรใหม่มาเพิ่มเติม จึงรับอกาลจิวรแล้วเก็บไว้เกินหนึ่งเดือน จิวรเหล่านั้นเธอห่อแขวนไว้ที่สายระเดียง

ท่านพระอานนท์เที่ยวจาริกไปตามเสนาสนะ ได้เห็นจิวรเหล่านั้นซึ่งภิกษุทั้งหลายห่อแขวนไว้ที่สายระเดียง ครั้นแล้วจึงถามภิกษุทั้งหลายว่า จิวรเหล่านี้ของใครห่อแขวนไว้ที่สายระเดียง

ภิกษุเหล่านั้นตอบว่า อกาลจิวรเหล่านี้ของพวกกระผม ๆ เก็บไว้ โดยมีหวังว่าจะได้จิวรใหม่มาเพิ่มเติม

อา. เก็บไว้นานเท่าไรแล้ว

ภิก. นานกว่าหนึ่งเดือน ขอรับ

ท่านพระอานนทังปัจฉิม โทษ ติเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุทั้งหลาย จึงได้รับโอกาสจิวรแล้วเก็บไว้เกินหนึ่งเดือนแล้ว กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์สอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ขาวว่า พวกภิกษุรับโอกาสจิวรแล้วเก็บไว้เกินหนึ่งเดือน จริงหรือ

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การกระทำของภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้น จึงได้รับโอกาสจิวรแล้วเก็บไว้เกินหนึ่งเดือนแล้ว การกระทำของภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว.

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงดิเคียนภิกษุเหล่านั้น โดยอเนกปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบำรุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลียงง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่นำเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือเพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัตถธรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๒๒. ๓. จีวรของภิกษุสำเร็จแล้ว กฐินเคาะเสียแล้ว อกาล-
จีวรเกิดขึ้นแก่ภิกษุ ภิกษุหวังอยู่ที่พึงรับ ครั้นรับแล้ว พึงรับให้ทำ ถ้า

ผ่านนั้นมีไม่พอ เมื่อความหวังจะได้มีอยู่ ภิกษุนั้นพึงเก็บจีวรนั้นไว้ได้ เดือนหนึ่งเป็นอย่างยิ่ง เพื่อจีวรที่ยังบกพร่องจะได้พอกัน ถ้าเก็บไว้ ยิ่งกว่ากำหนดนั้น แม้ความหวังว่าจะได้มีอยู่ ก็เป็นนิสสัคคีย์ ต้อง อาบัติปาจิตตีย์.

เรื่องภิกษุรูปหนึ่ง จบ

สิกขาบทวิถังค์

[๓๔] บทว่า จีวรของภิกษุสำเร็จแล้ว ความว่า จีวรของภิกษุ ทำสำเร็จแล้วก็ดี หายเสียดีดี ฉิบหายเสียดีดี ถูกไฟไหม้เสียดีดี หมดหวังว่าจะได้ทำจีวรก็ดี

คำว่า **กฐิน** เตะเสียดีแล้ว คือ เตะเสียดีแล้วด้วยมัตถิกอานใดอันหนึ่ง ในมัตถิกา ๘ หรือสงฆ์เตะเสียดีในระหว่าง

ที่ชื่อว่า **อกาลจีวร** ได้แก่ ผ้าที่เมื่อไม่ได้กรานกฐินเกิดได้ตลอด ๑๑ เดือน เมื่อได้กรานกฐินแล้ว เกิดได้ตลอด ๗ เดือน แม้ผ้าที่เขาเจาะจง ให้เป็นอกาลจีวรถวายในกาล นี้ก็ชื่อว่าอกาลจีวร.

บทว่า **เกิดขึ้น** คือ เกิดแต่สงฆ์ก็ตาม แต่คณะตาม แต่ญาติก็ตาม แต่มิตรก็ตาม แต่ที่บังสกุลก็ตาม แต่ทรัพย์ของตนก็ตาม.

[๓๕] บทว่า **หวังอยู่** คือ เมื่อต้องการก็พึงรับไว้

คำว่า **ครั้นรับแล้วพึงรับให้ทำ** คือ พึงให้ทำให้เสร็จใน ๑๐ วัน

[๓๖] พากย์ว่า **ถ้าผ่านนั้นมีไม่พอ** คือ จะทำไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่งไม่เพียงพอ

พากย์ว่า ภิกษุหนึ่งพึงเก็บจิวรนั้นไว้ได้เดือนหนึ่งเป็นอย่างยิ่ง คือ เก็บไว้ได้เดือนหนึ่งเป็นอย่างนาน

คำว่า เพื่อจิวรที่ยังบกพร่องจะได้พอกัน คือ เพื่อประสงค์จะยัง จิวรที่บกพร่องให้บริบูรณ์

พากย์ว่า เมื่อความหวังว่าจะได้มีอยู่ คือ มีความหวังว่าจะได้มา แต่สงฆ์ก็ตาม แต่ละณะก็ตาม แต่ญาติก็ตาม แต่มิตรก็ตาม แต่ที่บังสุกุลก็ตาม แต่ทรัพย์ของตนก็ตาม

จิวรที่มีหวัง

[๓๗] พากย์ว่า ถ้าเก็บรั้งเกินกว่ากำหนดนั้น แม้ความหวังว่าจะได้มีอยู่ อธิบายว่า จิวรเดิมเกิดขึ้นในวันนั้น จิวรที่หวังก็เกิดในวันนั้น พึงให้ทำให้เสร็จใน ๑๐ วัน

จิวรเดิมเกิดได้ ๒ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน

จิวรเดิมเกิดได้ ๓ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน

จิวรเดิมเกิดได้ ๔ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน

จิวรเดิมเกิดได้ ๕ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน

จิวรเดิมเกิดได้ ๖ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน

- จิวรเดิมเกิดได้ ๗ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน
- จิวรเดิมเกิดได้ ๘ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน
- จิวรเดิมเกิดได้ ๙ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน
- จิวรเดิมเกิดได้ ๑๐ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน
- จิวรเดิมเกิดได้ ๑๑ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน
- จิวรเดิมเกิดได้ ๑๒ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน
- จิวรเดิมเกิดได้ ๑๓ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน
- จิวรเดิมเกิดได้ ๑๔ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน
- จิวรเดิมเกิดได้ ๑๕ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน
- จิวรเดิมเกิดได้ ๑๖ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน
- จิวรเดิมเกิดได้ ๑๗ วัน จิวรที่หวังจึงเกิด พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน

จิวรเดิมเกิดได้ ๑๘ วัน	จิวรที่หวังจึงเกิด	พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน		
จิวรเดิมเกิดได้ ๑๙ วัน	จิวรที่หวังจึงเกิด	พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน		
จิวรเดิมเกิดได้ ๒๐ วัน	จิวรที่หวังจึงเกิด	พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๑๐ วัน		
จิวรเดิมเกิดได้ ๒๑ วัน	จิวรที่หวังจึงเกิด	พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๙ วัน		
จิวรเดิมเกิดได้ ๒๒ วัน	จิวรที่หวังจึงเกิด	พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๘ วัน		
จิวรเดิมเกิดได้ ๒๓ วัน	จิวรที่หวังจึงเกิด	พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๗ วัน		
จิวรเดิมเกิดได้ ๒๔ วัน	จิวรที่หวังจึงเกิด	พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๖ วัน		
จิวรเดิมเกิดได้ ๒๕ วัน	จิวรที่หวังจึงเกิด	พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๕ วัน		
จิวรเดิมเกิดได้ ๒๖ วัน	จิวรที่หวังจึงเกิด	พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๔ วัน		
จิวรเดิมเกิดได้ ๒๗ วัน	จิวรที่หวังจึงเกิด	พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๓ วัน		
จิวรเดิมเกิดได้ ๒๘ วัน	จิวรที่หวังจึงเกิด	พึงให้ทำให้เสร็จ
ใน ๒ วัน		

จิ๋วรเด็มเก็ทได้ ๒๕ วัน จิ๋วรที่หวังจึงเก็ท ฟึงให้ทำให้เส็รจึ
ใน ๑ วัน

จิ๋วรเด็มเก็ทได้ ๓๐ วัน จิ๋วรที่หวังจึงเก็ท ฟึงอชึชฐาน ฟึงวิกัปไว้
ฟึงสละให้ผู้อื่นไปในวันนั้นแหละ ถ้าไม้อชึชฐานไม่วิกัปไว้ หรือไม้อสละ
ให้ผู้อื่นไป เมื่ออรุณที่ ๓๑ จึ้นมา จิ๋วรนั้นเป็นนึสตัคคึย คือ เป็นของจำ
ต้องเส็ยสละแก่อสงฆ์ คณะ หรือบุคคล

คู้ก่อนกึษทุ้งหลาย กึแลกึษฟึงเส็ยสละจิ๋วรนั้น อย่างนี้:-

วิธีเส็ยสละ

เส็ยสละแก่อสงฆ์

กึษรูปนั้นฟึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มฝ้าอูตราสงค้เฉวึยงบ่า กราบเท้า
กึษผู้อแก่อพรรษาคว่า นั้งกระโห่ยงเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า อกาลจิ๋วรฝึนนี้ของข้าพเจ้า ล่วงเด็อนหนึ่ง เป็น
ของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละอกาลจิ๋วรฝึนนี้แก่อสงฆ์

ครันสละแล้วฟึงแสดงอาบัตติ กึษผู้อฉลาด ผู้อสามารถ ฟึงรับอาบัตติ
ฟึงคึนจิ๋วรที่เส็ยสละให้ด้วยอัญตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ของสงฆ์จ้งฟึงข้าพเจ้า อกาลจิ๋วรฝึนนี้ของกึษผู้มี
ชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่อสงฆ์ ถ้าความพร้อมพร้ง
ของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์ฟึงให้อกาลจิ๋วรฝึนนี้แก่อกึษผู้มีชื่อนี้

เส็ยสละแก่อคณะ

กึษรูปนั้นฟึงเข้าไปหากึษหลายรูป ห่มฝ้าอูตราสงค้เฉวึยงบ่า
กราบเท้ากึษผู้อแก่อพรรษาคว่า นั้งกระโห่ยงเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า อกาลจิวรผีนีของข้าพเจ้า ล่วงเดือนหนึ่ง เป็น
ของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละอกาลจิวรผีนีแก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียสละให้ด้วยอุตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า อกาลจิวรผีนีของภิกษุมีชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่ง
ของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้อกาลจิวรผีนีแก่ภิกษุ
มีชื่อนี้

เสียสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉียงบ่า
นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน อกาลจิวรผีนีของข้าพเจ้า ล่วงเดือนหนึ่ง เป็นของจำ
จะสละ ข้าพเจ้าสละอกาลจิวรผีนีแก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียสละให้ ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้อกาลจิวรผีนีแก่ท่าน
ดังนี้.

[๓๘] เมื่อจิวรเดิมเกิดขึ้นแล้ว จิวรที่หวังจึงเกิดขึ้น เนื้อผ้าไม่
เหมือนกัน และราตรียังเหลืออยู่ ภิกษุไม่ต้องการ ก็ไม่พึงให้ทำ.

บทภาษณีย์

นิสัคคีย์ปาจิตติย

[๓๙] จิวรล่วงเดือนหนึ่งแล้ว ภิกษุสำคัญว่าล่วงแล้ว เป็นนิสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตติย

จิรวางเดือนหนึ่งแล้ว ภิกษุสงฆ์ เป็นนิสสัย ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์

จิรวางเดือนหนึ่งแล้ว ภิกษุสำคัญว่ายังไม่วาง เป็นนิสสัย
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จิวยังไม่ได้อธิษฐาน ภิกษุสำคัญว่าอธิษฐานแล้ว เป็นนิสสัย
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จิวยังไม่ได้วิกัป ภิกษุสำคัญว่าวิกัปแล้ว เป็นนิสสัย ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์.

จิวยังไม่ได้สละให้ไป ภิกษุสำคัญว่าสละให้ไปแล้ว เป็นนิสสัย
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จิวยังไม่หาย ภิกษุสำคัญว่าหายแล้ว เป็นนิสสัย ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์

จิวยังไม่ฉิบหาย ภิกษุสำคัญว่าฉิบหายแล้ว เป็นนิสสัย ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์

จิวยังไม่ถูกไฟไหม้ ภิกษุสำคัญว่าถูกไฟไหม้แล้ว เป็นนิสสัย
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จิวยังไม่ถูกโจรชิงไป ภิกษุสำคัญว่าถูกโจรชิงไปแล้ว เป็นนิส-
สัย ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

ทุกกฏ

[๔๐] จิวยเป็นนิสสัย ภิกษุไม่เสียดสละ บริโภค ต้องอาบัติ
ทุกกฏ จิวยังไม่วางเดือนหนึ่ง ภิกษุสำคัญว่าวางแล้ว บริโภค ต้อง

อาบัติทุกกฏ จีวรยังไม่ล่วงเดือนหนึ่ง ภิกษุสงฆ์ บริโภค ต้องอาบัติ
ทุกกฏ.

ไม่ต้องอาบัติ

จีวรยังไม่ล่วงเดือนหนึ่ง ภิกษุสำคัญว่ายังไม่ล่วง บริโภค ไม่ต้อง
อาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๔๑] ในภายในหนึ่งเดือน ภิกษุอธิษฐาน ๑ ภิกษุวิกัปไว้ ๑
ภิกษุสละให้ไป ๑ จีวรหาย ๑ จีวรฉิบหาย ๑ จีวรถูกไฟไหม้ ๑ โจร
ชิงเอาไป ๑ ภิกษุถือวิสาสะ ๑ ภิกษุวิกตจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑
ไม่ต้องอาบัติแล.

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๓ จบ

จีวรวรรคที่ ๑ สิกขาบทที่ ๓

พรรณนาตติยกฐินสิกขาบท

ตติยกฐินสิกขาบทว่า เตน สมเณ เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าว
ต่อไป:- พึงทราบวินัยตติยกฐินสิกขาบท ดังต่อไปนี้:-

[แก้orroธเรื่องภิกษุรูปหนึ่ง]

หลายบทว่า อสุสาเปตฺวา ปุณฺปุณฺ วิมฺชฺชติ มีความว่า ภิกษุ
นั้นสำคัญว่า เมื่อรอย่นหายแล้ว จีวรนี้ จักใหญ่ขึ้น จึงเอาน้ำรด

เอาเท้าเหยียบ เอามือดึงขึ้นแล้วรีดทีหลัง. จีวรนั้นแห้งแล้วด้วยแสงแดด ก็มีประมาณเท่าเดิมนั้นแล. ภิกษุนั้นก็กระทำอย่างนั้นซ้ำอีก เพราะเหตุ นั้น พระธรรมสังคากาจารย์ จึงกล่าวว่า ดึงขึ้นแล้วรีดเป็นหลายครั้ง. พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับนั่งที่พระคันธกุฏินั้นแล ทอดพระเนตรเห็น ภิกษุนั้นลำบากอยู่อย่างนั้น จึงเสด็จออกประคองเสด็จไปสู่เสนาสนจาริก ได้เสด็จไปในที่นั้น. เพราะเหตุนั้น พระธรรมสังคากาจารย์ จึงกล่าวว่า **อทุตสา โข ภควา เป็นต้น.**

บทว่า **เอกาทสมาเส** ได้แก่ ตลอด ๑ เดือนที่เหลือ เว้นเดือน กัตติกาหลัง หนึ่งเดือน.

บทว่า **สตุตมาเส** ได้แก่ ๗ เดือนที่เหลือ เว้น ๕ เดือน คือ เดือนกัตติกา นั้นด้วย ๔ เดือนฤดูฝนด้วย.

[แก้orroลสิกขาบทวิรังก์ว่าด้วยความหวังจะได้จีวร]

หลายบทว่า **กาเลปี อาทิสฺส ทินฺนํ** มีความว่า จีวรที่ทายก อุทิสถวายแก่สงฆ์ว่า นี่เป็นอกาลจีวร หรือที่ทายกถวายแก่บุคคลผู้เดียว ว่า ข้าพเจ้าถวายจีวรนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทว่า **สงฺฆโมโต วา** มีความว่า จีวรเกิดขึ้นจากสงฆ์ด้วยอำนาจ แห่งส่วนที่ถึงแก่ตนก็ดี.

บทว่า **คณโต วา** มีความว่า พวกทายกยอมถวายแก่คณะอย่างนี้ ว่า พวกข้าพเจ้าถวายจีวรนี้แก่คณะแห่งภิกษุผู้เรียนพระสูตร, ถวายจีวรนี้ แก่คณะแห่งภิกษุผู้เรียนพระอภิธรรม, จีวรพึงเกิดขึ้นจากคณะนั้นด้วย อำนาจแห่งส่วนที่ถึงแก่ตนก็ดี.

คำว่า โน จสฺส ปาริปุริ คือ ถ้าฝ้านั้นยังไม่พอ. อธิบายว่า จีวรที่ควรอธิษฐานได้ อันภิกษุทำอยู่ด้วยผ้าประมาณเท่าใดจึงจะพอ, ถ้า จีวรนั้น ประมาณเท่านั้นยังไม่มี คือขาดไป

ในคำว่า ปจฺจาสาโหติ สงฺฆโต वा เป็นต้น มีวินิจฉัย ดังนี้:-

มีความหวังจากสงฆ์ หรือจากคณะอย่างนี้ว่า ณ วันชื่อนั้น สงฆ์ จักได้จีวร, คณะจักได้จีวร, จีวรจักเกิดขึ้นแก่เรา จากสงฆ์ หรือจาก คณะนั้น. อีกอย่างหนึ่ง ความว่า มีความหวังจากญาติ หรือจากมิตร อย่างนี้ว่า ผ้าพวกญาติส่งมาแล้ว พวกมิตรส่งมาแล้วแก่เราเพื่อประโยชน์ แก่จีวร, ชนเหล่านั้นมาแล้ว จักถวายจีวร.

ก็ในบทว่า ปสฺสฺสฺสโต वा ผู้ศึกษาพึงประกอบคำว่า มีความหวังจะได้ อย่างนี้ว่า เราจักได้ผ้าบังสกุลก็ตาม.

สองบทว่า อุตฺตโน वा ธเนน ความว่า มีความหวังอย่างนี้ว่า เราจักได้ในวันชื่อนั้นด้วยทรัพย์มีฝ้ายและด้าย เป็นต้น ของตนก็ตาม.

ชื่อว่า ตโต เจ อุตฺตริ นิกฺขิเปยฺย สติยาปี ปจฺจาสาย มีความว่า ถ้าหากภิกษุพึงเก็บไว้เกินกว่าเดือนหนึ่งเป็นอย่างยิ่ง, เป็นนิสัสคฺคิย-ปาจิตตีย์.

แต่พระผู้มีพระภาคเจ้าไม่ตรัสไว้อย่างนี้ เพราะเมื่อจีวรที่หวังจะได้ มาเกิดขึ้นในระหว่าง จีวรที่หวังจะได้มาซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่จีวรเดิมเกิด ในรูป จนถึงวันที่ ๒๐ ย่อมทำจีวรเดิมให้มีคติแห่งตน, ต่อจากวันที่ ๒๐ นั้นไป จีวรเดิมย่อมทำจีวรที่หวังจะได้มาให้มีคติแห่งตน; ก็เพราะเหตุนี้ เพื่อทรงแสดงความพิเศษนั้นจึงตรัสบทภาชนะโดยนัยมีอาทิว่า ตทหุ-ปฺนุเน มฺลจิวเร ดังนี้. คำว่า. คำว่า ตทหุ-ปฺนุเน เป็นต้น มีอรรถกระจายที่เดียว.

คำว่า วิสภาค อุปฺปนฺเน มฺลจิวฺเร มีความว่า ถ้าจิวฺเรเดิม เนื้อละเอียด จิวฺรที่หวังจะได้มา เนื้อหยาบ ไม่อาจเพื่อประกอบเข้ากันได้ และราตริกัณฺโณยังมีเหลือ ก็ยังไม่เต็มเดือนก่อน.

บทว่า น อคามา มีความว่า ภิกษุเมื่อไม่ปรารถนาก็ไม่พึงให้ทำ จิวฺร. ได้จิวฺรที่หวังจะได้มาอื่นแล้วเท่านั้น พึงกระทำในภายในกาล. แม้จิวฺรที่หวังจะได้มา พึงอธิษฐานเป็นบริวารโกล. ถ้าจิวฺรเดิมเป็นผ้า เนื้อหยาบ, จิวฺรที่หวังจะได้มาเป็นผ้าเนื้อละเอียด พึงอธิษฐานจิวฺรเดิม ให้เป็นบริวารโกล แล้วเก็บจิวฺรที่หวังจะได้มานั้นแล ให้เป็นจิวฺรเดิม. จิวฺรนั้นย่อมได้บริหารอีกเดือนหนึ่ง ภิกษุยอมได้เพื่อผลัดเปลี่ยนกันและกัน เก็บไว้เป็นจิวฺรเดิมจนตราบเท่าที่ตนปรารถนา โดยอุบายนี้แล. คำที่เหลือมีอรรถตั้งทั้งนั้น. ปกณกะมีสมุฏฐานเป็นต้น ก็เป็นเช่นเดียวกับ ปฐมกฐินสิกขาบทนั้นแล.

พรรณนาคติยกฐินสิกขาบทที่ ๓ จบ

จิวฺรวรรค สิกขาบทที่ ๔

เรื่องพระอุทายี

[๔๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น ปุราณทุติยิกาของท่านพระอุทายี บวชอยู่ในสำนักภิกษุณี นางมายังสำนักท่านพระอุทายีเสมอ แม้ท่านพระอุทายีก็ไปยังสำนักภิกษุณีนั่นเสมอ และบางครั้งก็ฉันอาหารอยู่ในสำนักภิกษุณีนั่น เช้าวันหนึ่ง ท่านพระอุทายีครอง

อันตราสก แล้วถือบาตรจีวรเข้าไปหาภิกษุณีนั่งถึงสำนัก ครั้นแล้ว
นั่งบนอาสนะ เปิดองค์กำเนิดเบื้องหน้าภิกษุณีนั่ง แม้ภิกษุณีนั่งก็นั่ง
บนอาสนะ เปิดองค์กำเนิดเบื้องหน้าท่านพระอุทายี ๆ มีความกำหนด
ได้ฟังดวงองค์กำเนิดของนาง อสุจิได้เคลื่อนจากองค์กำเนิดของท่านพระ-
อุทายี ๆ ได้พูดเคาะนางว่า คุณก่อนน้องหญิง เธอจงไปหาน้ำมา ฉันจะ
ซักผ้าอันตราสก

นางบอกว่า ส่งมาเถิดเจ้าข้า ดิฉันเองซักซักถวาย ครั้นแล้วนาง
ได้ดูอสุจินั้นของท่านส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งได้สอดเข้าไปในองค์กำเนิด
นางได้ตั้งครรรภ์เพราะเหตุนี้แล้ว

ภิกษุณีทั้งหลายได้พูดกันอย่างนี้ว่า ภิกษุณีรูปนี้มีไซ้พรหมจารีณี
ภิกษุณีรูปนี้จึงมีครรรภ์

นางพูดว่า แม่เจ้า ดิฉันมีไซ้พรหมจารีณีก็หาไม่ ครั้นแล้วนางได้
แจ้งความนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย

ภิกษุณีทั้งหลาย พากันฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนท่าน
พระอุทายี จึงได้ให้ภิกษุณีซักจีวรเก่า แล้วแจ้งความนั้นแก่ภิกษุณีทั้งหลาย

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ
ผู้ใคร่ต่อสีกา ต่างก็ฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนท่านพระอุทายี
จึงได้ให้ภิกษุณีซักจีวรเก่าแล้ว กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์สอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นกัมมุนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่าน
พระอุทายีว่า คุณก่อนอุทายี ข้าว่า เธอให้ภิกษุณีซักจีวรเก่า จริงหรือ

ท่านพระอุทายีทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ภ. นางเป็นญาติของเธอ หรือมิใช่ญาติ

อุ. มิใช่ญาติ ทรงพระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คู่ก่อนโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ บุรุษที่มีโชญาติ ย่อมไม่รู้การกระทำอันสมควร การกระทำอันน่าเลื่อมใสหรือไม่น่าเลื่อมใสของสตรีที่มีโชญาติ เมื่อเป็นเช่นนั้น เธอยังให้ภิกษุณีผู้มีโชญาติชักจูงไปได้ การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่ยังเลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว.

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนท่านพระอุทายี โดยอเนกปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบำรุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลียงง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่นำเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย

ทรงกระทำธรรมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๒๓. ๔. อนึ่ง ภิกษุใด ยังภิกษุณีผู้มีไช้ญาติให้ชกก็ดี ให้
ยอมก็ดี ให้ทุบก็ดี ซึ่งจิรเก่า เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

เรื่องพระอุทายี จบ

สิกขาบทวิถังค์

[๔๑] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มีการ
งานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด
ธรรมเครื่องอยู่อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม เป็นนวกะ
ก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ
อรรถว่า ทรงผืนผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ
โดยปฏิญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ
อรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสาธารณธรรม ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระ-
อเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกัน
อุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ บรรดา
ภิกษุเหล่านั้น ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม
อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ นี้ ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้

ที่ชื่อว่า ผู้มิใช่ญาติ คือ ไม่ใช่คนเนื่องถึงกัน ทางมารดาที่ดี ทาง
บิดาก็ดี ตลอด ๗ ชั่วโมงของบุรพชนก

ที่ชื่อว่า ภิกษุณี ได้แก่ สตรีผู้อุปสมบทแล้วในสงฆ์ ๒ ฝ่าย

ที่ชื่อว่า จีวรเก่า ได้แก่ ผ้านุ่งแล้วหนหนึ่งก็ดี ห่มแล้วหนหนึ่งก็ดี

ภิกษุสั่งว่า จงซัก ต้องอาบัติทุกกฏ จีวรที่ภิกษุณีซักแล้วเป็น
นิสัคคีย์

ภิกษุสั่งว่า จงย้อม ต้องอาบัติทุกกฏ จีวรที่ภิกษุณีย้อมแล้วเป็น
นิสัคคีย์

ภิกษุสั่งว่า จงทูป ต้องอาบัติทุกกฏ เมื่อภิกษุณีทูปด้วยมือก็ตาม

ด้วยตะลุมพุกก็ตาม เพียงทีเดียว จีวรนั้นเป็นนิสัคคีย์ คือ เป็นของ
จำจะต้องเสียดสแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดสจีวรนั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียดส

เสียดสแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรเก่าผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้ภิกษุผู้มีไช้ญาติ
ชักแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียดสให้ด้วยฉัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่
แล้ว สงฆ์พึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรเก่าผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้ภิกษุผู้มีไช้ญาติ
ชักแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียดสให้ด้วยฉัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ของพึงข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุผู้มีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เรอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้

เสียดสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉียงบ่า
นั่งกระโห้งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรแก่ผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้ภิกษุผู้มีชื่อนี้
ซักรแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียดสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

ลำดับัญญว่ามีชื่อนิตติ จตุกกะ ๑

[๔๔] ภิกษุผู้มีชื่อนิตติ ภิกษุลำดับัญญว่ามีชื่อนิตติ ให้ซักรซึ่งจีวร
แก่ เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุผู้มีชื่อนิตติ ภิกษุลำดับัญญว่ามีชื่อนิตติ ให้ซักร ให้ย้อม ซึ่ง
จีวรแก่ ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุผู้มีชื่อนิตติ ภิกษุลำดับัญญว่ามีชื่อนิตติ ให้ซักร ให้ทูป ซึ่งจีวรแก่
ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุผู้มีชื่อนิตติ ภิกษุลำดับัญญว่ามีชื่อนิตติ ให้ซักร ให้ย้อม ให้ทูป
ซึ่งจีวรแก่ ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสสัคคีย์

ลำดับว่ามิใช่ญาติ จตุกกะ ๒

ภิกษุผู้มีมิใช่ญาติ ภิกษุสำคัญว่ามิใช่ญาติ ให้ย้อมซึ่งจีวรเก่า เป็น
นิสสัยคิย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุผู้มีมิใช่ญาติ ภิกษุสำคัญว่ามิใช่ญาติ ให้ย้อม ให้ทาบ ซึ่งจีวร
เก่า ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัยคิย์

ภิกษุผู้มีมิใช่ญาติ ภิกษุสำคัญว่ามิใช่ญาติ ให้ย้อม ให้ซัก ซึ่ง
จีวรเก่า ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัยคิย์

ภิกษุผู้มีมิใช่ญาติ ภิกษุสำคัญว่ามิใช่ญาติ ให้ย้อม ให้ทาบ ให้ซัก
ซึ่งจีวรเก่า ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสสัยคิย์

ลำดับมิใช่ญาติ จตุกกะ ๓

ภิกษุผู้มีมิใช่ญาติ ภิกษุสำคัญว่ามิใช่ญาติ ให้ทาบซึ่งจีวรเก่าเป็น
นิสสัยคิย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุผู้มีมิใช่ญาติ ภิกษุสำคัญว่ามิใช่ญาติ ให้ทาบ ให้ซัก ซึ่งจีวรเก่า
ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัยคิย์

ภิกษุผู้มีมิใช่ญาติ ภิกษุสำคัญว่ามิใช่ญาติ ให้ทาบ ให้ย้อม ซึ่งจีวรเก่า
ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัยคิย์

ภิกษุผู้มีมิใช่ญาติ ภิกษุสำคัญว่ามิใช่ญาติ ให้ทาบ ให้ซัก ให้ย้อม
ซึ่งจีวรเก่า ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสสัยคิย์

สงสัย จตุกกะ ๑

ภิกษุผู้มีมิใช่ญาติ ภิกษุสงสัย ให้ซักซึ่งจีวรเก่า เป็นนิสสัยคิย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ชก ให้ย้อม ซึ่งจีวรเก่า ต้อง
อาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ชก ให้ทูป ซึ่งจีวรเก่า ต้อง
อาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ชก ให้ย้อม ให้ทูป ซึ่งจีวรเก่า
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสสัคคีย์

สงฆ์ จตุกกะ ๒

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ย้อม ซึ่งจีวรเก่า เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ย้อม ให้ทูป ซึ่งจีวรเก่า ต้อง
อาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ย้อม ให้ชก ซึ่งจีวรเก่า ต้อง
อาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ย้อม ให้ทูป ให้ชก ซึ่งจีวรเก่า
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสสัคคีย์

สงฆ์ จตุกกะ ๓

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ทูป ซึ่งจีวรเก่า เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ทูป ให้ชก ซึ่งจีวรเก่า ต้อง
อาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ทูป ให้ชก ซึ่งจิวรเก่า ต้อง
อาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ทูป ให้ย้อม ซึ่งจิวรเก่า ต้อง
ทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ทูป ให้ชก ให้ย้อม ซึ่งจิวรเก่า
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสสัคคีย์

สำคัญว่าเป็นญาติ จตุกกะ ๑

ภิกษุผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ชกซึ่งจิวรเก่า เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ชกให้ย้อมซึ่งจิวรเก่า
ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ชก ให้ทูป ซึ่งจิวรเก่า
ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ชก ให้ย้อม ให้ทูป
ซึ่งจิวรเก่า ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสสัคคีย์

สำคัญว่าเป็นญาติ จตุกกะ ๒

ภิกษุผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ย้อมซึ่งจิวรเก่า เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ย้อม ให้ทูป ซึ่ง
จิวรเก่า ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ย้อม ให้ชก ซึ่ง
จิวรเก่า ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีโชญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ข้อม ให้ทูป ให้ชัก
ซึ่งจีวรเก่า ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสสัคคีย์

สำคัญว่าเป็นญาติ จตุกกะ ๓

ภิกษุณีผู้มีโชญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ทูป ซึ่งจีวรเก่า เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุณีผู้มีโชญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ทูป ให้ชัก ซึ่ง
จีวรเก่า ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีโชญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ทูป ให้ข้อม ซึ่ง
จีวรเก่า ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีโชญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ทูป ให้ชัก ให้ข้อม
ซึ่งจีวรเก่า ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสสัคคีย์

ทุกกฏ

ภิกษุใช้ภิกษุณีให้ชักจีวรเก่าของภิกษุอื่น ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุใช้ภิกษุณีให้ชักผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุใช้ภิกษุณีผู้อุปสมบทในสงฆ์ฝ่ายเดียวให้ชัก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุณีผู้เป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่ามีโชญาติ... ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุณีผู้เป็นญาติ ภิกษุสงฆ์... ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุณีผู้เป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ... ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๔๕] ภิกษุณีผู้เป็นญาติชักให้เอง ๑ ภิกษุณีผู้โชญาติเป็นผู้ช่วย
เหลือ ๑ ภิกษุไม่ได้บอกใช้ ภิกษุณีผู้มีโชญาติชักให้เอง ๑ ภิกษุใช้ให้

ชักจิวรที่ยังไม่ได้บริโภค ๑ ภิกษุใช้ให้ชักบริวารอย่างอื่น* เว้นจิวร ๑
ใช้สามเณริให้ชัก ๑ ภิกษุวิกตจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้อง
อาบัติแล.

จิวรรรค สิกขาบทที่ ๔ จบ

จิวรรรคที่ ๑ สิกขาบทที่ ๔

พรรณนาปุราณจิวรโฆวาปนสิกขาบท

ปุราณจิวรสิกขาบทว่า เตน สมเณน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าว
ต่อไป:- ในปุราณจิวรสิกขาบทนั้น มีวินัยนัยดังต่อไปนี้:-

[อธิบายบุคคลที่จัดเป็นญาติและมีใช้ญาติ]

ชื่อว่า ยาว สตุตมา ปิตามหยุก มีความว่า บิดาของบิดาชื่อว่า
ปิตามหะ. ยุกแห่งปิตามหะ ชื่อว่า ปิตามหยุก. ประมาณแห่งอายุ
ท่านเรียกว่า ยุก. ก็ศัพท์ว่า ยุก นี้ เป็นเพียงโวหารพูดกันเท่านั้น. แต่
โดยเนื้อความ ปิตามหะนั้นแหละ ชื่อว่า ปิตามหยุก. บรรพบุรุษ ถัด
ขึ้นไปจากปิตามหยุกนั้น แม้ทั้งหมด พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงถือเอา
ด้วยปิตามหศัพท์นั่นเอง. นางภิกษุณี ผู้ซึ่งไม่เกี่ยวเนื่องกันมาตลอด ๗
ชั่วบุรุษอย่างนี้ ตรัสเรียกว่า ไม่ใช่คนเกี่ยวเนื่องกันมาตลอด ๗ ชั่วอายุ
ของบุรพชนก. ปิตามหศัพท์นี้ เป็น मुखแห่งเทศนาเท่านั้น. แต่เพราะ
พระบาลีว่า มาติโต วา ปิติโต รา ดังนี้ ปิตามหยุกก็ดี ปิตามหียุกก็ดี

* บริวารอย่างอื่น หมายถึง่าดูรองเท้า ฝ้าดูบาตร เป็นต้น

มาตามหยุกก็ตี มาตามหียุกก็ตี ก็ชื่อว่า ปิตามหยุก, แม่พวกญาติมีพี่น้องชายพี่น้องหญิง หลานลูกและเหลนเป็นต้น ของปิตามหยุกเป็นต้นแม่เหล่านั้น ทั้งหมดนั้น พึงทราบทั่ว ทรงสงเคราะห์ไว้ในคำว่า ปิตามหยุกนี้ทั้งนั้น.

ใน ๔ ยุค คือ ปิตามหยุก ปิตามหียุก มาตามหยุก และมาตามหียุกนั้น มีนัยพิสดารดังต่อไปนี้:-

ภิกษุณี ไม่ใช่คนเนื่องถึงกัน ด้วยความเกี่ยวเนื่องทางมารดา ไม่ใช่คนเนื่องถึงกัน ด้วยความเกี่ยวเนื่องทางบิดา ตลอด ๗ ชั่วอายุของบุรพชนกอย่างนี้ คือ บิดา, บิดาของบิดา (ปู่) บิดาของบิดา (ปู่), นั้น (ปู่ทวด), บิดาแม่ของปู่ทวดนั้น (ปู่ชวด),

ตลอด ๗ ชั่วยุค ทั้งข้างสูงและข้างต่ำ เมื่ออย่างนี้ คือ บิดา ๑ มารดาของบิดา ๑ (ย่า) บิดาและมารดาของมารดาเมื่อนั้น (ตายาย) ๑ พี่น้องชาย ๑ พี่น้องหญิง ๑ บุตร ๑ ธิดา ๑,

ตลอด ๗ ชั่วยุค เมื่ออย่างนี้ คือ บิดา, พี่น้องชายของบิดา, พี่น้องหญิงของบิดา, ลูกชายของบิดา, ลูกหญิงของบิดา, เชื้อสายบุตรธิดาแม่ของชนเหล่านั้น,

ตลอด ๗ ชั่วยุค อย่างนี้ คือ มารดา, มารดาของมารดา(ยาย), มารดาของยายนั้น (ยายทวด) มารดาของยายทวดเมื่อนั้น (ยายชวด),

ตลอด ๗ ชั่วยุค ทั้งข้างสูงและข้างต่ำ เมื่ออย่างนี้ คือ มารดา ๑ บิดาของมารดา(ตา) ๑ บิดาและมารดาของบิดานั้น (ทวดชายหญิง) ๑ พี่น้องชาย ๑ พี่น้องหญิง ๑ บุตร ๑ ธิดา ๑.

ตลอด ๗ ชั่วยุค เมื่ออย่างนี้ คือ มารดา, พี่น้องชายของมารดา

(ลุงน้ำชาย), พี่น้องหญิงของมารดา (ป้าหน้าหญิง), ลูกชายของมารดา, ลูกหญิงของมารดา, เชื้อสายบุตรธิดาของชนแม่เหล่านั้น, นี้ ชื่อว่า ผู้มิใช่ญาติ.

[ว่าด้วยจิวรเก่าและการใช้ให้ซัก]

บทว่า อุภโตสงฺฆม มีความว่า ภิกษุณีผู้อุปสมบท ด้วยอัฐญ-
วาจยกรรม คือ ด้วยญัตติจตุตถกรรม ในฝ่ายภิกษุสงฆ์ ๑ ด้วยญัตติ-
จตุตถกรรม ในฝ่ายภิกษุณีสงฆ์ ๑.

ชื่อว่า สกิ นิวตุถปิ สกิ ปารุติปิ มีความว่า จิวรที่ย้อมแล้วทำ
กับปะเสร็จ นุ่งหรือห่ม แม้เพียงครั้งเดียว. ชั้นที่สุดพาดไว้บนบ่า หรือ
บนศีรษะ โดยมุ่งการใช้สอยเป็นใหญ่ เดินทางไป หรือว่า หนุนศีรษะ
นอน, แม้จิวรนั้น ก็ชื่อว่า จิวรเก่าเหมือนกัน, ในกรณีที่ท่านกล่าวว่า
ก็ถ้าว่า ภิกษุนอนเอาจิวรไว้ได้ที่นอน หรือเอามือทั้งสองยกขึ้นทำเป็น
เพดาน บนอากาศ ไม่ให้ถูกศีรษะเดินไป. นี้ ยังไม่ชื่อว่า ใช้สอย.

ในคำว่า โธตํ นิสฺสคฺคิยํ นี้ มีวินิจฉัยดังนี้:-

ภิกษุณีที่ถูกภิกษุใช้ช้อย่างนี้ ย่อมจัดเตาไฟ ขนฟืนมา ก่อไฟ ตัก
น้ำมา เพื่อประโยชน์แก่การซัก, ย่อมเป็นทุกกฏแก่ภิกษุ ทุกๆ ประโยค
ของนางภิกษุณี ตลอดเวลาที่นางภิกษุณียังยกจิวรนั้นขึ้นซักอยู่, จิวรนั้น
พอซักเสร็จแล้วยกขึ้น ก็เป็นนิสสคคิยํ. ถ้านางภิกษุณีสำคัญว่า จิวรยัง
ซักไม่สะอาด จึงเทน้ำรด หรือซักใหม่, เป็นทุกกฏ ทุกๆ ประโยค
ตลอดเวลาที่ยังไม่เสร็จ. แม้ในการย้อมและการทาบ ก็มีนัยอย่างนี้. ก็
ภิกษุณี เทน้ำย้อมลงในรางสำหรับย้อม แล้วย้อมเพียงคราวเดียว, กระทำ

กิจอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนแต่การเหนี่ยวข้อมเป็นต้นนั้น เพื่อประโยชน์แก่การข้อม หรือว่าภายหลัง กลับข้อมใหม่ เป็นทุกกฏแก่ภิกษุทุกๆ ประโยค ในฐานะทั้งปวง. แม้ในการทูป ก็พึงทราบประโยชน์อย่างนั้น.

ชื่อว่า อัญญาติกาย อัญญาติสถุณี ปุราณจิวร์ โธวาเปติ ความว่า ถ้าเมื่อนำ ภิกษุไม่พูดว่า เธอจงชักจิวร์นี้ให้เรา, แต่ทำกายวิการ เพื่อประโยชน์แก่การชัก ให้ที่มือด้วยมือ หรือวางไว้ใกล้เท้า หรือฝ่าต่อๆ ไป คือ ส่งไปในมือของนางสิกขมานา สามเณร สามเณรี อุบาสิกา และเตียรถีย์ เป็นต้น หรือว่า โยนไปในที่ใกล้แห่งนางภิกษุณีผู้กำลังชัก อยู่ที่หน้า, คือ ในโอกาสภายใน ๑๒ สอก จิวร์เป็นอันภิกษุใช้นางภิกษุณีให้ชักเหมือนกัน. ก็ถ้าว่าภิกษุละอุจารวางไว้ห่างจากร่วมในเข้ามา และนางภิกษุณีนั้น ชักแล้วนำมา, ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุ. ภิกษุให้จิวร์ ในมือแห่งนางสิกขมานาก็ดี สามเณรก็ดี อุบาสิกาก็ดี เพื่อประโยชน์แก่การชัก, ถ้านางสิกขมานานั้น อุปสมบทแล้ว จึงชัก, เป็นอาบัติเหมือนกัน. ให้ไว้ในมือแห่งอุบาสก, ถ้าอุบาสกนั้น เมื่อเพศกลับแล้ว บรรพชา จิวร์ที่ให้ไว้ในมือของสามเณร หรือของภิกษุในเวลาเพศกลับ ก็มีนัยอย่างนั้นเหมือนกัน.

[ว่าด้วยอาบัติ และอนาบัติในใช้ให้ชัก]

ในคำว่า โธวาเปติ รชาเปติ เป็น มีวินัยจัญดังนี้:-

จิวร์เป็นนิสัคคีย์ด้วยวัตถุแรก เป็นทุกกฏแก่ภิกษุด้วยวัตถุที่ ๒, เมื่อภิกษุให้กระทำทั้ง ๓ วัตถุ เป็นนิสัคคีย์ด้วยวัตถุแรก เป็นทุกกฏ

๒ ตัว ด้วยวัตถุที่เหลือ. แต่เพราะเมื่อภิกษุใช้ให้กระทำการชกเป็นต้น นี้ ตามลำดับ หรือว่า ผิดลำดับ ก็ไม่มีความพ้นจากอาบัติ; ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสจตุกกะ ๓ หมวดไว้ในพระบาลีนี้. แต่ถ้าแม่เมื่อภิกษุกล่าวว่า เธอจงยอม ชก จีวรนี้แล้วนำมาให้เรา ดังนี้ นางภิกษุณีนั้น ชกก่อนแล้ว จึงยอมภายหลัง เป็นทุกกฏกับนิสัคคีย์เท่านั้น. ในคำที่ตรงกันข้ามแม่ทั้งหมด ก็พึงทราบนัยอย่างนี้. ก็ถ้าว่า เมื่อภิกษุกล่าวว่า เธอชกแล้ว จงนำมา นางภิกษุณีชกด้วย ย่อมด้วย. เป็นอาบัติ เพราะการชกเป็นปัจฉัยอย่างเดียว, ไม่เป็นอาบัติในเพราะการยอม. พึงทราบอนาบัติ โดยลักษณะนี้ว่า ภิกษุมิได้สั่ง ชกเอง ในเพราะการกระทำเกินกว่าคำที่ภิกษุสั่งทุก ๆ แห่ง ด้วยประการอย่างนี้. แต่เมื่อภิกษุกล่าวว่า กิจใดที่จะพึงกระทำในจีวรนี้, กิจนั้น จงเป็นภาระของเธอทั้งหมด ดังนี้ ย่อมต้องอาบัติมากหลาย เพราะคำพูดคำเดียว. กีบทเหล่านี้ว่า อญฺญาติกาย เวมตฺติโก อญฺญาติกาย ฌาติกสฺสณฺณิ พึงทราบโดยพิสดาร ด้วยสามารถแห่งจตุกกะ ๓ หมวด โดยนัยดังกล่าวแล้วนั้นแหละ.

สองบทว่า เอกโต อุปสมฺปนฺนํ มีความว่า เป็นทุกกฏแก่ภิกษุ ผู้ใช้นางภิกษุณีผู้อุปสมบท ในสำนักแห่งภิกษุทั้งหลายให้ชก. แต่เมื่อใช้นางภิกษุณีผู้อุปสมบทในสำนักแห่งภิกษุทั้งหลายให้ชก เป็นอาบัติตามวัตถุเหมือนกัน. นางสาภิยานี ๕๐๐ ชื่อว่าผู้อุปสมบทในสำนักแห่งภิกษุทั้งหลาย.

สองบทว่า อวฺตุตา โชวติ มีความว่า ภิกษุณีผู้มาเพื่ออุเทศ หรือว่า เพื่อโอวาท เห็นจีวรสกปรก ฉวยเอาไปจากที่วางไว้ หรือให้นำมา ให้ด้วยกล่าวว่า พระคุณเจ้าโปรดให้เถิด ฉินฺนํจกฺชก แล้วชกก็ดี ย่อม

ก็ดี ทุบก็ดี ภิกษุณีนี้ ชื่อว่า ผู้อันภิกษุไม่ได้สังฆ์เอง. แม้ภิกษุณีใด ได้ยินภิกษุสังฆ์ภิกษุหนุ่ม หรือสามเณรว่า เธอจงสังฆ์จีวรนี้แล้ว กล่าววว่า พระคุณเจ้า จงนำมาเถิด ดิฉันจักสังฆ์เอง แล้วสังฆ์ หรือถือเอาเป็นของ ยืมแล้ว สังฆ์ ย่อมให้ แม้ภิกษุณีนี้ ก็ชื่อว่า ผู้อันภิกษุไม่ได้สังฆ์ ฆังเอง.

สองบทว่า **อณฺถํ ปริกฺขารํ** มีความว่า ภิกษุใช้ภิกษุณีให้สังฆ์ล้าง บรรดาบริขารมีถุงรองเท้า ถลกบาตร ผ้าอังสะ ประคดเอน เตียงตั้ง ฟูก และเสื่ออ่อนเป็นต้นอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่เป็นอาบัติ. คำที่เหลือใน สิกขาบทนี้ มีอรรถตั้งทั้งนั้น.

ก็ในบรรดาปกิณกะมีสมณฐานเป็นต้น สิกขาบทนี้ มีสมณฐาน ๖ เป็นกิริยา โนสัจญฺญาวิโมกข์ อจิตตกะ ปิณณัตติวัชชะ. กายกรรม วจิกกรรม มีจิต ๓ มีเวทนา ๓ ฉะนี้แล.

พรรณนาปุราณจิวร โธวาปนสิกขาบทที่ ๔ จบ

จิวรวรรค สิกขาบทที่ ๕

เรื่องภิกษุณีอุปปลวณณา

[๔๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเวฬุวัน อันเป็นสถานที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เขตพระนครราชคฤห์ ครั้งนั้น ภิกษุณีอุปปลวณณาอยู่ในพระนครสาวัตถี ครั้นเวลาเช้า นางครองอันตราวาสกแล้ว ถือบาตรจีวรเข้าไปบิณฑบาตยังพระนครสาวัตถี

กลับจากบิณฑบาตในเวลาหลังอาหารแล้ว เดินเข้าไปทางป่าอันธวัณ เพื่อ
พักผ่อนกลางวัน เข้าไปถึงป่าอันธวัณแล้วนั่งพักกลางวันที่โคนไม้แห่งหนึ่ง

สมัยนั้น พวกโจรทำโจรกรรม ฆ่าแม่โคแล้วพากันถือเนื้อเข้าไปสู่
ป่าอันธวัณ นายโจรแลเห็นภิกษุณีอุปปลวณณานั่งกลางวันอยู่ที่โคนไม้
แห่งหนึ่ง ครั้นแล้วจึงดำริว่า ถ้าพวกโจรลูกน้องของเราพบเข้า จักเบียด
เบียนภิกษุณีนี้ แล้วได้เลี้ยงไปทางอื่น ครั้นเมื่อเนื้อสุกแล้ว นายโจรนั้น
ได้เลือกเนื้อชิ้นที่ดี ๆ เอาไปไม้ห่อแขวนไว้ที่ต้นไม้ใกล้ภิกษุณีอุปปลวณณา
แล้วกล่าวว่า เนื้อห่อนี้เราให้แล้วจริง ๆ ผู้ใดเป็นสมณะหรือพราหมณ์ได้
เห็น จงถือเอาไปเถิด ดังนี้แล้วหลีกไป

ภิกษุณีอุปปลวณณาออกจากสมาธิ ได้ยินนายโจรนั้นกล่าววาจา
จึงถือเอาเนื้อนั้นไปสู่สำนัก ครั้นราตรีนั้นผ่านไป นางทำเนื้อนั้นสำเร็จ
แล้ว ห่อด้วยผ้าอุตราสงค์ เหาะไปลงที่พระเวฬุวัน.

[๔๗] ก็โดยสมัยนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้ากำลังเสด็จเข้าไป
บิณฑบาตยังหมู่บ้าน ท่านพระอุทายีเหลืออยู่เฝ้าพระวิหาร จึงภิกษุณี
อุปปลวณณาเข้าไปหาท่าน ครั้นแล้วถามว่า ท่านเจ้าข้า พระผู้มีพระ
ภาคเจ้าประทับอยู่ที่ไหน

ท่านพระอุทายีตอบว่า คุณ่อน้องหญิง พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จ
เข้าไปบิณฑบาตยังหมู่บ้าน

อุป. โปรดถวายเนื้อนี้แด่พระผู้มีพระภาคเจ้า เจ้าข้า

อุทายี. คุณ่อน้องหญิง พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอิมเอบด้วยเนื้อ
ของเธอ ถ้าเธอถวายผ้าอันตราสกแก่อาตมา แม้อาตมาก็จะพึงอิมเอบ
ด้วยผ้าอันตราสกเหมือนเช่นนั้น

อุป. ท่านเจ้าข้า ความจริง พวกดิฉันเชื่อว่ามาตุคามมีลาภน้อย
ทั้งผ้าผืนนี้ก็เป็นจีวรผืนสุดท้ายที่ครบ ๕ ของดิฉัน ๆ ถวายไม่ได้

อุทายี. คุณก่อนน้องหญิง เปรียบเหมือนบุรุษให้ช่างแล้ว ก็ควรสละ
สัปดาห์ สำหรับช่างด้วยฉันใด เธอก็ฉันนั้นเหมือนกันแล ถวายเนื้อแด่
พระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว ก็จงสละผ้าอันตราวาสกถวายแก่อาตมา

ครั้นนางถูกท่านพระอุทายีแคะได้ จึงได้ถวายผ้าอันตราวาสกแล้ว
กลับไปสู่สำนัก ภิกษุณีทั้งหลายที่คอยรับบาตรจีวรของภิกษุณีอุปปลวันณา
ได้ถามว่า แม่เจ้า ผ้าอันตราวาสกของคุณแม่อยู่ที่ไหน นางได้เล่าเรื่อง
แก่ภิกษุณีทั้งหลาย ๆ จึงพากันเฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉน
พระคุณเจ้าอุทายีจึงได้รับจีวรจากมือภิกษุณีเล่า เพราะมาตุคามมีลาภน้อย
ครั้นแล้วภิกษุณีเหล่านั้นได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ
ผู้ใคร่ต่อสีกา ต่างก็เฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนท่านพระอุทายี
จึงได้รับจีวรจากมือภิกษุณีเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นค้ำมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่าน
พระอุทายีว่า คุณก่อนอุทายี ข่าว่า เธอรับจีวรจากมือภิกษุณี จริงหรือ

ท่านพระอุทายีทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

คุณก่อนอุทายี นางเป็นญาติของเธอ หรือมิใช่ญาติ

อ. มิใช่ญาติ พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คู่ก่อนโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ บุรุษที่มีโชญาติ ย่อมไม่รู้การกระทำอันสมควร หรือไม่สมควร ของที่มีอยู่หรือไม่มี ของสตรีที่มีโชญาติ เมื่อเป็นเช่นนั้น เธอยังรับจีวรจากมือภิกษุณีผู้มีโชญาติได้ การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใส ของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนท่านพระอุทายี โดยอเนกปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบำรุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลียงง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่นำเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือเพื่อความ

รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๓๔. ๕. อนึ่ง ภิกษุได้รับจีวรจากมือภิกษุณีผู้มีไชญฺญาติ เป็น
นิสํคคิยฺปาจิตติยฺ.

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติแล้วแก่
ภิกษุทั้งหลาย ด้วยประการฉะนี้.

เรื่องภิกษุณีอุปปลวณฺณา จบ

พระอนุบัญญัติ

เรื่องแลกเปลี่ยน

[๔๘] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายตั้งรังเกียจ ไม่รับจีวรแลกเปลี่ยน
เปลี่ยนของภิกษุณีทั้งหลาย ภิกษุณีทั้งหลายจึงเพ่งโทษติเตียนโพนทะนา
ว่า ไฉนพระคุณเจ้าทั้งหลายจึงไม่รับจีวรแลกเปลี่ยนของพวกเรา ภิกษุ

ทั้งหลายได้ยื่นภิกษุณีเหล่านั้น ฟังโทษติเตียนโพนทะนาอยู่ จึงกราบทูล
เรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ทรงอนุญาตให้รับจีวรแลกเปลี่ยน

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกระทำธรรมิกถา ในเพราะเหตุ
เป็นกัมมุนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รับจีวรแลกเปลี่ยนกันของ
สหธรรมิกทั้ง ๕ คือ ภิกษุ ภิกษุณี สิกขมานา สามเณร สามเณรี
เราอนุญาตให้รับจีวรแลกเปลี่ยนกันของสหธรรมิกทั้ง ๕ นี้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระอนุบัญญัติ

๓๔. ๕. ก. อนึ่ง ภิกษุใดรับจีวรจากมือภิกษุณีผู้มีโชฎก
เว้นไว้แต่ของแลกเปลี่ยน เป็นนิสัคคิย์ปาจิตติย์.

เรื่องแลกเปลี่ยน จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๔๕] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือผู้เช่นใด มีकरण
อย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด
มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะ
ก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บพว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ
อรรถว่า ทรงผืนผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ
โดยปฏิญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ
อรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสาธารณธรรม ชื่อว่า
ภิกษุ เพราะอรรถว่าเป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็น
พระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกัน
อุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ บรรดา
ภิกษุเหล่านั้น ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม
อันไม่กำเริบควรแก่ฐานะ นี้ ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้

ที่ชื่อว่า ผู้มิใช่ญาติ คือ ไม่ใช่คนเนื่องถึงกัน ทางมารดาที่ดี ทาง
บิดาที่ดี ตลอด ๗ ชั่วโมงของบุรพชนก

ที่ชื่อว่า ภิกษุณี ได้แก่ สตรีผู้อุปสมบทแล้วในสงฆ์ ๒ ฝ่าย

ที่ชื่อว่า จีวร ได้แก่ จีวร ๖ ชนิด ชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่งเข้าองค์
กำหนดแห่งผ้าต้องวิกัปเป็นอย่างต่ำ.

บพว่า เว้นไว้แต่ของแลกเปลี่ยน คือ ยกเสียแต่จีวรที่แลกเปลี่ยนกัน .

ภิกษุรับ เป็นทุกกฏในประโยคที่รับ เป็นนิสัคคีย์ด้วยได้จีวรมา
ต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละจีวรนั้นอย่างนี้:-

วิธีเสียดละ

เสียดละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า:-

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า รับมาแล้วจากมือภิกษุณีผู้มี یشัญชาติ เว้นแต่แลกเปลี่ยนกัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวร ผืนนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียดละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุณีมีชื่อนี้ เป็น ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่ แล้ว สงฆ์พึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุณีมีชื่อนี้

เสียดละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า รับมาแล้วจากมือภิกษุณีผู้มี یشัญชาติ เว้นแต่แลกเปลี่ยนกัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวร ผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียดละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุณีมีชื่อนี้

เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่ง
ของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้

เสียดสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่ง
กระโห้งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า รับมาแล้วจากมือภิกษุผู้มีมิชฌาติ
เว้นแต่แลกเปลี่ยนกัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่
ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียดสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จิวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

ติกนิสสัคคียปาจิตติย

[๕๐] ภิกษุผู้มีมิชฌาติ ภิกษุสำคัญว่ามีมิชฌาติ รับจิวรจากมือ
เว้นแต่แลกเปลี่ยนกัน เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตติย

ภิกษุผู้มีมิชฌาติ ภิกษุสงฆ์ รับจิวรจากมือ เว้นแต่แลกเปลี่ยน
กัน เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตติย

ภิกษุผู้มีมิชฌาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ รับจิวรจากมือ เว้นแต่
แลกเปลี่ยนกัน เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตติย.

ทุกกฏ

[๕๑] ภิกษุรับจีวรจากมือภิกษุณีผู้อุปสมบทแต่สงฆ์ฝ่ายเดียว เว้น
แลกเปลี่ยนกัน ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุณีผู้เป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่ามีใจญาติ รับจีวรจากมือ ต้อง
อาบัติทุกกฏ

ภิกษุณีผู้เป็นญาติ ภิกษุสงฆ์ รับจีวรจากมือ ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุณีผู้เป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๕๒] ภิกษุรับจีวรของภิกษุณีผู้เป็นญาติ ๑ แลกเปลี่ยนกัน คือ
แลกเปลี่ยนจีวรดีกับจีวรเลว หรือจีวรเลวกับจีวรดี ๑ ภิกษุถือวิสาสะ ๑
ภิกษุขอขี้มไป ๑ ภิกษุรับบริวารอื่นนอกจากจีวร ๑ ภิกษุรับจีวรของ
สิกขมานา ๑ ภิกษุรับจีวรของสามเณรี ๑ ภิกษุวิกุลจริต ๑ ภิกษุอาทิ-
กัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๕ จบ

จีวรวรรคที่ ๑ สิกขาบทที่ ๕

พรรณนาจีวรปฏิคคหลนสิกขาบท

จีวรปฏิคคหลนสิกขาบทว่า เตน สมเณน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าว
ต่อไป:- ในจีวรปฏิคคหลนสิกขาบทนั้น มีวินัยดังต่อไปนี้:-

[แก้อรธศัพท์เรื่องปฐมบัญญัติ]

บทว่า ปิณฑปาตปฏิกกนฺตา แปลว่า กลับจากบิณฑบาต.

ข้อว่า เยน อนฺธวณฺโณ เตนุสสงฺกมิ มีความว่า เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้ายังมีได้ทรงบัญญัติสิกขาบท ภิกษุณีอุบลวรรณาเดินเข้าไปทางป่าอันธวัน.

บทว่า กตมฺมา ได้แก่ ผู้กระทำโจรกรรม. มีคำอธิบายว่า ปล้น ภัณฑะของผู้อื่นด้วยกรรมมีการตัดช่องเป็นต้น .

บทว่า โจรคามณฺโง ได้แก่ หัวหน้าโจร. ได้ยินว่า หัวหน้าโจร นั้นรู้จักพระเถรีมาก่อน; เพราะฉะนั้นแล้ว เมื่อไปข้างหน้าของพวกโจร เห็นพระเถรีนั้น จึงกล่าวว่า พวกเธออย่าไปทางนั้น จงมาทางนี้ทั้งหมด ดังนี้ แล้วได้พาพวกโจรเหล่านั้นไปทางอื่น.

สองบทว่า สมาริมา รุกฺขหิตฺวา มีความว่า ได้ยินว่า พระเถรี ออกจากสมาธิในเวลาที่กำหนดไว้นั้นแล. แม้นายโจรนั้นได้พูดอย่างนั้น ในขณะนั้นเหมือนกัน; เพราะฉะนั้น พระเถรีนั้นจึงได้ยิน. ก็แลพระเถรี ครั้นได้ยินเสียงนั้นจึงคิดว่า บัดนี้ ในที่นี้ไม่มีสมณะหรือพราหมณ์อื่นนอกจากเรา จึงได้ถือเอามังสะนั้น. เพราะเหตุนี้ พระธรรมสังคากาจารย์ทั้งหลายจึงได้กล่าวว่า อธฺโ ข อุปลวณฺณา ภิกฺขุณี ดังนี้ เป็นต้น.

บทว่า โอิหฺยโก ได้แก่ คงอยู่คือเหลืออยู่, อธิบายว่า ถึงวาระ เฝ้าวิหาร อยู่ในวิหารเพียงรูปเดียว.

[พระอุทายีขออันตราวาสกของพระเถรี]

ถามว่า เพราะเหตุไร พระอุทายีจึงกล่าวว่า ถ้าท่านพึงให้อันตราวาสกแก่เรา ดังนี้.

แก้วว่า พระอุทายีเห็นอันตรายสกเนื่อละเอียดแน่นและเกลี้ยง จึงกล่าวเพราะความอยากได้. อีกนัยหนึ่ง ความอยากได้ในอันตรายของพระอุทายีนั้นเล็กน้อย, แต่โกฏฐาสสมบัติของพระเถรีถึงยอดสุด; เพราะเหตุนั้น พระอุทายีจึงคิดว่า เราจักดูความอวบอืดแห่งสรีระร่างของพระเถรีนั้น แล้วยังความอยากได้ไม่สม่ำเสมอ (ความอยากได้ลุ่ม ๆ ดอน ๆ) ให้เกิดขึ้น จึงได้กล่าวอย่างนี้.

บทว่า **อนุติม** ได้แก่ จีวรเป็นผืนสุดท้ายเขาทั้งหมดแห่งจีวร ๕ ผืน ชื่อว่าผืนสุดท้าย คือ ผืนท้ายสุด. จีวรผืนอื่นที่วิกัป หรือปัจจุทรรณ์ เก็บไว้แม้ด้วยเลศก็ไม่มี; เพราะฉะนั้น พระเถรีกล่าวอย่างนี้ ด้วยอำนาจที่ทรงจีวร ๕ ผืน ตามที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาต ไม่ใช่ด้วยความโลภ. จริงอยู่ ความโลภของพระชีนาสพทั้งหลาย ย่อมไม่มี.

บทว่า **นิปปีพฺยมานา** มีความว่า นางถูกพระอุทายีแสดงอุปมาแล้วคาดคั้นหนักเข้า.

ชื่อว่า **อนุตราสก** **ทตฺวา** **อคมาลี** มีความว่า พระเถรีนุ่งผ้ารัดถันแล้วได้แสดง (จีวร) บนฝ่ามือเท่านั้นถวาย โดยอาการที่มโนรถของพระอุทายีจะไม่เต็มที่ได้ไปแล้ว.

ถามว่า เพราะเหตุไร ภิกษุณีทั้งหลายจึงกล่าวโทษพวกภิกษุผู้ไม่รับจีวรที่แลกเปลี่ยน.

แก้วว่า เพราะเป็นผู้ถูกความขาดแคลนมือ คือ ปิจจยปีบคั่นอย่างนี้ว่า ถ้าพระผู้เป็นเจ้าของทั้งหลายไม่มีความคุ้นเคยในพวกเรา แม้เพียงเท่านั้น, พวกเราจักดำเนินชีวิตไปได้อย่างไรกัน ?

ชื่อว่า **อนุขานามิ** **ภิกฺขเว** **อิเมถ** **ปญฺจนุ** มีความว่า เรานุญาต

ให้รับจีวรแลกเปลี่ยนกันของสหธรรมิก ๕ จำพวกเหล่านี้ ผู้มีศรัทธาเสมอ
กัน มีศีลเสมอกัน มีทิฐฐิเสมอกัน.

สองบทว่า **ปโยค ทุกกฐ** มีความว่า เป็นทุกกฐในเพราะอาการ
มีอันเหยียดมือออก เพื่อประสงค์จะรับเป็นต้น .

บทว่า **ปฏิลาภน** ได้แก่เพราะรับ.

ก็พึงทราบวินิจฉัยในการรับนั้นดังนี้:- ภิกษุณิจงให้ที่มือด้วยมือ
ก็ตาม วางไว้ที่ใกล้เท้าก็ตาม โยนไปในเบื้องบนก็ตาม, ถ้าภิกษุยินดี,
จีวรย่อมเป็นอันภิกษุนั้นรับแล้วทีเดียว. ก็ถ้าว่าภิกษุรับเอาจีวรที่ภิกษุ
ฝากไปในมือของนางสิกขมานา สามเณร สามเณรี อุบาสกและอุบาสิกา
เป็นต้น, ไม่เป็นอาบัติ. บริษัททั้ง ๔ นำจีวรและผ้าสีต่าง ๆ มาวางไว้
ใกล้เท้าแห่งภิกษุผู้กล่าวธรรมกถา หรือยืนในอุปาจาร หรือละอุปาจารโยน
ให้. บรรดาผ้าเหล่านั้น จีวรใดเป็นของนางภิกษุณีทั้งหลาย, เป็นอาบัติ
แก่ภิกษุผู้รับจีวรนั้นเหมือนกัน นอกจากแลกเปลี่ยนกัน.

ท่านกล่าวไว้ในมหาปัจจรี และกฐนทีว่ ก็ถ้าว่า จีวรทั้งหลาย
ย่อมเป็นอันบริษัท ๔ โยนไปในเวลากลางคืน, ภิกษุไม่อาจรู้ได้ว่า นี่ของ
ภิกษุณี นี่ของคนอื่น, ไม่มีกิจด้วยการแลกเปลี่ยน. คำที่กล่าวไว้ในมหา-
ปัจจรีและกฐนทีว่นั้น ไม่สมกัน เพราะสิกขาบทเป็นอจิตตกะ. ถ้าภิกษุ
ถวายเป็นผ้าอาบน้ำฝน พึงกระทำให้เป็นของแลกเปลี่ยนเหมือนกัน. ก็ถ้า
ภิกษุณีวางไว้ที่กองหยากเยื่อเป็นต้นด้วยตั้งใจว่า ภิกษุทั้งหลายจงถือเอา
เป็นผ้าบังสกุล ดังนี้, ภิกษุจะอธิษฐานเป็นผ้าบังสกุลถือเอา ควรอยู่.

ชื่อว่า **อณฺฎาติกา ยอณฺฎาติกสณฺณิ** คือ เป็นตักปาจิตตีย์.

สองบทว่า **เอกโต อุปสมุปนุนาย** มีความว่า เป็นทุกกฎแก่ภิกษุ ผู้รับจากมือของภิกษุณีผู้อุปสมบท ในสำนักนางภิกษุณีทั้งหลาย (ฝ่ายเดียว) แต่เป็นปาจิตตีย์ (แก่ภิกษุผู้รับจากมือ) ของภิกษุณีผู้อุปสมบทในสำนัก แห่งภิกษุทั้งหลาย.

สองบทว่า **ปริตุเทน วา วิปูลิ** มีความว่า ถ้าแม้ว่า ภิกษุจะรับ ไตรจีวรมีค่ามาก ด้วยจีวรมีค่าน้อย หรือด้วยบริวารอื่นมีถูกรองเท้า ถลกบาตร ผ้าอังสะ และประคคเอาจเป็นต้น, ไม่เป็นอาบัติ. แต่ในมหาปัจจุรี ท่านกล่าววว่า ชั้นที่สุดแม้ด้วยชินสมอ.

สองบทว่า **วิปูลเณ วา ปริตุต** นี้ ผู้ศึกษาพึงทราบโดยความวิปลาต (ตรงกันข้าม) จากที่กล่าวแล้ว.

สองบทว่า **อณฺถํ ปริกฺขาร** มีความว่า บริวารชนิดใดชนิดหนึ่งมี ถลกบาตรเป็นต้น. แต่แม้ผ้ากรองน้ำมีขนาดเท่าจีวรอย่างต่ำที่ต้องวิกัป ไม่ควร. จีวรใด ไม่พอที่จะอธิษฐานไม่พอที่จะวิกัป, จีวรนั้น ควร ทุกอย่าง. ถ้าแม้เป็นผ้าเปลือกฟูกมีขนาดเท่าเดียว ก็สมควรเหมือนกัน. ก็จะป่วยกล่าวไปใยในผ้าถลกบาตรเป็นต้นเล่า ? บทที่เหลือมีอรรถตั้ง ทั้งนั้น.

บรรดาสมุฏฐานเป็นต้น สิกขาบทนี้ มีสมุฏฐาน ๖ เป็นทั้งกิริยา ทั้งอกิริยา เป็นโนสัจญญาวิโมกข์ อจิตตกะ ปณฺณตติวัชชะ กายกรรม วจกรรม มีจิต ๓ มีเวทนา ๓ ฉะนั้นแล.

พรรณนาจีวรปฏิบัติคณสิกขาบทที่ ๕ จบ

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๖

เรื่องพระอุปนันทศากยบุตร

[๕๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น ท่านพระอุปนันทศากยบุตร เป็นผู้เชี่ยวชาญแสดงธรรมมีกถา จึงเสรยฐีบุตรผู้หนึ่ง เข้าไปหาท่านพระอุปนันทศากยบุตร ครั้นแล้วอภิวาทที่ท่านพระอุปนันทศากยบุตร แล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ท่านพระอุปนันทศากยบุตรได้ชี้แจงด้วยธรรมมีกถาให้เสรยฐีบุตรสมาทาน อาจหาญ ร่าเริงแล้ว

เสรยฐีบุตรนั้น อันท่านพระอุปนันทศากยบุตรชี้แจง ด้วยธรรมมีกถา ให้สมาทาน อาจหาญ ร่าเริงแล้ว ได้พิจารณาท่านพระอุปนันทศากยบุตรในทันใดนั้นแลอย่างนี้ว่า ท่านเจ้าข้า ขอพระคุณเจ้าพึงบอกสิ่งที่จะต้องประสงค์ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ เกสัชบริวารอันเป็นปัจจัยของภิกษุไซ้ ซึ่งข้าพเจ้าสามารถจะจัดถวายแต่พระคุณเจ้าได้

ท่านพระอุปนันทศากยบุตร ได้กล่าวคำนี้กะเสรยฐีบุตรนั้นว่า ถ้าท่านประสงค์จะถวายแก่อาตมา ก็จงถวายผ้าสาฎกผืนหนึ่งจากผ้าเหล่านี้

เสรยฐีบุตรได้กล่าวขอผัดว่า ท่านเจ้าข้า กระผมเป็นกุลบุตรจะเดินไปมีผ้าผืนเดียวคูกระไรอยู่ โปรครออยู่ชั่วเวลาที่กระผมกลับไปบ้าน กระผมไปถึงบ้านแล้ว จักจัดส่งผ้าสาฎกผืนหนึ่งจากผ้าเหล่านี้ หรือผ้าที่ดีกว่านี้มาถวาย

แม้ครั้งที่สองแล ท่านพระอุปนันทศากยบุตรก็ได้กล่าวคำนี้กะเสรยฐีบุตรนั้นว่า ถ้าท่านประสงค์จะถวายแก่อาตมา ก็จงถวายผ้าสาฎกผืนหนึ่งจากผ้าเหล่านี้

เศรษฐีบุตรได้กล่าวขอผัดว่า ท่านเจ้าข้า กระผมเป็นกุลบุตรจะเดินไปมีผ้าผืนเดียวคูกระไรอยู่ โปรครอยู่ชั่วเวลาที่กระผมกลับไปบ้าน กระผมไปถึงบ้านแล้ว จักจัดส่งผ้าสาฎกผืนหนึ่งจากผ้าเหล่านี้ หรือผ้าที่ดีกว่านี้มาถวาย

แม้ครั้งที่สามแล ท่านพระอุปนันทศากยบุตรก็ได้กล่าวคำนี้กะเศรษฐีบุตรนั้นว่า ถ้าท่านประสงค์จะถวายแก่อาตมา ก็จงถวายผ้าสาฎกผืนหนึ่งจากผ้าเหล่านี้

เศรษฐีบุตรได้กล่าวขอผัดว่า ท่านเจ้าข้า กระผมเป็นกุลบุตรจะเดินไปมีผ้าผืนเดียวคูกระไรอยู่ โปรครอยู่ชั่วเวลาที่กระผมกลับไปบ้าน กระผมไปถึงบ้านแล้ว จักจัดส่งผ้าสาฎกผืนหนึ่งจากผ้าเหล่านี้ หรือผ้าที่ดีกว่านี้ มาถวาย

ท่านพระอุปนันทศากยบุตรกล่าวพ้อว่า ท่านไม่ประสงค์จะถวายก็จะปวารณาทำไม ท่านปวารณาแล้วไม่ถวาย จะมีประโยชน์อะไร

ครั้นเศรษฐีบุตรนั้นถูกท่านพระอุปนันทศากยบุตรแคะได้ จึงได้ถวายผ้าสาฎกผืนหนึ่งแล้วกลับไป ชาวบ้านพบเศรษฐีบุตรนั้นแล้วถามว่า นาย ทำไมท่านจึงมีผ้าผืนเดียวเดินกลับมา จึงเศรษฐีบุตรได้เล่าเรื่องนั้นแก่ชาวบ้านเหล่านั้น ชาวบ้านจึงเฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้มักมาก ไม่สันโดษ จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่เขาขอผัดโดยธรรมสักหน่อยก็ไม่ได้ เมื่อเศรษฐีบุตรกระทำการขอผัดโดยธรรม โจนจึงได้ถือเอาผ้าสาฎกไปเล่า

ภิกษุทั้งหลายได้ยินชาวบ้านเหล่านั้นเฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละอาย มีความรังเกียจ

ผู้ใคร่ต่อศึกษา ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนท่านพระ-
อุปัถฐกศากยบุตรจึงได้ขอจีวรต่อเศรษฐีบุตรเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้น
แต่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นแกมุลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระ-
อุปัถฐกเถว่า คุณก่อนอุปัถฐกเถ ข่าว่า เธอขอจีวรต่อเศรษฐีบุตรจริงหรือ

ท่านพระอุปัถฐกเถทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนอุปัถฐกเถ เขาเป็นญาติของเธอหรือมิใช่ญาติ

อุ. มิใช่ญาติ พระพุทธเจ้าข้า

ทรงตีเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษ การกระทำ
ของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้
ไม่ควรทำ คนที่มิใช่ญาติ ย่อมไม่รู้การกระทำอันสมควร หรือไม่สมควร
ของที่มีอยู่หรือไม่มี ของคนที่ไม่ใช่ญาติ เมื่อเป็นเช่นนั้น เธอยังขอ
จีวรต่อเศรษฐีบุตรผู้มีไม่ใช่ญาติได้ การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อ
ความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยัง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้นไม่เป็นไป
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่าง
อื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงดิเคียนพระอุปนันทะ โดยอเนกปริยาย
ดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบารุงยาก
ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ
เกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลียงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย
ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาโรที่
นำเสื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย
ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่
ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่
ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับ
ว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเสื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เสื่อมใส ๑ เพื่อความเสื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เสื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๒๕. ๖. อนึ่ง ภิกษุใดขอต่อพ่อเจ้าเรือนก็ดี ต่อแม่เจ้าเรือนก็ดี ผู้มิใช่ญาติ เป็นนิสัสคคิยาจิตตีย์.

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติแล้วแก่ ภิกษุทั้งหลาย ด้วยประการฉะนี้.

เรื่องพระอุปนันทศากยบุตร จบ

พระอนุบัญญัติ

เรื่องภิกษุเดินทางถูกแย่งชิงจีวร

[๕๔] ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุหลายรูปเดินทางจากเมืองสาเกตสู่พระนครสาวัตถี พวกโจรในระหว่างทางได้ออกแย่งชิงจีวรภิกษุเหล่านั้น ภิกษุเหล่านั้นรังเกียจอยู่ว่า การขอจีวรต่อพ่อเจ้าเรือน หรือแม่เจ้าเรือน ผู้มิใช่ญาติ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงห้ามไว้แล้ว จึงไม่กล้าขอ พวกนั้นเปลือยกายเดินไปถึงพระนครสาวัตถี แล้วกราบไหว้ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลายพูดกันอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย พวกที่กราบไหว้ภิกษุทั้งหลายเหล่านี้ เป็นอาชีวกจริงๆ

ภิกษุผู้เปลือยกายเหล่านั้นตอบว่า พวกกระผมไม่ใช่อาชีวก ขอรับ พวกกระผมเป็นภิกษุ

ภิกษุทั้งหลายได้เรียนท่านพระอุบาลีว่า ข้าแต่ท่านพระอุบาลี โปรดสอบสวนภิกษุเหล่านี้

ภิกษุผู้เปลือยกายเหล่านั้น ถูกท่านพระอุบาลีสอบสวน ได้แจ้งเรื่องนั้นแล้ว

ครั้นท่านพระอุบาลีสอบสวนภิกษุเหล่านั้นแล้ว ได้แจ้งแก่ภิกษุทั้งหลายว่า ท่านทั้งหลาย พวกเปลือยกายเหล่านี้เป็นภิกษุ จงให้จีวรแก่ภิกษุเหล่านั้นเถิด

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย สันโดษ มีความสะอาด มีความรังเกียจผู้ใคร่ต่อศึกษา ต่างก็ฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนภิกษุทั้งหลาย จึงได้เปลือยกายเดินมาเล่า ธรรมดาภิกษุควรจะต้องปกปิดด้วยหญาหรือใบไม้เดินมา แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ทรงอนุญาตให้ขอจีวรได้

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกระทำธรรมมิกถา ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้ถูกโจรแย่งชิงจีวรไป หรือมีจีวรหาย ขอจีวรต่อพ่อเจ้าเรือน หรือแม่เจ้าเรือน ผู้มิใช่ญาติได้ เธอเดินทางไปถึงวัดใดก่อน ถ้าจีวรสำหรับวิหารก็ดี ผ้าลาดเตียงก็ดี ผ้าลาดพื้นก็ดี ผ้าปูที่นอนก็ดี ของสงฆ์ในวัดนั้นมีอยู่ จะถือเอาผ้าของสงฆ์นั้นไปห่มด้วยคิดว่า ได้จีวรนั้นมาแล้ว จักคืนไว้ดังเก่า ดังนี้ก็ควรถ้าจีวรสำหรับวิหารก็ดี ผ้าลาดเตียงก็ดี ผ้าลาดพื้นก็ดี ผ้าปูนอนก็ดี ของสงฆ์ไม่มี ต้องปกปิดด้วยหญาหรือใบไม้เดินมา ไม่พึงเปลือยกายเดินมา ภิกษุใดเปลือยกายเดินมา ต้องอาบัติทุกกฏ

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระอนุบัญญัติ

๒๕. ๖. ก. อนึ่ง ภิกษุใด ขอจีวรต่อพ่อเจ้าเรือนก็ดี ต่อแม่เจ้าเรือนก็ดี ผู้มิใช่ญาติ นอกจากสมัย เป็นนิสสัคคิตยปาจิตตีย์ สมัยในค่านั้นดังนี้ ภิกษุเป็นผู้มีจีวรถูกชิงเอาไปก็ดี มีจีวรหนีบหายก็ดี นี้สมัยในค่านั้น.

เรื่องภิกษุเดินทางถูกแย่งชิงจีวร จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๕๕] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่าผู้ใด คือผู้เช่นใด มีกิจการงานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ทรงผืนผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ โดยปฏิญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสาธารณธรรม ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยฉัตตจิตตคุณกรรม อันไม่กำริบ ควรแก่ฐานะ บรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกัน

อุปสมบทให้ด้วยฉัตตจิตตตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ นี้ชื่อว่า
ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้

ที่ชื่อว่า ผู้มิใช่ญาติ คือ ไม่ใช่คนเนื่องถึงกันทางมารดาที่ดี ทาง
บิดาก็ดี ตลอด ๗ ชั่วอายุของบุรพชนก

ที่ชื่อว่า พ่อเจ้าเรือน ได้แก่ บุรุษผู้ครอบครองเรือน

ที่ชื่อว่า แม่เจ้าเรือน ได้แก่ สตรีผู้ครอบครองเรือน

ที่ชื่อว่า จีวร ได้แก่ จีวร ๖ ชนิด ชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่งเข้าองค์
กำหนดแห่งผ้าต้องวิกัปเป็นอย่างต่ำ.

บทว่า นอกจากสมัย คือ ยกเว้นสมัย

ที่ชื่อว่า เป็นผู้มิใช่จิวรถูกชิงเอาไป ได้แก่ จีวรของภิกษุผู้ถูกชิงเอา
ไป คือ ถูกพวกราชาก็ดี พวกลูกก็ดี พวคนักเลงก็ดี หรือพวกใด
พวกหนึ่ง ชิงเอาไป

ที่ชื่อว่า มีจิวรฉิบหาย คือ จีวรของภิกษุถูกไฟไหม้ก็ดี ถูกน้ำพัด
ไปก็ดี ถูกหนูหรือปลวกกัดก็ดี เก่าเพราะใช้สอยก็ดี

ภิกษุขอ นอกจากสมัย เป็นทุกกฏในประโยคที่ขอ เป็นนิสสัยก็
ด้วยได้จิวรมา ต้องเสียดละแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดละจิวรนั้นอย่างนี้:-

วิธีเสียดละ

เสียดละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า:-

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอแล้วต่อพ่อเจ้าเรือนผู้มีใช้
ญาติ นอกจากสมัย เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่สงฆ์
ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยอุตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่
แล้ว สงฆ์พึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบ
เท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า:-

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอแล้วต่อพ่อเจ้าเรือนผู้มี
ใช้ญาติ นอกจากสมัย เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่
ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยอุตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า:-

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอแล้วต่อพ่อเจ้าเรือนผู้มีไช
ญาติ นอกจากสมัย เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน
ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

ติคนิสถคคิยปาจิตตีย์

[๕๖] พ่อเจ้าเรือนผู้มีไชญาติ ภิกษุสำคัญว่ามีไชญาติ ขอจีวร
นอกจากสมัย เป็นนิสถคคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

พ่อเจ้าเรือนผู้มีไชญาติ ภิกษุสงฆ์ ขอจีวร นอกจากสมัย เป็น
นิสถคคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

พ่อเจ้าเรือนผู้มีไชญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ขอจีวร นอกจาก
สมัย เป็นนิสถคคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ทุกกฏ

พ่อเจ้าเรือนเป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่ามีไชญาติ ขอจีวร...ต้องอาบัติ
ทุกกฏ พ่อเจ้าเรือนเป็นญาติ ภิกษุสงฆ์ ขอจีวร... ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

พ่อเจ้าเรือนเป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ... ไม่ต้องอาบัติ

อนาปัตติวาร

[๕๗] ภิกษุขอในสมัย ๑ ภิกษุขอต่อญาติ ๑ ภิกษุขอต่อคน
ปวารณา ๑ ภิกษุขอเพื่อประโยชน์ของภิกษุอื่น ๑ ภิกษุจ่ายมาด้วยทรัพย์
ของตน ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๖ จบ

จีวรวรรคที่ ๑ สิกขาบทที่ ๖

พรรณาอัญญาตกวิญญัตตีสิกขาบท

อัญญาตกวิญญัตตีสิกขาบทว่า เตน สมเณน เป็นต้น ข้าพเจ้า
จะกล่าวต่อไป:- ในอัญญาตกวิญญัตตีสิกขาบทนั้น มีวินัยดังต่อไปนี้:-

[แก้orroดปฐมบัญญัติเรื่องพระอุปนันทศากยบุตร]

สองบทว่า อุปนนุโท สกยปุตฺโต ได้แก่ บรรดาภิกษุผู้บวช
จากศากยตระกูลประมาณแปดหมื่นรูป พระอุปนันทศากยบุตรเป็นภิกษุ
เลวทราม มีชาติโลเล.

บทว่า ปญฺโญ ได้แก่ เป็นผู้ฉลาด สามารถ เขียนแหลมถึงพร้อม
ด้วยเสียง คือประกอบด้วยความเป็นผู้มีลูกคอไพเราะ.

บทว่า กิสฺมี วีย มีความว่า ดูเหมือนกระไรอยู่ ดูเป็นผู้มี
ความเศร้าหมอง คือเป็นดูจะสะทกสะท้าน ดูจะหวาดสะดุ้งด้วยอำนาจ
หิริและโอตฺตปปะ.

บทว่า **อทฺธานมคฺคํ** มีความว่า ทางยาว กล่าวคือทางไกลไม่ใช่ทางถนนในเมือง.

คำว่า **เต ภิกฺขุ อจฺฉินฺทิสฺสุ** มีความว่า ได้ปล้น คือได้แย่งชิงเอาบาตรและจีวรของภิกษุเหล่านั้นไป.

บทว่า **อนฺุยฺยุสฺสาหิ** ความว่า ท่านโปรดสอบถาม เพื่อต้องการทราบความเป็นภิกษุ.

บทว่า **อนฺุยฺยุสฺสียมานา** ความว่า ภิกษุเหล่านั้นถูกท่านพระอุบาลีสอบสวนถึงการบรรพชา อุปสมบท การอธิษฐานบาตรและจีวรเป็นต้นอยู่.

ชื่อว่า **เอตมคฺคํ อโรเจตุ** มีความว่า ทูลให้ทราบว่าเป็นภิกษุแล้ว ได้กราบทูลเรื่องที่ภิกษุเหล่านั้นกล่าว โดยนัยเป็นต้นว่า เป็นผู้เดินทางไกลจากเมืองสาเกตสู่พระนครสาวัตถี.

[เมื่อถูกโจรชิงเอาจีวรไปห้ามเปลือยกายเดินทาง]

ในคำว่า **อณฺุยฺยุสฺสํ คหปตี** ภา เป็นต้น ผู้ศึกษาพึงทราบอนุปฺพุพิกถา ตั้งต้นแต่คำที่ตรัสไว้ข้างหน้าว่า ปกปิดแล้วด้วยหญ้าหรือด้วยใบไม้ เป็นต้น โดยนัยดังจะกล่าวต่อไปอย่างนั้น:-

ถ้าพวกภิกษุหนุ่มเห็นพวกโจรแล้วถือเอาบาตรและจีวรหนีไป, พวกโจรชิงเอาเพียงผ้าถุงและผ้าห่มของพระเถระทั้งหลายเท่านั้นไป, พระเถระทั้งหลายยังไม่ควรให้ขอจีวรทีเดียวก่อน, ยังไม่ควรจะหักกิ่งไม้และเด็ดใบไม้. ถ้าพวกภิกษุหนุ่มทิ้งห่อของทั้งหมดหนีไป, พวกโจรชิงเอาผ้าถุงและผ้าห่มของพระเถระและห่อสิ่งของนั้นไป, พวกภิกษุหนุ่มมาแล้ว ยังไม่ควรให้ผ้าถุงและผ้าห่มของตนแก่พระเถระทั้งหลายก่อน. เพราะว่าพวก

ภิกษุผู้มีได้ถูกโจรชิงเอาจีวรไป ย่อมไม่ได้เพื่อจะหักกิ่งไม้และใบไม้เพื่อประโยชน์แก่ตน, แต่ยอมได้ (เพื่อจะหักกิ่งไม้และใบไม้) เพื่อประโยชน์แก่พวกภิกษุผู้ถูกโจรชิงเอาจีวรไป. และพวกภิกษุผู้ถูกโจรชิงเอาจีวรไป ย่อมได้ (เพื่อหักกิ่งไม้และใบไม้) เพื่อประโยชน์ทั้งแก่ตนเองทั้งแก่คนอื่น. เพราะฉะนั้น พระเถระทั้งหลายพึงหักกิ่งไม้และใบไม้เอาปอเป็นต้นถักแล้ว พึงให้แก่พวกภิกษุหนุ่ม หรือพวกภิกษุหนุ่มหักเพื่อประโยชน์แก่พระเถระทั้งหลาย ถักแล้วให้แก่พระเถระเหล่านั้นที่มือ หรือไม่ให้ ตนนุ่งเสียดเอง แล้วให้ผ้านุ่งและผ้าห่มของตนแก่พระเถระทั้งหลาย. ไม่เป็นปาจิตตีย์ เพราะพราภุคตคามเลย. ไม่เป็นทุกกฏ เพราะทรงผ้าธงชัยของพวกเดียรถีย์นั้น.

ถ้าในระหว่างทางมีลานของพวกช่างย้อม หรือพบเห็นชาวบ้าน เหล่าอื่นผู้ช่นนั้นเข้า, พึงให้ขอจีวร. และพวกชาวบ้านที่ถูกขอเหล่านั้น หรือชาวบ้านพวกอื่น เห็นพวกภิกษุนุ่งกิ่งไม้และใบไม้แล้วเกิดความ อุตสาหะถวายผ้าเหล่าใดแก่ภิกษุเหล่านั้น. ผ้าเหล่านั้นจะมีชายหรือไม่มีชาย ก็ตาม มีสีต่าง ๆ เช่นสีเขียวเป็นต้นก็ตาม เป็นกัปปิยะบ้าง เป็นอกัปปิยะ บ้าง, ทั้งหมด ภิกษุเหล่านั้นควรนุ่งและควรห่มได้ทั้งนั้น เพราะพวกเธอ ตั้งอยู่ในฐานผู้ถูกโจรชิงจีวร. จริงอยู่ แม้ในคัมภีร์ปริวาร ท่านก็กล่าว คำนี้ไว้ว่า

ผ้าที่ไม่ได้ทำกัปปะ ทั้งไม่ได้ย้อมด้วยน้ำย้อม

ภิกษุพึงนุ่งห่มไปได้ตามปรารธนา และเธอไม่ต้อง

อาบัติ, ก็กรรมนั้น อันพระสุคตเจ้าทรงแสดงแล้ว,

ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

จริงอยู่ ปัญหาข้อนี้ ท่านกล่าวหมายถึงภิกษุผู้ถูกโจรชิงจีวร. ก็ถ้าว่า ภิกษุทั้งหลายสมาคมกับพวกเดียรฉัตร และพวกเดียรฉัตรนั้นถวาย จีวรคารอง เปลือกไม้กรอง และผลไม้กรอง, แม้ผ้าเหล่านั้นควรที่ภิกษุ จะนุ่งห่มได้ไม่รับเอาลัทธิตี คือ แม้นุ่งห่มแล้ว ก็ไม่พึงถือลัทธิตี (ของเขา).

บัดนี้ บัณฑิตพึงทราบสันนิษฐาน ในคำว่า ภิกษุเดินไปถึงวัด ไคก่อน, ถ้าจีวรสำหรับวิหาร หรือของสงฆ์ในวัดนั้น มีอยู่ เป็นต้นว่า ที่ชื่อว่า จีวรสำหรับวิหาร คือ จีวรที่พวกชาวบ้านให้สร้างวัดแล้ว เตรียม จีวรไว้ด้วยกล่าวว่า ปัจจัย ๔ เป็นของส่วนตัวของพวกเราท่านนั้น จงถึงการใช้สอย แล้วตั้งไว้ในวัดที่ตนให้สร้าง จีวรนี้ ชื่อว่า จีวรสำหรับวิหาร.

เครื่องปูลาดบนเตียง ท่านเรียกว่า เครื่องลาดข้างบน.

เครื่องปูลาดที่ทำด้วยเศษผ้า เพื่อต้องการจะรักษาพื้นที่ทำปริกรรม ท่านเรียกว่า ผ้าลาดพื้น. ภิกษุทั้งหลายลาดเสื่ออ่อนบนเครื่องลาดนั้น แล้ว เดินจงกรม.

เปลือก (ปลอก) พูกรองเตียง หรือพูกรองตั้ง ชื่อว่า เปลือกพูก. ถ้าเปลือกพูกเขาขัดไว้เต็ม, แม้จะรื้อออกแล้วถือเอา ก็ควร. บรรดาจีวร สำหรับวิหารเป็นต้นเหล่านี้ ดังกล่าวมาอย่างนี้ จีวรที่มีอยู่ในวัดนั้น พวก ภิกษุที่ถูกโจรชิงเอาไป แม้ไม่ขออนุญาตจะถือเอานุ่งหรือห่มก็ได้. ก็แล การนุ่งหรือการห่มนั้น ย่อมได้ด้วยความสะดวกว่า เราได้ (ผ้านุ่งหรือ ผ้าห่มแล้ว) จักตั้งลงไว้ คือ จักเก็บไว้อย่างเดิม, ย่อมไม่ได้ โดยการ ขาดมูลค่า (การถือเอาเป็นกรรมสิทธิ์ของตน). ก็แล ครั้นได้ (ผ้านุ่งหรือ ผ้าห่ม) จากญาติ หรือจากอุปัฏฐาก หรือแม้จากที่แห่งใดแห่งหนึ่งอื่นแล้ว พึงกระทำให้กลับเป็นปกติเดิมทีเดียว. ภิกษุไปยังต่างถิ่นแล้ว พึงเก็บไว้

ในอวาตของสงฆ์แห่งหนึ่ง เพื่อประโยชน์แก่การใช้สอย โดยการใช้สอย เป็นของสงฆ์. ถ้าจีวรสำหรับวิหารนั้น ชำรุด หรือหายไป โดยการใช้สอย ของภิกษุหนึ่ง ไม่เป็นสินใช้. แต่ถ้าว่า ภิกษุไม่ได้ผ้าอะไร ๆ บรรดา ผ้าเหล่านี้ มีผ้าของคฤหัสถ์เป็นต้น มีเปลือกฟูกเป็นที่สุด มีประการ ดังกล่าวแล้ว, เธอพึงเอาหญ้า หรือใบไม้ปกปิดแล้วมาเถิด ฉะนั้นแล.

จีวรแม้ที่อาจารย์และอุปัชฌาย์ ผู้ถูกโจรชิงจีวรไป ขอกะชนเหล่า อื่นว่า นำจีวรมาเถิด อวูโส! แล้วถือเอาไป หรือถือเอาไปด้วยวิสาสะ ย่อมควรเพื่อจะกล่าวว่ ถึงการสงเคราะห์เข้า ในคำว่า เกหิจิ วา อจฺฉินฺนํ (ถูกใคร ๆ ชิงเอาไปก็ดี) นี้.

อนึ่ง แม้จีวรที่พวกนิสิตปกปิดด้วยหญ้า และใบไม้ด้วยตนเองแล้ว ถวายแก่ภิกษุมีอาจารย์และอุปัชฌาย์เป็นต้น ผู้ถูกโจรชิงจีวรย่อมควร เพื่อจะกล่าวว่ ถึงการสงเคราะห์เข้า ในคำว่า ปริโภคชฺณฺณ วา (ใช้สอยเก่าไปก็ดี) นี้. จริงอยู่ เมื่อมีเนื้อความที่ควรกล่าวอย่างนั้น ภิกษุ เหล่านั้นจักเป็นผู้ตั้งอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกชิงจีวร และในฐานะเป็นผู้มีจีวรหาย แท้. เพราะฉะนั้น อนาบัติในเพราะวิญญัตติ และในเพราะบริโภคอกัปปิยจีวร จักเป็นของสมควรแก่ภิกษุเหล่านั้นแล.

ในคำว่า ญาติกานํ ปวาริตานํ นี้ บัณฑิตพึงเห็นความอย่างนี้ ว่า ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ออกปากขอ คือ ผู้อันวอนขอกะญาติและคน ปวารณาว่า พวกท่านจงถวายของตน แก่ภิกษุเหล่านี้, แท้จริง ไม่มี อาบัติหรืออนาบัติ แก่ภิกษุทั้งหลายที่พวกญาติปวารณาแล้ว.*

แม้ในคำว่า อุตฺตโน ธเนน นี้ บัณฑิตก็พึงเห็นความอย่างนี้ว่า

* แปลตามอรรถโยชนา ๑/๕๔๑. ญาติกานํ ปวาริตานนฺติ ญาติเกหิ ปวาริตานํ ภกฺขุณฺ-ผู้ชำระ.

ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ออกปากขอ คือผู้สั่งให้จ่าย หรือสั่งให้แลกเปลี่ยน ด้วยกัมปียภณฑ์ของตน โดยกัมปียโวหารเท่านั้น.

อนึ่ง ในคำว่า ปวาริตานํ นี้ มีวินิจฉัยดังนี้:- ในปัจจัยทั้งหลาย ที่เขาปวารณาไว้ด้วยอำนาจแห่งสงฆ์ ควรขอแต่พอประมาณเท่านั้น. ใน การปวารณาเฉพาะบุคคล ควรขอแต่เฉพาะสิ่งของที่เขาปวารณาเหมือนกัน. แท้จริง คนใดปวารณาด้วยจตุปัจจัยกำหนดไว้เองทีเดียว แล้วถวาย สิ่งของที่ต้องการโดยอาการอย่างนั้น คือ ย่อมถวายจิวรตามสมควรแก่กาล ย่อมถวายอาหารมีข้าวต้มและข้าวสวยเป็นต้นทุก ๆ วัน, กิจที่จะต้องออก ปากขอกะคนเช่นนั้น ไม่มี. ส่วนบุคคลใดปวารณาแล้ว ย่อมไม่ให้ เพราะ เป็นผู้เขลา หรือเพราะหลงลืมสติ, บุคคลนั้น อันภิกษุควรขอ. บุคคล กล่าวว่ ผมปวารณาเรือนของผม, ภิกษุพึงไปสู่เรือนของบุคคลนั้นแล้ว พึ่งนั่ง พึ่งนอน ตามสบาย ไม่พึงรับเอาอะไร ๆ. ส่วนบุคคลใด กล่าวว่ ผมขอปวารณาสิ่งของที่มีอยู่ในเรือนของผม ดังนี้, พึ่งขอสิ่งของที่เป็น กัมปียะซึ่งมีอยู่ในเรือนของบุคคลนั้น. ในกรณที่กล่าวว่ แต่ภิกษุจะนั่ง หรือจะนอนในเรือน ไม่ได้.

ในคำว่า อณฺุสฺสตุถาย นี้ มีอรรถอย่างหนึ่ง ดังนี้ว่า ไม่เป็น อาบัติแก่ภิกษุผู้ขอกะญาติและคนปวารณาของตน เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง อย่างเดียวหามิได้ โดยที่แท้ ขอเพื่อประโยชน์แก่ภิกษุอื่น ก็ไม่เป็นอาบัติ.

ส่วนอรรถอย่างที่สองในบทว่า อณฺุสฺส นี้ ดังต่อไปนี้ว่า ไม่เป็น อาบัติแก่ภิกษุผู้ออกปากขอกะญาติและคนปวารณาของภิกษุอื่น เพื่อประ-

โยชน์แก่ภิกษุที่นั่นนั่นเอง คือ พระพุทธรัจฉิต ซึ่งได้ไวยหารว่า ผู้อื่น*.
คำที่เหลือมีอรรถตั้งทั้งนั้น.

บรรดาปภิกษุที่มีสมณฐานเป็นต้น สิกขาบทแม่นี้ก็มีสมณฐาน ๖
เป็นกิริยา โนสัญญาวิโมกข์ อจิตตกะ ปณัตตวิวัชชะ กายกรรม วจกรรม
มีจิต ๓ มีเวทนา ๓ ฉะนีแล.

พรรณนาอัญญาตกวิญญัตตสิกขาบทที่ ๖ จบ

จิวรรค สิกขาบทที่ ๗

เรื่องของพระฉัพพัคคีย์

[๕๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับ อยู่ ณ พระ-
เชตวัน อารามของอนาถปิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น
พระฉัพพัคคีย์เข้าไปหาภิกษุทั้งหลายผู้มีจิวรรคชงไป แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย การขอจิวรต่อพ่อเจ้าเรือนหรือแม่เจ้าเรือนผู้มีไชญาติ
พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตแก่ภิกษุผู้มีจิวรรคชงไป หรือผู้มีจิวร
ฉิบหายแล้ว ท่านทั้งหลายจงขอจิวรเถิด

ภิกษุเหล่านั้นกล่าวว่า พ่อแล้ว ขอรับ พวกผมได้จิวรมาแล้ว

ฉ. พวกผมจะขอเพื่อประโยชน์ของพวกท่าน

ภ. จงขอเถิด ขอรับ

* อตุลโยชนา ๑/๕๔๒/ กำหนดให้แปลว่า "ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ขอปัจจัยทั้งหลายที่พวก
ญาติของพวกภิกษุอื่นปวารณาไว้ เพื่อประโยชน์แก่พระพุทธรัจฉิต หรือพระธรรมรัจฉิต
นั่นนั่นแล-ผู้ได้ไวยหารว่า "ภิกษุอื่น"- ผู้ชำระ.

ลำดับนั้น พระฉัพพัคคีย์เข้าไปหาพวกพ่อเจ้าเรือนผู้มีโชญาติ แล้วกล่าวคำนี้ว่า ท่านทั้งหลาย พวกภิกษุที่มีจีวรถูกชิงไปมาแล้ว ขอท่านทั้งหลายจงถวายจีวรแก่พวกเธอ ดังนี้แล้ว ขอจีวรได้มาเป็นอันมาก

ครั้งนั้น บุรุษหนึ่ง นั่งอยู่ที่ชุมชน พุคคะบุรุษอีกผู้หนึ่งว่า พระคุณเจ้าทั้งหลาย ผู้มีจีวรถูกชิงไปมาแล้ว ข้าพเจ้าได้ถวายจีวรแก่ท่านเหล่านั้นแล้ว แม้บุรุษอีกผู้หนึ่งนั้นก็กล่าวอย่างนี้ว่า แม้ข้าพเจ้าก็ได้ถวายไปแล้ว แม้บุรุษอื่นอีกก็กล่าวอย่างนี้ว่า แม้ข้าพเจ้าก็ได้ถวายไปแล้ว บุรุษเหล่านั้นจึงพากันเฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนพระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรจึงไม่รู้จักประมาณ ขอจีวรมามากมายเล่า พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตร จักทำการค้าผ้าหรือจักตั้งร้านขายผ้า

ภิกษุทั้งหลายได้ยินชาวบ้านเหล่านั้นเฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจผู้ใคร่ต่อสีกา ต่างก็เฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนพระฉัพพัคคีย์ จึงได้ไม่รู้จักประมาณ ขอจีวรมามากมายเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามพระฉัพพัคคีย์ว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้าว่า พวกเธอไม่รู้จักประมาณ ขอจีวรมาไว้มากมาย จริงหรือ

พระฉัพพัคคีย์ทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของ สมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนพวกเธอจึงไม่รู้จักประมาณ ขอ จีวรมาไว้มากมายเล่า การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความ เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของ ชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของพวกเธอนั้น เป็นไป เพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความ เป็น อย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนพระฉัพพัคคีย์ โดยอเนกปริยายดังนี้ แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเล็งยาก ความเป็นคนบำรุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ เกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเล็งง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่า เลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติติสิกขาบท แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือเพื่อความ รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ

อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจะบังเกิดในอนาคต
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑
เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๒๖.๗. ถ้าพ่อเจ้าเรือนก็ดี แม่เจ้าเรือนก็ดี ผู้มิใช่ญาติปวารณา
ต่อภิกษุนั้น ด้วยจิรวเป็นอันมาก เพื่อนำไปได้ตามใจ ภิกษุนั้นพึง
ยินดีจิรว มีอุตราสงค์กับอันตราวาสกเป็นอย่างมาก จากจิรวเหล่านั้น ถ้า
ยินดียิ่งกว่านั้น เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

เรื่องพระฉัพพัคคีย์ จบ

สิกขาบทวิรังก์

[๕๕] บทว่า ถ้า...ต่อภิกษุนั้น ได้แก่ ภิกษุผู้มีจิรวถูกชิงไป.

ที่ชื่อว่า ผู้มิใช่ญาติ คือไม่ใช่คนเนื่องถึงกันทางมารดาที่ดี ทาง
บิดาก็ดี ตลอด ๗ ชั่วอายุของบุรพชนก.

ที่ชื่อว่า พ่อเจ้าเรือน ได้แก่ บุรุษผู้ครอบครองเรือน.

ที่ชื่อว่า แม่เจ้าเรือน ได้แก่ สตรีผู้ครอบครองเรือน.

บทว่า ด้วยจิรวเป็นอันมาก คือ จิรวหลายผืน.

บทว่า ปวารณา...เพื่อนำไปได้ตามใจ คือ ปวารณาว่า ท่านต้องการจิวรเท่าใด ก็จงรับไปเท่านั้นเถิด

คำว่า ภิกษุ นั้นพึงยินดีจิวรมีอุตราสงค์กับอันตราวาสกเป็นอย่างมาก จากจิวรเหล่านั้น ความว่า ถ้าจิวรหาย ๓ ผืน เธอพึงยินดีเพียง ๒ ผืน หาย ๒ ผืน พึงยินดีเพียงผืนเดียว หายผืนเดียวอย่าพึงยินดีเลย

คำว่า ถ้ายินดียิ่งกว่านั้น ความว่า ขอมาได้มากกว่านั้น เป็นทุกกฎในประโยคที่ยินดีเกินกำหนด เป็นนิสัสัคคีย์ด้วยได้จิวรมา ต้องเสียดสละแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แล ภิกษุพึงเสียดสละจิวรนั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียดสละ

เสียดสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอแล้วเกินกำหนดต่อเจ้า เรือนผู้มีโชัญญาติ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่สงฆ์

กรันสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจิวรที่เสียดสละให้ด้วยอุตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จิวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอแล้วเกินกำหนดต่อเจ้าเรือนผู้มีโชติคุณ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ของพึงข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอแล้วเกินกำหนดต่อเจ้าเรือนผู้มีโชติคุณ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียดสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

ติกนิสัคคิยปาจิตตีย์

[๖๐] เจ้าเรือนผู้มีโชติคุณ ภิกษุสำคัญว่ามีโชติคุณ ขอจีวรเกินกำหนด เป็นนิสัคคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

เจ้าเรือนผู้มีโชติญาติ ภิกษุสงฆ์ ขอจีวรเกินกำหนด เป็นนิสสัย
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

เจ้าเรือนผู้มีโชติญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ขอจีวรเกินกำหนด
เป็นนิสสัย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ทุกกฏ

เจ้าเรือนเป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่ามีโชติญาติ ขอจีวร... ต้องอาบัติ
ทุกกฏ

เจ้าเรือนเป็นญาติ ภิกษุสงฆ์ ขอจีวร... ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

เจ้าเรือนเป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ... ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๖๑] ภิกษุนำเอาไปด้วยคิดว่า จักนำจีวรที่เหลือมาคืน ๑ เจ้าเรือน
ถวายบอกว่า จีวรที่เหลือจงเป็นของท่านรูปเดียว ๑ เจ้าเรือนไม่ได้ถวาย
เพราะเหตุจีวรถูกชิงไป ๑ เจ้าเรือนไม่ได้ถวายเพราะเหตุจีวรหาย ๑ ภิกษุ
ขอต่อญาติ ๑ ภิกษุขอต่อคนปวารณา ๑ ภิกษุจ่ายมาด้วยทรัพย์ของตน ๑
ภิกษุวิกถจรีต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๗ จบ

จีวรวรรคที่ ๑ สิกขาบทที่ ๗

พรรณนาตตุตตริสิกขาบท

ตตุตตริสิกขาบทว่า เตน สมเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:-
ในตตุตตริสิกขาบทนั้น มีวินัยคัมภีร์ดังนี้:-

[แก้บรรณปฐมบัญญัติเรื่องปวารณาเพื่อนำไป]

ศัพท์ว่า อภิ ในคำว่า อภิหฺนฺจฺจุ เป็นอุปสรรค. มีอรรถว่า เพื่อนำไป. มีคำอธิบายว่า เพื่อถือเอา.

บทว่า ปวาเรยฺย มีความว่า ฟังให้ปรารถนา คือ ให้เกิดความปรารถนา ความพอใจ, อธิบายว่า ฟังบอก คือ ฟังนิมนต์. เพื่อทรงแสดงอาการที่ผู้ปวารณาเพื่อนำไปจะฟังกล่าว พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสสหภาษณะแห่งบทว่า อภิหฺนฺจฺจุ ไว้อย่างนี้ว่า ท่านต้องการจีวรเท่าใด ก็จงรับไปเท่านั้นเถิด. อีกอย่างหนึ่ง ในบาทกาลานี้ว่า เนกฺขมฺมํ หฺนฺจฺจุ-เจมฺโต มีอรรถว่า ทิสฺวา (เห็นแล้ว) ฉนฺใด, สองบทว่า อภิหฺนฺจฺจุ ปวาเรยฺย แม้ในสิกขาบทนี้ ก็มีอรรถว่า เขานำมาแล้วปวารณา ฉนฺนั้น.

การนำมาในคำว่า อภิหฺริตฺวา นั้น มี ๒ อย่างคือ การนำมาด้วยกายอย่าง ๑ การนำมาด้วยวาจาอย่าง ๑. พ่อเจ้าเรือนก็ดี แม่เจ้าเรือนก็ดี ผู้มิใช่ญาติ นำผ้าทั้งหลายมาด้วยกายแล้ววางไว้ที่ใกล้เท้า ฟังปวารณา กล่าววาท่า ต้องการจีวรเท่าใด ก็จงรับไปเท่านั้นเถิด. อนึ่ง ฟังกล่าวปวารณาด้วยวาจาว่า เรือนคลังผ้าของพวกข้าพเจ้า เต็มบริบูรณ์, ท่านต้องการจีวรเท่าใด ก็จงรับไปเท่านั้นเถิด. ก็เพราะรวมการนำมาทั้งสองนั้นเข้าเป็นอันเดียวกัน ตรัสเรียกว่า ปวารณาเพื่อนำไป.

บทว่า **สนตุรุตฺตรปรมฺ** มีวิเคราะห์ว่า ฝ้ออุตราสงค์ กับอันตราสก เป็นอย่างยิ่งแห่งจีวรนั้น; เหตุนั้น จีวรนั้น จึงชื่อว่า มีอุตราสงค์ กับอันตราสกเป็นอย่างยิ่ง. มีคำอธิบายว่า ฝ้อห้ามกับฝ่านุ่ง เป็นกำหนดอย่างสูงแห่งจีวรนั้น.

หลายบทว่า **ตโต จีวรฺ สาทิตพฺพํ** มีความว่า ภิกษุพึงถือเอาจีวร มีประมาณเท่านี้ จากจีวรที่คฤหบดี หรือ คฤหปตานี ผู้มิใช่ญาตินำมา ให้นั้น, อธิบายว่า ไม่ควรรับเกินกว่านี้. ก็เพราะว่าภิกษุผู้มีเพียงไตรจีวร เท่านั้น ถูกโจรชิงเอาจีวรไปหมด ควรปฏิบัติอย่างนี้, ภิกษุอื่นควรปฏิบัติเป็นอย่างอื่น; ฉะนั้น เพื่อจะทรงแสดงวิภาคนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสบทภาখনะแห่งบทว่า **ตโต จีวรฺ สาทิตพฺพํ** นั้น โดยนัยมีว่า **สเจ ตีณิ นฏฺฐานิ โหนฺติ** เป็นต้น.

วินิจฉัยในคำว่า **สเจ ตีณิ นฏฺฐานิ** เป็นต้นนั้น ดังต่อไปนี้:-

ถ้าภิกษุใดมีจีวรหาย ๓ ผืน, ภิกษุนั้น พึงยินดี ๒ ผืน. คือจักนุ่ง ผืนหนึ่ง ห่มผืนหนึ่ง แล้วแสวงหาอีกผืนหนึ่งจากที่แห่งภิกษุผู้เป็นสภาคกัน. ภิกษุใด มีจีวรหาย ๒ ผืน ภิกษุนั้น พึงยินดีผืนเดียว. ถ้าภิกษุ เทียวไปโดยปกติด้วยอุตราสงค์กับอันตราสก พึงยินดี ๒ ผืน. เมื่อยินดี เช่นนั้น จักเป็นผู้เสมอกับภิกษุผู้ยินดีผืนเดียวนั้นเอง. หายผืนเดียว ไม่พึงยินดี. ภิกษุใดมีจีวรหายไปผืนเดียวในบรรดาจีวร ๓ ผืน, ภิกษุนั้น ไม่ควรยินดี. แต่บรรดาจีวร ๒ ผืน ของภิกษุใดหายผืนเดียว, เธอพึงยินดีผืนเดียว. แต่ของภิกษุใด มีผืนเดียวเท่านั้น และจีวรผืนนั้นหาย, ภิกษุนั้น พึงยินดี ๒ ผืน. แต่สำหรับภิกษุนี้ เมื่อหายไปทั้ง ๕ ผืน พึงยินดี ๒ ผืน. เมื่อหาย ๔ ผืน พึงยินดีผืนเดียว. เมื่อหาย ๓ ผืน ไม่พึง

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๘

เรื่องพระอุปนันทศากยบุตร

[๖๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นบุรุษผู้หนึ่งได้กล่าวคำนี้กะภรรยาว่า ฉันจักยังท่านพระอุปนันทะให้ครองจีวร

ภิกษุรูปหนึ่งผู้ถือการเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร ได้ยินบุรุษนั้นกล่าวคำนี้ จึงเข้าไปหาท่านพระอุปนันทศากยบุตร ครั้นแล้วได้กล่าวคำนี้กะท่านพระอุปนันทศากยบุตรว่า อาวุโส อุปนันทะ ท่านเป็นผู้มีบุญมาก ในสถานที่โน้น บุรุษผู้หนึ่งได้กล่าวคำนี้กะภรรยาว่า ฉันจักยังท่านพระอุปนันทะให้ครองจีวร

ท่านพระอุปนันทะกล่าวรับรองว่า มีขอรับ เขาเป็นอุปัฏฐากของผม ครั้นแล้วท่านพระอุปนันทศากยบุตร ได้เข้าไปหาบุรุษนั้นแล้วสอบถามเขาว่า จริงหรือ ข่าว่า ท่านประสงค์จะให้อาตมาครองจีวร

บ. ความจริง ผมตั้งใจไว้อย่างนี้ว่า จักยังท่านพระอุปนันทะให้ครองจีวร

อ. ถ้าท่านประสงค์จะให้อาตมาครองจีวร ก็จงให้ครองจีวรชนิดนี้เถิด เพราะจีวรที่อาตมาไม่ใช่ แม้ครองแล้วจักทำอะไรได้

บุรุษนั้นจึงฟังโทษ ดีเดียน โปนทะนาขึ้นในขณะนั้นว่า พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้ เป็นคนมักมาก ไม่สันโดษ จะให้ครองจีวรก็ทำได้ไม่ง่าย ไฉนพระคุณเจ้าอุปนันทะ อันเราไม่ได้ปวารณาไว้ก่อนจึงได้เข้ามาหา แล้วถึงการกำหนดในจีวรเล่า

ภิกษุทั้งหลาย ได้ยินบุรุษนั้นฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่
บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละอาย มีความรังเกียจ ผู้ใคร่
ต่อศึกษา ต่างก็ฟังโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนท่านพระอุปนันท-
ศากยบุตร อันเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน จึงได้เข้าไปหาพ่อเจ้าเรือน ถึง
การกำหนดในจีวรแล้ว แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็น
เล้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระอุปนันท-
ศากยบุตรว่า คุณก่อนอุปนันทะ ข่าว่า เธออันเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน
ได้เข้าไปหาพ่อเจ้าเรือนแล้ว ถึงการกำหนดในจีวร จริงหรือ

ท่านพระอุปนันทศากยบุตรทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนอุปนันทะ เขาเป็นญาติของเธอ หรือมิใช่ญาติ

อ. มิใช่ญาติ พระพุทธเจ้าข้า

ทรงตีเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตีเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษ การ
กระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ
ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ คนที่มีโชญาติย่อมไม่รู้การกระทำอันสมควร
หรือไม่สมควร ของที่มีอยู่หรือไม่มี ของคนที่มีโชญาติ เมื่อเป็นเช่นนั้น
เธออันเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน ยังเข้าไปหาพ่อเจ้าเรือนผู้มีโชญาติ
แล้วถึงการกำหนดในจีวรได้ การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อ
ความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของ

ชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อ
ความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่าง
อื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนท่านพระอุปนันทศากยบุตร โดย
อเนกปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเล็งยาก ความเป็น
คนบำรุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความ
คลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเล็งง่าย ความเป็น
คนบำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความ
กำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร
โดยอเนกปริยาย ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสม
แก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือเพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อ-
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๒๗. ๘. อนึ่ง มีพ่อเจ้าเรือนก็ดี แม่เจ้าเรือนก็ดี ผู้มิใช่ญาติเตรียมทรัพย์ สำหรับจ่ายจิวรเฉพาะภิกษุไว้ว่า เราจักจ่ายจิวรด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรนี้แล้ว ยังภิกษุชื่อนี้ให้ครองจิวร ถ้าภิกษุนั้นเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปหาแล้ว ถึงการกำหนดในจิวรในสำนักของเขาว่า ดีละ ท่านจงจ่ายจิวรเช่นนั้น หรือเช่นนั้น ด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรนี้ แล้วยังรูปให้ครองเถิด เป็นนิสัคคิตยปาจิตตีย์ ถือเอาความเป็นผู้ใคร่ในจิวรดี.

เรื่องพระอุปนันทศากยบุตร จบ

สิกขาบทวิถังค์

[๖๓] บทว่า อนึ่ง...เฉพาะภิกษุ ความว่า เพื่อประโยชน์ของภิกษุ คือทำภิกษุให้เป็นอารมณ์แล้วใครจะให้ภิกษุครอง

ที่ชื่อว่า ผู้มิใช่ญาติ คือ ไม่ใช่คนเนื่องถึงกัน ทางมารดาที่ดีทางบิดาก็ดี ตลอด ๗ ชั่วโมงของบุรพชนก

ที่ชื่อว่า พ่อเจ้าเรือน ได้แก่ บุรุษผู้ครอบครองเรือน

ที่ชื่อว่า แม่เจ้าเรือน ได้แก่ สตรีผู้ครอบครองเรือน

ที่ชื่อว่า ทรัพย์สำหรับจ่ายจิวร ได้แก่ เงิน ทอง แก้วมณี แก้วมุกดา แก้วลาย แก้วผลึก ผ้า ค้าย หรือฝ้าย.

บทว่า ด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรนี้ คือ ด้วยทรัพย์ที่เขาจัดหาไว้เฉพาะ.

บทว่า **จ่าย** คือ แลกเปลี่ยน.

บทว่า **ให้ครอง** คือ จักถวาย

คำว่า ถ้าภิกษุนั้น...ในสำนักของเขา ได้แก่ ภิกษุที่เขาเตรียม
ทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรไว้ถวายเฉพาะ.

บทว่า เขาไม่ได้ปวารณาก่อน คือ เป็นผู้อันเขาไม่ได้บอกไว้
ก่อนว่า ท่านเจ้าข้า ท่านจะต้องการจีวรเช่นไร ผมจักจ่ายจีวรเช่นไร
ถวายท่าน.

บทว่า เข้าไปหาแล้ว คือ ไปถึงเรือนแล้ว เข้าไปหาในที่แห่งใด
แห่งหนึ่ง.

บทว่า ถึงการกำหนดในจีวร คือ กำหนดว่า ขอให้ยาว ขอให้
กว้าง ขอให้เนื้อแน่น หรือขอให้เนื้อละเอียด.

บทว่า ด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรนี้ คือ ด้วยทรัพย์ที่เขาจัดหาไว้
เฉพาะ.

บทว่า เช่นนั้นหรือเช่นนั้น คือ ยาวหรือกว้าง เนื้อแน่นหรือเนื้อ
ละเอียด.

บทว่า **จ่าย** คือ แลกเปลี่ยน.

บทว่า **ยังรูปให้ครองเถิด** คือ จงให้.

บทว่า **ถือเอาความเป็นผู้ใคร่ในจีวรดี** คือ มีความประสงค์ผ้าที่ดี
ต้องการผ้าที่มีราคาแพง

เขาจ่ายจีวรยาวก็ดี กว้างก็ดี เนื้อแน่นก็ดี เนื้อละเอียดก็ดี ตาม
คำของเธอ เป็นทุกกฎในประโยชน์ที่เขาจ่าย เป็นนิสัคคีย์ด้วยได้จีวรมา
ต้องเสียดสละแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แล ภิกษุพึงเสียดสละจีวรนั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียดละ

เสียดละแก่สงฆ์

ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน ข้าพเจ้าเข้าไปหาเจ้าเรือนผู้มีไช้ญาติ ถึงการกำหนดในจีวร เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียดละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

เสียดละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน ข้าพเจ้าเข้าไปหาเจ้าเรือนผู้มีไช้ญาติ ถึงการกำหนดในจีวร เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียดละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้ เป็น

ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ .

เสียดสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่ง
กระโห้งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน ข้าพเจ้า
เข้าไปหาเจ้าเรือนผู้มีไชัญชาติ ถึงการกำหนดในจิวร เป็นของจำจะสละ
ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่ท่าน

กรันสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียดสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จิวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

ตินิกิสลักคิยปาจิตตีย์

[๖๔] เจ้าเรือนผู้มีไชัญชาติ ภิกษุสำคัญว่ามีไชัญชาติ เขาไม่ได้
ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปหาเจ้าเรือนแล้ว ถึงการกำหนดในจิวรเป็น
นีสลักคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

เจ้าเรือนผู้มีไชัญชาติ ภิกษุสงฆ์ เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไป
หาเจ้าเรือนแล้ว ถึงการกำหนดในจิวร เป็นนีสลักคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

เจ้าเรือนผู้มีไชัญชาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ เขาไม่ได้ปวารณาไว้
ก่อน เข้าไปหาเจ้าเรือนแล้ว ถึงการกำหนดในจิวร เป็นนีสลักคิย ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์

ทุกกฏ

เจ้าเรือนเป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่ามีไข้ญาติ...ต้องอาบัติทุกกฏ

เจ้าเรือนเป็นญาติ ภิกษุสงฆ์...ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

เจ้าเรือนเป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ...ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๖๕] ภิกษุขอต่อเจ้าเรือนผู้เป็นญาติ ๑ ภิกษุขอต่อเจ้าเรือนผู้
ปวารณาไว้ ๑ ภิกษุขอเพื่อประโยชน์ของภิกษุอื่น ๑ ภิกษุจ่ายมาด้วย
ทรัพย์ของตน ๑ เจ้าเรือนใคร่จะจ่ายจีวรมีราคาแพง ภิกษุให้เขาจ่ายจีวร
มีราคาถูก ๑ ภิกษุวิกตจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๘ จบ

จีวรวรรคที่ ๑ สิกขาบทที่ ๘

พรรณนาปฐมอุปกษฏสิกขาบท

อุปกษฏสิกขาบทว่า เตน สมเณ เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:-
ในอุปกษฏสิกขาบทนั้น มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้:-

[แก้ธรรมมูลเหตุปฐมบัญญัติ]

ในคำว่า อตุลาสุโต มํ โส อุกฺขฺธาโก นี้ มีความอย่างนี้ว่า ท่าน
ผู้มีอายุ! บุรุษที่ท่านพูดถึง เห็นปานนี้นั้น เป็นอุปกษฏากของผม มีอยู่.

คำว่า อปีเมยฺยา เอว โหติ มีความว่า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้า!
ความจริง ผมตั้งใจไว้อย่างนั้น. ปาฐะว่า อปี เมยฺยา เอว โหติ แปลว่า
ข้าแต่พระคุณเจ้า! ถึงผมก็มีความคิดอย่างนี้ ดังนี้ ก็มี.

บทว่า อุทฺทิสฺส ที่มีอยู่ในคำว่า ภิกฺขุ ปเนว อุทฺทิสฺส นี้ มี
อรรถว่า อ้างถึง คือ ปรารภถึง. ก็เพราะทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรที่พ่อ
เจ้าเรือนก็ดี แม่เจ้าเรือนก็ดี ตระเตรียมไว้เฉพาะภิกษุใด จัดว่าเป็นอัน
เขาตระเตรียมแล้ว เพื่อประโยชน์แก่ภิกษุนั้น; ฉะนั้น ในบทภาษณะแห่ง
บทว่า ภิกฺขุ ปเนว อุทฺทิสฺส นั้น ท่านพระอุบาลี จึงกล่าวว่า เพื่อ
ประโยชน์แก่ภิกษุ.

[แก้ อรรถลักษณะบทวิภังค์ว่าด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจีวร]

คำว่า ภิกฺขุ อารมฺมณฺ ภริตฺวา ได้แก่ กระทำภิกษุให้เป็นปัจฉัย.

จริงอยู่ ทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรที่พ่อเจ้าเรือน หรือแม่เจ้าเรือนตระ-
เตรียมไว้เฉพาะภิกษุใด ย่อมชื่อว่าเป็นอันเขาทำภิกษุนั้นให้เป็นปัจฉัย
ตระเตรียมไว้โดยแน่นอนทีเดียว. เพราะเหตุนี้ จึงกล่าวว่า ทำภิกษุให้
เป็นอารมณฺ. ความจริง แม้ปัจฉัย ก็มาแล้วโดยชื่อว่า อารมณฺ ในคำว่า
ลภติ มาโร อารมฺมณฺ แปลว่า มารย่อมได้ปัจฉัย ดังนี้ เป็นต้น .

บัดนี้ เพื่อแสดงอาการของกัตตา (ผู้ทำ) ในบทว่า อุทฺทิสฺส นี้
พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า ประสงค์จะให้ภิกษุครอง. จริงอยู่ ถุหบดี
ผู้ประสงค์จะให้ภิกษุครองนั้น ตระเตรียมไว้เฉพาะภิกษุนั้น, มิใช่ (ตระ-
เตรียม) เพราะเหตุอื่น. เพราะเหตุนี้ ถุหบดีนั้น จึงชื่อว่า เป็นผู้ประสงค์

จะให้ครอง ด้วยเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสคำว่า ผู้ประสงค
จะให้ภิกษุครอง.

สองบทว่า **อัญญาตคสูต คหปติสูต** วา มีอรรถว่า อันคฤหบดี
ผู้มีโชติภาพ ก็ดี. แท้จริง คำนี้ เป็นฉันทวิภังคิ ลงในอรรถแห่งตติยา-
วิภังคิ. แต่ในบทภาชนะ พระผู้มีพระภาคเจ้า เพื่อจะไม่วิจารณ์พยัญชนะ
แสดงแต่อรรถอย่างเดียว จึงตรัสคำมีอาทิว่า **อัญญาตโก นาม ๗ เป ๗**
คหปติ นาม ดังนี้.

บทว่า **จีวรเจตاپัน** แปลว่า มูลค่าแห่งจีวรม, ก็เพราะมูลค่าแห่ง
จีวรนั้น ย่อมเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในบรรดาทรัพย์มีเงินเป็นต้น; ฉะนั้น
ในบทภาชนะ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสคำว่า **หิรัณฺย** วา เป็นต้น.

สองบทว่า **อุปกฤษฺฐ โหติ** ได้แก่ เป็นทรัพย์ที่เขาเตรียมไว้ คือ
รวบรวมไว้แล้ว. ก็เพราะด้วยคำว่า **หิรัณฺย** วา เป็นต้นนี้ ย่อมเป็นอัน
พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงความที่มูลค่าจีวรนั้น เป็นของอันคฤหบดีนั้น
เตรียมไว้แล้ว; ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงไม่ทรงยกบทว่า
อุปกฤษฺฐ นาม ขึ้นแล้วตรัสบทภาชนะแยกไว้ต่างหาก. พระผู้มีพระภาคเจ้า
ทรงหมายถึงทรัพย์ ที่เขาเตรียมไว้ จึงตรัสว่า **อิมินา** เป็นต้น.
เพราะเหตุนี้แล ในบทภาชนะแห่งบทว่า **อิมินา** นั้น จึงตรัสว่า **ปจฺจุ-**
ปฏฺฐิติน แปลว่า ด้วยทรัพย์ที่เขาจัดไว้เฉพาะ. จริงอยู่ มูลค่าแห่งจีวร
ที่คฤหบดี เตรียมไว้ คือรวบรวมไว้แล้ว ชื่อว่า เป็นทรัพย์ที่เขาจัด
หาไว้เฉพาะ ฉะนั้นแล.

คำว่า **อจฺจนเทสุตฺตานิ** นี้ เป็นคำสำนวน. แต่ความหมาย ในคำว่า
อจฺจนเทสุตฺตานิ นี้ ดังนี้ว่า ข้าพเจ้าจักถวายแก่ภิกษุ ผู้มีชื่อนี้. เพราะ-

เหตุที่นั่นนั่นแล แม้ในบทภาษณะแห่งบทว่า อจฺญาทสฺสามิ นั้น พระองค์ จึงตรัสว่า ทสฺสามิ แปลว่า เราจักถวาย.

ในคำว่า ตตฺร เจ โส ภิกฺขุ นี้ มีการเชื่อมบทอย่างนี้ว่า ถ้าภิกษุ นั้น เขามิได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปหาแล้ว ถึงการกำหนดในจิวร ใน สำนักของเจ้าพ่อเรือน หรือแม่เจ้าเรือนนั้น.

บรรดาบทเหล่านั้น เมื่ออรรถแห่งบทว่า อุปฺสงฺกมิตฺวา แปลว่า เข้าไปหาแล้ว นี้สำเร็จด้วยบทว่า คนฺตุวา แปลว่า ไปแล้ว นี้แล พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า สูเรือน ดังนี้ ด้วยอำนาจโวหารข้างมาก. เนื้อ ความในบทว่า คนฺตุวา นี้ อย่างนี้ว่า ก็ทายกนั้นอยู่ ณ ที่ใด ไปแล้ว ณ ที่นั้น. เพราะฉะนั้น จึงตรัสซ้ำอีกว่า เข้าไปหาแล้ว ณ ที่แห่งใด แห่งหนึ่ง.

สองบทว่า วิภุเป อปฺชฺเชยฺย มีความว่า ฟังถึงความกำหนด พิเศษยิ่ง คือ การจัดแจงอย่างยิ่ง. แต่ในบทภาษณะ เพื่อแสดงเหตุเป็น เครื่องให้ถึงความกำหนดเท่านั้น จึงตรัสว่า आयตฺวา เป็นต้น.

ศัพท์ว่า สาธุ เป็นนิบาตลงในความอ่อนวอน.

ศัพท์ว่า วต เป็นนิบาตเป็นไปในความรำพึง.

ภิกษุยอมอ้างตนเอง ด้วยบทว่า มํ (ยังรูป).

ยอมร้อง คือ ย่อมเรียก ผู้อื่นว่า आयสฺมา (ท่าน).

ก็คำทั้งหมดนี้ เป็นเพียงสักว่าพยัญชนะ มีอรรถตั้งทั้งนั้น; เพราะฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงไม่ตรัสอธิบายไว้ในบทภาษณะแห่งบทว่า สาธุ เป็นต้นนั้น.

สองบทว่า กลฺยาณกมฺยตฺ อฺปาทาย มีความว่า ถือเอาความเป็น

ผู้ใคร่ในจิรวที่ดี คือ ความเป็นผู้ปรารถนาจิรวที่วิเศษยิ่งด้วยจิต. บทว่า อุปาทาย นั้น เชื่อมความกับบทว่า อาปชฺชชเยย เจ นี้. อนึ่ง เพราะเหตุที่ภิกษุใด ถือเอาความเป็นผู้ใคร่ในจิรวดี ย่อมถึงความกำหนด, ภิกษุนั้น ย่อมเป็นผู้มีความต้องการจิรวดี คือ มีความต้องการด้วยจิรวที่มีค่ามาก; ฉะนั้น ในบททกษณะแห่งบทว่า กลฺยาณกมุยตฺ อูปาทาย นั้น จึงทรง ละพยัญชนะเสย ตรีศคํานันแทนัน เพื่อแสดงเฉพาะอรรถที่ต้องการ. แต่เพราะอาบัติ ยังไม่ถึงที่สุดด้วยเหตุสักว่า การถึงความกำหนดจิรวนี้ แทนัน; ฉะนั้น จึงตรีศคํว่า ตสฺส วจเนน แปลว่า ตามคำของภิกษุนั้น เป็นต้น.

ในคำว่า อนาปตฺติ ฅาตคานํ เป็นต้น ผู้ศึกษาพึงเห็นอรรถอย่างนี้ว่า ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ถึงความกำหนดในจิรวของพวกเขา.

คำว่า มหคฺขมฺ เจตาเปตฺตคามสฺส อปฺปคฺขมฺ เจตาเปตฺติ มีความว่า ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้กล่าวแก่คฤหบดี ผู้ใคร่จะให้จ่ายจิรวมีราคา ๒๐ บาทว่า อย่าเลย ด้วยจิรวมีราคา ๒๐ นี้ แกรูป, จงถวายจิรวมีค่า ๑๐ บาท หรือ ๘ บาท เถิด.

คำว่า อปฺปคฺขมฺ นี้ ตรีศไว้ เพื่อป้องกันราคาที่สูงเกินไปนั่นเอง. แต่แม้ในจิรวที่เสมอกัน (มีราคาเท่ากัน) ก็ไม่เป็นอาบัติ. ก็แล จิรวนั้น เสมอกัน (เท่ากัน) ด้วยอำนาจแห่งราคาเท่านั้น ไม่ใช่ด้วยอำนาจประมาณ (ขนาด). จริงอยู่ สิกขาบทนี้ มีการให้เพิ่มราคา; เพราะฉะนั้น แม้จะพูดกะคฤหบดี ผู้ใคร่จะให้จ่ายอันตราวาสกมีราคา ๒๐ ว่า จงถวายจิรวมี

ราคาเพียงเท่านี้แหละ ดังนี้ ก็ควร. คำที่เหลือมีอรรถดั้นทั้งนั้น. แม้
สมุฏฐานเป็นดั้น ก็เป็นเช่นกับตฤตตรีสิกขาบทนั้นแล.

พรรณนาปฐมอุปกฏฐสิกขาบทที่ ๘ จบ

จีวรวรรค สิกขาบทที่ ๕

เรื่องพระอุปนันทศากยบุตร

[๖๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระ-
เชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้นนั้น
บุรุษผู้หนึ่งได้กล่าวคำนี้กะบุรุษผู้หนึ่งว่า ผมจักยังท่านพระอุปนันทะให้
ครองจีวร แม้บุรุษอีกผู้หนึ่งนั้น ก็กล่าวอย่างนี้ว่า แม้ผมก็จักยังท่าน
พระอุปนันทะให้ครองจีวร

ภิกษุรูปหนึ่งถือการเที่ยวบิณฑบาต ได้ยินถ้อยคำที่เจรจากันนี้ของ
บุรุษทั้งสองนั้น จึงเข้าไปหาพระอุปนันทศากยบุตร ครั้นแล้วได้กล่าว
คำนี้กะท่านพระอุปนันทศากยบุตรว่า อาวุโสอุปนันทะ ท่านเป็นผู้มีบุญ
มาก ในสถานที่โน้น บุรุษผู้หนึ่งได้กล่าวคำนี้กะบุรุษอีกผู้หนึ่งว่า ผม
จักยังท่านพระอุปนันทะให้ครองจีวร แม้บุรุษอีกผู้หนึ่งนั้น ได้กล่าวอย่างนี้
ว่า แม้ผมก็จักยังท่านพระอุปนันทะให้ครองจีวร

ท่านพระอุปนันทะกล่าวรับรองว่า มีขอรับ เขาทั้งสองนั้นเป็น
อุปัฏฐากของผม ครั้นแล้วท่านพระอุปนันทศากยบุตร ได้เข้าไปหาบุรุษ
ทั้งสองคนนั้น แล้วสอบถามเขาว่า จริงหรือ ท่านทั้งหลาย ข่าว่า
ท่านทั้งสองประสงค์จะให้อาตมาครองจีวร

บ. ความจริง พวกผมได้พูดกันไว้แบบนี้ว่า จักยังท่านพระ-
อุปนันทะให้ครองจีวร

อุ. ถ้าท่านทั้งสองประสงค์จะให้เอาตมาครองจีวร ก็จงให้ครองจีวร
ชนิดนี้เถิด เพราะจีวรทั้งหลายที่เอาตมาไม่ใช่ แม้ครองแล้วจักทำอะไรได้

บุรุษทั้งสองคนนั้น จึงเฟ่งโทษ ติเตียน โปนทะนาขึ้นในขณะ
นั้นว่า พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้ เป็นคนมักมาก ไม่
สันโดษ จะให้ครองจีวรก็ทำได้ไม่ง่าย โฉนพระคุณเจ้าอุปนันทะอันพวก
เราไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน จึงได้เข้ามาหาแล้วถึงการกำหนดในจีวรเล่า

ภิกษุทั้งหลายได้ยินบุรุษทั้งสองนั้น เฟ่งโทษ ติเตียน โปนทะนา
อยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้
ใคร่ต่อสิกขาต่างก็เฟ่งโทษ ติเตียน โปนทะนาว่า โฉนท่านพระอุปนันท-
ศากยบุตรอันเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน จึงได้เข้าไปหาพ่อเจ้าเรือนทั้งหลาย
แล้วถึงการกำหนดในจีวรเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็น
เค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระอุปนันท-
ศากยบุตรว่า คุณก่อนอุปนันทะ ข่าว่า เธออันเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน
ได้เข้าไปหาพ่อเจ้าเรือนทั้งหลายแล้วถึงการกำหนดในจีวร จริงหรือ

ท่านพระอุปนันทศากยบุตรทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนอุปนันทะ เขาเหล่านั้นเป็นญาติของเธอ หรือมิใช่ญาติ

อุ. มิใช่ญาติ พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า คุณอนโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ คนที่ไม่ใช่ญาติ ย่อมไม่รู้การกระทำอันสมควรหรือไม่ควร ของที่มีอยู่ หรือไม่มี ของคนที่ไม่ใช่ญาติ เมื่อเป็นเช่นนั้น เธออันเขาทั้งหลายไม่ได้พิจารณาไว้ก่อน ยังเข้าไปหาพ่อเจ้าเรือนทั้งหลายผู้มีไม่ใช่ญาติ แล้วถึงการกำหนดในจิรวได้ การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนท่านพระอุปนันทศากยบุตร โดยอนЕКปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลียงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอนЕКปริยาย ทรงกระทำธรรมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งแก่ภิกษุทั้งหลายว่า

คุณอนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ

รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ-
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๒๘.๕. อนึ่ง มีพ่อเจ้าเรือนก็ดี แม่เจ้าเรือนก็ดี ผู้มิใช่ญาติ
สองคน ตระเตรียมทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรเฉพาะผืน ๆ ไว้เฉพาะภิกษุ
ว่า เราทั้งหลายจักจ่ายจิวรเฉพาะผืน ๆ ด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจิวร
เฉพาะผืน ๆ เหล่านี้แล้ว ยังภิกษุชื่อนี้ให้ครองจิวรหลายผืนด้วยกัน
ถ้าภิกษุนั้นเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปหาแล้วถึงการกำหนดใน
จิวรในสำนักของเขาว่า ดีละ ขอท่านทั้งหลายจงจ่ายจิวรเช่นนั้น หรือ
เช่นนี้ ด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรเฉพาะผืน ๆ เหล่านี้แล้ว ทั้งสองคน
รวมกัน ยังรูปให้ครองจิวรผู้ผืนเดียวเกิด เป็นนิสสัคคิยาจิตตีย์ ถือ
เอาความเป็นผู้ใคร่ในจิวรดี.

เรื่องพระอุปนันทศากยบุตร จบ

ลักษณะทวิถังค์

[๖๗] บทว่า อนึ่ง...เฉพาะภิกษุ ความว่า เพื่อประโยชน์ของภิกษุ คือทำภิกษุให้เป็นอารมณ์แล้วใครจะให้ภิกษุครอง.

บทว่า สองคน คือ สองคนด้วยกัน

ที่ชื่อว่า ผู้มิใช่ญาติ คือ ไม่ใช่คนเนื่องถึงกัน ทางมารดาที่ดีทางบิดาก็ดี ตลอด ๗ ชั่วอายุของบุรพชนก

ที่ชื่อว่า พ่อเจ้าเรือน ได้แก่ บุรุษผู้ครอบครองเรือน

ที่ชื่อว่า แม่เจ้าเรือน ได้แก่ สตรีผู้ครอบครองเรือน

ที่ชื่อว่า ทรัพย์สำหรับจ่ายจิวร ได้แก่ เงิน ทอง แก้วมณี แก้วมุกดา แก้วลาย แก้วพลีถัก ผ้า ด้าย หรือฝ้าย.

บทว่า ด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรเหล่านี้ คือ ด้วยทรัพย์ที่เขาจัดหาไว้เฉพาะ.

บทว่า จ่าย คือ แลกเปลี่ยน.

บทว่า ให้ครอง คือ จักถวาย

คำว่า ถ้าภิกษุนั้น...ในสำนักของเขา ได้แก่ ภิกษุที่เขาทั้งสองคนตระเตรียมทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรไว้ถวายเฉพาะ.

บทว่า เขาไม่ได้พิจารณาไว้ก่อน คือ เป็นผู้อันเขาไม่ได้บอกไว้ก่อนว่า ท่านเจ้าข้า ท่านจะต้องการจิวรเช่นไร ผมจักจ่ายจิวรเช่นไรถวายท่าน.

บทว่า เข้าไปหาแล้ว คือ ไปถึงเรือนแล้ว เข้าไปหาในที่แห่งใดแห่งหนึ่ง.

บทว่า ถึงการกำหนดในจิวร คือ กำหนดว่า ขอให้ยาว ขอให้กว้าง ขอให้เนื้อแน่น หรือขอให้เนื้อละเอียด.

บทว่า ด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรเหล่านี้ คือ ด้วยทรัพย์ที่เขาจัดหาไว้เฉพาะ.

บทว่า เช่นนั้นหรือเช่นนั้น คือ ยาวหรือกว้าง เนื้อแน่นหรือเนื้อละเอียด.

บทว่า จ่าย คือ แลกเปลี่ยน.

บทว่า ยักรูปให้ครอง คือ จงให้.

บทว่า ทั้งสองคนรวมกัน คือ รวมทรัพย์ทั้งสองรายเข้าเป็นรายเดียวกัน.

บทว่า ถือเอาความเป็นผู้ใคร่ในจิวรดี คือ มีความประสงค์ผ้าที่ดี ต้องการผ้าที่มีราคาแพง.

เขาจ่ายจิรวายาก็ดี กว้างก็ดี เนื้อแน่นก็ดี เนื้อละเอียดก็ดี ตามคำของเธอ เป็นทุกกฏในประโยคที่เขาจ่าย เป็นนิสสัคคีย์ด้วยได้จิวรมา ต้องเสียดสละแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แล ภิกษุพึงเสียดสละจิวรนั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียดสละ

เสียดสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบทำภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า:-

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน
ข้าพเจ้าเข้าไปหาเจ้าเรือนผู้มีโชติทัตถ์ทั้งหลาย ถึงการกำหนดในจีวร
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยอุตกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

เสียสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้:-

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน
ข้าพเจ้าเข้าไปหาเจ้าเรือนผู้มีโชติทัตถ์ทั้งหลาย ถึงการกำหนดในจีวร
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยอุตกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้ แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

เสียสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้:-

ท่าน จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน ข้าพเจ้า
เข้าไปหาเจ้าเรือนผู้มีโชฎุชาติทั้งหลาย ถึงการกำหนดในจีวร เป็นของ
จำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียสละแล้วให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

ติกนิสสักคิยปาจิตตีย์

[๖๘] เจ้าเรือนผู้มีโชฎุชาติ ภิกษุสำคัญว่ามีโชฎุชาติ เขาไม่ได้ปวารณา
ไว้ก่อน เข้าไปหาเจ้าเรือนทั้งหลายแล้ว ถึงการกำหนดในจีวร เป็นนิส-
สักคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

เจ้าเรือนผู้มีโชฎุชาติ ภิกษุสงสัย เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไป
หาเจ้าเรือนทั้งหลายแล้ว ถึงการกำหนดในจีวร เป็นนิสสักคิย ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์

เจ้าเรือนผู้มีโชฎุชาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ เขาไม่ได้ปวารณาไว้
ก่อน เข้าไปหาเจ้าเรือนทั้งหลายแล้ว ถึงการกำหนดในจีวร เป็นนิส-
สักคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ทุกกฏ

เจ้าเรือนเป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่ามีโชฎุชาติ... ต้องอาบัติทุกกฏ

เจ้าเรือนเป็นญาติ ภิกษุสงสัย...ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

เจ้าเรือนเป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่า เป็นญาติ...ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๖๕] ภิกษุขอต่อเจ้าเรือนผู้เป็นญาติ ๑ ภิกษุขอต่อเจ้าเรือนผู้
ปวารณาไว้ ๑ ภิกษุขอเพื่อประโยชน์ของภิกษุอื่น ๑ ภิกษุจ่ายมาด้วย
ทรัพย์ของตน ๑ เจ้าเรือนใครจะจ่ายจิวรมีราคาแพง ภิกษุให้เขาจ่ายจิวร
มีราคาถูก ๑ ภิกษุวิกตจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

จิวรรรค สิกขาบทที่ ๕ จบ

จิวรรรคที่ ๑ สิกขาบทที่ ๕

พรรณนาทุติยอุปกฐสิกขาบท

บัณฑิตพึงทราบเนื้อความในทุติยอุปกฐสิกขาบทโดยนัยนี้แล.
เพราะว่า สิกขาบทแรกนั้น เช่นเดียวกับอนุปัตติแห่งสิกขาบทที่สองนี้.
ในสิกขาบทก่อน ภิกษุเพียงทำความเบียดเบียนแก่คน ๆ เดียวเท่านั้น ใน
สิกขาบทที่ ๒ กระทำแก่คน ๒ คน. นี้เป็นความแปลกกันในสิกขาบทนี้.
คำที่เหลือทั้งหมดเช่นเดียวกับสิกขาบทก่อนทั้งนั้น. และผู้ศึกษาพึงทราบว่
เป็นอาบัติ แม้แต่ภิกษุผู้กระทำความเบียดเบียนแก่คนมากคนถือเอา เหมือน
ทำแก่คน ๒ คน ถือเอาฉะนั้น.

พรรณนาทุติยอุปกฐสิกขาบทที่ ๕ จบ

จิวรรรค สิกขาบทที่ ๑๐

เรื่องพระอุปนันทศากยบุตร

[๗๐] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น มหาอำมาตย์ผู้อุปัฏฐากของท่านพระอุปนันทศากยบุตร ส่งทรัพย์สินสำหรับจ่ายจิวรไปกับทูต ถวายแก่ท่านพระอุปนันทศากยบุตรสั่งว่า เจ้าจงจ่ายจิวรด้วยทรัพย์สินจ่ายจิวรนี้ แล้วให้ท่านพระอุปนันทะครองจิวร จึงทูตนั้นเข้าไปหาท่านพระอุปนันทศากยบุตร ครั้นแล้วได้กล่าวคำนี้แก่ท่านพระอุปนันทศากยบุตรว่า ท่านเจ้าข้า ทรัพย์สินสำหรับจ่ายจิวรนี้แล กระผมนำมาถวายเฉพาะพระคุณเจ้า ขอพระคุณเจ้าจงรับทรัพย์สินสำหรับจ่ายจิวร

เมื่อทูตนั้นกล่าวอย่างนี้แล้ว ท่านพระอุปนันทศากยบุตรได้ตอบคำนี้ กะทูตนั้นว่า พวกเราได้รับทรัพย์สินสำหรับจ่ายจิวรไม่ได้ รับได้แต่จิวรอันเป็นของควร โดยกาลเท่านั้น

เมื่อท่านตอบอย่างนั้นแล้ว ทูตนั้นได้ถามท่านว่า ก็ใคร ๆ ผู้เป็นไวยาจักรของท่านมีหรือ

ขณะนั้น อุบาสกผู้หนึ่งได้เดินทางไปสู่อารามด้วยกรณีะบางอย่าง จึงท่านพระอุปนันทศากยบุตรได้กล่าวคำนี้กะทูตนั้นว่า อุบาสกนั้นแลเป็นไวยาจักรของภิกษุทั้งหลาย

จึงทูตนั้น สั่งอุบาสกนั้นให้เข้าใจแล้ว กลับเข้าไปหาท่านพระอุปนันทศากยบุตรแจ้งว่า ท่านเจ้าข้า อุบาสกที่พระคุณเจ้าแสดงเป็นไวยาจักรนั้น กระผมสั่งให้เข้าใจแล้ว ขอพระคุณเจ้าจงเข้าไปหา เขาก็ให้ท่านครองจิวรตามกาล

ขณะนั้น ท่านพระอุปัชฌาย์ทศกัณฐ์ไม่ได้พูดอะไรกะอุบาสกนั้น
แม้ครั้งที่สองแล ท่านมหาอำมาตย์นั้น ก็ได้ส่งทูตไปในสำนักท่าน
พระอุปัชฌาย์ทศกัณฐ์ว่า ขอพระคุณเจ้าจงใช้สอยจิวรนั้น ข้าพเจ้าต้อง
การจะให้พระคุณเจ้าใช้จิวรนั้น แม้ครั้งที่สอง ท่านพระอุปัชฌาย์ทศกัณฐ์
ก็มีได้พูดอะไรกะอุบาสกนั้น

แม้ครั้งที่สามแล ท่านมหาอำมาตย์นั้น ก็ได้ส่งทูตไปในสำนักท่าน
พระอุปัชฌาย์ทศกัณฐ์ว่า ขอพระคุณเจ้าจงใช้สอยจิวรนั้น ข้าพเจ้าต้อง
การจะให้พระคุณเจ้าใช้จิวรนั้น

ก็สมัยนั้น เป็นคราวประชุมของชาวนิคม และชาวนิคมได้ตั้งกติกากันไว้ว่า ผู้ใดมาภายหลัง ต้องถูกปรับ ๕๐ กหาปณะ

คราวนั้น ท่านพระอุปัชฌาย์ทศกัณฐ์เข้าไปหาอุบาสกนั้น ครั้น
แล้วได้กล่าวคำนี้กะเขาว่า ฉันต้องการจิวร

อุบาสกนั้นขอผลว่า ท่านเจ้าข้า โปรดรอสักวันหนึ่งก่อน วันนี้
เป็นสมัยประชุมของชาวนิคม และชาวนิคมได้ตั้งกติกากันไว้ว่า ผู้ใดมาภายหลัง
ต้องถูกปรับ ๕๐ กหาปณะ

ท่านพระอุปัชฌาย์ทศกัณฐ์ได้กล่าวคาดคั้นว่า ท่านจงให้จิวรแก่
ฉันในวันนี้แหละ แล้วยืดอกไป

ครั้น อุบาสกนั้นถูกคาดคั้น จึงจ่ายจิวรถวายท่านพระอุปัชฌาย์ทศกัณฐ์
แล้วจึงได้ไปภายหลัง คนทั้งหลายพากันถามอุบาสกนั้นว่า เหตุไร
ท่านจึงได้มาภายหลัง ท่านต้องเสียเงิน ๔๐ กหาปณะ จึงอุบาสกนั้นได้
เล่าเรื่องนั้นให้คนเหล่านั้นฟัง คนทั้งหลายพากัน เฟงโทษ ดิเตียน
โพนทะเนาว่า พระสมณะเชื้อสายพระศาสดาท่านนี้ เป็นคนมักมาก

ไม่สันโดษ จะทำการช่วยเหลือคนเหล่านี้บ้าง ก็ทำไม่ได้ง่าย โฉนพระอุปนันทสากยบุตร เมื่ออุบาสกขอผัดว่า ท่านเจ้าข้า กรุณารอสักวันหนึ่งก่อน ก็รอไม่ได้

ภิกษุทั้งหลายได้ยินคนเหล่านั้น เฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาคอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ต่อศึกษา ต่างก็เฟงโทษ ตีเตียน โปนทะนาคว่า โฉนท่านพระอุปนันทสากยบุตร เมื่ออุบาสกขอผัดว่า ท่านเจ้าข้า กรุณารอสักวันหนึ่งก่อน ก็รอไม่ได้ แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระอุปนันทสากยบุตรว่า คุณก่อนอุปนันทะ ข้าว่า เธออันอุบาสกขอผัดว่า ท่านเจ้าข้า กรุณารอสักวันหนึ่งก่อน ก็รอไม่ได้ ดังนี้ จริงหรือ

ท่านพระอุปนันทสากยบุตรทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโฆษบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนเธอเมื่ออุบาสกขอผัดว่า กรุณารอสักวันหนึ่ง จึงไม่รอเล่า การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใส

โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้นเป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนท่านพระอุปลันตศากยบุตรโดยอนกปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบ้ำรุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบ้ำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัดอาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอนกปริยาย ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อยาก ๑ เพื่อความอยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แล พวกเธอพึงยกสิกขาบทนั้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๒๕. ๑๐. อนึ่ง พระราชาก็ดี ราชอำมาตย์ก็ดี พรหมณ์ก็ดี คหบดีก็ดี ส่งทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรไปด้วยเหตุเฉพาะภิกษุว่า เจ้าจงจ่ายจิวรด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรนี้แล้วยังภิกษุชื่อนี้ให้ครองจิวร ถ้าทูตนั้นเข้าไปหาภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรนี้นำมาเฉพาะท่าน ขอท่านจงรับทรัพย์สำหรับจ่ายจิวร ภิกษุนั้นพึงกล่าวต่อทูตนั้นอย่างนี้ว่า พวกเราหาได้รับทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรไม่ พวกเรารับแต่จิวรอันเป็นของควรโดยกาล ถ้าทูตนั้นกล่าวต่อภิกษุนั้นอย่างนี้ว่า ก็ใคร ๆ ผู้เป็นไวยาวัจกรของท่านมีหรือ ภิกษุผู้ต้องการจิวรพึงแสดงชนผู้ทำการในอารามหรืออุบาสกให้เป็นไวยาวัจกร ด้วยคำว่า คนนั้นแลเป็นไวยาวัจกรของภิกษุทั้งหลาย ถ้าทูตนั้นสั่งไวยาวัจกรนั้นให้เข้าใจแล้ว เข้าไปหาภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า คนที่ท่านแสดงเป็นไวยาวัจกรนั้น ข้าพเจ้าสั่งให้เข้าใจแล้ว ท่านจงเข้าไปหา เขาจักให้ท่านครองจิวรตามกาล ภิกษุผู้ต้องการจิวรเข้าไปหาไวยาวัจกรแล้ว พึงทวงพึงเดือนสองสามครั้งว่า รูปต้องการจิวร ภิกษุทวงอยู่ เดือนอยู่ สองสามครั้ง ยังไวยาวัจกรนั้น ให้จัดจิวรสำเร็จได้ การให้สำเร็จได้ด้วยอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าให้สำเร็จไม่ได้ พึงยื่นต่อหน้า ๔ ครั้ง ๕ ครั้ง ๖ ครั้ง เป็นอย่างมาก เธอยืนนิ่งต่อหน้า ๔ ครั้ง ๕ ครั้ง ๖ ครั้ง เป็นอย่างมาก ยังไวยาวัจกรนั้นให้จัดจิวรสำเร็จได้ การให้สำเร็จได้ด้วยอย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าให้สำเร็จไม่ได้ ถ้าเธอพยายามให้ยิ่งกว่านั้น ยังจิวรนั้นให้สำเร็จ เป็นนิสัคคิยาจิตตีย์ ถ้าให้สำเร็จไม่ได้

ฟังไปเองทรัพย์ก็ได้ ส่งทูตไปก็ได้ ในสำนักที่ส่งทรัพย์สำหรับจ่ายจิวร มาเพื่อเธอ บอกว่า ท่านส่งทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรไปเฉพาะภิกษุใด ทรัพย์นั้นหาสำเร็จประโยชน์น้อยหนึ่งแก่ภิกษุนั้นไม่ ท่านจงทวงเอา ทรัพย์ของท่านคืน ทรัพย์ของท่านอย่างใดฉิบหายเสียหาย นี่เป็น สามีจิกรรรมในเรื่องนั้น.

เรื่องพระอุปนันทศากยบุตร จบ

สิกขาบทวิถังค์

[๗๑] บทว่า อนึ่ง...เฉพาะภิกษุ ความว่า เพื่อประโยชน์ของ ภิกษุ คือทำภิกษุให้เป็นอารมณ์ใคร่จะให้ภิกษุครอง

ที่ชื่อว่า พระราชา ได้แก่ ผู้ทรงราชย์

ที่ชื่อว่า ราชอำมาตย์ ได้แก่ ข้าราชการผู้ได้รับความชุบเลี้ยง ของพระราชา

ที่ชื่อว่า พรหมณ์ ได้แก่ พรหมณ์ โดยกำเนิด

ที่ชื่อว่า คหบดี ได้แก่ เจ้าเรือน ยกพระราชา ราชอำมาตย์ พรหมณ์ นอกนั้นชื่อว่าคหบดี

ที่ชื่อว่า ทรัพย์สำหรับจ่ายจิวร ได้แก่ เงิน ทอง แก้วมณี แก้ว มุกดา แก้วลาย หรือแก้วพลึก.

บทว่า ด้วยทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรนี้ คือ ด้วยทรัพย์ที่เขาจัดหาไว้ เฉพาะ.

บทว่า จ่าย คือ แลกเปลี่ยน.

บทว่า ให้ครอง คือ จงถวาย.

ถ้าทนต์นั้นเข้าไปหาภิกษุหนึ่งกล่าวอย่างนี้ว่า ทรัพย์สำหรับจ่าย
จีวรนี้ นำมาเฉพาะท่าน ขอท่านจงรับทรัพย์สำหรับจ่ายจีวร ภิกษุหนึ่ง
ฟังกล่าวต่อทนต์นั้นอย่างนี้ว่า พวกเราหาได้รับทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรไม่
พวกเรารับแต่จีวรอันเป็นของควรโดยกาล ถ้าทนต์นั้นกล่าวต่อภิกษุหนึ่ง
อย่างนี้ว่า ก็ใคร ๆ ผู้เป็นไวยาจักรของท่านมีหรือ ภิกษุผู้ต้องการจีวร
พึงแสดงชนผู้ทำการในอาราม หรืออุบายสกให้เป็นไวยาจักรด้วยคำว่า
คนนั้นแลเป็นไวยาจักรของภิกษุทั้งหลาย ไม่ควรกล่าวว่า จงให้แก่คุณ
นั้น หรือว่านั่นจักเก็บไว้ หรือว่าคนนั้นจักแลก หรือว่าคนนั้น
จักจ่าย ถ้าทนต์นั้นสั่งไวยาจักรนั้นให้เข้าใจแล้ว เข้าไปหาภิกษุหนึ่ง
กล่าวอย่างนี้ว่า คนที่ท่านแสดงเป็นไวยาจักรนั้น ข้าพเจ้าสั่งให้เข้าใจ
แล้ว ท่านจงเข้าไปหา เขาจักให้ท่านครองจีวรตามกาล ภิกษุผู้ต้อง
การจีวรเข้าไปหาไวยาจักรแล้วพึงทวง พึงเตือนสองสามครั้งว่า รูป
ต้องการจีวร อย่าพูดว่า จงให้จีวรแก่รูป จงนำจีวรมาให้รูป จงแลก
จีวรให้รูป จงจ่ายจีวรให้รูป พึงพูดได้แม้ครั้งที่สอง พึงพูดได้แม้
ครั้งที่สาม ถ้าให้จัดสำเร็จได้ การให้สำเร็จได้ด้วยอย่างนี้ นั่นเป็น
การดี ถ้าให้จัดสำเร็จไม่ได้ พึงไปยืนนิ่งต่อหน้าในที่ใกล้ไวยาจักร
นั้น ไม่พึงนั่งบนอาสนะ ไม่พึงรับอามิส ไม่พึงกล่าวธรรม เมื่อเขา
ถามว่า มาธุระอะไร พึงกล่าวว่า รู้เอาเองเถิด ถ้านั่งบนอาสนะก็ดี
รับอามิสก็ดี กล่าวธรรมก็ดี ชื่อว่าหักการยืนเสีย พึงยืนได้ครั้งที่สอง
พึงยืนได้แม้ครั้งที่สาม ทั้ง ๔ ครั้งแล้ว พึงยืนได้ ๔ ครั้ง ทวง ๕ ครั้ง
แล้ว พึงยืนได้ ๒ ครั้ง ทวง ๖ ครั้งแล้ว จะพึงยืนไม่ได้ ถ้าเธอ
พยายามให้ยิ่งกว่านั้นยังจีวรนั้นให้สำเร็จ เป็นทุกกฏในประโยคที่

พยายาม เป็นนิสสัยด้วยได้จิรวมา ต้องเสียดสแก่สงฆ์ คณะ
หรือบุคคล

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดสจิรวนั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียดส

เสียดสแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จิรวผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้สำเร็จด้วยทวงเกิน ๓ ครั้ง
ด้วยยื่นเกิน ๖ ครั้ง เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิรวผืนนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิรวที่เสียดสให้ด้วยฉัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จิรวผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึง
ที่แล้ว สงฆ์พึงให้จิรวผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

เสียดสแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จิรวผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้สำเร็จด้วยทวงเกิน ๓ ครั้ง
ด้วยยื่นเกิน ๖ ครั้ง เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิรวผืนนี้แก่ท่าน
ทั้งหลาย

ครันสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ของงพึงข้าพเจ้า จิวรผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

เสียดสแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉียงบ่า
นั่งกระโห้งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จิวรผืนนี้ ของข้าพเจ้า ให้สำเร็จด้วยทวงเกิน ๓ ครั้ง
ด้วยยื่นเกิน ๖ ครั้ง เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่ท่าน
ดังนี้.

ครันสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสะนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียสละแล้วให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จิวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้

ในประโยคว่า ถ้าให้สำเร็จไม่ได้ พึงไปเองก็ได้ ส่งทูตไปก็ได้
ในสำนักที่ส่งทรัพย์สำหรับจ่ายจิวรมาเพื่อเธอ บอกว่า ท่านส่งทรัพย์
สำหรับจ่ายจิวรไปเฉพาะภิกษุใด ทรัพย์นั้นหาสำเร็จประโยชน์น้อย
หนึ่งแก่ภิกษุนั้นไม่ ท่านจงทวงเอาทรัพย์ของท่านคืน ทรัพย์ของท่าน
อย่าได้ฉิบหายเสียเลย นี่เป็นสามิจิกรรมในเรื่องนั้น ดังนี้ ความว่า
นี่เป็นความถูกต้องในเรื่องนั้น.

บทภาษณีย์

ตักนิสัสคคิยปาจิตตีย์

[๗๒] ทวงเกิน ๓ ครั้ง ขึ้นเกิน ๖ ครั้ง ภิกษุสำคัญว่าเกิน ยังจิวรนั้นให้สำเร็จ เป็นนิสัสคคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ทวงเกิน ๓ ครั้ง ขึ้นเกิน ๖ ครั้ง ภิกษุสงสัย ยังจิวรนั้นให้สำเร็จ เป็นนิสัสคคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ทวงเกิน ๓ ครั้ง ขึ้นเกิน ๖ ครั้ง ภิกษุสำคัญว่าไม่ถึง ยังจิวรนั้นให้สำเร็จ เป็นนิสัสคคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ทุกกฏ

ทวงไม่ถึง ๓ ครั้ง ขึ้นไม่ถึง ๖ ครั้ง ภิกษุสำคัญว่าเกิน ยังจิวรนั้นให้สำเร็จ ต้องอาบัติทุกกฏ

ทวงไม่ถึง ๓ ครั้ง ขึ้นไม่ถึง ๖ ครั้ง ภิกษุสงสัย ยังจิวรนั้นให้สำเร็จ ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

ทวงไม่ถึง ๓ ครั้ง ขึ้นไม่ถึง ๖ ครั้ง ภิกษุสำคัญว่าไม่ถึง ยังจิวรนั้นให้สำเร็จ ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๗๓] ภิกษุทวง ๓ ครั้ง ขึ้น ๖ ครั้ง ภิกษุทวงไม่ถึง ๓ ครั้ง ขึ้นไม่ถึง ๖ ครั้ง ๑ ภิกษุไม่ได้ทวง ไวยาจักรถวายเอง ๑ เจ้าของทวง

เอามาถวาย ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

จิวรรค สิกขาบทที่ ๑๐ จบ

นิสสัยปาจิตติยวรรคที่ ๑ จบ

หัวข้อประจำเรื่อง

๑. ทสหาปรมสิกขาบท ว่าด้วยการทรงอดิเรกจิ๋วไว้ได้ ๑๐ วัน
เป็นอย่างยิ่ง

๒. เอกรัตติสิกขาบท ว่าด้วยการอยู่ปราศจากไตรจิ๋วแม่ราตรี
หนึ่ง

๓. มาสปรมสิกขาบท ว่าด้วยการเก็บจิ๋วไว้ได้เดือนหนึ่งเป็น
อย่างยิ่ง

๔. ปุราณจิ๋วโรวาปนสิกขาบท ว่าด้วยการให้ภิกษุณีซักจิ๋วเก่า

๕. จิ๋วปฏิกคณหสิกขาบท ว่าด้วยการรับจิ๋วจากมือภิกษุณี

๖. อัญญาตกวิญญุตติสิกขาบท ว่าด้วยการขอจิ๋วต่อเจ้าเรือน
ผู้มีไชญาติ

๗. ตพุตตรติสิกขาบท ว่าด้วยการขอจิ๋วเกินกำหนด

๘. อุททิสสิกขาบท ว่าด้วยมูลค่าจิ๋วของเจ้าทรัพย์รายเดียว

๙. อุภินนอุททิสสิกขาบท ว่าด้วยมูลค่าจิ๋วของเจ้าทรัพย์สองราย

๑๐. พุตติสิกขาบท ว่าด้วยมูลค่าจิ๋วที่เจ้าทรัพย์ส่งมาถวาย.

จิวรรรคที่ ๑ สิกขาบทที่ ๑๐

พรรณนาราสิกขาบท

ราชสิกขาบทว่า เตน สมเณ เป็นตัน ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:-
ในราชสิกขาบทนั้น มีวินัยฉัยดังต่อไปนี้:-

[แก้กรรมมูลเหตุปฐมบัญญัติ]

สองบทว่า อุปาสกั สญญาเปตฺวา ได้แก้ ให้อุบาสกเข้าใจแล้ว.
อธิบายว่า กล่าวแล้วอย่างนี้ว่า ท่านจงซื้อจิวรด้วยมูลค่านี้นี้แล้ว ถวาย
พระเถระ.

บทว่า ปญฺญาสพฺบุโห มีคำอธิบายว่า ถูกปรับ ๕๐ กหาปณะ.
ปาฐะว่า ปญฺญาสมฺบุโห ก็มี.

หลายบทว่า อหฺมุโห ฆนฺเต อากเมหิ มีความว่า ท่านขอรับ!
วันนี้ โปรดหยุด คือ ชัวยั้ง ให้กระผมสักวันหนึ่ง.

บทว่า ปฺรามสิ แปลว่า ได้ยึดไว้.

บทว่า ชิโนสิ มีความว่า ท่านถูกพวกเรารชนะ คือ ชนะท่าน
๕๐ กหาปณะ อธิบายว่า ท่านจะต้องเสียให้ ๕๐ กหาปณะ.

บทว่า ราชโกโค มีวิเคราะห์ว่า ชื่อว่าราชอำมาตย์ เพราะมี
เบี่ยงเลียงจะฟังบริโศค หรือฟังใช้สอย จากพระราชา. ปาฐะว่า ราชโกโค
ก็มี. ความว่า ผู้มีโศคะ (ความเป็นใหญ่) จากพระราชา.

บทว่า ปหิณฺเอยฺ แปลว่า ฟังส่งไป. แต่เพราะมีอรรถดั้น
พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงมิได้ตรัสบทภาชนะแห่งบทว่า ปหิณฺเอยฺ นั้นไว้.
ก็บทว่า ปหิณฺเอยฺ นี้ พระผู้มีพระภาคเจ้ามิได้ตรัสบทภาชนะไว้ฉันใด,

แม้บทว่า จีวร อิตฺตุนฺนํ ภิกฺขุ เป็นต้น ก็ฉนั้น บัณฑิตพึงทราบว่
ไม่ได้ตรัสบทภาษนะไว้ เพราะมีอรรถตั้งนั้น.

บทว่า อภฺฐึ แปลว่า นำมาแล้ว .

สองบทว่า กาลเณ กปฺปิยํ คือ โดยกาลอันถึงความสมควร.
ความว่า พวกเราจะรับจีวรที่ควรในเวลาพวกเรามีความต้องการ.

บทว่า เวยฺยาวจฺจโร ได้แก่ ผู้ทำกิจ, ความว่า กปฺปิยการก
(ผู้ทำของให้สมควร).

ชื่อว่า สลฺลุตฺโต โส มยา มีความว่า คนที่ท่านแสดงเป็น
ไวยจฺกรนั้น ข้าพเจ้าสั่งให้เข้าใจแล้ว คือ สั่งโดยประการที่เมื่อท่านมี
ความต้องการด้วยจีวรเขาจะถวายจีวรแก่ท่าน.

คำว่า อตุโธ เม อาวุโส จีวเรน นี้ เป็นคำแสดงลักษณะแห่ง
การทวง (ด้วยวาจา). จริงอยู่ คำสำนวนนี้ ควรกล่าว, อีกอย่างหนึ่ง
อรรถแห่งคำว่า อาวุโส! รูปมีความต้องการด้วยจีวรนั้น ควรกล่าวด้วย
ภาษาหนึ่ง. ลักษณะนี้ ชื่อว่าลักษณะแห่งการทวง. ส่วนคำว่า จงให้
จีวรแก่รูป เป็นต้น ตรัสไว้เพื่อแสดงอาการที่ไม่ควรกล่าว. จริงอยู่
คำเหล่านี้ หรือเนื้อความของคำเหล่านี้ไม่ควรกล่าวด้วยภาษาใดภาษาหนึ่ง.

ชื่อว่า ทฺติยปี วตฺตพฺโพ ตฺติยปี วตฺตพฺโพ มีความว่า ไวยวจฺกร
นั้น อันภิกษุพึงกล่าวคำนี้แลถึง ๓ ครั้งว่า อาวุโส! รูปมีความต้อง
การจีวร.

พระผู้มีพระภาคเจ้า ครั้นทรงแสดงกำหนดการทวง ที่ยกขึ้นแสดง
ในคำว่า พิงทวงพึงเตือนสองสามครั้ง อย่างนี้แล้ว บัดนี้เมื่อจะทรง
แสดงใจความโดยสังเขปแห่งบทเหล่านี้ว่า ทฺวิตฺติขตฺตุ โจทยมาโน

สารยมาโน ต่ จีวร อภินิพฺพาเทยฺย อิจฺเจตฺ กุสลํ จิงฺตรัสฺว่า ถ้าภิกษุ
สั่งไวยวัจกรนั้นให้จัดสำเร็จ การให้จัดสำเร็จได้อย่างนี้นั้น เป็นการดี.
เมื่อทวงถึง ๓ ครั้ง อย่างนั้น ถ้าจัดจีวรนั้นให้สำเร็จได้ คือ ย่อมอาจเพื่อ
ให้สำเร็จ ด้วยอำนาจ (ทำ) ให้ตนได้มา. การจัดการให้สำเร็จได้อย่างนี้
นั้นเป็นการดี คือ ให้สำเร็จประโยชน์ ดี งาม.

คำว่า จตุกฺขตฺตํ ปญฺจกฺขตฺตํ ฉกฺขตฺตฺปรมํ ตฺถุหฺมิญฺเฏเตน อุตฺทิสฺส
ฐาตพฺพํ นี้ เป็นการแสดงลักษณะแห่งการอื่น. ก็คำว่า ฉกฺขตฺตฺปรมํ นี้
บอกภาวนปฺงสกลิงฺคฺ. จริงอยู่ ภิกษุนี้ พึงขืนนึ่งเฉพาะจีวร ๖ ครั้งเป็น
อย่างมาก. ไม่พึงกระทำกิจอะไร ๆ อื่น. นี้เป็นลักษณะแห่งการอื่น.
เพื่อจะทรงแสดงความเป็นผู้หนึ่ง (ที่ตรัส) ไว้ในบทว่า ตฺถุหฺมิญฺเฏเตน นั้น
ซึ่งเป็นสาธารณะแก่การอื่นทุก ๆ ครั้งก่อน พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสคำว่า
ตฺตลฺ คนฺตฺวา ตฺถุหฺมิญฺเฏเตน เป็นต้น ในบทภาชนะ.

[อธิบายการทวงการอื่น]

บรรดาบทเหล่านั้น สองบทว่า น อาสเน นิสิตฺตพฺพํ มีความว่า
ภิกษุแม้อันไวยวัจกรกล่าววว่า โปรดนั่งที่นี้เถิด ขอรับ! ก็ไม่ควรนั่ง.

สองบทว่า น อามิสํ ปฏิกฺคฺเขตฺตพฺพํ ความว่า แม้อันเขา
อ่อนวอนอยู่ว่า โปรดรับอามิสต่างโดยยากูและของเคี้ยว เป็นต้น สักเล็ก
น้อย ขอรับ! ก็ไม่ควรรับ.

สองบทว่า น ฐมฺโฆ ภาสิตฺตพฺโพ มีความว่า แม้อันเขาอ่อนวอน
อยู่ว่า โปรดกล่าวมงคล หรืออนุโมทนาเถิด ก็ไม่ควรกล่าวอะไรเลย
เมื่อถูกเขาถามอย่างเดียวกันว่า ท่านมาเพราะเหตุอะไร? พึงบอเขาว่า

จรรู้เอาเองเถิด ผู้มีอายุ! จริงอยู่ คำว่า **ปุจฉิยมาโน** นี้ เป็นปฐม-
วิภัตติลงในอรรถแห่งตติยวิภัตติ. อีกอย่างหนึ่ง ผู้ศึกษาพึงเห็นใจความใน
บทว่า **ปุจฉิยมาโน** นี้ เมื่ออย่างนี้ว่า ถูกเขาตั้งปัญหาถาม. จริงอยู่
บุคคลใด ย่อมตั้งปัญหาถาม, ภิกษุควรตอบบุคคลนั้นเท่านั้นแล.

สองบทว่า **จानัน ภยชติ** คือ ย่อมหักซึ่งเหตุแห่งการมา.

บัดนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อทรงแสดงการเพิ่ม และการลดใน
การทวง ๓ ครั้ง และการยื่น ๖ ครั้ง ที่พระองค์ตรัสไว้แล้ว จึงตรัสคำ
เป็นต้นว่า **จตุกฺขตฺตุ โจเทตฺวา** เป็นต้น. อนึ่ง ในพระบาลีนี้ตรัสให้ลด
การยื่น ๒ ครั้ง โดยเพิ่มการทวงครั้งหนึ่ง; เพราะฉะนั้น จึงเป็นอันทรง
แสดงลักษณะว่า การทวงหนึ่งครั้งเท่ากับการยื่นสองครั้ง. มีคำอธิบายว่า
โดยลักษณะดังกล่าวมานี้ ภิกษุทวง ๓ ครั้ง พึงยื่นได้ ๖ ครั้ง, ทวง
๒ ครั้ง พึงยื่นได้ ๘ ครั้ง, ทวงครั้งเดียว พึงยื่นได้ ๑๐ ครั้ง, เหมือน
อย่างที่ท่านกล่าวไว้ว่า ทวง ๖ ครั้งแล้ว ไม่พึงยื่น ฉนั้นใด ยื่น ๑๒ ครั้ง
แล้ว ก็ไม่พึงทวง ฉนั้นนั่น ดังนี้ก็มีเหมือนกัน.

เพราะฉะนั้น บัณฑิต พึงทราบวินิจฉัยในการทวง และการยื่น
ทั้งสองนั้นอย่างนี้ว่า ถ้าภิกษุทวงอย่างเดียว ไม่ยื่น ย่อมได้การทวง ๖ ครั้ง.
ถ้ายื่นอย่างเดียว ไม่ทวง ย่อมได้การยื่น ๑๒ ครั้ง. ถ้าทวงบ้าง ยื่นบ้าง
พึงลดการยื่น ๒ ครั้ง ต่อการทวงครั้ง ๑, บรรดาการทวงและการยื่นนั้น
ภิกษุใด ไปทวงบ่อย ๆ วันเดียวเท่านั้นถึง ๖ ครั้ง, หรือว่าไปเพียงครั้ง
เดียว แต่พูด ๖ ครั้งว่า ผู้มีอายุ รูปต้องการจีวร, อนึ่ง ไปยื่นบ่อย ๆ
วันเดียวเท่านั้นถึง ๑๒ ครั้ง, หรือว่าไปเพียงครั้งเดียว แต่ยื่นในที่นั้น ๆ
๑๒ ครั้ง, ภิกษุเมื่อนั้นย่อมหักการทวงทั้งหมด และการยื่นทั้งหมด ก็จะ

ป่วยกล่าวไปใย ในเรื่องหักการทวงและการยื่น ของภิกษุผู้กระทำอย่างนี้ ในต่างวันกันเล่า?

ชื่อว่า ยตตุส จีวรเจตอปัน อากฐิ มีความว่า ทรัพย์สำหรับจ่ายจีวร ที่เขานำมาเพื่อภิกษุนั้น จากพระราชา หรือจากราชอำมาตย์ใด. ปาฐะว่า ยตตุราตุส ก็มี เนื้อความอย่างนี้เหมือนกัน. อาจารย์บางพวก สวดว่า ยตตุส ก็มี และกล่าวอรรถว่า ทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรอันเขาส่งมาเพื่อภิกษุนั้นในที่ใด. แต่ว่า พัชณฺชนะไม่สมกัน.

บทว่า ตตุถ มีความว่า ในสำนักแห่งพระราชา หรือว่าราชอำมาตย์นั้น. จริงอยู่ คำว่า ตตุถ นี้ เป็นสัตตตมีวิภัตติ ลงในอรรถว่าใกล้เคียง.

ชื่อว่า น ตฺ ตตุส ภิกขุโน กิณฺจ อตุถิ อนุโภติ มีความว่า ทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรนั้น ไม่ให้สำเร็จกรรมน้อยหนึ่ง คือ แม้มีประมาณเล็กน้อย แก่ภิกษุนั้น.

ชื่อว่า ยุณฺชนฺตายนฺตฺมฺนุโต สกฺ มีความว่า ท่านทั้งหลายจงทวงเอาทรัพย์ของตน คือ จงตามเอาทรัพย์นั้นคืนไปเสีย.

ชื่อว่า มา โว สกฺ วินฺตฺส มีความว่า ทรัพย์ส่วนตัวของท่าน จงอย่าสูญหายไปเลย, อนึ่ง ภิกษุใด ย่อมไม่ไปเอง ทั้งไม่ส่งทูตไป ภิกษุนั้น ย่อมต้องทุกกฏ เพราะละเลยวัตร.

[ว่าด้วยกับปิยการกและไวยาวัจกร]

ถามว่า ก็ในกับปิยการกทั้งปวง จะพึงปฏิบัติอย่างนี้หรือ?
แก้ว่า ไม่ต้องปฏิบัติ (อย่างนี้เสมอไป).

แท้จริง ชื่อว่า กัปปิการกนี้ โดยสังเขปมี ๒ อย่าง คือ ผู้ที่ถูก
แสดง ๑ ผู้ที่มีได้ถูกแสดง ๑, ใน ๒ พวกนั้น กัปปิการกผู้ที่ถูกแสดง
มี ๒ คือ ผู้ที่ภิกษุแสดงอย่างหนึ่ง ผู้ที่ทวดแสดงอย่างหนึ่ง. แม้กัปปิการกที่
ไม่ถูกแสดงก็มี ๒ อย่าง คือ กัปปิการกผู้ออกปากเป็นเองต่อหน้า ๑
กัปปิการกลับหลัง ๑. บรรดากัปปิการก ที่ภิกษุแสดงเป็นต้นนั้น
กัปปิการกที่ภิกษุแสดง มี ๔ อย่าง ด้วยอำนาจต่อหน้าและลับหลัง.
กัปปิการกที่ทวดแสดงก็เช่นเดียวกันแล.

อย่างไร ? ก็บุคคลบางคนในโลกนี้ ย่อมส่งอภัยปิตุวัตไปด้วย
ทวด เพื่อประโยชน์แก่จิวรสำหรับภิกษุ. ทวดเข้าไปหาภิกษุรูปนั้น กล่าวว่า
ท่านขอรับ ! ท่านผู้มีชื่ออย่างนี้ ส่งอภัยปิตุวัตนี้มาเพื่อประโยชน์แก่จิวร
สำหรับท่าน, ขอท่านจงรับอภัยปิตุวัตนั้น. ภิกษุห้ามว่า อภัยปิตุวัตนี้
ไม่สมควร. ทวดถามว่า ท่านขอรับ ! ก็ไยวายัจกรของท่านมีอยู่หรือ ? และ
ไยวายัจกรทั้งหลายที่พวกอุบาสก ผู้ต้องการบุญสั่งไว้ว่า พวกท่านจงทำ
การรับใช้แก่ภิกษุทั้งหลาย หรือไยวายัจกรบางพวกเป็นเพื่อนเคยเห็น
เคยคบกันมา ของภิกษุทั้งหลายมีอยู่. บรรดาไยวายัจกรเหล่านั้น คนใด
คนหนึ่ง นั่งอยู่ในสำนักของภิกษุ ในขณะนั้น. ภิกษุแสดงเขาว่า ผู้นี้
เป็นไยวายัจกรของภิกษุทั้งหลาย ดังนี้. ทุดมอบอภัยปิตุวัตไว้ในมือของ
ไยวายัจกรนั้น สั่งว่า ท่านจงซื้อจิวรถวายพระเถระ ดังนี้ แล้วไป. นี้
ชื่อว่าไยวายัจกรที่ภิกษุแสดงต่อหน้า.

ถ้าไยวายัจกร มิได้นั่งอยู่ในสำนักของภิกษุ, อนึ่งแล ภิกษุยอม
แสดงขึ้นว่า คนชื่อนี้ ในบ้านชื่อนั้น เป็นไยวายัจกรของภิกษุทั้งหลาย.

ทูตนั้นไปมอบกบปียวัตถุไว้ในมือของไวยาวัจกรนั้นสั่งว่า ท่านพึงซื้อ
จิวรถวายพระเถระ มาบอกแก่ภิกษุแล้วจึงไป. ไวยาวัจกรนี้ ชื่อว่า
ผู้อันภิกษุแสดงไม่พร้อมหน้า อย่างหนึ่ง.

ก็แล ทูตนั้นมิได้มาบอกด้วยตนเองเลย แต่กลับวานผู้อื่นไปบอกว่า
ท่านขอรับ! ทรมณ์สำหรับจ่ายค่าจิวร ผมได้มอบไว้ในมือผู้หนึ่ง, ขอท่าน
พึงรับเอาจิวรเถิด. ไวยาวัจกรนี้ ชื่อว่าผู้อันภิกษุแสดงไม่พร้อมหน้า
อย่างที่สอง.

ทูตนั้น มิได้วานคนอื่นไปเลย, แต่ไปบอกภิกษุเสียเองแล้วว่า ผม
จักมอบทรมณ์สำหรับจ่ายจิวรไว้ในมือแห่งผู้หนึ่ง, ขอท่านพึงรับเอาจิวรเถิด.
ผู้นี้ชื่อว่า ไวยาวัจกรที่ภิกษุแสดงไม่พร้อมหน้า อย่างที่สาม. ด้วยประการ
ดังกล่าวมานี้ ไวยาวัจกร ๔ จำพวกเหล่านี้ คือ ผู้ที่ภิกษุแสดงต่อหน้า
จำพวกหนึ่ง ผู้ที่ภิกษุแสดงไม่พร้อมหน้า ๓ จำพวก ชื่อว่าไวยาวัจกรที่
ภิกษุแสดง. ในไวยาวัจกร ๔ จำพวกนี้ ภิกษุพึงปฏิบัติ โดยนัยที่
พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสไว้ในราชสิกขาบทนี้แล.

ภิกษุอีกรูปหนึ่งถูกทูตถามแล้ว โดยนัยก่อนนั้นแล เพราะไวยาวัจกร
ไม่มี หรือเพราะไม่อยากจะจัดการ จึงกล่าวว่า พวกเรา ไม่มีกบปียการก
และในขณะที่นั้นมีคนบางคนผ่านมา, ทูตจึงมอบกบปียวัตถุไว้ในมือของ
เขา แล้วกล่าวว่า ท่านพึงรับเอาจิวรจากมือของผู้นี้เถิด แล้วไปเสีย,
ไวยาวัจกรนี้ ชื่อว่าผู้อันทูตแสดงต่อหน้า.

ยังมีทูตอื่นอีกเข้าไปยังบ้านแล้ว มอบกบปียวัตถุไว้ในมือของผู้ใด
ผู้หนึ่ง ที่ชอบพอกับตน แล้วมาบอก หรือวานผู้อื่นไปบอกโดยนัยก่อน
นั้นแล หรือกล่าวว่า ผมจักให้ทรมณ์สำหรับจ่ายจิวรไว้ในมือของคนชื่อ

โน้น, ท่านพึงรับเอาจิวรเกิด ดังนี้ แล้วไปเสีย. ไวยาวัจกรที่ ๓ นี้ชื่อว่า ผู้ที่ทุดแสดงไม่พร้อมหน้า ด้วยประการดังกล่าวมานี้ ไวยาวัจกร ๔ จำพวก เหล่านี้ คือไวยาวัจกรที่ทุดแสดงต่อหน้าจำพวกหนึ่ง ไวยาวัจกรที่ทุดแสดง ไม่พร้อมหน้า ๓ จำพวก ชื่อว่าไวยาวัจกรที่ทุดแสดง. ในไวยาวัจกร ๔ จำพวกเหล่านี้ ภิกษุพึงปฏิบัติ โดยนัยดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน เมณฑกสิกขาบทนั้นแล.

สมจริงดังคำที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย มีอยู่ พวกมนุษย์ที่มีศรัทธาเลื่อมใส, มนุษย์เหล่านั้น ย่อมมอบหมายเงิน และ ทองไว้ในมือแห่งกบปียการกทั้งหลายตั้งว่า พวกท่านจงจัดของที่ควร ถวายแก่พระผู้เป็นเจ้า ด้วยเงินและทองนี้ ภิกษุทั้งหลาย ! เราอนุญาต ให้อินดี สิ่งของซึ่งเป็นกบปียะจากเงินและทองนั้น, ภิกษุทั้งหลาย ! แต่ เราหากว่าไม่เลยว่ ภิกษุพึงยินดี พึงแสวงหาทองและเงิน โดยปริยาย ไร ๆ.

ในอธิการแห่งไวยาวัจกร ๔ จำพวกที่ทุดแสดงนี้ ไม่มีกำหนดการ ทวง. การที่ภิกษุผู้ไม่ยินดีมูลค่า ยินดีแต่กบปียกัณฑ์โดยการทวงหรือการ ยืน แม้ตั้งพันครั้ง ก็ควร. ถ้าไวยาวัจกรนั้นไม่ให้, แม้จะพึงตั้งกบปีย- การกอื่น ให้นำมาก็ได้. ถ้ากบปียการกอื่นปรารถนาจะนำมา, ภิกษุพึง บอกแม่แก่เจ้าของเดิม. ถ้าไม่ปรารถนา, ก็ไม่ต้องบอก.

ภิกษุอีกรูปหนึ่ง ถูกทุดถามโดยนัยก่อนเหมือนกัน กล่าวว่า พวก เราไม่มีกบปียการก. คนอื่นจากทุดนั้น ยืนอยู่ใกล้ ๆ ได้ยินจึงกล่าวว่า ผู้เจริญ ! โปรดนำมาเถิด, ผมจักจ่ายจิวรถวายพระคุณเจ้า ดังนี้. ทุดกล่าวว่า เจริญเถิด ท่านผู้เจริญ ! ท่านพึงถวาย แล้วมอบไว้ในมือของผู้นั้น

ไม่บอกแก่ภิกษุเลย ไปเสีย. นี้ชื่อว่ากัปปิยการกผู้ออกปากเป็นเองต่อหน้า.

ทูตอีกคนหนึ่งมอบอกกัปปิยวัตถุไว้ในมืออุปัฏฐากของภิกษุ หรือคนอื่นสั่งว่า ท่านพึงถวายจิวรแก่พระเถระ แล้วหลีกไปจากที่นั่นทีเดียว. นี้ชื่อว่า กัปปิยการกกลับหลัง; ฉะนั้น กัปปิยการกทั้งสองนี้จึงชื่อว่า กัปปิยการกที่ทูตไม่ได้แสดง. ในกัปปิยการกทั้ง ๒ นี้ พึงปฏิบัติเหมือนในอัญญาตกสิกขาบท และอัปวาริตสิกขาบทฉะนั้น. ถ้ากัปปิยการกที่ทูตมิได้แสดงทั้งหลาย นำจิวรมาถวายเอง ภิกษุพึงรับ, ถ้าไม่ได้นำมาถวาย, อย่าพึงพูดคำอะไร ๆ.

ก็คำว่า **ทูต** **จิวร** **เจตาปน** **ปหิณฺเอย** นี้ สักว่าเป็นเทศนาเท่านั้น. ถึงในพวกกัปปิยการกแม้ผู้นำกัปปิยวัตถุมาถวาย เพื่อประโยชน์แก่บิณฑบาตเป็นต้นด้วยตนเอง ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน. ภิกษุจะรับเพื่อประโยชน์แก่ตนเองอย่างเดียวกันเท่านั้น ไม่สมควร.

[วิธีปฏิบัติในเรื่องเงินและทองที่มีผู้ถวาย]

ถ้าใคร ๆ นำเอาทองและเงินมากล่าวว่า ข้าพเจ้าถวายทองและเงินนี้แก่สงฆ์, ท่านทั้งหลายจงสร้างอาราม วิหาร เจดีย์ หรือหอฉันเป็นต้น ใดอย่างหนึ่งก็ตาม, จะรับทองและเงินแบบนี้ไม่ควร. ในมหาปิจจรี ท่านกล่าวไว้ว่า ด้วยว่าเป็นทุกกฎแก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งผู้รับเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น. ก็ถ้าเมื่อภิกษุปฏิเสธว่า ภิกษุทั้งหลายจะรับทองและเงินนี้ ไม่สมควร. เขากล่าวว่า ทองและเงินจักอยู่ในมือของพวกเขาช่างไม้ หรือพวกกรรมกร, ท่านทั้งหลายจงรับทราบการงานที่เขาทำดี และไม่ใช้อย่างเดียว ดังนี้แล้ว มอบไว้ในมือพวกเขาช่างไม้ หรือพวกกรรมกรเหล่านั้นจึงหลีกไป,

จะรับก็ควร, ถ้า मैं เขากล่าวว่า ทองและเงินจกอยู่ในมือของพวกคน
ของผมนเอง, หรือว่าจกอยู่ในมือของผมนเอง, ท่านพึงส่งข่าวไปเพื่อ
ประโยชน์แก่บุคคลผู้ที่เราจะต้องให้ทองและเงินเขาอย่างเดียว, แม้อย่างนี้
ก็ควร.

ก็ถ้าว่าพวกเขาไม่ระบุนสงฆ์ คณะ หรือบุคคล กล่าวว่ ข้าพเจ้า
ทั้งหลายถวายเงิน และทองนี้แก่เจติย์, ถวายแก่วิหาร, ถวายเพื่อนวกรรม
ดังนี้ จะปฏิเสธไม่สมควร. พึงบอกแก่พวกกัปปิการกว่ ชนพวกนี้กล่าว
คำนี้. แต่เมื่อเขากล่าวว่ ท่านทั้งหลายจงรับเก็บไว้เพื่อประโยชน์แก่เจติย์
เป็นต้นเถิด พึงปฏิเสธว่ การที่พวกเรารับไว้ไม่สมควร.

แต่ถ้าคนบางคนนำเอาเงิน และทองมามากกล่าวว่ ข้าพเจ้าขอ
ถวายเงินและทองนี้แก่สงฆ์, ท่านทั้งหลายจงบริโภคปัจจัย ๔ เถิด, ถ้า
สงฆ์รับเงินและทองนั้น เป็นอาบัติทั้งเพราะรับ ทั้งเพราะบริโภค. ถ้า
บรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุรูปหนึ่งปฏิเสธว่ สิ่งนี้ไม่ควร. และอุบาสก
กล่าวว่ ถ้าไม่ควรจกเป็นของผมนเสียเอง ดังนี้แล้วไป, ภิกษุนั้นอันภิกษุ
บางรูปไม่พึงกล่าวคำอะไร ๆ ว่ เธอทำอันตรายลาภของสงฆ์, เพราะ
ภิกษุใดใจทเธอ, ภิกษุนั้นเองเป็นผู้มีอาบัติติดตัว. แต่เธอรูปเดียวกระทำ
ภิกษุเป็นอันมากไม่ให้เป็นอาบัติ. ก็ถ้าว่ เมื่อภิกษุทั้งหลายปฏิเสธว่
ไม่ควร เขากล่าวว่ จกอยู่ในมือของพวกกัปปิการก หรือจกอยู่ในมือ
ของพวกคนของผมน หรือในมือของผมน, ท่านทั้งหลาย จงบริโภคปัจจัย
อย่างเดียวกับท่านั้น ดังนี้, สมควรอยู่.

อนึ่ง เขาถวายเพื่อประโยชน์แก่ตุปัจจัย พึงน้อมไปเพื่อปัจจัย
ที่ต้องการ. เขาถวายเพื่อประโยชน์แก่จีวร พึงน้อมไปในจีวรท่านั้น.

ถ้าว่าไม่มีความต้องการจีวรนั้น, สงฆ์ลำบากด้วยปัจจัยมีบิณฑบาตเป็นต้น
พึงอุปโลกน์เพื่อความเห็นดีแห่งสงฆ์แล้วน้อมไป แม้เพื่อประโยชน์แก่
บิณฑบาตเป็นต้น. แม้ในอภัยปัจจัยที่เขาถวาย เพื่อประโยชน์แก่
บิณฑบาตและคิลานปัจจัย ก็นัยนี้.

อนึ่ง อภัยปัจจัยที่เขาถวายเพื่อประโยชน์แก่เสนาสนะ พึงน้อม
ไปในเสนาสนะเท่านั้น เพราะเสนาสนะเป็นครุภัณฑ์. ก็ถ้าว่า เมื่อพวก
ภิกษุละทิ้งเสนาสนะไป เสนาสนะจะเสียหาย, ในกาลเช่นนี้พระผู้มีพระ
ภาคเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลาย แม้จำหน่ายเสนาสนะแล้วบริโภค
(ปัจจัย) ได้.

เพราะฉะนั้น เพื่อรักษาเสนาสนะไว้ ภิกษุอย่ากระทำให้ขาดมูลค่า
พึงบริโภคพอยังอัตภาพให้เป็นไป. และมีใช้แต่เงินทองอย่างเดียวเท่านั้น,
เมื่ออภัยปัจจัยอื่นมีนาและสวนเป็นต้น อันภิกษุไม่ควรรับ.

[วิธีปฏิบัติในบึงและสระน้ำเป็นต้นที่มีผู้ถวาย]

ถ้าใคร ๆ กล่าวว่า บึงใหญ่ให้สำเร็จข้าวกล้า ๓ ครั้ง ของข้าพเจ้า
มีอยู่, ข้าพเจ้าขอถวายบึงใหญ่นั้นแก่สงฆ์, ถ้าสงฆ์รับบึงใหญ่นั้น เป็น
อาบัติทั้งในการรับ ทั้งในการบริโภคเหมือนกัน. แต่ภิกษุใดปฏิเสธ
บึงใหญ่นั้น, ภิกษุนั้นอันภิกษุบางรูปไม่ควรว่ากล่าวอะไร ๆ โดยนัยก่อน
เหมือนกัน. เพราะว่าภิกษุใดโงทเธอ, ภิกษุนั้นเองมีอาบัติติดตัว. แต่
เธอรูปเดียวได้ทำให้ภิกษุมากรูปไม่ต้องอาบัติ.

อนึ่ง ผู้ใดแม้กล่าวว่า ข้าพเจ้าถวายบึงใหญ่เช่นนั้นเหมือนกัน ถูก
พวกภิกษุปฏิเสธว่า ไม่ควร, ถ้ายังกล่าวว่า บึงโน้นและบึงโน้นของสงฆ์

มีอยู่, บึงนั้นย่อมควรได้ อย่างไร ? พึงบอกเขาว่า เขาจักทำให้เป็น
กัปปิยะแล้วถวายกระมัง ? เขาถามว่า ถวายอย่างไร จึงจะเป็นกัปปิยะ ?
พึงกล่าวว่า เขากล่าวถวายว่า ท่านทั้งหลาย จงบริโภคน้ำจืด ๔ เติล
ดังนี้. ถ้าเขากล่าวว่า ดีละขอรับ ! ขอท่านทั้งหลายจงบริโภคน้ำจืด ๔ เติล
ดังนี้, ควรอยู่.

ถ้าแม่น เขากล่าวว่า ขอท่านทั้งหลายจงรับบั้งเถิด ถูกพวกภิกษุ
ทั้งหลายห้ามว่า ไม่ควร แล้วถามว่า กัปปิยะการกมีอยู่หรือ ? เมื่อภิกษุตอบว่า
ไม่มี จึงกล่าวว่า คนชื่อนั้นจักจัดการบั้งนี้, หรือว่า จักอยู่ในความ
ดูแลของคนนั้น หรือในความดูแลของข้าพเจ้า, ขอสงฆ์จงบริโภคน้ำจืด
กัปปิยะเถิด ดังนี้, จะรับควรอยู่. ถ้าแม่นว่า ทายกนั้นถูกภิกษุปฏิเสธว่า
ไม่ควร แล้วกล่าวว่า คนทั้งหลายจักบริโภคน้ำ จักชก้างสิ่งของ,
พวกเนื้อและนกกจักดื่มกิน, แม้การกล่าวอย่างนี้ ก็สมควร.

ถ้าแม่นว่า ทายกถูกภิกษุปฏิเสธว่า ไม่ควร แล้วยังกล่าวว่า ขอท่าน
ทั้งหลายจงรับโดยมุ่งถึงของสมควรเป็นใหญ่เถิด, ภิกษุจะกล่าวว่า ดีละ
อุบาสก ! สงฆ์จักดื่ม น้ำ จักชก้างสิ่งของ พวกเนื้อและนกกจักดื่มกิน
ดังนี้ แล้วบริโภคน้ำ ควรอยู่. แม้หากว่า เมื่อทายกกล่าวว่า ข้าพเจ้าถวายบั้ง
หรือสระโบกขรณีแก่สงฆ์ ภิกษุจะกล่าวคำเป็นคั้นว่า ดีละ อุบาสก !
สงฆ์จักดื่ม น้ำ แล้วบริโภคน้ำใช้สอย สมควรเหมือนกัน.

ถ้า พวกภิกษุขอหัตถกรรม และขุดกัปปิยะปลูฟิด้วยมือของตนเอง
ให้สร้างสระน้ำเพื่อต้องการใช้น้ำ, ถ้าพวกชาวบ้านอาศัยสระนั้นทำข้าว
กล้าให้สำเร็จแล้วถวายกัปปิยะกัปปิยะในวิหาร ควรอยู่. ถ้าแม่นว่า พวกชาว
บ้านนั้นแหละ ขุดพื้นที่ของสงฆ์เพื่อต้องการอุปการะแก่สงฆ์ แล้วถวาย

ไม่ควร. ถ้าพวกเขาถวายกับปียกัณฑ์เสียเอง. ควรรับ, ถ้าพวกเขาไม่ถวาย, ไม่ควรทวงไม่ควรเตือน. การที่จะตั้งกับปียการกในสระที่รับไว้ด้วยอำนาจ แห่งปัจจัย ควรอยู่. แต่จะทำการโกยดินขึ้นและกั้นคันสระเป็นต้น ไม่ ควร, ถ้าพวกกับปียการก กระทบเองเท่านั้น, จึงควร. เมื่อลัชชีกิษุ ผู้ฉลาดใช้พวกกับปียการกทำการโกยดินขึ้นเป็นต้น สระน้ำจะเป็นกับปียะ ในเพราะการรับ แม้ก็จริง, ถึงอย่างนั้นก็เป็นการบริโภคน้ำไม่ดี คุณ ภิณฑบาทที่เจือยาพิษ และคุณโทษที่เจือกับปียมังสะจะนั้น เพราะ กับปียกัณฑ์ที่เจือด้วยสิ่งของอันเกิดจากประโยชน์ของภิกษุเป็นปัจจัย เป็น อกับปียะแก่พวกภิกษุทั่วไปเหมือนกัน .

แต่ถ้ายังมีโอกาสเพื่อน้ำ ภิกษุจะจัดการเฉพาะน้ำเท่านั้นอย่างนี้ว่า ท่านจงทำโดยประการที่คันของสระจะมั่นคง จุน้ำได้มาก คือ จงทำให้น้ำเอ่อขึ้นปริ่มฝั่ง ดังนี้ ควรอยู่.

[วิธีปฏิบัติในพีฬผลที่ได้เพราะอาศัยสระน้ำของวัดเป็นต้น]

ชนทั้งหลายกำลังดับไฟที่เตาไฟ จะกล่าวว่า พวกท่านจงได้อุทกกรรมก่อนเกิด อุบาทถ ดั่งนี้ ก็ควร. แต่จะกล่าวว่า ท่านจงกระทำข้าวกล้า แล้วนำมา ไม่ควร. ก็ถ้าว่า ภิกษุเห็นน้ำในสระมากเกินไป ให้ชักเหมือง ออกจากด้านข้าง หรือด้านหลัง ให้ถางป่า ให้ทำคันทาทั้งหลาย ไม่ถือ ส่วนปกติในคันทาเดิม ถือเอาส่วนที่เกิน, กะเกณฑ์เอาหาปณะว่า ท่านทั้งหลายจงให้หาปณะประมาณเท่านี้ ในข้าวกล้านอกฤดูฤดูกาล หรือใน ข้าวกล้าใหม่ซึ่งไม่ได้กำหนดไว้, เป็นอกับปียะแก่ภิกษุทุกรูป.

อนึ่ง ภิกษุใด ไม่ได้กล่าวว่า พวกท่านจงไถ จงหว่าน กะพิน
ที่อย่างนี้ว่า สำหรับพื้นที่เท่านี้ มีส่วนชื่อประมาณเท่านี้ก็ดี เมื่อพวก
ชาวนา กล่าวว่า พวกผมกระทำข้าวกล้าในส่วนพื้นที่เท่านี้, ท่านทั้งหลาย
จงถือเอาส่วนชื่อประมาณเท่านี้ เอาเชือก หรือไม้เท้าวัดเพื่อกำหนด
ประมาณพื้นที่ก็ดี ยืนรักษาอยู่ที่ลานก็ดี ให้ขนออกจากลานไปก็ดี ให้เก็บ
ไว้ในฉางก็ดี ผลที่เกิดขึ้นจากพื้นที่นั้น เป็นอภัยปิยะ แก่ภิกษุรูปนั้น
เท่านั้น.

ถ้าชาวนาทั้งหลายนากหาปณะมากกล่าวว่า กหาปณะเหล่านี้พวกผม
นำมาเพื่อสงฆ์, และภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง กล่าวว่า ท่านจงนำผ้ามาด้วย
กหาปณะเท่านี้, จงจัดข้าวยาคุเป็นต้นด้วยกหาปณะประมาณเท่านี้ ด้วย
ความสำคัญว่า สงฆ์ไม่รับกหาปณะ สิ่งของที่พวกเขานำมา เป็นอภัยปิยะ
แก่พวกภิกษุทั่วไป. ถามว่า เพราะเหตุไร ตอบว่า เพราะภิกษุจัดการ
กหาปณะ.

ถ้าพวกชาวนา นำข้าวเปลือกมากกล่าวว่า ข้าวเปลือกนี้ พวกผมนำมา
เพื่อสงฆ์, และภิกษุรูปใดรูปหนึ่งกล่าวว่า พวกท่านจงนำเอาสิ่งนี้และ
สิ่งนี้มาด้วยข้าวเปลือกประมาณเท่านี้ โดยนัยก่อนนั้นแล สิ่งของที่พวก
เขานำมา เป็นอภัยปิยะเฉพาะแก่ภิกษุนั้นเท่านั้น. เพราะเหตุไร? เพราะ
ภิกษุจัดการข้าวเปลือก.

ถ้าพวกเขานำเอาข้าวสาร หรือออพรรณชาติมากกล่าวว่า พวกผมนำ
สิ่งของนี้มาเพื่อสงฆ์. และภิกษุรูปใดรูปหนึ่งกล่าวว่า พวกท่านจงนำเอา
สิ่งนี้ และสิ่งนี้มาด้วยข้าวสารมีประมาณเท่านี้ โดยนัยก่อนนั้นแล, สิ่งของ
ที่พวกเขานำมา เป็นอภัยปิยะแก่ภิกษุทั้งหมด. เพราะเหตุไร? เพราะ

ภิกษุจัดการข้าวสารเป็นต้นที่เป็นกัปปิยะ. ไม่เป็นอาบัติแม้ในเพราะซื้อขาย เพราะบอกกัปปิยการก.

แต่ในครั้งก่อน ภิกษุรูปหนึ่งที่เกิดตลดาบรรพต ได้กระทำมณฑล (รูปดวงจันทร์) ไว้ ที่พื้นดิน ใกล้ประตูศาลา ๔ मुख เพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่พวกคนวัดโดยรำพึงว่า โอหนอ! พวกคนวัดพึงทอดขนมประมาณเท่านั้น เพื่อสงฆ์ในวันพรุ่งนี้. อารามิกชนผู้ฉลาด เห็นมณฑลนั้น (รูปดวงจันทร์) แล้ว ได้ทำอย่างนั้น ในวันที่สอง เมื่อพวกเขา ตีกลองประชุมสงฆ์แล้ว จึงถือขนมไปเรียนพระสังฆเถระว่า ท่านขอรับ! ในกาลก่อนนี้ พวกผมไม่เคยได้ยินบิดามารดา ไม่เคยได้ฟังปู่ย่าตายาย (บอกเล่าเหตุการณ์) อย่างนี้เลย, พระคุณเจ้ารูปหนึ่งได้ทำเครื่องหมายที่ประตูศาลา ๔ मुख เพื่อประโยชน์แก่ขนม, บัดนี้จำเดิมแต่นี้ไป พระคุณเจ้าทั้งหลาย จงบอกตามความพอใจของตน ๆเถิด, แม้พวกผมก็จักอยู่เป็นผาสุก. พระมหาเถระกลับจากที่นั่นทันที. แม้ภิกษุรูปหนึ่งก็ไม่รับขนมเลย. ในกาลก่อนภิกษุทั้งหลาย ย่อมไม่ฉันแม้ขนมที่เกิดขึ้นในอารามนั้น อย่างนี้; เพราะฉะนั้น

ภิกษุ ผู้ไม่ประมาท ไม่ละการปฏิบัติขัดเกลา

ไม่พึงกระทำความโลเล เพื่อประโยชน์แก่อำมิส

แม้ในสิ่งที่เป็นกัปปิยะ ฉะนั้นแล.

อนึ่ง แม้ในสระโบกขรณี ฝ่ายและเหมืองเป็นต้น ก็มีนัยดังนี้ ที่กล่าวไว้แล้วในสระนี้เหมือนกัน. แม้เมื่อทนายกล่าวว่ ข้าพเจ้าถวายนา หรือว่าสวน อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นสถานที่เพาะปลูกบุพพัตถชาติ อปรัตถชาติ อ้อยและมะพร้าวเป็นต้น ภิกษุพึงปฏิเสธว่า ไม่ควร แล้ว

ปฏิบัติโดยนัยดังกล่าวแล้วในสภะนั้นแล. ในเวลาเขากล่าวด้วยกัปปิย-
โวหารว่า ข้าพเจ้าถวายเพื่อประโยชน์แก่การบริโภคนัจจัย ๔ ภิกษุควรรับ,
ก็เมื่อเขากล่าวว่า ข้าพเจ้าถวายสวน, ถวายป่า ควรจะรับไว้.

ถ้าพวกเขาบ้านมิได้ถูกภิกษุบังคับเลย ตัดต้นไม้ ในป่านั้น ยัง
อุปราคาติเป็นต้น ให้ถึงพร้อมแล้ว ถวายสวนแก่ภิกษุทั้งหลาย,
จะรับก็ควร. พวกเขาไม่ถวาย, ไม่ควรทวง ไม่ควรเตือน.

ถ้าเมื่อพวกเขาพากันอพยพไป เพราะอันตรายบางอย่าง. คน
พวกอื่นทำ และไม่ถวายอะไร ๆ เลยแก่ภิกษุทั้งหลาย, พึงห้ามชนเหล่า
นั้น. ถ้าพวกเขากล่าวว่า แม้เมื่อก่อน พวกเขาบ้านได้กระทำข้าวกล้า
ในที่นี้มีไร่หรือ ขอรับ ! ลำดับนั้น พึงบอกเขาว่า พวกนั้นเขาได้ให้
กัปปิยภัณฑ์อย่างนี้ ๆ แก่สงฆ์. ถ้าพวกเขากล่าวว่า แม้พวกผมก็จักถวาย.
อย่างนี้ ควรอยู่.

พวกเขากล่าวหมายถึงภูมิภาคประเทศที่เพาะปลูกข้าวกล้า บางแห่งว่า
ข้าพเจ้าจะถวายเขตแดน ควรอยู่. แต่ภิกษุทั้งหลาย ไม่ควรปักเสาหรือวาง
หิน เพื่อกำหนดเขตแดนเอง. เพราะเหตุไร ? เพราะธรรมดาว่า แผ่นดิน
มีค่านับไม่ได้, ภิกษุจะพึงเป็นปาราชิก แม้ด้วยเหตุเล็กน้อย. แต่พึงบอก
พวกอารามิกชนว่า เขตของพวกเราไปถึงที่นี่. ก็ถ้าแม้ว่าพวกเขาถือ
เอาเกินไปไม่เป็นอาบัติ เพราะกล่าวโดยปริยาย. ก็ถ้าว่าพระราชและ
ราชอำมาตย์เป็นต้น ให้ปักเสาเองแล้วถวายว่า ขอท่านทั้งหลายจงบริโภคนัจจัย ๔ เกิด การถวายนั้น ควรเหมือนกัน.

ถ้าใคร ๆ ขุดสระภายในเขตแดนสีมา หรือไขเหมืองไปโดยท่ามกลางวัด ย่อมทำลายลานพระเจดีย์และลานโพธิ์เป็นต้น, ฟังห้าม. ถ้าสงฆ์ได้อะไร ๆ บางอย่างแล้ว ไม่ห้าม เพราะหนักในอามิส, ภิกขุรูปหนึ่งห้าม, ภิกขุรูปนั้นเท่านั้น เป็นใหญ่. ถ้าภิกขุรูปหนึ่งกล่าวว่า พวกท่านจงไขไป ไม่ห้าม คือ เป็นพรรคพวกของชาวบ้านเหล่านั้นนั่นแล, สงฆ์ห้าม, สงฆ์เท่านั้น เป็นใหญ่. จริงอยู่ ในกรรมอันเป็นของสงฆ์ ภิกขุรูปใดทำกรรมเป็นกรรม. ภิกขุรูปนั้น เป็นใหญ่. ถ้าแม้บุคคลที่ถูกภิกษุห้ามอยู่ ยังขึ้นกระทำ, ฟังกลบดินร่วนที่เขาขุ้ยไว้ข้างล่างถมข้างล่าง กลบดินร่วนที่เขาขุ้ยไว้ข้างบนถมข้างบนให้เต็ม.

พระมหาสุเมธเถระกล่าวว่า ถ้าใคร ๆ ประสงค์จะถวายเป็นอภัย หรืออุปถัมภ์ หรือผลไม้เถา มีน้ำเต้าและฟักเป็นต้น ตามที่เกิดแล้วนั้นแหละ กล่าวว่า ข้าพเจ้าจะถวายเป็นอภัย ไร่อุปถัมภ์ หลุม (เพาะปลูก) ผลไม้เถาทั้งหมดนี้ ดังนี้, ไม่ควร เพราะเขาจะบูชาพร้อมวัตถุ (ไร่). ส่วนพระมหาปทุมเถระ กล่าวว่า นั้นเป็นแต่เพียงโหวต, เพราะภูมิภาคนั้น ยังเป็นของพวกเจ้าของอยู่นั่นเอง; เพราะเหตุนี้ จึงควร.

[วิธีปฏิบัติในทาส คนวัด และปศุสัตว์ที่มีผู้ถวายเป็นอภัย]

ทาสกล่าวว่า ข้าพเจ้าถวายเป็นทาส การถวายนั้น ไม่ควร. เมื่อเขา กล่าวว่า ข้าพเจ้าถวายเป็นคนวัด, ถวายเป็นไวยวัจกร ถวายเป็นปิยการก ดังนี้ จึงควร. ถ้าอารามิกชนนั้น ทำการงานของสงฆ์เท่านั้นทั้งก่อนภัตและภายหลังภัต, ภิกษุฟังกระทำแม้การพยาบาลด้วยยาทุกอย่างแก่เขาเหมือนกับสามเณร, ถ้าเขาทำการงานของสงฆ์ก่อนภัตเวลาเดียว, ภายหลังภัตไป

กระทำการงานของตน ไม่พึงให้อาหาร ในเวลาเย็น. แม้ชนจำพวกใด
กระทำการงานของสงฆ์ตามวาระ ๕ วัน หรือตามวาระปักษ์ ในเวลาที่เหลือ
ทำงานของตน พึงให้ภัตและอาหารแม่แก่บุคคลพวกนั้น ในเวลากระทำ
เท่านั้น. ถ้าการงานของสงฆ์ไม่มี, พวกเขากระทำการงานของตนเองเลี้ยงชีพ,
ถ้าพวกเขานำเอามูลค่าหัตถกรรมมาถวาย พึงรับ. ถ้าพวกเขาไม่ถวาย
ก็อย่าพึงพูดอะไร ๆ เลย. การรับทาสย่อมฝักก็ดี ทาสช่างหูกก็ดี อย่างใด
อย่างหนึ่ง โดยชื่อว่า อารามิกชน ควรอยู่.

ถ้าพวกเขาทักกล่าวว่า พวกข้าพเจ้าถวายโคทั้งหลาย ดังนี้, ภิกษุ
พึงห้ามพวกเขาว่า ไม่สมควร. เมื่อมีพวกชาวบ้านถามว่า โคเหล่านี้ ท่าน
ได้มาจากไหน? พึงบอกเขาว่า พวกบัณฑิตถวายไว้เพื่อประโยชน์แก่
การบริโภคนิโคตโครส. เมื่อพวกเขากล่าวว่า แม้พวกผมก็ถวาย เพื่อ
ประโยชน์บริโภคนิโคตโครส ดังนี้ ควรอยู่. แม้ในปศุสัตว์มีแม่แพะ
เป็นต้น ก็นัยนี้แหละ.

พวกชาวบ้านกล่าวว่า พวกข้าพเจ้าถวายช้าง, ถวายม้า, กระบือ,
ไก่อ, สุนัข ดังนี้, จะรับไม่ควร. ถ้าพวกชาวบ้านบางหมู่กล่าวว่า ท่าน
ขอรับ! ขอท่านทั้งหลายจงเป็นผู้ชวนชวายน้อยเถิด, พวกผมจักรับสัตว์
เหล่านี้แล้ว ถวายกับปิยภันท์แก่ท่านทั้งหลาย แล้วรับไป, ย่อมควร.
จะปล่อยเสียในป่าด้วยกล่าวว่า ไก่อและสุนัขเหล่านี้ จงอยู่ตามสบายเถิด
ดังนี้ ก็ควร. เมื่อเขากล่าวว่า พวกข้าพเจ้าถวายสระนี้ นานี้ ไร่นี
แก้วีหาร ภิกษุจะปฏิเสธไม่ได้จะนี้แล. คำที่เหลือในสิกขาบทนี้ มีอรรถ
ต้นทั้งนั้น ดังนี้แล.

บรรดาสมณฺฐานเป็นต้น ลิกขาบทนี้ ก็มีสมณฺฐาน ๖ เป็นกิริยา
โนสฺสญฺญาวิโมกข์ อจิตตะ ปณฺณตติวัชชะ กายกรรม วจฺจกรรม มีจิต ๓
มีเวทนา ๓ ฉะนีแล.

พรรณนาราชลิกขาบทในอรรถกถาพระวินัย

ชื่อสมันตปาสาทิกา จบ

และจบวรรคที่ ๑

นิสสัคคิยปาจิตตีย์ วรรคที่ ๒

โกถียวรรค ลิกขาบทที่ ๑

เรื่องพระฉัพพัคคีย์

[๗๔] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ อค-
คาพเวเจศีย์ เขตพระนครอาฬวี ครั้งนั้น พระฉัพพัคคีย์เข้าไปหาพวก
ช่างไหม กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย พวกท่านต้มตัวไหมไว้เป็นอันมาก
จงให้พวกอาตมาบ้าง แม้พวกอาตมาก็ปรารถนาจะทำสันถัดเจือด้วยไหม
ช่างไหมเหล่านั้นฟังโทษติเตียน โพนทะนาว่า ไฉนพระสมณะ เชื้อสาย
พระศากยบุตรจึงได้เข้ามาหาพวกเรา กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย พวก
ท่านต้มตัวไหมไว้เป็นอันมาก จงให้แก่พวกอาตมาบ้าง แม้พวกอาตมา
ก็ปรารถนาจะทำสันถัดเจือด้วยไหม ดังนี้ แม้พวกเราผู้ซึ่งทำสัตว์ตัวเล็กๆ
มากมายให้วอดวาย เพราะเหตุแห่งอาชีพ เพราะเหตุแห่งบุตรและภริยา
ก็ยิ่งชื่อว่าไม่ได้ลาภ หาได้ไม่สุจริต

ภิกษุทั้งหลายได้ยินพวกช่างไหมเหล่านั้น เฟ่งโทษติเตียนโพนทนา อยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ต่อสิกขาต่างก็เฟ่งโทษติเตียนโพนทนาว่า โฉนพระฉัพพัคคีย์จึงเข้าไปหาพวกช่างไหม แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย พวกท่านดื่มตัวไหมไว้เป็นอันมาก จงให้แก่พวกอาตมาบ้าง แม้พวกอาตมาก็ปรารถนาจะทำสันถัตเจือด้วยไหม ดังนี้แล้ว แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามพระฉัพพัคคีย์ว่าดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า พวกเธอเข้าไปหาพวกช่างไหม แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย พวกท่านดื่มตัวไหมไว้เป็นอันมาก จงให้แก่พวกอาตมาบ้าง แม้พวกอาตมาก็ปรารถนาจะทำสันถัตเจือด้วยไหม ดังนี้ จริงหรือ

พระฉัพพัคคีย์ทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนพวกเธอจึงได้เข้าไปหาพวกช่างไหม แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย พวกท่านดื่มตัวไหมไว้เป็นอันมาก จงให้แก่พระพวกอาตมาบ้าง แม้พวกอาตมาก็ปรารถนาจะทำสันถัตเจือ

ด้วยไหม ดังนี้เล่า การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความ
เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของ
ชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของพวกเธอนั้น เป็นไป
เพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็น
อย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงดิเตียนพระฉัพพคคีย์ โดยอเนกปริยายดังนี้
แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบารุงยาก
ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ
เกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลียงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย
ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่
น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย
ทรงกระทำธรรมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่
ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัย์อำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความตำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่ตำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง

ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑
เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๓๐. ๑. อนึ่ง ภิกษุใด ให้ทำสันถัดเจือด้วยไหม เป็นนิสสัยกีย-
ปาจิตตีย์.

สิกขาบทวิถังค์

[๗๕] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มีการงาน
อย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด
มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะ
ก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า พระพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ
อรรถว่า ทรงผืนผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ
โดยปฏิญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสารธรรม
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า
เป็นพระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกัน

อุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ บรรดา
ภิกษุเหล่านั้น ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม
อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ นี้ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรณนี้.

ที่มีชื่อว่า สันถัต ได้แก่ ฝ่ายรองนั่งที่เขาหล่อ ไม่ใช่ทอ.

บทว่า ให้ทำ ความว่า ทำเองก็ดี ใช้ให้ทำก็ดี เจือด้วยไหม
แม้เส้นเดียว เป็นทุกกฏในประโยคที่ทำ เป็นนิสสัยด้วยได้สันถัตมา
ต้องเสียดสแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดสสันถัตนั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียดส

เสียดสแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัตเจือด้วยไหมผืนนี้ ของข้าพเจ้าได้ทำแล้ว
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัตผืนนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัตที่เสียดสให้ ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สันถัตผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สันถัตผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

เสียดสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัดเจือด้วยไหมผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้ทำแล้ว
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัดผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัดที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ของพึงข้าพเจ้า สันถัดผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้สันถัดผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

เสียดสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัดเจือด้วยผ้าไหมผืนนี้ ของข้าพเจ้าให้ทำแล้ว
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัดผืนนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัดที่เสียดสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้สันถัดผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

จตุกกนิสสัคคิยปาจิตตีย์

[๗๖] สันถัดตนทำค้างไว้ ภิกษุทำต่อให้สำเร็จเอง เป็นนิสสัคคิย
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

สันถัตตนทำค้างไว้ ภิกษุใช้ผู้อื่นให้ทำต่อจนสำเร็จ เป็นนิสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

สันถัตตนอื่นทำค้างไว้ ภิกษุทำต่อให้สำเร็จเอง เป็นนิสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

สันถัตตนอื่นทำค้างไว้ ภิกษุใช้ผู้อื่นให้ทำต่อจนสำเร็จ เป็น
นิสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ทุกกฏ

ภิกษุทำเองก็ดี ใช้ผู้อื่นทำก็ดี เพื่อใช้เป็นของอื่น ต้องอาบัติทุกกฏ
ภิกษุได้สันถัตที่คนอื่นทำไว้แล้ว ใช้สอย ต้องอาบัติทุกกฏ.

อนาปัตติวาร

[๗๗] ภิกษุทำเป็นเพดานก็ดี เป็นเครื่องลาดพื้นก็ดี เป็นม่านก็ดี
เป็นเปลือกฟูกก็ดี เป็นปลอกหมอนก็ดี ๑ ภิกษุวิกุลจريت ๑ ภิกษุอาทิ-
กัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๑ จบ

นิสัคคียปาจิตตีย์ โกสิยวรรคที่ ๒ สิกขาบทที่ ๑

พรรณนาโกสิยสิกขาบท

โกสิยสิกขาบทว่า เตน สมเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:-
ในโกสิยสิกขาบทนั้น มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้:-

หลายบทว่า สุนทริตวา กตฺ โหติ มีความว่า สันถัดที่ลาด
เส้นไหมซ้อน ๆ กัน บนภาคพื้นทีที่เสมอแล้ว เอน้ำข้าวเป็นต้นเทราดลงไป
แล้วหล่อ.

ในคำว่า เอนกนปิ โกลิยฺสุนา มิสฺสุติวา นี้ ผู้ศึกษาพึงทราบ
วินิจฉัยว่า สันถัดที่เจือ (ไหม) ด้วยอำนาจแห่งความชอบใจของตนจง
ยกไว้, ถ้าแม้ว่า ลมพัดเอาเส้นไหมเส้นเดียวไปตกลงในที่หล่อสันถัดนั้น
เมื่อยังนั้น ก็ชื่อว่า หล่อสันถัดเจือ (ด้วยไหม) เหมือนกัน. คำที่เหลือ
ทุก ๆ แห่ง มีอรรถดั้นทั้งนั้น.

สิกขาบทนี้ มีสมุฏฐาน ๖ เป็นกิริยา โนสัญญาวิโมกข์ อจิตตกะ
ปัญณตติวัชชะ กายกรรม วจกรรม มีจิต ๓ เวทนา ๓ ฉะนั้นแล.

พรรณนาโกลิยสิกขาบทที่ ๑ จบ

โกลิยวรรค สิกขาบทที่ ๒

เรื่องพระฉัพพัคคีย์

[๗๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ ภูฏาคารศาลา
ป่ามหาวัน เขตพระนครเวสาลี ครั้งนั้น พระฉัพพัคคีย์ให้เขาทำสันถัด
แห่งขนเจียมคำล้วน ชาวบ้านพากันมาเที่ยวชมวิหารได้แลเห็นแล้ว จึง
พากันเพ่งโทษติเตียนโทษกันว่า โฉนพระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตร
เหล่านี้ จึงได้ให้เขาทำสันถัดแห่งขนเจียมคำล้วน เหมือนพวกคฤหัสถ์
ผู้บริโภคกามเล่า

ภิกษุทั้งหลายได้ยินชาวบ้านเหล่านั้น เฟ่งโทษติเตียนโพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ ต่อศึกษา ต่างก็เฟ่งโทษติเตียนโพนทะนาว่า โฉนพระฉัพพัคคีย์จึงได้ให้ เขาทำสันถัตแห่งขนเจียมคำล้วนเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามพระฉัพพัคคีย์ว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า พวกเธอให้เขาทำสันถัตแห่งขนเจียมคำล้วน จริงหรือ

พระฉัพพัคคีย์ทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเรานั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนพวกเธอจึงได้ให้เขาทำสันถัตแห่งขนเจียมคำล้วนเล่า การกระทำของพวกเรานั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของพวกเรานั้นเป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงติเตียนพระฉัพพัคคีย์โดยอเนกปริยายดังนี้แล้ว ตรีสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบารุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรีสคุณแห่งความเป็นคนเลียงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วทรงรับส่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑

พระบัญญัติ

๓๐. ๒. อนึ่ง ภิกษุใด ให้ทำสันถัตแห่งขนเจียมคำล้วน เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

เรื่องพระฉัพพัคคีย์ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๗๕] อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มีการงานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด มีกรรม เครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า พระพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ทรงผินผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ โดยปฎิญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสารธรรม ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรมอันไม่กำริบควรแก่ฐานะ บรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรมอันไม่กำริบ ควรแก่ฐานะ นี้ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้.

ที่ชื่อว่า ดำ มี ๒ อย่าง คือ ดำเองโดยกำเนิดอย่างหนึ่ง ดำโดยย้อมอย่างหนึ่ง.

ที่ชื่อว่า สันถัต ได้แก่ ผู้รอน้ำที่เขาหล่อ ไม่ใช่ท่อ.

บทว่า ให้ทำ ความว่า ทำเองก็ดี ใช้ให้เขาทำก็ดี เป็นทุกกฏในประโยคที่ทำ เป็นนิสัคคีย์ด้วยได้สันถัตมา ต้องเสียดละแก่สงฆ์ คณะหรือบุคคล.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดสละสันถัตถ์นั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียดสละ

เสียดสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัตถ์แห่งขณเจียมคำล้วนผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้ทำ
แล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัตถ์ผืนนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัตถ์ที่เสียดสละให้ด้วยฉัตตกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สันถัตถ์ผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เสร็จแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สันถัตถ์ผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุแก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัตถ์แห่งขณเจียมคำล้วนผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้ทำ
แล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัตถ์ผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัตถ์ที่เสียดสละให้ด้วยฉัตตกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า สันถัตถ์ผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เสร็จแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่ง

ของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้สันถัตผีนีแก่ภิกษุมิ
ชื่อนี้

เสียดละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่ง
กระโห่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน สันถัตแห่งขณเจียมคำล้วนผีนีของข้าพเจ้า ให้ทำแล้ว
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัตผีนีแก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัตที่เสียดละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้สันถัตผีนีแก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

จตุกกนิสสัคคียปาจิตติย

[๘๐] สันถัตตนทำค้างไว้ ภิกษุทำต่อให้สำเร็จเอง เป็นนิสสัคคีย
ต้องอาบัติปาจิตติย

สันถัตตนทำค้างไว้ ภิกษุใช้ผู้อื่นทำต่อจนสำเร็จ เป็นนิสสัคคีย
ต้องอาบัติปาจิตติย

สันถัตคนอื่นทำค้างไว้ ภิกษุทำต่อให้สำเร็จเอง เป็นนิสสัคคีย
ต้องอาบัติปาจิตติย

สันถัตคนอื่นทำค้างไว้ ภิกษุใช้ผู้อื่นทำต่อจนสำเร็จ เป็นนิสสัคคีย
ต้องอาบัติปาจิตติย

ทุกกฏ

ภิกษุทำเองก็ดี ใช้ผู้อื่นทำก็ดี เพื่อใช้เป็นของอื่น ต้องอาบัติ

ทุกกฏ

ภิกษุได้สันถัตที่คนอื่นทำไว้แล้ว ใช้สอย ต้องอาบัติทุกกฏ.

อนาปัตติวาร

[๘๑] ภิกษุทำเป็นเพดานก็ดี เป็นเครื่องลาดพื้นก็ดี เป็นม่านก็ดี เป็นเปลือกฟูกก็ดี เป็นปลอกหมอนก็ดี ๑ ภิกษุวิกุลจรีต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๒ จบ

โกสิยวรรคที่ ๒ สิกขาบทที่ ๒

พรรณาสุทธกาฬสิกขาบท

สุทธกาฬสิกขาบทว่า เตน สมเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:- ในสุทธกาฬสิกขาบทนั้น บทว่า สุทธกาฬกาณั ความว่า คำล้วน คือ คำไม่เจือด้วยขณเจียมอย่างอื่น. คำที่เหลือมีอรรถตั้งทั้งนั้น. แม้สมุฏฐานเป็นต้น ก็เป็นเช่นกับโกสิยสิกขาบทนั่นเอง.

พรรณาสุทธกาฬสิกขาบทที่ ๒ จบ

โกธยวรรค สิกขาบทที่ ๓

เรื่องพระฉัพพัคคีย์

[๘๒] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น พระฉัพพัคคีย์ทราบ ว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงห้ามการกระทำสันถัดแห่งขนเจียมคำล้วน จึงถือเอาขนเจียมขาวน้อยหนึ่งปนไว้ที่ชายสันถัด แล้วให้ทำสันถัดแห่งขนเจียมคำล้วนเหมือนอย่างเดิมนั้นแหละ

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย สันโดษ มีความสะอาด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ต่อศึกษา ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนพระฉัพพัคคีย์ จึงได้ถือเอาขนเจียมขาวน้อยหนึ่งปนไว้ที่ชายสันถัดแห่งขนเจียมคำล้วน เหมือนอย่างเดิมนั้นเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็น कैมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามพระฉัพพัคคีย์ว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า พวกเธอถือเอาขนเจียมขาวน้อยหนึ่งปนไว้ที่ชายสันถัด แล้วให้ทำสันถัดแห่งขนเจียมคำล้วนเหมือนอย่างเดิมนั้นแหละ จริงหรือ

พระฉัพพัคคีย์ทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของ

สมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนพวกเธอจึงได้ถือเอาขณเจียมขา
หน้อยหนึ่งปนไว้ที่ชายสันถัด แล้วให้ทำสันถัดแห่งขณเจียมด้าล้วน
เหมือนอย่างเดิมนั้นเล่า การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อ
ความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของพวกเธอนั้น เป็น
ไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็น
อย่างอื่น ของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนพระฉัพพัคคีย์โดยอเนกปริยายดังนี้
แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบารุงยาก
ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ
เกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลียงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย
ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากาที่นำ
เลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียรโดยอเนกปริยาย ทรง
กระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุ
ทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัย์อำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑

เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๓๒. ๓. อนึ่ง ภิกษุผู้ให้ทำสันถัตใหม่ พึงถือเอาขณเจียมคำ
ล้วน ๒ ส่วน ขณเจียมขาวเป็นส่วนที่ ๓ ขณเจียมแดงเป็นส่วนที่ ๔
ถ้าภิกษุไม่ถือเอาขณเจียมคำล้วน ๒ ส่วน ขณเจียมขาวเป็นส่วนที่ ๓
ขณเจียมแดงเป็นส่วนที่ ๔ ให้ทำสันถัตใหม่ เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

เรื่องพระฉัพพัคคีย์ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๘๓] ที่ชื่อว่า ใหม่ ครุสหมายการทำขึ้น.

ที่ชื่อว่า สันถัต ได้แก่ ผ้ารองนั่งที่เขาหล่อ ไม่ใช่ทอ.

บทว่า ผู้ให้ทำ คือ ทำเองก็ตาม ใช้ให้เขาทำก็ตาม.

คำว่า พึงถือเอาขณเจียมคำล้วน ๒ ส่วน ความว่า พึงชั่งถือเอา
ขณเจียมคำล้วนน้ำหนัก ๒ ชั่ง.

บทว่า ขณเจียมขาวเป็นส่วนที่ ๓ คือ ขณเจียมขาวน้ำหนัก ๑ ชั่ง.

บทว่า ขณเจียมแดงเป็นส่วนที่ ๔ คือ ขณเจียมแดงน้ำหนัก ๑ ชั่ง.

คำว่า ถ้าภิกษุไม่ถือเอาขณเจียมคำล้วน ๒ ส่วน ขณเจียมขาว

เป็นส่วนที่ ๓ ขนเจียมแดงเป็นส่วนที่ ๔ ความว่า ไม่ถือเอาขนเจียม
ขาว ๑ ชั่ง ขนเจียมแดง ๑ ชั่ง ทำเองก็ดี ให้เขาทำก็ดี ซึ่งสันถัดใหม่
เป็นทุกกฎในประโยคที่ทำ เป็นนิสัคคีย์ด้วยได้สันถัดมา ต้องเสียดสละแก่
สงฆ์ คณะ หรือบุคคล.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดสละสันถัดนั้นอย่างนี้:-

วิธีเสียดสละ

เสียดสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัดผืนนี้ของข้าพเจ้า ไม่ได้ถือเอาขนเจียมขาว
๑ ชั่ง ขนเจียมแดง ๑ ชั่ง ให้ทำแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้า
สละสันถัดผืนนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัดที่เสียดสละให้ด้วยอุตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สันถัดผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สันถัดผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัดผืนนี้ของข้าพเจ้า ไม่ได้ถือเอาขนเจียมขาว
๑ ชั่ง ขนเจียมแดง ๑ ชั่ง ให้ทำแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้า
สละสันถัดผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัดที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ของงพึงข้าพเจ้า สันถัดผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เชอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่ง
ของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้สันถัดผืนนี้แก่ภิกษุมี
ชื่อนี้

เสียสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉียงบ่า
นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า:-

ท่าน สันถัดผืนนี้ของข้าพเจ้า ไม่ได้ถือเอาขนเจียมขาว ๑ ชั่ง
ขนเจียมแดง ๑ ชั่ง ให้ทำแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัด
ผืนนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัดที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้สันถัดผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

จตุกกนิสสัคคียปาจิตติย

[๘๔] สันถัดทำค้างไว้ ภิกษุทำต่อให้สำเร็จเอง เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตติย

สันถัตทำค้างไว้ ภิภษุใช้ผู้อื่นทำต่อจนสำเร็จ เป็นนิสสัคคีย์ ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์

สันถัตคนอื่นทำค้างไว้ ภิภษุทำต่อให้สำเร็จเอง เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

สันถัตคนอื่นทำค้างไว้ ภิภษุใช้ผู้อื่นทำต่อจนสำเร็จ เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ทุกกฏ

ภิภษุทำเองก็ดี ใช้ผู้อื่นทำก็ดี เพื่อใช้เป็นของอื่น ต้องอาบัติทุกกฏ
ภิภษุได้สันถัตที่คนอื่นทำไว้แล้ว ใช้สอย ต้องอาบัติทุกกฏ.

อนาปัตติวาร

[๘๕] ภิภษุถือเอาขนเจียมขาว ๑ ชั่ง ขนเจียมแดง ๑ ชั่ง แล้ว
ทำ ๑ ภิภษุถือเอาขนเจียมขาวมากกว่า ขนเจียมแดงมากกว่า แล้วทำ ๑
ภิภษุถือเอาขนเจียมขาวล้วน ขนเจียมแดงล้วน แล้วทำ ๑ ภิภษุทำเป็น
เพดานก็ดี เป็นเครื่องลาดพื้นก็ดี เป็นม่านฟูกก็ดี เป็นเปลือกกี้ดี เป็น
ปลอกหมอนกี้ดี ๑ ภิภษุวิกุลจรีต ๑ ภิภษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

โกสิยวรรค ลิกขาบทที่ ๓ จบ

โกสยวรรคที่ ๒ สิกขาบทที่ ๓

พรรณนาเทวภาคสิกขาบท

เทวภาคสิกขาบทว่า เตน สมเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:- ในเทวภาคสิกขาบทนั้น มีวินัยฉัยดังนี้:-

สองบทว่า อนนฺเต อาทิยิตฺวา มีความว่า ให้ติดขนเจียมขาวไว้ที่ชายแห่งสันถัดคจอนูวาคที่ชายผ้าฉะนั้น.

สองบทว่า เทว ภาคฯ แปลว่า ๒ ส่วน.

บทว่า อาทาทพฺพา แปลว่า ฟิงถือเอา.

บทว่า โคจฺรียานํ แปลว่า มีสีแดง.

คำว่า เทว ตุลา อาทาทพฺพา ท่านกล่าวหมายเอาภิกษุผู้ประสงค์จะให้ทำด้วยขนเจียม ๔ ส่วน. บัณฑิตพึงทราบสันนิษฐานว่า ก็โดยใจความ เป็นอันทรงแสดงคำนี้ทีเดียวว่า ภิกษุมีความประสงค์จะทำด้วยขนเจียม มีประมาณเท่าใด, ในขนเจียมมีประมาณเท่านั้น ขนเจียมดำ ๒ ส่วน ขนเจียมขาว ๑ ส่วน ขนเจียมแดง ๑ ส่วน. คำที่เหลือมีอรรถดั้นทั้งนั้น.

แม้สมุฏฐานเป็นต้น ก็เป็นเหมือนโกสยสิกขาบทนั่นเอง. สิกขาบทนี้ ผู้ศึกษาพึงทราบว่าเป็นกิริยาและอกิริยาอย่างเดียว เพราะถือเอาและไม่ถือเอาทำ ฉะนี้แล.

พรรณนาเทวภาคสิกขาบทที่ ๓ จบ

โกสยวรรค สิกขาบทที่ ๔

เรื่องภิกษุหลายรูป

[๘๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น

ภิกษุทั้งหลายให้เขาทำสันถัตใช้ทุก ๆ ปี พวกเธอวอนขอเขาอยู่รำไปว่า ท่านทั้งหลายจงให้ขณเจียม อาตมาต้องการขณเจียม ชาวบ้านพากันเพ่ง โทษติเตียนโพนทะนาว่า โฉนพระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้ จึงได้ขอให้เขาทำสันถัตใช้ทุก ๆ ปี วอนขอเขาอยู่รำไปว่า ท่านทั้งหลายจงให้ขณเจียม อาตมาต้องการขณเจียม ส่วนสันถัตของพวกเราทำคราวเดียว ถูกเด็ก ๆ ของพวกเราถ่ายอุจจาระรดบ้าง ถ่ายปัสสาวะรดบ้าง หนูกัด เสียบ้าง ก็ยังอยู่ได้ถึง ๕-๖ ปี ส่วนพระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตร เหล่านี้ ขอให้ทำสันถัตใช้ทุก ๆ ปี วอนขอเขาอยู่รำไปว่า ท่านทั้งหลาย จงให้ขณเจียม อาตมาต้องการขณเจียม

ภิกษุทั้งหลาย ได้ยินชาวบ้านเหล่านั้นเพ่งโทษติเตียนโพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ ต่อสิกขา ต่างก็เพ่งโทษติเตียนโพนทะนาว่า โฉนภิกษุทั้งหลายจึงได้ขอ ให้เขาทำสันถัตใช้ทุก ๆ ปี วอนขอเขาอยู่รำไปว่า ท่านทั้งหลายจงให้ ขณเจียม อาตมาต้องการขณเจียม ดังนี้แล้ว แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแต่ พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ เหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามภิกษุ ทั้งหลายว่า คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า ภิกษุทั้งหลาย ขอให้เขาทำ สันถัตใช้ทุก ๆ ปี วอนขอเขาอยู่รำไปว่า ท่านทั้งหลายจงให้ขณเจียม อาตมาต้องการขณเจียม ดังนี้ จริงหรือ

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย การกระทำ
ของพวกเรานั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้
ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนโหมฆบรูษเหล่านั้น จึงได้ให้เขาทำสันถัตใช้
ทุก ๆ ปี วอนขอเขาอยู่รำไปว่า ท่านทั้งหลายจงให้ขนเจียม อาตมา
ต้องการขนเจียม ดังนี้เล่า การกระทำของโหมฆบรูษเหล่านั้นนั้น ไม่
เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความ
เลื่อมใสยิ่ง ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของ
พวกเรานั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส
และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนภิกษุทั้งหลายโดยอนกปริยายดังนี้แล้ว
ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบ่ารุงยาก ความเป็น
คนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน
ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบ่ารุงง่าย ความมัก
น้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส
การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอนกปริยาย ทรงกระทำ
ธรรมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย
แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ

รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อบุคคลผู้เกื้อ-
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆกรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้
ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๓๓. ๔. อนึ่ง ภิกษุให้ทำสันถัตใหม่แล้ว ฟิงทรงไว้ให้ได้ ๖
ฝน ถ้ายังห่อนกว่า ๖ ฝน เธอสละเสียแล้วก็ดี ยังไม่สละแล้วก็ดี
ซึ่งสันถัตนั้น ให้ทำสันถัตอื่นใหม่ เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติแล้ว แก่
ภิกษุทั้งหลาย ด้วยประการฉะนี้.

เรื่องภิกษุหลายรูป จบ

พระอนุบัญญัติ

เรื่องภิกษุอาพาธ

[๘๗] ก็สมัยนั้นแล ภิกษุรูปหนึ่งอาพาธอยู่ในพระนครโกสัมพี
พวกญาติส่งทูตไปในสำนักภิกษุรูปนั้นว่า นิมนต์ท่านมา พวกผมจัก

พยาบาล แม้ภิกษุทั้งหลายก็ได้กล่าวอย่างนี้ว่า ไปเถิดอาวุโส พวกญาติ
จักได้พยาบาลท่าน

ภิกษุนั้นได้ตอบอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคเจ้าทรง
บัญญัติสิกขาบทไว้ว่า อนึ่ง ภิกษุให้ทำสันถัตใหม่แล้ว ฟังทรงไว้ให้ได้
๖ ฝน ก็ผมกำลังอาพาธ ไม่สามารถจะนำสันถัตไปด้วยได้ และผมเว้น
สันถัตแล้ว ไม่สบาย ผมจักไม่ไปละ

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ทรงอนุญาตให้สมมติสันถัต

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกระทำธรรมีกถา ในเพราะเหตุ
เป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับส่งกะภิกษุทั้งหลายว่า
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติสันถัตแก่ภิกษุผู้อาพาธ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้สมมติสันถัตนั้น อย่างนี้:-

วิธีสมมติสันถัต

ภิกษุผู้อาพาธรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่กว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าอาพาธ ไม่สามารถจะนำสันถัตไปด้วยได้ ท่าน
เจ้าข้า ข้าพเจ้านั้นขอสมมติสันถัตต่อสงฆ์ ฟังขอแม่ครั้งที่ ๒ ฟังขอแม่
ครั้งที่ ๓ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติ-
ทุกยกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุมีชื่อนี้ผู้นี้อาพาธ ไม่สามารถ
จะนำสันถัตไปด้วยได้ เธอขอสมมติสันถัตต่อสงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่ง
ของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สมมติสันถัตแก่ภิกษุมีชื่อนี้ นี้เป็นญัตติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุผู้มีชื่อผู้นี้อาพาธ ไม่สามารถ จะนำสันถัตต์ไปด้วยได้ เธอขอสมมติสันถัตต์ต่อสงฆ์ สงฆ์ให้สมมติสันถัตต์ แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ การให้สมมติสันถัตต์แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่าน ผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด การสมมติสันถัตต์ อันสงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ ชอบแก่สงฆ์ เหตุฉะนั้นจึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรง ความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง พวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๓๓. ๔. ก. ภิกษุให้ทำสันถัตต์ใหม่แล้ว พึงทรงไว้ให้ได้ ๖ ฝน ถ้ายังหย่อนกว่า ๖ ฝน เธอสละเสียแล้วก็ดี ยังไม่สละแล้วก็ดี ซึ่ง สันถัตต์นั้น ให้ทำสันถัตต์อื่นใหม่ เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ เป็นนิส- สัคคิยปาจิตตีย์.

เรื่องภิกษุอาพาธ จบ

สิกขาบทวิรังก์

[๘๘] ที่ชื่อว่า ใหม่ ตรัสหมายการทำขึ้น.

ที่ชื่อว่า สันถัตต์ ได้แก่ ผ้ารองนั่งที่เขาหล่อ ไม่ใช่ทอ.

บทว่า ให้ทำแล้ว คือ ทำเองก็ตาม ใช้ให้เขาทำก็ตาม

บทว่า พึงทรงไว้ให้ได้ ๖ ฝน คือ พึงทรงไว้ให้ได้ ๖ ฝนเป็น อย่างเร็ว.

บทว่า ถ้ายังหย่อนกว่า ๖ ฝน คือ ยังไม่ถึง ๖ ฝน.

บทว่า สละเสียแล้วก็ดี...ซึ่งสันถัตถ์นั้น คือ ให้แก่คนอื่นไป.

บทว่า ยังไม่สละแล้วก็ดี คือ ยังไม่ได้ให้แก่ใครๆ.

บทว่า เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ คือ ยกเว้น ภิกษุผู้ได้รับสมมติ
ภิกษุทำเองก็ตาม ใช้ให้เขาทำก็ตาม ซึ่งสันถัตถ์อื่นใหม่ เป็นทุกกฏ
ในประโยคที่ทำ เป็นนิสสัคคีย์ด้วยได้สันถัตถ์มา ต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ
หรือบุคคล.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละสันถัตถ์นั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษुरुปร่างนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัตถ์ผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้ทำหย่อนกว่า ๖ ฝน
เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัตถ์ผืนนี้
แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัตถ์ที่เสียสละให้ด้วยอุตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สันถัตถ์ผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สันถัตถ์ผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัดผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้ทำหย่อนกว่า ๖ ฝน เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัดผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนสันถัดที่เสียดละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า สันถัดผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้สันถัดผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้

เสียดละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่งกระโห่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน สันถัดผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้ทำหย่อนกว่า ๖ ฝน เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละสันถัดผืนนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนสันถัดที่เสียดละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้สันถัดผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

จตุกกนิสสัคคียปาจิตติย

[๘๕] สันถัตตนทำค้างไว้ ภิกษุทำต่อให้สำเร็จเอง เป็นนิสสัคคีย
ต้องอาบัติปาจิตติย

สันถัตตนทำค้างไว้ ภิกษุใช้ผู้อื่นทำต่อจนสำเร็จ เป็นนิสสัคคีย
ต้องอาบัติปาจิตติย

สันถัตตนคนอื่นทำค้างไว้ ภิกษุทำต่อให้สำเร็จเอง เป็นนิสสัคคีย
ต้องอาบัติปาจิตติย

สันถัตตนคนอื่นทำค้างไว้ ภิกษุใช้ผู้อื่นทำต่อจนสำเร็จ เป็นนิสสัคคีย
ต้องอาบัติปาจิตติย.

อนาปัตติวาร

[๕๐] ครอบ ๖ ฝนแล้วภิกษุทำใหม่ ๑ เกิน ๖ ฝนแล้วภิกษุทำ
ใหม่ ๑ ภิกษุทำเองก็ดี ใช้ผู้อื่นทำก็ดี เพื่อใช้เป็นของอื่น ๑ ภิกษุได้
สันถัตที่คนอื่นทำไว้แล้ว ใช้สอย ๑ ภิกษุทำเป็นเพดานก็ดี เป็นเครื่อง
ลาดพื้นก็ดี เป็นม่านก็ดี เป็นเปลือกฟูกก็ดี เป็นเปลือกหมอนก็ดี ๑
ภิกษุได้สมมติ ๑ ภิกษุวิกตจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๔ จบ

โกสิยวรรคที่ ๒ สิกขาบทที่ ๔

พรรณานัจพัสสสิกขาบท

นัจพัสสสิกขาบทว่า เตน สมเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าว
ต่อไป:-

สองบทว่า อุตฺทหนฺติปิ อุมฺมิหนฺติปิ มีรูปความที่ท่านกล่าวไว้ว่า
พวกเด็ก ๆ ถ่ายอุจจาระรดบ้าง ถ่ายปัสสาวะรดบ้าง เบื้องบนสันถัด
ทั้งหลาย.

พระปุสฺสเทวเถระกล่าวว่า ภิกษุผู้ได้รับสมมตಿಯนี้ว่า สันถัด
สมมิตสงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุชื่อนี้ ย่อมได้เพื่อทำสันถัดในที่ที่ตนไปถึงตลอด
เวลาที่โรคยังไม่หาย. ถ้าเธอหายโรคแล้ว กลับอาพาธอีกด้วยพยาธิเดิม
นั้นแล, บริหาร (การคุ้มครอง) นั้นนั้นแลยังอยู่, ไม่มีกิจที่จะต้อง
สมมตีก.

ส่วนพระอุปติสฺสเถระกล่าวว่า อาพาธนั้นกำเริบขึ้นหรืออาพาธอื่น
ก็ตามที, เธอได้ชื่อว่า เป็นผู้อาพาธ คราวเดียว ก็เป็นอันได้แล้ว
นั้นเทียว, ไม่มีกิจที่จะต้องสมมติใหม่.

ชื่อว่า โอรณ เจ ฉนฺนํ วสุตฺถานํ ได้แก่ ส่วนร่วมใน คือ
ภายใน. แต่ในบทภาชนะ เพื่อจะแสดงแต่เพียงสังขยา จึงตรัสว่า ยังหย่อน
๖ ปี.

ชื่อว่า อนาปตฺติ ฉพฺพสุตฺถานิ กโรติ มีความว่า ย่อมทำสันถัด
ในเวลาครบ ๖ ปีบริบูรณ์. แม้ในบทที่ ๒ พึงเห็นใจความอย่างนี้ว่า
ทำในเวลาเกิน ๖ ฝนไป. ความจริง ภิกษุนั้นจะทำตลอด ๖ ปี หามิได้

แล. คำที่เหลือมีอรรถตั้งขึ้นทั้งนั้น. สมุฏฐานเป็นต้น ก็เป็นเหมือนโกสิย-
สิกขาบทนั้นแล, แต่สิกขาบทนี้เป็นทั้งกิริยาและอกิริยาแล.

พรรณานำผัสสิกขาบทที่ ๔ จบ

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๕

เรื่องพระอุปเสนวังคันทบุตร

[๕๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระ-
เชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น
พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรา
ปรารถนาจะหลีกออกเร้นอยู่ตลอดไตรมาส ใคร ๆ อย่าเข้าไปหาเรา
นอกจากภิกษุผู้นำบิณฑบาตเข้ารูปให้รูปเดียว.

ภิกษุเหล่านั้นรับพระพุทธานุญาตแล้ว ไม่มีใครไปเฝ้าพระผู้มีพระ-
ภาคเจ้าในพระวิหารนี้เลย นอกจากภิกษุผู้นำบิณฑบาตเข้าไปถวายรูปเดียว
โดยแท้ ถึงอย่างนั้น สงฆ์ในเขตพระนครสาวัตถีก็ยังตั้งกติกากันไว้ว่า
อาวุโสทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคเจ้ามีพระประสงค์จะเสด็จหลีกออกเร้นอยู่
ตลอดไตรมาส ใคร ๆ ไม่พึงเข้าไปเฝ้าพระองค์ นอกจากภิกษุผู้นำ
บิณฑบาตเข้าไปถวายรูปเดียว ภิกษุรูปใดเข้าไปเฝ้าพระองค์ ต้องให้
แสดงอาบัติปาจิตตีย์.

[๕๒] ครั้งนั้น ท่านพระอุปเสนวังคันทบุตรกับภิกษุบริษัทเข้าไป
เฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าถึงที่ประทับ ครั้นแล้วถวายบังคมพระผู้มีพระ-
ภาคเจ้า นัง ฌ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว

พุทธประเพณี

อันการที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทั้งหลาย ทรงปราศรัยกับพระ-
อัครคันตุกะทั้งหลายนี้ นั่นเป็นพุทธประเพณี

ขณะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามท่านพระอุปเสนวังคันตบุตรว่า
คูก่อนอุปเสน พวกเธอพอทนได้ พอให้อัฒภาพเป็นไปได้อะไร หรือ พวก
เธอเดินทางมาโดยได้รับความลำบากน้อยหรือ

ท่านพระอุปเสนวังคันตบุตรกราบทูลว่า พอทนได้ พอให้อัฒภาพ
เป็นไปได้ พระพุทธเจ้าข้า อนึ่ง พวกข้าพระพุทธเจ้าเดินทางมาโดยได้รับ
ความลำบากเล็กน้อย พระพุทธเจ้าข้า

ก็แลขณะนั้น ภิกษุสังฆวิหาริกของท่านพระอุปเสนวังคันตบุตร
นั่งเฝ้าอยู่ไม่ห่างพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามภิกษุ
รูปนั้นว่า คูก่อนภิกษุ ผ้าบังสุกุลเป็นที่พอใจของเธอหรือ

ภิกษุรูปนั้นกราบทูลว่า ผ้าบังสุกุล มิได้เป็นที่พอใจของข้าพระ-
พุทธเจ้าเลย พระพุทธเจ้าข้า

ภ. ก็ทำไมเธอจึงได้ทรงผ้าบังสุกุลเล่า ภิกษุ

ภ. พระอุปัชฌายะของข้าพระพุทธเจ้าทรงผ้าบังสุกุล ข้าพระ-
พุทธเจ้าจึงต้องทรงผ้าบังสุกุลอย่างนั้นบ้าง พระพุทธเจ้าข้า

ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามท่านพระอุปเสนวังคันต-
บุตรว่า คูก่อนอุปเสน บริษัทของเธอมีน้ำเลื่อมใสสัก เธอแนะนำ
บริษัทอย่างไร

ท่านพระอุปเสนวังคันตบุตรกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า ผู้ใดขอ
อุปสมบทต่อข้าพระพุทธเจ้า ข้าพระพุทธเจ้าบอกกะเขาอย่างนี้ว่า อาวุโส

ฉันเป็นผู้อยู่ป่าเป็นวัตร ถือบิณฑบาตเป็นวัตร ทรงผ้าบังสุกุลเป็นวัตร
ถ้าท่านจักถืออยู่ป่าเป็นวัตร ถือบิณฑบาตเป็นวัตร ทรงผ้าบังสุกุลเป็นวัตร
บ้าง ฉันก็จักให้ท่านอุปสมบทตามประสงค์ ถ้าเขารับคำของข้าพระ-
พุทธเจ้า ๆ จึงให้เขาอุปสมบท ถ้าเขาไม่รับคำของข้าพระพุทธเจ้า ๆ
ก็ไม่ให้เขาอุปสมบท ภิกษุใดขอนิสัยต่อข้าพระพุทธเจ้า ๆ บอกกะภิกษุนั้น
อย่างนี้ว่า อาวุโส เราเป็นผู้ถืออยู่ป่าเป็นวัตร ถือบิณฑบาตเป็นวัตร
ทรงผ้าบังสุกุลเป็นวัตร ถ้าท่านจักถืออยู่ป่าเป็นวัตร ถือบิณฑบาตเป็นวัตร
ทรงผ้าบังสุกุลเป็นวัตรบ้างได้ เราก็จักให้นิสัยแก่ท่านตามความประสงค์
ถ้าภิกษุนั้นรับคำของข้าพระพุทธเจ้า ๆ จึงจะให้นิสัย ถ้าภิกษุนั้นรับคำ
ของข้าพระพุทธเจ้าไม่ได้ ข้าพระพุทธเจ้าก็ไม่ให้นิสัย ข้าพระพุทธเจ้า
แนะนำบริษัทอย่างนี้แล พระพุทธเจ้าข้า

ภ. ดีแล้ว ดีแล้ว อุปเสน เธอแนะนำบริษัทได้ดีจริง ๆ เออ
ก็เรารู้กติกาสงฆ์ในเขตพระนครสาวัตถิโหม อุปเสน

อุ. ไม่ทราบเกล้า ๆ พระพุทธเจ้าข้า

ภ. คุณก่อนอุปเสน สงฆ์ในเขตพระนครสาวัตถิ ตั้งกติกากันไว้
ว่า ท่านทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคเจ้ามีพระประสงค์จะเสด็จหลีกออก
เร้นอยู่ตลอดไตรมาส ใคร ๆ อย่าเข้าไปเฝ้าพระองค์ นอกจากภิกษุ
ผู้นำบิณฑบาตเข้าไปถวายรูปเดียว ภิกษุใดเข้าไปเฝ้าพระองค์ ต้องให้
แสดงอาบัติปาจิตตีย์

อุ. พระสงฆ์ในเขตพระนครสาวัตถิ จักทราบทั่วกันตามกติกาสงฆ์
ตน พวกข้าพระพุทธเจ้าจักไม่แต่งตั้งสิกขาบทที่พระองค์มิได้ทรงบัญญัติ

และจักไม่เพิกถอนสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้ จักสมทานประพฤตินใน
สิกขาบทตามที่ทรงบัญญัติไว้

ภ. ดีแล้ว ดีแล้ว อุปเสน ไม่ควรแต่งตั้งสิกขาบทที่เรายังมีได้
บัญญัติ หรือว่าไม่ควรเพิกถอนสิกขาบทที่เราบัญญัติ ควรสมทาน
ประพฤตินในสิกขาบทที่เราได้บัญญัติไว้ เรานุญาตให้พวกภิกษุ
ผู้ถือการอยู่ป่าเป็นวัตร ถือบิณฑบาตเป็นวัตร ทรงผ้าบังสุกุลเป็นวัตร
เข้าหาเราได้ตามสะดวก

เวลานั้น ภิกษุหลายรูปกำลังร่ออยู่ที่นอกซุ้มประตูพระวิหาร ด้วย
ตั้งใจว่า พวกเราจักให้ท่านพระอุปเสนวังคันตบุตรแสดงอาบัติปาจิตตีย์
ครั้นท่านพระอุปเสนวังคันตบุตรกับภิกษุบริษัทลุกจากอาสนะ ถวายบังคม
พระผู้มีพระภาคเจ้าทำประทักษิณหลีกไปแล้ว จึงภิกษุเหล่านั้นได้ถาม
ท่านพระอุปเสนวังคันตบุตรดังนี้ว่า อาวุโส อุปเสน ท่านทราบกติกา
ของสงฆ์ในเขตพระนครสาวัตถีไหม

ท่านพระอุปเสนวังคันตบุตรตอบว่า อาวุโสทั้งหลาย แม้พระผู้มี-
พระภาคเจ้าก็รับสั่งถามกระผมอย่างนี้ว่า คุณก่อนอุปเสน เธอทราบกติกา
ของสงฆ์ในเขตพระนครสาวัตถีไหม กระผมกราบทูลว่า ไม่ทราบเกล้าฯ
พระพุทธเจ้าข้า พระองค์รับสั่งต่อไปว่า คุณก่อนอุปเสน สงฆ์ในพระนคร
สาวัตถีได้ทั้งกติกากันไว้ว่า อาวุโสทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคเจ้ามีพระ-
ประสงค์จะเสด็จหลีกออกเร้นอยู่ตลอดไตรมาส ใคร ๆ อย่าเข้าเฝ้า
พระองค์ นอกจากภิกษุผู้นำบิณฑบาตเข้าไปถวายรูปเดียว ภิกษุใดเข้า
เฝ้าพระองค์ ต้องให้แสดงอาบัติปาจิตตีย์ กระผมกราบทูลว่า พระสงฆ์
ในเขตพระนครสาวัตถีจักทราบทั่วกันตามกติกาของตน พวกข้าพระ-

พุทธเจ้าจักไม่แต่งตั้งสิกขาบทที่พระองค์มิได้ทรงบัญญัติ และจักไม่เพิกถอนสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้ จักสมาทานประพฤตินิสัยตามตามที่ทรงบัญญัติไว้ ดังนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าเลยทรงอนุญาตให้บรรดาภิกษุผู้ถือการอยู่ป่าเป็นวัตร ถือบิณฑบาตเป็นวัตร ทรงผ้าบังสุกุลเป็นวัตร เข้าเฝ้าได้ตามสะดวก ดังนี้

ภิกษุเหล่านั้นเห็นจริงด้วยในทันใดนั้นว่า ท่านพระอุปเสนวังคันทบุดรพูดถูกต้องจริงแท้ พระสงฆ์ไม่ควรแต่งตั้งสิกขาบทที่ยังมิได้ทรงบัญญัติ หรือไม่ควรเพิกถอนสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้ ควรสมาทานประพฤตินิสัยตามตามที่ทรงบัญญัติไว้.

[๕๑] ภิกษุทั้งหลายได้ทราบข่าวว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้ถือการอยู่ป่าเป็นวัตร ถือบิณฑบาตเป็นวัตร ทรงผ้าบังสุกุลเป็นวัตร เข้าเฝ้าได้ตามสะดวก ภิกษุเหล่านั้นปรารถนาจะเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ต่างละทิ้งสันถัตพากันสมาทานอารัญญิกุชฺฌงค์ บิณฑบาติกุชฺฌงค์ ปังสุกุลิกุชฺฌงค์

หลังจากนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าพร้อมด้วยภิกษุเป็นอันมาก เสด็จเที่ยวประพาสตามเสนาสนะ ได้ทอดพระเนตรเห็นสันถัตซึ่งถูกทอดทิ้งไว้ในที่นั้น ๆ ครั้นแล้วรับสั่งถามภิกษุทั้งหลายว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย สันถัตเหล่านี้ของใคร ถูกทอดทิ้งไว้ในที่นั้น ๆ

จึงภิกษุเหล่านั้น ได้กราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกระทำธรรมิกถา ในเพราะเหตุเป็นกัมมุลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้:-

พระบัญญัติ

๓๔. ๕. อนึ่ง ภิกษุผู้ให้ทำสันถัตสำหรับนั่ง พึงถือเอาคิบสุกต
โดยรอบแห่งสันถัตว่า เพื่อทำให้เสียสี ถ้าภิกษุไม่ถือเอาคิบสุกตโดย
รอบแห่งสันถัตเก่า ให้ทำสันถัตสำหรับนั่งใหม่ เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์.

เรื่องพระอุปเสนวังคันตบุตร จบ

สิกขาบทวิรังก์

[๕๔] ที่ชื่อว่า สำหรับนั่ง ตรัสหมายผู้มีชาย.

ที่ชื่อว่า สันถัต ได้แก่ ฝักรองนั่งที่เขาหล่อ ไม่ใช่ทอ.

บทว่า ผู้ให้ทำ คือ ทำเองก็ตาม ให้เขาทำก็ตาม.

ที่ชื่อว่า **สันถัดเก่า** คือ ที่แม่บุง* แล้วคราวเดียว แม่ห่ม* แล้ว
คราวเดียว.

คำว่า ฟิงถือเอาคืบสุดโดยรอบ...เพื่อทำให้เสียสี่ คือ ตัดกลม ๆ
หรือสี่เหลี่ยมแล้วลาดในเอกเทศหนึ่ง หรือซีกออกปนหล่อเพื่อความทน

คำว่า ถ้าภิกษุไม่ถือเอาคืบสุดโดยรอบแห่งสันถัดเก่า ความว่า
ไม่ถือเอาสันถัดเก่า ๑ คืบสุดโดยรอบแล้ว ทำเองก็ตาม ใช้ให้เขาทำ
ก็ตาม ซึ่งสันถัดสำหรับนั่งใหม่ เป็นทุกกฏในประโยคที่ทำ เป็นนิสสัคคีย์
ด้วยได้สันถัดมา ต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุฟิงเสียสละสันถัดสำหรับนั่งนั้น
อย่างนี้:-

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นฟิงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า สันถัดสำหรับนั่งผืนนี้ของข้าพเจ้า ไม่ได้ถือเอาคืบ
สุดโดยรอบแห่งสันถัดเก่าให้ทำแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้า
สละสันถัดสำหรับนั่งผืนนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วฟิงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟิงรับอาบัติ
ฟิงคืนสันถัดสำหรับนั่งที่เสียสละ ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

- เห็นจะหลงมาจากจิวรเก่าในสิกขาบทที่ ๔ แห่งจิวรวรรค.

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สันถัดสำหรับนั่งผืนนี้ของ
ภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อม
พร้อมของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้สันถัดสำหรับนั่งผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาว่านั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า:-

ท่านเจ้าข้า สันถัดสำหรับนั่งผืนนี้ของข้าพเจ้า ไม่ได้ถือเอาคืบ
สุดโดยรอบแห่งสันถัดเก่า ให้ทำแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้า
สละสันถัดสำหรับนั่งผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัดสำหรับนั่งที่เสียดสละให้ ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า สันถัดสำหรับนั่งผืนนี้ของภิกษุ
มีชื่อนี้เป็นของจำสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อม
พร้อมของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้สันถัดสำหรับนั่ง
ผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า:-

ท่าน สันถัดสำหรับนั่งผืนนี้ของข้าพเจ้า ไม่ได้ถือเอาคืบสุด
โดยรอบแห่งสันถัดเก่า ให้ทำแล้ว เป็นของจำสละ ข้าพเจ้าสละ
สันถัดสำหรับนั่งผืนนี้แก่ท่าน

ครั้งสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภัทษผู้รับเสียดะนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนสันถัตสำหรับนึ่งที่เสียดให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้สันถัตสำหรับ
นึ่งผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

จตุกกนิสัคคียปาจิตติย

[๕๕] สันถัตสำหรับนึ่ง ตนทำค้างไว้ ภัทษทำต่อให้สำเร็จเอง
เป็นนิสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตติย

สันถัตสำหรับนึ่ง ตนทำค้างไว้ ภัทษใช้ผู้อื่นทำต่อจนสำเร็จ เป็น
นิสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตติย

สันถัตสำหรับนึ่ง คนอื่นทำค้างไว้ ภัทษทำต่อให้สำเร็จเอง เป็น
นิสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตติย

สันถัตสำหรับนึ่ง คนอื่นทำค้างไว้ ภัทษใช้ผู้อื่นทำต่อจนสำเร็จ
เป็นนิสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตติย

ทุกกฏ

ภัทษทำเองก็ดี ใช้ผู้อื่นทำก็ดี เพื่อใช้เป็นของอื่น ต้องอาบัติทุกกฏ.

อนาปัตติวาร

[๕๖] ภัทษถือเอาสันถัตเกาหนึ่งคืบสุกคดโดยรอบแล้วทำ ๑ ภัทษ
ไม่ได้ถือเอาแต่น้อยแล้วทำ ๑ ภัทษหาไม่ได้ ไม่ได้ถือเอาเลยแล้วทำ ๑
ภัทษได้สันถัตที่คนอื่นทำไว้แล้ว ใช้สอย ๑ ภัทษทำเป็นเพดานก็ดี เป็น

เครื่องลาดพื้นก็ดี เป็นม่านก็ดี เป็นเปลือกฟูกก็ดี เป็นปลอกหมอนก็ดี ๑
ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

โกสียวรรค สิกขาบทที่ ๕ จบ

โกสียวรรคที่ ๒ สิกขาบทที่ ๕

พรรณานานีสัทสนัตตสิกขาบท

นีสัทสนัตตสิกขาบทว่า เตน สมเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าว
ต่อไป:- ในนีสัทสนัตตสิกขาบทนั้น มีวินัยลัษยดังต่อไปนี้:-

สองบทว่า อิจฺฉามหิ ภิกฺขเว ความว่า ได้ยินว่า พระผู้มีพระ-
ภาคเจ้าไม่ทอดพระเนตรเห็นสัตว์ที่ควรให้ตรัสรู้ ใดๆ เลย ตลอดภายใน
ไตรมาสนั้น; เพราะเหตุฉะนั้น จึงตรัสอย่างนี้. แม้เมื่อเป็นอย่างนั้น
พระองค์ก็จะต้องทรงกระทำพระกรรมเทศนา ด้วยสามารถแห่งตันติ-
ประเพณี.

อนึ่ง เพราะพระองค์ได้ทรงมีราพึงอย่างนี้ว่า เมื่อเราให้ทำโอกาส
หลีกเร้นอยู่ ภิกษุทั้งหลายจักกระทำกติกาวัตรอันไม่เป็นธรรม, อุปเสนะ
จักทำลาสิกติกาวัตรอันไม่เป็นธรรมนั้น, เราจักเลื่อมใส (ชอบใจ) เธอ
แล้วอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลายเฝ้า, แต่ฉันนั้น พวกภิกษุผู้ประสงค์จะเยี่ยมเรา
เป็นอันมากจักสมาทานธุดงค์ทั้งหลาย และเราจักบัญญัติสิกขาบท เพราะ
สันถัตที่ภิกษุเหล่านั้นละทิ้งเป็นปัจฉัย. ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัส
อย่างนั้น. ก็ในการหลีกเร้นนี้ มีอานิสงส์มากอย่างนี้แล.

ชื่อว่า สปริโส เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ มีความว่า ได้ยินว่า
พระเถระได้รับการตำหนิในชั้นชกสิกขาบทนี้ว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย !

ภิกษุผู้มีพรรษาห่อน ๑๐ ไม่พึงให้กุลบุตรบวช, ภิกษุใดพึงให้บวช, ภิกษุนั้นต้องทุกกฏ โดยนัยมีอาทิอย่างนี้ว่า คุณก่อนโมฆบุรุษ! อย่างไรก็ตามนี้ เธอยังเป็นผู้ที่คนอื่นควรโอวาทควรพราสาสน จักสำคัญเพื่อจะโอวาท เพื่อจะพราสาสนผู้อื่น จึงคิดว่า พระศาสดาทรงอาศัยบริษัทของเราได้ทรงประทานการดำหนิแก่เรา, บัดนี้ เรานั้นจักยังพระผู้มีพระภาคเจ้าให้เปล่งพระสุรเสียงคุณพรหม ด้วยพระพักตร์อันบริบูรณ์ด้วยอาการทุกอย่าง มีสิริดังพระจันทร์เพ็ญนั้นนั่นแล แล้วจักให้ประทานสาธุการ เพราะอาศัยบริษัทนั้นแหละ เป็นกุลบุตรผู้มีหทัยงามเดินทางล่วงไปได้ ๑๐๐ กว่าโยชน์ ได้แนะนำบริษัท เป็นผู้อันภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูปแวดล้อมแล้ว จึงเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าอีก. เพราะเหตุนี้ พระธรรมสังคิกิจาจารย์จึงกล่าวว่ สปริโส เยน ภควา เตนุปลสงกมิ เป็นต้น. จริงอยู่ ใคร ๆ ไม่อาจจะให้พระพุทธรเจ้าทั้งหลายโปรดปรานได้โดยประการอื่นนอกจากวัตรสมบัติ.

ชื่อว่า ภควโต อวิทุเร นิสินฺโน มีความว่า ภิกษุนั้นเป็นผู้หมดความระวาง เพราะเป็นผู้บริสุทธิ์ด้วยวัตรสมบัติ จึงนั่งในที่ไมไกลพระผู้มีพระภาคเจ้า คุณสัทสนั่งอยู่ใกล้ถ้าแห่งภูเขาทองฉะนั้น.

บทว่า เอตทโวจ คือ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสคำนี้ เพื่อยกเรื่องราวขึ้น.

ชื่อว่า มนทาปานิ เต ภิกขุ ปัสสุถานิ ความว่า คุณก่อนภิกษุ ! ฝ่ายบังสุกุลเหล่านี้เป็นที่ชอบใจของเธอหรือ ? คือ เธอถือตามความชอบใจตามความพอใจของตนหรือ ?

ด้วยคำว่า น โข เม ภนฺเต มนาปานิ นี้ ภิกษุ นั้น ย่อมแสดง
ว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระพุทธเจ้ามิได้ถือตามความชอบใจตาม
ความพอใจของตน คือ ข้าพระพุทธเจ้าเป็นผู้ถูกอุปัชฌาย์ให้ถือคัจฉกคณ
ถูกบังคับให้ถือด้วยการบีบคั้น และด้วยการตีที่กระหม่อมฉะนั้น.

บทว่า ปญฺญาธิสฺสตี มีความว่า จักเป็นผู้ปรากฏ คือ เป็นผู้มี
ชื่อเสียง. มีคำอธิบายว่า จักปรากฏในกติกานั้น.

ข้อว่า น มยฺ อปฺปญฺญตฺตํ ปญฺญาเปสฺสาม มีความว่า เรา
ทั้งหลายชื่อว่าเป็นสาวก จักไม่บัญญัติข้อที่พระผู้มีพระภาคเจ้ามิได้ทรง
บัญญัติไว้. จริงอยู่ วิสัย คือการบัญญัติสิกขาบทที่มีได้ทรงบัญญัติ หรือ
การถอนสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว โดยนัยว่า ปาจิตตีย์ ทุกกฏ เป็นต้น
นี้เป็นพุทธวิสัย.

ด้วยบทว่า สมากาย นี้ พระอุปเสนะ แสดงว่า เราทั้งหลาย
จักสมานานสิกขาบทนั้น ๆ แล้วรับว่า คีละ โดยดี ดังนี้แล้วจักศึกษาใน
สิกขาบททั้งปวง ตามที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้. พระผู้มีพระภาคเจ้า
ทรงมีพระหฤทัยโปรดปรานแล้ว ได้ทรงกระทำสาธารณกรรมอีก แก่พระ-
อุปเสนะนั้นว่า คีละ คีละ.

บทสนธิว่า อนุญฺญาตาวโส ตັคฺคบทว่า อนุญฺญาตํ อาวุโส
แปลว่า (ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย! พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตแล้ว).

บทว่า ปิหนฺตา แปลว่า กระทบอยู่.

สองบทว่า สนฺนตานิ อฺขุณฺตีวา มีความว่า ละทิ้งสันถัตทั้งปวง
แล้ว เพราะเป็นผู้มีความสำคัญในสันถัตว่า เป็นจีวรผืนที่ ๕.

ชื่อว่า **ชมฺมมี** **กถํ** **กตฺวา** **ภิกฺขุ** **อามนฺเตสึ** มีความว่า พระผู้มีพระภาคเจ้า ทอดพระเนตรเห็นสันถัตทั้งหลายเกลื่อนกลาด แล้วทรงดำริว่า ไม่มีเหตุในการที่จะยังศรัทธาไทยให้ตกไป, เราจักแสดงอุบายในการใช้สอย แก่ภิกษุเหล่านั้น แล้วทรงกระทำกรรมมีกถาตรัสเตือนภิกษุทั้งหลาย.

ชื่อว่า **สกี** **นิวตฺถปิ** **สกี** **ปารุคฺปิ** ได้แก่ นั่งและนอนแล้วครั้งเดียว.

บทว่า สามนฺตา มีความว่า พึงถือเอาโดยประการที่ที่ตนตัดเอาเป็นวงกลม หรือเป็นสี่เหลี่ยมจตุรัสจากชายข้างหนึ่ง จะมีประมาณคืบหนึ่ง. แต่ภิกษุเมื่อจะลาดพึงลาดลงในเอกเทศ หรือช้อออกแล้วลาดให้ผสมกัน โดยนัยดังกล่าวในบาลีนั้นเทียว. สันถัตที่ภิกษุหล่อแล้วอย่างนี้ จะเป็นของมันคงยิ่งขึ้น. คำที่เหลือมีอรรถคั้นทั้งนั้นแล. สมุฏฐานเป็นต้น แห่งสิกขาบทนี้ เป็นเช่นเดียวกับเทวภาคสิกขาบท เพราะเป็นทั้งกิริยา ฉะนั้นแล.

นีสิตนสันถตสิกขาบทที่ ๕ จบ

ก็ในสันถัต ๕ ชนิดเหล่านี้ สันถัต ๓ ชนิดข้างต้น ผู้ศึกษาพึงทราบ ว่า กระทำวินัยกรรมแล้วได้มา ไม่ควรใช้สอย, ๒ ชนิดข้างหลังทำวินัยกรรมแล้วได้มา จะใช้สอย ควรอยู่.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๖

เรื่องภิกษุรูปหนึ่ง

[๕๙] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเดินทางไปสู่พระนครสาวัตถี แลพบโกศลชนบท ขนเจียมเกิดขึ้นแก่เธอในระหว่างทาง จึงภิกษุนั้นได้ผ้าเอาผ้าอุตราสงค์ห่อขนเจียมเหล่านั้นเดินไป

ชาวบ้านเห็นภิกษุนั้นแล้วพูดสัพยอกว่า ท่านเจ้าข้า ท่านซื้อขนเจียมมาด้วยราคาเท่าไร กำไรจกมีสักเท่าไร

ภิกษุรูปนั้นถูกชาวบ้านพูดสัพยอกได้เป็นผู้เก้อ ครั้นเธอไปถึงพระนครสาวัตถีแล้ว ทั้ง ๆ ที่ยืนอยู่นั้นแล ได้โยนขนเจียมเหล่านั้น ลง

ภิกษุทั้งหลายจึงถามภิกษุนั้นอย่างนี้ว่า อาวุโส ทำไมท่านจึงโยนขนเจียมเหล่านั้นลงทั้ง ๆ ที่ยังยืนอยู่เล่า

ภิกษุรูปนั้นตอบว่า ก็เพราะผมถูกชาวบ้านพูดสัพยอก เหตุขนเจียมเหล่านี้ขอรับ

ภิกษุทั้งหลายถามว่า อาวุโส ก็ท่านนำขนเจียมเหล่านี้มาจากที่ไกลเท่าไรเล่า

ภิกษุรูปนั้นตอบว่า เกินกว่า ๓ โยชน์ ขอรับ

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจผู้ใคร่ต่อเสกขา ต่างก็เพ่งโทษ ตีเตียน โพนทนาว่า ไฉนภิกษุจึงได้นำขนเจียมมาไกลเกิน ๓ โยชน์ แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นกัมมุนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามภิกษุรูปนั้นว่า คุณก่อนภิกษุ ข่าว่า เอนำขนเจียมมาไกลเกิน ๓ โยชน์ จริงหรือ ภิกษุรูปนั้นทูลว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนเธอจึงได้นำขนเจียมมาไกลเกิน ๓ โยชน์ การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนภิกษุรูปนั้น โดยอเนกปริยาย ดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบ่ารุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบ่ารุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด

อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนก
ปริยาย ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น
แก่ภิกษุทั้งหลายแล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่
ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัตถธรรม ๑
เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๓๕. ๖. อนึ่ง ขนเจียมเกิดขึ้นแก่ภิกษุผู้เดินทางไกล ภิกษุต้อง
การพึงรับได้ ครั้นรับแล้ว เมื่อคนถือไม่มี พึงถือไปด้วยมือของตนเอง
ตลอดระยะทาง ๓ โยชน์เป็นอย่างมาก ถ้าเธอถือเอาไปยิ่งกว่านั้น แม้
คนถือไม่มี เป็นนิสัคคีย์ปาจิตตีย์.

เรื่องภิกษุรูปหนึ่ง จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๕๘] บทว่า แก่ภิกษุผู้เดินทางไกล ได้แก่ ภิกษุเดินทาง.

บทว่า ขนเจียมเกิดขึ้น คือ เกิดขึ้นแต่สงฆ์ก็ตาม แต่คณะก็ตาม แต่ญาติก็ตาม แต่มิตรก็ตาม แต่ที่บังสกุลก็ตาม แต่ทรัพย์ของตนก็ตาม.

บทว่า ต้องการ คือ เมื่อปรารถนา ก็พึงรับได้.

คำว่า ครั้นรับแล้ว พึงถือไปด้วยมือของตนเอง ตลอดระยะทาง ๓ โยชน์เป็นอย่างมาก คือ นำไปด้วยมือของตนเองได้ ชั่วระยะทาง ๓ โยชน์เป็นอย่างไกล.

บทว่า เมื่อคนถือไม่มี ความว่า คนอื่น คือสตรี หรือบุรุษ กฤหัสถ์ หรือบรรพชิต สักคนหนึ่ง เป็นผู้ช่วยถือไปไม่มี.

คำว่า ถ้าเธอถือเอาไปยิ่งกว่านั้น แม้คนถือไม่มี อธิบายว่า เธอก้าวเกิน ๓ โยชน์ เท้าแรกต้องอาบัติทุกกฏ เท้าที่สอง ขนเจียมเหล่านั้น เป็นนิสสัคคีย์ เธอยืนอยู่ภายในระยะ ๓ โยชน์ โยนขนเจียมลงนอกระยะ ๓ โยชน์ก็เป็นนิสสัคคีย์ ซ่อนไว้ในยานพาหนะก็ตาม ในห่อถุงก็ตาม ของคนอื่น ซึ่งเขาไม่รู้ ให้ล่วง ๓ โยชน์ไป ก็เป็นนิสสัคคีย์ คือเป็นของจำต้องเสียดสละแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดสละขนเจียมนั้นอย่างนี้:-

วิธีเสียดสละ

เสียดสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ขนเจียมเหล่านี้ของข้าพเจ้าให้ล่วงเลย ๓ โยชน์
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละขนเจียมเหล่านี้ แก่สงฆ์
ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนขนเจียมที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-
ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ขนเจียมเหล่านี้ของภิกษุนี้
ชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของ
สงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ขนเจียมเหล่านี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่กว่า นั่งกระโห้งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า:-
ท่านเจ้าข้า ขนเจียมเหล่านี้ของข้าพเจ้าให้ล่วง ๓ โยชน์ เป็น
ของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละขนเจียมเหล่านี้แก่ท่านทั้งหลาย
ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนขนเจียมที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-
ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า ขนเจียมเหล่านี้ของภิกษุมีชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่ง
ของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้ขนเจียมเหล่านี้แก่ภิกษุ
มีชื่อนี้

เสียดสแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่ง
กระโห้งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า:-

ท่าน ขนเจียมเหล่านี้ของข้าพเจ้าให้ล่วงเลย ๓ โยชน์ เป็น
ของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละขนเจียมเหล่านี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดะนั้นพึงรับอาบัติ พึง
คืนขนเจียมที่เสียดสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้ขนเจียมเหล่านี้ แก่ท่าน
ดังนี้.

บทภาษณีย์

ติกนิสสักคิยปาจิตตีย์

[๕๕] เกิน ๓ โยชน์ ภิกษุสำคัญว่าเกิน เดินเลย ๓ โยชน์ไป
เป็นนิสสักคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

เกิน ๓ โยชน์ ภิกษุสงสัย เดินเลย ๓ โยชน์ไป เป็นนิสสักคิย
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

เกิน ๓ โยชน์ ภิกษุสำคัญว่าหย่อน เดินเลย ๓ โยชน์ไป เป็น
นิสสักคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ทุกกฏ

หย่อน ๓ โยชน์ ภิกษุสำคัญว่าเกิน...ต้องอาบัติทุกกฏ

หย่อน ๓ โยชน์ ภิกษุสงสัย...ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

หย่อน ๓ โยชน์ ภิกษุสำคัญว่าหย่อน...ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๑๐๐] ภิกษุถือไปเพียงระยะ ๓ โยชน์ ๑ ภิกษุถือไปหย่อนระยะ ๓ โยชน์ ๑ ภิกษุถือไปก็ดี ถือกลับมาก็ดี เพียงระยะ ๓ โยชน์ ๑ ภิกษุถือไปเพียง ๓ โยชน์ แล้วพักแรมเสีย รุ่งขึ้นต่อจากนั้นไปอีก ๑ ขนเจียมถูกโจรชิงไปแล้ว ภิกษุได้คืนมา ถือไปอีก ๑ ขนเจียมที่สละแล้ว ภิกษุได้คืนมา ถือไปอีก ๑ ภิกษุให้คนอื่นช่วยถือไป ๑ ขนเจียมที่ทำเป็นสิ่งของแล้วภิกษุถือไป ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

โกสยวรรค สิกขาบทที่ ๖ จบ

โกสยวรรคที่ ๒ สิกขาบทที่ ๖

พรรณนาเอפקโลมสิกขาบท

เอפקโลมสิกขาบทว่า เตน สมเณ เป็นตัน ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:- ในเอפקโลมสิกขาบทนั้น มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้:-

บทว่า **อุปฺผณฺเตสุ** มีความว่า พวกชาวบ้านกล่าวคำสัพยอกเป็นต้นว่า ท่านขอรับ (ขนเจียมนี้) ท่านซื้อมาด้วยราคาเท่าไร ?

สองบทว่า จิตโกว อาสุมฺภิ มีความว่า พวกชาวบ้านขนมัดฟืนแบกใหญ่มาจากป่าเหน็ดเหนื่อยแล้วโยนลงไป ทั้ง ๆ ที่ยืนอยู่ฉันทใด ภิกษุนี้ได้โยน (ขนเจียม) ให้ตกลงไปฉันทนั้น.

บทว่า สหฺคฺคา แปลว่า ด้วยมือตนเอง. มีคำอธิบายว่า นำไปด้วยตนเอง.

สองบทว่า พหิติโยชนํ ปาเตติ มีความว่า โยนออกไปภายนอก ๓ โยชนํ. เมื่อชนเจียมจะตกไปโดยไม่มีอันตราย พอพ้นจากมือ เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์มากตัวตามจำนวนเส้นขน. ถ้าชนเจียมที่โยนไปนั้นกระทบที่ต้นไม้ หรือเสาในภายนอก ๓ โยชนํแล้วตกลงภายใน (๓ โยชนํ) อีก ยังไม่ต้องอาบัติ. ถ้าห่อชนเจียม ตกลงพื้นหยุดแล้วกลิ้งไป กลับเข้ามาภายใน (๓ โยชนํ) อีก เป็นอาบัติแท้.

ภิกษุยื่นข้างในเอามือ หรือเท้า หรือไม้เท้ากลิ้งไป, ห่อชนเจียมจะหยุด หรือไม่หยุดก็ตาม กลิ้งออกไป, เป็นอาบัติเหมือนกัน. ภิกษุวางไว้ด้วยตั้งใจว่า คนอื่นจักนำไป, แม้เมื่อคนนั้นนำชนเจียมไปเป็นอาบัติเหมือนกัน. ชนเจียมที่ภิกษุวางไว้ด้วยจิตบริสุทธิ์ลมพัดไปหรือคนอื่นให้ตกไป ในภายนอกโดยธรรมชาติของตน เป็นอาบัติเหมือนกัน เพราะภิกษุมืออุตสาหะ และเพราะสีกขาบทเป็นอจิตตกะ. แต่ในกรณีที่เป็นต้นท่านกล่าวอนาบัติไว้ ในเพราะชนเจียมที่ถูกลมพัดไป หรือบุคคลอื่นให้ตกไปภายนอกนี้, อนาบัติที่ท่านกล่าวไว้ นั้น ไม่สมด้วยบาลีแห่งอนาปัตติวาร.

ภิกษุกระทำห่อทั้งสองข้างให้เนื่องเป็นอันเดียวกัน เมื่อวางไว้ให้ห่อหนึ่งอยู่ในเขตแดน อีกห่อหนึ่งให้อยู่ในภายนอกเขตแดน, ยังรักษาอยู่ก่อน. แม้ในหาบที่เนื่องเป็นอันเดียวกัน ก็มีนัยเหมือนกันนี้. แต่ถ้าว่าชนเจียมเป็นเพียงแต่ภิกษุวางไว้ที่ปลายหาบมิได้ผูกเลย, ย่อมคุ้มอาบัติไม่ได้. เมื่อภิกษุสับเปลี่ยนแม้ชนเจียมที่เนื่องเป็นอันเดียวกันไปวางไว้แทน ก็เป็นอาบัติเหมือนกัน.

ในคำว่า อญฺญสฺส ยานเ วา นี้ มีวินิจฉัยดังนี้:- ภิกษุวางไว้บน

ยาน หรือบนหลังช้างเป็นต้น ซึ่งกำลังไป ด้วยตั้งใจว่า เมื่อเจ้าของเขา
ไม่รู้เลย มันจักนำไปเอง, เมื่อยานนั้น ล่วงเลย ๓ โยชน์ ไปเป็นอาบัติ
ทันที. แม้นในยานที่จอดอยู่ ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน. ก็ถ้าว่า ภิกษุวาง
ขนเจียมไว้บนยาน หรือบนหลังช้างเป็นต้นที่ไม่ไป แล้วขึ้นขับจีไป หรือ
ไปเดือนภายใต้ (ให้ไป) หรือเรียกให้ (จอดอยู่) ติดตามไป, ไม่เป็นอาบัติ
เพราะพระบาลีว่า ภิกษุให้คนอื่นช่วยนำไป. แต่ในกรณที่เป็นต้นท่าน
กล่าวว่า เป็นอาบัติ. คำนั้นไม่สมด้วยคำนี้ว่า ภิกษุให้คนอื่นช่วยนำไป.
ก็ในอทินนาทานเป็นอาบัติในเพราะสูงกฆาฏ (ตระบัดภายี). แท้จริง
อาบัติใด ในอทินนาทานนั้น, อาบัตินั้น เป็นอนาบัติในสิกขาบถนี้,
อาบัติใดในสิกขาบถนี้, อาบัตินั้น เป็นอนาบัติในอทินนาทานนั้น.

ภิกษุไปถึงสถานที่นั้นส่งใจไปอื่น หรือถูกพวกโจรเป็นต้นรบกวน
เลยไปเสียก็ดี, เป็นอาบัติเหมือนกัน. พึงทราบจำนวนอาบัติ ตามจำนวน
เส้นขนในฐานะทั้งปวง.

หลายบทว่า **ติโยชนํ วาสาธิปฺปาโย คนฺตุวา ตโต ปริ หรติ** มี
ความว่า ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้นำไป แม้ตั้งร้อยโยชน้อย่างนี้ ก็เพราะ
ไม่ได้อุเทศและปริปุจฉาเป็นต้น ในที่ที่คนไปแล้ว ภิกษุจึงไปในที่อื่นต่อ
จากที่นั้น, ไปในที่อื่นแม้จากที่นั้น.

สองบทว่า **อจฺฉินฺนํ ปฏฺฐลฺลิตฺวา** มีความว่า พวกโจรชิงเอาขนเจียม
นั้นไป รู้ว่าไม่มีประโยชน์แล้วคืนให้, ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้นำขนเจียม
นั้นไป.

สองบทว่า **นิสฺสุฏฺถํ ปฏฺฐลฺลิตฺวา** มีความว่า ได้ขนเจียมที่ทำวินัย-
กรรมแล้วคืนมา.

บทว่า กตถณฺทํ มีความว่า ขนเจียมที่เขาทำเป็นสังข์ของ มีผ้า
กัมพล พรหม และสันถัดเป็นต้น อย่างใดอย่างหนึ่งโดยที่สุดแม้เพียงมัด
ด้วยเส้นด้าย. อนึ่ง ภิกษุใด สอดขนเจียมลงในระหว่างถลกบาตรบาง ๆ
ก็ดี ในหลืบผ้ารัดเข้า ผ้าอังสะ และประคคเอนเป็นต้นก็ดี ในฝักมิด เพื่อ
ป้องกันสนิมกรรไกรเป็นต้นก็ดี โดยที่สุดอาพาธเป็นลม ขอนขนเจียมไว้
แม้ในช่องหูแล้วเดินไปเป็นอาบัติแก่ภิกษุนั้นเหมือนกัน, แต่ขนเจียมที่มัด
ด้วยด้ายใส่ไว้ (ในระหว่างรองเท้าและถลกบาตรเป็นต้น) ย่อมตั้งอยู่ใน
ฐานะแห่งขนเจียมที่เขาทำเป็นสังข์ของ. ภิกษุทำให้เป็นสังข์ผมแล้วนำไป, นี้
ชื่อว่าทางเลียงเก็บ, เป็นอาบัติเหมือนกัน. คำที่เหลือมีอรรถตั้งต้นทั้งนั้น.

บรรดาสมฺภูฐานเป็นต้น เอภกโถมสิกขาบทนี้ ชื่อว่าเอภกโถม-
สมฺภูฐาน (มีขนเจียมเป็นสมฺภูฐาน) ย่อมเกิดขึ้น ทางกาย ๑ ทางกายกับ
จิต ๑ เป็นกิริยา โนสัญญาวิโมกข์ อจิตตกะ ปณฺณตติวัชชะ กายกรรม
มีจิต ๓ มีเวทนา ๓ ดังนี้แล.

เอภกโถมสิกขาบทที่ ๖ จบ

โกถียวรรค สิกขาบทที่ ๗

เรื่องพระฉัพพัคคีย์

[๑๐๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ นิโคร-
ธาราม เขตพระนครกบิลพัสดุ์ แดบสักกชนบท ครั้งนั้น พระฉัพพัคคีย์
ใช้ภิกษุฉักบั้ง ย้อมบั้ง สางบั้ง ซึ่งขนเจียม ภิกษุฉักทั้งหลายมี

สาละวนซั๊ก ย่อม สาง ขนเจียมอยู่ จึงละเลยอุเทศ ปริปัจฉา อธิศีล
อธิจิต อธิปัญญา

ครั้งนั้นแล พระมหาปชาบดีโคตมีเถรี เสด็จเข้าเฝ้าพระผู้มีพระ-
ภาคเจ้า ณ พุทธสำนัก ครั้นถวายบังคมแล้ว ได้ประทับยืน ณ ที่ควร
ส่วนข้างหนึ่ง

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสถามพระมหาปชาบดีโคตมีเถรีผู้ประทับอยู่
ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้วว่า คุณก่อนพระโคตมี พวกภิกษุณียังเป็นผู้ไม่
ประมาท มีความเพียร มีตนส่งไปแล้วอยู่หรือ

พระนางกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า ความไม่ประมาทของพวก
ภิกษุณีจักมีแต่ไหน เพราะพระผู้เป็นเจ้าเหล่าปัจฉิมคีย์ใช้ภิกษุณีซั๊กบ้าง
ย่อมบ้าง สางบ้าง ซึ่งขนเจียม ภิกษุณีทั้งหลายมัวสาละวนซั๊ก ย่อม สาง
ขนเจียมอยู่ จึงละเลยอุเทศ ปริปัจฉา อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงชี้แจงให้พระมหาปชาบดีโคตมีเถรี
สมาทาน อاجหาญ ไร่เรียง ด้วยธรรมิกถาแล้ว พระนางถวายบังคม
พระผู้มีพระภาคเจ้า ทำประทักษิณ หลีกไปแล้ว

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ใน
เพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถาม
พระปัจฉิมคีย์ว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า พวกเธอใช้ภิกษุณีซั๊กบ้าง
ย่อมบ้าง สางบ้าง ซึ่งขนเจียมจริงหรือ

พระปัจฉิมคีย์ทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พ. เขาเป็นญาติของพวกเธอ หรือมิใช่ญาติ

ฉ. มิใช่ญาติ พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า คุณอนโมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ ภิกษุผู้มีใจญาติ ย่อมไม่รู้การกระทำที่สมควรหรือไม่สมควร อาการที่น่าเลื่อมใสหรือไม่น่าเลื่อมใส ของภิกษุณีผู้มีใจญาติ เมื่อเป็นเช่นนั้น พวกเธอยังใช้ภิกษุณีผู้มีใจญาติ ให้ชักบ้าง ย้อมบ้าง สางบ้าง ซึ่งขนเจียมได้ การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของพวกเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนพระฉัพพัคคีย์โดยอเนกปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบารุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลียงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย

ทรงกระทำกรรมที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่
ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อ-
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัตถธรรม ๑
เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๓๖. ๗. อนึ่ง ภิกษุใด ยังภิกษุณีผู้มีไชญฺหาติ ให้ชกฺกัถิ ให้
ย้อมกัถิ ให้สาวกัถิ ซึ่งขนเจียม เป็นนิสสัคคิยาจิตติยฺ.

เรื่องพระฉัพพัคคีย์ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๑๐๒] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มีการ
งานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด
มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะ
ก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ
อรรถว่า ทรงผืนผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ
โดยปฏิญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ-
อรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสาธารณธรรม ชื่อว่า
ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็น
พระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกัน
อุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ บรรดา
ภิกษุเหล่านั้น ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถ-
กรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ นี้ ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ใน
อรรถนี้

ที่ชื่อว่า ผู้มิใช่ญาติ คือ ไม่ใช่คนเนื่องถึงกัน ทางมารดาที่ดี
ทางบิดาก็ดี ตลอด ๗ ชั่วอายุของบุรพชนก

ที่ชื่อว่า ภิกษุณี ได้แก่ สตรีผู้อุปสมบทแล้วในสงฆ์ ๒ ฝ่าย

ภิกษุสั่งว่า **จงซัก** ต้องอาบัติทุกกฏ ขนเจียมที่ซักแล้ว เป็น
นิสสัยคิย

ภิกษุสั่งว่า **จงย้อม** ต้องอาบัติทุกกฏ ขนเจียมที่ย้อมแล้ว เป็น
นิสสัยคิย

ภิกษุสั่งว่า **จงสาว** ต้องอาบัติทุกกฏ ขนเจียมที่สาวแล้ว เป็น
นิสสัยคิย คือ เป็นของจำต้องเสียดสละแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดสละขนเจียมนั้นอย่างนี้:-

วิธีเสียดละ

เสียดละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหียงเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า
ท่านเจ้าข้า ขนเจียมเหล่านี้ของข้าพเจ้า ใช้ภิกษุณีผู้มีไช้ญาติ
ชักแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละขนเจียมเหล่านี้แก่สงฆ์
ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนขนเจียมที่เสียดละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-
ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ขนเจียมเหล่านี้ของภิกษุณี
ชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่ง
ของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ขนเจียมเหล่านี้แก่ภิกษุณีชื่อนี้.

เสียดละแก่คณะ

ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบ-
เท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหียงเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า:-
ท่านเจ้าข้า ขนเจียมเหล่านี้ของข้าพเจ้า ใช้ภิกษุณีผู้มีไช้ญาติ
ชักแล้ว เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละขนเจียมเหล่านี้แก่ท่าน
ทั้งหลาย
ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนขนเจียมที่เสียดละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-
ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า ขนเจียมเหล่านี้ของภิกษุณีชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่ง

ของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้ขณเจียมเหล่านี้แก่ภิกษุ
มีชื่อนี้.

เสียดละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เจวียงปา นั้ง
กระโห้งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า:-

ท่าน ขณเจียมเหล่านี้ของข้าพเจ้า ใช้ภิกษุผู้มีไช้ญาติชักแล้ว
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละขณเจียมเหล่านี้แก่ท่าน

กรันสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนขณเจียมที่เสียดละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้ขณเจียมเหล่านี้แก่ท่าน
ดังนี้.

บทภาษณีย์

สำคัญว่ามีไช้ญาติ จตุกกะ ๑

[๑๐๓] ภิกษุผู้มีไช้ญาติ ภิกษุสำคัญว่ามีไช้ญาติ ให้ชัก ซึ่งขณ
เจียมเป็นนิสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุผู้มีไช้ญาติ ภิกษุสำคัญว่ามีไช้ญาติ ให้ชัก ให้ย้อม ซึ่ง
ขณเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสัคคีย์

ภิกษุผู้มีไช้ญาติ ภิกษุสำคัญว่ามีไช้ญาติ ให้ชัก ให้สาง ซึ่ง
ขณเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสัคคีย์

ภิกษุผู้มีไช้ญาติ ภิกษุสำคัญว่ามีไช้ญาติ ให้ชัก ให้ย้อม ให้สาง
ซึ่งขณเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสัคคีย์

ลำดับว่ามิใช่ญาติ จตุกกะ ๒

ภิกษุณีผู้มีไม่ใช่ญาติ ภิกษุลำดับว่ามิใช่ญาติ ให้ย้อม ซึ่งชนเจียม เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุณีผู้มีไม่ใช่ญาติ ภิกษุลำดับว่ามิใช่ญาติ ให้ย้อม ให้สาง ซึ่งชนเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ กัมนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีไม่ใช่ญาติ ภิกษุลำดับว่ามิใช่ญาติ ให้ย้อม ให้ซัก ซึ่งชนเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ กัมนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีไม่ใช่ญาติ ภิกษุลำดับว่ามิใช่ญาติ ให้ย้อม ให้สาง ให้ซัก ซึ่งชนเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กัมนิสสัคคีย์

ลำดับว่ามิใช่ญาติ จตุกกะ ๓

ภิกษุณีผู้มีไม่ใช่ญาติ ภิกษุลำดับว่ามิใช่ญาติ ให้สาง ซึ่งชนเจียม เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุณีผู้มีไม่ใช่ญาติ ภิกษุลำดับว่ามิใช่ญาติ ให้สาง ให้ซัก ซึ่งชนเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ กัมนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีไม่ใช่ญาติ ภิกษุลำดับว่ามิใช่ญาติ ให้สาง ให้ย้อม ซึ่งชนเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ กัมนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีไม่ใช่ญาติ ภิกษุลำดับว่ามิใช่ญาติ ให้สาง ให้ซัก ให้ย้อม ซึ่งชนเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กัมนิสสัคคีย์

สงสัย จตุกกะ

ภิกษุณีผู้มีไม่ใช่ญาติ ภิกษุสงสัย ให้ซัก ซึ่งชนเจียม เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ชก ให้ย้อม ซึ่งขนเจียม ต้อง
อาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ชก ให้สาว ซึ่งขนเจียม ต้อง
อาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ชก ให้ย้อม ให้สาว ซึ่งขนเจียม
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสสัคคีย์

สงฆ์ จตุกกะ ๒

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ย้อม ซึ่งขนเจียม เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ย้อม ให้สาว ซึ่งขนเจียม ต้อง
อาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ย้อม ให้ชก ซึ่งขนเจียม ต้อง
อาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้ย้อม ให้สาว ให้ชก ซึ่งขนเจียม
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสสัคคีย์

สงฆ์ จตุกกะ ๓

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้สาว ซึ่งขนเจียม เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุณีผู้มีโชฎฐาติ ภิกษุสงฆ์ ให้สาว ให้ชก ซึ่งขนเจียม ต้อง
อาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีใจชูญาติ ภิกษุสงฆ์ ให้สาบ ให้ข้อม ซึ่งขนเจียม ต้อง
อาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีใจชูญาติ ภิกษุสงฆ์ ให้สาบ ให้ชัก ให้ข้อม ซึ่งขนเจียม
ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสสัคคีย์

สำคัญว่าเป็นญาติ จตุกกะ ๑

ภิกษุณีผู้มีใจชูญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ชัก ซึ่งขนเจียม
เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุณีผู้มีใจชูญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ชัก ให้ข้อม ซึ่ง
ขนเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีใจชูญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ชัก ให้สาบ ซึ่ง
ขนเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีใจชูญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ชัก ให้ข้อม ให้สาบ
ซึ่งขนเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสสัคคีย์

สำคัญว่าเป็นญาติ จตุกกะ ๒

ภิกษุณีผู้มีใจชูญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ข้อม ซึ่งขนเจียม
เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุณีผู้มีใจชูญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ข้อม ให้สาบ ซึ่ง
ขนเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีใจชูญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ข้อม ให้ชัก ซึ่งขน
เจียม ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีใจเอนกาย ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้ข้อม ให้สาบ ให้ชัก
ซึ่งขนเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสสัคคีย์

สำคัญว่าเป็นญาติ จตุกกะ ๓

ภิกษุณีผู้มีใจเอนกาย ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้สาบ ซึ่งขนเจียม เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุณีผู้มีใจเอนกาย ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้สาบ ให้ชัก ซึ่ง
ขนเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีใจเอนกาย ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้สาบ ให้ข้อม ซึ่ง
ขนเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ กับนิสสัคคีย์

ภิกษุณีผู้มีใจเอนกาย ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ ให้สาบ ให้ชัก ให้ข้อม
ซึ่งขนเจียม ต้องอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว กับนิสสัคคีย์

ทุกกฏ

ภิกษุ ใช้ภิกษุณี ชักขนเจียมของภิกษุอื่น ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุ ใช้ภิกษุณีผู้อุปสมบทแต่สงฆ์ฝ่ายเดียวชัก ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุณีผู้เป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่ามีใจเอนกาย...ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุณีผู้เป็นญาติ ภิกษุสงฆ์...ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

ภิกษุณีผู้เป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ...ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๑๐๔] ภิกษุณีผู้เป็นญาติชกให้เอง ๑ ภิกษุณีผู้มีโชญาติเป็นผู้ช่วย
เหลือ ๑ ภิกษุไม่ได้บอกใช้ภิกษุณีผู้มีโชญาติชกให้เอง ๑ ภิกษุใช้ให้ชก
ขนเจียม ที่ทำเป็นสิ่งของแล้วแต่ยังไม่ได้ใช้ ๑ ใช้สิกขมานาชก ๑ ใช้
สามณรีชก ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

โกธยวรรค สิกขาบทที่ ๗ จบ

โกธยวรรคที่ ๒ สิกขาบทที่ ๗

พรรณาเอภกโลมโธวาปนสิกขาบท

เอภกโลมโธวาปนสิกขาบทว่า เตน สมเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะ
กล่าวต่อไป:-

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า ริณฺจนฺติ แปลว่า ย่อมละทิ้ง คือ
ย่อมสละเสีย. มีคำอธิบายว่า ย่อมไม่อาจเพื่อจะประกอบเนื่อง ๆ.

คำที่เหลือในเอภกโลมโธวาปนสิกขาบทนี้ พร้อมทั้งสมุฏฐาน
เป็นต้น มีนัยดังกล่าวแล้วในปุราณจิวรสิกขาบทนั้นแล.

เอภกโลมโธวาปนสิกขาบทที่ ๗ จบ

โกธยวรรค สิกขาบทที่ ๘

เรื่องพระอุปัณฑกยบุตร

[๑๐๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระ-
เวฬุวัน อันเป็นสถานที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เขตพระนครราชคฤห์

ครั้งนั้นท่านพระอุปนันทศากยบุตร เป็นกุลุปกะของสกุลหนึ่ง รับประทานอาหาร อยู่เป็นประจำ ของเคี้ยวของฉันอันใดที่เกิดขึ้นในสกุลนั้น เขาย่อมแบ่งส่วน ไว้ถวายท่านพระอุปนันทศากยบุตร เช่นวันหนึ่งในสกุลนั้นมีเนื้อเกิดขึ้น เขาจึงแบ่งส่วนเนื้อนั้นไว้ถวายท่านพระอุปนันทศากยบุตร เด็กของสกุล นั้นตื่นขึ้นในเวลาเช้ามีด ร้องอ้อนวอนว่า จงให้เนื้อแก่ข้าพเจ้า บุรุษผู้สามิ จึงตั้งภรรยาว่า จงให้ส่วนของพระแก่เด็ก เราจักซื้อของอื่นถวายท่าน ครั้นแล้วเวลาเช้าท่านอุปนันทศากยบุตร นุ่งอันตราวาสกแล้ว ถือบาตรจีวร เข้าไปสู่สกุลนั้น แล้วนั่งบนอาสนะที่เขาจัดถวาย

ทันใด บุรุษนั้นเข้าไปหาท่านพระอุปนันทศากยบุตร กราบแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ได้กราบเรียนว่า ท่านเจ้าข้า เมื่อเช้านี้มี เนื้อเกิดขึ้น ผมได้เก็บไว้ถวายพระคุณเจ้าส่วนหนึ่ง จากนั้นเด็กคนนี้ ตื่นขึ้นแต่เช้ามีดร้องอ้อนวอนว่า จงให้เนื้อแก่ข้าพเจ้า ผมจึงได้ให้เนื้อ ส่วนของพระคุณเจ้าแก่เด็ก พระคุณเจ้าจะให้ผมจัดหาอะไรมาถวายด้วย ทรัพย์กหาปณะหนึ่ง ขอรับ

ท่านพระอุปนันทศากยบุตรถามว่า เธอบริจาคทรัพย์กหาปณะหนึ่ง แก่เราแล้วหรือ

บ. ขอรับ ผมบริจาคแล้ว

อ. เธอจงให้กหาปณะนั้นแหละแก่เรา

บุรุษนั้นได้ถวายกหาปณะแก่ท่านพระอุปนันทศากยบุตร ในทันใด นั้นเองแล้วเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า พระสมณะเชื้อสายพระ- ศากยบุตรเหล่านี้ รักรูปียะเหมือนพวกเรา

ภิกษุทั้งหลายได้ยินบุรุษนั้นเฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดา
ภิกษุที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละอาย มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ต่อ
ศึกษา ต่างก็เฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนท่านพระอุปนันท-
ศากยบุตรจึงได้รับรูปิยะเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็น कैมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่าน
พระอุปนันทศากยบุตรว่า คุณก่อนอุปนันทะ ข่าว่าเธอรับรูปิยะจริงหรือ
ท่านพระอุปนันทศากยบุตรทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงตีเตียน

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตีเตียนว่า คุณก่อนโมฆมบุรุษ การกระทำ
ของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้
ไม่ควรทำ ไฉนเธอจึงได้รับรูปิยะเล่า การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็น
ไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใส
ยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไป
เพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็น
อย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงตีเตียนท่านพระอุปนันทศากยบุตร โดย
อนกปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็น
คนบำรุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความ

คลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรีศคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความ
เป็นคนบารุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความ
กำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารถนาความเพียร โดย
อเนกปริยาย ทรงกระทำกรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสม
แก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆกรรม ๑
เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๓๗. ๘. อนึ่ง ภิกษุใด รับก็ดี ให้รับก็ดี ซึ่งทอง เงิน หรือ
ยินดีทอง เงิน อันเขาเก็บไว้ให้ เป็นนิสสัยกัปปาจิตตีย์.

เรื่องพระอุปัฏฐากยบุตร จบ

สิกขาบทวิถังค์

[๑๐๖] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มีการงานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า พระพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ทรงผินผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ โดยปฏิบัติญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่าเป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสัทธรรม ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกัน อุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบควรแก่ฐานะ บรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ นี้ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้

ที่ชื่อว่า ทอง ตรัสหมายทองคำ

ที่ชื่อว่า เงิน ได้แก่ กหาปณะ มาสกที่ทำด้วยโลหะ มาสกที่ทำด้วยไม้ มาสกที่ทำด้วยครั้ง ซึ่งใช้เป็นมาตราสำหรับแลกเปลี่ยนซื้อขายกันได้.

บทว่า รับ คือ รับเอง เป็นนิสัคคีย์.

บทว่า ให้รับ คือ ให้คนอื่นรับแทน เป็นนิสัคคีย์.

บทว่า หรือยินดีทองเงินอันเขาเก็บไว้ให้ ความว่า หรือยินดีทองเงินที่เขาเก็บไว้ให้ด้วยบอกว่า ของนี้จึงเป็นของพระคุณเจ้า ดังนี้ เป็นต้น เป็นนิสสัคคีย์ ทอง เงิน ที่เป็นนิสสัคคีย์ ต้องเสียสละในท่ามกลางสงฆ์

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละรูปิยะนั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียสละรูปิยะ

ภิกษุรูปิยะนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้ารับรูปิยะไว้แล้ว ของนี้ของข้าพเจ้า เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละรูปิยะนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ ถ้าคนผู้ทำการวัด หรืออุบาสก เดินมาในสถานที่เสียสละนั้น พึงบอกเขาว่า ท่านจงรู้ของสิ่งนี้ ถ้าเขาถามว่า จะให้ผมนำของสิ่งนี้ไปหาอะไรมา อย่างบอกว่า จงนำของสิ่งนี้หรือของสิ่งนี้มา ควรบอกแต่ของที่เป็นกับปิยะ เช่น เนยใส น้ำมัน น้ำผึ้ง หรือน้ำอ้อย ถ้าเขานำรูปิยะนั้นไปแลกของที่เป็นกับปิยะมาถวาย เว้นภิกษุผู้รับรูปิยะ ภิกษุนอกนั้นฉันได้ทุกรูป ถ้าได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้พึงบอกเขาว่า โปรดช่วยฟังของนี้ ถ้าเขาฟังให้ นั่นเป็นการดี ถ้าเขาไม่ฟังให้ พึงสมมติภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ ให้เป็นผู้ฟังรูปิยะ

องค์ ๕ ของภิกษุผู้ทิ้งรูปิยะ

องค์ ๕ นั้น คือ ๑.ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความชอบพอ ๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะเกลียดชัง ๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะงมงาย ๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะกลัว และ ๕. รู้จักว่าทำอะไรเป็นอันทิ้งหรือไม่เป็นอันทิ้ง

ก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสมมติภิกษุนั้น อย่างนี้:-

วิธีสมมติภิกษุผู้ทิ้งรูปิยะ

พึงขอภิกษุให้รับตกลงก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

คำสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้ทิ้งรูปิยะ นี่เป็นญัตติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้ทิ้งรูปิยะ การสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้ทิ้งรูปิยะ ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกษุมีชื่อนี้ สงฆ์สมมติให้เป็นผู้ทิ้งรูปิยะแล้ว ชอบแก่สงฆ์ เหตุอันหนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้

ภิกษุผู้รับสมมติแล้วนั้น พึงทิ้งอย่างหมายที่ตก ถ้าทิ้งหมายที่ตก ต้องอาบัติทุกกฏ.

บทภาษณีย์

ติกนิสสัคคียปาจิตติย

[๑๐๗] รูปียะ ภิกษุสำคัญว่าเป็นรูปียะ รับรูปียะ เป็นนิสสัคคีย
ต้องอาบัติปาจิตติย

รูปียะ ภิกษุสงฆ์ รับรูปียะ เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตติย

รูปียะ ภิกษุสำคัญว่ามีรูปียะ รับรูปียะ เป็นนิสสัคคีย ต้อง
อาบัติปาจิตติย

ทุกกฏ

ไม่ใช้รูปียะ ภิกษุสำคัญว่าเป็นรูปียะ ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ใช้รูปียะ ภิกษุสงฆ์...ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

ไม่ใช้รูปียะ ภิกษุสำคัญว่าไม่ใช่รูปียะ... ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๑๐๘] ทองเงินตกอยู่ภายในวัดก็ดี ภายในที่อยู่ก็ดี ภิกษุหยิบยก
เองก็ดี ใช้ให้หยิบยกก็ดี แล้วเก็บไว้ด้วยตั้งใจว่า เป็นของผู้อื่น ผู้นั้น
จักนำไปดังนี้ ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๘ จบ

โกถียวรรคที่ ๒ สิกขาบทที่ ๘

พรรณารูปียสิกขาบท

รูปียสิกขาบทว่า เตน สมยณ เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:-
ในรูปียสิกขาบทนั้น มีวินัจฉัยดังต่อไปนี้:-

บทว่า ปฎิวีโส แปลว่า ส่วน.

ในบทว่า ชาตรูปปรชต์ นี้ คำว่า ชาตรูป เป็นชื่อแห่งทองคำ. ก็เพราะทองคำนั้นเป็นเช่นกับพระฉวีวรรณแห่งพระตถาคต; เพราะฉะนั้น ท่านจึงกล่าวไว้ในบทภาชนะว่า ท่านเรียกพระฉวีวรรณของพระศาสดา. เนื้อความแห่งบทภาชนะนั้นว่า โลหะพิเศษมีสีเหมือนพระฉวีวรรณของพระศาสดา นี้ชื่อว่า ชาตรูป (ทองคำธรรมชาติ). ส่วนเงินท่านเรียกว่า รูปียะ. ในคำทั้งหลายว่า สังข์ สีลา ประพาพเงิน ทอง เป็นต้น. แต่ในสิกขาบทนี้ ท่านประสงค์เอากหาปณะเป็นต้นอย่างใดอย่างอย่างหนึ่ง ที่ให้ถึงการซื้อขายได้. เพราะเหตุนี้มันแล ในบทภาชนะแห่งบทว่า รชต์ นั้น ท่านจึงกล่าวคำว่า กหาปณะ โลหมาสก ดังนี้ เป็นต้น.

[อธิบายวัตถุแห่งนิสัคคีย์และทุกกฏ]

บรรดาบทว่า กหาปณะ เป็นต้นนั้น กหาปณะที่เขาทำด้วยทองคำก็ดี ทำด้วยเงินก็ดี กหาปณะธรรมดาที่ดี ชื่อว่า กหาปณะ.

มาสกที่ทำด้วยแร่ทองแดง เป็นต้น ชื่อว่า โลหมาสก.

มาสกที่ทำด้วยไม้แก่นก็ดี ด้วยข้อไม้ไผ่ก็ดี โดยที่สุดแม้มาสกที่เขาทำด้วยใบตาลสลักเป็นรูป ก็ชื่อว่า มาสกไม้.

มาสกที่เขาทำด้วยครั้งก็ดี ด้วยยางก็ดี คุณให้เกิดรูปขึ้น ชื่อว่า

มาสกยาง.

ก็ด้วยบทว่า **เย โวหาร์ คจฺจนฺติ** นี้ ท่านสงเคราะห์เอามาสกทั้งหมดที่ใช้เป็นมาตราซื้อขายในชนบท ในเวลาซื้อขายกัน โดยที่สุดทำด้วยกระดุกบ้าง ทำด้วยหนังบ้าง ทำด้วยเมล็ดผลไม้บ้าง คุณให้เป็นรูปบ้าง มิได้คุณให้เป็นรูปบ้าง. วัตถุทั้ง ๔ อย่าง คือ เงิน ทอง ทั้งหมดนี้ (และ) มาสกทอง มาสกเงิน มีประเภทดังกล่าวแล้วแม้ทั้งหมด จัดเป็นวัตถุแห่งนิสสัคคีย์, วัตถุนี้ คือ มุกดา มณี ไพฑูรย์ สังข์ ศิลา ประพาฬ ทับทิม บุพราคม รัชชชาติ ๗ ชนิด ทาสหญิง ทาสชาย นาไร่ สวนดอกไม้ สวนผลไม้ เป็นต้น จัดเป็นวัตถุแห่งทุกกฏ. วัตถุนี้ คือ ด้าย ผาไล ไถ ผืนผ้า ผ้ายอปรัชชาติมือเนกประการ และเภสัช มีเนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อยบเป็นต้น จัดเป็นกัมปิยวัตถุ.

บรรดานิสสัคคีย์วัตถุและทุกกฏวัตถุนั้น ภิกษุจะรับนิสสัคคีย์วัตถุเพื่อประโยชน์ตนเอง หรือเพื่อประโยชน์แก่สงฆ์ คณะบุคคลและเจดีย์ เป็นต้น ย่อมไม่ควร, เป็นนิสสัคคีย์ปาจิตติย์ แก่ภิกษุผู้รับเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง. เป็นทุกกฏแก่ภิกษุผู้รับเพื่อประโยชน์แก่สิ่งที่เหลือ เป็นทุกกฏอย่างเดียว แก่ภิกษุผู้รับทุกกฏวัตถุ เพื่อประโยชน์ทุกอย่าง, ไม่เป็นอาบัติในกัมปิยวัตถุ. เป็นปาจิตติย์ด้วยอำนาจที่มาในรัตนสิกขาบทข้างหน้า แก่ภิกษุผู้รับวัตถุมีเงิน เป็นต้นแม้ทั้งหมด ด้วยหน้าที่แห่งภณฑาคาริก เพื่อต้องการจะเก็บไว้.

[ว่าด้วยการรับ การใช้ให้รับ และวิธีปฏิบัติในรูปียะ]

บทว่า **อุคฺคณฺหะย** แปลว่า ฟังถือเอา. ก็เพราะเมื่อภิกษุรับเอา จึงต้องอาบัติ; ฉะนั้น ในบทภาชนะแห่งบทว่า **อุคฺคณฺหะย** นั้น ท่านจึงกล่าวว่า ภิกษุรับเอง เป็นนิสสัคคียปาจิตตีย์. แม้ในบทที่เหลือ ก็มีนัยอย่างนี้.

ในการรับเองและใช้ให้รับนั้น มีวินัยฉัยดังนี้:-

เป็นอาบัติตัวเดียวแก่ภิกษุผู้รับเอง หรือใช้ให้รับวัตถุสิ่งเดียว ในบรรดาภณฑะ คือ ทองเงิน ทั้งกหาปณะ และมาสก. ถ้าแม้ว่า ภิกษุรับเอง หรือใช้ให้รับตั้งพันอย่างรวมกัน, เป็นอาบัติมากตามจำนวนวัตถุ. แต่ในมหาปัจจริและกฐนที กล่าวรวมกันว่า เป็นอาบัติ โดยนัยรูปในถุงที่ผูกไว้หย่อน ๆ หรือในภาชนะที่บรรจุไว้หลวม ๆ. ส่วนในถุงที่ผูกไว้แน่น หรือในภาชนะที่บรรจุแน่น เป็นอาบัติตัวเดียวเท่านั้น.

ส่วนในการยินดีเงินทองที่เขาเก็บไว้ มีวินัยฉัยดังนี้:- เมื่อเขากล่าวว่า นี่เป็นของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ถ้าแม้ภิกษุยินดีด้วยจิต เป็นผู้ใคร่เพื่อจะรับเอาด้วยกายหรือวาจา, แต่ปฏิเสธว่า นี่ไม่ควร ไม่เป็นอาบัติ. แม้ไม่ห้ามด้วยกายและวาจา เป็นผู้ยินดีด้วยจิต ไม่ยินดีด้วยคิดว่า นี่ไม่ควรแก่เรา ไม่เป็นอาบัติเหมือนกัน. จริงอยู่ บรรดาไตรทวารอันภิกษุห้ามแล้วด้วยทวารใดทวารหนึ่ง ย่อมเป็นอันห้ามแล้วแท้. แต่ถ้าไม่ห้ามด้วยกายและวาจา รับอยู่ด้วยจิต ย่อมต้องอาบัติ ในกายทวารและวจีทวาร มีการไม่กระทำเป็นสมุฏฐาน เพราะไม่กระทำการห้ามที่ตนพึงกระทำด้วยกายและวาจา. แต่ ชื่อว่า อาบัติ ทางมโนทวาร ไม่มี. บุคคลคนเดียววางเงินทองตั้งร้อยตั้งพันไว้ใกล้เท้า ด้วยกล่าวว่า นี่ จงเป็น

ของท่าน. ภิกษุห้ามว่า นี่ไม่ควร. อุบาสกพูดว่า กระผมสละถวายท่านแล้ว ก็ไป มีคนอื่นมาที่นั่น ถามว่า นี่อะไร ขอรับ ! ภิกษุฟังบอกคำที่อุบาสกนั้น และคนพูดกัน. ถ้าเขาพูดว่า ผมจักเก็บให้ ขอรับ ! ท่านจงแสดงที่เก็บ. ภิกษุฟังขึ้นไปยังปราสาทถึงชั้น ๗ แล้วฟังบอกว่า นี่ที่เก็บ. แต่อย่าฟังบอกว่า จงเก็บไว้ในที่นี้. อกัปปิยวัตถุ (มีทองและเงิน เป็นต้น) ย่อมเป็นอันอาศัยวัตถุที่เป็นกัปปิยะและอกัปปิยะ ตั้งอยู่ด้วย คำบอกมีประมาณเท่านี้, ฟังปิดประตูแล้วอยู่รักษา.

ถ้าว่า อุบาสกถือเอาบาตรและจีวรซึ่งเป็นของจะขายบางอย่างมา, เมื่อเขากล่าวว่า ท่านจักรับสิ่งนี้ไหม ขอรับ ! ฟังกล่าวว่า อุบาสก พวกเรามีความต้องการสิ่งนี้ และวัตถุชื่อเห็นปานนี้ ก็มีอยู่, แต่ไม่มีกัปปิยการก. ถ้าเขาพูดว่า ผมจักเป็นกัปปิยการก, ขอท่านโปรดเปิดประตูให้เถิด ฟังเปิดประตูแล้ว กล่าวว่า ตั้งอยู่ในโอกาสโน้น. และอย่าฟังกล่าวว่า ท่านจงถือเอาสิ่งนี้. แม้อย่างนี้ อกัปปิยวัตถุก็เป็นอันอาศัยวัตถุที่เป็นกัปปิยะและอกัปปิยะตั้งอยู่เหมือนกัน. ถ้าเขาถือเอา กหาปณะนั้นแล้ว ถวายกัปปิยภัณฑ์แก่เธอ, ควรอยู่. ถ้าเขาถือเอาเงินไป ฟังบอกเขาว่า พวกเราจักไม่เอาภัณฑ์ของท่าน, จงเก็บเสีย.

ในคำว่า **สงฺฆมฺมุขเณ นิสฺสขุชิตพฺพํ** นี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าไม่ตรัสว่า ฟังสละ แก่สงฆ์ หรือแก่คณะ หรือแก่บุคคล ก็เพราะธรรมดาว่า รุกขิยะเป็นอกัปปิยะ (เป็นของไม่สมควร).

อนึ่ง เพราะรุกขิยะนั้น เป็นเพียงแต่ภิกษุรับไว้เท่านั้น เธอไม่ได้จ่ายหากัปปิยภัณฑ์อะไรด้วยรุกขิยะนั้น; ฉะนั้น เพื่อทรงแสดงการใช้สอยโดยอุบาย จึงตรัสว่า ฟังสละในท่ามกลางแห่งสงฆ์.

ชื่อว่า กบิย อัจฉิตพุทฺธ สปิ ว มีความว่า ฟังบอก
อย่างนี้ว่า อุบาสก เนยใส หรือน้ำมัน ย่อมควรแก่บรรพชิตทั้งหลาย.

[ปัจจัยที่ได้จากรูปิยะที่ภิกษุรับ ไม่ควรแก่เธอผู้รับ]

ชื่อว่า รูปิยปฏิคฺคาหกั จเปตฺวา สพุเพหฺว ปริภุชิตพุทฺธ
มีความว่า ภิกษุทั้งหมดพึงแจกกันบริโภคนั้น. ภิกษุผู้รับรูปิยะไม่พึงรับ
ส่วนแบ่ง. แม้ได้ส่วนที่ถึงแก่พวกภิกษุอื่นหรืออารามิกชนแล้ว จะบริโภคนั้น
ก็ไม่ควร. โดยที่สุด เนยใส หรือน้ำมันนั้น อันดิรัจฉานมีถึงเป็นต้น
ลักเอาไปจากส่วนแบ่งนั้น วางไว้ในป่า หรือที่หล่นจากมือของสัตว์
เหล่านั้น ยังเป็นของอันดิรัจฉานหวงแหนก็ดี เป็นของบังสุกุลก็ดี ไม่
สมควรทั้งนั้น. แม้จะอบเสนาสนะ ด้วยน้ำอ้อยที่นำมาจากส่วนแบ่งนั้น
ก็ไม่ควร. จะตามประทีปด้วยเนยใส หรือน้ำมันแล้วนอนก็ดี กระทำ
กสิณปริกรรมก็ดี สอนหนังสือก็ดี ด้วยแสงสว่างแห่งประทีป ไม่ควร.
อนึ่ง จะทาแผลที่ร่างกายด้วยน้ำมัน น้ำผึ้งและน้ำอ้อยเป็นต้น จากส่วน
แบ่งนั้น ก็ไม่ควรเหมือนกัน.

คนทั้งหลาย เออวัตถุนั้น จำหาเตียงและตั้งเป็นต้นก็ดี สร้าง
อุโบสถาคารก็ดี สร้างโรงฉันก็ดี จะบริโภคน้ำใช้สอย ก็ไม่ควร. แม้ร่วมเงา
(แห่งโรงฉัน เป็นต้น) อันแผ่ไปอยู่ตามเขตของเรือน ก็ไม่ควร. ร่วมเงา
ที่เลยเขตไป ควรอยู่ เพราะเป็นของจรมา. จะเดินไปตามทางก็ดี
สะพานก็ดี เรือก็ดี แพก็ดี ที่เขาจำหน่ายวัตถุนั้นสร้างไว้ไม่ควร. จะดื่ม
หรือใช้สอยน้ำที่เอ่อขึ้นเต็มปริมสระ โบกขรณี ซึ่งเขาให้ขุดด้วยวัตถุนั้น
ก็ไม่ควร. แต่ถ้าน้ำภายใน (สระ) ไม่มี น้ำที่ไหลมาใหม่ หรือ

น้ำฝนไหลเข้าไป สมควรอยู่. แม้น้ำที่มาใหม่ซึ่งซื้อพร้อมกับสระ
โบกขรณีที่ซื้อมา (ด้วยวัตถุนั้น) ก็ไม่ควร.

สงฆ์ตั้งวัตถุนั้นเป็นของฝาก (เก็บดอกผล) บริโภคปัจจัย แม้
ปัจจัยเหล่านั้น ก็ไม่ควรแก่เธอ. แม้อารามซึ่งเป็นที่อันสงฆ์รับไว้
(ด้วยวัตถุนั้น) ก็ไม่ควรเพื่อบริโภคใช้สอย. ถ้าพื้นดินก็ดี พืชก็ดี เป็น
อภัยปิยะ, จะใช้สอยพื้นดิน จะบริโภคผลไม้ไม่ควรทั้งนั้น. ถ้าภิกษุ
ซื้อพื้นดินอย่างเดียว เพาะปลูกพืชอื่น, จะบริโภคผล ควรอยู่. ถ้าพืช
ภิกษุซื้อมาปลูกลงในพื้นดินอันเป็นอภัยปิยะ จะบริโภคผล ไม่ควร. จะนั่ง
หรือนอนบนพื้นดิน ควรอยู่.

ชื่อว่า สเจ โส จตุเทติ มีความว่า เขาโยนทิ้งไป ที่แห่งใด
แห่งหนึ่ง. ถ้าแผ่นดินไม่ทิ้ง หรือถือเอาไปเสียเอง, ไม่พึงห้ามเขา

ชื่อว่า โน เจ จตุเทติ มีความว่า ถ้าเขาไม่ถือเอาไป และไม่
ทิ้งให้ หลีกไปตามความปรารถนา ด้วยใส่ใจว่า ประโยชน์อะไรของเรา
ด้วยการขวนขวายนี้, ลำดับนั้น สงฆ์พึงสมมติภิกษุผู้มีลักษณะตามที่พระ-
ผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้ว ให้เป็นผู้ทิ้งรูปิยะ.

[ว่าด้วยองค์แห่งภิกษุผู้ทิ้งรูปิยะ]

ในคำว่า โย น จตุเทติ เป็นต้น มีวินิจฉัยดังนี้:- ภิกษุผู้
กระทำวัตถุนั้นเพื่อตน หรือยกตนขึ้นอ้าง ด้วยอำนาจแห่งความโลภ
ชื่อว่า ย่อมถึงความลำเอียงเพราะชอบกัน. เมื่อรุกรานผู้อื่นด้วยอำนาจ
แห่งโทสะว่า ภิกษุนี้ไม่รู้แม่บทเลย ไม่รู้วินัย ชื่อว่า ย่อมถึงความ ลำเอียง
เพราะโทสะ. เมื่อถึงความเป็นผู้พลั้งผลและหลงลืมสติด้วยอำนาจโมหะ

ชื่อว่า ย่อมถึงความลำเอียงเพราะหลง. เมื่อไม่อาจจะทิ้งเพราะกลัวภิกษุ
ผู้รับรูปียะ ชื่อว่าย่อมถึงความลำเอียงเพราะกลัว. ภิกษุผู้ไม่กระทำอย่างนี้
บัณฑิตพึงทราบว่าย่อมไม่ถึงความลำเอียงเพราะชอบกัน ฯลฯ ย่อมไม่ถึง
ความลำเอียงเพราะกลัว.

สองบทว่า อนิมิต्तํ กตฺวา ได้แก่ ไม่กระทำให้มีที่หมาย. อธิบายว่า
ภิกษุผู้ทิ้งรูปียะนั้น หลับตาแล้ว ไม่เหลียวดูจุกจุกคือไม่กำหนดหมายที่ตก
พึงทิ้งให้ตกไปในแม่น้ำ ในเหว หรือในพุ่มไม้. ในรูปียะแม้อันภิกษุ
พึงรังเกียจอย่างนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าก็ตรัสบอกการบริโภคใช้สอย แก่
ภิกษุทั้งหลายโดยปริยาย. ก็การบริโภคปัจจัยที่เกิดขึ้นจากรูปียะนั้น ย่อม
ไม่สมควรแก่ภิกษุผู้รับรูปียะ โดยปริยายไร ๆ เลย. ก็การบริโภคปัจจัย
ที่เกิดขึ้นนี้ ไม่ควรแก่ภิกษุผู้รับรูปียะนั้น ฉนใด. ปัจจัยที่เกิดขึ้น เพราะ
การอวดอุตริมนุสสรรมอันไม่มีจริงก็ดี เพราะกุกกุกกรรมก็ดี เพราะ
การหลอกลวงเป็นต้นก็ดี ย่อมไม่ควรแก่ภิกษุนั้น และแก่ภิกษุอื่น ฉนนั้น
ถึงปัจจัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมโดยสม่าเสมอ ยังไม่ได้พิจารณา จะบริโภค
ก็ไม่ควร.

[อธิบายการบริโภคปัจจัยมี ๔ อย่าง]

จริงอยู่ การบริโภค มี ๔ อย่าง คือ ไถยบริโภค (บริโภคอย่าง
ขโมย) ๑ อธิบริโภค (บริโภคอย่างเป็นหนี้) ๑ ทายัชชบริโภค (บริโภค
อย่างเป็นผู้รับมรดก) ๑ สามิบริโภค (บริโภคอย่างเป็นเจ้าของ) ๑. บรรดา
การบริโภค ๔ อย่างนั้น การบริโภคของภิกษุผู้ทุศีลซึ่งนั่งบริโภคอยู่
แม้ในท่ามกลางสงฆ์ ชื่อว่า ไถยบริโภค. การบริโภคไม่พิจารณาของ

ภิกษุผู้มีศีล ชื่อว่า อินฺทบริโกล. เพราะฉะนั้น ภิกษุผู้มีศีลพึงพิจารณา
จิวรทุกขณะที่บริโกลใช้สอย บิณฑบาตพึงพิจารณาทุก ๆ คำกลืน. เมื่อ
ไม่อาจอย่างนั้น พึงพิจารณาในกาลก่อนนั้น หลังนั้น ยามต้น ยามกลาง
และยามสุดท้าย. หากเมื่อเธอไม่ทันพิจารณาอรุณขึ้น, ย่อมตั้งอยู่ในฐานะ
บริโกลหนี. แม้เสนาสนะ ก็พึงพิจารณาทุก ๆ ขณะที่ใช้สอย. ความมี
สติเป็นปัจจัยทั้งในขณะรับทั้งในขณะบริโกลเกสัช ย่อมควร. แม้เมื่อ
เป็นอย่างนั้น ก็เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ทำสติในการรับ ไม่ทำในการบริโกล
อย่างเดียว. แต่ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ไม่ทำสติในการรับ ทำแต่ในเวลา
บริโกล.

ก็สุทธิมิ ๔ อย่าง คือ เทสนาสุทธิ (หมจดจด้วยการแสดง) ๑
สังวรสุทธิ (หมจดจด้วยการสังวร) ๑ ปริยญฺญิสุทธิ (หมจดจด้วยการแสวงหา) ๑
ปัจจเวกขณสุทธิ (หมจดจด้วยการพิจารณา) ๑. บรรดาสุทธิ ๔ อย่างนั้น
ปาฎิโมกขสังวรศีล ชื่อว่า เทสนาสุทธิ. ก็ปาฎิโมกขสังวรศีลนั้น ท่านเรียก
ว่า เทสนาสุทธิ เพราะบริสุทธิด้วยการแสดง. อินทริยสังวรศีล ชื่อว่า
สังวรสุทธิ. ก็อินทริยสังวรศีลนั้น ท่านเรียกว่า สังวรสุทธิ เพราะ
บริสุทธิด้วยสังวร คือ การตั้งจิตอธิษฐานว่า เราจักไม่ทำอย่างนี้อีก
เท่านั้น. อาชีวปริสุทธิศีล ชื่อว่า ปริยญฺญิสุทธิ. ก็อาชีวปริสุทธิศีลนั้น
ท่านเรียกว่า ปริยญฺญิสุทธิ เพราะเป็นความบริสุทธิด้วยการแสวงหา
ของภิกษุผู้ละอเนสนาแล้วยังปัจจัยทั้งหลายให้เกิดขึ้นโดยธรรม โดยสม่า
เสมอ. ปัจจัยบริโกลสันนิสตีตศีล ชื่อว่า ปัจจเวกขณสุทธิ. จริงอยู่
ปัจจัยบริโกลสันนิสตีตศีลนั้น ท่านเรียกว่า ปัจจเวกขณสุทธิ เพราะ
๑-๒. ในที่อื่น ๆ เป็น ปริยญฺญิสุทธิ.

บริสุทธิด้วยการพิจารณาที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้โดยนัยมีอาทิว่า ภิกษุ
ย่อมพิจารณาโดยแบบคายนแล้วเสพจิรว ดังนี้. เพราะเหตุ นั้น ข้าพเจ้าจึง
กล่าวว่า แต่ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ไม่ทำสติในการรับ ทำแต่ในการ
บริโภค. การบริโภคปัจจัยของพระเสขะ ๗ จำพวก ชื่อว่า ทายัชชบริโภค.
จริงอยู่ พระเสขะ ๗ จำพวกนั้น เป็นพระโอรสของพระผู้มีพระภาคเจ้า;
เพราะฉะนั้น จึงเป็นทายาทแห่งปัจจัยอันเป็นของพระพุทธรูปดา บริโภคอยู่
ซึ่งปัจจัยเหล่านั้น.

ถามว่า ก็พระเสขะเหล่านั้น บริโภคปัจจัยของพระผู้มีพระภาคเจ้า
หรือบริโภคปัจจัยของพวกคฤหัสถ์?

ตอบว่า ปัจจัยเหล่านั้น แม้อันพวกคฤหัสถ์ถวาย ก็จริง. แต่ชื่อว่า
เป็นของพระผู้มีพระภาคเจ้า เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตไว้
เพราะฉะนั้น บัณฑิตพึงทราบว่ พระเสขะเหล่านั้น บริโภคปัจจัยของ
พระผู้มีพระภาคเจ้า. ก็กรรมทายาทสูตร เป็นเครื่องสาธกในการบริโภค
ปัจจัยของพระผู้มีพระภาคเจ้านี้.

การบริโภค ของพระชีนาสพทั้งหลาย ชื่อว่า สามิบริโภค. จริงอยู่
พระชีนาสพทั้งหลายเหล่านั้น ชื่อว่าเป็นเจ้าของบริโภคเพราะล่วงความ
เป็นทาสแห่งคณหาได้แล้ว. บรรดาการบริโภคทั้ง ๔ นี้ สามิบริโภคและ
ทายัชชบริโภค ย่อมควรแม้แก่ภิกษุทุกจำพวก. อธิบริโภค ไม่สมควร
เลย. ในไถยบริโภค ไม่มีคำจะพูดถึงเลย.

[อธิบายว่าการบริโภคอีก ๔ อย่าง]

การบริโภคแม้อื่นอีก ๔ คือ ลัชชีบริโภค อลัชชีบริโภค รัम्मิมิ-
บริโภค อรัम्मิมิบริโภค. บรรดาการบริโภค ๔ อย่างนั้น การบริโภค

ของอสังฆิกษีภิกษุร่วมกับสังฆิกษีภิกษุ สมควร. ไม่พึงปรับอาบัติเธอ. การ
บริโภคน้ำของสังฆิกษีภิกษุร่วมกับอสังฆิกษีภิกษุ ย่อมควรตลอดเวลาที่เธอยังไม่รู้.
เพราะว่าธรรมเนียมปฏิบัติผู้เป็นอสังฆิกษีมาแต่แรกไม่มี. เพราะฉะนั้น พึงว่า
กล่าวเธอในเวลาทราบว่าเป็นอสังฆิกษีว่า ท่านทำการละเมิดในกายทวาร
และวจีทวาร, การทำนั้น ไม่สมควรเลย, ท่านอย่าได้กระทำอย่างนี้.
ถ้าเธอไม่เอื้อเฟื้อเพื่อยังคงกระทำอยู่อีก, ถ้ายังขึ้นทำการบริโภคร่วมกับอสังฆิกษี
นั้น, แม้เธอก็กลายเป็นอสังฆิกษีไปด้วย. ฝ่ายภิกษุใด กระทำการบริโภคร่วมกับอสังฆิกษี
ผู้ซึ่งเป็นภรรยาของตน, แม้ภิกษุนั้น อันภิกษุอื่นเห็น
พึงห้าม, ถ้าเธอไม่ยอมงดเว้น, ภิกษุแม้รูปนี้ ก็เป็นอสังฆิกษีเหมือนกัน.
อสังฆิกษีภิกษุแม้รูปเดียว ย่อมทำให้ภิกษุเป็นอสังฆิกษีได้แม้ตั้งร้อยรูปอย่างนี้.
ชื่อว่าอาบัติในการบริโภคร่วมกันระหว่างอสังฆิกษีกับอสังฆิกษี ย่อมไม่มี. การ
บริโภคร่วมระหว่างสังฆิกษีกับสังฆิกษี เป็นเช่นเดียวกับขัตติยกุมารสองพระองค์
เสวยร่วมกันในสุวรรณภวน. การบริโภคน้ำเป็นธรรม และไม่เป็นที่ธรรม
ผู้ศึกษาพึงทราบด้วยอำนาจแห่งปัจฉินั้นแล.

ในการบริโภคน้ำเป็นธรรม และไม่เป็นที่ธรรมนั้น พึงทราบวินิจฉัย
ดังต่อไปนี้:-

ถ้าแม้บุคคลก็เป็นอสังฆิกษี แม้บิณฑบาตไม่เป็นธรรม, นำรังเกียจ
ทั้ง ๒ ฝ่าย. บุคคลเป็นอสังฆิกษี แต่บิณฑบาตเป็นธรรม, ภิกษุทั้งหลาย
รังเกียจบุคคลแล้ว ไม่พึงรับบิณฑบาต. แต่ในมหาปัจฉิม ท่านกล่าวไว้ว่า
คนทุกศีล ได้อุเทศกัตเป็นต้นจากสงฆ์แล้ว ถวายแก่สงฆ์นั้นแล. อุเทศ-
กัตเป็นต้นนี้ ย่อมควร เพราะเป็นไปตามที่เขาถวายนั่นเอง. บุคคลเป็น

ลัทธิ บิณฑบาตไม่เป็นธรรม, บิณฑบาตน่ารังเกียจ ไม่ควรรับเอา. บุคคลเป็นลัทธิ แม้บิณฑบาตก็เป็นธรรม ย่อมสมควร.

[อธิบายการยกย่องและการบริโภคอีกอย่างละ ๒]

ยังมีการยกย่อง ๒ อย่าง และการบริโภค ๒ อย่างอีก คือ การยกย่องลัทธิ ๑ การยกย่องอลัทธิ ๑ ธรรมบริโภค ๑ อามิสบริโภค ๑, ในการยกย่องและการบริโภคนั้น การยกย่องลัทธิ แก้อลัทธิ สมควร. เธอไม่ควรถูกปรับอาบัติ. ก็ถ้าว่า ลัทธิยกย่องอลัทธิ ย่อมเชื่อเชิญด้วยอนุโมทนา เชื่อเชิญด้วยธรรมกถา อุปถัมภ์ในสกุลทั้งหลาย, แม้อลัทธิ นอกนี้ ก็กล่าวสรรเสริญเธอในบริษัทว่า อาจารย์ของพวกเราย่อมเป็นผู้เช่นนี้และเช่นนี้, ภิกษุนี้ บัณฑิตพึงทราบว่าย่อมทำพระศาสนาให้เสื่อมลง คือ ให้อันตรธานไป.

ก็บรรดาธรรมบริโภคและอามิสบริโภค ในบุคคลใด อามิสบริโภคสมควร, ในบุคคลนั้น แม้ธรรมบริโภค ก็สมควร. ท่านกล่าวไว้ (ในอรรถกถาทั้งหลาย) ว่า ก็คัมภีร์ใด ตั้งอยู่ในสุดท้าย จักฉิบหายไป โดยกาลล่วงไปแห่งบุคคลนั้น, จะเรียนเอาคัมภีร์นั้นเพื่ออนุเคราะห์ธรรมควรอยู่. ในการอนุเคราะห์ธรรมนั้น มีเรื่องต่อไปนี้:-

[เรื่องเรียนคัมภีร์จากคนเลวเพื่ออนุเคราะห์ธรรม]

ได้ยินว่า ในยุคมหากัย ได้มีภิกษุผู้ชำนาญมหานิเทศเพียงรูปเดียวเท่านั้น. ครั้งนั้น พระอุปัชฌะของพระติสสเถระ ผู้ทรงนิกาย ๔ ชื่อว่า มหาติปิฎกเถระ กล่าวกะพระมหารักจิตเถระว่า อาวุโสมหารักจิต! เธอจงเรียนเอามหานิเทศในสำนักแห่งภิกษุนั้นเถิด. เธอเรียนว่า ได้ทราบว่า ท่านรูปนี้เลวทราม ขอรับ ! กระผมจักไม่เรียนเอา.

อุปัชฌาย์. เรียนไว้เถิดคุณ ! ฉันจักนั่งใกล้ ๆ เธอ.

พระเถระ. ดีละ ขอรับ ! เมื่อท่านนั่งอยู่ด้วย กระผมจักเรียนเอา แล้วเริ่มเรียนติดต่อกันทั้งกลางคืนกลางวัน วันสุดท้ายเห็นสตรีภายใต้เตียง แล้ว เรียนว่า ท่านขอรับ ! กระผมได้สดับมาก่อนแล้วทีเดียว, ถ้าว่า กระผมพึงรู้อย่างนี้ จะไม่พึงเรียนธรรมในสำนักคนเช่นนี้เลย. ก็พระมหาเถระเป็นอันมาก ได้เรียนเอาในสำนักของพระเถระนั้นแล้ว ได้ประดิษฐานมหานิเทศไว้สืบมา.

อันทองและเงินแม่ทั้งหมด ผู้ศึกษาพึงทราบ ว่า ถึงการสงเคราะห์ ว่ารูปียะทั้งนั้น ในคำว่า รูปียะ รูปียสญฺญิ นี้.

สองบทว่า รูปียะ เวมฺติโก มีความว่า เกิดมีความสงสัย โดยนัย เป็นต้นว่า เป็นทองคำ หรือทองเหลือง*หนอ

สองบทว่า รูปียะ อรูปียสญฺญิ ความว่า มีความสำคัญในทองคำ เป็นต้นว่า เป็นทองเหลือง เป็นต้น .

อีกอย่างหนึ่ง บุคคลผู้ใคร่ในบุญทั้งหลาย มีนางสนมของพระราชา เป็นต้น ถวายเงินและทองใส่ไว้ในภัต ของควรเคี้ยว ของหอมและ กายาน เป็นต้น, ถวายแผ่นผ้าเล็ก ๆ รวมกับกหาปณะที่ขอดไว้ที่ชายผ้า เป็นต้นต้นนั้นแหละ แก่ภิกษุทั้งหลายผู้เที่ยวบิณฑบาตผ้า, ภิกษุทั้งหลาย รับเอาด้วยสำคัญว่าภัตตาหาร เป็นต้น หรือสำคัญว่าผ้า, ภิกษุนี้ พึงทราบว่า ผู้มีความสำคัญในรูปียะว่ามี ชรูปียะ รันเอารูปียะด้วยอาการอย่างนี้.

แต่ภิกษุผู้รับ พึงกำหนดให้ดีว่า วัตถุนี้เราได้ในเรื่องหลังนี้

* วิมฺติ ขรปฺตฺตฺนฺติ ขรสงฺขาตํ สุวฺรณฺปฏฺฐิรูปฺกํ วัตถุ แปลว่า ที่ชื่อว่า ขรปิตตะ ได้แก่ วัตถุ

ที่นับว่าแข็ง เทียมทองคำ. -ผู้ชำระ.

เพราะว่า ผู้ที่ถวายของด้วยไม่มีสติ ได้สติแล้วจะกลับมา (ทวงถาม).
ลำดับนั้น ภิกษุพึงบอกเขาว่า ท่านจงตรวจดูห่อผ้าของท่าน ดังนี้. บท
ที่เหลือในสิกขาบทนี้ มีอรรถตั้งทั้งนั้น.

บรรดาสมุฏฐานเป็นต้น สิกขาบทนี้ มีสมุฏฐาน ๖ บางคราวเป็น
กิริยา เพราะต้องด้วยการรับ บางคราวเป็นอกิริยา เพราะไม่ทำการห้าม
จริงอยู่ รุปียสิกขาบท อัญญาทกสิกขาบท และอุปีสตุติสิกขาบท ทั้ง ๓
มีกำหนดอย่างเดียวกัน เป็นโนสัจญญาวิโมกข์ อจิตตกะ ปิณณัตติวัชชะ
กายกรรม วชิกรรม มีจิต ๓ มีเวทนา ๓ ฉะนั้นแล.

รุปียสิกขาบทที่ ๘ จบ

โกถียวรรค สิกขาบทที่ ๕

เรื่องพระฉัพพัคคีย์

[๑๐๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระ-
เชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น
พระฉัพพัคคีย์ถึงความซื่อขายด้วยรูปียะ มีประการต่าง ๆ ชาวบ้านพากัน
เฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉนพระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตร
จึงได้ถึงความซื่อขายด้วยรูปียะมีประการต่าง ๆ เหมือนพวกคฤหัสถ์ผู้บริโภค
กามเล่า

ภิกษุทั้งหลายได้ยินชาวบ้านเหล่านั้นเฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนา
อยู่ บรรดาผู้ที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละอาย มีความรังเกียจ
ผู้ใคร่ต่อสิกขา ต่างก็เฟ่งโทษตีเตียนโพนทะนาว่า ไฉนพระฉัพพัคคีย์จึงได้

ถึงการซื้อขายด้วยรูปะมีประการต่าง ๆ เล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแต่
พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นค้ำมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามพระ-
ณัพพัคคีย์ว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า พวกเธอถึงการซื้อขายด้วย
รูปะมีประการต่าง ๆ จริงหรือ

พระณัพพัคคีย์ทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบรูชทั้งหลาย การ
กระทำของพวกเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของ
สมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนพวกเธอจึงได้ถึงการซื้อขายด้วย
รูปะมีประการต่าง ๆ เล่า การกระทำของพวกเธอนั้นไม่เป็นไปเพื่อ
ด้วยความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของพวกเธอนั้น เป็น
ไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็น
อย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

ครั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนพระณัพพัคคีย์โดยอเนกปริยาย
ดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบารุงยาก

ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ
เกียจคร้าน ตรีศคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบำรุง
ง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการ
ที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย
ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่
ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัย์อำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๓๘. ๘. อนึ่ง ภิกษุใดถึงความซื้อขายด้วยรูปียะมีประการต่าง ๆ
เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์

เรื่องพระนัพพัคคิย จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๑๑๐] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มีการงานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ทรงผืนผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ โดยปฏิญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสารธรรม ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกัน อุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ บรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ นี้ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้

ที่ชื่อว่า มีประการต่างๆ คือ เป็นรูปพรรณบ้าง ไม่เป็นรูปพรรณบ้าง เป็นทั้งรูปพรรณและมีใจรูปพรรณบ้าง

ที่ชื่อว่า เป็นทั้งรูปพรรณ ได้แก่ เครื่องประดับศิระะ เครื่องประดับคอ เครื่องประดับมือ เครื่องประดับเท้า เครื่องประดับสะเอว.

ที่ชื่อว่า ไม่เป็นรูปพรรณ คือ ที่เรียกกันว่าเป็นแท่ง

ที่ชื่อว่า เป็นทั้งรูปพรรณและมีใช้รูปพรรณ ได้แก่ ของ ๒ อย่าง
นั้น

ที่ชื่อว่า รูปยะ ได้แก่ ทองคำ กหาปณะ มาสกที่ทำด้วยโลหะ
มาสกที่ทำด้วยไม้ มาสกที่ทำด้วยครั้ง ซึ่งใช้เป็นมาตราสำหรับแลกเปลี่ยน
ซื้อขายกันได้.

บทว่า ถึงความซื้อขาย คือ เอาของที่เป็นรูปพรรณซื้อของที่เป็น
รูปพรรณ เป็นนิสัคคีย์

เอาของที่เป็นรูปพรรณ ซื้อของที่ยังไม่เป็นรูปพรรณ เป็นนิส-
ัคคีย์

เอาของที่เป็นรูปพรรณ ซื้อของที่เป็นทั้งรูปพรรณและมีใช้รูป-
พรรณ เป็นนิสัคคีย์

เอาของที่ยังไม่เป็นรูปพรรณ ซื้อของที่เป็นรูปพรรณ เป็นนิสัคคีย์

เอาของที่ยังไม่เป็นรูปพรรณ ซื้อของที่ยังไม่เป็นรูปพรรณเป็น
นิสัคคีย์

เอาของที่ยังไม่เป็นรูปพรรณ ซื้อของที่เป็นทั้งรูปพรรณและมีใช้
รูปพรรณ เป็นนิสัคคีย์

เอาของที่เป็นทั้งรูปพรรณและมีใช้รูปพรรณ ซื้อของที่เป็นรูป-
พรรณ เป็นนิสัคคีย์

เอาของที่เป็นทั้งรูปพรรณและมีใช้รูปพรรณ ซื้อของที่มีใช้รูป-
พรรณ เป็นนิสัคคีย์

เอาของที่เป็นทั้งรูปพรรณและมิใช่รูปพรรณ ชื่อของที่เป็นทั้งรูป-
พรรณและมิใช่รูปพรรณ เป็นนิสัคคีย์

ของที่ซื้อขายด้วยรูปียะ ซึ่งเป็นนิสัคคีย์นั้น ต้องเสียดละในท่าม
กลางสงฆ์

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดละของนั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียดละของที่ซื้อขายด้วยรูปียะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้:-

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าถึงความซื้อขายด้วยรูปียะมีประการต่าง ๆ
ของสิ่งนี้ของข้าพเจ้า เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละของสิ่งนี้แก่
สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
ถ้าคนทำการวัด หรืออุบาสกเดินมาในสถานที่เสียดละนั้น พึงบอกเขาว่า
ท่านจงรู้ของสิ่งนี้ ถ้าเขาถามว่า จะให้ผมนำของสิ่งนี้ไปหาอะไรมา อย่า
บอกว่า จงนำของสิ่งนี้หรือของสิ่งนี้มา ควรบอกแต่ของที่เป็นกัปปียะ
เช่นเนยใส น้ำมัน น้ำผึ้ง หรือน้ำอ้อย ถ้าเขานำของสิ่งนั้นไป แลก
ของที่เป็นกัปปียะมาถวาย เว้นภิกษุผู้ซื้อขายด้วยรูปียะ ภิกษุนอกนั้นฉัน
ได้ทุกรูป ถ้าได้อย่างนี้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่ได้ พึงบอกเขาว่า โปรด
ช่วยทั้งของสิ่งนี้ ถ้าเขาทิ้งให้ นั่นเป็นการดี ถ้าเขาไม่ทิ้งให้ พึงสมมติ
ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ ให้เป็นผู้ทิ้งรูปียะ

องค์ ๕ ของภิกษุผู้ทิ้งรูปิยะ

องค์ ๕ นั้น คือ ๑. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความชอบพอ
๒. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะเกลียดชัง ๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะ
งมงาย ๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะกลัว และ ๕. รู้จักว่าทำอะไร
เป็นอันทิ้ง หรือไม่เป็นอันทิ้ง

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสมมติภิกษุนั้น อย่างนี้:-

วิธีสมมติภิกษุผู้ทิ้งรูปิยะ

พึงขอภิกษุให้รับตกลงก่อน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึง
ประกาศให้สงฆ์กราบด้วยอุฏฐิตุทายกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

คำสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้ทิ้งรูปิยะ นี้เป็นอุฏฐิตุ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้
เป็นผู้ทิ้งรูปิยะ การสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้ทิ้งรูปิยะ ชอบแก่ท่าน
ผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงพูด

ภิกษุมีชื่อนี้ สงฆ์สมมติให้เป็นผู้ทิ้งรูปิยะแล้ว ชอบแก่สงฆ์
เหตุหนึ่งจึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้

ภิกษุผู้รับสมมติแล้วนั้น พึงทิ้งอย่างหมายที่ตก ถ้าทิ้งหมายที่ตก
ต้องอาบัติทุกกฏ

บทภาษณีย์

[๑๑๑] รูปิยะ ภิกษุสำคัญว่าเป็นรูปิยะ ชื่อขายรูปิยะ เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

รูปิยะ ภิกษุสงฆ์ ชื่อขายรูปิยะ เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์

รูปิยะ ภิกษุสำคัญว่ามีไร่รูปิยะ ชื่อขายรูปิยะ เป็นนิสสัคคีย์ ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์

ตักนิสสัคคิยาปาจิตตีย์

มิไร่รูปิยะ ภิกษุสำคัญว่าเป็นรูปิยะ ชื่อขายรูปิยะ เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

มิไร่รูปิยะ ภิกษุสงฆ์ ชื่อขายรูปิยะ เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์

มิไร่รูปิยะ ภิกษุสำคัญว่ามีไร่รูปิยะ ชื่อขายรูปิยะ เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ทุกกฏ

มิไร่รูปิยะ ภิกษุสำคัญว่าเป็นรูปิยะ... ต้องอาบัติทุกกฏ

มิไร่รูปิยะ ภิกษุสงฆ์... ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

มิใช่รูปียะ ภิกษุสำคัญว่ามิใช่รูปียะ... ไม่ต้องอาบัติ

อนาปัตติวาร

[๑๑๒] ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๕ จบ

โกสิยวรรคที่ ๒ สิกขาบทที่ ๕

พรรณารูปียสัพโฆหารสิกขาบท

รูปียสัพโฆหารสิกขาบทว่า เตน สมเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:- ในรูปียสัพโฆหารสิกขาบทนั้น มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้:-

บทว่า นานุปการกั ได้แก่ มีประการมิใช่น้อย ด้วยอำนาจรูปียะที่ทำ (เป็นรูปภณท์) และมีได้ทำ (เป็นรูปภณท์) เป็นต้น .

บทว่า รูปียสัพโฆหาริ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนด้วยทองและเงิน.

บทว่า สมาปชฺชนฺติ มีความว่า พวกภิกษุฉัพพัคคีย์มองไม่เห็นโทษในการแลกเปลี่ยนด้วยทองและเงินที่คนรับไว้แล้ว เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงห้ามการรับอย่างเดียว จึงกระทำ (การแลกเปลี่ยนด้วยรูปียะ).

ในคำว่า สีสูปคั เป็นต้น มีวินิจฉัยดังนี้:- ทองเงินรูปภณท์

๑-๒. บาลีและโยชนาเป็น รูปียสังโฆหารสิกขาบท.

ที่ชื่อว่าสีสุปกะ เพราะอรรถว่า ประดับศึระะ. ก็ในคัมภีร์ทั้งหลายเขียนไว้ว่า สีสุปกั ก็มี. คำว่า สีสุปกั นี้ เป็นชื่อของเครื่องประดับศึระะชนิดใดชนิดหนึ่ง. ในบททั้งปวงก็นัยนี้.

ในบทว่า กเตน กตัม เป็นต้นนี้ บัณฑิตพึงทราบการซื้อขายด้วยรูปียะล้วน ๆ เท่านั้น.

ข้าพเจ้า จักกล่าววินิจฉัยในบทว่า รูปิเย รูปิยสญฺญิ เป็นต้นต่อไป:- บรรดาวัตถุที่กล่าวแล้วในสิกขาบทก่อน เมื่อภิกษุซื้อขายนิสสัยวัตถุด้วยนิสสัยวัตถุ เป็นนิสสัยปาจิตติย ด้วยสิกขาบทก่อน ในเพราะการรับมูลค่า, ในเพราะการซื้อขายของอื่น ๆ เป็นนิสสัยปาจิตติยด้วยสิกขาบทนี้แล. แต่เมื่อซื้อขายทุกกฏวัตถุ หรือกัปปิยวัตถุด้วยนิสสัยวัตถุ ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน.

[ว่าด้วยการซื้อขายรูปียะด้วยรูปียะเป็นต้น]

จริงอยู่ ผู้ศึกษาพึงทราบติกะว่า ภิกษุมีความสำคัญในรูปียะว่าเป็นรูปียะ ซื้อขายสิ่งที่มีใช้รูปียะ เป็นต้น นี้ เป็นอีกติกะหนึ่ง ซึ่งแม้มิได้ตรัสไว้ เพราะอนุโลมแก่ติกะที่สองที่ตรัสไว้ว่า ภิกษุมีความสำคัญในสิ่งที่มีใช้รูปียะว่าเป็นรูปียะ ซื้อขายรูปียะ เป็นต้นนี้. แท้จริง ภิกษุซื้อขายรูปียะของผู้อื่นด้วยสิ่งที่มีใช้รูปียะของตนก็ดี ซื้อขายสิ่งที่มีใช้รูปียะของผู้อื่นด้วยรูปียะของตนก็ดี แม้โดยการซื้อขายทั้งสองประการ ก็จัดเป็นทำการซื้อขายด้วยรูปียะเหมือนกัน. เพราะฉะนั้น ในบาลี จึงตรัสไว้ติกะเดียวเท่านั้น ในฝ่ายรูปียะข้างเดียวจะนี้แล.

ก็เมื่อภิกษุซื้อขายวัตถุแห่งนิสสัยด้วยวัตถุแห่งทุกกฏ เป็น

ทุกกฏด้วยสิกขาบทก่อน ในเพราะการรับมูลค่า. เป็นนิสัคคิยาจิตตีย์ ด้วยสิกขาบทนี้ ในเพราะแลกเปลี่ยนในภายหลัง เพราะซื้อขายของหนัก. เมื่อซื้อขายทุกกฏวัตถุนั้นแหละ หรือกับปียวัตถุ ด้วยวัตถุแห่งทุกกฏ เป็นทุกกฏด้วยสิกขาบทก่อน ในเพราะการรับมูลค่า, เป็นทุกกฏเช่นกัน ด้วยสิกขาบทนี้ แม้ในเพราะแลกเปลี่ยนภายหลัง. เพราะเหตุไร? เพราะซื้อขายด้วยอกัปปิยวัตถุ.

ส่วนในอรรถกถาอันธกะ ท่านกล่าวว่า ถ้าภิกษุถึงการซื้อขายเป็น นิสัคคิยาจิตตีย์ คำนั้น ท่านกล่าวไว้ไม่ชอบ. เพราะเหตุไร? เพราะ ชื่อว่าการซื้อขาย นอกจากการให้และการรับ ไม่มี. และกยวิกกยสิกขาบท พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสหมายเอาการแลกเปลี่ยนกับปียวัตถุด้วยกับปียวัตถุ เท่านั้น. ก็แลการแลกเปลี่ยนนั้นนอกจากพวกสหธรรมิก.

สิกขาบทนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสหมายเอาการซื้อขายรูปียะ และ สิ่งมิใช่รูปียะด้วยรูปียะ และการซื้อขายรูปียะด้วยสิ่งมิใช่รูปียะ, ส่วนการ ซื้อขายวัตถุแห่งทุกกฏด้วยวัตถุแห่งทุกกฏ มิได้ตรัสไว้ในบาลีในสิกขาบท นี้ (และ) มิได้ตรัสไว้ในบาลีในกยวิกกยสิกขาบทนั้นเลย. ก็ในการซื้อ ขายวัตถุแห่งทุกกฏ ด้วยวัตถุแห่งทุกกฏนี้ ไม่ควรจะ (เป็นอนาบัติ). เพราะฉะนั้น พวกอาจารย์ผู้รู้พระประสงค์แห่งพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงได้ กล่าวคำว่า ในเพราะรับวัตถุแห่งทุกกฏ เป็นทุกกฏ ฉันทใด, แม้ในเพราะ ซื้อขายวัตถุแห่งทุกกฏนั้น ด้วยวัตถุแห่งทุกกฏนั้นนั่นแล เป็นทุกกฏ ก็ ชอบแล้ว ฉันทนั้นเหมือนกัน.

อนึ่ง เมื่อภิกษุซื้อขายวัตถุ นิสัคคิยา ด้วยกับปียวัตถุ เป็นอนาบัติ ด้วยสิกขาบทก่อนในเพราะการรับมูลค่า, เป็นนิสัคคิยาจิตตีย์ ด้วย

สิกขาบทนี้ ในเพราะแลกเปลี่ยนภายหลัง. สมจริงดังคำที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า ภิกษุมีความสำคัญในสิ่งมิใช่รูปิยะว่ามิใช่รูปิยะ ชื่อขายรูปิยะ เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์. เมื่อภิกษุซื้อขายวัตถุแห่งทุกกฏด้วยกัปปิยวัตตุนั้นนั่นแหละ ไม่เป็นอาบัติ เหมือนอย่างนั้น ในเพราะการรับมูลค่า, เป็นทุกกฏด้วยสิกขาบทนี้ ในเพราะการแลกเปลี่ยนภายหลัง. เพราะเหตุไร ? เพราะซื้อขายสิ่งเป็นอกัปปิยะ.

อนึ่ง เมื่อภิกษุแลกเปลี่ยนกัปปิยวัตตุนั้น ด้วยกัปปิยวัตตุนั้น นอกจากพวกสหธรรมิก ไม่เป็นอาบัติ ด้วยสิกขาบทก่อน ในเพราะการรับมูลค่า. เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์ด้วยวิกกยสิกขาบทข้างหน้า เพราะการแลกเปลี่ยนภายหลัง. เมื่อภิกษุถือเอาพันการซื้อขายไป ไม่เป็นอาบัติ แม้โดยสิกขาบทข้างหน้า. (แต่) เป็นทุกกฏแก่ภิกษุผู้ประกอบการหาผลกำไร.

[อธิบายปตตจตุกคะเป็นอุทาหรณ์]

อนึ่ง ผู้ศึกษาพึงทราบปตตจตุกคะนี้ อันแสดงถึงความที่รูปิยศัพท์โยหารสิกขาบทนี้หนัก. ความพิสดารว่า ภิกษุใด รับเอารูปิยะ แล้วจ้างให้ขุดแร่เหล็กขึ้นด้วยรูปิยะนั้น, ให้ช่างเหล็กถลุงแร่เหล็กนั้น แล้วให้ทำบาตรด้วยโลหะนั้น. บาตรนี้ ชื่อว่า เป็นมหาอกัปปิยะ ภิกษุนั้น ไม่อาจทำให้เป็นกัปปิยะได้ด้วยอุบายไร ๆ. ก็ถ้าว่า ทำลายบาตรนั้นแล้วให้ช่างทำกระดาง. แม้กระดางนั้นก็อกัปปิยะ. ให้กระทำให้มีด แม้ไม้สีพื้นที่ตัดด้วยมีดนั้น ก็เป็นอกัปปิยะ. ให้กระทำให้มีด แม้ปลาที่เขาให้ตายด้วยเบ็ดนั้น ก็เป็นอกัปปิยะ. ภิกษุให้ช่างเผาตัวมีดให้ร้อนแล้ว แช่น้ำ หรือนมสดให้ร้อน. แม่น้ำและนมสดนั้น ก็เป็นอกัปปิยะเช่นกัน.

ในมหาปัจจริ ท่านกล่าวว่า กัถิกษุใด รักรูปิยะแล้วซื้อบาตรด้วย รูปิยะนั้น, แม้บาตรนี้ของกัถิกษุนี้ ก็เป็นอกัถปิยะ ไม่สมควรแม่แก่ สหธรรมิกทั้ง ๕. แต่กัถิกษุนี้อาจทำบาตรนั้น ให้เป็นกัถปิยะได้. จริง อยู่ บาตรนั้น จะเป็นกัถปิยะได้ ต่อเมื่อให้มูลค่าแก่เจ้าของมูลค่า และ เมื่อให้บาตรแก่เจ้าของบาตร. กัถิกษุจะให้กัถปิยภันท์แล้วรับเอาไปใช้สอย สมควรอยู่.

ฝ่ายกัถิกษุใด ให้รับเอารูปิยะไว้แล้วไปยังตระกูลช่างเหล็กกับด้วย กัถปิยการก เห็นบาตรแล้วพูดว่า บาตรนี้ เราชอบใจ. และกัถปิยการก ให้รูปิยะนั้นแล้ว ให้ช่างเหล็กตกลง. แม้บาตรใบนี้ อันกัถิกษุนี้ถือเอา โดยกัถปิยโหวหาร เป็นเช่นกับบาตรใบที่ ๒ นั้นเอง จัด เป็นอกัถปิยะ เหมือนกัน เพราะกัถิกษุรับมูลค่า.

ถามว่า เพราะเหตุไร จึงไม่ควรแก่สหธรรมิกที่เหลือ ?

แก้วว่า เพราะไม่เสียสละมูลค่า.

อนึ่ง กัถิกษุใด ไม่รักรูปิยะไปยังตระกูลช่างเหล็ก พร้อมกับกัถปิยการกที่ทายกส่งมาว่า ท่านจงซื้อบาตรถวายพระเถระ เห็นบาตรแล้ว ให้ กัถปิยการกจ่ายกหาปณะว่า เธอจงรับเอากหาปณะเหล่านี้แล้ว ให้บาตรนี้ แล้วได้ถือเอาไป. บาตรนี้ ไม่ควรแก่กัถิกษุรูปนี้เท่านั้น เพราะจัดการไม่ ชอบ, แต่ควรแก่กัถิกษุเหล่าอื่น เพราะไม่ได้รับมูลค่า.

ได้ทราบว่ อนุชฌาย์ของพระมหาสุเมธะ มีชื่อว่าอนุรุทธเถระ. ท่านบรรจุบาตรเห็นปานนี้ของตนให้เต็ม ด้วยเนยใสแล้ว สละแก่สงฆ์.

พวกสังฆวิหาริกแม่ของพระจุลนาคนเถระผู้ทรงไตรปิฎก ก็ได้มีบาตร เช่นนั้นเหมือนกัน. พระเถระสั่งให้บรรจุน้ำนั้นให้เต็ม ด้วยเนยใสแล้ว ให้เสียดสะแกสงฆ์ ดังนี้แล. นี้ชื่ออภัยปิณฑจตุกกะ. ก็ถ้าว่า ภิกษุ ไม่รับรูปิยะไปสู่ตระกูล แห่งช่างเหล็ก พร้อมด้วยอภัยการกที่ทายกส่งมา ว่า เรายังซื้อบาตรถวายพระเถระ เห็นบาตรแล้วกล่าวว่า บาตรนี้เรา ชอบใจ หรือว่า เราจักเอาบาตรนี้, และอภัยการกจ่ายรูปิยะนั้นให้แล้ว ให้ช่างเหล็กยินยอมตกลง. บาตรนี้สมควรทุกอย่าง ควรแก่การบริโภค แม่แห่งพระพุทธทั้งหลาย.

สองบทว่า อรูปิยะ รูปิยะสญฺญี ได้แก่ มีความสำคัญในทองเหลือง เป็นต้น ว่าเป็นทองคำ เป็นต้น.

สองบทว่า อาปตฺติ ทุกฺกณฺฐสฺส มีความว่า ถ้าภิกษุซื้อขายสิ่งที่มีไชรูปิยะ.. ด้วยสิ่งที่มีไชรูปิยะ ซึ่งมีความสำคัญว่าเป็นรูปิยะนั้น เป็นอาบัติ ทุกกณฺ. ในภิกษุผู้มีความสงสัย ก็มีนัยอย่างนี้. แต่ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุ มีความสำคัญว่ามีไชรูปิยะ แม้กระทำการซื้อขาย กับด้วย สหธรรมิก ๕ ว่า ท่านจงถือเอาสิ่งนี้แล้วให้สิ่งนี้. คำที่เหลือนี้อรรถดั้นทั้งนั้น.

สิกขาบทนี้ มีสมุฏฐาน ๖ เป็นกิริยา โนสญฺญาวิโมกข์ เป็น อจิตตกะ ปิณณตติวัชชะ กายกรรม วจกรรม มีจิต ๓ มีเวทนา ๓ ดังนี้แล.

รูปิยะสัพโฆหาร สิกขาบทที่ ๕ จบ

โกสิยวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

เรื่องพระอุปนันทศากยบุตร

[๑๑๓] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับ อยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น ท่านพระอุปนันทศากยบุตร เป็นผู้ชำนาญทำจิวรกรรม เธอเอาผ้าเก่า ๆ ทำผ้าสังฆาฏิข้อมแต่งดีแล้วใช้ห่ม

ขณะนั้นแล ปริพาชกผู้หนึ่งห่มผ้ามีราคามาก เข้าไปหาท่านพระอุปนันทศากยบุตรถึงสำนัก ครั้นแล้วได้กล่าวคำนี้กะท่านพระอุปนันทศากยบุตรว่า ผ้าสังฆาฏิผืนนี้ของท่านงามแท้ จงแลกกันกับผ้าของข้าพเจ้าเถิด

ท่านพระอุปนันทศากยบุตรกล่าวว่า ท่านจงรู้เอาเองเถิด

ปริพาชกตอบสนองว่า ข้าพเจ้ารู้ ขอรับ

ท่านพระอุปนันทศากยบุตรตอบว่า ตกลง ขอรับ แล้วได้ให้ไป

จึงปริพาชกนั้น ได้ห่มผ้าสังฆาฏิผืนนั้น ไปสู่ปริพาชการาม

พวกปริพาชกพากันรุมถามปริพาชกผู้นั้นว่า สังฆาฏิผืนนี้ของท่านช่างงามจริง ท่านได้มาแต่ไหน

ปริพาชกผู้นั้นตอบว่า ผมเอาผ้าของผมผืนนั้นแลกเปลี่ยนมา

พวกปริพาชกกล่าวว่า ผ้าสังฆาฏิของท่านผืนนี้จักอยู่ได้สักกี่วัน ผ้าของท่านผืนนั้นแหละดีกว่า

ปริพาชกผู้นั้นเห็นจริงว่า ปริพาชกทั้งหลายพูดถูกต้อง ผ้าสังฆาฏิของเราผืนนี้ จักอยู่ได้สักกี่วัน ผ้าผืนนั้นของเราดีกว่า แล้วเข้าไปหา

ท่านพระอุปัชฌายาทศกยบุตรถึงสำนัก ครั้นแล้วได้กล่าวคำนี้กะท่านพระอุปัชฌายาทศกยบุตรว่า โปรดน้าผ้าสังฆาฏิของท่านไป โปรดคั้นผ้าของผมมา

ท่านพระอุปัชฌายาทศกยบุตรพูดว่า ข้าพเจ้าได้บอกท่านแล้วมิใช่หรือ ว่า จงรู้เอาเองเถิด ข้าพเจ้าจักไม่คืนให้

ปริพาชกนั้น จึงเฟ่งโทษ ตีเตียน โปนทะนาขึ้นในทันใดนั้นแลว่า ชรรมดาฤหัสถ์ก็ยังคืนให้แก่ฤหัสถ์ผู้เดือดร้อน ก็นี้บรรพชิตจักไม่คืนให้แก่บรรพชิตด้วยกันเทียวหรือ

ภิกษุทั้งหลายได้ยินปริพาชกนั้นเฟ่งโทษ ตีเตียน โปนทะนาอยู่ บรรดาผู้ที่เป็นผู้มกน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ต่อสิกขา ต่างก็เฟ่งโทษ ตีเตียน โปนทะนาว่า ไฉนท่านพระอุปัชฌายาทศกยบุตร จึงได้ถึงการแลกเปลี่ยนกับปริพาชกเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระอุปัชฌายาทศกยบุตรว่า คุณก่อนอุปัชฌายาทศกยบุตรว่า ข้าพเจ้าว่า เธอถึงการแลกเปลี่ยนกับปริพาชก จริงหรือ

ท่านพระอุปัชฌายาทศกยบุตรทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงตีเตียน

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตีเตียนว่า คุณก่อนโมฆมบุรุษ การกระทำ

ของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนเธอจึงได้ถึงการแลกเปลี่ยนกับปริพาชกเล่า การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนท่านพระอุปนันทศากยบุตร โดยอเนกปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบารุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ทรงกระทำธรรมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑

พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ เล่ม ๑ ภาค ๓ - หน้าที่ 974

เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑
เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๓๕. ๑๐. อนึ่ง...ภิกษุใดถึงการแลกเปลี่ยนมีประการต่าง ๆ เป็น
นิสัคคิยปาจิตตีย์.

เรื่องพระอุปนันทศากยบุตร จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๑๑๔] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มีการ
งานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด
มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะ
ก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ-
อรรถว่า ทรงผืนผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ
โดยปฎิญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า มีสารธรรม ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ

ชื่อว่า ภิกขุ เพราะอรรถว่า เป็นอเสขะ ชื่อว่า ภิกขุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยฉัตตจิตตุดตกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ บรรดาภิกขุเหล่านั้น ภิกขุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยฉัตตจิตตุดตกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ นี้ชื่อว่า ภิกขุ ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้

ที่ชื่อว่า มีประการต่าง ๆ ได้แก่ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และเภสัชบริวารอันเป็นปัจจัยของภิกขุไซ้ โดยที่สุด แมื่อก่อนฝุ่น ไม้ชำระฟัน ค่ายชายผ้า.

บทว่า ถึงการแลกเปลี่ยน คือ ภิกขุพูดเป็นเชิงบังคับว่า จงให้ของสิ่งนี้ด้วยของสิ่งนี้ จงนำของสิ่งนี้มาด้วยของสิ่งนี้ จงแลกเปลี่ยนของสิ่งนี้ด้วยของสิ่งนี้ จงจ่ายของสิ่งนี้ด้วยของสิ่งนี้ ดังนี้เป็นต้น ต้องอาบัติทุกกฏ ในเวลาที่แลกเปลี่ยนแล้ว คือของ ๆ คนไปอยู่ในมือของคนอื่น และเปลี่ยนแล้ว คือของ ๆ คนอื่นมาอยู่ในมือของตน เป็นนิสัคคิย คือเป็นของจำต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละของสิ่งนั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าได้ถึงการแลกเปลี่ยนมีประการต่าง ๆ ของสิ่งนี้ของข้าพเจ้าเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละของสิ่งนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พินัยของที่เสียดลให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ของสิ่งนี้ของภิกษุมีชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ของสิ่งนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดลแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห้งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าได้ถึงการแลกเปลี่ยนมีประการต่าง ๆ ของ
สิ่งนี้ของข้าพเจ้าเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละของสิ่งนี้แก่ท่าน
ทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พินัยของที่เสียดลให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า ของสิ่งนี้ของภิกษุมีชื่อนี้เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้ของสิ่งนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

เสียดลแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่ง
กระโห้งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน ข้าพเจ้าได้ถึงการแลกเปลี่ยนมีประการต่าง ๆ ของสิ่งนี้
ของข้าพเจ้าเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละของสิ่งนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดลนั้น พึงรับอาบัติ
พินัยของที่เสียดลให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้ของสิ่งนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

ติกนิสสัคคียปาจิตตีย์

[๑๑๕] แลกเปลี่ยน ภิกษุสำคัญว่าแลกเปลี่ยน เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

แลกเปลี่ยน ภิกษุสงสัย เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

แลกเปลี่ยน ภิกษุสำคัญว่าไม่ได้แลกเปลี่ยน เป็นนิสสัคคีย์ ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์

ทุกกฏ

ไม่ได้แลกเปลี่ยน ภิกษุสำคัญว่าแลกเปลี่ยน ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ได้แลกเปลี่ยน ภิกษุสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

ไม่ได้แลกเปลี่ยน ภิกษุสำคัญว่าไม่ได้แลกเปลี่ยน ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๑๑๖] ภิกษุถามราคา ๑ ภิกษุบอกแก่กัปปิยการกว่า ของสิ่งนี้
ของเรามีอยู่ แต่เราต้องการของสิ่งนี้และของสิ่งนี้ ดังนี้ ๑ ภิกษุวิกล-
จริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

โกถียวรรค สิกขาบทที่ ๑๐ จบ

นิสสัคคียปาจิตตีย์ วรรคที่ ๒ จบ

หัวข้อประจำเรื่อง

๑. โภทิสถิกขาบท ว่าด้วยการทำสันถัดเจือด้วยไหม
๒. สุทธกาฬกสิกขาบท ว่าด้วยการทำสันถัดแห่งขนเจียมดำ ล้วน
๓. เทวภาคสิกขาบท ว่าด้วยการทำสันถัดแห่งขนเจียมดำ ล้วน ๒ ส่วน
๔. ฌัปปัสสสิกขาบท ว่าด้วยการทรงสันถัดไว้ให้ได้ ๖ ฝน
๕. นิสีทนสันถตสิกขาบท ว่าด้วยการทำสันถัดสำหรับนั่ง
๖. เอฬกโลมสิกขาบท ว่าด้วยการรับขนเจียม
๗. เอฬกโลมโฆวาปนสิกขาบท ว่าด้วยการซักขนเจียม
๘. รุปียอุคคหสิกขาบท ว่าด้วยการรับทองเงิน
๙. รุปียสังโฆหารสิกขาบท ว่าด้วยกายซื้อขายด้วยรูปียะ มี ประการต่าง ๆ
๑๐. กยวิกกยสิกขาบท ว่าด้วยการแลกเปลี่ยนมีประการต่าง ๆ

โภทิวรรคที่ ๒ สิกขาบทที่ ๑๐

พรรณากยวิกกยสิกขาบท

กยวิกกยสิกขาบทว่า เตน สนเขน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:- ในกยวิกกยสิกขาบทนั้น มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้:-

คำว่า กติหิปี ตุยาย คือ สังฆาฎิผืนนี้ ของท่านจักอยู่ได้กี่วัน. ในบทว่า กติหิปี นี้ หิ ศัพท์ เป็นปทปุรณะ ปี ศัพท์เป็นไปในความ

ตำหนิ. อธิบายว่า สังฆาฏิของท่านผืนนี้ชำระดู จักอยู่ได้สักกี่วัน, อีกอย่างหนึ่ง ปาฐะว่า กติหิปี ตูยาย ก็มิ. บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า กติหิ คือ สิ้นวันเท่าไร. มีคำอธิบายว่า ตลอดสักกี่วัน. บทที่เหลือ มีนัยดังกล่าวแล้วเหมือนกัน. คำว่า กติหิปี มุยาย นี้ ก็พึงทราบโดยนัยนี้เหมือนกัน.

ในคำว่า กติหิปี นั กติหิสฺส นี้ ศัพท์ว่า นั เป็นนิบาต ลงในอรรถแห่งนามศัพท์. มีคำอธิบายว่า ธรรมดาว่าแม่กฤหัสถ์ ก็ยังกินให้แก่กฤหัสถ์.

บทว่า นานุปการกัม คือ มีอย่างมิใช่น้อย ด้วยอำนาจแห่งกัมปิยภักชั มิจีวรเป็นต้น. เพราะเหตุนั้นแล ในบทภาชนะแห่งบทว่า นานุปการกัม นั้น ท่านจึงทรงแสดงเฉพาะกัมปิยภักชัตั้งต้นแต่จีวร มีด้ายชายผ้าเป็นที่สุด. จริงอยู่ การแลกเปลี่ยนด้วยกัมปิยภักชัยอมไม่ถึง การสงเคราะห์เข้าในการซื้อขาย.

[อธิบายการซื้อขายที่ทำให้เป็นอาบัติ]

บทว่า กยวิกุกยัม ได้แก่ การซื้อและการขาย. ภิกษุเมื่อถือเอา กัมปิยภักชัของคนอื่นโดยนัยเป็นต้นว่า ท่านจงให้สิ่งนี้ด้วยสิ่งนี้ ชื่อว่ายอมถึงการซื้อ, เมื่อให้กัมปิยภักชัของตน ชื่อว่ายอมถึงการขาย.

บทว่า อหุณาจเรติ คือ ย่อมประพฤติข่มขู่. อธิบายว่า ย่อมกล่าววาจาล่วงเกิน.

ชื่อว่า ยโต กยิตถุจ โหติ วิกุกิตถุจ มีความว่า ในเวลาทำภักชัของผู้อื่นให้อยู่ในมือของตน ชื่อว่าซื้อ และในเวลาทำภักชัของตนให้

อยู่ในมือของผู้อื่น ชื่อว่าขาย. แต่ด้วยบทนี้ ในบาลีท่านแสดงลักษณะของตนก่อน โดยอนุรูปแก่คำว่า อิมิ เป็นต้น.

บทว่า นิสุชชิตพุพ มีคำว่า พิงสละกัปปิยภันท์ ที่รับเอาจากมือของคนอื่น ด้วยอำนาจแห่งการซื้อขายอย่างนี้. ก็การซื้อขายอย่างนี้กับพวกคฤหัสถ์ และนักบวชที่เหลือ เว้นสหธรรมิกทั้ง ๕ โดยที่สุด แม้กับมารดาบิดา ก็ไม่ควร.

วินิจฉัยในการซื้อขายนั้นดังต่อไปนี้:- ฝ่ายกับฝ่ายก็ตาม อาหารกับอาหารก็ตาม จงยกไว้, ภิกษुकกล่าวถึงกัปปิยภันท์อย่างใดอย่างหนึ่งว่า ท่านจงให้สิ่งนี้ ด้วยสิ่งนี้ เป็นทุกกฎ. ภิกษुकกล่าวอย่างนั้นแล้วให้ลักษณะของตนแม้แก่มารดาที่เป็นทุกกฎ. ภิกษुकอันมารดา กล่าวว่า ท่านจงให้สิ่งนี้ ด้วยสิ่งนี้ หรือกล่าวว่า ท่านจงให้สิ่งนี้ ฉันทจักให้สิ่งนี้แก่ท่าน แล้วถือเอาลักษณะแม้ของมารดาเพื่อตนก็เป็นทุกกฎ. เมื่อลักษณะของตนถึงมือของคนอื่น และเมื่อลักษณะของคนอื่นถึงมือของตน เป็นนิสสัคคิย. แต่เมื่อภิกษुकกล่าวจะมารดาหรือบิดาว่า ท่านจงให้สิ่งนี้ ไม่เป็นการออกปากขอ. เมื่อภิกษुकกล่าวว่า ท่านจงถือเอาสิ่งนี้ ไม่เป็นการยังสหธาไทยให้ตกไป. เมื่อภิกษुकพูดกะผู้มีโชฎฐาติว่า ท่านจงให้สิ่งนี้ เป็นการออกปากขอ, เมื่อพูดว่า ท่านจงถือเอาสิ่งนี้ เป็นการยังสหธาไทยให้ตกไป. เมื่อภิกษุกถึงการซื้อขายว่า ท่านจงให้สิ่งนี้ ด้วยสิ่งนี้ เป็นนิสสัคคิย. เพราะฉะนั้นอันภิกษुकผู้จะแลกเปลี่ยนกับปิยภันท์ พึงแลกเปลี่ยนกับมารดาบิดาให้พ้นการซื้อขาย กับพวกคนผู้มีโชฎฐาติให้พ้นอาบัติ ๓ ตัว.

[อธิบายวิธีการแลกเปลี่ยนกับปิยภันท์]

ในกัปปิยภันท์นั้น มีวิธีการแลกเปลี่ยนดังต่อไปนี้:- ภิกษุกมีข้าว -

สารเป็นเสบียงทาง. เธอเห็นบุรุษถือข้าวสุกในระหว่างทางแล้วพูดว่า เรา
มีข้าวสาร, และเราไม่มีความต้องการด้วยข้าวสารนี้ แต่มีความต้องการ
ด้วยข้าวสุก ดังนี้. บุรุษรับเอาข้าวสารแล้วถวายข้าวสุก ควรอยู่. ไม่เป็น
อาบัติทั้ง ๓ ตัว. ชั้นที่สุด แม้เพียงสักว่านิमितกรรมก็ไม่เป็น. เพราะ-
เหตุไร? เพราะมีมูลเหตุ. และพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสคำนี้ไว้ข้างหน้า
นั้นแล้วว่า ภิกษุพูดว่า เรามีสิ่งนี้, แต่มีความต้องการด้วยสิ่งนี้และสิ่งนี้
ดังนี้.

อนึ่ง ภิกษุใด ไม่กระทำอย่างนี้ แลกลเปลี่ยนว่า ท่านจงให้สิ่งนี้
ด้วยสิ่งนี้ เป็นอาบัติตามวัตถุแท้. ภิกษุเห็นคนกินเดนกล่าววว่า เธอจง
กินข้าวสุกนี้แล้ว นำน้ำย้อมหรือพินมาให้ แล้วให้ (ข้าวสุก). เป็น
นิสัคคีย์หลายตัวตามจำนวนสะเก็ดน้ำย้อมและจำนวนพิน. ภิกษุกล่าวว่า
พวกท่านบริโภคน้ำข้าวสุกนี้แล้ว จงทำกิจชื่อนี้ แล้วใช้พวกช่างศิลป์มีช่าง
แกะสลักงาเป็นต้น ให้ทำบริขารนั้น ๆ บรรดาบริขารมีธมกรกเป็นต้น
หรือใช้พวกช่างย้อมให้ซักผ้า, เป็นอาบัติตามวัตถุทีเดียว. ภิกษุให้พวก
ช่างกลบกลบผมห้พวกกรรมกรทำนวรรรม, เป็นอาบัติตามวัตถุเหมือน
กัน. ก็ถ้าภิกษุไม่กล่าวว่า พวกท่านบริโภคน้ำข้าวสุกนี้แล้ว จงทำกิจนี้
กล่าวว่า เธอจงบริโภคน้ำข้าวสุกนี้, เธอบริโภคน้ำแล้ว, (หรือ) จักบริโภคน้ำ,
จงช่วยทำกิจชื่อนี้ ย่อมสมควร. ก็ในการให้ทำบริขารเป็นต้นนี้ ภัณฑะ
ของผู้อื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน ชื่อว่าอันภิกษุพึงสละ ย่อมไม่มี
ในการซักผ้าหรือในการปลงผมห หรือในนวรรรม มีการถางพื้นที่เป็นต้น
แม้ก็จริง, ถึงอย่างนั้น เพราะท่านกล่าวไว้หนักแน่นในมหาอรธกถา
ใคร ๆ ไม่อาจคัดค้านคำนั้นได้; เพราะฉะนั้น ภิกษุพึงแสดงปาจิตตีย์

ในเพราะการจ้างซักผ้าเป็นต้นแม่นี้ เหมือนแสดงปาจิตติย์ ในเพราะนิสสัคคิยวัตถุ ที่ตนใช้สอยแล้ว หรือเสียหายแล้วจะนั้น.

[อธิบายอนาปัตติวาร]

ในคำว่า กยวิกุกเข กยวิกุกยสญฺญิ เป็นต้น ผู้ศึกษาพึงทราบใจความอย่างนี้ว่า ภิกษุใด ถึงการซื้อขาย, ภิกษุนั้นจึงเป็นผู้มีความสำคัญในการซื้อขายนั้นว่าเป็นการซื้อขาย หรือมีความสงสัย หรือมีความสำคัญว่าไม่ใช่การซื้อขายก็ตามที เป็นนิสสัคคิยปาจิตติย์ทั้งนั้น. ในจุพติกะเป็นทุกกฏเหมือนกันทั้ง ๒ บท.

สองบทว่า อคฺขํ ปุจฺจติ มีความว่า ภิกษุถามว่า บาตรของท่านนี้ราคาเท่าไร? แต่เมื่อเจ้าของบาตรกล่าวว่า ราคาเท่านี้ ถ้ากัปปิยภันฑ์ของภิกษุนั้นมีราคามาก, และภิกษุตอบอุบาสกนั้นไปอย่างนี้ว่า อุบาสก! วัตถุของเรานี้มีราคามาก, ท่านจงให้บาตรของท่านแก่คนอื่นเถิด. ฝ่ายอุบาสกได้ยินคำนั้น กล่าวว่า ผมจะแถมกระถางอื่นให้อีก จะรับเอาไว้ก็ควร. ของนั้นตกไปในลักษณะที่ตรัสไว้ว่า เรามีสิ่งนี้ เป็นต้น. ถ้าบาตรนั้นมีราคาแพง, สิ่งของของภิกษุมีราคาถูก, และเจ้าของบาตรไม่รู้ของนั้นราคาถูก, ภิกษุอย่าพึงรับเอาบาตร. พึงบอกว่า ของของเรา มีราคาถูก. จริงอยู่ เมื่อภิกษุกล่าวหลอกลวงว่า มีราคามากรับเอา (บาตร) ไป จะถึงความเป็นผู้อันพระวินัยธรพึงให้ศีรคาสูงของแล้วปรับอาบัติ. ถ้าเจ้าของบาตรกล่าวว่า ช่างเถอะ ขอรับ! ที่เหลือจักเป็นบุญแก่ผม แล้วถวาย ควรอยู่.

สองบทว่า กบฺปิยการกสฺส อจฺจิกฺขติ มีความว่า ภิกษุทำคนอื่น

เว้นคนที่ตนรับภัณฑะจากมือ โดยที่สุคแม่เป็นบุตร หรือพี่น้องชายของ
เขา ให้เป็นกัปปิยการกแล้วบอกว่า เธอจงเอาสิ่งนี้ด้วย สิ่งนี้ให้ด้วย.
ถ้าบุตรหรือพี่น้องชายนั้น เป็นคนฉลาดคัดเลือกรองช้า ๆ ซาก ๆ แล้ว
จึงรับเอา, ภิกษุพึงยืนนิ่งอยู่. ถ้าเขาเป็นคนไม่ฉลาด ไม่รู้จักจะถือเอา
พ้อคำ จะลวงเขา, ภิกษุพึงบอกเขาว่า เธออย่าเอา ดังนี้.

ในคำว่า เรามีสิ่งนี้ เป็นต้น มีวินัยจัตยดังนี้:- ภิกษุกล่าวว่า
น้ำมัน หรือเนยใสที่รับประเคนแล้วนี้ ของเรามีอยู่, แต่เราต้องการของ
อื่นที่ยังไม่ได้ประเคน ถ้าเขารับเอาน้ำมัน หรือเนยใสนั้น ให้น้ำมันหรือ
เนยใสอื่น. อย่าพึงให้ดวงน้ำมันของตนก่อน. เพราะเหตุไร? เพราะ
ยังมีน้ำมันที่เหลืออยู่ ในทะนานน้ำมัน. น้ำมันที่เหลือนั้น จะพึงทำน้ำมัน
ที่ยังไม่ได้รับประเคน ของภิกษุผู้ดวงในภายหลังให้เสียไป ฉะนั้นแล. คำ
ที่เหลือมีอรรถด้นทั้งนั้น.

สิกขาบทนี้ มีสมุฏฐาน ๖ เป็นกิริยา โนสัจญญาวิโมกข์ อจิตตกะ.
ปณณัตติวัชชะ กายกรรม วจกรรม มีจิต ๓ มีเวทนา ๓ ดังนี้แล.

พรรณนากยวิกกยสิกขาบทที่ ๑๐ จบ

และจบวรรคที่ ๒

นิตฺถกคฺยปาจิตฺตีย์ วรรคที่ ๓

ปิตตวรรค สิกขาบทที่ ๑

เรื่องพระฉัพพัคคีย์

[๑๑๗] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น พระฉัพพัคคีย์สั่งสมบาตรไว้เป็นอันมาก ชาวบ้านพากันเที่ยวชมวิหาร เห็นแล้วพากันเพ่งโทษติเตียนโพนทะนาว่า ไฉนพระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตร จึงได้สั่งสมบาตรไว้เป็นอันมาก ท่านจักทำการขายบาตร หรือ จักตั้งร้านขายภาชนะดินเผา

ภิกษุทั้งหลายได้ยินชาวบ้านเหล่านั้น เพ่งโทษติเตียนโพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ต่อเสนา ติเตียน โพนทะนาว่า ไฉนพระฉัพพัคคีย์ จึงได้ทรงอธิเรกบาตรเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นกัมมณัน ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามพระฉัพพัคคีย์ว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า พวกเธอทรงอธิเรกบาตรจริงหรือ

พระฉัพพัคคีย์ทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของ

สมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนพวกเธอจึงได้ทรงอธิเรกบาตรเล่า การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของพวกเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่น ของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงดิเตียนพระฉัพพัคคีย์โดยอเนกปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบารุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลียงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะดม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัย์อำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง

ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆกรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้ :-

พระบัญญัติ

๔๐. ๑. อนึ่ง ภิกษุใด ทรงอธิเรกบาตร เป็นนิสสัยกิริยา-
ปาจิตตีย์.

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุ
ทั้งหลาย ด้วยประการฉะนี้.

เรื่องพระฉัพพัคคีย์ จบ

พระอนุบัญญัติ

เรื่องพระอานนท์

[๑๑๘] ก็โดยสมัยนั้นแล อธิเรกบาตรเกิดขึ้นแก่ท่านพระอานนท์
มีอยู่ และท่านประสงค์จะถวายบาตรนั้นแก่ท่านพระสารีบุตร แต่ท่าน
พระสารีบุตรอยู่ถึงเมืองสาเกต ท่านพระอานนท์จึงมีความปริวิตกว่า
พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทไว้ว่า ภิกษุไม่พึงทรงอธิเรกบาตร
ก็นี้อธิเรกบาตรบังเกิดแก่เรา และเราก็ใคร่จะถวายแก่ท่านพระสารีบุตร
แต่ท่านอยู่ถึงเมืองสาเกต เราจะพึงปฏิบัติอย่างไรหนอ ครั้นแล้วท่าน
พระอานนท์ ได้กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามว่า คุณก่อนอนนทฺ์ ยังอีกนานเท่าไร
สารีบุตรจึงจะกลับมา

พระอนนทฺ์กราบทูลว่า ท่านจะกลับมาในวันที่ ๕ หรือที่ ๑๐
พระพุทธเจ้าข้า

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกระทำธรรมมีกถา ในเพราะ
เหตุเป็นค้ำมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า
คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตให้ทรงอดิเรกบาตรไว้ได้ ๑๐ วัน เป็น
อย่างยิ่ง อนึ่ง พวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้-

พระอนุบัญญัติ

๔๐. ๑. ก. พึงทรงอดิเรกบาตรไว้ได้ ๑๐ วัน เป็นอย่างยิ่ง
ภิกษุให้ล่วงกำหนดนั้นไป เป็นนิสสัคคิยาจิตตีย์.

เรื่องพระอนนทฺ์ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๑๑๕] บทว่า ๑๐ วัน เป็นอย่างยิ่ง คือ ทรงไว้ได้ ๑๐ วัน เป็น
อย่างมาก

ที่ชื่อว่า อดิเรกบาตร ได้แก่ บาตรที่ยังมิได้อธิษฐาน ยังไม่ได้
วิกัป

ที่ชื่อว่า บาตร มี ๒ อย่าง คือ บาตรเหล็ก ๑ บาตรดินเผา ๑

ขนาดของบาตร

บาตร ๓ ขนาด คือ บาตรขนาดใหญ่ ๑ บาตรขนาดกลาง ๑
บาตรขนาดเล็ก ๑

บาตรขนาดใหญ่ จูข้าวสุกแห่งข้าวสารกึ่งอาพหก ของเคี้ยวเท่า
ส่วนที่ ๔ กับข้าวพอสสมควรแก่ข้าวสุกนั้น

บาตรขนาดกลาง จูข้าวสุกแห่งข้าวสาร ๑ นาฬิ ของเคี้ยวเท่าส่วน
ที่ ๔ กับข้าวพอสสมควรแก่ข้าวสุกนั้น

บาตรขนาดเล็ก จูข้าวสุกแห่งข้าวสาร ๑ ปีตละ ของเคี้ยวเท่าส่วน
ที่ ๔ กับข้าวพอสสมควรแก่ข้าวสุกนั้น

ใหญ่กว่านั้นเป็นบาตรที่ใช้ไม่ได้ เล็กกว่านั้นเป็นบาตรที่ใช้ได้.

[๑๒๐] คำว่า ให้ล้วงกำหนดนั้นไป เป็นนิสัคคีย์ ความว่า
เมื่ออรุณที่ ๑๑ ขึ้นมา บาตรนั้นเป็นนิสัคคีย์ คือเป็นของจำต้องเสียด
แก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล

ดูก่อนกิริยาทั้งหลาย ก็แลกิริยาพึงเสียดบาตรนั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียด

เสียดแก่สงฆ์

[๑๒๑] กิริยารูปนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้ากิริยาผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้
ว่า:-

ท่านเจ้าข้า บาตรใบนี้ของข้าพเจ้าล้วง ๑๐ วัน เป็นของจำจะ
สละ ข้าพเจ้าสละบาตรใบนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ กิริยาผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนบาตรที่เสียดให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ของสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า บาตรใบนี้ของกิริยามีชื่อนี้

เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้บาตรใบนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

เสียดสละแก่คณะ

[๑๒๒] ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์ เวียงป่า กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า:-

ท่านเจ้าข้า บาตรใบนี้ของข้าพเจ้า ล่วง ๑๐ วัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละบาตรใบนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ พึงคืนบาตรที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า บาตรใบนี้ของภิกษุมิชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้บาตรใบนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

เสียดสละแก่บุคคล

[๑๒๓] ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์ เวียงป่า นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า บาตรใบนี้ของข้าพเจ้า ล่วง ๑๐ วัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละบาตรใบนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนบาตรที่เสียดสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้บาตรใบนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

นิสสัคคียปาจิตติย

[๑๒๔] บาตรล่วง ๑๐ วันแล้ว ภิกษุสำคัญว่าล่วงแล้ว เป็น นิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตติย

บาตรล่วง ๑๐ วันแล้ว ภิกษุสงสัย เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติ ปาจิตติย

บาตรล่วง ๑๐ วันแล้ว ภิกษุสำคัญว่ายังไม่ล่วง เป็นนิสสัคคีย ต้อง อาบัติปาจิตติย

บาตรยังไม่ได้อธิษฐาน ภิกษุสำคัญว่าอธิษฐานแล้ว เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตติย

บาตรยังไม่ได้วิกัป ภิกษุสำคัญว่าวิกัปแล้ว เป็นนิสสัคคีย ต้อง อาบัติปาจิตติย

บาตรยังไม่ได้สละ ภิกษุสำคัญว่าสละแล้ว เป็นนิสสัคคีย ต้อง อาบัติปาจิตติย

บาตรยังไม่หาย ภิกษุสำคัญว่าหายแล้ว เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติ ปาจิตติย

บาตรยังไม่ฉิบหาย ภิกษุสำคัญว่าฉิบหายแล้ว เป็นนิสสัคคีย ต้อง อาบัติปาจิตติย

บาตรยังไม่แตก ภิกษุสำคัญว่าแตกแล้ว เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติ ปาจิตติย

บาตรยังไม่ถูกชิงไป ภิกษุสำคัญว่าถูกชิงไปแล้ว เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตติย.

ทุกกฏ

[๑๒๕] บาตรเป็นนิสัคคีย์ ภิกษุยังไม่ได้เสียดละ.. บริโภค ต้อง
อาบัติทุกกฏ

บาตรยังไม่ล่วง ๑๐ วัน ภิกษุสำคัญว่าล่วงแล้ว บริโภค ต้อง
อาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

บาตรยังไม่ล่วง ๑๐ วัน ภิกษุสำคัญว่ายังไม่ล่วง บริโภค ไม่ต้อง
อาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๑๒๖] ภิกษุอธิษฐาน ๑ ภิกษุวิกัปไว้ ๑ ภิกษุสละให้ไป ๑
บาตรหายไป ๑ บาตรนิบหายไป ๑ บาตรแตก ๑ โจરชิงเอาไป ๑ ภิกษุ
ถือวิสาสะ ๑ ในภายใน ๑๐ วัน ๑ ภิกษุวิกลจريت ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑
ไม่ต้องอาบัติแล.

เรื่องพระนัพพัคคีย์

[๑๒๗] ก็โดยสมัยนั้นแล พระนัพพัคคีย์ ไม่ให้คืนบาตรที่เสียดละ
ภิกษุทั้งหลายกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระผู้มีพระภาคเจ้า
ตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บาตรที่ภิกษุเสียดละแล้ว สงฆ์ คณะ
หรือบุคคล จะไม่คืนให้ไม่ได้ ภิกษุรูปใดไม่คืนให้ ต้องอาบัติทุกกฏ.

เรื่องพระนัพพัคคีย์ จบ

ปิตตวรรคสิกขาบทที่ ๑ จบ

นิสสัคคียปาจิตติย ปัตตวรรคที่ ๓ สิกขาบทที่ ๑

พรรณาปัตตสิกขาบท

ปัตตสิกขาบทว่า เตน สมเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:-
ในปัตตสิกขาบทนั้น มีวินัจฉัย ดังต่อไปนี้:-

บทว่า **ปตฺตวณฺชิชฺช** มีความว่า พวกสมณะเชื้อสายพระศาสดายบุตร
จักเที่ยวทำการขายบาตร หรือออกร้านขายภาชนะดินในบ้านและนิคม
เป็นต้น. ภาชนะท่านเรียกว่า **อามัตตะ** (ในคำว่า **อามตฺติกาปณฺ**).
ภาชนะเหล่านั้นเป็นสินค้าของชนเหล่าใด ชนเหล่านั้น ชื่อว่า **อามตฺติกา**
(ผู้มีภาชนะเป็นสินค้า). ร้านตลาดของผู้มีภาชนะเป็นสินค้าเหล่านั้น ชื่อว่า
อามตฺติกาปณฺ. อธิบายว่า ร้านขายสินค้าของพวกช่างหม้อ.

[อธิบายขนาดบาตร ๓-๕ ขนาด]

หลายบทว่า **ตโย ปตฺตตฺส วณฺณ** ได้แก่ ขนาดแห่งบาตร
๓ ขนาด.

สองบทว่า **อฑฺฒาพฺุโททณฺ คณฺหติ** มีความว่า ย่อมจุข้าวสุก
แห่งข้าวสาร ๒ ทะนาน โดยทะนานมคธ. ในอรรถกถารรถถาท่านกล่าว
ว่า ที่ชื่อว่า ทะนานมคธ มี ๑๒ ปละครั้ง. ในมหาอรรถกถาท่านกล่าว
ว่า ในเกาะสิงหล ทะนานตามปกติใหญ่ ทะนานของชาวทมิฬเล็ก, ทะนาน
มคธ ได้ขนาด. ทะนานครั้ง โดยทะนานมคธนั้น เป็นหนึ่งทะนานสิงหล.

บทว่า **จตุพฺุภาคขาทณฺิย** มีความว่า ของเคี้ยว ประมาณเท่า
ส่วนที่ ๔ แห่งข้าวสุก. ขาทณฺิยนั้น ฟังทราบด้วยสามารทแห่งแกง ถั่วเขียว
พอหยิบด้วยมือได้.

สองบทว่า **ตทุปิยญจ พุยญชน** มีความว่า กับข้าวมีปลาเนื้อ
ฝักคองผลไม้และหน่อไม้เป็นต้น อันสมควรแก่ข้าวสุกนั้น.

ในบาตรนั้น มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้:- พึงเอาข้าวสารแห่งข้าวสาธิตเก่า
(ซึ่งเก็บไว้แรมปี) ที่ไม่หัก ซึ่งซ้อมบริสุทธิดีแล้ว ๒ ทะนานมคธ หุง
ให้เป็นข้าวสุกด้วยข้าวสารเหล่านั้นไม่เจ็ดน้ำ ไม่เป็นข้าวท้องเถิน ไม่และ
ไม่เป็นก้อน สดะสลวยดี เช่นกับกองดอกมะลิตูมในหม้อ แล้วบรรจุลง
ในบาตรไม่ให้เหลือ เพิ่มแกงถั่วที่ปรุงด้วยเครื่องปรุงทุกอย่าง ไม่ขึ้นน้ก
ไม่เหลวน้ก พอมือหยิบได้ลงไป ประมาณเท่าส่วนที่ ๔ แห่งข้าวสุกนั้น.
แต่นั้น จึงเพิ่มกับข้าวมีปลา เนื้อเป็นต้น ลงไปสมควรแก่คำข้าวเป็นคำๆ
จนเพียงพอกับคำข้าวเป็นอย่างยิ่ง. ส่วนเนยใส น้ำมัน รสเปรี้ยวและน้ำ
ข้าวเป็นต้น ไม่ควรนับ. เพราะของเหล่านั้น มีคติดอย่างข้าวสุกนั้นเทียว
ไม่อาจเพื่อจะลดลงและไม่อาจจะเพิ่มขึ้นได้. อาหารที่บรรจุลงอย่างนี้แม้
ทั้งหมดนั้น ถ้าตั้งอยู่เสมอแนวล่างแห่งขอบปากบาตร, เมื่อเอาเส้นด้าย
หรือไม้จิก (เสี้ยนตาล) ปาดไป (ของในบาตรนี้) ถูกที่สุดภายใต้เส้นด้าย
หรือไม้จิกนั้น(คือของในบาตรมีข้าวสุกทะนานครึ่งเป็นต้นนี้ถูกที่สุดเบื้อง
ล่างแห่งด้ายหรือเสี้ยนตาลของบุคคลผู้ตัดด้วยด้ายหรือเสี้ยนตาล), บาตรนี้
ชื่อว่าบาตรขนาดใหญ่ (อย่างกลาง). ถ้าของในบาตรนั้นพูนเป็นจอม
เลยแนว (ขอบปากบาตร) นั้นขึ้นมา, บาตรนี้ชื่อว่าบาตรขนาดใหญ่อย่าง
เล็ก. ถ้าของในบาตรนั้น ไม่ถึงแนวขอบ (ปากบาตร) พร่องอยู่ภายใน
เท่านั้น, บาตรนี้ ชื่อว่าบาตรขนาดใหญ่อย่างใหญ่.

บทว่า **นาพิโกทณ** ได้แก่ ข้าวสุกแห่งข้าวสาร ๑ ทะนานโดย
ทะนานมคธ.

บทว่า ปตุโถทน์ ได้แก่ ข้าวสุกกึ่งทะนानโดยทะนानมคธ. บทที่
เหลือ ฟิงทราบโดยนัยดังกล่าวแล้วนั้นแล. แต่มีความแปลกกันในเหตุ
สักว่าชื่อ ดังต่อไปนี้:- ถ้าของมีข้าวสุก ๑ ทะนानเป็นต้นแม่ทั้งหมด
ที่บรรจุลงแล้ว อยู่เสมอแนวขอบล่าง โดยนัยดังกล่าวแล้วนั่นเอง. บาตรนี้
ชื่อว่า บาตรขนาดกลาง (อย่างกลาง). ถ้าของพูนเป็นจอมเลยแนวขอบ
นั้นขึ้นมา, บาตรนี้ ชื่อว่า บาตรขนาดกลางอย่างเล็ก. ถ้าไม่ถึงแนว
ขอบนั้น, พร่องอยู่เพียงภายในเท่านั้น, บาตรนี้ชื่อว่า บาตรขนาดกลาง
อย่างใหญ่.

ถ้าของทั้งหมดมีข้าวสุกประมาณกึ่งทะนानเป็นต้น ที่บรรจุลงแล้ว
อยู่เสมอแนวล่าง (แห่งขอบปากบาตร), บาตรนี้ ชื่อว่า บาตรขนาดเล็ก
(อย่างกลาง). ถ้าของพูนเป็นจอมเลยแนวขอบนั้นขึ้นมา, บาตรนี้ ชื่อว่า
บาตรขนาดเล็กอย่างเล็ก. ถ้าของไม่ถึงแนวขอบนั้นพร่องอยู่ภายในเท่า
นั้น, บาตรนี้ ชื่อว่า บาตรขนาดเล็กอย่างใหญ่. ผู้ศึกษาฟังทราบบาตร
๕ ชนิดเหล่านี้ โดยประการดังกล่าวมาจะนี้แล.

บรรดาบาตร ๕ ชนิดนั้น บาตร ๒ ชนิด คือ บาตรขนาดใหญ่
อย่างใหญ่ ๑ บาตรเล็กอย่างเล็ก ๑ ไม่จัดเป็นบาตร (เป็นบาตรใช้ไม่ได้).
จริงอยู่ คำว่า ใหญ่กว่านั้น ไม่ใช่บาตร เล็กกว่านั้น ไม่ใช่บาตร นี้ตรัส
หมายเอาบาตร ๒ ชนิดนั้น. แท้จริง บรรดาบาตร ๒ ชนิด บาตรขนาด
ใหญ่อย่างใหญ่ คือใหญ่กว่านั้น ตรัสว่า ไม่ใช่บาตร เพราะใหญ่กว่า
ขนาดใหญ่. และบาตรขนาดเล็กอย่างเล็ก คือ เล็กกว่านั้น ตรัสว่า
ไม่ใช่บาตร เพราะเล็กกว่าขนาดเล็ก. เพราะฉะนั้น บาตรเหล่านี้ ควร

ใช้สอยอย่างใช้สอยภาชนะ ไม่ควรอธิษฐาน ไม่ควรวิกัป. ส่วนบาตร ๗ ชนิดนอกนี้ พึงอธิษฐานหรือวิกัปไว้ใช้เถิด.

เมื่อภิกษุไม่กระทำอย่างนี้ ให้บาตรนั้นล่วง ๑๐ วันไป เป็นนิสสัคคิยาจิตตีย์ คือ เมื่อภิกษุให้บาตรแม่ทั้ง ๗ ชนิด ล่วงกาลมี ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่งไป เป็นนิสสัคคิยาจิตตีย์ แล.

ชื่อว่า นิสสัคคิยา ปตุตฺตํ อนิสสัคคิยา ปริภุชชติ พิงฺทราบ ความว่า เป็นทุกกฏ ทุก ๆ ประโยคอย่างนี้ คือ เมื่อภิกษุดื่มยาแล้วล้างบาตร เป็นทุกกฏ. เมื่อน้ำของควรถูกเคี้ยว มันกัดอาหารแล้วล้างบาตร เป็นทุกกฏ.

[อธิบายบาตรที่ควรอธิษฐานและวิกัป]

ก็ในคำว่า อนาปตุติ อนโศทสาหํ อธิฏฺเฐติ วิกัปเปติ นี้ ผู้ศึกษา พิงฺทราบแม่บาตรที่ได้ประมาณเป็นบาตรควรอธิษฐานและวิกัป โดยนัยดังจะกล่าวอย่างนี้:-

บาตรเหล็ก ระบายแล้วด้วยการระบาย ๕ ไฟ บาตรดินระบายแล้วด้วยการระบาย ๒ ไฟ จึงควรอธิษฐาน. บาตรทั้ง ๒ ชนิด เมื่อให้มูลค่าที่ควรให้แล้วนั้นแล ถ้าระบายยังหย่อนอยู่แม้เพียงหนึ่งไฟหรือยังไม่ได้ให้มูลค่าแม้เพียงกาคณิกหนึ่ง ไม่ควรอธิษฐาน. ถ้าเจ้าของบาตรกล่าวว่า ท่านจงให้ในเวลาท่านมีมูลค่า ท่านจงอธิษฐานใช้สอยเถิด ดังนี้ ก็ยังไม่ควรอธิษฐานแท้. เพราะว่า ยังไม่ถึงการนับว่าเป็นบาตร เพราะการระบายยังหย่อนอยู่, ยังไม่ถึงความเป็นบาตรของตน ยังเป็นของผู้อื่นอยู่ที่เดียว เพราะมูลค่าทั้งหมด หรือส่วนหนึ่งยังไม่ได้ให้; เพราะฉะนั้น

เมื่อระบม และเมื่อให้มูลค่าเสร็จแล้วนั้นแล จึงเป็นบาตรควรอธิษฐาน
บาตรใบที่ควรอธิษฐานเท่านั้น จึงควรวิกัป. บาตรนั้น จะมาถึงมือแล้ว
ก็ตาม ยังไม่มาถึงก็ตาม ควรอธิษฐาน หรือควรวิกัปไว้เสีย.

ก็ถ้าว่า ช่างบาตรได้มูลค่าแล้ว หรือเป็นผู้ประสงค์จะถวายเอง
กล่าวว่า ท่านขอรับ ! ผมจักทำบาตรถวายท่าน ระบมแล้วในวันชื่อนั้น
จักเก็บไว้ และภิกษุให้ล่วง ๑๐ วันไป จากวันที่ช่างบาตรนั้นกำหนดไว้
เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์. ก็ถ้าว่า ช่างบาตรกล่าวว่า ผมจักทำบาตรถวาย
ท่าน ระบมแล้วจักส่งข่าวมาให้ทราบ แล้วทำเหมือนอย่างนั้น, ส่วน
ภิกษุผู้ที่ช่างบาตรนั้นวานไปไม่บอกแก่ภิกษุนั้น, ภิกษุอื่นเห็น หรือได้ยิน
จึงบอกว่า ท่านขอรับ ! บาตรของท่านเสร็จแล้ว, การบอกของภิกษุ
นั้นไม่เป็นประมาณ. แต่ในเวลาทีภิกษุซึ่งช่างบาตรนั้นวานนั้นแหละบอก,
เมื่อภิกษุให้ล่วง ๑๐ วันไปจำเดิมแต่วันที่ได้ยินคำบอกกล่าวของภิกษุนั้น
เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์. ถ้าช่างบาตรกล่าวว่า ผมจักทำบาตรถวายท่าน
ระบมแล้วจักส่งไป在手ของภิกษุบางรูป แล้วกระทำตามพูดนั้น, แต่ภิกษุ
ผู้รับบาตรมาเก็บไว้ในบริเวณของตนแล้วไม่บอกแก่เธอ ภิกษุอื่นบางรูป
กล่าวว่า ท่านขอรับ ! บาตรที่ได้มาใหม่สวยดีบ้างไหม ? เธอกล่าวว่า
คุณ ! บาตรที่ไหนกัน ? ภิกษุบางรูปนั้นกล่าวว่า ช่างบาตรส่งมาในมือ
ของภิกษุชื่อนี้. ถ้อยคำของภิกษุแม้นี้ก็ไม่ใช่เป็นประมาณ. แต่ในเวลาทีภิกษุ
นั้นให้บาตร, เมื่อเธอให้ล่วง ๑๐ วันไปนับแต่วันที่ได้บาตรมา เป็น
นิสัคคิยปาจิตตีย์. เพราะฉะนั้น อย่าให้ล่วง ๑๐ วัน ฟังอธิษฐานหรือ
ฟังวิกัปเสีย.

[อธิบายการอธิษฐานบาตร]

บรรดาการอธิษฐานและวิกัปนั้น อธิษฐานบาตรมี ๒ คือ อธิษฐานด้วยกายอย่าง ๑ อธิษฐานด้วยวาจาอย่าง ๑. ภิกษุเมื่อจะอธิษฐานด้วยอำนาจแห่งการอธิษฐาน ๒ อย่างนั้น พึงปัจจุทรรณฺ์บาตรเก่าที่ตั้งอยู่ต่อหน้าหรือในที่ลับหลังอย่างนี้ว่า อิมํ ปตฺตํ ปจฺจุทฺธรามิ แปลว่า ข้าพเจ้าถอนบาตรใบนี้ หรือว่า เอตํ ปตฺตํ ปจฺจุทฺธรามิ แปลว่า ข้าพเจ้าถอนบาตรใบนั้น หรือให้แก่ภิกษุอื่นแล้ว เอมืออุบลกล่าวบาตรใหม่ที่ตั้งอยู่ในที่แห่งใดแห่งหนึ่งแล้ว ทำความคำนึงด้วยใจ แล้วทำกายวิการอธิษฐานด้วยกาย หรือเปล่งวาจา แล้วอธิษฐานด้วยวาจาว่า อิมํ ปตฺตํ อธิฏฺฐา มิ แปลว่า ข้าพเจ้าอธิษฐานบาตรใบนี้.

ในอธิษฐานวิสัยนั้น อธิษฐานมี ๒ อย่าง. ถ้าบาตรอยู่ในหัตถบาท พึงเปล่งวาจาว่า อิมํ ปตฺตํ อธิฏฺฐา มิ ข้าพเจ้าอธิษฐานบาตรใบนี้. ถ้าบาตรนั้นอยู่ภายในห้องก็ดี ที่ปราสาทชั้นบนก็ดี ในวิหารใกล้เคียงก็ดี ภิกษุพึงกำหนดสถานที่บาตรตั้งอยู่ แล้วพึงเปล่งวาจาว่า เอตํ ปตฺตํ อธิฏฺฐา มิ ข้าพเจ้าอธิษฐานบาตรใบนั้น. ก็ภิกษุผู้อธิษฐานแม้อธิษฐานรูปเดียวก็ควร. แม้จะอธิษฐานในสำนักของภิกษุอื่น ก็ควร. การอธิษฐานในสำนักของภิกษุอื่นมีอาณิสยตั้งต่อไปนี้:- ถ้าเธอเกิดความเคลือบแคลงว่าบาตร เราอธิษฐานแล้วหรือไม่หนอ ดังนี้, อีกรูปหนึ่งจักเดือนให้นึกได้ตัดความสงสัยเสีย. ถ้าภิกษุบางรูปได้บาตรมา ๑๐ ใบ ตนเองประสงค์จะใช้สอยทั้งหมดทีเดียว, อย่าพึงอธิษฐานทั้งหมด. อธิษฐานบาตรใบหนึ่งแล้ววันรุ่งขึ้นปัจจุทรรณฺ์บาตรนั้นแล้วพึงอธิษฐานใบใหม่. โดยอุบายนี้อาจจะได้บริหาร (การคุ้มครอง) ตั้ง ๑๐๐ ปี.

[ว่าด้วยการขาดอธิษฐานของบาตร]

ถามว่า การขาดอธิษฐาน ฟังมีแก่ภิกษุผู้ไม่ประมาทอย่างนี้ได้ หรือ ?

ตอบว่า ฟังมีได้.

หากว่า ภิกษุนี้ให้บาตรแก่ภิกษุอื่นก็ดี หมุนไปผิดก็ดี บอก ลาศิกขาก็ดี กระทำกาลละเสียดก็ดี เพศของเธอกลับก็ดี ปัจจุบันละเสียดก็ดี บาตรมีช่องทะลุก็ดี บาตรยอมขาดอธิษฐาน. และคำนี้แม้พระอาจารย์ทั้งหลายก็ได้กล่าวไว้ว่า

การขาดอธิษฐาน ย่อมมีได้ด้วยการให้ ๑ หมุน

ไปผิด ๑ ลาศิกขา ๑ กระทำกาลกิริยา ๑ เพศ

กลับ ๑ ปัจจุบันละ (ถอน) ๑ เป็นที่ ๗ กับช่องทะลุ ๑

ดังนี้.

แม้เพราะโจรลักและการถือเอาโดยวิสาสะ บาตรก็ขาดอธิษฐานเหมือนกัน. บาตรจะขาดอธิษฐานด้วยช่องทะลุประมาณเท่าไร ? จะขาดอธิษฐานด้วยช่องทะลุพอมะลัดข้าวฟ่างลอดออกได้ และลอดเข้าได้.

จริงอยู่ บรรดาธัญชาติ ๗ ชนิด เมล็ดข้าวฟ่างนี้ เป็นเมล็ดธัญชาติอย่างเล็ก. เมื่อช่องนั้นอุดให้กลับ เป็นปกติด้วยผงเหล็ก หรือด้วยหมุดแล้วฟังอธิษฐานบาตรนั้นใหม่ภายใน ๑๐ วัน.

ในการอธิษฐานที่ตรัสไว้ในคำว่า อนุโตทสาห อธิญฺเจติ วิกฺขุเปติ นี้ มีวินิจฉัยเพียงเท่านี้ก่อน.

[ว่าด้วยการวิกัปปาตฺร]

ก็ในการวิกัปป มีวินัยดังต่อไปนี้:- วิกัปปมี ๒ อย่าง คือวิกัปป
ต่อหน้าอย่าง ๑ วิกัปปลับหลังอย่าง ๑. วิกัปปต่อหน้าเป็นอย่างไร? คือ
ภิกษุพึงรู้ว่าปาตฺรมีใบเดียวหรือหลายใบ และวางไว้ใกล้หรือมิได้วางไว้
ใกล้ แล้วกล่าวว่า อิม ปตฺตํ ซึ่งปาตฺรนี้ หรือว่า อิม ปตฺเต ซึ่ง
ปาตฺรเหล่านี้ ก็ดี ว่า เอตํ ปตฺตํ ซึ่งปาตฺรนั้น หรือว่า เอเต ปตฺเต
ซึ่งปาตฺรเหล่านั้น ก็ดี แล้วกล่าวว่า ตฺยหิ วิกัปปเปมิ ข้าพเจ้าวิกัปปแก่
ท่าน นี้ชื่อว่าวิกัปปต่อหน้าอย่าง ๑. ด้วยวิธีวิกัปปเพียงเท่านี้จะเก็บไว้ควร
อยู่. แต่จะใช้สอย จะจำหน่าย หรือจะอธิษฐานไม่สมควร. แต่เมื่อ
ภิกษุผู้รับวิกัปปกล่าวอย่างนี้ว่า มยฺหิ สนฺตํ ปริภุชฺช วา วิสฺสขฺเซหิ
วา ยถาปจฺจยฺ วา กโรหิ ปาตฺรนี้ของข้าพเจ้า ท่านจงใช้สอย จง
จำหน่าย หรือจงกระทำตามปัจจัยก็ตาม ดังนี้ ชื่อว่าถอน. จำเดิมแต่
นั้น แม้การใช้สอยเป็นต้นควรอยู่.

อีกนัยหนึ่ง ภิกษุทราบว่ามีใบเดียวหรือหลายใบ และวางไว้
ใกล้หรือมิได้วางไว้ใกล้อย่างนั้นเหมือนกัน แล้วกล่าวว่า อิม ปตฺตํ ซึ่ง
ปาตฺรนี้ หรือว่า อิม ปตฺเต ซึ่งปาตฺรทั้งหลายเหล่านี้ ก็ดี ว่า เอตํ
ปตฺตํ ซึ่งปาตฺรนั้น หรือว่า เอเต ปตฺเต ซึ่งปาตฺรทั้งหลายเหล่านั้น
ก็ดี ในสำนักของภิกษุนั้นนั้นแหละ แล้วระบุชื่อแห่งบรรดาสหธรรมิก
ทั้ง ๕ รูปใดรูปหนึ่ง คือ ท่านใดท่านหนึ่ง ที่ตนชอบใจแล้วพึงกล่าวว่า
ติสฺสสฺส ภิกฺขุโน วิกัปปเปมิ ข้าพเจ้าวิกัปปแก่ภิกษุชื่อว่าติสสะ ดังนี้
ก็ดี ว่า ติสฺสาย ภิกฺขุณิยา... ติสฺสาย ภิกฺขุมานาย... ติสฺสสฺส
สามเณรสฺส... ติสฺสาย สามเณริยา วิกัปปเปมิ ข้าพเจ้าวิกัปปแก่ภิกษุณี

ชื่อติสสา... แก่สิกขมานาชื่อติสสา... แก่สามเณรชื่อติสสะ... แก่สามเณร
ชื่อติสสา ดังนี้ กัจฉิ นี้ชื่อว่าวิกัปปต่อหน้า แม้อีกอย่างหนึ่ง ด้วยคำเพียง
เท่านั้น จะเก็บไว้ สมควรอยู่, แต่บรรดาก็มีการบริโภคนั้น แม้อีก
อย่างหนึ่งก็ไม่ควร. แต่เมื่อภิกษุผู้รับวิกัปปนั้นกล่าวว่า **ติสฺสสฺส ภิกฺขุโน**
สนฺตํ ๑เป๑ ติสฺสาย สามเณรียา สนฺตํ ปริภุชฺษา วา วิสฺสขฺเซหิ
วา ยถาปจฺจยํ วา กโรหิ ภาตฺรนี้ ของภิกษุชื่อติสสะ ฯลฯ ของ
สามเณรชื่อติสสา ท่านจงใช้สอยก็ตาม จงจำหน่ายก็ตาม จงกระทำตาม
ปัจจัยก็ตาม ดังนี้แล้ว ชื่อว่าถอน. จำเดิมแต่นั้น แม้การบริโภคนั้น
ก็สมควร.

วิกัปปหลังเป็นอย่างไร? คือ ภิกษุทราบวาทรมิใช่เดียวหรือ
หลายใบ และว่าวางไว้ใกล้ หรือมิได้วางไว้ใกล้เช่นนั้นนั้นแลแล้วกล่าว
ว่า **อิมํ ปตฺตํ** ซึ่งบวชนี้ หรือว่า **อิมํ ปตฺเต** ซึ่งบวชเหล่านี้ กัจฉิ
ว่า **เอตํ ปตฺตํ** ซึ่งบวชนั้น หรือว่า **เอเต ปตฺเต** ซึ่งบวชเหล่านั้น
กัจฉิ แล้วกล่าวว่า **ตฺวํ วิภฺวปฺนตฺถาย ทมฺมิ** ข้าพเจ้าให้แก่ท่านเพื่อ
ต้องการวิกัปป ดังนี้.

ภิกษุผู้รับวิกัปปนั้น พึงถามเธอว่า ใครเป็นมิตรหรือเป็นเพื่อน
เห็นกันของท่าน. ลำดับนั้น ภิกษุผู้วิกัปปนอกนี้ พึงกล่าวว่า **ติสฺโส ภิกฺขุ**
ภิกษุชื่อว่าติสสะ ฯลฯ หรือว่า **ติสฺสา สามเณรียา** สามเณรชื่อว่าติสสา
โดยนัยก่อนนั้นแล. ภิกษุนั้น พึงกล่าวอีกว่า **อหํ ติสฺสสฺส ภิกฺขุโน**
ทมฺมิ ๑เป๑ หรือว่า **ติสฺสาย สามเณรียา ทมฺมิ** ข้าพเจ้าให้แก่ภิกษุ
ชื่อติสสะ ฯลฯ หรือว่า ข้าพเจ้าให้แก่สามเณรชื่อติสสา. นี้ชื่อว่า
วิกัปปหลัง. ด้วยการวิกัปปเพียงเท่านั้นจะเก็บไว้ ควรอยู่, แต่บรรดาก็มี

การบริโภคนั้น กิจแม้อย่างเดียวไม่ควร. เมื่อภิกษุนั้นกล่าวว่า
อิตถุนามสฺส สนฺตํ ปริณฺชฺย วา วิสฺสชฺเชหิ วายถาปจฺจยฺ วา
กโรหิ บาตฺรณํ ของภิกษุชื่อนี้ ท่านจงใช้สอยก็ตาม จงจำหน่ายก็ตาม
จงกระทำตามปัจจัยก็ตาม โดยนัยดังกล่าวแล้ว ในวิกัปต่อหน้าอย่างที่
สองนั้นแล ย่อมชื่อว่าถอน. จำเดิมแต่นั้น แม้การจะใช้สอยเป็นต้น ก็ควร.
แต่ข้อแตกต่างกันแห่งวิกัปทั้งสองอย่างนี้ และลำดับแห่งวรรณนาที่ยัง
เหลือทั้งหมด ผู้ศึกษาพึงทราบโดยนัยดังกล่าวแล้ว ในวรรณนาแห่ง
ปฐมกฐินสิกขาบทนั้นแหละ พร้อมทั้งสมุฏฐานเป็นต้น ฉะนี้แล.

ปัตตสิกขาบทที่ ๑ จบ

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๒

เรื่องภิกษุหลายรูป

[๑๒๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ
นิโครธาราม เขตพระนครกบิลพัสดุ์ สักกชนบท ครั้งนั้น นายช่างหม้อ
ผู้หนึ่งพิจารณาภิกษุทั้งหลายไว้ว่า พระคุณเจ้าเหล่าใดต้องการบาตร
กระผมจักถวายบาตรแก่พระคุณเจ้าเหล่านั้น

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายไม่รู้จักประมาณ ขอบาตรเขมาเป็นอันมาก
ภิกษุที่มีบาตรขนาดเล็ก ย่อมขอบาตรขนาดใหญ่ ภิกษุที่มีบาตรขนาดใหญ่
ย่อมขอบาตรขนาดเล็ก จึงนายช่างหม้อนั้น มัวทำบาตรเป็นอันมากถวาย
ภิกษุทั้งหลายอยู่ ไม่สามารถจะทำของสำหรับขายอย่างอื่นได้ แม้ตนเอง
ก็ไม่พอครองชีพ แม้นบุตรภรรยาของเขาก็ลำบาก

ชาวบ้านพากันฟังโทษติเตียนโพนทะนาว่า โฉนพระสมณะเธอ
ตายพระศากยบุตรจึงได้ไม่รู้จักประมาณ ขอบาตรเขามากมายเล่า นายช่าง
หม้อผู้นี้มัวทำบาตรเป็นอันมากมาถวายพระสมณะเหล่านี้อยู่ จึงไม่สามารถ
จะทำของสำหรับขายอย่างอื่นได้ แม้ตนเองก็ไม่พอครองชีพ แม้บุตร
ภรรยาของเขาก็ลำบาก

ภิกษุทั้งหลายได้ยินชาวบ้านเหล่านั้น ฟังโทษ ติเตียนโพนทะนาอยู่
บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่
ต่อเสิกขา ต่างก็ฟังโทษติเตียนโพนทะนาว่า โฉนภิกษุทั้งหลายจึงได้ไม่
รู้จักประมาณ ขอบาตรเขามาไว้เป็นอันมากเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่
พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามภิกษุ
ทั้งหลายว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า ภิกษุทั้งหลาย ไม่รู้จักประมาณ
ขอบาตรเขามาไว้มากมายจริงหรือ

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย การ
กระทำของภิกษุโมฆบุรุษเหล่านี้ นั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่
กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนภิกษุโมฆบุรุษเหล่านี้จึง
ได้ไม่รู้จักประมาณ ขอบาตรเขามาไว้เป็นอันมากเล่า การกระทำของ

ภิกษุโฆมนุชเหล่านั้นนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนเลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของพวกโฆมนุชเหล่านั้นนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงห้ามขอบาตร

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนภิกษุเหล่านั้น โดยอเนกปริยาย ดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบารุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ทรงกระทำธรรมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่ควรขอบาตร ภิกษุใดขอ ต้องอาบัติทุกกฏ.

[๑๒๕] ก็โดยสมัยนั้นแล บาตรของภิกษุรูปหนึ่งแตก ภิกษุนั้นจึงเกี้ยวว่า การขอบาตร พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติห้ามแล้ว จึงไม่ขอบาตรเขาเที่ยวรับบิณฑบาตด้วยมือทั้งสอง ชาวบ้านพากันเพ่งโทษติเตียน โพนทะนาว่า ไฉน พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรจึงได้เที่ยวรับบิณฑบาตด้วยมือทั้งสองเหมือนพวกเดียรถีย์เล่า

ภิกษุทั้งหลาย ได้ยินชาวบ้านเหล่านั้นฟังโทษติเตียน โปนทะนาอยู่
จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ทรงอนุญาตให้ขอบาตร

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกระทำธรรมิกถา ในเพราะเหตุ
เป็นกัมมัตถ์นั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้มีบาตรหายหรือมีบาตรแตก
ขอบาตรเขาได้...

[๑๓๐] ก็โดยสมัยนั้นแล พระฉัพพัคคีย์ทราบว่ พระผู้มีพระ-
ภาคเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้มีบาตรหายหรือมีบาตรแตก ขอบาตรเขาได้
แม้พวกเธอมีบาตรแตกเพียงเล็กน้อย ทะลุเพียงเล็กน้อย กะเทาะเพียง
เล็กน้อย มีรอยขีดเพียงเล็กน้อย ก็ไม่รู้จักประมาณ ขอบาตรเขามาไว้
เป็นอันมาก

คราวนั้น นายช่างหม้อผู้นั้นมัวทำบาตรเป็นอันมากถวายแก่ภิกษุ
ทั้งหลายอยู่อย่างนั้น ไม่สามารถจะทำของขายอย่างอื่นได้ แม้ตนเอง
ก็ไม่พอครองชีพ แม้นบุตรภรรยาของเขาก็ลำบาก ชาวบ้านพากันฟังโทษ
ติเตียน โปนทะนาดูก่อนนั้นว่า โฉนพระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรจึง
ได้ไม่รู้จักประมาณ ขอบาตรเขามากมายเล่า นายช่างหม้อผู้นั้นมัวทำ
บาตรเป็นอันมากถวายพระสมณะเหล่านี้อยู่ จึงไม่สามารถจะทำของสำหรับ
ขายอย่างอื่นได้ แม้ตนเองก็ไม่พอครองชีพ แม้นบุตรภรรยาของเขาก็ลำบาก

ภิกษุทั้งหลายได้ยินชาวบ้านเหล่านั้น ฟังโทษติเตียน โปนทะนาอยู่
บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละอาย มีความรังเกียจ ผู้ใคร่
ต่อสิกขา ต่างก็ฟังโทษติเตียน โปนทะนาว่า โฉนพระฉัพพัคคีย์แม้มีบาตร

แตกเพียงเล็กน้อย ทะลุเพียงเล็กน้อย กะเทาะเพียงเล็กน้อย มีรอยขีดเพียงเล็กน้อย จึงได้ไม่รู้จักประมาณ ขอบาตรเขามาไว้เป็นอันมากเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นค้ำมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามพระฉัพพัคคีย์ว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า พวกเธอมีบาตรแตกเพียงเล็กน้อย ทะลุเพียงเล็กน้อย กะเทาะเพียงเล็กน้อย มีรอยขีดเพียงเล็กน้อย ก็ไม่รู้จักประมาณ ขอบาตรเขามาไว้เป็นอันมาก จริงหรือ พระฉัพพัคคีย์ทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนพวกเธอ แม้มีบาตรแตกเพียงเล็กน้อย ทะลุเพียงเล็กน้อย กะเทาะเพียงเล็กน้อย มีรอยขีดเพียงเล็กน้อย จึงได้ไม่รู้จักประมาณ ขอบาตรเขามาไว้เป็นอันมากเล่า การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของพวกเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นกำมุลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามพระฉัพพัคคีย์ว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้าว่า พวกเธอมีบาตรแตกเพียงเล็กน้อย ทะลุเพียงเล็กน้อย กะเทาะเพียงเล็กน้อย มีรอยขีดเพียงเล็กน้อย ก็ไม่รู้จักประมาณ ขอบาตรเขามาไว้เป็นอันมาก จริงหรือ พระฉัพพัคคีย์ทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆมบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนพวกเธอ แม้มีบาตรแตกเพียงเล็กน้อย ทะลุเพียงเล็กน้อย กะเทาะเพียงเล็กน้อย มีรอยขีดเพียงเล็กน้อย จึงได้ไม่รู้จักประมาณ ขอบาตรเขามาไว้เป็นอันมากเล่า การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่ทำการกระทำของพวกเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนพระฉัพพัคคีย์ โดยอนนทปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นเลียงยาก ความเป็นคนบำรุงยาก

ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ
เกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย
ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่
นำเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย
ทรงกระทำธรรมิกถา ที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น
แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ-
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๔๑. ๒. อนึ่ง ภิกษุใด มีบาตรมีแผลหย่อนห้ำ ให้จ่ายบาตร
ใหม่อื่น เป็นนิสัคคีย์ปาจิตตีย์ ภิกษุนั้นพึงสละบาตรใบนั้นในภิกษุ
บริษัท บาตรใบสุดท้ายบริษัทนั้น พึงมอบให้แก่ภิกษุนั้นสั่งว่า

ภิกษุ นี้บาตรของท่าน ฟิงทรงไว้กว่าจะแตก นี่เป็นสามิจกรรมในเรื่องนั้น.

เรื่องภิกษุหลายรูป จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๑๓๑] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มีการงานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่าเป็นผู้ขอ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ทรงสิ้นผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ โดยปัญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสารธรรม ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ บรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ นี้ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้

บาตรที่ชื่อว่า มีแปลหย่อนห้า คือ ไม่มีแปล มี ๑ แปล มี ๒ แปล มี ๓ แปล หรือมี ๔ แปล

บาตรที่ชื่อว่า **ไม่มีแผล** ได้แก่ บาตรที่มีรอยร้าวยาวไม่ถึงสององคุลี
บาตรที่ชื่อว่า **มีแผล** ได้แก่ บาตรที่มีรอยร้าวยาวถึงสององคุลี
บาตรที่ชื่อว่า **ใหม่** ตรีศหมายถึงบาตรที่ขอเขามา.

บทว่า **ให้จ่าย** คือ ขอเขา เป็นทุกกฏในประโยคที่ขอ เป็น
นิสัคคีย์ด้วยได้บาตรมา จำต้องเสียดละในท่ามกลางสงฆ์

ภิกษุทุกรูปพึงถือบาตรที่อธิษฐานแล้วไปประชุม อย่าอธิษฐาน
บาตรแล้ว ด้วยหมายจะได้บาตรที่มีราคามาก ถ้าอธิษฐานบาตรแล้ว ด้วย
หมายจะได้บาตรที่มีราคามาก ต้องอาบัติทุกกฏ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดละบาตรนั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียดละบาตร

[๑๓๒] ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า:-

ท่านเจ้าข้า บาตรใบนี้ ของข้าพเจ้ามีบาตรมีแผลหย่อนห้า ให้
จ่ายมาแล้วเป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละบาตรใบนี้แก่สงฆ์

กรันสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับ
อาบัติ สงฆ์พึงสมมติภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ ให้เป็นผู้เปลี่ยนบาตร

องค์ ๕ ของภิกษุผู้เปลี่ยนบาตร

องค์ ๕ นั้น คือ ๑. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะความชอบพอ ๒.
ไม่ถึงความลำเอียงเพราะเกลียดชัง ๓. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะมงาย
๔. ไม่ถึงความลำเอียงเพราะกลัว และ ๕. รู้จักว่าทำอย่างไร เป็นอัน
เปลี่ยนหรือไม่เป็นอันเปลี่ยน

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลสงฆ์พึงสมมติภิกษุผู้เปลี่ยนบาตรนั้น
อย่างนี้:-

วิธีสมมติภิกษุผู้เปลี่ยนบาตร

พึงขอภิกษุให้รับตกลงก่อน ครั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ
พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

คำสมมติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้เปลี่ยนบาตร นี้เป็นญัตติ

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์สมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้
เป็นผู้เปลี่ยนบาตร การสมมติภิกษุมีชื่อนี้ให้เป็นผู้เปลี่ยนบาตร ชอบ
แก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ชอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้น
พึงพูด

ภิกษุมีชื่อนี้สงฆ์สมมติให้เป็นผู้เปลี่ยนบาตรแล้ว ชอบแก่สงฆ์
เหตุนี้จึงนั่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้

ภิกษุผู้รับสมมติแล้วนั้น พึงให้เปลี่ยนบาตร พึงกราบเรียนพระเถระ
ว่า ท่านเจ้าข้า ขอพระเถระจงเปลี่ยนบาตร ถ้าพระเถระเปลี่ยน พึง
ถวายบาตรพระเถระ ให้พระทุติยเถระเปลี่ยน อันภิกษุจะไม่เปลี่ยน
เพราะความสงสารภิกษุนั้นไม่ได้ ภิกษุใดไม่ยอมเปลี่ยน ต้องอาบัติทุกกฏ
ไม่พึงให้ภิกษุผู้ไม่มีบาตรเปลี่ยน พึงให้เปลี่ยนเลื่อนลงมาโดยอุบายนี้แล
ตลอดถึงพระสังฆนวกะ ก็แลบาตรใดเป็นใบสุดท้ายแห่งภิกษุบริษัทนั้น
พึงมอบบาตรนั้น แก่ภิกษุผู้ต้องอาบัตินิสัคคิยปาจิตตีย์นั้น ด้วยสังกัจจ

ว่า คุณก่อนภิกษุ นี้บาตรของเธอ พึงใช้ไปกว่าจะแตก ดังนี้ ภิกษุนั้น
อย่าเก็บบาตรใบนั้นไว้ในที่อันไม่ควร อย่าใช้โดยอาการอันไม่ควร อย่า
ทอดธุระว่าบาตรใบนี้จะเป็นอย่างไรก็ตาม คือ จะหาก็ช่าง จะฉิบหาย
ก็ช่าง จะแตกก็ช่าง ถ้าเก็บไว้ในที่ ๆ ไม่ควรก็ดี ใช้อย่างที่เขาไม่ใช้กัน
ก็ดี ปล่อยให้เสียก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

บทว่า นี้เป็นสามิกรรมในเรื่องนั้น คือ นี้เป็นความถูกยิงใน
เรื่องนั้น .

บทภาษณีย์

บาตรไม่มีแผล

[๑๓๓] ภิกษุมีบาตรไม่มีแผล ขอบาตรที่ไม่มีแผล เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรไม่มีแผล ขอบาตรที่มีแผล ๑ แห่ง เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรไม่มีแผล ขอบาตรที่มีแผล ๒ แห่ง เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรไม่มีแผล ขอบาตรที่มีแผล ๓ แห่ง เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรไม่มีแผล ขอบาตรที่มีแผล ๔ แห่ง เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

บาตรมีแผล ๑ แห่ง

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่ไม่มีแผล เป็นนิสสัย
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๑ แห่ง เป็นนิสสัย
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๒ แห่ง เป็นนิสสัย
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๓ แห่ง เป็นนิสสัย
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๔ แห่ง เป็นนิสสัย
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

บาตรมีแผล ๒ แห่ง

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๒ แห่ง ขอบาตรที่ไม่มีแผล เป็นนิสสัย
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๒ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๑ แห่ง เป็นนิส-
สัย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๒ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๒ แห่ง เป็นนิส-
สัย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๒ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๓ แห่ง เป็นนิส-
สัย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๒ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๔ แห่ง เป็นนิส-
สัย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

บาตรมีแผล ๓ แห่ง

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๓ แห่ง ขอบาตรที่ไม่มีแผล เป็นนิสสักคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๓ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๑ แห่ง เป็นนิส-
สักคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๓ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๒ แห่ง เป็นนิส-
สักคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๓ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๓ แห่ง เป็นนิส-
สักคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๓ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๔ แห่ง เป็นนิส-
สักคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

บาตรมีแผล ๔ แห่ง

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่ไม่มีแผล เป็นนิสสักคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๑ แห่ง เป็นนิส-
สักคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๒ แห่ง เป็นนิส-
สักคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๓ แห่ง เป็นนิส-
สักคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๔ แห่ง เป็นนิส-
สักคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรไม่มีแผล

[๑๓๔]ภิกษุมิบาตรไม่มีแผล ขอบาตรที่ไม่มีท่าจะมีแผล เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรไม่มีแผล ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรไม่มีแผล ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๒ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรไม่มีแผล ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๓ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรไม่มีแผล ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๑ แห่ง

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่ไม่มีท่าจะมีแผล เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๒ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๓ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรไม่มีแผล

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๒ แห่ง ขอบาตรที่ไม่มีท่าจะมีแผล เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๒ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๒ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๒ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๒ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๓ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๒ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๓ แห่ง

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๓ แห่ง ขอบาตรที่ไม่มีท่าจะมีแผล เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๓ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๓ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๒ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๓ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๓ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๓ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๔ แห่ง

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่ไม่มีท่าจะมีแผล เป็นนิส-
สัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๒ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๓ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรไม่มีท่าจะมีแผล

[๑๓๕] ภิกษุมิบาตรไม่มีท่าจะมีแผล ขอบาตรที่ไม่มีแผล เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรไม่มีท่าจะมีแผล ขอบาตรที่มีแผล ๑ แห่ง เป็นนิส-
สัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรไม่มีท่าจะมีแผล ขอบาตรที่มีแผล ๒ แห่ง เป็นนิส-
สัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรไม่มีท่าจะมีแผล ขอบาตรที่มีแผล ๓ แห่ง เป็นนิส-
สัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรไม่มีท่าจะมีแผล ขอบาตรที่มีแผล ๔ แห่ง เป็นนิส-
สัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่ไม่มีแผล เป็นนิส-
สัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๑ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๒ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๓ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๔ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๒ แห่ง

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๒ แห่ง ขอบาตรที่ไม่มีแผล เป็นนิส-
สัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๒ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๑ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๒ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๒ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๒ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๓ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๒ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๔ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีท่าจะมีแผล ๓ แห่ง

ภิกษุมีบาตรมีท่าจะมีแผล ๓ แห่ง ขอบาตรที่ไม่มีมีแผล เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีท่าจะมีแผล ๓ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๑ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีท่าจะมีแผล ๓ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๒ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีท่าจะมีแผล ๓ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๓ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีท่าจะมีแผล ๓ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๔ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง

ภิกษุมีบาตรมีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่ไม่มีมีแผล เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๑ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๒ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๓ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมีบาตรมีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีแผล ๔ แห่ง เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

ภิกษุมิบาตรไม่มีท่าจะมีแผล

[๑๓๖] ภิกษุมิบาตรไม่มีท่าจะมีแผล ขอบาตรที่ไม่มีท่าจะมีแผล เป็นนิสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรไม่มีท่าจะมีแผล ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง เป็นนิสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรไม่มีท่าจะมีแผล ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๒ แห่ง เป็นนิสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรไม่มีท่าจะมีแผล ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๓ แห่ง เป็นนิสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรไม่มีท่าจะมีแผล ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง เป็นนิสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่ไม่มีท่าจะมีแผล เป็นนิสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง เป็นนิสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๒ แห่ง เป็นนิสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๓ แห่ง เป็นนิสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง เป็นนิสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่ไม่มีท่าจะมีแผล เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๑ แห่ง
เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๒ แห่ง
เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๓ แห่ง
เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุมิบาตรมีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง ขอบาตรที่มีท่าจะมีแผล ๔ แห่ง
เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

อนาปัตติวาร

[๑๓๗] ภิกษุมิบาตรหาย ๑ ภิกษุมิบาตรแตก ๑ ภิกษุขอต่อญาติ ๑
ภิกษุขอต่อคนปวารณา ๑ ภิกษุขอเพื่อประโยชน์ของภิกษุอื่น ๑ ภิกษุ
จ่ายมาด้วยทรัพย์ของตน ๑ ภิกษุวิกถจريت ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่
ต้องอาบัติแล.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๒ จบ

ปัตตวรรคที่ ๓ สิกขาบทที่ ๒

พรรณนาอุณปัญจพันธสิกขาบท

อุณปัญจพันธสิกขาบทว่า เตน สนฺเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าว
ต่อไป:- ในอุณปัญจพันธสิกขาบทนั้น มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้:-

บทว่า น ยาเปติ มีความว่า นัยว่า ช่างหม้อนั้นถูกภิกษุฉัพพัคคีย์ เหล่านี้รบกวนอย่างนี้ ถ้าจักไม่ได้เป็นพระอริยสาวกแล้ว คงจักถึงความ เสียใจเป็นอย่างอื่นไปก็ได้. แต่เพราะเขาเป็นโสดาบัน ตัวเองอย่างเดียว เท่านั้นไม่พอเลี้ยงชีพ. เพราะเหตุนี้ พระธรรมสังคิติกายจารย์จึงกล่าวว่า แม้นตนเองก็ไม่พอครองชีพ แม้นบุตรภรรยาของเขาก็ลำบาก.

[อธิบายบาตรที่มีผูกหย่อน ๕ แห่งเป็นต้น]

ใน บทว่า อุบปลฺลจพฺพชฺชเนน นี้ มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้:- บาตรที่ ชื่อว่า มีที่ผูกหย่อน ๕ แห่ง เพราะมีแผลหย่อน ๕ แห่ง. อธิบายว่า บาตรนั้นมีแผลยังไม่ครบเต็ม ๕ แห่ง. มีบาตร มีแผลหย่อน ๕ นั้น. (บทนี้เป็น) ตติยวิภังคิ ลงในลักษณะแห่งอิตถัมภุต, ในพากโยปัญญาส นั้น แม้นบาตรยังไม่มีแผล จะมีแผลครบ ๕ แห่ง ไม่ได้ เพราะยังไม่มี โดยประการทั้งปวง; ฉะนั้น ในบทภาชนะพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัส คำว่า อพฺพชฺชโน वा เป็นต้น และเพราะตรัสคำว่า มีแผลหย่อน ๕ แห่ง ดังนี้ ภิกษุใดมีบาตรมีแผลครบ ๕ แห่ง. บาตรนั้นของภิกษุนั้น ไม่จัด เป็นบาตร; เพราะฉะนั้น จึงควรขอบาตรใหม่ได้. ก็เพราะขึ้นชื่อว่าแผล นี้เมื่อมีท่าจะมีแผล จึงมีได้ เมื่อไม่มีท่าจะมีแผล ก็ไม่มี; ฉะนั้น เพื่อ จะทรงแสดงลักษณะแห่งผลนั้น จึงตรัสคำว่า อพฺพชฺชโนกาโส นาม เป็นต้น.

คำว่า ทฺวํกุสฺราชิ น โหติ ได้แก่ ไม่มีรอยร้าวแม้รอยเดียว ยาว ประมาณสององคุลี ภายใต้อบปาก.

คำว่า ยสฺส ทฺวํกุสฺราชิ โหติ มีความว่า บาตรที่มีรอยร้าวรอย

เดียวเช่นนี้ ฟังเอาเหล็กเจาะบาตร เจาะที่สุคริมล่างของรอยร้าวนั้น
ระบมแล้วผูกมัดด้วยเชือกค้าย และเชือกปอเป็นต้น หรือด้วยลวดตีบุก.
ฟังอุคแพล้นด้วยแผ่นตีบุก หรือด้วยยางสำหรับติดบางอย่างเพื่อกัน
อามิสติด. และบาตรนั้นฟังอธิษฐานไว้ใช้เถิด. อนึ่ง ฟังผูกทำช่องให้
เล็ก. แต่จะยาด้วยจี๊ผึ้ง ครั่ง และยางสนเป็นต้นล้วนๆ ไม่ควร. จะ
เคียนน้ำอ้อยด้วยผงหิน ควรอยู่. แต่บาตรที่ภิกษุเอาเหล็กเจาะบาตร เจาะ
ในที่ใกล้ขอบปาก จะแตก เพราะแผ่นเหล็กหนา; เพราะฉะนั้น จึง
ควรเจาะข้างล่าง. แต่สำหรับบาตรที่มีรอยร้าว ๒ แห่ง หรือเพียงแห่ง
เดียวแต่ยาวถึง ๔ องคุลี ควรให้เครื่องผูก ๒ แห่ง. ฟังให้เครื่องผูก ๓
แห่งแก่บาตรที่มีรอยร้าว ๓ แห่ง หรือมีเพียงแห่งเดียว แต่ยาวถึง ๖
องคุลี. ฟังให้เครื่องผูก ๔ แห่ง แก่บาตรที่มีรอยร้าว ๔ แห่ง หรือมี
เพียงแห่งเดียวแต่ยาวถึง ๘ องคุลี บาตรที่รอยร้าว ๕ แห่ง หรือมีเพียง
แห่งเดียวแต่ยาวถึง ๑๐ องคุลี จะผูกก็ตาม ไม่ผูกก็ตาม ไม่จัดเป็นบาตร
เลย, ควรขอบาตรใหม่. นี้เป็นวินิจฉัยในบาตรดินก่อน.

ส่วนวินิจฉัยในบาตรเหล็ก ฟังทราบดังต่อไปนี้:- ถ้ามีช่อง
ทะลุ ๕ แห่ง หรือเกินกว่า, และช่องทะลุเหล่านั้นอุดด้วยผงเหล็กด้วย
หมุด หรือด้วยก้อนเหล็กกลมๆ เป็นของเกลี้ยงเกลา, ควรใช้สอยบาตร
นั้นนั่นแล, ไม่ควรขอบาตรใหม่. แต่ถ้ามีช่องทะลุแม้ช่องเดียว แต่เป็น
ช่องใหญ่, แม้อุดด้วยก้อนเหล็กกลมๆ ก็ไม่เกลี้ยงเกลา, อามิสติดที่บาตร
ได้ เป็นอภัยปิยะ, บาตรนี้ ไม่ใช่บาตร ควรขอบาตรใหม่ได้.

สองบทว่า **เถโร วตุตพุโท** มีความว่า ภิกษุแสดงอานิสงส์ใน

บาตรแล้ว ฟังเรียนพระเถระว่า ท่านขอรับ! บาตรใบนี้มีขนาดถูกต้อง
สวยดี สมควรแก่พระเถระ, ขอท่านโปรดรับบาตรนั้นไว้เถิด.

สองบพว่า โย น คณฺหะยฺย มีความว่า เมื่อพระเถระไม่รับไว้
เพื่ออนุเคราะห์เป็นทุกกฎ. แต่เพราะความสันโดษ ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุ
ผู้ไม่รับด้วยคิดว่า จะมีประโยชน์อะไรแก่เราด้วยบาตรใบอื่น.

บพว่า ปตฺตปฺริยญฺโต ได้แก่ บาตรที่เปลี่ยนกันอยู่ตั้งอยู่ท้าย
สุด.

บพว่า อเทส มีความว่า ภิกษุนั้นไม่พึงเก็บบาตรใบนั้นไว้ในที่
ไม่ควร มิเพียงตั้งร่วมไม้พันนาคเป็นต้น. ฟังเก็บไว้ในที่ที่ตนเก็บบาตรดี
ใบก่อนไว้นั้นแล. ความจริง ที่เก็บบาตร พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้
แล้วในชั้นธกะนั้นแลโดยนัยเป็นต้นว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ! เราอนุญาต
เชิงรองบาตร ดังนี้.

บพว่า น อโภเคน คือ ไม่พึงใช้บาตรโดยการใช้ไม่สมควร มี
การดัมข้าวต้มและดมน้ำข้อมเป็นต้น. แต่เมื่อเกิดอาพาธในระหว่างทาง
เมื่อภาชนะอื่นไม่มี จะเอาดินเหนียวพอกแล้วดัมข้าวต้ม หรือดมน้ำร้อน
ควรอยู่.

บพว่า น วิสุตฺตชฺเชตฺตพฺโพ มีความว่า ไม่ควรให้แก่คนอื่น. แต่
ถ้าว่า สัทธวิหาริกหรืออันเตวาสิกวางบาตรที่ดีใบอื่นไว้แทนถือเอาไปด้วย
คิดว่า บาตรนี้ ควรแก่เรา, บาตรนี้ควรแก่พระเถระ ดังนี้ ควรอยู่.
หรือภิกษุอื่นถือเอาบาตรใบนั้นแล้วถวายบาตรของตน ก็ควร. ไม่มีกิจที่
ต้องกล่าววว่า เธอจงเอาบาตรของเรานั้นแหละมา.

ก็ในบพว่า ปวาริตานํ มีอธิบายว่า ในกรุนที่ท่านกล่าววว่า

ภิกษุมีบาตรเป็นแพลเพียง ๕ แห่ง จะขอบาตรใหม่ในที่ที่เขาปวารณาไว้ ด้วยอำนาจแห่งสงฆ์ ควรอยู่, ถึงมีบาตรเป็นแพลหย่อน ๕ แห่ง จะขอ ในที่ที่เขาปวารณาไว้ด้วยอำนาจแห่งบุคคล ก็ควร ดังนี้. คำที่เหลือใน สิกขาบทนี้ มีอรรถตั้งทั้งนั้น.

สิกขาบทนี้ มีสมุฏฐาน ๖ เป็นกิริยา โนสัญญาวิโมกข์ อจิตตกะ ปิณณตติวัชชะ กายกรรม วจกรรม มีจิต ๓ มีเวทนา ๓ ดังนี้แล.

อุณปัญจพันธนสิกขาบท จบ

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๓

เรื่องพระปิลินทวัจฉเถระ

[๑๓๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับ อยู่ ณ พระ-
เชตวัน อารามของอนาถปิณฑิตคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น ท่าน
พระปิลินทวัจฉะกำลังให้คนชำระเงื่อมเขาในเขตพระนครราชคฤห์ ประ-
สงค์จะทำเป็นสถานที่เร็น

ขณะนั้น พระเจ้าพิมพิสาร จอมพลมครรัฐ เสด็จเข้าไปหาท่าน
พระปิลินทวัจฉะถึงสำนัก ทรงอภิวัตถ์ประทับนั่งเหนือพระราชอาสน์
อันควรส่วนข้างหนึ่ง ได้ตรัสถามท่านพระปิลินทวัจฉะว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า
พระเถระกำลังให้เขาทำอะไรอยู่

ท่านพระปิลินทวัจฉะถวายพระพรว่า อาตมภาพกำลังให้เขาชำระ
เงื่อมเขาประสงค์จะทำเป็นสถานที่เร็น ขอถวายพระพร

พ. พระคุณเจ้าจะต้องการคนทำการวัดบ้างไหม

ปี. ขอถวายพระพร คนทำการวัด พระผู้มีพระภาคเจ้ายังไม่ทรง
อนุญาต

พิ. ถ้าเช่นนั้น โปรดทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วบอกให้
ข้าพเจ้าทราบ

ท่านพระปิลินทวัจจะทูลสนองพระบรมราชโองการว่า ได้ ขอถวาย
พระพร แล้วชี้แจงให้พระเจ้าพิมพิสาร จอมพลมครรัฐ ทรงสมาทาน
อาจหาญ ร่ำเริงด้วยธรรมิกถาแล้ว

ลำดับนั้นแล พระเจ้าพิมพิสาร จอมพลมครรัฐ อันท่านพระ-
ปิลินทวัจจะชี้แจงให้ทรงสมาทาน อาจหาญ ร่ำเริง ด้วยธรรมิกถาแล้ว
เสด็จลุกจากพระราชอาสน์ ทรงอภิวัตน์ที่ท่านพระปิลินทวัจจะ ทรงทำ
ประทักษิณแล้วเสด็จกลับ

หลังจากนั้น ท่านพระปิลินทวัจจะส่งสมณทูตไปในสำนักพระ-
ผู้มีพระภาคเจ้ากราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า พระเจ้าพิมพิสาร จอม
พลมครรัฐ มีพระราชประสงค์จะทรงถวายคนทำการวัด ข้าพระพุทธเจ้า
จะพึงปฏิบัติอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า

ทรงอนุญาตให้มีคนทำการวัด

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น ทรงกระทำธรรมิกถา
แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้มีคน
ทำการวัด

พระเจ้าพิมพิสาร จอมพลมครรัฐ เสด็จเข้าไปหาท่านพระปิลินทวัจ-
จะ ถึงสำนักเป็นคำรบสอง ทรงอภิวัตน์แล้ว ประทับนั่งเหนือพระอาสน์อัน

ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วตรัสถามท่านพระปิลินทวัจจะว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า
คนทำการวัด พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตแล้วหรือ

ท่านพระปิลินทวัจจะถวายพระพรว่า ขอถวายพระพร ทรงอนุญาต
แล้ว

พระเจ้าพิมพิสาร จอมพลมครรัฐ ทรงรับปฏิญาณถวายคนทำการวัด
แก่ท่านพระปิลินทวัจจะว่า ถ้าเช่นนั้น ข้าพเจ้าจักถวายคนทำการวัดแก่
พระคุณเจ้าดังนี้แล้วทรงลืมเสีย ต่อมาทรงระลึกได้ จึงตรัสถาม
มหาอำมาตย์ผู้สำเร็จราชการกิจทั้งปวงผู้หนึ่งว่า พนาย คนทำการวัดที่เราได้
รับปฏิญาณจะถวายแก่พระคุณเจ้านั้น เราได้ถวายไปแล้วหรือ

มหาอำมาตย์กราบทูลว่า ขอเดชะ ยังไม่ได้พระราชทาน พระ-
พุทธเจ้าข้า

พระราชตรัสถามว่า จากวันนั้นมา นานกี่ราตรีแล้ว พนาย

ท่านมหาอำมาตย์นับราตรีแล้วกราบทูลในทันใดนั้นแล้วว่า ขอเดชะ
๕๐๐ ราตรี พระพุทธเจ้าข้า

พระราชารับสั่งว่า พนาย ถ้าเช่นนั้นจงถวายท่านไป ๕๐๐ คน.

ท่านมหาอำมาตย์รับสนองพระบรมราชโองการว่า พระพุทธเจ้าข้า
แล้วได้จัดคนทำการวัดไปถวายพระปิลินทวัจจะ ๕๐๐ คน หมู่บ้านของ
คนทำการวัดพวกนั้น ได้ตั้งอยู่แผนกหนึ่ง คนทั้งหลายเรียกตำบลบ้าน
นั้นว่า ตำบลบ้านอารามิกบ้าง ตำบลบ้านปิลินทวัจจะบ้าง.

[๑๓๕] ก็โดยสมัยนั้นแล ท่านพระปิลินทวัจจะ ได้เป็นพระกุกุปะ
ในหมู่บ้านตำบลนั้น ครั้นเช้าวันหนึ่ง ท่านครองอันตราวาสกแล้ว ถือบาตร
จีวรเข้าไปบิณฑบาตยังตำบลบ้านปิลินทวัจจะ สมัยนั้น ในตำบลบ้านนั้น

มีมหรสพ พวกเด็ก ๆ ตกแต่งกายประดับดอกไม้ เล่นมหรสพอยู่ พอดี
ท่านพระปิลินทวัจจะเที่ยวบิณฑบาตไปตามลำดับตรอกปิลินทวัจจะ ได้
เข้าไปถึงเรือนคนทำการวัดผู้หนึ่ง ครั้นแล้วนั่งบนอาสนะที่เขาจัดถวาย
ขณะนั้น ธิดาของสตรีผู้ทำการวัดนั้น เห็นเด็ก ๆ พวกอื่นตกแต่ง
กายประดับดอกไม้แล้วร้องอ้อนว่า จงให้ดอกไม้แก่ข้าพเจ้า จงให้
เครื่องตกแต่งกายแก่ข้าพเจ้า

ท่านพระปิลินทวัจจะจึงถามสตรีผู้ทำการวัดคนนั้นว่า เด็กหญิงคนนี้
ร้องอ้อนอยากได้อะไร

นางกราบเรียนว่า ท่านเจ้าข้า เด็กหญิงคนนี้เห็นเด็ก ๆ พวกอื่น
ตกแต่งกายประดับดอกไม้ จึงร้องอ้อนขอว่า จงให้ดอกไม้แก่ข้าพเจ้า
จงให้เครื่องตกแต่งกายแก่ข้าพเจ้า ดิฉันบอกว่า เราเป็นคนจน จะได้
ดอกไม้มาจากไหน จะได้เครื่องแต่งกายมาจากไหน

ขณะนั้น ท่านพระปิลินทวัจจะ หยิบหมวกฟางใบหนึ่งส่งให้แล้ว
กล่าวว่า เจ้าจงสวมหมวกฟางนี้ลงที่ศีรษะเด็กหญิงนั้น ทันใดนางได้รับ
หมวกฟางนั้นสวมลงที่ศีรษะเด็กหญิงนั้น หมวกฟางนั้นได้กลายเป็น
ระเบียบดอกไม้ทองคำ งดงามน่าดูน่าชม ระเบียบดอกไม้ทองคำเช่นนั้น
แม้ในพระราชสถานก็ไม่มี

ชาวบ้านกราบทูลแต่พระเจ้าพิมพิสาร จอมพลมครรัฐว่า ขอเดชะ
ระเบียบดอกไม้ทองคำที่เรือนของคนทำการวัดชื่อโน้น งดงาม น่าดู น่าชม
แม้ในพระราชสถานก็ไม่มี เขาเป็นคนเข็ญใจจะได้มาแต่ไหน เป็นต้อง
ได้มาด้วยโจรกรรมเป็นแน่นอน

ท้าวเธอจึงรับสั่งให้จงจำตระกูลคนทำการวัดนั้น

ครั้นเช้าวันที่ ๒ ท่านพระปิลินทวัจจะครองอันตราวาสกแล้ว ถือบาตรจีวรเข้าไปบิณฑบาตถึงตำบลบ้านปิลินทวัจจะ เมื่อเที่ยวบิณฑบาตไปตามลำดับตรอกในบ้านปิลินทวัจจะ ได้เดินผ่านไปทางเรือนคนทำการวัดผู้นั้น ครั้นแล้วได้ถามคนที่เขาคู้กันว่า ตระกูลคนทำการวัดนี้ไปไหนเสีย

คนพวกนั้นกราบเรียนว่า เขาถูกจองจำเพราะเรื่องระเบียบดอกไม้ทองคำนั้น เจ้าข้า

ทันใดนั้นแล ท่านพระปิลินทวัจจะได้เข้าไปสู่พระราชานิเวศน์นั่งเหนืออาสนะที่เขาจัดถวาย

ขณะนั้น พระเจ้าพิมพิสาร จอมพลมครรัฐ เสด็จเข้าไปหาท่านพระปิลินทวัจจะ ทรงอภิวัตแล้ว ประทับนั่งเหนือพระราชอาสน์ อันควรส่วนข้างหนึ่ง

ท่านพระปิลินทวัจจะได้ทูลถามพระเจ้าพิมพิสาร จอมพลมครรัฐ ผู้ประทับนั่งเรียบร้อยแล้วดังนี้ว่า ขอถวายพระพร ตระกูลคนทำการวัดถูกรับสั่งให้จองจำด้วยเรื่องอะไร

พระเจ้าพิมพิสารตรัสว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า เพราะที่เรือนของเขามีระเบียบดอกไม้ทองคำอย่างงดงาม น่าดู น่าชม แม้ที่ในวังก็ยังไม่มียาเป็นคณจนจะได้มาแต่ไหน เป็นต้องได้มาด้วยโจรกรรมเป็นแน่นอน

ขณะนั้นแล ท่านพระปิลินทวัจจะได้อธิษฐานปราสาทของพระเจ้าพิมพิสาร จอมพลมครรัฐว่า จงเป็นทอง ปราสาทนั้นได้กลายเป็นทองไปทั้งหมดแล้วได้ถวายพระพรทูลถามว่า ขอถวายพระพร ก็นี่ทองมากมายเท่า นั้น มหาบพิตรได้มาแต่ไหน

ข้าพเจ้าทราบแล้ว นี่เป็นอิทธานุภาพของพระคุณเจ้า พระเจ้า
พิมพิสารตรัสดังนี้แล้ว รับสั่งให้ปล่อยตระกูลคนทำวัดนั้นพ้นพระราช-
อาญา.

[๑๔๐] ชาวบ้านทราบข่าวว่า ท่านพระปิลินทวัจจะแสดงอิทธิ-
ปาฏิหาริย์ซึ่งเป็นพรรณอันยิ่งของมนุษย์ในบริษัทพร้อมทั้งพระราชา ต่าง
พากันยินดีเลื่อมใสโดยยิ่ง แล้วได้นำเกสรห้า คือเนยใส เนยข้น น้ำมัน
น้ำผึ้ง น้ำอ้อย มาถวายท่านพระปิลินทวัจจะ แม้ตามปกติท่านก็ได้เกสร
ห้าอยู่เสมอ ท่านจึงแบ่งเกสรที่ใด ๆ มาถวายบริษัท แต่บริษัทของท่าน
เป็นผู้มักมาก เก็บเกสรที่ใด ๆ มาไว้ในกระถางบ้าง ในหม้อน้ำบ้าง
จนเต็ม แล้วบรรจุลงในหม้อกรองน้ำบ้าง ในถุงย่ามบ้าง แขนงไว้
ที่หน้าต่าง เกสรเหล่านั้นก็เอี่ยมซึ่ม แม้จำพวกหนูก็เคลื่อนกล่นไปทั่ววิหาร
ชาวบ้านที่เดินเที่ยวชมไปตามวิหารพบเข้า ต่างก็เพ่งโทษติเตียน โปนทะนา
ว่า พระสมณะเชื้อสายพระศาสดาบุตรเหล่านี้ มีเรือกคั่งในภายในเหมือน
พระเจ้าพิมพิสาร จอมพลมครรัฐ

ภิกษุทั้งหลายได้ยินชาวบ้านเหล่านั้นเพ่งโทษ ติเตียน โปนทะนาอยู่
บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่
ต่อสิกขา ต่างก็เพ่งโทษติเตียน โปนทะนาว่า โฉนภิกษุทั้งหลายจึงพอใจ
ในความมักมากเช่นนี้เล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นกัมมุนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามภิกษุ

ทั้งหลายว่า คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า ภิกษุทั้งหลายพอใจในความ
มักมากเช่นนี้ จริงหรือ

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย การ
กระทำของภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร
ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้น
จึงได้พอใจความมักมากเช่นนี้เล่า การกระทำของโมฆบุรุษนั้นนั้น ไม่
เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความ
เลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของภิกษุ
โมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนภิกษุเหล่านั้นโดยอนกปริยาย ดังนี้
แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบารุงยาก ความ
เป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน
ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลียงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย ความ
มักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส
การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอนกปริยาย ทรงกระทำ
ธรรมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุ
ทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ-
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆกรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๔๒. ๓. อนึ่ง มีเกสัชอันควรลิมของภิกษุผู้อาพาธ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ภิกษุรับประเคนของนั้นแล้ว พึงเก็บไว้ฉันได้ ๗ วันเป็นอย่างยิ่ง ภิกษุให้ล่วงกำหนดนั้นไป เป็นนิสสัคคิ-
ปาจิตตีย์.

เรื่องพระปิตินทวัจฉเถระ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๑๔๑] คำว่า มีเกสัชอันควรลิมของภิกษุผู้อาพาธ เป็นต้น มีอธิบายดังต่อไปนี้:-

ที่ชื่อว่า เนยใส ได้แก่ เนยใสที่ทำจากน้ำมันโคบ้าง น้ำมันแพะ บ้าง น้ำมันกระบือบ้าง มังสะของสัตว์เหล่าใดเป็นของควรว เนยใสที่ทำ จากน้ำมันสัตว์เหล่านั้น ก็ใช้ได้

ที่ชื่อว่า เนยข้น ได้แก่ เนยข้นที่ทำจากน้ำมันสัตว์เหล่านั้นแล

ที่ชื่อว่า น้ำมัน ได้แก่ น้ำมันอันสกัดออกจากเมล็ดงาบ้าง จาก เมล็ดพันธุ์ผักกาดบ้าง จากเมล็ดมะขางบ้าง จากเมล็ดละหุ่งบ้าง จาก เปลวสัตว์บ้าง

ที่ชื่อว่า น้ำผึ้ง ได้แก่ รสหวานที่แมลงผึ้งทำ

ที่ชื่อว่า น้ำอ้อย ได้แก่ รสหวานที่เกิดจากอ้อย

คำว่า ภิขุรับประเคนของนั้นแล้ว ฟังเก็บไว้ฉันได้ ๗ วัน เป็นอย่างยิ่ง คือเก็บไว้ฉันได้ ๗ วันเป็นอย่างมาก

คำว่า ภิขุให้ล่วงกำหนดนั้นไป เป็นนิสัคคีย์ ความว่า เมื่อ อรุณที่ ๘ ขึ้นมา เกศชนั้นเป็นนิสัคคีย์ คือเป็นของจำต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล

ดูก่อนภิขุทั้งหลาย ก็แลภิขุพึงเสียสละเกศชนั้นอย่างนี้:-

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิขุรูปนั้น ฟังเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบ เท้าภิขุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหรงเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า เกศชนี้ของข้าพเจ้าล่วง ๗ วัน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละเกศชนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนเภสัช ที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เภสัชนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึง
ที่แล้ว สงฆ์พึงให้เภสัชนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า เภสัชนี้ของข้าพเจ้าล่วง ๗ วัน เป็นของจำจะสละ
ข้าพเจ้าสละเภสัชนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนเภสัชที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่า ดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า เภสัชนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้เภสัชนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

เสียดสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระโห่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า เภสัชนี้ของข้าพเจ้าล่วง ๗ วัน เป็นของจำจะสละ
ข้าพเจ้าสละเภสัชนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดะนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนเกสัชที่เสียดละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้เกสชนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

นิสสัคคียปาจิตตีย์

[๑๔๒] เกสชล่วง ๗ วันแล้ว ภิกษุสำคัญว่าล่วงแล้ว เป็นนิส-
สัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

เกสชล่วง ๗ วันแล้ว ภิกษุสงสัย เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

เกสชล่วง ๗ วันแล้ว ภิกษุสำคัญว่ายังไม่ล่วง เป็นนิสสัคคีย์ ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์

เกสชยังไม่ได้ผูกใจ ภิกษุสำคัญว่าผูกใจแล้ว เป็นนิสสัคคีย์ ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์

เกสชยังไม่ได้แจกจ่ายให้ไป ภิกษุสำคัญว่าแจกจ่ายไปแล้ว เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

เกสชยังไม่สูญหายไป ภิกษุสำคัญว่าสูญหายไปแล้ว เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

เกสชยังไม่เสีย ภิกษุสำคัญว่าเสียแล้ว เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์

เกสชยังไม่ถูกไฟไหม้ ภิกษุสำคัญว่าถูกไฟไหม้แล้ว เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์

เกสชยังไม่ถูกชิงไป ภิกษุสำคัญว่าถูกชิงไปแล้ว เป็นนิสสัคคีย์
ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

[๑๔๓] เกสซ์ที่เสียสละแล้ว ภิกษุนั้นได้คืนมา ไม่พึงใช้ด้วยกิจที่เกี่ยวกับกาย และไม่ควรรัง พิณยอมเข้าไปในการตามประทีป หรือในการผสมสี ภิกษุอื่นจะใช้ด้วยกิจที่เกี่ยวกับกายได้อยู่ แต่ไม่ควรรัง

ทุกกฏ

เกสซ์ยังไม่ล่วง ๗ วัน ภิกษุสำคัญว่าล่วงแล้ว... ต้องอาบัติทุกกฏ

เกสซ์ยังไม่ล่วง ๗ วัน ภิกษุสงสัย... ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

เกสซ์ยังไม่ล่วง ๗ วัน ภิกษุสำคัญว่ายังไม่ล่วง ๗ วัน... ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๑๔๔] ภิกษุผูกใจไว้ว่าจะไม่บริโภคน้ำ ๑ ภิกษุแจกจ่ายให้ไป ๑ เกสซ์นั้นสูญหาย ๑ เกสซ์นั้นเสีย ๑ เกสซ์นั้นถูกไฟไหม้ ๑ เกสซ์นั้นถูกโจรชิงไป ๑ ภิกษุถือวิสาสะ ๑ ในภายในเจ็ดวัน ภิกษุให้แก่อนุปสัมบันด้วยจิตคิดสละแล้ว ทิ้งแล้ว ปล่อยแล้ว ไม่ห้วงใย กลับได้คืนมานั้นได้ ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๓ จบ

ปัตตวรรคที่ ๓ สิกขาบทที่ ๓

พรรณนาเกสซ์ชสิกขาบท

เกสซ์ชสิกขาบทว่า เตน สมเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:- ในเกสซ์ชสิกขาบทนั้น มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้:-

[แก้บรรณปฐมบัญญัติเรื่องพระปิตินทวัจฉะ]

พระราชาทอดพระเนตรเห็นภิกษุทั้งหลาย ขวนขวายชำระเงื่อมเขา เพื่อประโยชน์เป็นที่เร้น ของพระเถระ มีพระราชประสงค์จะถวายคน ทำการวัด จึงได้ตรัสถามว่า **อตฺโต ภนฺเต** เป็นต้น.

บทว่า **ปาฏิเยกฺโก** แปลว่า เป็นหมู่บ้านหนึ่งต่างหาก.

บทว่า **มาลาเกเต** ได้แก่ ผู้ทำระเบียบดอกไม้ คือ ทรงไว้ซึ่ง ระเบียบดอกไม้. อธิบายว่า ประดับด้วยระเบียบดอกไม้.

บทว่า **ติณฺณชูปกั** แปลว่า เทริดหญ้า (หมวกฟาง).

บทว่า **ปฏิมุจฺจิ** แปลว่า สวมไว้ (บนศีรษะ).

ชื่อว่า **สา อโหสิ สุวณฺณมาลา** มีความว่า หมวกฟางนั้น พอ สวมบนศีรษะของเด็กหญิงเท่านั้น ได้กลายเป็นระเบียบดอกไม้ทองคำ ด้วยอำนาจแห่งการอธิษฐานของพระเถระ. จริงอยู่ พระเถระอธิษฐาน หมวกฟางนั้น ซึ่งพอวางลงบนศีรษะนั้นแล้ว จึงกลายเป็นระเบียบ ดอกไม้ทองคำ.

คำว่า **หุตฺติมฺปิ โข ๑ เปฯ อุปสงฺกมิ** ได้แก่ พระเถระได้ไป หาในวันรุ่งขึ้นนั้นแหละ.

สองบทว่า **สุวณฺณนติ อธิมุจฺจิ** ได้แก่ พระเถระได้อธิษฐานว่า จึงสำเร็จเป็นทองคำ.

สองบทว่า **ปญฺจนฺนํ เกสฺซชานํ** ได้แก่ เกสัช ๕ มีเนยใส เป็นต้น .

บทว่า **พาหุลฺลิกา** ได้แก่ ผู้ปฏิบัติเพื่อความเป็นผู้มักมากด้วย ปัจจัย.

ในคำว่า โกลุมเพปิ ฆฎปิ นี้ กระจ่างปากกว้างเรียกชื่อว่า โกลุมพะ.

บทว่า โอลินวิสินานิ ได้แก่ เยี่ยมหยดลงภายใต้ และที่ข้างทั้งสอง.

บทว่า โอภินณวิภินณา มีความว่า พวกหนูขุดพื้นดินเคลื่อน และกัดฝาน้ำ รังพลุกพล่านไปมาข้างบนเคลื่อนกล่น เพราะกลิ่นแห่ง เกสัช ๕ มีเนยใสเป็นต้น.

บทว่า อนโตโกฏฐาคาริกา ได้แก่ มีเรือนคั้งจัดแจงไว้ ณ ภายใน.

บทว่า ปฐิสายนิยานิ ได้แก่ อันควรลี้ม. อธิบายว่า ควร บริโภค.

บทว่า เกสชชานิ มีความว่า เกสัชทั้งหลาย จะทำกิจแห่งเกสัช หรือไม่ก็ตาม ก็ได้โหวหาร (ว่าเกสัช) อย่างนี้.

ด้วยบทว่า โคสปิ เป็นต้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงเนยใส ที่ปรากฏในโลก แล้วทรงแสดงสงเคราะห์เอาเนยใสแม่แห่งสัตว์เหล่าอื่น มีมฤค ละมั่ง และกระต่ายเป็นต้น เข้าด้วยคำว่า เยต มิส กปฺปติ นี้. แท้จริง สัตว์เหล่าใดมีน้ำนม, สัตว์เหล่านั้นก็มีเนยใสด้วย. แต่เนยใส ของสัตว์เหล่านั้น จะหาได้ง่ายหรือหาได้ยากก็ตามที ก็ตรัสไว้ เพื่อความ ไม่มมกาย. ถึงเนยขึ้น ก็อย่างนั้น.

[อธิบายวิธีปฏิบัติในการรับประทานเกสัชต่าง ๆ]

สองบทว่า สนุธิการกัม ปริภุชชิตพฺพานิ มีความว่า ฟังกระทำการสั่งสม คือ เก็บไว้บริโภค. อย่างไร ? คือ บรรดาเกสัชมีเนยใส

เป็นต้น ที่มาในพระบาลี จะกล่าวถึงเนยใสก่อน ที่ภิกษุรับประเคน ก่อนนั้น ควรจะฉันเจืออามิสก็ได้ ปราศจากอามิสก็ได้ ในเวลาก่อนฉัน ในวันนั้น. ตั้งแต่ภายหลังฉันไป ฟังฉันปราศจากอามิสได้ตลอด ๗ วัน. แม้เพราะล่วง ๗ วันไป ถ้าภิกษุเก็บไว้ในภาชนะเดียว เป็นนิสัคคีย์ ตัวเดียว. ถ้าเก็บไว้ในภาชนะมากมาย เป็นนิสัคคีย์หลายตัว ตาม จำนวนวัตถุ.

เนยใสที่ภิกษุรับประเคนภายหลังฉัน ควรฉันได้ไม่เจืออามิสเลย ตลอด ๗ วัน. ภิกษุจะกลืนกินเนยใสที่ตนทำให้เป็นอุคคหิตก์ เก็บไว้ในเวลาก่อนฉัน หรือหลังฉัน ย่อมไม่ควร. ฟังน้อมไปใช้ในกิจอื่นมีการใช้ทาเป็นต้น. แม้เพราะล่วง ๗ วันไป ก็ไม่เป็นอาบัติ เพราะถึงความ เป็นของไม่ควรกลืนกิน. สมจริงดังที่ตรัสไว้ว่า เป็นของควรลิม.

ถ้าอนุสัมบันทำเนยใสด้วยเนยชั้นที่รับประเคนไว้ ในเวลาก่อนฉันถวาย, จะฉันกับอามิสในเวลาก่อนฉัน ควรอยู่. ถ้าภิกษุทำเอง, ฉันไม่เจืออามิสเลย ย่อมควรแม้ตลอด ๗ วัน. แต่เนยใสที่บุคคลใดคนหนึ่ง ทำด้วยเนยชั้นที่รับประเคนในเวลาหลังฉัน ควรฉันได้ไม่เจืออามิสตลอด ๗ วันเหมือนกัน.

[อธิบายวิธีปฏิบัติในเนยใสและเนยชั้น]

ผู้ศึกษาพึงทราบวินิจฉัยในเนยใสที่ทำด้วยเนยชั้น (ซึ่งภิกษุทำให้) เป็นอุคคหิตก์ โดยนัยแห่งเนยใสล้วน ๆ ดังที่กล่าวแล้วในก่อนนั้นแล. เนยใสทำด้วยนมสดที่ภิกษุรับประเคนไว้ก่อนฉันก็ดี ด้วยนมสัสม์ก็ดี ที่

อนุปลัมบันทำ ควรฉันได้ แม้เจืออามิส ในเวลาก่อนฉันวันนั้น. ที่
ภิกษุทำเอง ควรฉันปราศจากอามิสอย่างเดียว, ในภายหลังฉันไม่ควร.

จริงอยู่ เมื่อภิกษุอุ้นเนยข้น ไม่จัดเป็นสามปีกกะ. แต่จะฉัน
อามิสกับด้วยเนยข้นนั้นที่เป็นสามปีกกะ ย่อมไม่ควร. ตั้งแต่หลังฉันไป
ก็ไม่ควรเหมือนกัน. ไม่เป็นอาบัติ แม้ในเพราะล่วง ๗ วันไป เพราะ
รับประเคนทั้งวัตถุ. สมจริงดังที่ตรัสไว้ว่า รับประเคนเกดซ์เหล่านั้นแล้ว
เป็นต้น, แต่เนยใสที่ทำด้วยนมสดและนมส้มที่ภิกษุรับประเคนในเวลาฉัน
ควรน้อมไปใช้ในกิจมีการทาตัวเป็นต้น. เนยใสที่ทำด้วยนมสดนมส้มซึ่ง
เป็นอุคคหิตก์ แม้ในเวลาก่อนฉัน (ก็ควรน้อมเข้าไปใช้ในกิจมีการทาตัว
เป็นต้น). ไม่เป็นอาบัติ แม้เพราะเนยใสทั้งสองอย่าง ๗ วันไป. ในเนย
ใสของพวกสัตว์ที่มีมังสะเป็นอกัปปิยะ ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน. แต่มี
ความแปลกกันดังต่อไปนี้:-

เป็นนิสัคคีย์ ด้วยเนยข้นและเนยใสที่มาแล้วในพระบาติโค, ใน
พระบาลีนั้น เป็นทุกกฎด้วยเนยใสของพวกสัตว์ที่มีมังสะเป็นกัปปิยะนี้.
ในอรรถกถาอันธกะ ท่านคัดค้านเนยใสและเนยข้นของมนุษย์ไว้ทำให้
สมควรแก่เหตุ. เนยใสและเนยข้นของมนุษย์นั้น ท่านคัดค้านไว้ไม่ชอบ
เพราะพระอาจารย์ทั้งหลาย อนุญาตไว้ในอรรถกถาทิ้งปวง. และแม้การ
วินิจฉัยเนยใสและเนยข้นของมนุษย์นั้น จักมาข้างหน้า. แม้เนยข้นที่มา
แล้วในพระบาติ ภิกษุรับประเคนในเวลาก่อนฉัน จะฉันแม้เจือกับ
อามิสในเวลาก่อนฉันในวันนั้น ควรอยู่, ตั้งแต่ภายหลังฉันไป ไม่เจือ
อามิสเลย จึงควร. เพราะล่วง ๗ วันไป ในเนยข้นที่เก็บไว้ในภาชนะ
ต่าง ๆ กัน เป็นนิสัคคีย์ ตามจำนวนภาชนะ, ในเนยข้นที่เก็บไว้อย่าง

เป็นก้อน ๆ ไม่คละกัน แม้ในภาชนะเดียว ก็เป็นนิสัคคีย์ ตามจำนวน ก้อน. เนยชั้นที่กฤษุ์รับประเคนไว้ในเวลาหลังฉัน ผู้ศึกษาพึงทราบโดย นัยแห่งเนยใสเหมือนกัน .

ส่วนความแปลกกันในเนยชั้นนี้ มีดังนี้:- ก้อนนมส้มบ้าง หยาด เปรียงบ้าง มีอยู่; เพราะฉะนั้น พวกพระเถระจำนวนครึ่ง จึงได้กล่าวว่า ที่ฟอกแล้วจักควร. ส่วนพระมหาสีวเถระกล่าวว่า ตั้งแต่เวลาที่พระ- ผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตแล้ว เนยชั้นพอยกขึ้นจากเปรียงเท่านั้น กฤษุ์ ทั้งหลายขบฉันได้. เพราะเหตุนี้ กฤษุ์จะฉันเนยชั้นพึงชำระ คือตักเอา นมส้ม เปรียงแมลงวัน และมดแดงเป็นต้นออกแล้วฉันเถิด. กฤษุ์ใคร จะเจียวให้เป็นเนยใสฉัน จะเจียวแม้เนยชั้นที่ยังไม่ฟอกก็ควร. ในเนยชั้น นั้นสิ่งใดที่เป็นนมส้มก็ดี ที่เป็นเปรียงก็ดี สิ่งนั้นจักถึงความหมดสิ้นไป. ก็ด้วยเหตุเพียงเท่านี้ ยังไม่ชื่อว่ารับประเคนพร้อมทั้งวัตถุ อธิบายดังกล่าว มานี้ เป็นอธิบายในคำของพระมหาสีวเถระนี้. แต่กฤษุ์ทั้งหลายผู้มัก รังเกียจ ย่อมรังเกียจแม้ในเนยชั้นที่เจียวนั้น เพราะเจียวพร้อมทั้งอามิส.

บัดนี้ ผู้ศึกษาพึงถือเอาเนยแห่งอาบัติ อนาบัติ การบริโภคนม และไม่ บริโภคในเนยชั้นที่จับต้องแล้วเก็บไว้ ในเนยชั้นที่กฤษุ์รับประเคนนมสด และนมส้มก่อนฉันแล้วทำ ในเนยชั้นที่กฤษุ์รับประเคนนมสดนมส้มนั้น ในภายหลังฉันแล้วทำ ในเนยชั้นที่ทำด้วยนมสดและนมส้ม ที่เป็นอุคคหิตก์ และในเนยชั้นของพวกสัตว์ที่มีมังสะเป็นอกปิยะ ทั้งหมดโดยลำดับดังกล่าวแล้วในเนยใสนั้นแล. พวกชาวบ้าน ย่อมเทซึ่งเนยใสบ้าง เนยชั้น บ้าง น้ำมันที่เคี้ยวแล้วบ้าง น้ำมันที่ยังไม่ได้เคี้ยวบ้าง ลงในเนยใสนั้น นั่นเอง ของกฤษุ์ทั้งหลายผู้เข้าไป เพื่อภิกษาน้ำมัน. หยาดเปรียงและ

นมส้มบ้าง เมล็ดข้าวสุกบ้าง ร้าข้าวสารบ้าง จำพวกแมลงวันเป็นต้นบ้าง มีอยู่ในเนยใส่นั้น. เนยใส่นั้น ภิภษุทำให้สุกด้วยแสงแดดแล้วกรองเอาไว้ จัดเป็นสัตตาทกาลิก.

ก็การที่ภิภษุจะเกี่ยวกับเภสัชที่รับประเคนไว้ แล้วทำการนัตถ์เข้า ทางจมูก ควรอยู่. ถ้าในสมัยฝนพรา สามเณรผู้ลัชชี เมื่อจะเปลื้องการ หุงต้มอามิสให้พ้นไป อย่างที่พวกภิภษุไม่หุงต้มข้าวสารและร้าเป็นต้น ที่ตกลงไปในเนยใส่นั้น ทำให้ละลายในไฟแล้วกรองไว้ เจียวถวายใหม่ ย่อมควรตลอด ๗ วัน โดยนัยก่อนเหมือนกัน.

[อธิบายวิธีปฏิบัติในเภสัช คือน้ำมัน]

บรรดาจำพวกน้ำมัน จะว่าถึงน้ำมันมาก่อน ที่รับประเคนก่อน นั้น แม้เจืออามิส ย่อมควร ในเวลาก่อนนั้น. ตั้งแต่หลังฉันไปปราศจาก อามิสเท่านั้นจึงควร. ผู้ศึกษา พึงทราบความที่น้ำมันงานั้นเป็นนิสัคคีย์ ด้วยจำนวนภาชนะ เพราะล่วง ๗ วันไป. น้ำมันงาที่รับประเคนภายหลังฉัน ปราศจากอามิสเท่านั้น จึงควร ตลอด ๗ วัน. จะดื่มกินน้ำมันงาที่ทำให้เป็นอุคคหิตก์เก็บไว้ไม่ควร. ควรน้อมเข้าไปในกิจมีการทาสิระยะ เป็นต้น. แม้ในเพราะล่วง ๗ วันไป ก็ไม่เป็นอาบัติ. น้ำมันที่ภิภษุรับ ประเคน เมล็ดงาในปุเรกัตทำ เจืออามิสย่อมควร ในปุเรกัต. ตั้งแต่ ปัจจกัตไปเป็นของไม่ควรกลืนกิน. พึงน้อมไปในกิจมีการทาสิระยะ เป็นต้น. แม้ในเมื่อล่วง ๗ วันไป ก็ไม่เป็นอาบัติ. น้ำมันที่ภิภษุรับ ประเคนเมล็ดงาในปัจจกัตแล้วทำ เป็นของไม่ควรกลืนกินเหมือนกัน เพราะรับประเคนทั้งวัตถุ. แม้ในเมื่อล่วง ๗ วันไป ก็ไม่เป็นอาบัติ.

พึงน้อมเข้าไปในกิจมีการทาศีรยะเป็นต้น. แม้น้ำมันที่ทำด้วยเมล็ดงา ที่ภิกษุจับต้องในปุเรกัต หรือในปัจฉากัตก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน.

น้ำมันที่คั่วเมล็ดงาซึ่งภิกษุรับประเคนในปุเรกัต แล้วนั่งเป็งงา หรือให้ชุ่มด้วยน้ำอุ่นทำ, ถ้าอนุปลัมบันทำ แม้เจืออามิส ย่อมควรใน ปุเรกัต. ที่ตนทำเอง เพราะปล้อนวัตถุออกแล้ว ไม่มีอามิสเลย จึงควร ในปุเรกัต. เพราะเป็นน้ำมันที่เจียวเอง เจืออามิสจึงไม่ควร. ก็เพราะ เป็นของที่รับประเคนพร้อมวัตถุ แม้ทั้งสองอย่าง จึงไม่ควรกลืนกิน จำเดิมแต่ปัจฉากัตไป พึงน้อมเข้าไปในการทาศีรยะเป็นต้น. แม้นเมื่อ ถ่วง ๗ วันไป ก็ไม่เป็นอาบัติ, แต่ถ้าวาน้ำอุ่นมีน้อย, น้ำนั้นเพียงแต่ ว่าพรมลงเท่านั้น เป็นอัพโพหาริก ย่อมไม่ถึงการนับว่าเป็นสามปีกคะ. แม้น้ำมันเมล็ดพันธุ์ฝักกาดเป็นต้น ที่ภิกษุรับประเคนพร้อมทั้งวัตถุ ก็มีวินิจฉัยเช่นเดียวกับที่กล่าวแล้ว ในน้ำมันงาที่ไม่มีวัตถุนั้นแล.

ก็ถ้าวาน้ำ ภาชนะเพื่อทำน้ำมัน จากผงแห้งเมล็ดพันธุ์ฝักกาด เป็นต้น ที่รับประเคนไว้ในปุเรกัต โดยเจียวด้วยแสงแดด, น้ำมันนั้น แม้เจือด้วยอามิส ย่อมควรในปุเรกัต. ตั้งแต่ปัจฉากัตไป ไม่เจืออามิสเลย จึงควร. ในเมื่อถ่วง ๗ วันไป เป็นนิสัคคีย์.

อนึ่ง เพราะภิกษุทั้งหลาย นึ่งผงเมล็ดพันธุ์ฝักกาดและมะฆาง เป็นต้นและคั่วเมล็ดละหุ่งแล้วกระทำน้ำมันอย่างนี้; ฉะนั้น น้ำมันของ ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นที่พวกอนุปลัมบันทำ แม้เจืออามิสก็ควรในเวลา ก่อนฉัน. ก็เพราะวัตถุเป็นยาวชีวิก จึงไม่มีโทษ. ในการรับประเคน พร้อมทั้งวัตถุ ฉะนั้นแล. น้ำมันเมล็ดพันธุ์ฝักกาดเป็นต้น ที่ตนทำเอง พึงบริโภค โดยการบริโภคปราศจากอามิสอย่างเดียวยตลอด ๗ วัน. น้ำมัน

ที่ทำด้วยเมล็ดพันธุ์ผักกาดเป็นต้น ที่เป็นอุคคหิตกัไม่ควรกลืนกิน ควรแต่ในการใช้สอยภายนอก. แม้เมื่อล่วง ๗ วันไป ก็ไม่เป็นอาบัติ. น้ำมันที่ภิกษุรับประเคนเมล็ดพันธุ์ผักกาด มะขางและเมล็ดตะหุง เพื่อต้องการจะทำน้ำมัน แล้วทำในวันนั้นนั่นเอง เป็นสัตตาทกาลิก, ทำในวันรุ่งขึ้น ควรบริโภคได้ ๖ วัน. ทำในวันที่ ๓ ควรบริโภคได้ ๕ วัน. แต่ที่ทำในวันที่ ๔ ควร ๓ วัน... ในวันที่ ๕ ควร ๒ วัน... ในวันที่ ๖ ควร ๑ วัน... ในวันที่ ๗ ควรในวันนั้นเท่านั้น. ถ้ายังคงอยู่จนถึงอรุณขึ้นเป็นนิสัคคิย. ที่ทำในวันที่ ๘ ไม่ควรกลืนกินเลย, แต่ควรในการใช้สอยภายนอก เพราะเป็นของยังไม่เสียสละ. แม้ถ้าไม่ทำ, ในเมื่อเมล็ดพันธุ์ผักกาดที่ตนรับไว้ เพื่อประโยชน์แก่น้ำมันเป็นต้น ล่วงกาล ๗ วันไป ก็เป็นทุกกฏอย่างเดียว.

อนึ่ง น้ำมันผลไม้มะพร้าวเมล็ดสะเดา สะคร้อ เล็บเหยี่ยว และลำโรง*เป็นต้น แม้เหล่านี้ที่ไม่ได้มาในพระบาติ ก็ยังมี. เมื่อภิกษุรับประเคนน้ำมันเหล่านั้นแล้วให้ล่วง ๗ วันไปเป็นทุกกฏ. ในมะพร้าวเป็นต้นเหล่านี้ มีความแปลกกันดังนี้:- พึงกำหนดวัตถุแห่งยาวกาลิกที่เหลือแล้ว ทราบวิธีการแห่งสามปีกกะ (ให้สุกเอง) สวัตตุก (ของที่รับทั้งวัตถุ) ของที่รับประเคนในปุเรกัตรับประเคนในปัจจุบันัต และอุคคหิตวัตตุ (ของที่ยังไม่ได้รับประเคนภิกษุจับต้อง) ทั้งหมด ตามนัยดังกล่าวแล้วนั้นแล.

[อธิบายน้ำมันทำจากเปลวสัตว์ต่าง ๆ]

บทว่า วสาเตลั ได้แก่ น้ำมันแห่งเปลวสัตว์ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตไว้อย่างนี้ ภิกษุทั้งหลาย! เราอนุญาต เปลวมัน ๕ ชนิด
* บางแห่งว่า เมล็ดฝ้าย.

คือ เพลวหมี, เพลวปลา, เพลวปลาฉลาม, เพลวสุกร, เพลวลา* ก็
บรรดาเพลวมัน ๕ ชนิดนี้ ด้วยคำว่า เพลวหมี พระผู้มีพระภาคเจ้าทรง
อนุญาตเพลวมันแห่งสัตว์ที่มีมังสะเป็นอกัปปิยะทั้งหมด เว้นเพลวมันแห่ง
มนุษย์เสีย. อนึ่ง แม้ปลาฉลาม ก็เป็นอันพระองค์ทรงถือเอาแล้วด้วย
ศัพท์ว่าปลา. แต่เพราะปลาฉลามเป็นปลาร้าย พระองค์จึงตรัสแยกไว้
ต่างหาก. ในบาลีนี้ พระองค์ทรงอนุญาตเพลวมันแห่งพวกสัตว์ที่มีมังสะ
เป็นอกัปปิยะแก่ทุกชนิด ด้วยศัพท์ว่าปลาเป็นต้น .

จริงอยู่ ในจำพวกมังสะ มังสะแห่งมนุษย์, ช้าง, ม้า, สุนัข, งู,
สีหะ, เสือโคร่ง, เสือเหลือง, หมี, เสือดาว; ๑๐ ชนิด เป็นอกัปปิยะ.
บรรดาเพลวมัน เพลวมันแห่งมนุษย์ อย่างเดียว เป็นอกัปปิยะ. บรรดา
อวัยวะอย่างอื่น มีน้ำมันเป็นต้น ชื่อว่า เป็นอกัปปิยะ ไม่มี. น้ำมัน
เพลวที่พวกอนุปลัมบันทำและกรองแล้ว ภิกษุรับประเคนก่อนนั้น แม้
เจืออามิส ก็ควรก่อนนั้น. ตั้งแต่หลังนั้นไปไม่เจืออามิสเลย จึงควร
ตลอด ๗ วัน. วัตถุใดที่คล้ายกับธาตุอันละเอียด เป็นมังสะก็ดี เอ็นก็ดี
กระดูกก็ดี เลือดก็ดี ปนอยู่ในเพลวมันนั้น, วัตถุนั้นจัดเป็นอัพโพหาริก

ก็ถ้าว่า ภิกษุรับประเคนเพลวมันกระทำน้ำมันเอง, รับประเคน
แล้วเจียว กรองเสร็จในปุเรกัต พิงบริโภค โดยบริโภคปราศจากอามิส
ตลอด ๗ วัน. แท้จริง พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมายถึงการบริโภค
ปราศจากอามิส จึงตรัสคำนี้ว่า รับประเคนในกาล เจียวเสร็จในกาล กรอง
ในกาล ควรเพื่อบริโภคอย่างบริโภคน้ำมัน. มังสะที่ละเอียดเป็นต้น แม้

* วิ. มหา. ๕/๔๑.

ในน้ำมันที่รับประเคนเปลวมันแล้วเจียวกรอนั้น ก็เป็นอัพโพหาริกเหมือนกัน . แต่จะรับประเคน หรือเจียวในปัจฉาภัต ไม่ควรเลย.

สมจริง ดังคำที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ที่ว่า ภิกษุทั้งหลาย ! ถ้าภิกษุรับประเคนเปลวมันในเวลาวิกาล เจียวในเวลาวิกาล กรองในเวลาวิกาล, ถ้าภิกษุบริโภคน้ำมันนั้น ต้องทุกกฏ ๓ ตัว, ภิกษุทั้งหลาย ! ถ้าภิกษุรับประเคนมันเปลวในกาล เจียวในวิกาล กรองในวิกาล. ถ้าบริโภคน้ำมันนั้น ต้องทุกกฏ ๒ ตัว. ภิกษุทั้งหลาย ! ถ้าภิกษุรับประเคนในกาล เจียวในกาล กรองในวิกาล, ถ้าบริโภคน้ำมันนั้น ต้องทุกกฏ (ตัวเดียว). ภิกษุทั้งหลาย ! ถ้ามันเปลวภิกษุรับประเคนในกาลเจียว ในกาลกรองในกาล, ถ้าภิกษุบริโภคน้ำมันนั้น ไม่เป็นอาบัติ* ดังนี้.

แต่พวกอันตวาสลิกถามพระอุปติสสเถระว่า ท่านขอรับ ! เนยใส เนยข้น และเปลวมัน ที่ภิกษุเจียวรวมกันแล้วเกรอะออกควรหรือไม่ควร.

พระเถระตอบว่า ไม่ควร อาวุโส ! ได้ยินว่า พระเถระรังเกียจในเนยใส เนยข้น เปลวมัน ที่ภิกษุเจียวรวมกันแล้ว เกรอะออกนี้ จูในกากน้ำมันงาที่เจียวแล้ว.

ภายหลัง พวกอันตวาสลิกถามท่านหนักขึ้นว่า ท่านขอรับ ! ก้อนนมส้มก็ดี หยดเปรียงก็ดี มีอยู่ในเนยข้น, เนยข้นนั้น ควรไหม ?

พระเถระตอบว่า ผู้มีอายุ แม้เนยข้นนั้น ก็ไม่ควร. ลำดับนั้น พวกอันตวาสลิก จึงถามท่านว่า ท่านขอรับ ! น้ำมันที่เจียวรวมกันกรอง

* วิ.มหา. ๕/๔๑

แล้ว มีความร้อนสูง ย่อมบำบัดโรคได้. พระเถระยอมรับว่า ดีละ อาวุโส!
ดังนี้.

แต่พระมหาสุเมธเถระกล่าวไว้ว่า เปลวมันของสัตว์ที่มีมังสะเป็น
กัปปิยะ ย่อมควรในการบริโภคน้ำอมิต, เปลวมันของพวกสัตว์ที่มีมังสะ
เป็นกัปปิยะนอกนี้ ควรในการบริโภคปราศจากอมิต.

ฝ่ายพระมหาปทุมเถระปฏิเสธว่า นี้อะไรกัน ? แล้วกล่าวว่า พวก
ภิกษุอาพาธด้วยโรคลม เต็มน้ำมันเปลวหมีและสุกรเป็นต้นลงในข้าวยา
ที่ต้มด้วยน้ำฝาดรากไม้ ๕ ชนิด แล้วดื่มข้าวยา, ข้าวยานั้นบำบัดโรคได้
เพราะมีความร้อนสูง ดังนี้ จึงกล่าวว่าสมควรอยู่

[อธิบายเกสัชว่าด้วยน้ำผึ้ง]

สองบทว่า มธุ นาม มกฺขิกามธุ ได้แก่ น้ำหวานที่พวกผึ้ง
ใหญ่แมลงผึ้งตัวเล็ก และจำพวกแมลงภู่ ซึ่งมีชื่อว่าแมลงทำน้ำหวาน
(น้ำผึ้ง) ทำแล้ว. น้ำผึ้งนั้น ภิกษุรับประเคนก่อนฉัน แม้จะบริโภคเจือ
อมิตในปุเรกัตถ์ควร. ตั้งแต่ปัจจนกัตไป ควรบริโภคปราศจากอมิต
อย่างเด็ดขาด ๗ วัน ในเมื่อล่วง ๗ วันไป ถ้าน้ำผึ้งชนิดหนามากเป็น
เช่นกับยาง (เคี้ยวให้แข็ง) ทำเป็นชิ้นเล็กชิ้นใหญ่เก็บไว้ หรือน้ำผึ้งชนิด
บางนอกนี้เก็บไว้ในภาชนะต่าง ๆ กัน เป็นนิสัคคิยฺห์ มากตามจำนวน
วัตถุ, ถ้ามียิ่งขึ้นเดียวเท่านั้น หรือน้ำผึ้งบางนอกนี้ ก็เก็บรวมไว้ใน
ภาชนะเดียว. เป็นนิสัคคิยฺห์เพียงตัวเดียว. น้ำผึ้งที่เป็นอุคคหิตกัปปิงทราบ
ตามนัยที่กล่าวนั้นแล. ฟังน้อมเข้าไปในกิจอื่นมีทาผลเป็นต้น. รังผึ้ง
หรือขี้ผึ้ง ถ้าน้ำผึ้งไม่ดี บริสุทฺธิ์ เป็นยาวชีวิก. แต่ที่มีน้ำผึ้งติดอยู่

มีคตอย่างน้ำผึ้งเหมือนกัน. แผลงผึ้งตัวยาวมีปีก ชื่อว่า จิริกะ, แผลงภู
ใหญ่ตัวดำมีปีกแข็ง มีชื่อว่า ตุมพละ. ในรังของแผลงผึ้งเหล่านั้น มีน้ำผึ้ง
คล้ายกับยาง. น้ำผึ้งนั้นเป็นยาวชีวิก.

[อธิบายเกลาชว่าด้วยน้ำอ้อย]

ชื่อว่า ภาณิตินาม อจฺจุมาหา นิพฺพตฺตํ มีความว่า น้ำอ้อยชนิด
ที่ยังไม่ได้เคี้ยว หรือที่เคี้ยวแล้วไม่มีกาก หรือที่ไม่มีกากแม้ทั้งหมดจน
กระทั่งน้ำอ้อยสดพึงทราบว่าเป็นน้ำอ้อย. น้ำอ้อยนั้นที่ภิกษุรับประเคนก่อน
นั้น แม้เจืออามิส ก็ควรในปุเรกต. ตั้งแต่ปัจฉากตไป ไม่เจืออามิสเลย
จึงควรตลอด ๗ วัน . ในเมื่อล่วง ๗ วันไป เป็นนิสสัคคีย์ตามจำนวนวัตถุ.
ก่อนน้ำอ้อยแม้มากภิกษุย่อยให้แหลกแล้ว ใส่ไว้ในภาชนะเดียวกัน ย่อม
จับรวมกันแน่น, เป็นนิสสัคคีย์เพียงตัวเดียว. น้ำอ้อยที่เป็นอุคคหิตก์
พึงทราบตามนัยที่กล่าวแล้วนั้นแหละ. พึงน้อมเข้าไปในกิจอื่นมีการอบ
เรือนเป็นต้น .

ภาณิตที่เขาทำด้วยน้ำอ้อยสดที่ยังไม่ได้กรอง ซึ่งภิกษุรับประเคนไว้
ในเวลาก่อนนั้น ถ้าอนุปสัมบันทำ แม้เจืออามิส ก็ควร. ถ้าภิกษุทำเอง
ไม่เจืออามิสเลย จึงควร. ก็จำเดิมแต่ปัจฉากตไป ไม่ควรกลืนกิน เพราะ
เป็นของรับประเคนทั้งวัตถุ. แม้ในเมื่อล่วง ๗ วันไปก็ไม่เป็นอาบัติ.
แม้ที่เขาทำด้วยน้ำอ้อยสด ที่ภิกษุรับประเคนทั้งที่ยังไม่ได้กรองในปัจฉากต
ก็ไม่ควรกลืนกินเหมือนกัน . แม้ในเมื่อล่วง ๗ วันไปก็ไม่เป็นอาบัติ แม้
ในภาณิตที่ภิกษุรับประเคนอ้อยลำทำ ก็มีนัยอย่างนี้.

ก็ภาณิตที่ทำด้วยน้ำอ้อยสดที่กรองและรับประเคนไว้ในกาลก่อนนั้น

ถ้าอนุปลัมบันทำ แม้เจืออามิส ก็ควรในปุเรภัต. ตั้งแต่ปัจฉาภัตไป ไม่เจืออามิสเลย จึงควรตลอด ๗ วัน. ที่ทำเองไม่เจืออามิสเลย ย่อมควร แม้ในปุเรภัต, จำเดิมแต่ปัจฉาภัตไปไม่เจืออามิสเหมือนกัน ควรตลอด ๗ วัน. แต่ภาณิตทำด้วยน้ำอ้อยสด ที่กรองและรับประเคนแล้ว ในปัจฉาภัต ปราศจากอามิสเท่านั้น จึงควรตลอด ๗ วัน, ภาณิตที่เป็นอุคคหิตก์ มีดังกล่าวแล้วเหมือนกัน.

ในมหาอรรถกถาท่านกล่าวว่า ภาณิตที่ทำด้วยน้ำอ้อยเผาก็ดี ภาณิตที่ทำด้วยน้ำอ้อยหีบก็ดี ควรแต่ในปุเรภัตเท่านั้น. ส่วนในมหาปัจฉาภัต ท่านตั้งคำถามว่า ภาณิตที่เกี่ยวข้องวัตถุ (กาก) นี้ ควรหรือไม่ควร ? ดังนี้ แล้วกล่าวว่า ภาณิตที่ทำด้วยน้ำอ้อยสด ชื่อว่าไม่ควรในปัจฉาภัต ย่อมไม่มี. คำนั้นถูกแล้ว.

ภาณิตดอกมะฆางที่เขาทำด้วยน้ำเย็น แม้เจืออามิส ก็ควรในปุเรภัต. จำเดิมแต่ในปัจฉาภัต ไป ไม่เจืออามิสเลย จึงควรตลอด ๗ วัน. ในเมื่อล่วง ๗ วันไป เป็นทุกกฏตามจำนวนวัตถุ, ส่วนภาณิตมะฆางที่เขาเดิมนมสดทำ เป็นยาวกาลิก. แต่ชนทั้งหลายตัดเอาฝ้า (ฟอง) นมสดออกแล้ว ๆ ชำระขัณฑสกรให้สะอาด; เพราะฉะนั้น ขัณฑสกรนั้น ก็ควร. ส่วนดอกมะฆางสดย่อมควรแม้ในปุเรภัต คั่วแล้วก็ควร. คั่วแล้วตำผสมด้วยของอื่นมีเมล็ดงาเป็นต้น หรือไม่ผสม ก็ควร.

แต่ถ้าว่า ชนทั้งหลายถือเอามะฆางนั้นประกอบเข้ากัน (ปรุง) เพื่อต้องการเมรัย, ดอกมะฆางที่ปรุงแล้วนั้น ย่อมไม่ควรตั้งแต่พีช. ภาณิตแห่งผลไม้ที่เป็นยาวกาลิกทั้งหมด มีกล้วย ผลอินทผลัม (เป็งก็ว่า) มะม่วง

สาเก ขนุน และมะขามเป็นต้น เป็นยาวกาลิกเหมือนกัน คนทั้งหลาย
ทำผาณิตด้วยพริกสุก, ผาณิตนั้นเป็นยาวกาลิก.

สองบทว่า ตานิ ปฏิคฺคเหตฺวา มีความว่า ถ้าภิกษุรับประเคน
เภสัช ๕ อย่าง มีเนยเป็นต้นแม่ทั้งหมด เก็บไว้ไม่แยกกันในหม้อเดียว
ในเมื่อล่วง ๗ วันไปแล้ว เป็นนิสสัคคีย์เพียงตัวเดียว, เมื่อแยกกันเก็บ
เป็นนิสสัคคีย์ ๕ ตัว. เอาเภสัช ๕ นี้ ยังไม่ล่วง ๗ วัน ภิกษุผู้อาพารก็ดี
ไม่อาพารก็ดี ควรบริโภครตามสบาย โดยนัยดังกล่าวแล้ว.

[อธิบายข้อที่ทรงอนุญาตไว้เฉพาะ ๗ อย่าง]

ก็ข้อที่ชื่อว่าทรงอนุญาตเฉพาะ มี ๗ อย่าง คือ อนุญาตเฉพาะ
อาพาร ๑ เฉพาะบุคคล ๑ เฉพาะกาล ๑ เฉพาะสมัย ๑ เฉพาะประเทศ ๑
เฉพาะมันเปลว ๑ เฉพาะเภสัช ๑.

บรรดาอนุญาตเฉพาะ ๗ อย่างนั้น ที่ชื่อว่าทรงอนุญาตเฉพาะอาพาร
ได้แก่ ข้อที่ทรงอนุญาตเฉพาะอาพารอย่างนี้ว่า คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย!
เราอนุญาตเนื้อสด เลือดสด ในเพราะอาพารอันเกิดจากมนุษย์*. เนื้อสด
และเลือดสดนั้น ควรแก่ภิกษุผู้อาพารด้วยอาพารนั้นอย่างเดียว ไม่ควร
แก่ภิกษุอื่น. ก็แล เนื้อสดและเลือดสดนั้นเป็นกัมปิยะกัฏฐิ เป็นอกัมปิยะ
กัฏฐิ ย่อมควรทั้งนั้น ทั้งในกาลทั้งในวิกาล.

ที่ชื่อว่าทรงอนุญาตเฉพาะบุคคล ได้แก่ ข้อที่ทรงอนุญาตเฉพาะ
บุคคลอย่างนี้ว่า คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ! เราอนุญาตการเรอออกแก่ภิกษุผู้
มักเรอออก, ภิกษุทั้งหลาย ! แต่ที่เรอออกมานอกทวารปากแล้ว ไม่ควร

* วิ. มหา. ๕/๓๕

กลืนกิน.* การเรอวกนั้น ควรแก่ภิกษุผู้มักเรอวกนั้นเท่านั้น ไม่ควร
แก่ภิกษุอื่น.

ที่ชื่อว่าทรงอนุญาตเฉพาะกาล ได้แก่ ข้อที่ทรงอนุญาตเฉพาะกาล
ที่ภิกษุถูกงักตอย่างนี้ว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ! เรอนุญาตยามหาวิภังค์ ๔
คือ คุณ มุตร เถ้า ดิน.๒ ยามหาวิภังค์นั้น เฉพาะในกาลนั้น แม้ไม่รับ
ประเคน ก็ควร, ในกาลอื่นหาควรไม่.

ที่ชื่อว่าทรงอนุญาตเฉพาะสมัย ได้แก่ อนาบัติทั้งหลาย ที่ทรง
อนุญาตไว้เฉพาะสมัยนั้น ๆ โดยนัยมีว่า (เป็นปาจิตตีย์) ในเพราะคุณ-
โทษนะ เว้นแต่สมัย๑ ดังนี้ เป็นต้น. อาบัติเหล่านั้นเป็นอาบัติเฉพาะใน
สมัยนั้น ๆ เท่านั้น, ในสมัยอื่นหาเป็นไม่.

ที่ชื่อว่าอนุญาตเฉพาะประเทศ ได้แก่ สังฆกรรมมีอุปสมบท
เป็นต้น ที่ทรงอนุญาตเฉพาะในปัจจุบันประเทศอย่างนี้ว่า คุณก่อนภิกษุ
ทั้งหลาย ! เรอนุญาตการอุปสมบท ด้วยคณะมีพระวินัยธรเป็นที่ ๕ ใน
ปัจจุบันชนบทเห็นปานนี้.๔ สังฆกรรมมีอุปสมบทเป็นต้นนั้น ย่อมควร
เฉพาะในปัจจุบันชนบทนั้นเท่านั้น, ในมัชฌิมประเทศหาควรไม่.

ที่ชื่อว่าทรงอนุญาตเฉพาะมันเปลว ได้แก่ ข้อที่ทรงอนุญาตเกสัช
โดยชื่อแห่งมันเปลวอย่างนี้ว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ! เรอนุญาตเปลวมัน
เป็นเกสัช.๕ เปลวมันเกสัชนั้น ของจำพวกสัตว์มีเปลวมันเป็นกบปิยะและ
อกบปิยะทั้งหมด เว้นเปลวมันของมนุษย์เสียย่อมควร เพื่อบริโภคอย่าง
บริโภคน้ำมัน แก่พวกภิกษุผู้มีความต้องการด้วยน้ำมันนั้น.

๑. วิจุล. ๓/๔๘. ๒. มหา. ๒/๓๑๒. ๓. ๔. วิ. มหา. ๕/๕๑-๓๖-๔๑-๓๕.

๕. วิ. มหา. ๕/๕๑-๓๖-๔๑-๓๕.

ที่ชื่อว่าทรงอนุญาตเฉพาะเกสัช ได้แก่ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง และน้ำอ้อย ที่สามารถแผ่ไปเพื่อสำเร็จอาหารกิจ ซึ่งทรงอนุญาตไว้ โดยชื่อแห่งเกสัชอย่างนี้ว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ! เราอนุญาตเกสัช ๕. เกสัช ๕ เหล่านั้น ภิกษุรับประเคนแล้ว พึงบริโภคนได้ตามสบายในปุเรกัตในวันนั้น, ตั้งแต่ปัจฉิมกัตไป เมื่อมีเหตุ พึงบริโภคน ได้ตลอด ๗ วัน โดยนัยดังกล่าวแล้ว.

[อธิบายบทภาษณีย์และอนาปัตติวาร]

ชื่อว่า สตุตทาหาติกุกนุเต อติกุกนุตสณฺณี นิสฺสคฺคิย ปาจิตฺติย มีความว่า แม้ถ้าว่า เกสชัชนั้นมีประมาณเท่าเมล็ดพันธุ์ฝักกาด พอดีจะเอานิ้วแตะแล้วลมด้วยลิ้นคราวเดียว อันภิกษุจำต้องเสียดละเท้ และพึงแสดงอาบัติปาจิตติยเสีย.

ชื่อว่า น กายเณ ปรีโณเคน ปรีญฺชิตพฺพ มีความว่า ภิกษุอย่าพึงเอาทาร่างกาย หรือทาแผลที่ร่างกาย. แม้บริขารมีผ้ากาสาเว ไม้เท้า รองเท้า เขียงเช็ดเท้า เตียงและตั้งเป็นต้น ถูกเกสชัชที่เป็นนิสสัคคิยวัตถุเหล่านั้นเปื้อนแล้ว เป็นของไม่ควรบริโภคน ในมหาปัจจรี กล่าวว่่า ที่สำหรับมือจับแม้ในบานประตูและหน้าต่างก็ไม่ควรทำ. ในมหาอรรดกถาท่านกล่าวว่่า แต่ผสมลงในน้ำฝาดแล้วควรทาบานประตูและหน้าต่างได้.

ชื่อว่า อนาปัตติ อนุโตสตุตทาหิ อธิญฺเจติ มีความว่า ในภายใน ๗ วัน ภิกษุอุชฺชฺฐานเนยใส น้ำมัน และเปลวมันไว้เป็นน้ำมันทาสิริษะ หรือเป็นน้ำมันสำหรับหยอด, อุชฺชฺฐานน้ำผึ้งไว้เป็นยาทาแผล น้ำอ้อย

เป็นเครื่องอบร้อน ไม่เป็นอาบัติ. ถ้าภิกษุประสงค์จะรินน้ำมันที่อธิษฐานเอาไว้แล้ว ลงในภาชนะใส่น้ำมันที่ยังไม่ได้อธิษฐาน, ถ้าในภาชนะมีช่องแคบ น้ำมันที่ค่อยๆ ไหลเข้าไป ถูกน้ำมันเก่าล้นขึ้นมาท่วม, พึงอธิษฐานใหม่. ถ้าภาชนะปากกว้าง น้ำมันมาก ไหลเข้าไปอย่างรวดเร็วจนท่วมน้ำมันเก่า ไม่มีกิจที่จะต้องอธิษฐานใหม่. แท้จริง น้ำมันนั้น มีคติน้ำมันที่อธิษฐานแล้ว. ผู้ศึกษาพึงทราบแม้การรินน้ำมันที่ไม่ได้อธิษฐานลงในภาชนะใส่น้ำมันที่อธิษฐานแล้วโดยนัยนี้.

ในบทว่า **วิสุตฺตเสติ** นี้มีวินิจฉัยดังนี้:- ถ้าเกศขนั้นเป็นของสองเจ้าของ ภิกษุรูปหนึ่งรับประเคนไว้ ยังไม่ได้แบ่งกัน, ในเมื่อล่วง ๗ วันไปไม่เป็นอาบัติแม้ทั้ง ๒ รูป, แต่ไม่ควรบริโภค. ถ้ารูปใดรับประเคนไว้ รูปนั้นกล่าวกะอีกรูปหนึ่งว่า ท่านผู้มีอายุ! น้ำมันนี้ถึง ๗ วันแล้ว, ท่านจงบริโภคน้ำมันนั้นเสีย ดังนี้ และเธอก็ไม่ทำการบริโภค จะเป็นอาบัติแก่ใคร? ไม่เป็นอาบัติแม้แก่ใครๆ ทั้งนั้น. เพราะเหตุไร? เพราะรูปที่รับประเคนก็สละแล้ว และเพราะอีกรูปหนึ่งก็ไม่ได้รับประเคน.

บทว่า **วินฺตฺเสติ** ได้แก่ เป็นของบริโภคไม่ได้.

ในคำว่า **จตุตฺถน** เป็นต้น มีวินิจฉัยดังนี้:- เกศขอันภิกษุสละแล้ว ปล่อยแล้ว ด้วยจิตใด, จิตนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกว่าสละแล้ว ทิ้งแล้ว ปล่อยแล้ว. ตรัสเรียกบุคคลผู้ไม่มีความหวังโยด้วยจิตนั้น. อธิบายว่า ผู้ไม่มีความหวังโยอย่างนั้นให้แล้วแก่สามเณร. คำนี้ตรัสไว้เพราะเหตุไร? ท่านพระมหาสุเมธระกล่าวว่า ตรัสไว้เพื่อแสดงว่าไม่เป็น

อาบัติ แก่ภิกษุผู้ให้แล้วในภายใน ๗ วันอย่างนั้น ภายหลังได้คืนมา แล้วฉัน.

ส่วนท่านพระมหาปทุมเถระกล่าวว่า น้ำมันนี้ ภิกษุไม่ควรขอ. ด้วยว่าในเพราะการบริโภคใหม่ ซึ่งน้ำมันที่ให้ไปแล้วในภายใน ๗ วัน ไม่มีอาบัติเลย, แต่ตรัสคำนี้ไว้ ก็เพื่อแสดงว่าไม่เป็นอาบัติในเพราะบริโภค น้ำมันที่ล่วง ๗ วันไป. เพราะเหตุนี้ เกสัชที่เขาถวายแล้วอย่างนี้ ถ้าสามเณรปรุงแล้ว หรือไม่ได้ปรุง ถวายแก่ภิกษุนั้นเพื่อกระทำการนัตถ์. ถ้าสามเณรเป็นผู้เขลา ไม่รู้เพื่อจะถวาย, ภิกษุอื่นพึงบอกเธอว่า แน่ะ สามเณร! เธอมีน้ำมันหรือ? เธอรับว่า ขอรับ มีอยู่ ท่านผู้เจริญ! ภิกษุนั้นพึงบอกเธอว่า นำมาเถิด, เราจักทำยาถวายพระเถระ. น้ำมันย่อมควรแม้ด้วย (การถือเอา) อย่างนี้. คำที่เหลือมีรรถดั้นทั้งนั้น.

สิกขาบทนี้ มีสมุฏฐานคจกฐินสิกขาบท เป็นอภิกิริยา โนสติญญา- วิโมกข์ อจิตตกะ ปณณัตติวัชชะ กายกรรม วจกรรม มีจิต ๓ มีเวทนา ๓ ดังนี้แล.

เกสัชชสิกขาบท จบ

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๔

เรื่องพระฉัพพัคคีย์

[๑๔๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถปิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตผ้าอาบน้ำฝนแก่ภิกษุทั้งหลายแล้ว พระฉัพ-

พัคคีย์ทราบว่ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตผ้าอาบน้้าฝนแล้ว จึงแสวงหาจีวรคือผ้าอาบน้้าฝนเสียก่อนบ้้าง ทำแล้วนุ่งเสียก่อนบ้้าง ครั้นผ้าอาบน้้าฝนเก่าแล้ว ก็เปลือยกายอาบน้้าฝน

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจผู้ใคร่ต่อศึกษา ต่างก็เฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่่า โฉนพระฉัพพัคคีย์ จึงได้แสวงหาจีวร คือผ้าอาบน้้าฝนเสียก่อนบ้้าง ทำแล้วนุ่งเสียก่อนบ้้าง เมื่อผ้าอาบน้้าฝนเก่าแล้ว จึงได้เปลือยกายอาบน้้าฝนแล้ว แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามพระฉัพพัคคีย์ว่่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่วว่่า พวกเธอแสวงหาจีวรคือผ้าอาบน้้าฝนเสียก่อนบ้้าง ทำแล้วนุ่งเสียก่อนบ้้าง เมื่อผ้าอาบน้้าฝนเก่าแล้ว เปลือยกายอาบน้้าฝน จริงหรือ

พระฉัพพัคคีย์ทูลรับว่่า จริง พระพุทธเจ้าข้่า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่่า คุณก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ไซ้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนพวกเธอจึงได้แสวงหาจีวรคือผ้าอาบน้้าฝนเสียก่อนบ้้าง ทำแล้วนุ่งเสียก่อนบ้้าง เมื่อผ้าอาบน้้าฝนเก่าแล้ว จึงได้เปลือยกายอาบน้้าฝนแล้ว การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความ

เลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของพวก
เรานั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และ
เพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงดิเคยฺยนพระฉัพพัคคีย์โดยอเนกปริยาย ดังนี้
แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบารุงยาก
ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ
เกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลียงง่าย ความเป็นคนบารุงง่าย
ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อากา
รที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย
ทรงกระทำธรรมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้นแก่ภิกษุ
ทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกอ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระธรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๔๓. ๔. ภิกษุรู้ว่า ฤๅร้อนยังเหลืออีก ๑ เดือน พึงแสวงหา
จิวร คือผ้าอาบน้ำฝนได้ รู้ว่า ฤๅร้อนยังเหลืออีกถึงเดือน พึงทำนุ่งได้
ถ้าเธอรู้ว่า ฤๅร้อนเหลือต่ำกว่า ๑ เดือน แสวงหาจิวร คือผ้าอาบน้ำฝน
รู้ว่า ฤๅร้อนเหลือต่ำกว่าถึงเดือน ทำนุ่ง เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์.

เรื่องพระฉัพพัคคีย์ จบ

ติกขาบทวิภังค์

[๑๔๖] คำว่า ภิกษุรู้ว่า ฤๅร้อนยังเหลืออีก ๑ เดือน พึงแสวงหา
จิวร คือผ้าอาบน้ำฝนได้ นั้น อธิบายว่า ภิกษุพึงเข้าไปหาชาวบ้าน
บรรดาที่เคยถวยจิวร คือ ผ้าอาบน้ำฝนมาก่อน แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า
ถึงกาลแห่งผ้าอาบน้ำฝนแล้ว ถึงสมัยแห่งผ้าอาบน้ำฝนแล้ว แม้ชาวบ้าน
เหล่าอื่น ก็ถวยจิวรคือผ้าอาบน้ำฝน ดังนี้ แต่อย่าพูดว่า จงให้จิวรคือ
ผ้าอาบน้ำฝนแก่อาตมา จงหาจิวร คือผ้าอาบน้ำฝนมาให้อาตมา จงแลกเปลี่ยน
จิวรคือผ้าอาบน้ำฝนมาให้อาตมา จงจ่ายจิวรคือผ้าอาบน้ำฝนมาให้
อาตมา ดังนี้ เป็นต้น

คำว่า รู้ว่า ฤๅร้อนยังเหลืออีกถึงเดือน พึงทำนุ่งได้ นั้น คือ เมื่อ
ฤๅร้อนยังเหลืออยู่ถึงเดือน พึงทำนุ่งได้

คำว่า ถ้าเธอรู้ว่า ฤๅร้อนเหลือต่ำกว่า ๑ เดือน นั้น คือ เมื่อฤๅ
ร้อนยังเหลือเกินกว่า ๑ เดือน แสวงหาจิวรคือผ้าอาบน้ำฝน เป็นนิสสัคคิย

คำว่า รู้ว่า ฤๅร้อนเหลือต่ำกว่าถึงเดือน นั้น คือ เมื่อฤๅร้อน

ยังเหลือเกินกว่าถึงเดือน ทำนุ่ เป็นนิสสัคคีย์ คือเป็นของจำต้องเสียด
สละแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดจีวรคือผ้าอาบน้ำฝน
นั้นอย่างนี้:-

วิธีเสียดสละ

เสียดสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรคือผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้ของข้าพเจ้า แสวงหาได้
มาในฤดูร้อนซึ่งยังเหลือเกินกว่า ๑ เดือน ทำนุ่ในฤดูร้อนซึ่งยังเหลือ
อยู่เกินกว่าถึงเดือน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรคือผ้าอาบน้ำ
ฝนผืนนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรคือผ้าอาบน้ำฝนที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จีวรคือผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้ของ
ภิกษุมีชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อม
พร้อมของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จีวรคือผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้ แก่ภิกษุ
มีชื่อนี้.

เสียดสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรคือผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้ของข้าพเจ้า แสวงหาได้
มาในฤดูร้อน ซึ่งยังเหลืออยู่เกินกว่า ๑ เดือน ทำนุ่งในฤดูร้อนซึ่งยัง
เหลืออยู่เกินกว่ากึ่งเดือน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรคือผ้า
อาบน้ำฝนผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรคือผ้าอาบน้ำฝนที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ของงพึงข้าพเจ้า จีวรคือผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้ของ
ภิกษุมิชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เชอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความ
พร้อมพร้งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรคือผ้า
อาบน้ำฝนผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้.

เสียดสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่ง
กระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรคือผ้าอาบน้ำฝนผืนนี้ของข้าพเจ้า แสวงหาได้มาใน
ฤดูร้อนซึ่งยังเหลืออยู่เกินกว่า ๑ เดือน ทำนุ่งในฤดูร้อนซึ่งยังเหลืออยู่
เกินกว่ากึ่งเดือน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรคือผ้าอาบน้ำฝน
ผืนนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวร คือผ้าอาบน้ำฝนที่เสียดสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรคือผ้า
อาบน้ำฝนผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

ติกนิสสัคคิยาปาจิตติย (แสวงหา)

[๑๔๗] ฤคฺฐรอนยังเหลือเกินกว่า ๑ เดือน ภิกษุสำคัญว่าเกิน
แสวงหาจีวรคือผ้าอาบนํ้าฝน เป็นนิสสัคคิย ต้องอาบัติปาจิตติย

ฤคฺฐรอนยังเหลือเกินกว่า ๑ เดือน ภิกษุสงฆ์ แสวงหาจีวรคือผ้า
อาบนํ้าฝน เป็นนิสสัคคิย ต้องอาบัติปาจิตติย

ฤคฺฐรอนยังเหลือเกินกว่า ๑ เดือน ภิกษุสำคัญว่ายังไม่ถึง แสวง
หาจีวรคือผ้าอาบนํ้าฝน เป็นนิสสัคคิย ต้องอาบัติปาจิตติย

ติกนิสสัคคิยาปาจิตติย (ทำนุ่)

ฤคฺฐรอนยังเหลือเกินกว่าถึงเดือน ภิกษุสำคัญว่าเกิน ทำนุ่ เป็น
นิสสัคคิย ต้องอาบัติปาจิตติย

ฤคฺฐรอนยังเหลือเกินกว่าถึงเดือน ภิกษุสงฆ์ ทำนุ่ เป็นนิส-
สัคคิย ต้องอาบัติปาจิตติย

ฤคฺฐรอนยังเหลือเกินกว่าถึงเดือน ภิกษุสำคัญว่ายังไม่ถึง ทำนุ่
เป็นนิสสัคคิย ต้องอาบัติปาจิตติย

ทุกกฏ

เมื่อผ้าอาบนํ้าฝนมี ภิกษุเปลือยกายอาบนํ้าฝน ต้องอาบัติทุกกฏ

ฤคฺฐรอนยังเหลือไม่ถึง ๑ เดือน ภิกษุสำคัญว่าเกิน...ต้องอาบัติทุกกฏ

ฤคฺฐรอนยังเหลือไม่ถึง ๑ เดือน ภิกษุสงฆ์...ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

ถูกร้อนยังเหลือไม่ถึง ๑ เดือน ภิกษุสำคัญว่ายังไม่ถึง...ไม่ต้อง
อาบัติ

ทุกกฏ

ถูกร้อนยังเหลือไม่ถึงกึ่งเดือน ภิกษุสำคัญว่าเกิน...ต้องอาบัติทุกกฏ
ถูกร้อนยังเหลือไม่ถึงเดือน ภิกษุสงสัย...ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

ถูกร้อนยังเหลือไม่ถึงกึ่งเดือน ภิกษุสำคัญว่า ยังไม่ถึง...ไม่ต้อง
อาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๑๔๘] ภิกษุรู้ว่าถูกร้อนยังเหลืออีกหนึ่งเดือน แสงหาจิวร คือ
ผ้าอาบน้ำฝน ๑ ภิกษุรู้ว่าถูกร้อนยังเหลืออีกกึ่งเดือน ทำนุ่ง ๑ ภิกษุ
รู้ว่าถูกร้อนยังเหลือไม่ถึงกึ่งเดือน แสงหาจิวรคือผ้าอาบน้ำฝน ๑ ภิกษุ
รู้ว่าถูกร้อนยังเหลือไม่ถึงกึ่งเดือน ทำนุ่ง ๑ เมื่อผ้าอาบน้ำฝน ภิกษุ
แสวงหาได้แล้ว ฝนแล้ง เมื่อผ้าอาบน้ำฝน ภิกษุทำนุ่งแล้ว ฝนแล้ง
ซักเก็บไว้ ๑ ภิกษุนุ่งในสมัย ๑ ภิกษุมีจิวรถูกโจรชิงไป ๑ ภิกษุมีจิวร
หากเสีย ๑ มีอันตราย ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้อง
อาบัติแล.

ปัตติวารรค สิกขาบทที่ ๔ จบ

ปัตตวรรคที่ ๓ สิกขาบทที่ ๔

พรรณนาวัสติกสาฎกสิกขาบท

วัสติกสาฎกสิกขาบทว่า เตน สมเณ เป็นตัน ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:- ในวัสติกสาฎกสิกขาบทนั้น มีวินัยดังต่อไปนี้:-

สองบทว่า วสติกสาฎกา อนุญญาตา มีความว่า ผ้าอาบน้ำฝน พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตไว้แล้วในเรื่องนางวิสาขาในจิวรจันทรกะ. บทว่า ปฏิกจฺเจว แปลว่า ก่อนนั้นเทียว.

หลายบทว่า มาโส เสโส คิมฺหานํ มีความว่า ฤดูร้อน ๔ เดือน ยังเหลือเดือนสุดท้ายอีก ๑ เดือน.

บทว่า กตฺวา มีความว่า ให้สำเร็จลงด้วยการเย็บ ย้อมและกัปปะ เป็นที่สุด และภิกษุเมื่อจะทำพึงกระทำผืนเดียวเท่านั้น แล้วอธิษฐานในสมัย จะอธิษฐาน ๒ ผืน ไม่ควร.

ชื่อว่า อติเรกมาเส เสเส คิมฺหานเ ได้แก่ เมื่อเดือนที่มีชื่อว่า ฤดูร้อน ยังเหลือเกิน ๑ เดือน.

แต่ผู้ศึกษาตั้งอยู่ในคำว่า อติเรกขุตฺตมาเส เสเส คิมฺหานเ กตฺวา นิวาเสติ (ทำนุ่งในเมื่อฤดูร้อนยังเหลืออยู่เกินว่าถึงเดือน) นี้แล้ว พึงทราบเขตแห่งผ้าอาบน้ำฝน ๔ เขต คือเขตแห่งการแสวงหา ๑ เขตแห่งการกระทำ ๑ เขตแห่งการนุ่งห่ม ๑ เขตแห่งการอธิษฐาน ๑, และสมัย ๒ สมัย คือ กุณิสสมัย ๑ ปิณฺฐิสสมัย ๑, และจตุกกะ ๒ คือ ปิณฺฐิสสมัย-จตุกกะ ๑ กุณิสสมัยจตุกกะ ๑.

บรรดาเขต สมัย และจตุกกะเหล่านั้น ถึงเดือนหนึ่ง ตั้งแต่วัน

แรมค่ำหนึ่งหลังวันเพ็ญของเดือน ๗ ต้น ไปจนถึงวันอุโบสถในกาฬปักข์
นี้เป็นเขตแห่งการแสวงหา และเขตแห่งการกระทำ, แท้จริง ในระหว่าง
นี้ ภิกษุจะแสวงหาผ้าอาบน้ำฝน ที่ยังไม่ได้ และจะทำผ้าอาบน้ำฝนที่ได้
แล้ว ควรอยู่. จะนุ่งห่มและจะอธิษฐานไม่ควร. กึ่งเดือนหนึ่ง ตั้งแต่
วันแรมค่ำหนึ่ง หลังวันอุโบสถในกาฬปักข์ไปจนถึงวันเพ็ญเดือน ๘ นี้
เป็นเขตแห่งการแสวงหา การกระทำและการนุ่งห่ม แม้ทั้ง ๓. จริงอยู่
ในระหว่างนี้ จะแสวงหาผ้าอาบน้ำฝนซึ่งยังไม่ได้ กระทำผ้าที่ได้แล้วและ
จะนุ่งห่ม ควรอยู่. จะอธิษฐานอย่างเดียวไม่ควร. ตั้งแต่วันแรมค่ำหนึ่ง
หลังวันเพ็ญเดือน ๘ ไป จนถึงวันเพ็ญเดือนกัตติกา (เดือน ๑๒) ๔ เดือน
นี้เป็นเขตแห่งการแสวงหาการกระทำ การนุ่งห่ม และอธิษฐาน แม้ทั้ง ๔.
จริงอยู่ ในระหว่างนี้ จะแสวงหาผ้าอาบน้ำฝนที่ยังไม่ได้ หรือจะกระทำ
ผ้าที่ได้แล้ว จะนุ่งห่ม และจะอธิษฐาน ควรอยู่. พึงทราบเขต ๔ อย่าง
นี้ก่อน.

อนึ่ง ตั้งแต่วันแรมค่ำหนึ่งหลังวันเพ็ญเดือน ๑๒ ไปจนถึงวันเพ็ญ
แห่งเดือน ๘ ต้น, ๗ เดือนนี้ ชื่อว่าปฏิญฺฐสมัย (หลังสมัย). จริงอยู่ ใน
ระหว่างนี้ เมื่อภิกษุทำการเดือนสติ โดยนัยเป็นต้นว่า กาลแห่งผ้าอาบ
น้ำฝน แล้วให้จีวร คือ ผ้าอาบน้ำฝนสำเร็จจากที่ของคนที่ไม่ใช่ญาติ
และไม่ใช่ปวารณา เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ด้วยสิกขาบทนี้, เมื่อกระทำ
วิญญุตติโดยนัยเป็นต้นว่า ท่านจงให้จีวรคือผ้าอาบน้ำฝนแก่เรา แล้วให้
สำเร็จ เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ด้วยอัญญาตกวิญญุตติสิกขาบท. เมื่อกระทำ
การเดือนสติ โดยนัยดังกล่าวแล้วนั้นแหละ ให้สำเร็จจากที่แห่งญาติและ
คนปวารณา เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ด้วยสิกขาบทนี้แล, เมื่อกระทำ

วิญญูตติให้สำเร็จไม่เป็นอาบัติ ด้วยอัญญาตวิญญูตติสิกขาบท. สมจริง
ดังพระดำรัสที่ตรัสไว้ในคัมภีร์ปริวารว่า

ขอจีวรกระมารดา และไม่ได้น้อมลาภไปเพื่อสงฆ์ เพราะ

เหตุไร ภิกษุนั้น จึงต้องอาบัติ แต่ไม่ต้องอาบัติ เพราะ

บุคคลผู้เป็นญาติ ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายติดกัน* แล้ว

ก็ปัญหาข้อนี้ ท่านกล่าวหมายถึงเนื้อความนี้แล. พึงทราบปิฎกวิสัย
จตุกกะอย่างนี้.

อนึ่ง ตั้งแต่วันแรกค่ำหนึ่งหลังวันเพ็ญแห่งเดือน ๗ ขึ้น ไปจน
ถึงวันเพ็ญเดือนกัตติกา ๕ เดือนนี้ ชื่อว่ากุจฉิมัย (ท้องสมัย). จริงอยู่
ในระหว่างนี้ เมื่อภิกษุทำการเดือนสติ โดยนัยดังกล่าวแล้วนั้นแหละ
ให้จีวร คือผ้าอาบน้ำฝนสำเร็จจากที่แห่งคนผู้มีใจญาติ และมีได้ปวารณา
เป็นทุกกฏในเพราะเสีชรรมเนียม. แต่พวกชาวบ้าน ซึ่งเคยถวายจีวร
คือผ้าอาบน้ำฝนแม้ในกาลก่อน ถึงหากว่าจะเป็นผู้มีใจญาติ และมีใจ
ผู้ปวารณาของตน ก็ไม่มีการเสีชรรมเนียม เพราะทำการเดือนสติ ใน
ชนเหล่านั้น ทรงอนุญาตไว้. เมื่อภิกษุกระทำวิญญูตติให้สำเร็จเป็นนิส-
สัคคิยปาจิตตีย์ ด้วยอัญญาตวิญญูตติสิกขาบท. เพราะเหตุไร? เพราะ
ตรัสไว้ว่า ภิกษุเข้าไปหาพวกชาวบ้านผู้เคยถวายจีวร คือผ้าอาบน้ำฝนใน
ก่อน แล้วพึงกล่าวอย่างนี้ ดังนี้ เป็นต้น.

ก็จีวร คือผ้าอาบน้ำฝนนี้ ตามปกติ ย่อมมีแม่ในหมู่ทายกผู้ถวาย
ผ้าอาบน้ำฝนนั้นแล. เมื่อภิกษุเดือนให้เกิดสติ โดยนัยดังกล่าวแล้วนั่นเอง
แล้วให้สำเร็จจากที่แห่งคนผู้เป็นญาติและคนปวารณา ไม่เป็นอาบัติด้วย

* วิ. ปริวาร. ๘/๕๓๕.

สิกขาบทนี้, เมื่อกระทำวิญญัตติให้สำเร็จมา ไม่เป็นอาบัติด้วยอัญญาตค-
วิญญัตติสิกขาบท. จริงอยู่ คำว่า ไม่พึงบอกเขาว่า จงถวายแก่เรา นี้
ตรัสหมายถึงคนผู้มีโชติและมิใช่ปวารณานั้นเอง. พึงทราบกุกุณิสัม-
จตุกกะ (หมวด ๔ ท้องสมัย) อย่างนี้.

ในคำว่า **นกุลโค** กาย **โอบุสสาเปติ** **อาปตติ** **ทุกกฐสฺส** นี้ มี
วินิจฉัยดังต่อไปนี้:- ภิกษุเปลือยกายอาบนํ้าฝนนั้น พระวินัยชรอย่าปรับ
ตามจำนวนเมล็ดนํ้าฝน พึงปรับด้วยทุกกฐ ทุก ๆ ประโยค ด้วยอำนาจ
เสร็จการอาบนํ้า. ก็แล ภิกษุนั้นอาบนํ้าที่ตกลงมาจากอากาศอยู่ ในลาน
ที่เปิดเผย (กลางแจ้ง) เท่านั้น (จึงต้องทุกกฐ). เมื่ออาบอยู่ในชุ่มอาบนํ้า
และในบึงเป็นต้น หรือด้วยนํ้าที่ใช้หม้อตกรด (ตักอาบ) ไม่เป็นอาบัติ.

ในคำว่า **สฺส อุกกทฺตมียติ** นี้ มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้:- ถ้าเมื่อฝ้
อาบนํ้าฝนทำเสร็จแล้ว พวกภิกษุให้เดือนท่ายฤดูสิ้นไปแล้วเลื่อนเดือนต้น
ฤดูฝนนั้นแหละขึ้นมาเป็นเดือนท่ายฤดูร้อนอีก, พึงซักฝ้อาบนํ้าฝนเก็บ
ไว้. ไม่ต้องอธิษฐานไม่ต้องวิกัป ได้บริหารตลอด ๒ เดือน. พึง
อธิษฐาน ในวันวัสสุปนายิกา (วันเข้าพรรษา). ถ้าฝ้อาบนํ้าฝนภิกษุ
มิได้ทำ เพราะหลงลืมสติ หรือเพราะฝ้ไม่พอก็ดี ย่อมได้บริหารตลอด
๖ เดือน คือ ๒ เดือนนั้นด้วย เดือนฤดูฝนด้วย. แต่ถ้าภิกษุกราบ
กฐินในเดือนกัตติกา ย่อมได้บริหารอีก ๔ เดือน. รวมเป็น ๑ เดือน
ด้วยประการอย่างนี้. แม้ต่อจาก ๑๐ เดือนนั้นไป เมื่อมีความหวัง (จะ
ได้ฝ้อาบนํ้าฝน) ของภิกษุผู้ทำให้เป็นจิวรเดิมเก็บไว้ ได้บริหารอีก
เดือนหนึ่ง ดังนั้น จึงได้บริหารตลอด ๑๑ เดือน ด้วยประการอย่างนี้.

ถามว่า ก็ถ้าฝ้ อาบนํ้าฝนที่ได้แล้วและสำเร็จแล้ว ในเมื่อวัน

เข้าพรรษายังไม่มาถึง ด้วยอำนาจแห่งวันหนึ่งและสองวันเป็นต้นจนถึง ๑๐ วัน หรือในภายในพรรษา จะพึงอธิษฐานเมื่อไร ?

ตอบว่า คำนี้ ท่านไม่ได้วิจารณ์ไว้ในอรรถกถาทั้งหลาย. พวกเรามีอรรถโนมัตถ์อย่างนี้ว่า ก็แล ผ้าอาบน้ำฝนที่สำเร็จแล้ว ภายใน ๑๐ วัน ตั้งแต่วันที่ได้มา พึงอธิษฐานภายใน ๑๐ วันนั้นนั่นเอง. ที่สำเร็จในเมื่อล่วง ๑๐ วันไป พึงอธิษฐานในวันนั้น, เมื่อยังไม่ครบ ๑๐ วัน ไม่พึงให้เลยจิวรกาลไป. เพราะเหตุไร? เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย! เรานุญาตให้อธิษฐานไตรจีวร ไม่ใช่ให้วิกัป, ให้อธิษฐานผ้าอาบน้ำฝนตลอด ๔ เดือนฤดูฝน ต่อจากนั้นไปให้วิกัป.* เพราะฉะนั้น จึงไม่เป็นอาบัติ แม้เพราะล่วง ๑๐ วันไป ก่อนแต่วันเข้าพรรษา. สมจริง ดังที่ตรัสไว้ว่า ภิกษุพึงทรงอธิเรกจีวรได้ ๑๐ วันเป็นอย่างมาก.๒ เพราะฉะนั้น ผ้าอาบน้ำฝนที่ได้มาและสำเร็จแล้วในเมื่อวันเข้าพรรษา ยังมาไม่ถึงด้วยอำนาจแห่งวันหนึ่ง และสองวัน เป็นต้น จนถึง ๑๐ วัน หรือในภายในพรรษา พึงอธิษฐานในภายใน ๑๐ วัน หรือในวันนั้น โดยนัยดังกล่าวแล้วนั้นแหละ, เมื่อยังไม่ครบ ๑๐ วัน ก็ไม่พึงให้ล่วงเลยจิวรกาลไป.

ในอธิการแห่งผ้าอาบน้ำฝนนั้น จะพึงมีการท้วงว่า เพราะพระบาลีว่า เรานุญาตให้อธิษฐานตลอด ๔ เดือน ฤดูฝน, ในภายใน ๔ เดือน จะอธิษฐานในเวลาใดเวลาหนึ่ง ก็น่าจะใช้ได้. ถ้าเมื่อมีคำอย่างนี้, คำที่ตรัสไว้ว่า เรานุญาตให้อธิษฐานผ้าปิดฝิ่ได้ตลอดเวลาที่ยังมีอาพาธ และแม้ผ้าปิดฝิ่ นั้น ก็ไม่ควรให้ล่วง ๑๐ วัน, และเมื่อมีการล่วง ๑๐ วันไป

๑. วิ. มหา. ๕/๒๑๘. ๒. วิ. มหา. ๒/๓.

อย่างนั้น คำว่า ฟังทรงอธิเรกจิรวได้ ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่ง นี้ก็จะผิดไป; เพราะฉะนั้น บัณฑิตจึงควรเชื่อถือคำตามที่กล่าวแล้วนั้นแล. หรือว่าได้ เหตุที่ไม่หละหลวมอย่างอื่นแล้ว ก็ควรสลัดทิ้งเสีย.

อนึ่ง แม้ในกรุนที ก็กล่าวไว้ในที่สุดแห่งนิสัคคีย์ว่า ฝ้าอาบน้ำ ฝนควรอธิษฐานเมื่อไร? ก็แล ฝ้าอาบน้ำฝนที่สำเร็จแล้วภายใน ๑๐ วัน ตั้งแต่วันที่ได้มา ควรอธิษฐานภายใน ๑๐ วันนั้นนั่นแหละ, ถ้าฝ้าไม่พอ ย่อมได้บริหารไปจนถึงเพ็ญเดือน ๑๒.

คำว่า อจฺฉินฺนจิวรสฺส นี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสหมายเอาเฉพาะ ฝ้าอาบน้ำฝนเท่านั้น. จริงอยู่ ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุเหล่านั้นผู้เปลื้องกาย ในเพราะยังนำฝนให้รกร่างกาย.

ก็ในบทว่า อาปทาสฺส นี้ อุปัทวะคือโจร ชื่อว่าอันตราย แห่ง ภิกษุผู้มุ่งฝ้าอาบน้ำฝนมีราคาแพง อาบน้ำอยู่. คำที่เหลือในสิกขาบทนี้มีอรรถตีความดังนี้.

สิกขาบทนี้ มีสมุฏฐาน ๖ เป็นกิริยา โนสฺสญฺญาวิมอกฺข อจิตตะกะ ปิณณตติวัชชะ กายกรรม วจิจกรรม มีจิต ๓ มีเวทนา ๓ ดังนี้แล.

วัสสิกสาฎกสิกขาบท จบ

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๕

เรื่องพระอุปนันทศากยบุตร

[๑๔๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระ-
เชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น

ท่านพระอุปัชฌาย์ทศกัณฐะ ได้กล่าวชวนภิกษุสังฆวิหาริกของภิกษุผู้เป็นพี่น้องกันว่า อาวุโส จงมา เราจักพากันหนีไปเที่ยวตามชนบท

ภิกษุรูปนั้นตอบว่า ผมไม่ไปขอรับ เพราะมีจิวรเก่า

ท่านพระอุปัชฌาย์ทศกัณฐะกล่าวขยับขยอว่า ไปเถิด อาวุโส ผมจักให้จิวรแก่ท่าน แล้วได้ให้จิวรแก่ภิกษุรูปนั้น

ภิกษุรูปนั้นได้ทราบข่าวว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าจักเสด็จเที่ยวจาริกไปตามชนบท จึงคิดว่า บัดนี้ เราจักไม่ไปเที่ยวตามชนบทกับท่านพระอุปัชฌาย์ทศกัณฐะ จักตามเสด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าเที่ยวจาริกไปตามเสด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าเที่ยวจาริกไปตามชนบท

ครั้นถึงกำหนด ท่านพระอุปัชฌาย์ทศกัณฐะได้กล่าวคำนี้แก่ภิกษุรูปนั้นว่า มาเถิด อาวุโส เราจักพากันไปเที่ยวตามชนบทในบัดนี้

ภิกษุรูปนั้นตอบว่า ผมไม่ไปกับท่านละ ผมจักตามเสด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าเที่ยวจาริกไปตามชนบท

ท่านพระอุปัชฌาย์ทศกัณฐะกล่าวว่า ผมได้ให้จิวรแก่ท่านไปด้วยหมายใจว่าจักไปเที่ยวตามชนบทด้วยกัน ดังนี้แล้วโกธร น้อยใจ ได้ชิงจิวรที่ให้นั้นคืนมา

ภิกษุรูปนั้นจึงได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจผู้ใคร่ต่อเสกขา ต่างก็เพ่งโทษติเตียนโพนทะนาว่า ไฉนท่านพระอุปัชฌาย์ทศกัณฐะให้จิวรแก่ภิกษุไปเองแล้ว จึงได้โกธร น้อยใจ ชิงเอาคืนมาแล้ว แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นกัมมุนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระอุปนันทศากยบุตรว่า คุณก่อนอุปนันทะ ข่าว่า เธอให้จิวรแก่ภิกษุเองแล้ว โกรธ น้อยใจ ชิงเอาคืนมาจริงหรือ

ท่านพระอุปนันทศากยบุตรทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า คุณอนโมฆบุรุษ การกระทำของเธอ นั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนเธอให้จิวรแก่ภิกษุเองแล้ว จึงได้โกรธน้อยใจ ชิงเอาคืนมาเถ่า การกระทำของเธอ นั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอ นั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนท่านพระอุปนันทศากยบุตรโดยอนุปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบ้ำรุงยาก ความเป็นคนมกมาก ความเป็นคนไม่สันโดย ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบ้ำรุงง่าย ความมกน้อย ความสันโดย ความขัดเกลา ความ

กำจัด อากาที่นำเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดย
อเนกปริยาย ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่
เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อ-
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัตถธรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๔๔. ๕. อนึ่ง ภิกษุใดให้จิวรแก่ภิกษุเองแล้ว โกรธ น้อยใจ
จึงเอามาก็ดี ให้จึงเอามาก็ดี เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

เรื่องพระอุปนันทศากยบุตร จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๑๕๐] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือผู้เช่นใด มีกรงาน
อย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด
มีธรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะ
ก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ
อรรถว่า ทรงผินผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ
โดยปฎิญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ
อรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสาธารณธรรม ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระอเสขะ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้
ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ บรรดาภิกษุเหล่านั้น
ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ
ควรแก่ฐานะ นี้ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้.

บทว่า แก่ภิกษุ คือ แก่ภิกษุรูปอื่น.

บทว่า เอง คือ ให้เอง.

ที่ชื่อว่า จีวร ได้แก่ผ้าจีวร ๖ ชนิด ชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่งเข้า
องค์กำหนดแห่งผ้าต้องวิกัปเป็นอย่างต่ำ.

บทว่า โกรธ น้อยใจ คือ ไม่พอใจ มีใจฉุนเฉียว เกิดมีใจ
กระด้าง.

บทว่า ชิงเอามา คือ ยื้อแย่งเอามาเอง จีวรนั้นเป็นนิสัคคีย์.

บทว่า ให้ชิงเอามา คือ ใช้คนอื่น ต้องอาบัติทุกกฏ.

ภิกษุรับคำสั่งครั้งคราวเดียว ชิงเอามาแม้หลายคราว ก็เป็นนิส-
ัคคีย์ คือ เป็นของจำต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละจีวรนั้นอย่างนี้:-

วิธีเสียดละ

เสียดละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห้งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้แก่ภิกษุเองแล้วจึงเอามา
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียดละให้ด้วยอุตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้
เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

เสียดละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห้งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้แก่ภิกษุเองแล้วจึงเอามา
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียดละให้ด้วยอุตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉียงบ่า นั่งกระโห่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า:-

ท่าน จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ให้แก่ภิกษุเองแล้วชิงเอามา เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน

กรั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดละนั้น พึงรับอาบัติ พึงคืนจีวรที่เสียดละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

ตักนิสสักคิยปาจิตติย

[๑๕๑] อุปสัมบัน ภิกษุสำคัญว่าอุปสัมบัน ให้จีวรเองแล้ว โกรธน้อยใจ ชิงเอามาก็ดี ให้ชิงเอามาก็ดี เป็นนิสสักคิย ต้องอาบัติปาจิตติย

อุปสัมบัน ภิกษุสงฆ์ ให้จีวรเองแล้ว โกรธ น้อยใจ ชิงเอามาก็ดี ให้ชิงเอามาก็ดี เป็นนิสสักคิย ต้องอาบัติปาจิตติย

อุปสัมบัน ภิกษุสำคัญว่าอนุปสัมบัน ให้จีวรเองแล้ว โกรธ น้อยใจ ชิงเอามาก็ดี ให้ชิงเอามาก็ดี เป็นนิสสักคิย ต้องอาบัติปาจิตติย

ทุกกฏ

ภิกษุให้บริวารอย่างอื่นแล้ว โกรธ น้อยใจ ชิงเอามาก็ดี ให้ชิงเอามาก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุให้จีวรก็ดี บริวารอย่างอื่นก็ดี แก่อนุปสัมบันแล้ว โกรธ น้อยใจ ชิงเอามาก็ดี ให้ชิงเอามาก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

อนุปสัมบัน ภิกษุสำคัญว่าอนุปสัมบัน...ต้องอาบัติทุกกฏ

อนุปสัมบัน ภิกษุสงสัย...ต้องอาบัติทุกกฏ

อนุปสัมบัน ภิกษุสำคัญว่าอนุปสัมบัน...ต้องอาบัติทุกกฏ.

อนาปัตติวาร

[๑๕๒] ภิกษุผู้ได้รับไปนั้นให้คืนเองก็ดี ภิกษุเจ้าของเดิมถือวิสาสะแก่ผู้ได้รับไปนั้นก็ดี ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๕ จบ

ปัตตวรรคที่ ๓ สิกขาบทที่ ๕

พรรณาจิวรัจฉินทณสิกขาบท

จิวรัจฉินทณสิกขาบทว่า เตน สมเชน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:- ในจิวรัจฉินทณสิกขาบทนั้น มีวินัยดังต่อไปนี้:-

หลายบทว่า ยปี ตฺยาคฺห์ ตตฺตบฺทเป็ญญํ ยปี เต อหิ เแปลว่า เราได้ให้จิวรแม้ใดแก่ท่าน. ๒ ดยิญว่า พระอุปนนทนั้น คิดว่า ภิกษุนี้จักนำบาตร จิวร รองเท้า และผ้าปูนอน เป็นต้นของเรา ไปสู่ที่จาริกกับเรา จึงได้ให้แล้ว; เพราะเหตุนั้นแล เธอจึงได้กล่าวอย่างนั้น.

[ว่าด้วยการชิงคืน ของภิกษุผู้ให้จิวร]

บทว่า อจฺฉินฺทึ เแปลว่า ได้ถือเอาแล้วโดยพลการ. แต่เพราะถือเอาด้วยสำคัญของตน จึงไม่เป็นปาราชิกแก่เธอ. เพราะเธอทำให้ลำบากแล้วถือเอาจิวร พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงทรงบัญญัติอาบัติไว้.

ชื่อว่า สย อจฺฉินฺหุติ นิสฺสคฺคิย ปาจิตฺติย มีความว่า สำหรับ ภิกษุผู้ซึ่งเอาจีวรผืนเดียว และมากผืนซึ่งเนื่องเป็นอันเดียวกัน เป็นอาบัติตัวเดียว. เมื่อภิกษุซึ่งเอาจีวรมากผืนซึ่งไม่เนื่องเป็นอันเดียวกัน และตั้งอยู่แยกกัน และเมื่อใช้ให้ผู้อื่นนำมาให้โดยสั่งอย่างนี้ว่า เธอจงนำสังฆาฎิมา, จงนำผ้าอุตราสงค์มา เป็นอาบัติมากตัวตามจำนวนวัตถุ. แม้เมื่อกล่าววว่า เธอจงนำจีวรทั้งหมดที่เราให้แล้วคืนมา ก็เป็นอาบัติจำนวนมาก เพราะคำพูดคำเดียวนั้นแล.

ชื่อว่า อณฺถํ อาณเปติ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส มีความว่า สั่งว่า เธอจงถือเอาจีวร เป็นทุกกฏตัวเดียว. ภิกษุผู้รับสั่งถือจีวรหลายตัว, ก็เป็นปาจิตตีย์ตัวเดียว เมื่อภิกษุกล่าวว่า เธอจงเอาสังฆาฎิมา, จงเอาอุตราสงค์มา เป็นทุกกฏ ทุก ๆ คำพูด. เมื่อกล่าววว่า เธอจงเอาจีวรที่เราให้ทั้งหมดคืนมา เป็นอาบัติจำนวนมาก เพราะคำพูดคำเดียว.

สองบทว่า อณฺถํ ปริกฺขาริ มีความว่า บริหารอย่างใดอย่างหนึ่ง เว้นจีวรอย่างเล็กที่ควรจะวิกัปได้ โดยที่สุดแม้แต่เข็ม. แม้ในจำพวกเข็มที่ห่อเก็บไว้ ก็เป็นทุกกฏหลายตัวตามจำนวนวัตถุ. ในเข็มที่ห่อไว้หลวม ๆ (ก็เป็นทุกกฏมากตัวตามจำนวนวัตถุ) อย่างนั้นเหมือนกัน. ในมหาปัจจริ ท่านกล่าววว่า ก็ในเข็มทั้งหลายที่เขามัดไว้แน่นเป็นทุกกฏตัวเดียวเท่านั้น. แม้ในเข็มที่เขาใส่ไว้ในกล่องเข็ม ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน. ถึงแม้ในเกสัชมีเครื่องเผ็ดร้อน ๓ ชนิด ที่เขาใส่ไว้ในถุงย่ามมัดไว้หย่อน และมัดไว้เป็น ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน.

[อธิบายการคืนให้แก่เจ้าของเดิมแห่งภิกษุผู้รับไป]

สองบทว่า โส วา เทติ มีความว่า ให้คืนอย่างนี้ว่า ท่านขอรับ !

จีวรนี้สมควรแก่ท่านเท่านั้น ดังนี้ ก็ดี. อีกอย่างหนึ่ง ก็ภิกษุหนุ่มนั้นถูกพระเถระนั้น กล่าวด้วยคำมีอาทิอย่างนี้ว่า คุณ! เราได้ให้จีวรแก่เธอ ด้วยหวังว่า จักทำวัตรและปฏิวัตร จักถืออุปัชฌาย์ จักเรียนซึ่งธรรมในสำนักของเรา มาบัดนี้ เธอนั้นไม่กระทำวัตร ไม่ถืออุปัชฌาย์ ไม่เรียนธรรม ดังนี้ จึงให้คืนว่า ท่านขอรับ! คุณเหมือนท่านพูดเพื่อต้องการจีวร, นี้จีวรของท่าน. ภิกษุผู้รับไปนั้น ให้คืนแม้ด้วยอาการอย่างนี้ก็ดี. ก็หรือว่าพระเถระกล่าวถึงภิกษุหนุ่มผู้ลึกลงไปสู่ทิวา พวกท่านจงให้เธอกลับ. เธอไม่กลับ. พระเถระสั่งว่า พวกท่านจงยึดจีวรกันไว้ ถ้าอย่างนี้ เธอกลับเป็นการดี. ถ้าเธอกล่าวว่า พวกท่านดูเหมือนจะพูด เพื่อต้องการบาตรและจีวร, พวกท่านจงรับเอามันไปเถิด แล้วให้คืน. แม้อย่างนี้ก็ชื่อว่าภิกษุผู้รับไปนั้นให้คืนเองก็ดี.

อนึ่ง พระเถระเห็นเธอสึกแล้วกล่าวว่า เราได้ให้บาตรและจีวรแก่เธอด้วยหวังว่า จักกระทำวัตร บัดนี้ เธอนั้นก็สึกไปแล้ว. ฝ่ายภิกษุหนุ่มที่สึกไปพูดว่า ขอท่านโปรดรับเอาบาตรและจีวรของท่านไปเถิด แล้วให้คืน. แม้อย่างนี้ ก็ชื่อว่าภิกษุผู้รับไปนั้นนั่นแล ให้คืนเองก็ดี. แต่จะให้ด้วยกล่าวอย่างนี้ว่า เราให้แก่เธอผู้ถืออุปัชฌาย์ในสำนักของเราเท่านั้น เราไม่ให้แก่ผู้ถืออุปัชฌาย์ในที่อื่น, เราให้เฉพาะแก่ผู้กระทำวัตร, ไม่ให้แก่ผู้ไม่กระทำวัตร เราให้แก่ผู้เรียนธรรมเท่านั้น ไม่ให้แก่ผู้ไม่เรียน เราให้แก่ผู้ไม่สึกเท่านั้น ไม่ให้แก่ผู้สึก ดังนี้ ไม่ควร. เป็นทุกกฎแก่ผู้ให้. แต่จะใช้ให้นำคืนมาควรอยู่. ภิกษุผู้ซึ่งเอาจีวรที่ตนสละให้แล้วคืนมา พระวินัยธรพึงปรับตามราคาสั่งของ. คำที่เหลือในสิกขาบทนี้ ตันทั้งนั้นแล.

สิกขาบทนี้ มี ๓ สมุฏฐาน ย่อมเกิดทางกายกับจิต ๑ ทางวาจา กับจิต ๑ ทางกายวาจา กับจิต ๑ เป็นกิริยา สัตถุญาวิโมกข์ สจิตตกะ โลกวัชชะ กายกรรม วจกรรม อกุศลจิต เป็นทุกขเวทนา ฉะนี้แล.

จิวรอัฉินทนสิกขาบท จบ

ปิตตวรรค สิกขาบทที่ ๖

เรื่องพระฉัพพัคคีย์

[๑๕๓] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับ อยู่ ณ พระเวฬุวัน อันเป็นสถานที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เขตพระนครราชคฤห์ ครั้งนั้นถึงคราวทำจิวร พระฉัพพัคคีย์ขอค้ายเขามาเป็นอันมาก แม้ทำจิวรเสร็จแล้ว ค้ายก็ยังเหลืออยู่เป็นอันมาก จึงพระฉัพพัคคีย์ได้ปรึกษากันว่า อาวุโสทั้งหลาย ฉิฉะนั้น พวกเราพากันไปขอค้ายแม่อื่นมา ให้ช่างหูกทอจิวรเถิด ครั้นไปขอค้ายแม่อื่นมาแล้ว ให้ช่างหูกทอจิวรแม่ทอจิวรแล้ว ค้ายก็ยังเหลืออยู่อีกมากมาย จึงไปขอค้ายแม่อื่นมา ให้ช่างหูกทอจิวรอีกเป็นครั้งที่สอง แม่ทอจิวรแล้ว ค้ายก็ยังเหลืออยู่อีกมากมาย จึงไปขอค้ายแม่อื่นมา ให้ช่างหูกทอจิวรอีกเป็นครั้งที่สาม

ชาวบ้านพากันฟังโทษติเตียน โพนทะนาว่า ไฉนพระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรจึงได้ขอค้ายเขามาเองแล้ว ยังช่างหูกให้ทอจิวรเล่า

ภิกษุทั้งหลาย ได้ยินชาวบ้านเหล่านั้นฟังโทษติเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละอาย มีความรังเกียจ ผู้ใคร่

ต่อสิกขา ต่างก็ฟังโทษติเตียนโพนทะนาว่า โฉนพระฉัพพัคคีย์จึงได้ขอ
ด้ายเขามาเองแล้ว ยังช่างหูกให้ทอจีวรเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่
พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นกัมมุนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามพระ-
ฉัพพัคคีย์ว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า พวกเธอขอด้ายเขามาเองแล้ว
ยังช่างหูกให้ทอจีวร จริงหรือ

พระฉัพพัคคีย์ทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า.

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบรูช การกระทำ
ของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้
ไม่ควรทำ โฉนพวกเธอจึงได้ขอด้ายเขามาเองแล้วยังช่างหูกให้ทอ
จีวรเล่า การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของ
ชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใส
แล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใส
ของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวก
ที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนพระฉัพพัคคีย์โดยอเนกปริยายดังนี้
แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็นคนบารุงยาก

ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ
เกียจคร้าน ตรีศคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย
ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่า
เลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียรโดยอเนกปริยาย ทรง
กระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุ
ทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจักบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อ
ถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๔๕. ๖. อนึ่ง ภิกษุใดขอด้วยตนเองแล้ว ยังช่างหูกให้ทอจีวร
เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์

เรื่องพระฉัพพัคคีย์ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๑๕๔] บทว่า อนึ่ง...ใด ความว่า ผู้ใด คือผู้เช่นใด มีการงานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ทรงผินผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ โดยปฏิญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกษุ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสาธารณธรรม ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระอเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบควรแก่ฐานะ บรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกัน อุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ นี้ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้.

บทว่า เอง คือ ขอเขามาเอง

ด้ายมี ๖ อย่าง

ที่ชื่อว่า ด้าย นั้น มี ๖ อย่าง คือ ทำด้วยเปลือกไม้ ๑ ทำด้วยฝ้าย ๑ ทำด้วยไหม ๑ ทำด้วยขนสัตว์ ๑ ทำด้วยป่าน ๑ ทำด้วยสัมภาระ เจือกัน ๕ อย่างนั้น ๑.

บทว่า ยังช่างหูก คือ ยังช่างหูกให้ทอ เป็นทุกกฏในประโยคที่
ช่างหูกจัดทำอยู่นั้น เป็นนิสสัคคีย์ ด้วยได้จิรวมา จำต้องเสียดสละแก่สงฆ์
คณะ หรือบุคคล

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดสละจิรวนั้นอย่างนี้:-

วิธีเสียดสละ

เสียดสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหรงเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จิรวผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอถวายมาเองแล้วยังช่างหูก
ให้ทอ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิรวผืนนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิรวที่เสียดสละให้ด้วยอุตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จิรวผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้
ป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์
ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้จิรวผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหรงเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จิรวผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอถวายมาเองแล้วยังช่างหูก
ให้ทอ เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิรวผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับ
อาบัติ พึงคืนจิวรที่เสียสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ของงพึงข้าพเจ้า จิวรผืนนี้ของภิกษุมิชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เชอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จิวรผืนนี้แก่ภิกษุมิชื่อนี้

เสียดสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉียงบ่า
นั่งกระโห้งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า ขอถวายมาเองแล้วยังช่างหูกให้ทอ
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจิวรผืนนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้ว พึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จิวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

ตักนิสสัคคิยปาจิตตีย์

[๑๕๕] ให้เขาทอ ภิกษุสำคัญว่าให้เขาทอ เป็นนิสสัคคิย ต้อง
อาบัติปาจิตตีย์

ให้เขาทอ ภิกษุสงสัย เป็นนิสสัคคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ให้เขาทอ ภิกษุสำคัญว่าไม่ได้ให้เขาทอ เป็นนิสสัคคิย ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์

ทุกกฏ

ไม่ได้ให้เขาทอ ภิกษุสำคัญว่าให้เขาทอ ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ได้ให้เขาทอ ภิกษุสงสัย ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

ไม่ได้ให้เขาทอ ภิกษุสำคัญว่าไม่ได้ให้เขาทอ ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๑๕๖] ภิกษุขอด้วยมาเพื่อเย็บจีวร ๑ ภิกษุขอด้วยมาทำผ้ารัดเข่า ๑
ภิกษุขอด้วยมาทำประคดเอว ๑ ภิกษุขอด้วยมาทำผ้าอังสะ ๑ ภิกษุขอด้วย
มาทำถุงบาตร ๑ ภิกษุขอด้วยมาทำผ้ากรองน้ำ ๑ ภิกษุขอต่อญาติ ๑
ภิกษุขอต่อคนปวารณา ๑ ภิกษุขอเพื่อประโยชน์ของภิกษุอื่น ๑ ภิกษุ
จ่ายมาด้วยทรัพย์ของตน ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้อง
อาบัติแล

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๖ จบ

ปัตตวรรคที่ ๓ สิกขาบทที่ ๖

พรรณาสุตตวิญญัติตติสิกขาบท

สุตตวิญญัติตติสิกขาบทว่า เตน สมเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าว
ต่อไป:- ในสุตตวิญญัติตติสิกขาบทนั้น มีวินัยจลยดังต่อไปนี้:-

[ว่าด้วยกำเนิดด้าย ๖ ชนิด]

บทว่า โขม ได้แก่ ด้ายที่ทำด้วยเปลือกไม้โขมะ.

บทว่า กปฺปาสิก ได้แก่ ด้ายที่เกิดจากฝ้าย.

บทว่า โกเสยฺย ได้แก่ ด้ายที่กรอด้วยใยไหม.

บทว่า กมฺพล ได้แก่ ด้ายทำด้วยขนแกะ.

บทว่า สาณ ได้แก่ ด้ายที่ทำด้วยเปลือกไม้สาณะ (ป่าน).

บทว่า ภงฺคิ อาจารย์พวกหนึ่งกล่าวว่า ได้แก่ ด้ายที่ทำด้วยปอ
ชนิดหนึ่งต่างหาก. แต่ด้ายที่เขาทำผสมกันด้วยสัมภาระทั้ง ๕ อย่างนั้น
ผู้ศึกษาพึงทราบว่ ภังคะ.

หลายบทว่า วายาเปติ ปโยเค ทุกฺกัฏฺฐิ มีความว่า ถ้าช่างทอไม่มี
กระสวยและฟืมเป็นต้น, เขาคิดว่า เราจักนำของเหล่านั้นมาจากป่า จึง
ถ้บมิดหรือขวาน, ตั้งแต่นั้นไปเขากระทำประโยชน์ใดๆ เพื่อต้องการเครื่อง
อุปกรณ์ก็ดี เพื่อต้องการจะทอจีวรก็ดี เป็นทุกกฎแก่ภิกษุทุก ๆ ประโยค
นั้นของช่างทอในกิจทั้งปวง. เมื่อช่างทอทอผ้าได้ด้านยาวประมาณสิบ ๑
และด้านกว้างประมาณศอก ๑ เป็นนิสสัยคิยาจิตตีย์. แต่ในมหาปิจจรี
ท่านกล่าวว่า เป็นนิสสัยคิยาจิตตีย์ ทุก ๆ ผัง* (ทุก ๆ ช่วงผัง) แก่
ภิกษุผู้ให้ช่างทอทออยู่จนถึงที่สุด (จนสำเร็จ). แม้คำนั้น ก็พึงทราบว่า
ท่านกล่าวหมายเอาประมาณนี้นั้นแหละ. จจริงอยู่ ประมาณผ้าอย่างต่ำควร
วิกัปได้ จึงถึงการนับว่าจีวรแล.

[อธิบายการใช้ช่างทอทอด้วยด้ายกับปิยะเป็นต้น]

อนึ่ง บัณฑิตพึงทราบวินิจฉัยในคำว่า วายาเปติ ปโยเค ทุกฺกัฏฺฐิ
นี่ยังนี้:- จะกล่าวถึงด้ายก่อน ที่ภิกษุขอเองเป็นอกัปปิยะ. ด้ายที่เหลือ

* ไม้สำหรับถ่างผ้าที่ทอให้ตั้ง ปลายทั้งสองมีเข็มสำหรับเสียบที่ริมผ้า.

อันบังเกิดขึ้นด้วยอำนาจแห่งญาติเป็นต้น เป็นกัปปิยะ. แม้ช่างหูกก็ไม่ใช้ ญาติและไม่ใช้คนปวารณา ภิกษุได้มาด้วยการขอ เป็นอกัปปิยะ. ช่างหูกที่เหลือเป็นกัปปิยะ. บรรดาผ้าและช่างหูกเหล่านั้น ผ้าที่เป็นอกัปปิยะ เป็นนิสัสคิยฺ์แก่ภิกษุผู้ให้ช่างหูกที่เป็นอกัปปิยะทอ โดยนัยดังกล่าวแล้วในก่อน.

อนึ่ง เมื่อภิกษุให้ช่างหูกที่เป็นอกัปปิยะนั้นแลทอผ้าที่เป็นกัปปิยะ เป็นทุกกฏ เหมือนเป็นนิสัสคิยฺ์ในเบื้องต้นนั้นแล. เมื่อภิกษุให้ช่างหูก อกัปปิยะนั้นแล ทอผ้ากัปปิยะและอกัปปิยะ ถ้าจีวรเป็นจุจกระทนา เนื่องกันเท่าประมาณแห่งจีวรขนาดเล็ก อย่างนี้ คือ ตอนหนึ่งสำเร็จ ด้วยผ้ากัปปิยะล้วน ๆ ตอนหนึ่งสำเร็จด้วยผ้าอกัปปิยะ. เป็นปาจิตติยฺ์ ในทุก ๆ ตอนที่สำเร็จด้วยผ้าอกัปปิยะ. เป็นทุกกฏใน (ตอนที่สำเร็จด้วย ผ้าเป็นกัปปิยะ) นอกนี้ อย่างนั้นเหมือนกัน. ถ้ามีหลายตอนหย่อนกว่า ขนาดจีวรที่ควรวิกัปเป็นอย่างต่ำนั้น โดยที่สุด แม้ขนาดเท่าดวงไฟก็เป็น ทุกกฏตามจำนวนตอนในทุก ๆ ตอน. ถ้าจีวรทอด้วยผ้าที่คั่นลำดับกัน ทีละเส้นก็ดี ทอให้ผ้ากัปปิยะอยู่ทางด้านยาว (ด้านยืน) ให้ผ้าอกัปปิยะ อยู่ทางด้านขวาง (ด้านพุ่ง) ก็ได้. เป็นทุกกฏทุก ๆ ผัง.

จริงอยู่ เมื่อภิกษุใช้ให้ช่างหูกกัปปิยะทอผ้าที่เป็นอกัปปิยะ เป็น ทุกกฏ เหมือนเป็นนิสัสคิยฺ์ในเบื้องต้น. เมื่อภิกษุให้ช่างหูกกัปปิยะนั้น นั้นเอง ทอผ้าที่เป็นกัปปิยะและอกัปปิยะ ถ้าว่า มีตอนแห่งผ้าอกัปปิยะ หลายตอนขนาดเท่าจีวรอย่างเล็ก หรือหย่อนกว่า, ในตอนผ้าอกัปปิยะ เหล่านั้น เป็นทุกกฏด้วยจำนวนตอน. ในตอนผ้าที่เป็นกัปปิยะทั้งหลาย ไม่เป็นอาบัติ. ถ้าจีวรทอด้วยผ้าคั่นลำดับกันทีละเส้นก็ดี ทอให้ผ้า

กัปปิยะอยู่ทางด้านยาว (ด้านยืน) ให้ด้ายอกกัปปิยะอยู่ด้านขวาง (ด้านพุ่ง) ก็ดี, เป็นทุกกฏในทุก ๆ ผัง (ทุก ๆ ช่วงผัง).

[ว่าด้วยช่างหูก ๒ คนผลัดกันทอ]

ก็ถ้ามีช่างหูก ๒ คน คนหนึ่งเป็นกัปปิยะ คนหนึ่งเป็นอกกัปปิยะ และด้ายก็เป็นอกกัปปิยะ, ถ้าช่างหูก ๒ คนนั้นผลัดกันทอ, เป็นปาจิตตีย์ในทุก ๆ ผังที่ช่างหูกอกกัปปิยะทอ เป็นทุกกฏ ในจีวรที่หย่อนลงมา. เป็นทุกกฏในตอนทั้งสองที่ช่างหูกกัปปิยะนอกนี้ทอ. ถ้าช่างหูกทั้ง ๒ คน จับพื้มทอด้วยกัน, เป็นทุกกฏในทุก ๆ ผัง. ถ้าด้ายเป็นกัปปิยะ และจีวรมีตอนด้วยการกั้นดังกระตังนาเป็นต้น, เป็นทุกกฏในทุก ๆ ตอนที่ช่างหูกกัปปิยะทอ. ในตอนที่ช่างหูกกัปปิยะนอกนี้ทอ ไม่เป็นอาบัติ. ถ้าช่างหูกทั้ง ๒ คน จับพื้มทอด้วยกัน เป็นทุกกฏในทุก ๆ ผัง.

ถ้าแม้ด้ายเป็นทั้งกัปปิยะทั้งอกกัปปิยะ, ถ้าช่างหูกทั้งสองคนนั้นผลัดกันทอ, ในตอนที่สำเร็จด้วยด้ายอกกัปปิยะ มีขนาดเท่าจีวรอย่างเล็ก ซึ่งช่างหูกอกกัปปิยะทอ เป็นปาจิตตีย์ ตามจำนวนตอน. เป็นทุกกฏในตอนทั้งหลายที่หย่อนลงมา และที่สำเร็จด้วยด้ายกัปปิยะ. เป็นทุกกฏเหมือนกันในตอนสำเร็จด้วยด้ายอกกัปปิยะ ซึ่งได้ขนาดหรือหย่อนลงมา ที่ช่างหูกกัปปิยะทอ. ในตอนที่สำเร็จด้วยด้ายกัปปิยะ ไม่เป็นอาบัติ.

ถ้าช่างหูกทั้ง ๒ คนทอด้วยด้ายที่สลับกันที่ละเส้นก็ดี ทอให้ด้ายอกกัปปิยะอยู่ทางด้านยาว (ด้านยืน) ให้ด้ายกัปปิยะอยู่ทางด้านขวาง (ด้านพุ่ง) ก็ดี แม้ทั้งสองคนจับพื้มทอด้วยกันก็ดี, เป็นทุกกฏทุก ๆ ผัง ในจีวรที่ไม่มีตอน. ส่วนเนื้อความว่า ในจีวรที่มีตอนเป็นทุกกฏหลายตัวด้วยอำนาจแห่งตอน นี้ไม่ปรากฏในมหาอรรถกถา ปรากฏแต่ในมหาปัจจุจริเป็นต้น, ในอรรถกถานี้ปรากฏโดยอาการทุกอย่างแล.

ถ้าทั้งค้ายก็เป็นกบปียะ ทั้งช่างหูกก็เป็นกบปียะ คือ เป็นญาติ และเป็นคนปวารณา หรือภิกษุจ้างมาด้วยมูลค่า ไม่เป็นอาบัติ เพราะการใช้ให้ทอเป็นปัจจัย. แต่ภิกษุเมื่อจะป้องกันอาบัติ เพราะการล่วง ๑๐ วันเป็นปัจจัย พึงอธิษฐานจิวรที่ทอแล้วนั้นแหละ ในเมื่อหูกที่ช่างหูกทอได้ขนาดเท่าจิวรที่ควรวิกัป. เพราะว่า จิวรที่ช่างหูกทอให้สำเร็จลงโดยล่วง ๑๐ วันไป จะพึงเป็นนิสัคคิย ฉะนั้นแล.

แม้ในจิวรที่พวกญาติเป็นต้นยกหูขึ้นแล้วมอบถวายว่า ท่านผู้เจริญ! ท่านพึงรับเอาจิวรนี้ เพื่อท่าน ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน. ถ้าช่างหูกอันภิกษุว่าจ้างมาอย่างนี้ หรือเป็นผู้ประสงค์จะถวายเสียเอง จึงกล่าวว่า ท่านขอรับ! ผมจักทอจิวรถวายท่านในวันชื่อนั้นแล้วจักเก็บไว้, และภิกษุให้ล่วง ๑๐ วันไปจากวันที่ช่างหูกนั้นกำหนดไว้ เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์. แต่ช่างหูกกล่าวว่า ผมจักทอจิวรเขาถวายท่านแล้วจักส่งข่าวกวไปให้ทราบ แล้วทำเหมือนอย่างที่คุณได้, แก่ภิกษุที่เขาพานไป ไม่บอกแก่ภิกษุนั้น, ภิกษุรูปอื่นเห็น หรือได้ยินแล้วบอกว่า ท่านขอรับ! จิวรของท่านสำเร็จแล้ว, การบอกของภิกษุนี้ ไม่เป็นประมาณ. แต่ในเวลาเมื่อเธอให้ล่วง ๑๐ วันไป จำเดิมแต่วันที่เธอได้ยินคำของภิกษุที่ช่างหูกนั้นพานไปนั้นแหละบอกจึงเป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

ถ้าช่างหูกกล่าวว่า กระผมทอจิวร เพื่อท่านแล้ว จักส่งไปถวาย ในมือของภิกษุบางรูป แล้วกระทำตามที่พุดนั้น, แต่ภิกษุที่รับจิวรไปเก็บไว้ที่บริเวณของตน ไม่บอกแก่เธอ ภิกษุอื่นบางรูปกล่าวว่า ท่านขอรับ! จิวรที่มาใหม่สวยดีบ้างหรือ? เธอกล่าวว่า จิวรที่ไหนกัน คุณ!? ภิกษุนั้นจึงตอบว่า ที่เขาส่งมาในมือแห่งภิกษุชื่อนี้, คำพุดแม่ของภิกษุนี้ ก็

ไม่เป็นประมาณ. ต่อเมื่อใดภิกษุนั้นถวายจีวร, เมื่อเธอให้ล่วง ๑๐ วัน
ไปนับแต่วันที่ตนได้จีวรมานั้น เป็นนิสสัคคียปาจิตตีย์. แต่ถ้าค่าจ้างให้ทอ
เป็นของที่ภิกษุยังไม่ได้จ่ายให้, ยังรักษาอยู่ตราบเท่าที่ค่าจ้างทำยังเหลืออยู่
แม้เพียงกาคณิกหนึ่ง.

ชื่อว่า อนาปตติ จีวรํ สัพพิตฺตุํ มีความว่า ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุ
ผู้ขอจ่ายเพื่อต้องการเย็บจีวร.

ในจีวรทั้งหลายมีว่า ผ้ารัดเข่า เป็นต้น มีอธิบายว่า คำว่า อาโยเค
เป็นต้น เป็นสัจจมีวิภังคฺติลงในอรรถแห่งนิमित. ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ขอ
จ่ายมีผ้ารัดเข่าเป็นต้นเป็นนิमित. คำที่เหลือในสิกขาบทนี้ มีอรรถตั้ง
ทั้งนั้นแล.

สิกขาบทนี้ มีสมุฏฐาน ๖ เป็นกิริยา โนสัญญาวิโมกข์ อจิตตกะ
ปณณตติวัชชะ กายกรรม วจกรรม มีจิต ๓ มีเวทนา ๓ ดังนี้แล.

สุดตวิญญูตฺติสิกขาบทท จบ

ปัตตวรโรค สิกขาบทที่ ๗

เรื่องพระอุปนันทศากยบุตร

[๑๕๗] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระ-
เชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น
บุรุษผู้หนึ่ง เมื่อจะไปแรมคืนต่างถิ่น ได้กล่าวคำนี้กะภรรยาว่า จงกะ
จ่ายให้แก่ช่างทุกคนโน้นให้ทอจีวรแล้วเก็บไว้ ฉันกลับมาแล้วจักนิมนต์
พระคุณเจ้าอุปนันทะให้ครองจีวร

ภิกษุรูปหนึ่ง ผู้ถือเทียวบิณฑบาตเป็นวัตร ได้ยินบุรุษผู้หนึ่งกล่าววาจา นี้ จึงเข้าไปหาท่านพระอุปนันทศากยบุตรถึงสำนัก ครั้นแล้วได้กล่าวคำนี้แก่ท่านพระอุปนันทศากยบุตรว่า อาวุโส อุปนันทะ ท่านเป็นผู้มีบุญมาก ณ สถานตำบลโน้น บุรุษผู้หนึ่ง เมื่อจะไปแรมคืนต่างถิ่น ได้กล่าวคำนี้กะภรรยาว่า จงกะด้ายให้แก่ช่างหูกคนโน้นให้ทอจีวรแล้วเก็บไว้ ฉันทกลับมาแล้วจักนิมนต์พระคุณเจ้าอุปนันทะให้ครองจีวร ดังนี้

ท่านพระอุปนันทะกล่าวรับรองว่า มีขอรับ เขาเป็นอุปัฏฐากของผม แม้ช่างหูกผู้นั้น ก็เป็นอุปัฏฐากของท่านพระอุปนันทศากยบุตร จึงท่านพระอุปนันทศากยบุตร เข้าไปหาช่างหูกผู้นั้นถึงบ้าน ครั้นแล้วได้กล่าวคำนี้กะช่างหูกผู้นั้นว่า ท่าน จีวรผืนนี้แล เขาให้ท่านทอเฉพาะเรา ท่านจงทำให้ยาว ให้กว้าง ให้แน่น ให้เป็นของที่ขึงดี ให้เป็นของที่ทอดี ให้เป็นของที่สาบดี และให้เป็นของที่กริดดี

ช่างหูกกล่าวว่า เขากะด้ายส่งมาให้กระผมเท่านั้นเอง ขอรับ แล้วสั่งว่า จงทอจีวรด้วยด้ายเท่านั้น กระผมไม่สามารถจะทำให้ยาว ให้กว้าง หรือให้แน่นได้ แต่สามารถจะทำให้เป็นของที่ขึงดี ให้เป็นของที่ทอดี ให้เป็นของสาบดี และให้เป็นของที่กริดดีได้ ขอรับ

ท่านพระอุปนันทะ กล่าวรับรองว่า เชิญท่านช่วยทำให้ยาว ให้กว้าง และให้แน่นเถิด ความขัดข้องด้วยด้ายนั้น จักไม่มี

ครั้นช่างหูกนำด้ายตามที่เขาส่งมาเข้าไปในหูกแล้ว ด้ายไม่พอ จึงเข้าไปหาสตรีเจ้าของ แจ้งว่า ต้องการด้าย ขอรับ

สตรีเจ้าของกล่าวค้านว่า ดิฉันสั่งคุณแล้วมิใช่หรือว่า จงทอจีวรด้วยด้ายเท่านั้น

ช่างหูกอย่างเหตุนั้น ท่านสั่งผมไว้จริง ขอรับ แต่พระคุณเจ้าอุป-
นันทะบอกผมอย่างนี้ว่า เชิญท่านช่วยทำให้ยาว ให้กว้าง และให้เป็นเถิด
ความขัดข้องด้วยค้ายั้น จักไม่มี

จึงสตรีผู้นั้น ได้ให้ค้ายเพิ่มไปอีกเท่าที่ให้ไว้คราวแรก

ท่านพระอุปนันทสากยบุตรได้ทราบข่าวว่า บุรุษนั้นกลับมาจากที่
แรมคืนต่างถิ่นแล้ว จึงเข้าไปหาถึงเรือนบุรุษนั้น ครั้นแล้ว นั่งบน
อาสนะที่เขาจัดไว้

จึงบุรุษนั้นเข้าไปหาท่านพระอุปนันทสากยบุตร กราบแล้วนั่ง ณ
ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วได้ถามภรรยาว่า จีวรที่ให้ทอเสร็จแล้วหรือยัง
ภรรยาตอบว่า เสร็จแล้ว เจ้าคะ

บุรุษนั้นสั่งว่า จงหยิบมา ฉันจักยังพระคุณเจ้าอุปนันทะให้ครอง
จีวร

จึงสตรีนั้นหยิบจีวรออกมาให้สามี แล้วได้เล่าเรื่องนั้นให้ทราบ
บุรุษนั้นถวายจีวรนั้นแก่ท่านพระอุปนันทสากยบุตรแล้ว ได้ฟังโทษ
ติเตียนโพนทะนาขึ้น ในขณะนั้นแล้ว พระสมณะเชื้อสายพระสากยบุตร
เหล่านี้ เป็นคนมักมาก ไม่สันโดษ จะให้ครองจีวรก็ทำไม่ได้ง่าย ไฉน
พระคุณเจ้าอุปนันทะอันเราไม่ได้พิจารณาไว้ก่อน จึงได้เข้าไปหาช่างหูก
แล้วถึงการกำหนดในจีวร

ภิกษุทั้งหลาย ได้ยินบุรุษนั้นฟังโทษติเตียนโพนทะนาอยู่ บรรดาที่
เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ต่อศึกษา
ต่างก็ฟังโทษติเตียนโพนทะนาว่า ไฉนท่านพระอุปนันทสากยบุตร อัน

เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน จึงได้เข้าไปหาช่างหูกของเจ้าเรือน แล้วถึงการกำหนดในจีวรเล่า แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นกัมมุนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระอุปลันทศากยบุตรว่า คุณก่อนอุปลันทะ ข้าว่า เธออันเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน ได้เข้าไปหาช่างหูกของเจ้าเรือนแล้ว ถึงการกำหนดในจีวร จริงหรือ

ท่านพระอุปลันทศากยบุตรทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ภ. เขาเป็นญาติของเธอ หรือมิใช่ญาติ

อุ. มิใช่ญาติ พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ คนที่มีิใช่ญาติ ย่อมไม่รู้การกระทำอันสมควร หรือ ไม่สมควร ของที่มีอยู่หรือไม่มี ของคนที่มีิใช่ญาติ เมื่อเป็นเช่นนั้น เธออันเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน ยังเข้าไปหาช่างหูกของเจ้าเรือนผู้มีิใช่ญาติ แล้วถึงการกำหนดในจีวรได้ การกระทำของเธอนั้นไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

ครั้งพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงดิเตียนท่านพระอุปนันทศากยบุตรโดย
อเนกปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลียงยาก ความเป็น
คนบำรุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความ
คลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลียงง่าย ความ
เป็นคนบำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความ
กำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียรโดย
อเนกปริยาย ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสม
แก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความ
รับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อ-
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ
อันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่ง
ของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑
เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๔๖. ๗. อนึ่ง พ่อเจ้าเรือนก็ดี แม่เจ้าเรือนก็ดี ผู้มิใช่ญาติ
สังฆาทุลาให้ทอจีวรเฉพาะภิกษุ ถ้าภิกษุนั้นเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน

เข้าไปหาช่างหูกแล้ว ถึงความกำหนดในจิวรในสำนักของเขานั้นว่า
จิวรผืนนี้โดยเฉพาะรูปของท่านจงทำให้ยาว ให้กว้าง ให้แน่นให้เป็น
ของที่จึงดี ให้เป็นของที่ทอดี ให้เป็นของที่สงบดี ให้เป็นของที่กริดดี
แม้โครงรูปจะให้ของเล็กน้อยเป็นรางวัลแก่ท่าน ครั้นกล่าวอย่างนี้แล้ว
ภิกษุ นั้นให้ของเล็กน้อยเป็นรางวัล โดยที่สุคนธ์แก้วว่าบิณฑบาต เป็น
นิสสัคคียปาจิตตีย์.

เรื่องพระอุปนันทศากยบุตร จบ

ติกาบทวิภังค์

[๑๕๘] บทว่า อึ่ง...เฉพาะภิกษุ ความว่า เพื่อประโยชน์ของ
ภิกษุ ทำภิกษุให้เป็นอารมณ์แล้ว ใครจะให้ภิกษุครอง

ที่ชื่อว่า ผู้มิใช่ญาติ คือ มิใช่คนเนื่องถึงกัน ทางมารดาที่ดี
ทางบิดาก็ดี ตลอด ๗ ชั่วโมงของบุรพชนก

ผู้ชื่อว่า พ่อเจ้าเรือน ได้แก่ บุรุษผู้ครอบครองเรือน

ผู้ชื่อว่า แม่เจ้าเรือน ได้แก่ สตรีผู้ครอบครองเรือน

บทว่า ช่างหูก ได้แก่ คนทำการทอ

ที่ชื่อว่า จิวร ได้แก่ ผ้าจิวร ๖ ชนิด ๆ ไตชนิดหนึ่ง ซึ่งเข่าองค์
กำหนดแห่งผ้าต้องวิกัปเป็นอย่างต่ำ

บทว่า ให้อ คือ ให้ทออยู่

บทว่า ถ้าภิกษุ นั้น...ในสำนักของเขานั้น ได้แก่ ภิกษุที่เขาสั่งให้
ช่างหูกทอจิวรไว้ถวายเฉพาะ

บทว่า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน คือ เป็นผู้อันเขาไม่ได้บอกไว้
ก่อนว่า ท่านเจ้าข้า ท่านจะต้องการจีวรเช่นไร ผมจักทอจีวรเช่นไรถวาย

บทว่า เข้าไปหาช่างทูกแล้ว คือ ไปถึงเรือนแล้ว เข้าไปหาใน
ที่แห่งใดแห่งหนึ่ง

คำว่า ถึงความกำหนดในจีวรนั้น คือการกำหนดในจีวรว่า จีวร
ผืนนี้ทอเฉพาะรูปของท่านจงทำให้ยาว ให้กว้าง ให้แน่น ให้เป็นของ
ที่ขึงดี ให้เป็นของที่ทอดี ให้เป็นของที่สาดี ให้เป็นของที่กริดดี แม้
ไฉนรูปจะให้ของเล็กน้อยเป็นรางวัลแก่ท่าน

คำว่า ครั้นกล่าวอย่างนี้แล้ว ภิกษุนั้นให้ของเล็กน้อยเป็นรางวัล
โดยที่สุดแม้สักว่าบิณฑบาต อธิบายว่า ยาคูกี้ดี ข้าวสารกี้ดี ของเคี้ยว
กี้ดี ก้อนจूरณกี้ดี ไม้ชำระฟันกี้ดี ค้วยเชิงชายกี้ดี โดยที่สุดแม้กล่าว
ธรรมกัชื่อว่าบิณฑบาต เขาทำให้ยาวกี้ดี ให้กว้างกี้ดี ให้แน่นกี้ดี ตาม
คำของเธอเป็นทุกกฎในประโยชน์ที่เขาทำ เป็นนิสสัคคีย์ด้วยได้จีวรมา ต้อง
เสียดละแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดละจีวรนั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียดละ

เสียดละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษาว่า นั่งกระโห่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน
ข้าพเจ้าเข้าไปหาช่างทูกของเจ้าเรือนผู้มีโชฎกาคิ ถึงความกำหนดใน
จีวร เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียดสละให้ด้วยอุตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่
แล้ว สงฆ์พึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

เสียดสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน
ข้าพเจ้าไปหาช่างหูกของเจ้าเรือนผู้มิใช่ญาติ ถึงความกำหนดในจีวร
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียดสละให้ด้วยอุตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่ง
กระโหย่งเท้าประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน ข้าพเจ้า
เข้าไปหาช่างหูกของเจ้าเรือนผู้มิใช่ญาติ ถึงความกำหนดในจีวร เป็น
ของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดะนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียดให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จิวรแก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

ติกนิสสัคคียปาจิตติย

[๑๕๕] เจ้าเรือนผู้มีโชญาติ ภิกษุสำคัญว่ามีโชญาติ เขาไม่ได้
ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปหาช่างหูกของเจ้าเรือนแล้ว ถึงความกำหนดใน
จิวร เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตติย

เจ้าเรือนผู้มีโชญาติ ภิกษุสงฆ์ เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไป
หาช่างหูกของเจ้าเรือนแล้ว ถึงความกำหนดในจิวร เป็นนิสสัคคีย์ ต้อง

เจ้าเรือนผู้มีโชญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ เขาไม่ได้ปวารณาไว้
ก่อน เข้าไปหาช่างหูกของเจ้าเรือนแล้ว ถึงความกำหนดในจิวร เป็น
นิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตติย

ทุกกฏ

เจ้าเรือนเป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่ามีโชญาติ...ต้องอาบัติทุกกฏ

เจ้าเรือนเป็นญาติ ภิกษุสงฆ์...ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

เจ้าเรือนเป็นญาติ ภิกษุสำคัญว่าเป็นญาติ...ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๑๖๐] ภิกษุขอต่อญาติ ๑ ภิกษุขอต่อคนปวารณา ๑ ภิกษุขอ
เพื่อประโยชน์ของภิกษุอื่น ๑ ภิกษุจ่ายมาด้วยทรัพย์ของตนเอง ๑ เจ้า-
เรือนใครจะให้ทอจีวรมีราคามาก ภิกษุให้ทอจีวรมีราคาน้อย ๑ ภิกษุ
วิกัลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๗ จบ

ปัตตวรรคที่ ๓ สิกขาบทที่ ๗

พรรณนามหาเปสการสิกขาบท

มหาเปสการสิกขาบทว่า เตน สมเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าว
ต่อไป:- ในมหาเปสการสิกขาบทนั้นมีวินัจฉัยดังต่อไปนี้:-

บทธว่า **สุตฺตํ** ธารยิตฺวา ได้แก่ ชั่งด้วยให้ได้กำหนดหนึ่งปละ.

บทธว่า **อปฺปิตํ** แปลว่า ให้แน่น.

บทธว่า **สุวิตํ** ได้แก่ ให้เป็นของที่ทอดี คือ ให้เป็นของที่ทอ
เสมอในที่ทุกแห่ง.

บทธว่า **สุปฺปวายิตํ** ได้แก่ ชั่งให้ดี คือ ชั่งหูกให้ตั้งเสมอในที่
ทุกแห่ง.

บทธว่า **สุวิเลจิตํ** แปลว่า ให้เป็นของสงาดิด้วยเครื่องสง.

บทธว่า **สุวิตฺตจฺจิตํ** แปลว่า ให้เป็นของกริตติด้วยหวี (ด้วยแปรง).
อธิบายว่า ให้เป็นของชำระเรียบร้อย.

บทธว่า **ปฺปฏิพทฺธํ** แปลว่า ความขาดแคลน.

บทว่า **ตฺนฺเต** มีความว่า นำเข้าไปในหูกที่ขึงไปทางด้านขึ้นนั้นแล.
(ด้านยาว).

หลายบทว่า **ตฺตฺร เจโส ภิกฺขุ** มีความว่า ในคามหรือนิคมที่พวก
ช่างหูกเหล่านั้นอยู่.

สองบทว่า **วิกฺปฺปี อปฺชฺเชยฺย** มีความว่า ถึงความกำหนดเอา
พิเศษ คือจัดแจงเอาอย่างยิ่ง. แต่ในบาลี เพื่อทรงแสดงอาการที่เป็น
เหตุให้ภิกษุถึงความกำหนดเอา พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า อิทิ โข
อาวฺโส เป็นต้น.

สองบทว่า **ธมฺมฺปิ ภณฺติ** ได้แก่ กล่าวธรรมกถา. พระผู้มีพระ-
ภาคเจ้าทรงแสดงอาการ คือการเพิ่มด้ายเท่านั้น ด้วยคำว่า เขาทำให้ยาว
ก็ดี ให้กว้างก็ดี ให้แน่นก็ดี ตามคำของภิกษุนั้น.

สองบทว่า **ปฺพุเพ อปฺปวาริตฺโต** ได้แก่ เป็นผู้อันเจ้าของแห่งจีวร
ทั้งหลายมิได้ปวารณาไว้. คำที่เหลือมีอรรถตั้งทั้งนั้นแล.

สิกขาบทนี้ มีสมุฏฐาน ๖ เป็นกิริยา โนสัญญาวิโมกข์ อจิตตกะ
ปณฺณตติวัชชะ กายกรรม วจฺจกรรม มีจิต ๓ มีเวทนา ๓ ฉะนี้แล.

มหาเปสการสิกขาบท จบ

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๘

เรื่องมหาอำมาตย์คนหนึ่ง

[๑๖๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ

พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น
มหาอำมาตย์ผู้หนึ่ง เมื่อจะไปแรมคืนต่างถิ่น ได้ส่งทูตไปในสำนักภิกษุ
ทั้งหลายว่า นิมนต์ท่านผู้เจริญทั้งหลายมา ข้าพเจ้าจักถวายผ้าจํานำพรรษา
ภิกษุทั้งหลายไม่ไป รังเกียจอยู่ว่าพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตผ้าจํานำ
พรรษาแก่ภิกษุทั้งหลายผู้ออกพรรษาแล้ว จึงท่านมหาอำมาตย์ผู้นั้นเพ่ง
โทษติเตียนโพนทะนาว่า ไฉนท่านผู้เจริญทั้งหลาย เมื่อเราส่งทูตไปแล้ว
จึงได้ไม่มาเล่า เพราะเราจะไปในกองทัพ จะเป็นหรือจะตายก็ยากที่จะรู้ได้

ภิกษุทั้งหลายได้ทราบข่าวมหาอำมาตย์ผู้นั้น เพ่งโทษ ติเตียน
โพนทะนาอยู่ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ทรงอนุญาตอัจเจกจิวร

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกระทำธรรมิกถา ไม่เพราะเหตุ
เป็นคํามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเพื่อรับอัจเจกจิวรแล้วเก็บไว้ได้

สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายทราบพระพุทธานุญาตนั้นแล้ว รับอัจเจก-
จิวรเก็บไว้ล่วงสมัยจิวรกาล จีวรเหล่านั้น ภิกษุห่อแขวนไว้ที่สายระเดียง

ท่านพระอานนท์เที่ยวจาริกไปตามเสนาสนะได้พบเห็นจีวรเหล่านั้นที่
ภิกษุทั้งหลายห่อแขวนไว้ที่สายระเดียง ครั้นแล้วได้เรียกภิกษุทั้งหลายมา
ถามว่า อาวุโสทั้งหลาย จีวรเหล่านี้ของใครห่อแขวนไว้ที่สายระเดียง

ภิกษุทั้งหลายตอบว่า อัจเจกจิวรของพวกกระผม ขอรับ

ท่านพระอานนท์ชักว่า เก็บไว้นานเท่าไรแล้ว

จึงภิกษุเหล่านั้นได้แจ้งแก่ท่านพระอานนท์ ตามที่ตนได้เก็บไว้
นานเท่าไร

ท่านพระอานนท์เฟ่งโทษติเตียนโพนทะนาว่า โฉนภิกษุทั้งหลาย
รับอัจเจกจิ๋วแล้ว จึงได้เก็บไว้ล่วงสมัยจิ๋วกาลเล่า แล้วกราบทูลเรื่อง
นั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นกำมุลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามภิกษุ
ทั้งหลายว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า ภิกษุทั้งหลายรับอัจเจกจิ๋วแล้ว
เก็บไว้ล่วงสมัยจิ๋วกาล จริงหรือ

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย การ
กระทำของภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่
ใช้กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้น
จึงได้รับอัจเจกจิ๋วแล้ว เก็บไว้ล่วงสมัยจิ๋วกาลเล่า การกระทำของ
ภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยัง
ไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดย
ที่แท้ การกระทำของภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น เป็นไปเพื่อความไม่
เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชน
บางพวกที่เลื่อมใส

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนภิกษุเหล่านั้นโดยอเนกปริยายดังนี้แล้ว
ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ความเป็นคนบ่ารุงยาก ความ

เป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรีศกุนแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๔๗. ๘. วันปฐมมีที่ครบ ๓ เดือน แห่งเดือนกัตติกา ยังไม่มาอีก ๑๐ วัน อังเจกจิวรเกิดขึ้นแก่ภิกษุ ภิกษุรู้ว่าเป็นอังเจกจิวรพึงรับไว้ได้ ครั้นรับไว้แล้ว พึงเก็บไว้ได้จนตลอดสมัยที่เป็นจิวรกาล ถ้าเธอเก็บไว้ยิ่งกว่านั้น เป็นนิสัคคิยาปาจิตตีย์.

เรื่องมหาอำมาตย์คนหนึ่ง จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๑๖๒] บทว่า ยังไม่มาอีก ๑๐ วัน คือ ก่อนวันปวารณา ๑๐ วัน
บทว่า วันปวารณามีที่ครบ ๑ เดือน แห่งเดือนกัตติกา นั้น คือวัน
ปวารณา ท่านกล่าวว่าวันเพ็ญเดือนกัตติกา

ที่ชื่อว่า อัจเจกจิวร อธิบายว่า บุคคลประสงค์จะไปในกองทัพก็ดี
บุคคลประสงค์จะไปแรมคืนต่างถิ่นก็ดี บุคคลเจ็บไข้ก็ดี สตรีมีครรภ์ก็ดี
บุคคลยังไม่มีศรัทธา มามีศรัทธาเกิดขึ้นก็ดี บุคคลที่ยังไม่เลื่อมใส มามี
ความเลื่อมใสเกิดขึ้นก็ดี ถ้าเขาส่งทูตไปในสำนักภิกษุทั้งหลายว่า นิมนต์
ท่านผู้เจริญมา ข้าพเจ้าจัดถวายผ้าจํานำพรรษา ผ้าเช่นนี้ชื่อว่าอัจเจกจิวร

คำว่า ภิกษุรู้ว่าเป็นอัจเจกจิวร พึงรับไว้ได้ ครั้นรับไว้แล้ว พึง
เก็บไว้ได้จนตลอดสมัยที่เป็นจิวรกาล ดังนี้ นั่น คือ พึงทำเครื่องหมาย
ว่า นี่อัจเจกจิวร แล้วเก็บไว้

ที่ชื่อว่า สมัยที่เป็นจิวรกาล คือ เมื่อไม่ได้กรานกฐิน ได้ทำย
ฤดูฝน ๑ เดือน เมื่อกรานกฐินแล้ว ได้ขยายออกไปเป็น ๕ เดือน

คำว่า ถ้าเธอเก็บไว้ยิ่งกว่านั้น คือ เมื่อไม่ได้กรานกฐิน เก็บไว้
ล่วงเลยวันสุดท้ายแห่งฤดูฝน เป็นนิสสัคคีย์ เมื่อได้กรานกฐินแล้ว เก็บ
ไว้ล่วงเลยวันกฐินเดาะ เป็นนิสสัคคีย์ คือเป็นของจําต้องเสียสละแก่สงฆ์
คณะ หรือบุคคล

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียสละอัจเจกจิวรนั้น
อย่างนี้:-

วิธีเสียดละ

เสียดละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เก็บไว้ล่วงเลยสมัย
จีวรกาล เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียดละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า อัจเจกจีวรผืนนี้ของภิกษุมี
ชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่ง
ของสงฆ์ถึงที่แล้ว สงฆ์พึงให้ผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เป็นไว้ล่วงเลยสมัย
จีวรกาล เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้แก่ท่าน
ทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียดละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ของจงฟังข้าพเจ้า ผ้าอัจเจกจีวรผืนนี้ของภิกษุมี
ชื่อนี้ เป็นของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความ

พร้อมพร้งของท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้ผ้าอแจจิวร
ผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เจวียงปา
นังกระโห้งเท่าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน ผ้าอแจจิวรผืนนี้ของข้าพเจ้า เก็บไว้ล่วงสมัยจิวรกาล
เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละผ้าอแจจิวรผืนนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจิวรที่เสียดละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้ผ้าอแจจิวรผืนนี้แก่ท่าน
ดังนี้.

บทภาษณีย์

นิสสัคคียปาจิตติย

[๑๖๓] อแจจิวร ภิกษุสำคัญว่าเป็นอแจจิวร เก็บไว้ล่วงสมัย
จิวรกาล เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตติย

อแจจิวร ภิกษุสงสัย เก็บไว้ล่วงสมัยจิวรกาล เป็นนิสสัคคีย
ต้องอาบัติปาจิตติย

อแจจิวร ภิกษุสำคัญว่ามีใช่อแจจิวร เก็บไว้ล่วงสมัยจิวรกาล
เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตติย

จิวรยังไม่ได้อธิษฐาน ภิกษุสำคัญว่าอธิษฐานแล้ว เก็บไว้ล่วง
สมัยจิวรกาล เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตติย

จิวรยังไม่ได้วิกัป ภิกษุสำคัญว่าวิกัปแล้ว เก็บไว้ล่วงสมัยจิวรกาล
เป็นนิสสัคคีย ต้องอาบัติปาจิตติย

จิวยังไม่ได้สละ ภิกษุสำคัญว่าสละแล้ว เก็บไว้ล่วงสมัยจิวยรกาล
เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จิวยังไม่หาย ภิกษุสำคัญว่าหายแล้ว เก็บไว้ล่วงสมัยจิวยรกาล
เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จิวยังไม่ฉิบหาย ภิกษุสำคัญว่าฉิบหายแล้ว เก็บไว้ล่วงสมัยจิวย
รกาล เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จิวยังไม่ถูกไฟไหม้ ภิกษุสำคัญว่าถูกไฟไหม้แล้ว เก็บไว้ล่วงสมัย
จิวยรกาล เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จิวยังไม่ถูกชิงไป ภิกษุสำคัญว่าถูกชิงไปแล้ว เก็บไว้ล่วงสมัย
จิวยรกาล เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ทุกกฏ

จิวยเป็นนิสสัคคีย์ ภิกษุยังไม่ได้สละ บริโภค ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ใช่อจเจกจิวย ภิกษุสำคัญว่าอจเจกจิวย ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ใช่อจเจกจิวย ภิกษุสงสัย...ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

ไม่ใช่อจเจกจิวย ภิกษุสำคัญว่าไม่ใช่อจเจกจิวย...ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๑๖๔] ภิกษุอธิษฐาน ๑ ภิกษุวิกัป ๑ ภิกษุสละให้ไป ๑ จิวย

หาย ๑ จีวรฉิบหาย ๑ จีวรถูกไฟไหม้ ๑ จีวรถูกชิงเอาไป ๑ ภิกษุถือ
วิสาสะ ๑ ในภายในสมัย ๑ ภิกษุวิกตจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้อง
อาบัติแล.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๘ จบ

ปัตตวรรคที่ ๓ สิกขาบทที่ ๘

พรรณนาอัจเจกจีวรสิกขาบท

อัจเจกจีวรสิกขาบทว่า เตน สมเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าว
ต่อไป:- ในอัจเจกจีวรสิกขาบทนั้น มีวินัยนัยดังต่อไปนี้:-

บทว่า ทสahanาคตฺ มิคความว่า วันทั้งหลาย ๑๐ ชื่อว่า ทสาหะ.
(วันปุรณมีที่ครบ ๓ เดือนแห่งเดือนกัตติกา) ยังไม่มาโดยวัน ๑๐ นั้น
ชื่อว่า ทสahanาคตะ. อธิบายว่า ยังไม่มาถึง ๑๐ วัน. ในวันปุรณมีที่
ยังไม่มาถึงอีก ๑๐ วันนั้น. ทุคฺยิวริกตฺติลงในอรรคแห่งสัตตมิวิกตฺติ ด้วย
อำนาจแห่งอัจจันตสังโยค. เพราะเหตุนั้นแล ในบทภาชนะแห่งบทว่า
ทสahanาคตฺ นั้น จึงตรัสว่า ทสahanาคตฺตาย.

ก็คำว่า ปวารณาย นี้ เป็นคำประกอบตามหลัง เพื่อความไม่ฉงน
เพื่อจะแสดงปวารณาที่ตรัสไว้ว่า ทสahanาคตฺตา โดยสรูป.

[อธิบายการเกิดแห่งอัจเจกจีวร]

บทว่า กตฺติกเตมาสิกปฺปุลณมฺ แปลว่า วันปุรณมีที่ครบ ๓ เดือน
แห่งเดือนกัตติกาต้น. แม้ในบทว่า กตฺติกเตมาสิกปฺปุลณมฺ นี้ ก็เป็น
ตุคฺยิวริกตฺติลงในอรรคแห่งสัตตมิวิกตฺติ โดยนัยก่อนเหมือนกัน เพราะ

ประกอบตามหลังบทต้น. มีคำอธิบายว่า วันมหาปวารณาแรก ตรัสเรียกว่า ทสหาทานาคตา ตั้งแต่กาลใดไป. ถ้าแม้ว่าอัจเจกจิวร พึงเกิดขึ้นแก่ภิกษุแน่นอนตลอดวันเหล่านั้นทีเดียว (ใน ๑๐ วันนั้น วันใดวันหนึ่ง). ภิกษุรู้ว่า นี่เป็นอัจเจกจิวร (จิวรริบคว่น) พึงรับไว้ได้แม้ทั้งหมด.

ด้วยคำว่า ทสหาทานาคต กตตติกเตมาสิกปุลณมม นั้น เป็นอันพระองค์ทรงแสดงกาลเป็นที่เก็บจิวรซึ่งเกิดขึ้นจำเดิมแต่วันที่ ๕ คำ แห่งชุกนหปักษ์ของเดือนปวารณา. ก็กาลเป็นที่เก็บจิวรนั้นสำเร็จด้วยคำว่า พึงทรงอดิเรกจิวรได้ ๑๐ วัน เป็นอย่างยิ่ง นี้ ก็จริงแล แต่ทรงแสดงเรื่องเหมือนไม่เคยมี ด้วยอำนาจแห่งเรื่องที่เกิดขึ้น แล้วทรงตั้งสิกขาบทไว้.

จิวรริบคว่นตรัสเรียกว่า อัจเจกจิวร. ก็เพื่อแสดงจิวรนั้นเป็นผ้าริบคว่น จึงตรัสคำว่า บุคคลประสงค์จะไปในกองทัพก็ดี เป็นต้น .

บรรดาบทเหล่านั้น ด้วยบทว่า สทุธา นี้ ทรงแสดงเหตุเพียงสัทธาธรรมดาเท่านั้น.

ด้วยบทว่า ปสาโท นี้ ทรงแสดงสัทธาอย่างแรงกล้า มีความผ่องใสดี.

จิวรที่ทายกมีความประสงค์จะถวายด้วยเหตุเหล่านี้จึงส่งทูตมา หรือมาบอกเองอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าจักถวายผ้าจ่านาพรรษา ได้ชื่อว่า อัจเจกจิวร ในคำว่า เอต อัจเจกจิวร นาม นี้แล. แต่ถึงจิวรที่ภิกษุปัจจุทธรณ์ (ถอน) แม้ซึ่งจิวรที่มีชื่ออัจเจกจิวร อันเกิดขึ้นตั้งแต่วัน ๖ คำแล้ว เก็บไว้ ก็ได้บริหารนี้เหมือนกัน .

หลายบทว่า สญฺณานํ กตฺวา นิภฺชิปฺตฺพุพฺพิ ได้แก่ พึงทำเครื่องหมาย

บางอย่างแล้ว เก็บไว้. คำว่า ฟังทำเครื่องหมายแล้วเก็บไว้ นี้ พระผู้มี-
พระภาคเจ้าตรัสไว้ทำไม? เพราะว่า ถ้าภิกษุทั้งหลายแจกอัจเจกจิวนั้น
ก่อนวันปวารณา, ภิกษุที่ได้ผ้าอัจเจกจิวนั้นไป ต้องไม่เป็นผู้ขาดพรรษา.
แต่ถ้าเป็นผู้ขาดพรรษา จีวรจะกลายเป็นของสงฆ์ไปเสีย; เพราะฉะนั้น
จักต้องกำหนดแจกให้ดี; (เพราะเหตุนี้พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสคำนี้ไว้).

คำอย่างนี้ว่า อจฺเจกจิเว อจฺเจกจิรสฺสญฺญิ เป็นต้น พระผู้มี-
พระภาคเจ้าตรัสหมายเอาเฉพาะจีวรที่แจกกันไปแล้ว. แต่ถ้ายังไม่ได้แจก
กัน หรือเป็นจีวรที่เก็บไว้ในเรือนคลังของสงฆ์, แม้นเพราะล่วงสมัยไป
ก็ไม่เป็นอาบัติ. อติเรกจิรได้บริหาร ๑๐ วัน ด้วยประการฉะนี้ ไตรจิร
ไม่มีบริหารเลยแม้วันเดียว.

ผู้ศึกษาพึงทราบว่า จีวร คือ ผ้าอาบน้ำฝนที่ยังไม่ได้ทำ เมื่อ
ไม่ได้กรานกฐิน ได้บริหาร ๕ เดือน, เมื่อเพิ่มฤดูฝน (เพิ่มอธิกมาส)
ได้บริหาร ๖ เดือน, เมื่อได้กรานกฐินได้บริหารอีก ๔ เดือน, ได้บริหาร
อีกหนึ่งเดือน ด้วยอำนาจการอธิษฐานให้เป็นจีวรเดิม เมื่อมีความหวังจะ
ได้ (ผ้า) ในวันสุดท้ายแห่งฤดูหนาว รวมเป็นได้บริหาร ๑๑ เดือน
อย่างนี้. อัจเจกจิร เมื่อไม่ได้กรานกฐิน ได้บริหาร ๑ เดือนกับ ๑๑ วัน,
เมื่อได้กรานกฐิน ได้บริหาร ๕ เดือนกับ ๑๑ วัน, ต่อจากนั้นไป ไม่
ได้บริหาร แม้วันเดียว.

บทว่า อนจฺเจกจิเว ได้แก่ ในจีวรอื่นที่คล้ายกับอัจเจกจิร. คำ
ที่เหลือในสิกขาบทนี้ ตื่นทั้งนั้นแล.

สิกขาบทนี้ มีกฐินเป็นสมุฏฐาน เป็นอกิริยา โนสฺสญฺญาวิโมกข์

อจิตตกะ ปิณณัตติวัชชะ กายกรรม วจีกรรม มีจิต ๓ มีเวทนา ๓
ฉะนีแล.

อัจเจกจีวรสิกขาบท จบ

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๕

เรื่องภิกษุหลายรูป

[๑๖๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระ-
เชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น
ภิกษุทั้งหลายออกพรรษาแล้วยังอยู่ในเสนาสนะป่า พวกโจรเดือน ๑๒
เข้าใจว่า ภิกษุทั้งหลายจึงได้ลากแล้ว จึงพากันเที่ยวปล้น ภิกษุทั้งหลาย
ได้ทราบเหตุเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ทรงอนุญาตให้เก็บจีวรไว้ในละแวกบ้าน

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงธรรมมีกถา ในเพราะเหตุ
เป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้อยู่ในเสนาสนะป่า เก็บไตร
จีวรผืนใดผืนหนึ่งไว้ในละแวกบ้านได้

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายทราบว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรง
อนุญาตให้ภิกษุผู้อยู่ในเสนาสนะป่า เก็บไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่งไว้ในละแวก
บ้านได้ จึงเก็บไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่งไว้ในละแวกบ้าน แล้วอยู่ปราศเกิน
๖ คืบ จีวรเหล่านั้นหายบ้าง ฉิบหายบ้าง ถูกไฟไหม้บ้าง ถูกหนูกัด

บ้าง ภิกษุทั้งหลายมีแต่ผ้าไม่ดี มีแต่จีวรปอน จึงถามกันขึ้นอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย เพราะเหตุใด พวกท่านจึงมีแต่ผ้าไม่ดี มีแต่จีวรปอน ครั้นแล้วภิกษุเหล่านั้นได้แจ้งเรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย

บรรดาภิกษุผู้มกน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ ผู้ใคร่ต่อศึกษา ต่างก็พึงโทษติเตียนโพนทะนาว่า โฉนภิกษุทั้งหลายจึงเก็บไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่งไว้ในละแวกบ้าน แล้วอยู่ปราศเกิน ๖ ค่ำแล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า พวกภิกษุเก็บไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่งไว้ในละแวกบ้าน แล้วอยู่ปราศเกิน ๖ ค่ำ จริงหรือ

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย การกระทำของพวกภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉน ภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้น จึงได้เก็บไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่งในละแวกบ้าน แล้วอยู่ปราศเกิน ๖ ค่ำแล้ว การกระทำของภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้นนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้การกระทำของภิกษุโมฆบุรุษเหล่านั้น

นั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนภิกษุเหล่านั้นโดยอเนกปริยาย ดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเล็งยาก ความเป็นคนบำรุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเล็งง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความก้ำจืด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ทรงกระทำธรรมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เกื้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัตถธรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๔๘. ๕. อนึ่ง ภิกษุจำพรรษาแล้ว จะอยู่ในเสนาสนะป่า ที่
รู้กันว่าเป็นที่มีรังเกียจ มีภยจำเพาะหน้า ตลอดถึงวันเพ็ญเดือน ๑๒
ปรารธนาอยู่ ฟิงเก็บจิวร ๓ ผืน ๆ ไคผืนหนึ่งไว้ในละแวกบ้านได้
และบังจยอะไร ๆ เพื่อจะอยู่ปราศจากจิวรนั้น จะฟิงมีแก่ภิกษุนั้น
ภิกษุนั้นฟิงอยู่ปราศจากจิวรนั้นได้ ๖ คินเป็นอย่างยิ่ง ถ้าเธออยู่ปราศ
ยิ่งกว่านั้น เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์.

เรื่องภิกษุหลายรูป จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๑๖๖] บทว่า อนึ่ง...จำพรรษาแล้ว คือ ภิกษุออกพรรษาแล้ว
วันเพ็ญเดือน ๑๒ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ตรงกับวันปุรณมิตถิเป็น
ที่เต็ม ๔ เดือน ในกัตติกมาส

คำว่า **เสนาสนะป่า** เป็นต้น ความว่า **เสนาสนะ**ที่ชื่อว่า ป่า
นั้นมีระยะไกล ๕๐๐ ชั่วชน์เป็นอย่างน้อย

ที่ชื่อว่า **เป็นที่รังเกียจ** คือ ในอาราม อุปจารแห่งอาราม มี
สถาน ที่อยู่ ที่กิน ที่ยืน ที่นั่ง ที่นอน ของพวกโจรปรากฏอยู่

ที่ชื่อว่า **มีภยจำเพาะหน้า** คือ ในอาราม อุปจารแห่งอาราม มี
มนุษย์ถูกพวกโจร ฆ่า ปล้น ทูบตี ปรากฏอยู่

คำว่า **ภิกษุ...จะอยู่ในเสนาสนะป่า...** ความว่า ภิกษุจะยับยั้งอยู่
ในเสนาสนะเห็นปานนั้น.

บทว่า ปรารธนาอยู่ คือ พอใจอยู่

คำว่า จีวร ๓ ผืน ๆ ใดผืนหนึ่ง ได้แก่ ผ้าสังฆาฏิ ผ้าอุตราสงค์ หรือผ้าอันตรายวาสก

คำว่า ฟังเก็บ...ไว้ในละแวกบ้านได้ คือ ฟังเก็บไว้ในโคจรคาม โดยรอบได้

คำว่า และปัจฉยอะไร ๆ เพื่อจะอยู่ปราศจากจีวรนั้น จะฟังมี แก่ภิกษุนั้น คือ มีเหตุ มีกิจจำเป็น

คำว่า ภิกษุนั้นฟังอยู่ปราศจากจีวรนั้นได้ ๖ คินเป็นอย่างยิ่ง ความว่า ฟังอยู่ปราศจากได้เพียง ๖ คินเป็นอย่างมาก.

บทว่า เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ คือ ยกเว้นภิกษุผู้ได้รับสมมติ

คำว่า ถ้าเธออยู่ปราศยิ่งกว่านั้น ความว่า เมื่ออรุณที่ ๗ ขึ้นมา จีวรนั้นเป็นนิสัคคีย์ คือเป็นของจำต้องเสียสละแก่สงฆ์ คณะ หรือ บุคคล

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุฟังเสียสละจีวรนั้นอย่างนี้:-

วิธีเสียสละ

เสียสละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นฟังเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหรงเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า อยู่ปราศแล้วเกิน ๖ คิน เป็นของจำจะสละ เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ ข้าพเจ้าสละจีวรนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยอุตัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึง
ที่แล้ว สงฆ์พึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโห้งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า อยู่ปราศแล้วเกิน ๖ คืบ
เป็นของจำจะสละ เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่
ท่านทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียสละให้ด้วยอุตัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า จีวรผืนนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้จีวรผืนนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

เสียดสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า นั่ง
กระโห้งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน จีวรผืนนี้ของข้าพเจ้า อยู่ปราศแล้วเกิน ๖ คืบ เป็นของ
จำจะสละ เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ ข้าพเจ้าสละจีวรผืนนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดะนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนจีวรที่เสียดสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้จีวรผืนนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

นิสสัคคียปาจิตตีย์

[๑๖๗] จีวรเกิน ๖ คืบ ภิกษุสำคัญว่าเกิน อยู่ปราศ เว้นไว้แต่
ภิกษุได้สมมติ เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จีวรเกิน ๖ คืบ ภิกษุสงสัย อยู่ปราศ เว้นไว้แต่ภิกษุได้สมมติ
เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จีวรเกิน ๖ คืบ ภิกษุสำคัญว่ายังไม่ถึง อยู่ปราศ เว้นไว้แต่ภิกษุ
ได้สมมติ เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จีวรยังไม่ได้ถอน ภิกษุสำคัญว่าถอนแล้ว อยู่ปราศ เว้นไว้แต่
ภิกษุได้สมมติ เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จีวรยังไม่ได้สละ ภิกษุสำคัญว่าสละแล้ว อยู่ปราศ เว้นไว้แต่ภิกษุ
ได้สมมติ เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จีวรยังไม่หાય ภิกษุสำคัญว่าหાયแล้ว อยู่ปราศ เว้นไว้แต่ได้สมมติ
เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จีวรยังไม่ฉิบหาย ภิกษุสำคัญว่าฉิบหายแล้ว อยู่ปราศ เว้นไว้แต่
ภิกษุได้สมมติ เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จีวรยังไม่ถูกไฟไหม้ ภิกษุสำคัญว่าถูกไฟไหม้แล้ว อยู่ปราศ เว้น
ไว้แต่ภิกษุได้สมมติ เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

จิวรยังไม่ถูกชิงไป ภิกษุสำคัญว่าถูกชิงไปแล้ว อยู่ปราศ เว้นไว้
แต่ภิกษุได้สมมติ เป็นนิสสัคคีย์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ทุกกฏ

จิวรเป็นนิสสัคคีย์ ภิกษุไม่ได้สละ บริโภค ต้องอาบัติทุกกฏ

จิวรยังไม่ถึง ๖ ราตรี ภิกษุสำคัญว่าเกิน...ต้องอาบัติทุกกฏ

จิวรยังไม่ถึง ๖ ราตรี ภิกษุสงสัย...ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

จิวรยังไม่ถึง ๖ ราตรี ภิกษุสำคัญว่ายังไม่ถึง ๖ ราตรี บริโภค
ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๑๖๘] ภิกษุอยู่ปราศ ๖ ราตรี ๑ ภิกษุอยู่ปราศไม่ถึง ๖ ราตรี ๑
ภิกษุอยู่ปราศ ๖ ราตรีแล้วกลับมาขังคามสีมา อยู่แล้วหลีกไป ๑ ภิกษุ
ถอนเสียดภายใน ๖ ราตรี ๑ ภิกษุสละให้ไป ๑ จีวรหาย ๑ จีวรฉิบหาย ๑
จีวรถูกไฟไหม้ ๑ จีวรถูกชิงเอาไป ๑ ภิกษุถือวิสาสะ ๑ ภิกษุได้สมมติ ๑
ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

ปัตตวรรค สิกขาบทที่ ๕ จบ

ปิตตวรรคที่ ๓ สิกขาบทที่ ๕

พรรณาสาสังกสิกขาบท

สาสังกสิกขาบทว่า **เตน สมเยน** เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:-
ในสาสังกสิกขาบทนั้นมีวินัยคั้งต่อไปนี้:-

สองบทว่า **วฏฺฐวสุตา อารณฺณเกสุ** มีความว่า ภิกษุทั้งหลาย เหล่านั้น แม้ในกาลก่อน ก็อยู่ในป่าเหมือนกัน. แต่ภิกษุเหล่านั้นอยู่ จำพรรษาในเสนาสนะใกล้แดนบ้าน ด้วยสามารถแห่งปัจจัย เพราะเป็นผู้มีจิวรคร่ำคร่า เป็นผู้มีจิวรสำเร็จแล้ว ประโยชน์กันว่า บัดนี้พวกเรามาก กังวลแล้ว จักกระทำสมณธรรม จึงพากันอยู่ในเสนาสนะป่า.

บทว่า **กตฺติกโจรกา** ได้แก่ พวกโจรในเดือน ๑๒.

บทว่า **ปริปาเตนฺติ** มีความว่า ย่อมรบกวน คือ วิ่งขวักไขว่ไป มาในที่นั้น ๆ แล้วทำให้หวาดเสียว ให้หนีไป.

สองบทว่า **อนฺตรมฺเร นิกฺขิปิตฺถุ** ได้แก่ เพื่อเก็บไว้ในภายในบ้าน.

พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงอนุญาตให้เก็บไว้ในละแวกบ้าน เพื่อ สงวนจิวรไว้ เพราะธรรมดาว่า ปัจจัยทั้งหลาย เป็นของหาได้ยากโดย ชอบธรรม, จริ่งอยู่ ภิกษุผู้มีความขัดเคลา ไม่อาจเพื่อจะขอจิวร แม้ กะมารดา. แต่พระองค์ไม่ทรงห้ามการอยู่ป่า เพราะเป็นการสมควรแก่ ภิกษุทั้งหลาย.

ในคำว่า **อุปฺวสุตฺ โข ปน** นี้ มีวินัยคั้งต่อไปนี้:-

บทว่า **อุปฺวสุตฺ** คือ เข้าอยู่แล้ว. มีคำอธิบายว่า เข้าอยู่จำพรรษา แล้ว. แท้จริง บัณฑิตพึงเห็นนิกคิตในคำว่า **อุปฺวสุตฺ** นี้ ดูจในคำมี คำว่า **อุปฺสมฺบุชฺช** เป็นต้น. ความว่า เข้าถึงฤดูฝนและอยู่แล้ว (เข้าจำ

พรรษาและปวารณาแล้ว). และบอกว่า **อุปวสฺส** นี้ สัมพันธ์ด้วยคำนี้ว่า **ตถารูปสฺส ภิกขุ เสนาสนสฺส วิหรนฺโต** แปลว่า ภิกขุอยู่ในเสนาสนะ เห็นปานนั้น.

ท่านกล่าวอธิบายไว้อย่างไร ? ท่านกล่าวไว้ว่า ภิกขุเข้าถึงฤดูฝน และอยู่แล้ว (เข้าจำพรรษาและปวารณาแล้ว) จะอยู่ในเสนาสนะป่าที่รู้จักกันว่าเป็นที่รังเกียจ มีภัยจำเพาะหน้าเห็นปานนั้น ตลอดกาลอันเป็นที่สุดแห่งวันเพ็ญเดือนกัตติกาหลัง ต่อจากนั้นมา เมื่อปรารธนาฟังเก็บจิวร ๓ ผืน ผืนใดผืนหนึ่งไว้ในละแวกบ้านได้

อนึ่ง เพราะว่า ภิกขุใด เข้าจำพรรษาแล้ว อยู่มาจนถึงวันเพ็ญ เดือนกัตติกาต้น, ภิกขุรูปนั้น เป็นผู้อยู่ภายในแห่งพวกภิกขุที่อยู่จำพรรษาแล้ว; ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าเมื่อจะไม่ทรงทำการวิจารณ์พยัญชนะ ที่กรุงรังษิงนี้ แสดงบุคคลผู้ควรแก่การเก็บจิวรอย่างเดียวในบทธาชนะ จึงตรัสคำว่า **วฏฺฐวสฺสทานํ** ดังนี้. ถึงบอกว่า **วฏฺฐวสฺสทานํ** นั้น ก็สัมพันธ์ กับคำนี้ว่า ภิกขุเมื่ออยู่ในเสนาสนะ. จริงอยู่ ในคำว่า **วฏฺฐวสฺสทานํ** นี้ มีใจความดังนี้ว่า อยู่ในเสนาสนะทั้งหลาย ของพวกภิกขุที่อยู่จำพรรษาแล้ว. มีคำอธิบายว่า ภิกขุรูปใดรูปหนึ่งอยู่ภายในแห่งภิกขุทั้งหลายผู้เห็นปานนี้. ลักษณะแห่งป่า ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้วในวรรณนาแห่งอทินนาทาน. ส่วนความแปลกันดังต่อไปนี้:- ถ้าว่า วัดมีเครื่องล้อม ฟังวัดตั้งแต่เสาเขื่อนแห่งบ้านซึ่งมีเครื่องล้อม และจากสถานที่ควรล้อมแห่งบ้านที่ไม่ได้ล้อมไป จนถึงเครื่องล้อมวัด. ถ้าเป็นวัดที่ไม่ได้ล้อม, สถานที่ใดเป็นแห่งแรกเขาทั้งหมด จะเป็นเสนาสนะก็ดี โรงอาหารก็ดี สถานที่ประชุม

ประจำก็ดี ต้นโพธิ์ก็ดี เจดีย์ก็ดี, ถ้าแผ่นดินอยู่ห่างไกลจากเสนาสนะ, พึงวัดเอาที่นั่นให้เป็นเขตกำหนด.

ถ้าแผ่นดิน มีหมู่บ้านอยู่ใกล้, พวกภิกษุอยู่ที่วัด ย่อมได้ยินเสียงของพวกชาวบ้าน, แต่ไม่อาจจะไปทางตรงได้ เพราะมีภูเขาและแม่น้ำเป็นต้นกั้นอยู่ และทางใดเป็นทางตามปกติของบ้านนั้น ถ้าแผ่นดินจะต้องโดยสารไปทางเรือ, ก็พึงกำหนดเอาที่ห้าร้อยชั่วธนู จากบ้านโดยทางนั้น. แต่ภิกษุใดปิดกั้นหนทางในที่นั้น ๆ เพื่อยังบ้านใกล้ให้ถึงพร้อมด้วยองค์ภิกษุนี้ พึงทราบว่าเป็นผู้ขโมยชุดงค์.

บทว่า สาสงกสมมุตตาน แปลว่า รู้กันว่า เป็นที่มีรังเกียจ. อธิบายว่า เขารู้กันแล้วอย่างนั้น. แต่ในบทบาทขณะ เพื่อจะทรงแสดงการณเป็นเหตุให้เสนาสนะเหล่านั้นเป็นที่รู้กันว่า เป็นที่มีรังเกียจ จึงตรัสคำมีว่า อาราม อารามุปจาเร เป็นต้น. เสนาสนะที่เป็นไปกับด้วยภัยเฉพาะหน้า ชื่อว่า สปฏิภยะ (มีภัยเฉพาะหน้า). อธิบายว่า มีภัยร้ายแรงชุกชุม. แต่ในบทบาทขณะ เพื่อทรงแสดงการณเป็นเหตุให้เสนาสนะเหล่านั้นเป็นที่มิภัยจำเพาะหน้า จึงตรัสคำว่า อาราม อารามุปจาเร เป็นต้น.

ชื่อว่า สมนุตตา โจรคาม นิคุชิเปยย มีคำว่า เมื่อมีองค์ครบ พึงเก็บไว้ ในโจรคามที่ตนพอใจ ในทุกทิศภาคโดยรอบแห่งเสนาสนะ

ในเสนาสนะปานั้น มีองค์สมบัตินี้ดังต่อไปนี้:- ภิกษุเข้าพรรษา ในวันเข้าพรรษาแรก ปวารณาในวันมหาปวารณา, นี้เป็นองค์อันหนึ่ง. ถ้าภิกษุเข้าพรรษาในวันเข้าพรรษาหลังก็ดี มีพรรษาขาดก็ดี ย่อมไม่ได้เพื่อจะเก็บไว้. เป็นเดือน ๑๒ เท่านั้น, นี้เป็นองค์ที่ ๒. นอกจากเดือน

๑๒ ไป ย่อมไม่ได้เพื่อจะเก็บ. เป็นเสนาสนะที่ประกอบด้วยประมาณ อย่างต่ำ ๕๐๐ ชั่วโมงเท่านั้น, นี้เป็นองค์ที่ ๓. ในเสนาสนะที่มีขนาด หย่อน หรือมีขนาดเกินกว่าจุดไป ย่อมไม่ได้ (เพื่อจะเก็บไว้). จริงอยู่ ภิกษุที่ยิววิณฑบาตแล้วอาจเพื่อกลับมาสู่วัดทันเวลานั้น ในเสนาสนะใด, เสนาสนะนั้น ทรงประสงค์เอา ในสิกขาบทนี้. แต่ภิกษุผู้รับนิมนต์ไว้ ไปเส้นทางถึงโยชน์บ้าง โยชน์หนึ่งบ้าง แล้วกลับมาเพื่อจะอยู่. ที่นี้ไม่ใช่ ประมาณ. เป็นเสนาสนะมีความรังเกียจ และมีภัยเฉพาะหน้าเท่านั้น, นี้ เป็นองค์ที่ ๔ จริงอยู่ ภิกษุผู้อยู่ในเสนาสนะ ไม่มีความรังเกียจ ไม่มีภัย เฉพาะหน้า แม้ประกอบด้วยองค์ก็ไม่ได้ เพื่อจะเก็บไว้ ฉะนั้นแล.

สองบทว่า **อถฺยตฺตฺร ภิกฺขุสฺมมฺตฺติยา** มีความว่า เว้นไว้แต่โกสัม- พิกสมมติ ที่ทรงอนุญาตไว้ในอุทโทสิตสิกขาบท. ก็ถ้าว่ามีภิกษุได้ สมมตินั้นไซ้, จะอยู่ปราศจากเกิน ๖ ราตรีไปก็ได้.

คำว่า **ปุณ คามสึม โอกุทมิตุวา** มีความว่า ถ้ามีเสนาสนะอยู่ทาง ทิศตะวันออกจากโคจรคาม และภิกษุนี้ จะไปยังทิศตะวันตก, เธอไม่ อาจจะมายังเสนาสนะให้ทันอรุณที่ ๗ ขึ้น เวะลงสู่แม่คามสึมาพักอยู่ใน สภาหรือในที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ทราบข่าวคราวแห่งจิวรแล้วจึงหลีกไป ควรอยู่.

ภิกษุผู้ไม่อาจอย่างนั้น พึงยืนอยู่ในที่ที่ตนไปแล้วนั้นนั่นแล ปัจจุบัน- ธรรม์ (ถอน) เสีย. จิวรจักตั้งอยู่ ในฐานแห่งอติเรกจิวร ฉะนั้นแล. คำ ที่เหลือในสิกขาบทนี้ ตันทั้งนั้นแล.

สิกขาบทนี้ มีกฐินเป็นสมุฏฐาน เกิดขึ้นทางกายกับวาจา ๑ ทาง
กายวาจากับจิต ๑ เป็นอกิริยา โนสัญญาวิโมกข์ อจิตตกะ ปันณัตติวัชชะ
กายกรรม วจกรรม มีจิต ๓ มีเวทนา ๓ ดังนี้แล.

สาสังกสิกขาบท จบ

ปิตตวรรค สิกขาบทที่ ๑๐

เรื่องพระฉัพพัคคีย์

[๑๖๕] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระ-
เชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น
ในพระนครสาวัตถี มีชาวบ้านหมู่หนึ่ง จัดภัตตาหารพร้อมทั้งจีวรไว้ถวาย
สงฆ์ ด้วยตั้งใจว่าจักให้ฉันแล้วจึงให้ครองจีวร ณ เวลาเดียวกันนั้นแล
พระฉัพพัคคีย์ได้เข้าไปหาชาวบ้านหมู่นั้น ครั้นแล้วได้กล่าวคำนี้กะชาวบ้าน
หมู่นั้นว่า ท่านทั้งหลาย ขอพวกท่านจงให้จีวรเหล่านี้แก่พวกอาตมา

ชาวบ้านหมู่นั้นกล่าวว่า ท่านเจ้าข้า พวกกระผมจะถวายไม่ได้
เพราะพวกกระผม จัดภัตตาหารพร้อมทั้งจีวรได้ถวายแก่พระสงฆ์ทุกปี
พระฉัพพัคคีย์กล่าวว่า คุณก่อนท่านทั้งหลาย ทายกของสงฆ์มีมาก ภัตตา-
หารของสงฆ์ก็มีมาก พวกอาตมาอาศัยพวกท่าน เห็นอยู่แต่พวกท่าน จึง
อยู่ในที่นี้ ถ้าพวกท่านไม่ให้แก่พวกอาตมา เมื่อเป็นเช่นนี้ ใครเล่าจัก
ให้แก่พวกอาตมา ขอพวกท่านจงให้จีวรเหล่านี้ แก่พวกอาตมาเถิด

เมื่อชาวบ้านหมู่นั้น ถูกพระฉัพพัคคีย์แค้นได้ จึงได้ถวายจีวรตาม
ที่ได้จัดไว้แก่พระฉัพพัคคีย์แล้วอังกาสพระสงฆ์เฉพาะภัตตาหาร

บรรดาภิกษุที่ทราบว่ เขาจัดภัตตาหารพร้อมทั้งจีวรไว้ถวาย
พระสงฆ์ แต่ไม่ทราบว่า เขาได้ถวายจีวรแก่พระฉัพพัคคีย์ไปแล้ว จึง
ได้กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ขอพวกท่านจงน้อมถวายจีวรแก่พระสงฆ์
เถิด

ชาวบ้านหมูนั่นกล่าวว่า ท่านเจ้าข้า จีวรตามที่ได้จัดไว้ไม่มี เพราะ
พระคุณเจ้าเหล่าพระฉัพพัคคีย์น้อมไปเพื่อตนแล้ว

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย สันโดษ มีความละเอียด มีความรังเกียจ
ผู้ใคร่ต่อเสกขา ต่างเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า โฉนพระฉัพพัคคีย์
รู้อยู่ จึงได้น้อมลากที่เขา น้อมไว้เป็นของจะถวายสงฆ์มาเพื่อตนแล้ว แล้ว
กราบทูลเรื่องนั้นแก่พระผู้มีพระภาคเจ้า

ประชุมสงฆ์ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะ
เหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามพระฉัพ-
พัคคีย์ว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ข่าว่า พวกเธอรู้อยู่ น้อมลากที่เขา
น้อมไว้เป็นของจะถวายสงฆ์มาเพื่อตน จริงหรือ

พระฉัพพัคคีย์ทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย
การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของ
สมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนพวกเธอรู้อยู่ จึงได้น้อมลากที่เขา
น้อมไว้เป็นของจะถวายสงฆ์มาเพื่อตนแล้ว การกระทำของพวกเธอนั้น

ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความ
เลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของพวกเขา
เรานั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และ
เพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ทรงบัญญัติสิกขาบท

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนพระฉัพพัคคีย์โดยอเนกปริยายดังนี้
แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเล็งยาก ความเป็นคนบำรุงยาก
ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความ
เกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเล็งง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย
ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความก้ำจืด อาการที่
น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย
ทรงกระทำธรรมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่
ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบท
แก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อ
ความรับว่าดีแห่งสงฆ์ เพื่อความตำราญแห่งสงฆ์ เพื่อข่มบุคคล
ผู้เกื้อยาก ๑ เพื่ออยู่ตำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกัน
อาสวะอันจักบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดใน
อนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความ
เลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระ-
สัทธรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง
อย่างนี้ ว่าดังนี้:-

พระบัญญัติ

๔๕. ๑๐. อนึ่ง ภิกษุใดรู้อยู่ น้อมลาภที่เขา น้อมไว้เป็นของจะ
ถวายสงฆ์มาเพื่อตน เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์.

เรื่องพระฉัพพัคคีย์ จบ

สิกขาบทวิภังค์

[๑๗๐] บทว่า อนึ่ง ... ใด ความว่า ผู้ใด คือ ผู้เช่นใด มีการ
งานอย่างใด มีชาติอย่างใด มีชื่ออย่างใด มีโคตรอย่างใด มีปกติอย่างใด
มีกรรมเครื่องอยู่อย่างใด มีอารมณ์อย่างใด เป็นเถระก็ตาม เป็นนวกะ
ก็ตาม เป็นมัชฌิมะก็ตาม นี้พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อนึ่ง...ใด.

บทว่า ภิกษุ ความว่า ที่ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้ขอ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า ประพฤติภิกขาจริยวัตร ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ
อรรถว่า ทรงสิ้นผ้าที่ถูกทำลายแล้ว ชื่อว่า ภิกษุ โดยสมญา ชื่อว่า ภิกษุ
โดยปญฺญญา ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นเอหิภิกขุ ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นผู้อุปสมบทแล้วด้วยไตรสรณคมน์ชื่อว่า ภิกษุ เพราะ-
อรรถว่า เป็นผู้เจริญ ชื่อว่าภิกษุ เพราะอรรถว่า มีสารธรรม ชื่อว่า ภิกษุ
เพราะอรรถว่า เป็นพระเสขะ ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นพระอเสขะ
ชื่อว่า ภิกษุ เพราะอรรถว่า เป็นผู้อันสงฆ์พร้อมเพรียงกันอุปสมบทให้
ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ บรรดาภิกษุเหล่านั้น

ภิกษุที่สงฆ์พร้อมเพรียงกัน อุปสมบทให้ด้วยญัตติจตุตถกรรม อันไม่กำริบ
ควรแก่ฐานะ นี้ ชื่อว่า ภิกษุ ที่ทรงประสงค์ในอรรถนี้

ที่ชื่อว่า รู้อยู่ คือ รู้เอง หรือคนอื่นบอกเธอ หรือเจ้าตัวบอก

ที่ชื่อว่า เป็นของจะถวายสงฆ์ ได้แก่ ของที่ถวายแล้ว บริจาค
แล้ว แก่สงฆ์

ที่ชื่อว่า ลาก ได้แก่ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ เกสัชบริหาร
อันเป็นปัจจัยของภิกษุไซ้ โดยที่สุด แม้ก้อนแห่งจुरुณ ไม่ชำระฟัน ค้าย
ชายผ้า

ที่ชื่อว่า ที่เขาน้อมไว้ คือ เขาได้เปล่งวาจาไว้ว่า จักถวาย จัก
กระทำ ภิกษุน้อมมาเพื่อตน ในประโยคที่ทำเป็นทุกกฏ ได้มาเป็นนิสสัยคือ
คือเป็นของจำต้องเสียดละแก่สงฆ์ คณะ หรือบุคคล

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุพึงเสียดละลากันนั้น อย่างนี้:-

วิธีเสียดละ

เสียดละแก่สงฆ์

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า กราบเท้า
ภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ลากนี้เขาน้อมไปเป็นของจะถวายสงฆ์ ข้าพเจ้ารู้
อยู่ น้อมมาเพื่อตน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละลากันนี้แก่สงฆ์

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนลากที่เสียดละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านเจ้าข้า ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ลากนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น

ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่สงฆ์ ถ้าความพร้อมพรั่งของสงฆ์ถึงที่
แล้ว สงฆ์พึงให้ลาภนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้

เสียดสละแก่คณะ

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษากว่า นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่านเจ้าข้า ลาภนี้เขาน้อมไปเป็นของจะถวายสงฆ์ ข้าพเจ้ารู้
อยู่ น้อมมาเพื่อตน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละลาภนี้แก่ท่าน
ทั้งหลาย

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงรับอาบัติ
พึงคืนลาภที่เสียดสละให้ด้วยญัตติกรรมวาจา ว่าดังนี้:-

ท่านทั้งหลาย ขอจงฟังข้าพเจ้า ลาภนี้ของภิกษุมีชื่อนี้ เป็น
ของจำจะสละ เธอสละแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าความพร้อมพรั่งของ
ท่านทั้งหลายถึงที่แล้ว ท่านทั้งหลายพึงให้ลาภนี้แก่ภิกษุมีชื่อนี้.

เสียดสละแก่บุคคล

ภิกษุรูปนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า
นั่งกระโหย่งเท้าประณมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

ท่าน ลาภนี้เขาน้อมไปเป็นของจะถวายสงฆ์ ข้าพเจ้ารู้
น้อมมาเพื่อตน เป็นของจำจะสละ ข้าพเจ้าสละลาภนี้แก่ท่าน

ครั้นสละแล้วพึงแสดงอาบัติ ภิกษุผู้รับเสียดสละนั้น พึงรับอาบัติ
พึงคืนลาภที่เสียดสละให้ด้วยคำว่า ข้าพเจ้าให้ลาภนี้แก่ท่าน ดังนี้.

บทภาษณีย์

นิสสัคคิยปาจิตตีย์

ลาภที่เขาโน้มไว้ ภิกษุสำคัญว่าเขาโน้มไว้ น้อมมาเพื่อตน เป็น
นิสสัคคิย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ทุกกฏ

ลาภที่เขาโน้มไว้ ภิกษุสงฆ์ น้อมมาเพื่อตน ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

ลาภที่เขาโน้มไว้ ภิกษุสำคัญว่าเขาไม่ได้โน้มไว้ น้อมมาเพื่อตน
ไม่ต้องอาบัติ

ทุกกฏ

ลาภที่เขาโน้มไว้เพื่อสงฆ์ ภิกษุน้อมมาเพื่อสงฆ์หมู่อื่นก็ดี เพื่อ
เจดีย์ก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

ลาภที่เขาโน้มไว้เพื่อเจดีย์ ภิกษุน้อมมาเพื่อเจดีย์อื่นก็ดี เพื่อสงฆ์
ก็ดี เพื่อคณะก็ดี เพื่อบุคคลก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

ลาภที่เขาโน้มไว้เพื่อบุคคล ภิกษุน้อมมาเพื่อบุคคลอื่นก็ดี เพื่อ
สงฆ์ก็ดี เพื่อคณะก็ดี เพื่อเจดีย์ก็ดี ต้องอาบัติทุกกฏ

ลาภที่เขาไม่ได้โน้มไว้ ภิกษุสำคัญว่าเขาโน้มไว้ น้อมมาเพื่อตน
ต้องอาบัติทุกกฏ

ลาภที่เขาไม่ได้โน้มไว้ ภิกษุสงฆ์...ต้องอาบัติทุกกฏ

ไม่ต้องอาบัติ

ลาภที่เขาไม่ได้น้อมไว้ ภิภษุสำคัญว่า เขาไม่ได้น้อมไว้ น้อมมาเพื่อตน ไม่ต้องอาบัติ.

อนาปัตติวาร

[๑๗๑] ภิภษุอันพวกทนายถามว่า จะถวายที่ไหน ดังนี้ บอกแนะนำว่า ไทยธรรมของพวกท่าน ฟังได้รับการใช้สอย ฟังได้รับการปฏิบัติสังฆกรรม หรือฟังตั้งอยู่ได้นาน ในที่ใด ก็หรือจิตของพวกท่านเสื่อมใสในภิกษุรูปใด ก็จงถวายในที่นั้น หรือภิกษุรูปนั้นเกิดดังนี้ ๑ ภิกษุวิกลจริต ๑ ภิกษุอาทิกัมมิกะ ๑ ไม่ต้องอาบัติแล.

ปัตติวารก สิกขาบทที่ ๑๐ จบ

นิสัสกคิยปาจิตติยั วรคที่ ๓ จบ

หัวข้อประจำเรื่อง

๑. ปัตตสิกขาบท	ว่าด้วยบาตร
๒. อุณปัญจพันธสิกขาบท	ว่าด้วยบาตรมีแผลหย่อนห้า
๓. เกสัชชสิกขาบท	ว่าด้วยเกสัช
๔. วัสสิกสาฎกสิกขาบท	ว่าด้วยผ้าอาบน้ำฝน
๕. จีวรอจฉินทนสิกขาบท	ว่าด้วยการให้จีวรแล้วชิงเอามา
๖. สุตตวิญญัตตสิกขาบท	ว่าด้วยการขอผ้ามาเอง
๗. เปสการสิกขาบท	ว่าด้วยการสั่งช่างหูก ให้ทอจีวร
๘. อัจเจกจีวรสิกขาบท	ว่าด้วยอัจเจกจีวร

๘. สาส์กสิกขาบท ว่าด้วยเสนาสนะป่าเป็นที่มิรังเกียจ
และ

๑๐. ปริณตสิกขาบท ว่าด้วยการน้อมลาก ที่เขาจะถวายเป็นของสงฆ์

รวม ๑๐ สิกขาบทเหล่านี้ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้แล้วดังนี้แล.

บทสรุป

[๑๑๒] ท่านทั้งหลาย ธรรม คือนิสสัคคิยาจิตตีย์ ๓๐ สิกขาบท ข้าพเจ้ายกขึ้นแสดงแล้วแล ข้าพเจ้าขอถามท่านทั้งหลายในธรรม คือนิสสัคคิยาจิตตีย์ ๓๐ สิกขาบทเหล่านั้นว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธ์แล้วหรือ ข้าพเจ้าขอถามแม้ครั้งที่สองว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธ์แล้วหรือ ข้าพเจ้าขอถามแม้ครั้งที่สามว่า ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธ์แล้วหรือ ท่านทั้งหลายเป็นผู้บริสุทธ์แล้ว ในธรรมคือนิสสัคคิยาจิตตีย์ ๓๐ สิกขาบทเหล่านี้ เหตุนี้จึงนึ่ง ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ด้วยอย่างนี้.

นิสสัคคิกัมมัท จบ

ปัตตวรรคที่ ๓ สิกขาบทที่ ๑๐

พรรณนาปริณตสิกขาบท

ปริณตสิกขาบทว่า เตน สมเยน เป็นต้น ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไป:-
ในปริณตสิกขาบทนั้น มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้:-

บทว่า ปุคสุส แปลว่า หมู. ความว่า หมูผู้บำเพ็ญธรรม.

บทธว่า ปฏิกุตฺตํ แปลว่า ตกแต่งแล้ว.

ด้วยคำว่า พหุ สงฺฆสฺส ภคฺคานํ นี้ พวกภิกษุฉัพพัคคีย์ ย่อมแสดงความหมายว่า สงฆ์มีกัตมากมาย คือมีทางเกิดลามิใช้น้อย สงฆ์ไม่บกพร่องด้วยอะไร ๆ.

บทธว่า โอิโณเชถ แปลว่า พวกท่านจงถวายน.

ถามว่า ก็การที่ภิกษุก่ออย่างนี้ ควรหรือ ?

ตอบว่า เพราะเหตุไร จะไม่ควร ? เพราะว่าภิกษาที่เขานำมาจำเพาะนี้ เป็นของที่เขานำมาตกแต่งไว้ เพื่อประโยชน์แก่สงฆ์ในคราวหนึ่ง. ธรรมดาปยุตฺวาจา (การออกปากขอ) ย่อมไม่มีในปัจจุบันจิวรเป็นต้น ที่เขานำมาเตรียมไว้ และในส่วนตัวเขาตั้งเจาจงไว้.

[อธิบายลาภสงฆ์และการน้อมลาภสงฆ์]

บทธว่า สงฺฆิกํ แปลว่า ของมีอยู่แห่งสงฆ์. จริงอยู่ ลาภนั้นแม้ยังไม่ถึงมือ ก็จัดว่าเป็นของสงฆ์ โดยปริยายหนึ่ง เพราะเขาน้อมไปเพื่อสงฆ์แล้ว, แต่ในบทบาทขณะ ท่านพระอุบาลีแสดงลาภของสงฆ์โดยตรงทีเดียว ด้วยอำนาจแห่งการขยายความ อย่างนี้ว่า ที่ชื่อว่าของสงฆ์ ได้แก่ของที่เขาถวายนแล้ว บริจาคแล้วแก่สงฆ์.

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่าตถุที่สงฆ์ควรได้ ด้วยบทธว่า ลาภํ. ด้วยเหตุนี้แล ในนิเทศแห่งบทธว่า ลาภํ นั้น จึงตรัสคำว่า จิวรปํ เป็นต้น .

บทธว่า ปริณตํ ได้แก่ ที่เขาถวายนสงฆ์ คือ ที่เขาตั้งไว้เป็นของโอนไปเพื่อสงฆ์ เอนไปเพื่อสงฆ์. ก็เพื่อทรงแสดงการณเป็นเหตุที่เขาน้อมลาภนั้นไป พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสบทบาทขณะว่า คือ ที่เขาเปล่งวาจาว่า พวกข้าพเจ้า จักถวายน จักกระทำ ดังนี้.

สองบทว่า **ปิโยเค ทุกกภู** มีความว่า เป็นทุกกภู ทุกประโยคที่ น้อมลากซึ่งเขาน้อมไป (เพื่อสงฆ์) มาเพื่อตน. เป็นนิสสัยคิยเพราะได้มา คือ เพราะลากนั้นถึงมือ. แต่ถ้าว่าของนั้นเป็นอันเขาถวายสงฆ์แล้ว, จะรับเอาของที่เขากวายน้อมแล้วนั้นมา ไม่ควร, พึงถวายแก่สงฆ์นั้นแล. ก็ภิกษุใด พลอยกินกับพวกคนวัด, สงฆ์พึงให้ตีราคาภณฑะนั้น ปรับ อាប់ติแก่ภิกษุนั้น. แต่เป็นนิสสัยคิยปาจิตติยแก่ภิกษุผู้รู้ว่าลากเขาน้อมไป เพื่อสงฆ์ แล้วน้อมลากที่เขาน้อมไปแล้ว ของพวกสหธรรมิกก็ดี ของพวก คฤหัสถ์ก็ดี โดยที่สุตแม่ของมารดา มาเพื่อตนว่า ท่านจงให้สิ่งนี้แก่เรา แล้วถือเอา. เป็นปาจิตติยล้วน ๆ แก่ภิกษุผู้น้อมไปเพื่อคนอื่นอย่างนี้ว่า ท่านจงให้แก่ภิกษุนี้. ภิกษุน้อมบาตรใบหนึ่ง หรือจีวรผืนหนึ่งมาเพื่อตน น้อมไปเพื่อคนอื่นใบหนึ่ง หรือผืนหนึ่ง, เป็นทั้งนิสสัยคิยปาจิตติย ทั้ง สุทธิกปาจิตติย. ในบาตรและจีวรมาก ก็มีนัยอย่างนี้เหมือนกัน. ข้อนี้ สมจริงดังคำที่พระอุบาลีเถระกล่าวไว้ว่า

**ภิกษุพึงต้องอាប់ตินิสสัยคิยปาจิตติย และอាប់ติปาจิตติย
ล้วน ที่ตรัสไว้ในขุททกสิกขาบทพร้อมกัน, ปัญหาข้อนี้ ท่าน
ผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว**

ก็ปัญหานี้ ท่านกล่าวหมายเอาการน้อม (ลาก). ฝ่ายภิกษุใดทราบ ว่า ผ้าอาบน้ำฝนเขาน้อมไปเพื่อสงฆ์แม่ในเรือนของมารดา ในสมัยแห่ง ผ้าอาบน้ำฝนแล้วน้อมเอาไปเพื่อตน, เป็นนิสสัยคิยแก่ภิกษุนั้น น้อมไป เพื่อผู้อื่น เป็นปาจิตติยล้วน. พวกชาวบ้าน ปรึกษากันว่า พวกเราจัก กระทำสังฆภักต จึงนำเนยใสและน้ำมันเป็นต้นมา. ถ้าเมื่อนภิกษุอาพาธ รู้ว่าเขาน้อมไปเพื่อถวายสงฆ์แล้ว ยังขออะไร ๆ เป็นนิสสัยคิยปาจิตติย

เหมือนกัน. ก็ถ้าภิกษุอาพาธนั้นถามว่า เนยใสเป็นต้นของพวกท่านที่นำมา มีอยู่หรือ? เมื่อพวกเขาตอบว่า มีอยู่ขอรับ! แล้วกล่าวว่า พวกท่านจงให้แก่เราบ้าง ดังนี้ สมควร. ถ้าแม้พวกเขาอุบาสก รังเกียจภิกษุอาพาธนั้น พูดว่า แม้สงฆ์ยอมได้เนยใสเป็นต้นที่พวกเราถวายนี้แหละ. นิมนต์ท่านรับเถิด ขอรับ! แม้อย่างนี้ ก็ควร.

ชื่อว่า **สงฆสูตร ปริณต อญฺญสงฆสูตร** มีความว่า น้อมลากที่เขาน้อมไปเพื่อถวายสงฆ์ในวัดหนึ่ง หรือที่เขาน้อมไปเฉพาะวัดอื่นด้วย พูดว่า พวกท่านจงถวายแก่สงฆ์ในวัดชื่อโน้น.

บทว่า **เจตียสูตร** ภา มีความว่า น้อมไปเพื่อเจตียอย่างนี้ว่า ถวายสงฆ์จะมีประโยชน์อะไร? พวกท่านจงทำการบูชาแก่พระเจดีย์ ดังนี้ก็ดี.

ในคำว่า **เจตียสูตร ปริณต** นี้ มีวินิจฉัยดังนี้:- แม้จะบูชาดอกไม้ที่เจดีย์อื่น จากต้นไม้ออกที่เขากำหนดปลูกไว้ เพื่อประโยชน์แก่เจดีย์อื่นก็ไม่ควร. แต่เห็นฉัตรหรือธงแผ่นผ้าที่เขาบูชาไว้แก่เจดีย์หนึ่ง แล้วให้ถวายของที่เหลือแก่เจดีย์อื่น สมควรอยู่.

สองบทว่า **ปุคฺคฺลสูตร ปริณต** มีความว่า ชั้นที่สุดแม่อาหารที่เขา น้อมไปเพื่อสุนัข ภิกษุน้อมไปเพื่อตัวอื่นอย่างนี้ว่า ท่านอย่าให้แก่สุนัขตัวนี้ ดังนี้ ก็เป็นทุกกฎ. แต่ถ้าพวกเขาตกลงว่า พวกเราอยากจะทำถวายภัตแก่สงฆ์, อยากจะบูชาพระเจดีย์. อยากจะถวายบริวารแก่ภิกษุรูปหนึ่ง, จักถวายตามความพอใจของพวกท่าน, ขอท่านโปรดบอก, พวกเราจะถวายในที่ไหน? เมื่อพวกเขาตกลงอย่างนี้แล้ว ภิกษุนั้นพึงบอกพวกเขาว่า พวกท่านจงถวายในที่ซึ่งพวกท่านปรารถนา. แต่ถ้าพวก

พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ เล่ม ๑ ภาค ๑ - หน้าที่ 1133

ทายกถามอย่างเดียวกันว่า พวกข้าพเจ้า จะถวาย ณ ที่ไหน, ภิกษุพึงกล่าวตามนัยที่มาแล้วในบาลีนั้นแล. คำที่เหลือในสิกขาบทนี้ตั้งทั้งนั้น.

สิกขาบทนี้ มี ๓ สมุฏฐาน เกิดขึ้นทางกายกับจิต ๑ ทางวาจา กับจิต ๑ ทางกายวาจา กับจิต ๑ เป็นกิริยา สัตถุญญาวิโมกข์ สจิตตกะ โลกวัชชะ กายกรรม วจีกรรม อกุศลจิต มีเวทนา ๓ ฉะนั้นแล.

พรรณนาปริณตสิกขาบท ในอรรถกถาพระวินัย

ชื่อสมันตปาสาทิกา จบ

ติงสกัณฑ์ จบ